Rest. R. Jakoby 1933. Grzbiet nowy wedle dawnego, zetlałego wzoru. Tak samo nowe paski i połowa drewnianej tylnej okładki.

I

IV

300

IV

Adh ... [illegible]

Iste liber est magistri Stanislai de Pyotrkowia ... [illegible]

Tytuli quarti ... [illegible]

1 Utrum libertas arbitrii consistat in eliciendo et suspendendo actum vel taliciendo [illegible]
2 Utrum in omnibus sit distinctio [illegible] relacio ad aliud sit alicui forma [illegible] extra rem
3 Utrum cognicio [illegible] consistit ut amabile sit [illegible]
4 Utrum relacio [illegible] sit formaliter [illegible]
5 Utrum [illegible] pluralitas personarum in divinis [illegible]
6 Utrum in divinis [illegible]
7 Utrum notio [illegible]
8 Utrum aliquid dependens ab aliquo sit a re formaliter [illegible]
9 Utrum ad distinctionem [illegible]
10 Utrum [illegible] repugnet [illegible]
11 Utrum anima intellectiva sit forma hominis
12 Utrum [illegible] formaliter distinctio [illegible]
13 Utrum [illegible]
14 Utrum [illegible] possit [illegible]

~~[illegible]~~

15 Utrum [illegible]
16 Utrum [illegible]

Tytuli ... [illegible]

1 Utrum omnis [illegible]
2 Utrum [illegible]
3 Utrum [illegible]
4 Utrum [illegible]
5 Utrum [illegible]
6 Utrum [illegible]
7 Utrum [illegible]
8 Utrum [illegible]
9 Utrum [illegible]
10 Utrum [illegible]

11 Utrum [illegible] absoluta
12 Utrum [illegible]
13 Utrum [illegible]
14 Utrum [illegible]
15 Utrum [illegible]
16 Utrum [illegible] mortali
17 Utrum aliquis possit [illegible]

Tytuli ... [illegible]

1 Utrum virtus [illegible]
2 Utrum [illegible]
3 Utrum [illegible]
4 Utrum [illegible]
5 Utrum [illegible]
6 Utrum [illegible]
7 Utrum [illegible]
8 Utrum [illegible]
9 Utrum [illegible]
10 Utrum [illegible]
11 Utrum [illegible]
12 Utrum [illegible]
13 Utrum [illegible]
14 Utrum [illegible]
15 Utrum [illegible]

734

Postea querebatur utrum [illegible] dicatur recipere [illegible] et [illegible] non [illegible] que dicunt [illegible] possunt separari [illegible] non [illegible] separari [illegible] non separari [illegible] nec [illegible] absentia [illegible] diffinitione [illegible] ut [illegible] que dicuntur [illegible] in ista questione sic [illegible] [illegible] et [illegible] est [illegible] que dicit [illegible]

[illegible]

[illegible] non [illegible] ut [illegible] [illegible] possit diffinire absente [illegible] nec [illegible] ut [illegible] non [illegible] ut [illegible] sic [illegible] quo [illegible] ut [illegible] non [illegible] ut [illegible] color non [illegible] color albus [illegible] absente ut [illegible] sic possit [illegible] diffinire [illegible]

[illegible]

Questiones super Quolibet trium Magistrorum.

In nostro quolibet querebatur unum de deo et creaturis
intellectualibus. postea querebantur quedam pertinencia
ad deum trinum. et quedam pertinencia ad creaturam
tamen. Primum quod est de deo et creaturis intellectualibus
erat utrum libertas arbitrii consistat in
eliciendo et suspendendo actum vel tamen in eliciendo.
Et videtur quod non in eliciendo et suspendendo simul.
Quia quod est de ratione liberi arbitrii convenit omni habenti liberum arbitrium.
Sed elicere et suspendere non convenit omni habenti liberum arbitrium
ergo etc. Probatio minoris. quia deus et beati non possunt
suspendere actum eorum quibus convenit liberum arbitrium de deo probatur
quia suus actus est sua substantia. de beatis quia non possunt
non diligere deum. In contrarium quia si libertas arbitrii con-
sisteret in eliciendo tantum. tunc gratia omnis eius cui gratia elicere
actum. sed hoc est falsum. quia hoc convenit brutis et inanimatis scilicet
elicere actum ergo etc. Respondeo ad evidenciam istius questionis
intendo tria. Primo facere quod intendo ostendere quomodo
liberum arbitrium ponitur in nobis. 2o quod in deo. 3o ad
questionem. Quantum ad primum intendo duo principaliter
facere. primo intendo ostendere quod importat liberum arbitrium quantum ad
hoc in quo scilicet omnes conveniunt. 2o inquirere quid sit id
primum in nobis cui talia conveniunt intellectus vel voluntas
vel aliud aliquid. Quantum ad primum sciendum quod liberum arbitrium vocatur
id per quod homines dominium habent suorum actuum non sicut
agunt de necessitate passio. Sed per hoc quod in potestate
habitus est primum eius agere vel non agere. Et hec similiter id ut
et ut melius possit colligi condiciones istius principii
potest sic describi. Quod liberum arbitrium est principium quo possumus
agere per se primo et immediate in aliquem actum vel eius oppositum
contrarium vel contradictorium circa idem secundum et pro eodem nunc et distinctum.
Dico autem principium quo possumus. quia liberum arbitrium ponit principium
aliquorum nostrorum actuum. Dico autem activum quia principium
passivum in eo quod passivum non includitur per se in
libero arbitrio. ita quod nec principium passivum in eo quod passivum
non includitur per se per se solum est liberum arbitrium nec cum
aliquo includitur in libero arbitrio. Primum probatur quia si solum principium
passivum esset liberum arbitrium. tunc passivum in eo quod passivum
posset per se exire in actum nullo agente existente
hoc est impossibile ergo etc. Secundum probatur dupliciter. primo quia si
per principium passivum pertinet activo determinato haberemus
in potestate nostra actum nostrum. tunc actio nostra
determinato ad agendum posito passivo sufficiente
non reduci in actum hoc est falsum ergo etc. Secundo quia si per
principium passivum haberemus in potestate nostra actum
nostrum principium activum. aut hoc esset quia principium passivum
haberet in potestate sua determinare agens ad agere
vel non agere. vel seipsum ad pati vel non pati. sed neutrum
istorum potest esse. Quia sic determinare agens vel passivum
importat agere. sed passivo in eo quod passivum non
non competit agere ergo etc. Ex hoc sequitur unum correlarium
scilicet quod non est de ratione liberi arbitrii quod actu possit movere
seipsum. Quia id quod consistit in solo agere per se
solo non requirit principium quod competat movere et moveri.
Sed posse movere seipsum est principium cui competit
movere et moveri ergo etc. Dico autem per se. quia si
aliquod principium activum haberet dominium sui actus non posset
causare aliquos actus nisi illos quos natum recipi in
illa eadem potentia. sicut quidam ponunt de voluntate
quod tamen non credo intelligibile. tunc diceretur liberum arbitrium movere per
accidens seipsum. quia liberum arbitrium esset illa potentia que
movet seipsum. Sed non gratia sui per se in eo quod liberum
arbitrium. quia tota libertas sua consistit in ipsa actualitate

nostra in possibilitate. Dico autem primo ad differentiam quorundam
actuum qui sunt in potestate nostra per quos possumus in alios
actus qui mediis illis sunt in potestate nostra. sicut
movere baculum vel aliquid aliud habemus in potestate nostra
mediis aliquibus actibus. Primus autem actus eorum in potestate nostra
est liberum arbitrium. quia per liberum arbitrium intelligimus id principium per quod
habemus dominium nostrorum omnium actuum qui sunt in potestate nostra.
Dico autem immediate ad differentiam aliquorum principiorum remotorum
sicut obiectorum per que sic per eos recitas ut infra dicetur habemus
dominium nostrorum actuum ita quod per ista. Et per hoc et immediate
excluduntur actus aliqui mediis quibus habemus aliquos actus
in potestate nostra et principia remota sicut sunt obiecta.
Dico autem in aliquem actum vel eius oppositum quia per principium nullo
determinatum ad alterum oppositorum non habemus dominium nostrorum
actuum nec per consequens tale principium est liberum arbitrium. Dico autem
contrarium vel contradictorium. quia non solum per liberum arbitrium habemus in
potestate nostra oppositos actus positivos accipere vel respuere
sed in potestate nostra est exercere actum vel cessare ab actu.
et hoc experimur in nobis. quia in potestate nostra est cessare
ab actu volendi et ab actu [illegible] aliquo ablativo tamen non
credo quod negativus actus sit [illegible] nisi metaphorice. actu
actu per quem habemus dominium sic negationem actus. quia actus
est non exire in actum et habere causalitatem sic non exire in
actum. quia nulla res habet causalitatem quo ad actualitatem sic aliquid
affirmativum vel negativum nisi eius agendo. Sed habere dominium
sic non exire in actum ponit causalitatem actualem sic illud non
exire in actum ergo etc. Dico autem circa idem secundum. ad differentiam
agentium naturalium quia per unum principium potest in diversis
subiectis causare oppositos effectus. sicut per eundem calorem
potest sol constringere lutum et dissolvere glaciem. Dico autem
in eodem nunc et distinctum. non referendo ad diversa nunc.
sed referendo opposita ad idem nunc distinctum tamen. Ad cuius
evidentiam sciendum quod opposita distinctum inesse aliter potest intelligi
uno modo referendo illa opposita ad diversa nunc. ut si
diceremus quod ille potest ambulare et sedere distinctum scilicet in diversis
nunc. et sic opposita distinctum posse inesse est satis notum.
Alio modo potest intelligi hoc referendo opposita ad idem nunc
distinctum quod quidem dico sic intelligendum est quod duo opposita
pro eodem nunc non possunt simul esse eidem distinctum. tamen
attendendo ei quod est sub uno oppositorum potest alterum oppositorum
inesse pro eodem nunc attendendo id aliud oppositum cuius ablatio
non est impossibilis cum contingenter insit. Quod autem ei
quod est sub aliquo oppositorum alterum oppositorum pro eodem nunc
possit inesse distinctum et ablato alio contingenter ad eam quod
insit contingenter probatur sic vel patet. Quia ambulans
pro nunc pro illo quo ambulat possit non ambulare
et hoc distinctum modo quo dictum est probatur sic. Quia si non potest
non ambulare aut hoc est quia non ambulare repugnaret
sibi secundum se. aut quia repugnaret sibi coniuncto cum actu.
Primum non potest esse. quia tunc numquam posset inesse sibi pro alio
nunc si repugnaret sibi secundum se. nec 2o modo. quia
oppositum eius quod contingenter inest est possibile inesse et sic non
ambulare sed potest quod contingenter ambulat. Si
dicatur quod tunc non contingenter ambulat. contra quia si tunc
necessario ambulat aut habet istam necessitatem a se vel ab alio
Si a se numquam posset non ambulare. Si ab alio quero
de isto alio. aut est determinatum necessario ad hoc causandum aut non.
Si non. ergo contingenter causavit. et illud contingenter inest. Si necessario
est determinatum ad hoc causandum aut a se aut ab alio. et si a
se non quia potuit non causare. Si ab alio id querere de illo
et sic oportet procedere usque ad aliquid primum quod habeat illam necessitatem
ex seipso et per hoc stante omnia de necessitate venient

2m principale p.

ex illo et sic non erit compositio quod est impossibile et hoc sufficiat de primo. ¶ Circa secundum ad 2m principale. primo intendo ponere opinionem aliquorum que non credo veram. secundo opinionem veram circa istud principale. primo ponam rationes eorum cum suis motivis. 2o dicetur contra eas. 3o respondebo rationibus eorum. ¶ Circa ad primum sciendum quod quidam dicunt quod id principaliter scilicet liberum arbitrium est ipsa nuda potentia voluntatis sed illi qui sunt de opinione illa dicunt. Nam quidam illorum dicunt quod voluntas ad suum actum non movetur ab obiecto sed tantum a seipsa. alii vero dicunt quod voluntas movetur ab obiecto et a seipsa tamen, liberum tamen est ex parte voluntatis et ut dicunt dominium quod habet ex parte sua in illa necessitate movetur. sed voluntas que simul movetur cum obiecto et ei cooperatur libere movetur. illo quod in potestate sua est cooperari illi obiecto vel non cooperari. et in hoc libertas illius actus ad quem movetur dominium et voluntas est ex parte voluntatis. quod autem sit quod voluntas sit principium probant sic quia illa potentia cuius actus eliciti sunt illi actus qui sunt in potestate nostra. potentia est liberum arbitrium sed voluntas est huiusmodi ergo etc. Maior probatur quia liberum arbitrium est illud quod est principium omnium actuum qui sunt in potestate nostra sed illud quod est principium illorum qui possunt esse in potestate nostra est principium omnium actuum qui sunt in potestate nostra ergo etc. Minor probatur quia actus qui possunt esse in potestate nostra aut sunt actus interiores preter omnem actum voluntatis aut sunt actus voluntatis eliciti aut sunt actus imperati a voluntate. primi actus non possunt esse in potestate nostra et hoc probant dupliciter ratione. primo sic. quia actus ille motus qui pure et mere est naturalis non est in potestate moventis vel moti. sed motus … est huiusmodi ergo etc. 2o sic probant illi qui ponunt voluntatem a nullo moveri nisi a seipsa. quia actus potentie passive non sunt in potestate nostra saltem per illam potentiam passivam. sed intellectus est potentia passiva ergo etc. nec etiam illi actus qui sunt imperati a voluntate sunt illi actus qui sunt primo in potestate nostra. et hoc probant sic ¶ Quia illi actus qui de necessitate sequuntur aliquos actus ad quos sequuntur non sunt primo in potestate nostra. sed actus a voluntate imperati sunt huiusmodi ergo etc. Maior patet quia illud quod de necessitate sequitur ad aliquem actum non est in potestate nostra nisi actus ad quem sequitur de necessitate sit in potestate nostra. et per consequens ante illum actum oportet ponere aliquem actum qui prius sit in potestate nostra quam talis actus. Minor patet quia … dicit philosophus quod volens et potens … operabitur ergo relinquitur quod actus qui primo sunt in potestate nostra sunt actus eliciti ipsius voluntatis ¶ Ista fuit minor principalis rationis et per consequens patet sequela principalis. ¶ Secundo respondeo arguendo contra hanc opinionem. ista propositio ponit tria. primum quod sola nuda potentia voluntatis est liberum arbitrium. 2m quod actus qui sunt in potestate nostra primo sunt actus voluntatis eliciti. 3m est quod voluntas seipsam movet et hoc ipsi dicunt expresse. et hoc … ex duobus precedentibus nam si actus voluntatis eliciti sunt actus qui primo sunt in potestate nostra et voluntas sit liberum arbitrium illi actus erunt a voluntate effective et constat quod sunt in voluntate subiective ergo etc. ¶ Contra primum istorum intendo arguere duabus viis. prima sumitur ex hoc quod liberum arbitrium est facultas voluntatis et rationis ¶ Et pono argumentum contra illos qui ponunt quod voluntas non movetur a bono cognito nec a cognitione boni ¶ Contra quod attribuitur illi soli potentie que cognitionem non habet nec habere potest non includitur per se facultate rationis. sed secundum illos

liberum arbitrium attribuitur tali soli potentie ergo etc. Maior patet quia id quod includitur per se facultate rationis necessario includit intellectum vel actum eius. sed illa sola potentia per se accepta que nec habet cognitionem nec habere potest neutrum istorum includit ergo etc. Minor faciliter patet quia voluntas cui soli attribuunt … esse liberum arbitrium nullam cognitionem habet nec habere potest ¶ Sed forte diceretur ad hoc quod immo requiritur actus intellectus quo ostendatur voluntati bonum in quod ipsa tendat et sic requiritur ad liberum arbitrium actus intellectus. Sed istud non est. Nam ostendere illi quod nullius cognitionis est capax nichil facit ad cognoscendum vel non cognoscendum. sed potentia nullam cognitionem habens nec habere potens sic est voluntas non est capax alicuius cognitionis sicut nec lapis. ergo facere voluntati ostensionem est nichil facere ergo etc. ¶ Sed forte diceretur ad hoc quod licet voluntas non cognoscat quod eliciat actum volendi tamen ille qui vult scilicet homo intelligit et hoc sufficit ut videtur ad hoc quod liberum arbitrium concludat facultatem rationis ¶ Sed hoc nichil est quia sicut esset dicere album ambulare et ambulare album per albedinem quia ad unum sufficeret quod ambulans haberet albedinem ¶ Ad aliud etiam non sufficit quod ambulans habeat albedinem. sed requiritur quod albedo sit causa ambulationis alioquin una et eadem … alius ambulat. Sed ista sicut albus ambulat per albedinem immo impossibile. ¶ Hoc est aliud est ponere quod intellectus velit. Et quod velit per intellectionem. sed ad hoc quod verificetur illa intellectus vult sufficeret quod volens haberet actum intelligendi. Sed ad hoc quod ista verificetur intellectus vult per intellectionem non sufficit quod volens habeat intellectionem ¶ Sed ultimus requiritur quod intellectio sit causa volendi. sed secundum illos nullo modo potest salvari quod intellectio sit causa volendi et sic causa sine qua non quia probatum est quod in ostensio quod ponunt est unum nichil et sic patet quod secundum illos liberum arbitrium non est per se facultas intellectus et voluntatis. et sic secundum istos quod homo in actu liberi arbitrii non movetur sed in actu per directionem rationis quod est valde absurdum ¶ Quarto contra illos qui dicunt voluntatem moveri a se et ab obiecto sic arguo. quia id in quo actus liber ut liber est non habet reduci non includitur per se in liberum arbitrium. Sed secundum istos actus liber ut liber est non reducitur in cognitionem nec in bonum cognitum. ergo liberum arbitrium non includit per se cognitionem. nec per consequens est facultas voluntatis et rationis. Maior patet quia liberum arbitrium est principium actus liberi ut liber est. Minorem concedunt ipsi quia ponunt totam libertatem ¶ Ex parte voluntatis cooperantis obiecto et nichil ex parte obiecti et sic patet prima via. ¶ 2a via sumitur ex hoc quod non ponunt actus in potestate nostra nisi actus deliberati et … sic. sic possumus habere … dominium nostri actus non mediante deliberatione nec per consequens voluntas habet dominium sui actus non mediante deliberatione. aut ergo mediante deliberatione elicita aut imperata. non elicita quia deliberare non est actus elicitus a voluntate sed a ratione. sed voluntas non potest imperare non mediante aliquo actu elicito ergo voluntas non habet dominium sui actus non mediante aliquo actu imperante deliberationem. Sed voluntas cum elicit actum imperantem non dicitur mediare potentiam voluntatis sed actum elicitum mediante quo imperat ergo etc. ¶ Si dicatur ad hoc quod licet precedat deliberatio tamen libertas arbitrii non consistit in deliberatione sed in hoc quod deliberatione completa potest voluntas acceptare

vel non actu propter id quod deliberatum est. ¶ Contra hoc arguitur
primo quia aut deliberatio necessario requiritur ad libertatem actus
aut non. Si sic, ergo sola voluntas non sufficit ad
libertatem actus ut [?] [illegible]. Si non, ergo preteritus actus non
deliberati sunt plene in potestate nostra et per consequens
plene nobis imputabiles, quod est contra [?] erroneum.
¶ Secundo arguitur sic: quia conclusio post deliberationem quod aliquid
est pro nunc eligendum, si stante ypothesi quod non
non potest non eligere, scilicet quod electio non fuit in potestate
nostra propter hoc quod voluntas completa deliberatione po-
tuit eligere vel non eligere. Sed propter hoc quod potius dicitur
deliberare de hoc et eius opposito. Si autem ponatur
quod voluntas possit non eligere, aut hoc est respectu
vel non existendo in aliquo actu prius, non potest esse quia
tunc existente voluntate in actu sine obiecto et tunc ideo
non competit sibi ut respondeo; nec secundum potest esse quia voluntas
non habet dominium sui non existente in actu non [illegible]
contrario actu, cuius actus oportet esse aliquod obiectum
illius et actus non potest ponere aliquod obiectum quod nunc. Quia
nihil quod voluntati licuit nisi illud conclusum
ut eligendum. Et sic iste actus est sine obiecto [illegible].

¶ Ad questionem et secundum quod dicitur quod primum actus qui sit in potestate nostra
fuit actus voluntatis electivus ergo / quia illud quod est in potestate
nostra mediante deliberatione prius se habet ad
voluntatem ut ad imperantem quam ut ad eligentem. Sed illud
quod solum ad voluntatem ut ad imperantem se habet
ut actus imperatus, ergo prius in potestate nostra
actus imperatus quam electus. ¶ Item dico quod est primo in potestate
nostra est deliberatio vel eius [illegible]. Quia omnia alia sunt in
potestate nostra mediante deliberatione. Sed nec [?] istorum est
actus voluntatis electivus ergo etc. ¶ Dico tertio autem quod
dicitur quod id et secundum id [illegible] et movetur totum dicitur fuit
quod vix aliquid novi potest dici. Et [illegible] res-
pondeat ad omnia per distinctionem, quando dicitur quod id potest
esse in actu [illegible] et in potentia facili, tamen ipsi non va-
dunt ad intentionem philosophi. Nam quando arguit dicit quod
movens movet secundum quod in actu / intelligitur de esse in
actu formali, non quid dicitur esse in actu quod debet fieri
vel forte fiet. Sed dicitur esse in actu forte per aliquam
formam per quam agit. Unde ista distinctio non est secundum
intentionem philosophi nec refert utrum ponatur quod aliquid
per se ipsum solum moveat se ipsum vel una cum alio, quia
semper movens in quantum movens sive movetur per se sive
cum alio debet esse in actu. Et ideo ponitur id movere se
sive per se solum sive cum alio movetur in quo movetur
et moveatur secundum idem sic est inconveniens. ¶ Ad mo-
tivum ex corpore potest solvere ratio. Ad maiorem quando
dicitur quod in potestate cuius actus electus fuit actus qui primo
sit in potestate nostra [illegible]
ille actus esset illius principium ut [?] actu. Sed sic actus
electivi voluntatis non sunt ipsius voluntatis scilicet ut principium
actus. Ulterius plus dico quod nullus actus voluntatis vel
intellectus [illegible] est isto alius istorum principium
potentie immediate ut est principium scilicet actus. Sed mediantibus
actibus aliquibus istorum potentiarum sunt causa aliquorum
actuum modo quo infra declarabitur. ¶ Ad minorem
quando dicitur quod actus electivi voluntatis sunt in potestate
nostra per se dico quod non est verum, immo actus qui primo est
in potestate nostra est deliberatio vel [?] deliberationis.
Et quando dicitur quod nullus actus non precedens omnem actum
voluntatis in potestate nostra, dico quod verum est nisi et alius
actus voluntatis precedens deliberationem est in potestate

nostra / non tamen sequitur quando per actus intellectus et voluntatis
precedentes deliberationem habemus actuum nostrorum dominium,
ergo id per quod habemus primo dominium omnium actuum nostrorum
non est in potestate nostra, quia id [illegible] sive prius quod est
impossibile. Et quando dicitur quod per intellectum non habemus dominium
actuum nostrorum quia est passivus, dico quod verum est. Sed ex hoc
non sequitur quin per aliquos actus intellectus una cum actu
voluntatis possimus habere dominium aliorum actuum. Quia licet
potentie de se sint passive, actus tamen eorum possunt
esse activi respectu aliorum. Licet quando dicitur quod actus voluntatis
imperati non possunt primo esse in potestate nostra, dico quod immo,
quia deliberatio et eius [illegible] sunt actus imperati voluntatis
et isti sunt primo in potestate nostra. Et quando dicitur quod actus imperati
a voluntate de necessitate sequuntur ad actum electum, dico quod
licet hoc verum sit de actu imperato vel potentie [?] eligentis, non
quando aliquis cum plena electione eligit ambulare, bibere
et comedere / non autem est verum de [illegible] vel actu
eligendi deliberare / immo electio illa eligit expectare
diligentem inquisitionem per quod habet vis in [illegible]
et contingens ad diversas [illegible]. Et sic patet quod
motiva eorum non valent. ¶ Nunc restat ponere rationes
quantum credo veram. Est ergo prima conclusio quam intendo tenere
quod libertas arbitrii non fundatur in istis nudis potentiis
sed fundatur in aliquibus actibus eorum mediantibus quibus habemus
dominium super aliquos actus. ¶ Ad cuius evidentiam primo
premittam quasdam distinctiones, quarum membra probabo
quia forte ab aliquibus negantur. Secundo ostendam quod mediantibus quibus
actibus dictarum potentiarum qui non sunt in potestate nostra
habemus [illegible] aliorum actuum et qualiter hoc sit. Tertio ostendam
qualiter illa positio concordat [illegible]
Quarto movebo quedam dubia et ea solvam. ¶ Prima
distinctio est quantum ad motionem [illegible] istarum potentiarum
et est quod ad motionem voluntatis et intellectus quantum ad de-
clarationem actus et ad motionem quantum ad exercitium actus,
que quidem distinctio non sic includitur [?] quod sint duo scilicet
exercitium actus et declaratio eius. Primo sunt unum et id
secundum rem [illegible] ad actum et exercitium
actum unus et idem actus est acceptus in speciali et in generali [?].
Sed sic inclusa est ista distinctio quod scilicet unus et idem actus
habet respectum in diversis causis diversimode se habentes in
causando, et ille actus secundum unam rationem reducitur
in unam illarum causarum et in aliam secundum aliam rationem.
¶ Ad cuius evidentiam sciendum quod aliquid potest facere ad aliquam
motionem dupliciter: uno modo directe et immediate
[illegible] mobilis; alio modo applicando
[illegible] ad suum passivum. Verbi gratia ad
calefactionem aque ignis directe [illegible]
aquam ipsam calefaciens per calorem suum. Homo autem potest facere
ad istam calefactionem applicando unum alteri. Primo modo
obiectum movet [illegible]
[illegible] voluntati.
¶ Secundo modo movet illud quod applicat [illegible]
[illegible] obiectum ergo dicitur movere quantum ad
declarationem actus [illegible] per formam suam et [illegible]
ad unam motionem faciendam. Sed applicans obiectum
[illegible] diversa obiecta applicando ad diversas mo-
tiones et [illegible] applicando et non applicando ad hoc
quod exerceat vel non exerceat in actu, dicitur movere quantum ad
exercitium actus, licet quod unus et idem actus reducatur
[illegible] quod est declaratus actus. Sed in applicante
[illegible] secundum quod est quod [illegible] exire in actum. Et sic intelligo
[illegible] predictam distinctionem. Et sicut placeat talis modus

ordi. dicitur quod ordo est motiui illorum potentiarum scilicet determinatio et id quod explicat determinationem. ¶ Secundo tamen quod ad motionem dictarum potentiarum non solum facit determinatio et explicatio earum, sed etiam dispositiones factae in potentiis ipsis, propter quas ad sit conformitas et congruens quae habita prius non erat vel saltem magis quam prius. ¶ Et tales dispositiones fiunt a deo quia immediate et tunc dicitur homo moveri instinctu divino. Quandoque autem quantum ad appetitum sensitivum quod multum trahit ad se voluntatem fiunt quia a corpore caelesti vel a dispositione corporis. Et tunc de homine movetur a fortuna magis homo ex tali impressione inclinatur ad aliquid cuius rationem ignorat. Quia vero tales dispositiones aliquando ex actibus et ideo quod causat talem dispositionem magis dicitur movere quantum ad exercitium actus quia non est necessario determinat ad unum actum. Et sic patet de prima distinctione.

¶ Ex dictis est de causis quae movent quantum ad determinationem actus. ¶ Dubitatur an non sed movent contingenter tam in speculabilibus quam in practicis. Et in speculabilibus tamen ex parte intellectus quam ex parte voluntatis. Et de speculabilibus quod ad non determinatur. De practicis autem quod magis proprie ad oppositum contingit est. ¶ Secundo quod in talibus et respectu quorum pertinet ad bonum humanum quantum sic quantum ad determinationem actus movet necessario modo quo exponetur et quod contingenter tam ex parte intellectus quam ex parte voluntatis [illegible] non necessario movet quantum ad determinationem actus non quod [illegible] sit necessario et [illegible] intellectui ut videtur talia. Sed quia intellectus vel voluntas si debet exire in actum [illegible] declinata ad alteram partem puta quod intellectus determinatur ad assentiendum quod ita est vel potest iudicare oppositum et sic et de voluntate quod scilicet vel volet vel nolet sic declinata est. Quasi debeat exire in actum non potest exire nisi in actum acceptandi sicut verum ens quod est ¶ bonum et eodem modo determinata ad respuendum verum miseriam. Unde bene habere simpliciter et secundum se acceptum non potest respuere sed si voluntas debeat exire in actum respectu talis obiecti exibit in actum acceptandi. Vel male habendi secundum se acceptum sicut miseria semper exibit in actum respuendi. Tamen quantum ad exercitium actus non movet talia necessario. Quia sicut dictum est non est necessarium intellectum et voluntatem exire in actum volendi et intelligendi talia. Immo in potestate nostra est avertere actum nostrum cum est in facto dicitur. ¶ Alia autem sunt quae non necessario ad determinationem actus. Et talia sunt illa quae habent connexionem contingentem cum per se et primo volibilibus et respuibilibus. Hoc autem contingit dupliciter. Uno modo quia cum bene habere est admixtum aliquod male habere puta in actu virtutis qui bono mixta est ad mixtum malum laboris et cum actu delectabili est admixtum ad tempus vel aliquid aliud malum. Et ideo in talibus sunt tales conditiones quarum una est appetibilis et altera respuibilis ideo non habent connexionem necessariam ad per se et primo volibilia vel ad per se primo respuibilia quia possunt ex istis diversis conditionibus vel respui vel acceptari. ¶ Alio modo potest hoc contingere. Ex hoc quod ad nichil faciat ad bene habere vel male habere nisi sic ut si [illegible] quod sint duo vel tres lapides [illegible] non facit ad bene habere vel male habere meum. Et ideo nec est necessarium me appetere talia vel respuere. Et omnia paruulorum bonorum ad quae vel [illegible] quod sic actus huius, aliud aliorum modorum sic contingentia nolita quia vel habent admixtionem alicuius defectus vel nichil ad bene habere vel male habere meum faciunt excepto solummodo deo in cuius visione et fruitione consistit beatitudo perfecta et per se bene habere sine admixtione alicuius mali. Et ideo ut sic necessario movet ad amorem sui et sic patet de distinctionibus istis. ¶ Quomodo intendo probare primum membrum distinctionis ultime quia secundum membrum quod ab omnibus

conceditur. Probo quod sunt quaedam volibilia necessario quantum ad determinationem actus modo quo exposui est. ¶ Et hoc probo tripliciter. Primo sic. Quia sicut se habet deus ad voluntatem suam bene habere in suo modo ita habentes intellectum et voluntatem sic habent ad voluntatem suam bene habere. Sed deus necessario vult illud quod pertinet ad suum bene habere sive ad suam perfectionem. Ergo a simili et creaturae habentes intellectum et voluntatem necessario volunt illud quod pertinet ad suum bene habere [illegible] necessario et similiter necessario respuunt male habere secundum quod male habere quod dicitur quia quod adiungitur contra male habere bonum nec necessario respuunt nec necessario appetunt. ¶ Secundo sic quia sicut intellectus se habet ad agibilia per se nota ita voluntas ad agenda per se volibilia. Sed intellectus habet agibilia per se nota necessario assentiendo vel sic [illegible] quare voluntas habet quaedam necessario volibilia. ¶ Tertio sic in contingentibus volibilibus oportet nos regulari per agenda per se et per se bono ad quae sic ut ad ea et necessario reducantur sicut contingentia applicabilia. Sed hoc non esse nisi contingentia agenda primo et per se volibilia. Ergo etc. ¶ Istud videtur et si dicatur quod illud quod est prius necessarium ad quod reducuntur contingentia volibilia est bonitas quia illud ad quod contingentia ad regulam derivantur contingentia volibilia dicitur esse quod ab eo habent contingentia volibilia rectitudinem sive applicabilitatem. Sed hoc non est voluntas. Ergo etc. ¶ Istud videtur et si dicatur quod est dare regulam aliquam talium appetibilium secundum debitum ordinem appetendi non autem secundum [illegible] motionem ad appetendum. Quia si illud a quo accipitur [illegible] debitum contingentium morum non est regula contingentium movendi. Et sic patet de primo. ¶ Nunc restat ponere secundum punctum. Scilicet ostendere quod libertas arbitrii non fundatur sic [illegible] potentias nudas sed super actus earum mediantibus quibus homo dominium habet suorum actuum. Unde hoc sic et qualiter. ¶ Ex hoc patet in sic probo unam [illegible] sic quia primus talis actus quo est in potestate nostra vel est deliberativus vel consequens deliberationis. Sed neutrum istorum est in potestate nostra per potentias nudas. Ergo etc. Maior patet quia ille actus primus non deliberativus est in potestate nostra quod planum est. Minor probo quia deliberatio vel consequens deliberationem non potest esse actus voluntatis eliciens quod oportet quod sit actus imperatus [illegible] concludit voluntatem. Sed voluntas non potest imperare aliquem actum nisi mediante alio actu elicito. Ergo libertas arbitrii qua homo in potestate nostra deliberationem vel consequens deliberationem non fundatur in nuda potentia voluntatis. Sed in actu secundo eius elicito quo istud imperat. ¶ Et idem patet consequenter de intellectu. Quia cum omnis actus voluntatis omnis ponit intellectum actum concurrentem et ideo sicut in voluntate est actus alius praecedens deliberationem et imperans. Ita oportet in intellectu aliquem actum concurrentem ei praecedentem actum voluntatis. Et sic patet minor. Unde et hoc habet esse et qualiter michi videtur quod prima radix libertatis arbitrii sit in [illegible] [illegible] est connexio contingens aliquorum volibilium et per se et necessario volibilium [illegible] contingens. Unde in illo quod uno intuitu videtur omnia libertas arbitrii ut michi videtur consistit in hoc quod videt talia contingentia in sua appetibilitate connexa et quod connexa et visa in nobis [illegible] in quaerendo et per diversas discursiones pervenimus ad cognoscendam talem connexionem [illegible] scilicet talia contingentia volibilia in per se volibilia libertas arbitrii consistit in hoc quod in nobis est expetere vel respuere talia volibilia per deliberationem et inquisitionem in per se volibilia et posse et respuere. ¶ Illa cuius causa ut michi appetibilia qualiter hoc sit [illegible] quod sicut dictum est [illegible] movetur ab obiecto et ab applicabilitate eius. Ista autem applicatio quia non sit a nobis sed sit si ab [illegible] ut quantum ad appetere oportet

vel est respuendum vel a motu meliori nisi in generante
et tunc actus subiti ad quos movemur subito a talibus
subito occurrentibus non sunt in potestate nostra quantum ad
exercitium actus quia non est in potestate nostra quod exerceamus
vel non exerceamus in actu subitum. Verumtamen licet sic subito occur-
rentium non sit in potestate nostra quantum ad determinationem
actus quia cum talis applicatio non fiat a nobis non est in potestate
nostra quod apponatur sub ratione appetibilis vel respuendi et ideo non
est in potestate nostra quod determinate acceptentur vel determinate
respuantur statim tamen adiuncto attentio vel expectatio
quia scilicet expectet perfectus consensus et perfecta consilii circa
occurrentia referantur ad bonum vel male habere illius contra talia
occurrit quia [illegible] quod sic iudicat expectandum est et inquirendum
et voluntas acceptat hoc est in potestate sua habere
et refrenare sive deliberare saltem quantum ad prosecutionem
et est refrenare quantum sub ratione respuendi vel acceptandi et hoc quantum
ad communiter voluntatis quantum ad determinationem actus. Tertium patet
quia cum voluntas iudicat sub ratione expe-
tendi et accepti voluntatis quae nata est sed est
sufficiens principium ad movendum ad inquirendum et est
sufficiens principium ad repellendum omne impediens occurrens
non necessario determinatum ad alterum. Sed per hoc principium
homines in potestate nostra prosecutionem deliberationis
quantum etc. Quartum patet sic quia per [illegible] possumus
refrenare aliquid communiter voluntatis ad [illegible] voluntatis et respuendum
sub diversis rationibus appetitus et voluntatis homines in
potestate nostra ut talia [illegible] appetant vel determinate
respuantur. Sed per hoc [illegible] quod est [illegible] vel [illegible]
nec quo determinate possumus refrenare [illegible] [illegible]
quod sunt actus [illegible] vel sub ratione respuendi aut sub
ratione accepti quantum etc. Sed per hoc principium quod
[illegible] nos applicando [illegible] homines in potestate
nostra verumtamen medio deliberatione refrenare vel non re-
frenare talia in primo voluta et refrenare [illegible] sub hac
ratione vel illa et per consequens verumtamen mediante deliberatione est
in potestate nostra appetere vel non appetere et appetere vel
respuere vel [illegible] et [illegible] voluntatem et respuendum et homines
in potestate nostra exire in actum vel non exire in actum
sed [illegible] in potestate nostra [illegible] [illegible] respuere
vel acceptare. Istud. Quintum patet ex premissis quia sicut
ostensum est quod sunt quaedam volibilia per se quae non possumus res-
puere sicut bonum habere secundum se et quaedam per se respuibilia
quae non possumus acceptare sicut miseriam. Sextum etc.
scilicet quod talia sunt in potestate nostra quantum ad hoc quod exerceamus
actum vel non exerceamus quo sic quia in potestate nostra est
considerare de talibus. Ergo in potestate nostra est exire in actum
[illegible] [illegible]. Consequentia patet quia non appetitur vel respuitur
nisi cognitum. Similiter [illegible] quia actus considerandi quidem
actus [illegible] [illegible] [illegible] mali vel boni quia [illegible]
[illegible] cogitamus impeditur ab alio [illegible]. Verbi gratia
dum ego cogito de [illegible] impedior de [illegible] et
[illegible] vel [illegible] [illegible]. Sed actus qui habet [illegible]
malum vel bonum per se respuit vel acceptatur et in potestate
nostra est respuere vel acceptare considerare [illegible]. Sed quod est
in potestate nostra respuere vel acceptare est in potestate nostra
[illegible] vel dimittere quantum ad ea quae subduntur [illegible]
[illegible]. Ergo in potestate nostra est considerare [illegible] vel non considerare
et sic patet [illegible] per istum quartum modum videtur in quo homines
dominium morum actuum. Hec autem [illegible] concordat cum dictis
[illegible] et philosophorum qui communiter ponunt quod libertas [illegible] est
facultas voluntatis et rationis per se quod [illegible] [illegible]
secundum illam rationem quod per intellectum et voluntatem impermanentes [illegible]

[illegible] [illegible] homines dominium morum actuum. [illegible] istorum
concordat cum experientia et experimur in nobis nos habere
dominium morum actuum mediante deliberatione et [illegible] [illegible]
[illegible] et hoc est quod communiter dicunt omnes. Hec autem po-
[illegible] [illegible] quia [illegible] alia [illegible] habent [illegible] et [illegible]
[illegible] non [illegible] habent [illegible] [illegible] quia non habent diversa ap-
petibilia nec in potestate eorum est refrenare unum appetibile ad
aliud nec videtur [illegible] [illegible] unius appetitus
ad alterum. Istud restat movere dubia quae sunt septem.
Primum est quia secundum septem istam rationem videtur quod homo [illegible]
non sit [illegible] [illegible] actus quia secundum istam rationem non homines
dominium morum actuum per rationem voluntatis et intellectus
sed per actus eorum quod videtur inconveniens. Secundum dubium est de hoc
quod dicitur quod secundum principium in agibilibus sive appetibilibus est bonum
habere et cetera quia sic in [illegible] non potest opinari opposito-
rum per se principia in agibilibus non potest eligere oppositorum per appetibile. Sed
[illegible] potest appetere oppositum bonum habere quia potest appetere non et
quod excludit omne bonum habere. Tertium dubium est utrum deliberatio
sit in potestate nostra. Si dicatur quod non. Contra quia deliberare
est refrenare communiter voluntatis in per se voluntatis. Sed hoc est
in potestate nostra, ergo etc. Item si deductio finis per actum
non sit in potestate nostra nec ergo. Sed deliberatio est
deductio finis per [illegible]. Ergo si deliberatio non est in potestate
nostra nec ergo [illegible] nec per consequens [illegible] [illegible] et sic non
erit in potestate nostra quod est inconveniens. Si sic ergo quia nullus
actus est in potestate nostra ut videtur nisi mediante deliberatione
quia ut videtur nullus actus est in potestate nisi actus deliberatus.
Si ergo deliberatio erit in potestate nostra hoc erit mediante
deliberatione alia et illa mediante alia et sic in infinitum
quod est inconveniens. Quartum dubium est quis actus est
primo in potestate nostra utrum scilicet actus intellectus vel
voluntatis. Si dicatur quod actus voluntatis intellectus, contra quia
[illegible] est [illegible] de [illegible] [illegible]. Sed non est in potestate
nostra quales sumus ergo nec in potestate nostra est quale
iudicium habemus de appetibilibus. Si ponatur quod actus
voluntatis contra quia ille actus qui sequitur iudicium rationis non potest
esse primo in potestate nostra nisi iudicium precedens esset
in potestate nostra. Sed actus voluntatis sequitur iudicium rationis ergo etc.
Quintum dubium est quia illis actibus positis mediantibus quibus
ponimus habere dominium actuum morum aliorum sequitur de
necessitate alius actus aut non. Si sic non habemus
dominium super illos actus nec plus quam super primos
quia quando aliqua duo sic se habent quod unum de necessi-
tate sequitur ad alterum quod non habet dominium super posterius nisi super primum
et sic nullum dominium homines super actus nostros. Si non sequitur
quod actus primus non sunt causa sufficiens sequentium actuum
quia posita causa sufficiente de necessitate sequitur effectus. Ergo
praeter actus illos oportet ponere aliquid aliud quo posito
necessario erit [illegible] actus sequens et sic ad hoc de necessitate
sequitur quod oportet ponere actus nostros sequi ex sua causa necessario
et per consequens non erit in potestate nostra. Quintum dubium quod est quo ut
actus mei qui sunt in potestate nostra sunt actus
imperati vel eliciti. Sextum dubium est quia si voluntas
sequitur iudicium rationis voluntas non appetit nisi quod
ratio dictat bonum et sic nullus vellet malum scienter. Sed hoc
est falsum et contra [illegible] [illegible] qui dicit quod ratione
existente recta in universali et in particulari quod voluntas non
possit in oppositum error est. Septimum dubium est per quid
determinatur ad primum vel determinatur ad alterum oppositorum. Aut scilicet
per se aut per aliud. Non per se quia est indeterminatus
ut sic non est determinatum ad alterum. Si autem per aliud
sequitur quod non sit in potestate nostra determinare nos per primum

quod est in genus. Ad primum dubium dicendum quod si per principium voce c principium actum [illegible] actus voluntatis et intellectus possit dicere non quid potentia que intellectus ut voluntas intellectus quia per istas actus sunt causa aliorum actuum. unde dato quod ponamus [illegible] esse [illegible] actus non tamen sequitur quod sit principium actuum. Et si dicatur quod saltem [illegible] non est voluntatis ut intellectus quod potest videri in genere. dicendum quod [illegible] non est voluntas nec intellectus sed pertinet ad voluntatem et intellectum inquantum [illegible] actus habentes [illegible] ad [illegible] non possunt tamen voluntati et intellectui. Ad secundum dubium dicendum quod [illegible] est appetibile est bonum habere [illegible] acceptum et [illegible] bonum cum [illegible] malo. [illegible] bonum habere [illegible] accepti oppositum nullus potest velle.

Et quando dicitur quod nemo [illegible] potest velle non esse et ad non esse [illegible] non habere. dicendum quod non [illegible] velle non esse [illegible] potest velle non esse habere coniunctum cum malo vel coniunctum [illegible] est quoddam bonum habere coniunctum malo. et quando dicitur quod [illegible] vult non esse vult carere [illegible] bono habere [illegible] malo. dicendum quod [illegible] vult carere non bono isto habere [illegible] malo. nec vult carere [illegible] esse loquendo [illegible] qualiter habere bonum et si posset [illegible] adillud [illegible] quod quis vult [illegible] carere [illegible] non est. quia tamen [illegible] sunt cadat sub voluntate [illegible]. Ad tertium dicendum quod deliberatio potest occurrere aliquem uno modo ut [illegible] ut non occurrit aliquis actus de quo deliberetur. Sed ipsa deliberatio occurrit ut [illegible] [illegible] et tunc deliberatio est in potestate nostra. sic [illegible] quae nobis occurrunt ut deliberanda sicut [illegible] deliberare.

Alio modo potest occurrere deliberatio [illegible] ut medium [illegible] aliud quod occurrit [illegible] occurrit [illegible] vel de studendo vel de [illegible] alio occurrit [illegible] quod deliberet utrum hoc sit [illegible] et tunc [illegible] non sit [illegible] in infinitum occurrit [illegible] hoc et bonum nisi aliquis sit [illegible] ad hoc. et tunc acceptio [illegible] non est in potestate nostra [illegible] non [illegible] actionem. [illegible] ad multa [illegible] deliberationem et [illegible] non [illegible] ad [illegible] est in potestate nostra quia [illegible] potest nobis [illegible] deliberationem [illegible] ad tale quod possumus repellere [illegible] quod [illegible] nos debemus deliberare et sic [illegible] acceptio deliberationis non fuit in potestate nostra tamen [illegible] fuit in potestate nostra. Et si arguatur quod ad acceptionem deliberationis [illegible] deliberatio [illegible] quod non [illegible]. [illegible] quod voluntas [illegible] acceptat [illegible] aliquem actum [illegible] sicut [illegible] acceptat [illegible] sibi oblatum et tunc [illegible] prosequitur. [illegible] voluntas acceptat [illegible] ut [illegible] acceptat [illegible] quod bonum [illegible]. et [illegible] non [illegible] potest [illegible] sustentare [illegible] [illegible] movere se ad [illegible]. tamen ad [illegible]. Ad [illegible] quod oppositum in [illegible] deliberationem dicendum quod non [illegible] acceptationem

deliberandi et per [illegible] deliberandi. esse in potestate nostra deliberatio quantum ad [illegible] eius modo quo dictum est. Et quando dicitur quod non. quia nullus actus est in potestate nostra nisi actus deliberatus. dicendum quod si accipiatur actus deliberatus per fine ultima practica. sic actus deliberatus est perfecte in potestate nostra quantum ad acceptationem eius et quantum ad [illegible]. actus [illegible] deliberandi [illegible] non sit in potestate nostra quantum ad acceptationem eius [illegible] tamen in potestate nostra est quantum ad [illegible] eius modo quo dictum est. Vel potest dici quod actus deliberatus qui dicitur in potestate nostra est omnis actus quem [illegible] homo adiuvat deliberando sive sit [illegible] deliberationis sive sit ultima [illegible] practica. Ad quartum dubium dicendum quod primus actus qui est in potestate nostra est actus intellectus sive sit deliberatio sive [illegible] deliberationis ut dictum est. Ad obiectionem in contrarium solutio dicitur. uno modo quod s. in potestate nostra est quod [illegible] quantum ad passiones et habitus et quantum ad [illegible] est [illegible] quantum ad ea [illegible] quibus sumus [illegible] quantum ad ea quae pertinent ad corpus non [illegible] [illegible] sumus [illegible] videtur [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] malo. Ex eis [illegible] quibus sumus [illegible] secundum voluntatem et intellectum non [illegible] [illegible]. Aliter potest solvi [illegible] quod [illegible] quibus sumus [illegible] non [illegible] [illegible] potest deviare quia [illegible] [illegible] aliquid acceptando et respuendo. sic quidam est [illegible] [illegible] quae est [illegible] [illegible] et sic de aliis. Ad quintum dubium [illegible] stat in hoc quod ea sufficit [illegible] effectus dicendum quod [illegible] uno modo [illegible] non sufficit [illegible] [illegible] uno modo quia ea potest impediri ab [illegible] et [illegible] in agentibus [illegible] [illegible] alio [illegible]. Alio modo in agentibus [illegible] [illegible] sua repellere impedimenta. sed in agente [illegible] [illegible] deliberationis [illegible] et possunt [illegible] possunt repellere [illegible] [illegible] [illegible] quo adiuvat deliberando. et [illegible] [illegible] [illegible] effectus quia potest impediri [illegible] [illegible] impedimenta. Alia causa potest [illegible] quod [illegible] illa [illegible] efficacia [illegible] [illegible] ad suum effectum quia est efficacia ex suo modo efficiendi quod est singularis [illegible] quia [illegible] aliquid [illegible] ad [illegible]. Ex [illegible] natus [illegible] motus [illegible] ita quod [illegible] ea habeat effectum suum non tamen [illegible]. Ad sextum dubium dicendum quod aliquis potest dici velle aliquid malum. uno modo quia [illegible] mala [illegible] annexa alicui bono ab [illegible] pro bono quod [illegible] ei et vult et tunc dicitur velle malum [illegible] et [illegible] [illegible] quia [illegible] iudicat id quod est malum esse [illegible] bonum [illegible]. Ad [illegible] ignorat [illegible] malum ad [illegible] dicitur velle malum ignoranter [illegible] voluntas [illegible] velut malum faciens [illegible] [illegible]. Ad [illegible] [illegible] dicendum quod sicut dictum est [illegible] supponit [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

sive ponatur aliquis actus. Dico quod non potest. Ad quod quod
ponatur liberum arbitrium, contra quod sic est generans non
necessario producens effectum suum et per eandem naturam potest
in oppositum diffinitum, sicut declaratum fuit. Licet con-
tinuum non possit in oppositum. ¶ Ad secundum quod dicebatur quod
sic dicit quod liberum arbitrium pro illo nunc quo elicit actum
suum non possit in oppositum diffinitum et absolute est erroneum,
quia sequeretur quod tunc esset necessario determinata ad alterum
oppositorum. Et est dicendum quod stante ratione vera in vult
et operatur quod voluntas non possit in oppositum et absolute
continuum et simul contra hoc non est error, sed oppositum dicere
est error. Sed sicut dicit quod liberum arbitrium quando elicit
actum simul et continuum non potest non elicere quia implicat
contradictoria simul et ideo non est error. Ita est dicere quod
stante ratione vera in vult et operatur quod voluntas
continuum et simul contra hoc non possit in oppositum non est
error. Sed oppositum dicere est error, quia hoc est ponere
voluntatis velle fieri obiecto cogitato. ¶ Ad tertium dicendum quod
determinans magis ad unam partem quam ad aliam est
quia hoc concluditur magis dicendum quod ad. bonum quod est quod hoc
quia dico quod non est dare unam causam per se de-
terminantem et necessitantem. Sed propter ¶ Ex multis causis
inclinantibus ad hoc concurrentibus et quia est apud rationem
rationes per se deliberantes. Quare autem est ex hoc
quod unum magis iens est deliberanti quam aliud contra-
rium, et hoc propter eius dispositionem. Quare autem apud dis-
positionem convenientes vel ab extrinseco vel a motibus
interioribus quorum nullum tamen habet necessitatem habitudinis
ad determinationem illam faciendam, non tamen ex hoc sequitur
quod indeterminatio sit sequuta, quia non sequitur quod si
aliquis non necessario determinet quod absolute non determinet.
¶ Quidam autem dicunt alii qui ponunt nudam potentiam
voluntatis. ¶ Liberum arbitrium scilicet quod non est querenda alia
causa quare magis inclinatur ad unam partem quam ad
aliam nisi quia est in potestate ad oppositum et ideo potest in hoc
vel in illud. ¶ Et ego dico quod ideo possunt dicere
de eo quod pono liberum arbitrium, scilicet quod non est querenda
alia causa quare magis determinatur ad hoc plus quam ad
id nisi quia est secundum potestatem se determinare ad hoc
vel illud. ¶ Sed et non sufficit videtur ad questionem,
quia ex hoc quod voluntas potest in hoc vel in id habetur
quod voluntas potest in oppositum. Sed non habetur ad hoc causa
quare plus determinatur ad hanc partem quam ad aliam
nisi quia plus placet sibi ex hoc et dicitur forte
quod dicit quod plus vult istam partem quam aliam
quia plus placet sibi illa quam alia. Nisi ad hoc
dicere quod quod vult plus istam partem quam vult plus istam
[illegible] quod nichil est dicere, sicut non est dicere
ambulat quia ambulat et vadit quia vadit, quia
nulla res est sibi causa et ideo [illegible] quod est contra
¶ Et ideo dico sicut supra dictum est, et sic patet ad in-
dubia et sic patet primum principale, scilicet quod liberum arbitrium
se habeat in nobis. ¶ Secundo eidem quo liberum arbitrium
se habeat in deo. ¶ Ad cuius evidentiam sciendum quod actus
voluntatis in deo potest dupliciter considerari. Uno modo secundum quod est in
se. Alio modo secundum quod est comparatus ad obiectum vel ad
volitum. Si primo modo consideretur omnino est quod est omnino
necessarius sicut communiter dicitur, quia sicut necesse est suum
velle et suum esse. Si autem consideretur secundo modo quod sit
comparatus ad obiectum intrinsecum vel ad obiectum extrinsecum.
Si ad intrinsecum, sic habet habitudinem omnino necessitatem

quia omnino quod est in deo formaliter necesse est voluntatem
volentem divina. ¶ Si autem comparetur ad obiectum extrinsecum
puta ad creaturas. Si comparetur ad eas quantum ad
suum esse possibile, sic vult eas necessario sed necessario vult
esse possibile suum et quantum sunt possibiles. ¶ Si autem comparetur ad eas
quantum ad suas existentias actuales, patet quod
ad se vel non sic sed modo comparatur ad fore antiquam
existentiam vel ad esse secundum habitudinem divine voluntatis ad tale
obiectum non est necessaria. Unde non sequitur si vult non fit. Non est
necessario voluntatem et sic forte vel non fore antequam
vult liberum arbitrium. Vult etiam alia et in hoc continet omnia.
¶ Unde sciendum quod secundum omnes liberum arbitrium in deo non est
ad oppositorum actum cum non sit sibi in se unius ad vo-
luntatem simpliciter. Sed bene est ad obiecta opposita loquendo de
creaturis obiectis, sicut ad fieri vel non fieri mundum etc.
Et hoc sciunt omnes. ¶ Qualiter autem sit dicunt quidam
quod dupliciter potest assignari istud habitus. Uno modo sic quia scilicet actus
voluntatis divine quo vult etiam alia in eodem instanti
eternitatis in quo est ... se extendit ad illa obiecta, quia
sic ille actus est ab eterno, et ista obiecta fuerunt volita
ab eterno. Sed istud instans quod est unum in se potest
dividi in duo instantia secundum ordinem naturae
unde quorum primo consideratur ille actus ut in se, in secundo
autem consideratur ut tractus ad illa obiecta, sicut quod iste
actus consideratur ut in primo instanti secundum se et absolute
est in divinis ad hoc ut tenderet in illa obiecta vel
in eorum opposita, puta in fore vel non fore, aut
non ad alterum oppositorum ut sic, et determinatus ideo ut sic
habet habitudinem contingentem non necessariam ad talia
obiecta et propter hoc omnis ut sic potest determinari vel non determinari
ad illa. ¶ Aliud modum ponunt quod ipsa voluntas potest
considerari dupliciter. Uno modo ut est elicitiva actus voluntatis
secundum se. Alio modo secundum quod est constitutiva talium obiectorum
volitorum in esse volito per eorum actum voluntatis. Primo modo
voluntas divina necessario vult quia necessario elicit actum
voluntatis et ut sic ad hoc est in divinis ad constitutionem obiecta
in existentia in esse volito per actum suum, scilicet ut fa-
ciat actum suum voluntatis et tendentem in hoc obiectum vel
in eius oppositum. Et isto modo deus vult etiam liberum arbitrium.
¶ Sed istud licet sit formaliter dictum non video tamen quod sit
sufficienter dictum, scilicet quod primo dico quod actus voluntatis dei
in primo nunc consideratur in divinis ad talia obiecta hic est
pure principium, quia hoc est quod quaeritur unde scilicet voluntas
divina habet quod contingenter et non necessario tendit ad talia obiecta
in quocumque instanti hoc fiat. ¶ Et illa distinctio in-
stantis in duo instantia non est [illegible] faciet ad
propositum aut non. Si non, ergo pro nichilo. Si ad quid
utrum illa distinctio sit secundum rem vel rationem tamen. Si secundum
rem non potest esse, quia sic in deo essent duo instantia
et in eternitate. Si secundum rationem intelligendi tamen, contra quia
ideo quod intelligitur aliud secundum rationem intelligendi tamen non est sibi
ideo quod ad contra sibi in realitate. Sed in realitate contra deus potest
velle vel nolle talia liberum arbitrium, ergo predicta distinctio non
facit ad propositum. ¶ Item ad secundum dicitur nichil valet, quia
quod dicitur quod voluntas dei potest constituere talia
obiecta in esse volito nichil aliud est quam constitutive actum
voluntatis quo talia obiecta sunt volita et tunc quero si
voluntas constituat actum istum secundum rem vel secundum
rationem intelligendi. Secundum rem non potest esse, quia actus
voluntatis divine nullam talem constitutionem habet secundum rem. Si
secundum rationem intelligendi tamen non per talem constitutionem

no det deus reali velle etia licet a° sz hoc est
falsum g° et c. vn non intelligo istam ponem.
¶ Et ideo aliter videtur m° dicendum. Ad cuius euidenciam
recumendum est illud quod dictum est de conting-
li. s. v° eligi liter quod s. qualiter eligi et non necessario
conclusioneligibilz in partem quia non habent conexionem
necessariam in sua appetitu ad primo et per se
appetibilem hoc autem est inceptum primo et per se ap-
petita possunt sufficienter sine illis haberi
vnde volens necessario bonum habere non necessario volo
illud sine quo potest bonum habere. nunc autem verum
est quod bonum habere dei in nullo dependet ab
existencia creature quia in se perfectissimam habet
bonitatem existentem completa actualem cuius quaz
altius nullius est. Et esse impetrat aliquam
malum a deo respuibile necessario vel repugnans
bonitati diuine deus autem iudicio suo intellectus
videt utrum contingente habitudinem creaturarum
in sua appetibilitate ad bonitatem diuinam. et ideo iudi-
cat eam appetenda non necessario quia iudicat ea
appetenda quod si non essent nec apparerent nullum
malum culpe vel pene in deo sequeret. Ex hoc
potest talis videri forti ad propositum quia talia que
connexionem bonitatis in sua appetibilitate habent aliud
bonum a deo necessario volibile et volitum et quorum
talis contingens connexio est non deus non sunt necessario
volita a deo vel nolita sed existencie creaturarum sunt
huius g° et c. ¶ Sed quantum hoc sunt quaedam dubia.
primum est quod ex quo existencie creaturarum nihil faciunt
ad bonum habere dei. nec est ad malum importat
vel est repugnans bonitati dei. sed ut videtur
quod non continent nec aliquid eorum appetibiles vel
respuibiles sed erunt neutre / ita quod nullum
actum volita deus habent circa ipsas. ¶ Et ad
hoc dicendum / quod deus circa se nichil vult vel amat
ut ex quo acquirit bonum habere. vel est in aliquo
hoc nolle / ita quod ideo nollet circa quod posset sibi
illud contra malum vel repugnans et precipue quantum
ad existencias creaturarum quod deus propter culpas de quo re-
pugnat deo nichil ad propositum. et quantum ad
hoc creature non sunt volibiles deo / nec per quas
posset bonum habere nec respuibiles ut per quas
posset male habere. et sic sunt neutre. quia
ut sic nec nolite nec volite. Sed deus ea que
circa se vult, scilicet semper ut ea quibus sua bonitas
est communicabilis et que sunt possibilia habere bonitatem a deo.
Et ex hoc quodam decencia est quod bonitas sua
communicetur eis absque tamen necessitate indecencie in opposito
ita quod oppositum ponatur necessario contra indecens et sic
possunt esse vel nolite vel volite. Si enim aliquid est
in eis preter ordinem rerum vel vniversi volita decens
non est praeter volitum. et sic existencie rerum possunt esse
a deo volite et non volite. et est quantum ad alia nolite
et sic non est quia ipse necessario sunt neutre. ¶ Secundum dubium
est quid detinet voluntatem dei indifferentem quantum
est de se ad alterum. ¶ Et ad hoc dico quod in istis potest
esse dicunt in differentia vna vel omnino quantum ad hoc quod
ille existencie possunt esse volite vel non volite
alia est in comparacione vnius existencie ad aliam
quia s. vna existencia est volita et alia non est vo-
lita. tunc dico probabiliter conceditur quod potest esse ratio
deterinacionis in differencia. quia melius est aliquas creatures

ordinate in deum quam nulla quod quamvis melioritas tota
est in creaturis vel non in deo quia sibi nichil est melius.
ratio autem determinacionis in differencie secundum scientiam quia s. ille sunt
volite et illo modo et non alio. non autem potest forte
quia sit melius ordinatum in deum quam aliter considerando
statum totius vniversi et quia istud melius et illud non
potest ad melius in deo nec eius oppositum aliquam determi-
nacionem / oportet melius sit fieri ista determinate volita
quod non necessario. forte tamen considerando statum totius
vniversi hoc ab eterno potest fieri melius vel istud vel
aliud vniversum tamen forte melius non potest manifestare
manifestare bonitatem diuinam sed plures entitates
ab eterno si essent ab eterno forte manifestarent magis
magnitudinem potentie dei / tamen qualitates eorum magis
manifestant dei sufficienciam in se sine quibus habet
suum bonum habere ab eterno. creature enim defectuose vel
deficientes magis manifestant dependenciam creaturarum
ad deum quam si nulla esset deficiens. si potest
¶ talis. Sic ergo videtur probabiliter quod hoc possit ratio esse ratio
determinacionis quia quedam creature sunt volite et quia hec
et non ille. et hoc dico saluo secreto diuino. quia non
puto quod aliqua creatura quantumcumque alta non videat
nude essenciam diuinam possit reddere rationem libertatis
eius in deo quo s. qualiter velit illa et alia determinate. qualiter
plus ad hoc quam ad illa ¶ Tertium dubium est quomodo
possit stare contingencia ad hoc quod istud sit volitum
vel non volitum supposita necessitate actus in se.
quia aut hoc est ex contingencia obiecti voliti s. ex con-
tingencia ipsarum creaturarum. aut ex contingencia sola respectus
eius ad obiectum volitum. primum non potest esse quia existencie
creaturarum ideo sunt contingentes quia scilicet a deo contingenter
non ergo ideo enim erit circulus. quia deus volt
ipsum fore contingentem ergo impossibile est quod contingentia in
existentiis sit ratio quod sit contingenter volite vel nolite
primo ergo / nec potest dici quod ista contingencia sit penes respectum
voluntatis quia in illo quod est necessitate secundum ad alia perfecto
non potest esse per contingentiam / quia non sit contingentia in ipso
perfecto impossibile est quod sit contingentia in eo quod secundum ad
ipsum. sed respectus de necessitate sequitur positis extremis. ergo
impossibile est quod contingentia per sit in ipso respectu. nec potest dici
quod contingentia creaturarum non est in actu sed in con-
posibili. quia creaturarum ¶ possibile est omnino nichil. ¶ Ad hoc
dico quod prima contingentia ratio est in contingente connexione crea-
turarum in sua appetitu ad primum et per se volitum
necessario a deo s. ad suam bonitatem quia hec et talis sunt
appetibiles contingenter propter bonitatem diuinam. quia non est necessario
ad bonum habere dei creatas existere. et si petas. vnde hoc
dico quod non ipsius sit / sit non necessarium est ad bonum habere
meum forte irem ad forum vel non. ¶ Et ut exemplum
magis declaremus. sic non est necessarius ad bonum
habere meum effectus meus in quo non indigeo.
¶ Prima ergo est prima contingentia secundum rationem. ¶ Ex hoc sequitur
2°. s. quod creaturarum sibi sit contingenter volitum vel nolitum
et ad hoc sequitur 3ª contingentia. s. ratio fore vel non fore quantum
Sic ergo quantum quod in quo inueniatur primo illa contingentia vel
in actu vel in obiecto vel in habitudine. dico quod non in obiecto
quantum ad suam actualem existenciam quia in quo est
volita contingentia nec in actu secundum se nec in habitudine
contingente actus ut iam dictum est. Sed per contingentia ratio est
in obiecto quantum ad suam appetitu propter rationem quam dicam est in
ipsa contingentia appetibilis est non necessario sicut contingens est con-
tingens necessarium. et deus est iudicat talem connexionem esse

contrarietatem et hoc bonum contrarie volibile non tamen iudicat necessario hoc bonum esse volendum. sic et deus iudicat contingens contingenter non tamen iudicat contingens necessario contingere. Et hoc sufficiat de dubiis. Ad secundum philosophi quia quamvis libertas arbitrii consistat in eliciendo actum et suspendendo simul vel in eliciendo tamen quia suspendendo actum dicitur potest accipi uno modo pro eo quod est aptum nasci et natum elicere actum aptum nasci elicere nec eliciat. Secundo si ab suspenderet calefactionem fortitudo ignis. Accipimus ista posse in opposito quamvis actus quo opposito posito actus alius non est. Si quidem accipiatur primo modo sic certum est quod deus potest ... non potest suspendere ab actu et secundum se. In nobis autem non potest esse ... liberum arbitrium consistat in suspendendo actum vel ... actus deliberati quia occurrit nobis deliberare ... ut quando deliberabimus de ipsa suspensione utrum sit accipienda vel non accipienda. ... deliberationis ... libertatem arbitrii alio modo scilicet propter hoc quod possumus in hoc vel in eius oppositum. Si autem accipiatur secundo modo sic habet locum in nobis ... omnis actus cuius sumus domini. Sed in deo non quia ipse non potest in oppositos actus. Sed potest in opposita obiecta secundum in genere volita vel nolita creata contingenter contrarie in sua appetitu ad suum ... voluntatem. Igitur quod liberum arbitrium in generali dicitur de deo et nobis in hoc quod est posse in opposita contrarie. Sed aliter in deo et in nobis quia in deo est posse in obiecta opposita. In nobis autem est posse in aliquos actus et eius oppositum et hoc posse est in nobis quamvis cum suspensione actus ... deo et quamvis non. Ad rationes in contrarium patet et primo ad primam quando dicitur in maiore quod ... de ratione liberi arbitrii ... contingentia ... est ... est de ratione liberi arbitrii quod est in omni intellectu ... sed non oportet quod ... quod est de ratione liberi arbitrii in determinata ... liberi arbitrii posse in oppositos actus vel quamvis suspendere actum non est de ratione liberi arbitrii ... dei. Ad aliam rationem ... oppositum ... de ratione liberi arbitrii non est tamen elicere actum sed posse in opposita per eundem actum vel in oppositos actus et ideo ad hunc liberi arbitrii non sufficit tamen elicere posse actum nisi possit in opposita alio istorum modorum ... non oportet elicere actum sed sic posse in opposita et per ... liberi arbitrii:—

Postea quaerebatur quaedam pertinentia ad deum quantum ad ... est ... et notionibus. Et est primum ... in divinis potest distinctionem unius rationis ab alia sit aliqua formaliter vel distincte vel sit alia formalitas distincta ex natura rei. Secundum tamen erat ad ... pertinens et est utrum cognitio dei qua cognoscit se ut bonum ... vel ... sit ... Tertium pertinebat ad rationem tamen et est utrum ratio divina sit formaliter infinita ... pertinebat ad personas distinctas ex ratione et ...:—

Ad primum istorum sic proceditur et arguitur quod in divinis propter distinctionem unius rationis ab alia sit alia formalitas vel distincte ex natura rei quam fit ... agens per solam formam suam non agit nisi uno modo et ideo est si agens agat per unum solum principium formale ... Sed in deo sunt diversae productiones diversorum modorum scilicet generatio et spiratio. Igitur in divinis sunt diversae formalitates productivae emanationes et rationes et per consequens ergo propter distinctionem rationum est in deo aliquorum formalitatum ex natura rei. Item quidem est quod diversae formalitates sunt diversae res sed in deo non est dare diversas res nisi diversas rationes ergo et cetera. Ad eundem istius questionis primo recitando pono intentionem meam quamvis scilicet propter istam quaestionem intelligam. Secundo ponam unam opinionem secundum aliquem intellectum cum suis motivis. Tertio ponam opinionem quam non credo veram cum suis motivis. Quarto videbo ad motiva contra primam opinionem. Ad primum dico quod est sciendum quod non quaeritur hic supposito quod attributa distinguuntur sola ratione utrum illa distinctio accipiatur per comparationem ad intellectum vel per comparationem ad creaturas. Sed hic quaeritur utrum attributa divina puta sapientia et scientia dicant diversas formalitates ex natura rei circumscripto omni actu intellectus distinguentis ita quod illa distinctio non sit secundum rationem intelligendi tantum sed ex natura rei. Et ideo non intendo intromittere me utrum distinctio eorum secundum rationem accipiatur per comparationem ad intellectum vel ad creaturas nisi inquantum solo aliquorum argumentorum hoc requiritur sed intendo pertractare utrum distinctio istorum in suis formalibus rationibus sit ex natura rei ... ... et tertio ad motiva istorum in suis formalibus sint ex natura rei circumscripto omni actu intellectus. Ad primum dico quod quaedam opinio quae ponit quod attributa divina ... et ideo ad motiva contraria dicunt diversas formalitates ex natura rei distinctas non secundum actum rationis ita quod dicunt quod sapientia et iustitia et sic de similibus et proprietates dicunt formalitates ex natura rei. Dicunt tamen quod licet ista dicant formalitates ... unam ... ita quod licet est una sapientia non est formaliter iustitia ex natura rei et in illo sapientia et iustitia ... et dicunt quod in non solum in ratione sed unum ... sed et ... propter eorum infinitatem ... ut ponunt illi quibus ... formalitas in deo est formaliter infinita ... potest patere sicut in eodem ... quod non sit idem cum eo ... et ideo quamvis omnia illa sint infinita formaliter sunt unum mutua ... non solum in ratione sed ... contraria et ideo quod unum infinitum formaliter et non aliud habet ... sed non mutuo ... propter suam infinitatem ... unum ... Modus autem sic in talis distinctio ex natura rei probant quibusdam rationibus quae sunt omnibus divinis ... quaedam adducunt quae sunt propriae quibusdam. Primo ad propositum ponunt quattuor rationes. Ad cuius evidentiam ... quod probant quod in ... scilicet sapientia iustitia et cetera sunt formaliter in deo et hoc ex natura rei. Secundo hoc probato probant quod distinctio eorum sit ex natura rei. Primum probant sic. Omne id quod dicit perfectionem simpliciter est in deo formaliter. Sed sapientia et iustitia et alia attributa dicunt perfectionem simpliciter ergo et cetera. Probo maiorem quia in eo quod est infinite perfectum formaliter est omne id quod formaliter dicit perfectionem simpliciter ... ergo et cetera. Probo minorem quia illud dicit perfectionem simpliciter quod ... est quod melius est ipsum habere quam non habere. Sed habere iustitiam sapientiam et consilium est melius non habere ergo et cetera. Secundo hoc probato probatur quod distinctio formalis sit in deo ex natura rei quinque rationibus. Quarum prima talis est. Iustitia et sapientia in deo ... est ... etc ... ex ... et ... ... quia ... tunc sapientia et iustitia dicerent unum ... et ... duo ... quae non ... sapientiae vel iustitiae quia ... conceptum simpliciter ... igitur ista sunt ... entis ... sed ... nulla distinctio est ... ex parte ... ergo ista habent unum ... sed nomina habentia unum ... sunt synonyma. Ergo sapientia et sapientia dei ... sunt synonyma. Hoc est falsum ergo et cetera. Secunda talis est. Deus cognoscit illa attributa distincte ... nec ... sed id quod ... in rebus secundum ... intellectum tamen non ... cognoscere ... ergo distinctio istorum non est secundum rationem intelligendi tantum. Probo ...

beatifica patrem cognoscit per istam distinctionem. Sed quod dicit beatifica et cognoscit intuitiva. Quia est perfectior omni est. Quod dicit beatifica dicitur perfectissima ergo etc. quibus intellectus quod quo actu rei secundum rationem intelligendi tamen non est ei ex natura sua rei. Sed cognoscit intuitiva non terminatur nisi ad existens. Et non est ergo etc. Tertio vero talis est: si ista distinctio attribuitur intellectui et non naturae, quia dicitur esse non ex natura rei sed per intellectum. Omne quod ut nunc non rei et intellectus quocumque modo dicant aut non sunt non. Ergo quocumque dicitur attribui unum dicitur attribui aliud. Quia quaecumque sunt omnino indistincta quocumque convenit uni dicitur attribui alteri inseparabiliter sunt. Si sic, aut sunt distincta ex natura rei aut secundum rationem intelligendi tantum. Si ex natura rei habetur propositum. Si secundum rationem intelligendi, contra quia nulla distinctio praecedit per distinctionem in illo genere. Sed prima distinctio in distinctione secundum rationem est apud intellectum. Ergo distinctio quae praecedit operationem intellectus non est distinctio secundum rationem. Sed distinctio qua distinguuntur [illegible] non rei ad hoc quod attribuatur intellectui distinguuntur secundum rationem et non nunc praecedunt operationem intellectus ergo etc.

Et si dicatur quod quando attribuitur distinctio secundum rationem intellectui est non naturae. Quia hoc per impossibile separentur realiter adhuc intellectui et non naturae. Contra quia quaecumque per impossibile separata si non habeant distinctas rationes non potest attribui uni quod non attribuatur alteri. Quia separatio alicuius ab alio non dat sibi nisi quod convenit suae rationi. Quia si albedo separaretur ab albo per impossibile albo non conveniret nisi quod convenit rationi albi. Sed secundum te intellectus et natura in nullo differunt in suis formalibus rationibus ergo per impossibile separentur quod convenit uni et alteri. Quarto talis est. Quia si sapientia infinita est formaliter iustitia ergo sapientia in quantum est formaliter iustitia in quantum est infinita. Ergo totus formalitas omnis eorum. Quia sequeretur quod omnis sapientia est iustitia quod falsum est quo ad omnes. Quia quod dicitur infinitas in essentia alicuius perfectionis non tollit rationem eius. Sed si quod ratio alicuius perfectionis est distincta a ratione alterius secundum se et in quantum formaliter quod quod dicitur infinitas illius perfectionis non tollit illam distinctionem. Quinto vero talis est quia actus distincti sunt a. in actu. Sed ista sunt actualissime in deo ergo distincte. Et postea adducit quidam rationes contra quibusdam dicentes et per eam exponit eminenter dicitur. Primo sic. Quia oportet dare rationem quare filius sit filius et producatur per modum naturae et spiritus sanctus producitur per modum voluntatis. Sed illa ratio istius distinctionis non potest dare nisi ex distinctione formalium principiorum elicitorum ergo etc. Quibus non ratio quia illa distinctio vel est ex parte relationum vel ex parte principiorum non ex parte relationum. Quia omne relatum non ratione cognoscitur suum correlativum. Ergo penes relationes non est distinctio secundum modum naturae sed secundum modum voluntatis. Si dicatur quod illa distinctio principiorum est secundum rationem intelligendi tantum, non est causa alicuius distinctionis realis sed distinctio eminenter est realis ergo etc. Secundo arguitur sic. Principium productivum ratione et ratione quae ratione potest producere eadem ratione potest in infinitum quia non potest dare rationem quare desinat ipsum ad certum numerum. Sed principium productivum in principio divinarum non potest in duas personas. Quia quaelibet potest unam et necesse est unam non duas. Ergo oportet quod principia productiva personarum divinarum differant re vel ratione. Si re habetur propositum. Si ratione, contra quia distinctio rationis non sufficit ad causandam distinctionem realem. Si dicatur quod relationes deficiunt. Contra quia illud quod non est ratio producendi et per posterius principio non deficiat primum ad producendum plura vel pauca. Sed relationes sunt

[illegible] ergo etc. Secundo dicitur et primo arguitur de principiis et proprietatibus et de productionibus. Quia principium quod non deficiat principium. Ex parte [illegible] et contra arguitur. Primo sic. Quaecumque sunt idem realiter et formaliter ita quod ex natura rei nullam habent distinctionem, quicumque comparatur unum eorum relative et comparatur et alterum. Sed paternitas non comparatur omnino illi cui comparatur essentia ergo etc. Minor patet. Quia non omnis comparatur essentia comparatur paternitas. Maior etiam patet probatur quia quaecumque sunt omnino indistincta in quantum indistincta sunt quocumque convenit uni convenit et alteri. Secundo arguitur sic. Illa in quorum altero accidit relatio et in altero realiter differunt ut non possunt omnino esse idem re. Quia quod ratione convenit uni relationi in uno et in altero. Sed persona relatione convenit in eisdem et dicuntur in proprietatibus ergo etc. Tertio sic. De hiis quae sunt totaliter idem re non potest verificari opposita realiter. Sed essentia est relationis [illegible]. Proprietas est relationis [illegible] quae sunt opposita ergo etc. Quarto sic. Duae relationes ibi non sunt duae res. Et tamen illae duae res sunt unum idem. Aliquando facerent compositionem. Ergo distinctio realis stat cum unitate. Ista tamen confirmat auctoritates sanctorum et quia multae illorum auctoritatum reducuntur ad hanc adducendam quod attributa sunt in deo formaliter. Quod quaedam patrum faciunt ad propositum. Ideo pertranseo illas. Quae [illegible] dicunt quod differunt ex natura rei. Quia faciunt ad propositum adducuntur eadem. Una est Augustini. Quod maximum vel dicitur si potest praesumi concede simpliciter tamen sapientia et bonum etc. Ubi Augustinus arguit quod si deus potest esse sapiens bonus absque compositione et pluralitate. Potest esse sapiens bonus absque compositione in una essentia absque compositione et pluralitate. Sed si aliquis intelligeret quod differunt sola ratione argumentum nullum est. Quia si differunt ratione non faciunt compositionem vel pluralitatem. Quia differre re non faciunt. Pro re dicunt ergo etc. Item Augustinus libro 14 de trinitate c. 3. Vult quod in sint aequalia sapientia bonitas et similia. Sed aequalitas non est eiusdem ad seipsum ergo etc. Si dicatur quod est aequalitas secundum rationem ecce sic et pluralitas secundum rationem. Contra quia tunc sunt quod secundum rem non sunt aequales quod sunt secundum rem inaequales quod falsum est ergo etc. Et si convertatur unum habetur propositum quod realiter inaequalia sunt distincta re. Item dicit in 1 de trinitate non compatitur quod deus. Sed pater est pater et deus est deitate. Sed paternitas formaliter non est deitas.

Sic ergo patet. Tamen patet. Modo restat ponere opinionem quod credo veram. Et ad eius opinionem sciendum quod illae perfectiones scilicet sapientia iustitia et similia possunt accipi dupliciter. Uno modo in quantum analogo non descendendo ad aliquid nec in speciale. Alio modo prout sunt in deitate pura in deo per certa. Si accipiatur primo modo unitas realis non convenit eis per se nec est distinctio realis nec est illa eis repugnat per se. Quia illa quae sunt apta inferioribus non per se conveniunt superiori nec per se repugnant. Quia quod convenit per se alicui superiori convenit omni contento sub illo et per consequens non potest competere alicui contento sub eo. Si quod repugnat superiori per se repugnat omni contento sub eo nec potest competere alicui contento sub eo. Sed distinctio realis et unitas realis incompossibilia sunt apta aliquorum in quantum contentorum sub eis. Nam in deo unitas et in creaturis sunt distincta ergo etc.

Si accipiantur ista prout in deitate non sic quia sunt in deo non sunt realiter distincta sed bene in creatura. Quod est ergo saltem quantum ad secundum. Quod dico pro una vice et [illegible]. Accedo ergo. Ista quae sunt in deo sic quod etiam ex natura rei dicuntur posse distingui vel distinctio sit uno modo quod in distinctione dicatur ex natura rei sicut ex fundamento remoto mediante tamen actu intellectus ut sic sit quod distinctio attributorum

se ro comparabilis. quia unumquodque est eadem aspectu relate et omnia illa
c comparata relata est eadem sed non econverso. ❡ Teneo tertio
dicere quod nulla distinctio realis est in divinis quecumque
formaliter non dico que est inter personas distinctas et
rationes essentiales tamen ad maiorem evidentiam dicendorum et propter solutionem
argumentorum modo quo quis intelligit distinctionem ab invicem in
unumquodque comparare actu et quidam modo precedendo dicitur
potest intelligi in perfectio. Uno modo quod fiat ista perfectio
secundum rem et hoc est impossibile ut dictum est. Secundo modo potest
accipi in perfectio secundum rationem et hoc dicitur. Uno modo intelligendo
simpliciter comparando unumquodque istorum non includendo
in suo conceptu sed neque excludendo a re concepta sicut quando
homo concipit sapientiam in quo non concipiendo iustitiam vel
sapientiam dicimus non. Et sic concipere non est perfecte intelligere
sed perfecte intelligens omnia intelligit non potest sic concipere
sapientiam intelligere a deo intellectum. Unde deus intellectus non intelligit conceptive. Sed homo potest sic intelligere sapientiam
vel iustitiam conceptive. ❡ Alio modo potest fieri ista conceptio
intellectu enuntiando a concipiente a re intellecta
vel concepta. Et hoc dicitur ut abstracte ut si intellectus dicat
❡ Sapientia non est iustitia. vel reduplicatione
ut si dicat sapientia, in quantum sapientia non est iustitia et quelibet istorum
potest tripliciter accipi. Vel in quantum in quo vel in deitate
in quo deo. sapientia non est iustitia. vel sapientia unde
sapientia non est iustitia. et primo modo intellecta ... potest
utraque dici. Similiter primo quod est inferior potest abstracte dici
de suo superiori et quia eadem sapientie quod non sit iustitia
solo potest abstracte dicere sapientia non est iustitia. sed potest
abstracte dici quod aliud est ratione et mode et sic cum
reduplicatione. ut cum intellectus reduplicatio esse
negata. quia quod est inferior non est per se superiori
unde non est verum quod sapientie unde sapientia est non
quod iustitia. Si autem accipiatur in non perfecte
et vel deo aut in creatura. Si in deo accipiatur abstracte
non est falsa sapientia deus non est iustitia deus. Si vero accipiatur cum reduplicatione aut cum reduplicatione sapientia
tamen sed hoc sensu quod intelligens divinus vel aliquis alius
intelligat sapientiam divinam non esse iustitiam in eo quod
sapientia est. et sic intellectus est verus. quia quicquid convenit
sapientie convenit in eo quod sapientia est convenit sapientie consideratur
quod non convenit sapientie convenit iustitie. Si vero fiat reduplicatio ad totum aggregatum quod est sapientia divina
est falsa. Unde non est falsa sapientia divina in eo quod est
sapientia divina non est iustitia divina. Immo sapientia
divina in eo quod sapientia divina est omnis perfectio simpliciter
dicta et formaliter etc. Si vero accipiatur
in creatura sic utroque modo est verum. quia sapientia creata
in eo quod creata non est iustitia perfectionem que faciunt
ad propositum. scilicet quando sapientia accipitur non accipiatur iustitia
intellectu simpliciter vel quando accipitur intellectu enuntiando. quia
sapientia dicitur. unde sapientia est non est iustitia vel quia
sapientia in quo vel abstracte. unde sapientia non est iustitia
habet ortum a re. sicut a fundamento remoto. quia si
sapientia in nulla re haberet diversitatem aliquam realem
nunquam posset concipi non concepta iustitia nunquam etc.
❡ Cum quod sapientia divina unde sapientia non sapientia in quo
unde sapientia non est iustitia sed tales perfectiones non competunt rebus nisi mediante actu intellectus quia constat
quod sapientia in quo non est alicubi sed hoc sapientia nisi tamen
in intellectu obiective quando dicitur alicuius a sapientia. Unde sapientia
est non unde hec sapientia non est alicubi non in intellectu
obiective ista autem que competunt rebus ut sunt in intellectu

obiective sic etiam omnia et competunt rebus mediante actu
intellectus. quia tales perfectiones et per consequens distinctiones.
vel perfectiones et distinctiones secundum actum intellectus et secundum
rationem. sed habeant fundamentum remotum in re. ❡ Tertio
restat solvere. scilicet ad motiva contra. ❡ Ad primum quando dicitur
quod sapientia et iustitia et similia sunt formaliter in deo et realiter. sed
distinctio sapientie et iustitie in deo et perfectio non est in
deo realiter sed secundum rationem intelligendi tantum. ❡ Ad primum contra hoc
dicitur quod sapientia et iustitia non significant ens rationis. nec
significant compositum ex ente reali et ente rationis. sed solum reale
tantum. sed perfectio iustitie dicit ens rationis tantum. sed iustitia
perfecta vel perfecte intellecta dicit ens compositum ex ente
reali et ente rationis. ❡ Et quando ulterius dicitur quod iustitia et
sapientia in deo dicunt unum significatum formale. quia dicunt
unam realitatem formalem et suppositum quod solum rem significant.
dicendum quod sic significat unum significatum formale et unam formalitatem
realem significant tamen illa formalitate non sub eadem ratione
quia illa duo significata differunt secundum rationem. et tu dices
quod de differentia rationis cum differentie ille rationis non significentur.
dicendum quod licet sapientia non significet perfectionem significat tamen
perfectibile sic et perfectibile intellectum. unde sapientia et iustitia
intellecta et significata formaliter differunt ratione sed perfectionem
hanc vel illam non sicut per illa que ...
eorum. sed accidentaliter sicut in et reali. dicit homo albus
et equus niger. ❡ Sed ad hoc videtur remanere difficultas
quia cum iustitia et sapientia non significant hanc perfectionem
vel illam sicut homo et equus non significant albedinem
vel nigredinem videtur ad hoc idem ❡ significatum formale
utriusque et per consequens quod sint synonima. ❡ Ad hoc dico
dupliciter. Uno modo quod licet illa nomina eandem realitatem
significent in deo tamen neutrum illa significat perfecte. Secundo
dicendum quod ad hoc quod aliqua nomina non sint synonima sufficit
quod sit diversus modus significandi importatus quamvis sit
una res significata. ❡ Secundo dicendum quod licet sapientia divina
est iustitia ut divina dicitur unam rem tamen sapientia
abstracte accepta et iustitia ut in quo non se includunt nec abstracte
excludunt. quia perfectibile et relata tamen sic inveniuntur
in eadem re in qua sunt diversa ratione et se perficiunt
et excludunt respectu quo in creatura. et hoc sufficit ad hoc
quod possint diversimode intelligi et significari istis rationibus.
❡ Ad tertium dicendum quod si accipiatur cognitio intuitiva pro
notitia evidenti. sic deus cognitione intuitiva cognoscit
quicquid cognoscit. Si autem accipiatur cognitio intuitiva pro
cognitione terminata ad rem in sua existentia realiter sic distinguitur quandoque in deo intuitiva notitia visionis et notitia
simplicis intelligentie. Sic dico quod deus cognoscit ista scilicet
sapientiam et iustitiam et huiusmodi notitia intuitiva. Sed distinctionem eorum non. quia illa non existit re in existentia sua
reali sed tamen secundum rationem. et quando dicitur quod ... quia ad
cognitionem beatificam dei pertinet cognitio istarum distinctionum
dicendum quod ad cognitionem beatificam dei pertinet ista cognitio
et distinctiones eorum et quod qualis cognitio est intellectuale
et hoc probo. quia ex deo tamen notitia beatifica dicitur esse
notitia infinita. Sed notitia dei non esset infinita
nisi per eam cognosceret omne quod est cognoscibile qualitercumque
cognoscibile alioquin esset limitata eius cognitio ad certa
cognoscibilia. Quia cognitio dei cognoscendo omne cognoscibile est
cognitio beatifica eius. ❡ Et quando dicitur ulterius quod cognitio
intuitiva est nobilior quam abstractiva. cognitio vero beatifica
debet esse nobilissima. dicendum quod cognitio intuitiva est nobilior
quam abstractiva excludens intuitivam. sed cognitio intuitiva
non est quod sit nobilior quam cognitio includens abstractivam

et ratione. sic quamvis sit nobilior cognoscendi quam creature ex
cludens cognitionem dei. tamen cognitio dei non est nobilior quam
cognitio includens cognitionem dei et creature. Ad 3m dicendum
duplex. primo quia illa ratio procedit ex malo intellectu
Nam quando dicitur quod distinctio est secundum rationem et non ex natura
rei et sic intellectus distinctio intellectus et non rei quia intellectus
est quedam res quia opus intelligendi est realiter ab intellectu
et aliter non et quotiens quod res est in divinis
sed ista distinctio intelligitur: dicendum quod est secundum rationem
et non ex natura rei quod distinguatur eius secundum rationem quod eius
in re et tali modo eius secundum rationem distinguitur
intellectum prout est quedam res in re non eius
sicut intellectus non. unde idem est ac si diceretur quod ista
distinctio pertinet ad rationis et non ad realem
existentiam. Et sic arguitur quod istud esse
secundum rationem habet res secundum intellectum et non secundum
naturam rei et constituitur etc. et magis attribuitur intellectui
quam rei. dicendum quod res locorum in divinis non plus constituitur
illud quam rationis intellectus quam non quia esset res realis
et quando dicitur quod non dicitur. Ex nunc patet dicendum quod hoc dicatur
ne debet intelligi quod sit distinctio realis. Et non posset
dici ad istam rationem quod distinctio rationis attribuitur
intellectui quam plus quam rei non propter diversitatem que sit
in rebus in divinis sed quia absolute accepta nata sit
in re. Diversitas et hec diversitas comparatur et ideo
attribuitur in divinis magis intellectui quam rei. sed
distinguitur secundum rationem quia si per impossibile distinguitur
in divinis intellectus et non sic et in creaturis sic distinguitur
a rebus intellectuali magis quam rei. Ad hoc dicatur
quod hec quia si aliquid per impossibile separetur non possit
ad aliud unum quod non conveniret alteri non videtur convenire
unum distinguitur et differentiam a ratione quod dicitur
alterius. sed si per impossibile distinguitur album ab albo
non esset album nisi quia propter ad rationem albi. dicendum quod si
aliquid separetur per impossibile non competeret unum nisi.
quod competeret alteri non idem quod dicitur unum a ratione quantitatis
alterius vel differret vel in omnibus in quibus conveniunt
vel in aliis cor. nec et ideo quod inde ius et id quod
non inveniunt distincte vel in aliquo habent eas
Ad 4m dicendum quod si sapientia infinita est formaliter
iustitia sequitur et dicendum quod formaliter per accipi et perfecte ut
sit idem quod si sapientia dicitur infinita et quod infinita
sapientia est iustitia et ideo cum illa omnia nulla
est quia non sequitur ad id quod per se convenit inferiori per se convenit
superiori. Sapientia autem infinita est quoddam inferius
ad sapientiam in communi. Sed bene verum est quod illud quod convenit
inferiori in perfectis realibus convenit superiori absolute non de per se
seorsum vel reduplicative. unde si sapientia infinita est
iustitia bene sequitur quod sapientia absolute accepta est iustitia
sed hec utique dicitur non per contentio sub ea
sed per aliquo. scilicet per sapientiam infinitam. Et est consimilis
arguere quod tu de tuo predicto quod ista est vera
sapientia infinita est per se iustitia et preceptive. et tamen
non sequitur quod sapientia que accepta sit per se iustitia
predicate quia dicitur omnis sapientie quia quod per se convenit
alicui quod convenit omni contento sub illo. Si autem formaliter non
importat notam perfectionis sed denotat unitatem in sua
quantitate tunc bene sequitur sapientia infinita formaliter est
iustitia. quod sapientia tunc accepta est formaliter iustitia
non tamen quod dicitur per se vel reduplicative. et tunc non sequitur
quod convenit omni sapientie. sed eundem. et quando dicitur quod gradus
perfectionis sit infinitus non tollit rationem illius perfectionis

cuius est gradus vel est quod ad rationem illius perfectionis in illo
gradu. Vel et quod ad perfectionem rationem convenit accepte tamen non
tollit rationem illius perfectionis ut est gratia ad oppositum
gradum sicut dicendo. quod de ratione sapientie ut sic accepte
non est distinguitur ratione iustitia. sed bene de ratione
sapientie convenit ad sapientiam creatam est distinguere rationem
a iustitia rationem sapientie sic convenit excludit sapientia
infinita. Ad 5m dicendum quod dicitur quod ad distinguit
si intelligatur de comparatione ex natura et formaliter planum est
quod per formaliter est perfectionis distinctio. sed non ad propositum quia
attributa divina non sunt diverse forme informantes
in se. Si autem intelligatur generaliter tunc dicendum est
quod actus distinguitur non ab eo quod est primum. sed a diverso
ab eo. quia attributa divina non distinguuntur realiter
et ideo re non ratione. Ad 6m dicendum quod illa ratio videtur
concludere falsum. quia si forma istarum communium formaliter
distinctarum ex natura rei. tunc quero utrum illa fecunditas que est
principium filii ut est distincta formaliter a fecunditate que est
principium spiritus sancti dicat actum generandi aut non. Si non.
ergo de ratione fecunditatis nihil facit. Si autem illa fecunditas
ut est distincta ab aliis formalitatibus dicat actum
generandi. Item quia omnis fecunditas communiter plus importat
quam una fecunditas tantum precisa. Sed si ponitur una
fecunditas precisa tantum est ratio fecunditatis dicendi actum generandi
ergo omnis fecunditas simul accepte excedunt principium
fecunditatis generandi. sed omnes formalitates absolute convenient
filio per generationem ergo sequitur quod creatum per generationem
excedet fecundissime et totale principium generandi sic generandi
sed hoc est inconveniens. sed inconveniens est quod effectus excedat
causam suam ergo etc. Item nihil productum habet per se
ex sua productione nisi quod convenit ei formaliter ex sua
fecunditate principio. secundum quod est tale fecunde principium. sed si fecunditas
voluntatis prout est distincta formaliter contra alias fecunditates
non convenit per se nisi quod pertinet per se ad velle et amare
ergo spiritus sanctus non haberet per se ex sua productione quod pertinet ad
velle et amare et sic non haberet intellectum. Sed
diceres quod non intelligit illa distinctio formalis principiorum quam ad
distinctionem in principiis elicitivis. quia comuniter in divinis
generaliter omne absolutum est principium elicitivum utrumque.
Sed aliter modo dicendum habet in una quam in alia. quia in
una elicit naturaliter in alia libere. Tu vero quid
intelligis per libere vel per libertatem intelligis libertatem ad
vel libertatem a coactione. Si primo modo tunc libertas ad
contingentiam impertat ut supra dictum est. tunc scilicet
productum contingit quod est nephariam dicere.
Si 2o modo istud convenit omni ei quod agit vel patitur
per propriam inclinationem quia sic violentum et violentum
scilicet in ubi coactum et voluntarium in naturalibus
voluntatis coactum in talibus non est non contradictio violentum.
sed in nulla productione divina est violentia vel
coactio. ergo utrobique sic sit libere. Ad hoc dicunt quidam
quod in quibus convenit et necessitas. sed in primo est necessitas
precedens actum. in 2o est necessitas concomitans non
precedens. et propter hoc dicitur libera. Contra necessitas in principio
ad eliciendum actum est necessitas precedens actum. sed
et ipsum principium et precedens actum. sed nullus actus est
necessarius nisi in principio suo sic necessitas ad eliciendum ipsum
generationem etc. sed non ad actum quia si actus est necessarius non per non
Si ex ipso principio non est necessitas ad eliciendum actum per non
elicere. ergo si ipso principio non est necessitas ad eliciendum actum
et actus est necessarius potest actus et non elicere principio.
Ad rationem quod dicitur quod filius dicitur et spiritus sanctus et hoc modum

intelligitur
totum
intelligitur
formaliter
nisi
per se ex sua productione intellectum et quod est etiam spiritus sanctus quod non haberet quod ex se amare intellectum
ratione
ratione
bene

intellectus plus quam spiritus sanctus quia productum et non intellectuali pertinet ad intellectum non necessario est ab alio producto sed productum pertinet ad voluntatem necessario est ab alio producto quia velle est a bono cognito mediante cognitione. In divinis autem omne productum sit velle et intelligere et quilibet est quidditas non realis et intellectualis. Et quia est ibi persona producta solum a non producto ideo habet modum intellectus et non alia autem persona est de cuius ratione est quod a producto est et ab alia persona non producta. Ideo habet modum voluntatis sic aliter diffusive ordinari. Et sic realiter vel secundum lumen intellectus est illi filius et spiritus sanctus. Et secundo impossibile est quod persona producta a solo non producto sit persona producta ab alio producto et ab alio non producto. Sic impossibile est quod filius sit spiritus sanctus et econverso ipse sanctus sit filius.

Ad .a. dicendum quod in re non plus generatur de principio habente plura producta quam de principio habente unum solum. Quia sicut principium productivum duorum redditur ratione quia duo et non plura, sic principium productivum unius redditur rationem quia unum et non plura. Et si dicas quod ideo unum et non plura quia illud unum principium est adequatum principio et non plures nec pauciora vel dicam tunc quod ideo illud unum principium producat duas personas et non plures quia due persone sunt principium adequatus.

Ad 2m ad rationem quod ideo non divina una re est ratione existens non est principium producendi nisi duas personas tantum vel quod non sunt nisi tres persone quia ipsa natura divina una existens non potest esse formaliter nisi tres persone. Sed vel angelus non potest esse tres angelos habens quamquam virtute quia hec competit de ex sua natura formaliter et fundare tres personas sed duas productas de totaliter adequatum quia natura divina competit est principium. Et hoc fide teneo sicut fide teneo ibi esse tres personas.

Ad 3m dico quod idem secundum rem secundum rationem quia sic tu arguis quamquam sunt unum et idem re formaliter cuicumque unum correlativum idem et alterum vel arguam sic quamquam sunt totaliter eadem re ydemptice cum uno correlativo idem re ydemptice et reliquum. Sed veritatem et ideo sunt totaliter unum et idem re ydemptice ergo cuicumque unum correlativum et idem realiter et ydemptice et reliquum. Sed hoc est falsum. Nam natura est eadem re ydemptice filiationi non tamen paternitas et ideo idem secundum rem secundum rationem. De 3o quod illa que totaliter sunt idem re et formaliter sic quod convertibiliter sunt idem re cuicumque unum correlativum est idem re et reliquum. Sed natura et relatio licet sint inter se totaliter idem re et formaliter non tamen convertibiliter quia non cuicumque est natura est paternitas nec a quocumque distinguitur paternitas distinguitur natura et ideo non oportet quod cuicumque natura est eadem et paternitas sit eadem.

Si autem queratur quomodo paternitas et natura cum sint inter se eadem re et formaliter possunt se sic habere quod unum correlativum possit esse idem alicui a quo alterum est diversum.

Dicunt aliqui quod hoc ideo est quia relationes per se ad invicem habent oppositionem. Natura autem non importat oppositionem ad relationem et ideo una relatio non potest esse alia. Sed natura potest esse utraque relatio. Sed hoc non solvit quia supposito quod relationes sint opposite et una non possit esse altera quare quod idem sit uni istorum oppositorum non repugnet alteri. Quia video quod illa que sunt unum re cum repugnant uni et alterum et ideo dico quod non video causam rationis nisi infinitatem divine nature que sit per infinitatem compossibilis et consilia que non possunt et ideo per naturam in creaturis unitur

per esse opposite relationes quod non potest esse in creaturis.

Ad 4 quod per patrem potest... quia eadem virtute habet cum potentia.

Ad 5 dicendum eodem modo quod de illis que sunt idem convertibiliter modo predicto non potest dici oppositio. Sed de hiis que sunt idem re sed non convertibiliter possunt dici opposita et non solum predicata opposita scilicet generale et ingenerale. Sed et in aliis terminis puta esse patrem et non patrem, filium et non filium, nam natura est pater et filius et non est pater.

Tamen sciendum licet quod loquendo de predicatione in quantum pertinet aliquid pertinens ad rationem relationis et ad formalitatem relationis patri potest contingere affirmare ad et negare aliquid relationis secundum affirmare et negare ad formalitatem et ideo cum non sit quod natura sit eadem re omni ei quod est relationis in divinis et paternitas sit eadem realiter cum natura et distincta realiter ab omni opposita relatione omnis predicatio que solum importat ydemptitatem

Ex natura cum quacumque paternitate est vera. Unde illa est vera natura est generare.

Natura est generans et natura generat et filiatio. Sed omnis predicatio que importat cum unitate natura ad paternitatem aliquam distinctionem eius realem ab alia est falsa quia falsum est naturam distinctam ab alio divino et ideo licet sic sit vera natura est in re que est in generabili quia non importat nisi naturam ydemptitatem cum paternitate tamen non convertitur ista natura est ingenerabilis quia importat ydemptitatem ad paternitatem distinctionem ab alia et similiter ista conceditur natura non est generare et res generans non tamen ista natura generat quia sicut dicitur solum ydemptitatem naturam cum paternitate. Secundum autem cum illa ydemptitate ad paternitatem importat distinctionem ab alio quia generare et habere filium oppositum. Sed ista tamen est illud quod est generale non tamen conceditur vel potest esse generalis quia prima importat unitatem per consequens natura alia autem illa unitatem importat unitatem unius per consequens alia.

Ad 10m dicendum quod omnes relationes existentes in patre sunt unum realiter et omnis ipso denominans unitatem realem inter eas est vera sed tamen ad quos sunt non sunt unum. Unde ipse habet filium et spiritum habet scilicet ex parte principii habitans est unum habitu relationis sed non est unum habitum quia scilicet habere ex parte terminorum.

Modo restat dicere ad auctoritatem Augustini patris quod simpliciter ista in deo facta sunt idem re non tamen in omni in qua reperiuntur. Et in hoc tamen aliquam quamquam si ita quam in aliis tamen habent diversitatem secundum sapientiam et iustitiam reperiuntur sine compositione in deo infinito. Plus ista pertinet invenire sine compositione in deo que in more faciunt diversitatem in aliis secundum sunt fundamentum et ratione.

Ad aliud dicendum quod equalitas compositum ad hoc quod importat perfectionem defectus et excessus in perfectione relationis in divinis. Sed quantum ad hoc quod de relationibus habet res oppositas relationes non est in divinis unitate equalitatem intelligendi sunt in tamen diversa sicut ratione relationis.

Ad 2m dicendum quod licet aliqui consueverunt dicere in aliis eo inmutans quod est perfectionis non tamen consueverunt dicere quod eo deus est pater licet in veritate sit una realitas ne intelligatur quod cuicumque est natura divinitate convertatur et paternitatem paternitate et idem est ac si diceret ne intelligatur quod convertibiliter se consequantur.

Contra rationem principalem in oppositum. Dicam, quod agens per unum principium re et ratione non agit nisi uno modo si sit agens limitatum et respectu effectus adequati. Nunc autem dico quod principium activum in divinis est illimitatum et eius principium adequatum non est una sola productio sed ambe.

Utrum cognitio qua deus sic cognoscitur ut amandus vel amabilis sit per se practica [?]

Ad primum sic proceditur et arguitur quod cognitio qua deus cognoscitur sicut quidam bonus amandus vel amabilis sit cognitio practica. Quia cognitio que extendit se ad actum extra intellectum relatum per ea que de se [?] praxis et practica. Sed praedicta cognitio est huiusmodi, ergo etc. Maior patet quia intellectus extensive ad praxim relatum per notitiam est practicus. Minor probatur quia per rectam notitiam regulatur amare deum. Sed amare deum est quedam operatio que vere est praxis et est opus extra intellectum ergo etc. Quod autem amare deum regulatur per talem notitiam probatio sic: quia vel regulatur a scriptura aut ab alio sic cognoscente aut ab alio mediante cognitione. Non a scriptura quia ista non est relata sui ipsius. Nec ab alio sic cognoscente quia cum in magistro non movet [?]. Ergo ab alio mediante cognitione et per consequens a cognitione. Contra quia notitia practica respicit operabile. Sed nichil est operabile in divinis ergo etc.

Responsio. Ad evidentiam istius questionis tria sunt facienda. Primo videndum est quid sit ista operatio que dicitur praxis et a quo intellectus dicitur practicus. Secundo quomodo intellectus se habet ad talem operationem. Tertio quomodo ista se habeant in divinis. Ex quibus patebit solutio questionis. Quantum ad primum dicunt quidam quod praxis a qua dicitur intellectus practicus est actus voluntatis elicitus vel imperatus et hoc probant sic. Quia actus quidam praxis a quo dicitur intellectus practicus est actus voluntatis elicitus vel imperatus et hoc probatur sic: quia actus qui dicitur praxis a quo dicitur intellectus practicus debet esse actus alterius potentie ab intellectu qui sit in actibus suis posterior intellectu ordine nature et sit aptus natus elici conformiter notitie intellectus. Sed omnis talis actus est actus elicitus voluntatis vel imperatus ergo etc. Probatio maioris quantum ad tertium partes eius et primo quantum ad primum s. quod illa praxis debet esse alterius potentie ab intellectu quia intellectus practicus habet quod sit practicus ab extensione qua tendit extra se. Sed intellectus non tenditur extra se nisi in ordine ad operationem alterius potentie ergo etc. Secundo probatur secundam partem s. quod illa potentia debet esse posterior intellectu in actibus quia notitia practica dicitur in praxis cuius notitia est principium regulativum. Sed omne regulatum dicitur vel est posterius principio regulante ergo etc. Tertiam partem probo s. quod sit actus natus elici conformiter notitie, quia omne regulatum natum est conformari eius regule. Sed praxis a qua intellectus dicitur practicus est actus regulatus a notitia intellectus sicut a principio suo regulativo ergo etc. Minor probatur quia nullus actus cuiuslibet alterius potentie ab intellectu potest immediate regulari ab intellectu nisi actus voluntatis elicitus. Sed primus actus regulabilis ab intellectu cuiuslibet alterius potentie est ille actus qui solus immediate est regulabilis ab eo. Ergo omnis actus primo regulabilis ab intellectu est actus voluntatis elicitus et per consequens sequitur quod nullus actus est regulabilis ab intellectu nisi mediante actu elicito voluntatis. Sed omne quod regulatur ab intellectu mediante actu elicito voluntatis est actus voluntatis imperatus. Ergo omnis actus a quo dicitur intellectus practicus est actus voluntatis elicitus vel imperatus quia solus actus voluntatis elicitus regulatur immediate ab intellectu [?]; quia actus [?] sive actus praxis [?] intellectum non regulatur ab eo nisi mediante actu elicito voluntatis. Et sic habetur propositum. Ex hoc sequitur quod praxis a qua dicitur intellectus practicus debet esse in potestate nostra. Sed omnis actus existens in potestate nostra est actus voluntatis elicitus vel imperatus ergo etc. Minor [illegible] probatur [?] quia actus qui requirit virtutem moralem est in potestate nostra. Alioquin actus moralis non esset imputabilis nobis. Sed omnis actus qui est praxis requirit virtutem moralem ergo etc. Probatio minoris per philosophum [?] quia omnis actus qui est praxis vel est opus artis vel opus prudentie. Sed opus artis indiget morali virtute, quia secundum philosophum 6 ethicorum artifex indiget virtute morali, et multo plus actus imperatus a voluntate prudentie que nihil aliud est quam actus elicitus a virtute morali ergo etc. Ex hoc ultimo concluditur quod actus imperatus a voluntate non est praxis prima [?] per se sed per accidens. Non per se quia non est primo in potestate nostra nec est per se natus elici conformiter intellectui sed mediante actu elicito voluntatis et ex hoc patet quod non per se sed per aliud quia mediante actu voluntatis habet esse in potestate nostra et relatum ab intellectu.

Contra istam positionem sunt duo dubia. Primum est de hoc quod dicit quod actus voluntatis elicitus est primus actus qui est in potestate nostra quia non videtur mihi quod ita sit. Et hoc probo dupliciter [?] sic: quia primus actus qui est in potestate nostra est actus deliberandi vel actus deliberatus. Sed constat quod actus deliberandi non est actus elicitus voluntatis. Actus autem deliberatus ad quem terminatur immediate deliberatio non est actus elicitus voluntatis, probo quia primus actus ad quem terminatur deliberatio est notitia conclusionis practice. Sed notitia conclusionis practice non est actus elicitus voluntatis ergo primus actus qui est in potestate nostra non est actus elicitus voluntatis. Secundo sic quia electio que est actus elicitus prius est in potestate nostra quam est actus imperatus. Quod autem sit actus elicitus probo quia omnis actus deliberatus est elicitus vel imperatus a voluntate et ratione. Sed electio est in potestate nostra magis [?] est actus deliberatus ergo prius est in potestate nostra quam est actus imperatus quod magis est actus elicitus. Nec [?] est inconveniens quod actus aliquis voluntatis sit imperatus per aliquem actum alium prius elicitum. Ad motivum eorum facile est videre quia licet actus qui primo et immediate sequitur iudicium intellectus sit actus voluntatis elicitus non tamen oportet quod primus actus qui est in potestate nostra sit actus elicitus quia non omnis actus eliciti voluntatis sunt in potestate nostra sicut patuit in prima questione.

Secundum dubium est de hoc quod dicunt quod praxis a qua dicitur intellectus practicus per se est actus elicitus voluntatis quod ab aliis actibus qui sunt imperati a voluntate dicitur per accidens practicus. Quia istud non videtur mihi verum propter duas rationes quarum prima talis est quia ista sola praxis a qua scientia dicitur practica per se debet per se denominare eam. Sed non omnis scientia practica denominatur practica a solo actu voluntatis elicito ergo etc. Probatio minoris quia ars domificativa dicitur per se practica a domificatione et similiter medicina a medicatione. Sed ista non sunt actus voluntatis eliciti ergo etc. Secunda talis est quia illa operatio que in genere suo potest rectificari ab intellectu voluntate existente non recta non habet rectificari per voluntatem vel per rectitudinem voluntatis. Sed ista operatio habet vel potest rectificari ab intellectu non per voluntatem. Non habet quod sit praxis rectificata ab intellectu per voluntatem quia practicum [?] quod regulabile est ab intellectu. Sed aliqua operationes sicut huiusmodi [?] medicatio et domificatio possunt fieri rectissime ab habente pessimam voluntatem et tamen [?] nos [?] actus magis malo fine agitur.

Dicetur forte ad hoc quod licet voluntas non sit recta moraliter tamen non potest tale opus fieri nisi ipsa apponat rectitudinem operationis in executione. Sed non valet quia sic ars non posset facere opus rectum nisi voluntas imprimeret rectitudinem operis in ea [?] non posset facere rectum opus nisi bene moveatur a voluntate. Sed nec dicet quod domificatio habet per se quod sit praxis per rectam motionem voluntatis [?] ergo etc. Sic ergo licet non possit esse recta operatio in opere [?] voluntatis non tamen oportet quod sit praxis per se ab imperio voluntatis. Ad motivum eorum facile solvere. Nam quando dicitur

b. eth. 4. quod artifex indiget virtute morali non est intelligendum quod indigeat ea ad hoc quod possit facere rectitudinem operis in suo genere. Nam habens perfectam voluntatem potest facere rectam domum. Sed verum est quod indiget virtute morali ad hoc quod bene utatur arte sua et agat bono fine. Ad aliud motivum quando dicitur quod intellectus habet rationem actus imperantis respectu aliud. Dico respectu actionis. Dico quod non oportet ad hoc quod respectu actionis sint respectu actionis distinguitur. Quia posset aliquis ratione intellectus alicuius per se imperio quod falsum est. Si patet de homine qui generat virtute corporis celestis. Sed tunc generans respectu actionis est respectu actionis primo est ille ad quod per se ex natura rei non habet necessariam similitudinem quod non est imperativus et cetera.

Tertium dubium est quod prius ergo dicitur intellectus practicus est in potentia mea quod non videtur verum. Primo quia iudicium intellectus de acceptatione finis est notitia practica. Sed acceptatio finis saltem quantum ad delectationem actus non est in potestate mea ut dictum est in prima questione et cetera. Preterea quia philosophi ut teneo posuerunt intelligentias habere notitiam practicam de motibus orbium et eorum effectibus quia sunt causa eorum per intellectum et voluntatem. Sed philosophi posuerunt intelligentias velle necessario quicquid voluerunt et cetera. Ad secundum quantum ad istud articulum quod prius aliquis dicitur intellectus practicus est opus imperata ad quam notitia practica vel actualis vel habitualis ut dictum inclusive extensive in prosecutione intellectus practici. Dico quod ratio quia opus intellectus elicitum ut elicitum non est notitia practica. Alioquin omnis notitia esset practica quia omnis notitia est elicita ab intellectu. Dico quod imperata opinione ad quam extenditur notitia practica ut dictum extensive. Quia per ipsum intellectus vel opinionis imperare nihil aliud est quam imperare et dirigere extensive in opinione illa. Unde secundum philosophum conclusionem actus reducitur ad principium extensive. Dico quod inclusive culpa in prosecutione patet duo. Primo quia scientia de practica ut suppono a suo primo obiecto. Sed scientia de practica a priori quia opus eius. Secundo patet idem ut opus melius in suo obiecto scientie practice. Tertio quia scientia dicitur attingit suum per se obiectum de mente speculative tantum. Et mente de opinione.

Si mente speculative tantum tunc erit solum speculativa. Si autem mente ad opinionem secundo obiectum id cum dicitur opinione erit primo et per se cognitum a dicta scientia. Quia in intellectu ratio tendit intellectus in mente opinione sua elicita et per hoc in intellectum primo tendere non in cognitum. Sed ideo quod melius in primo et per se cognitum aliquam scientie melius in primo et per se obiecto eius et cetera. Dicitur forte ad hoc quod non oportet quod scientie obiectum scientie practice includat primum sicut in ratione formali ut est obiectum dicte scientie. Sed sufficit quod virtualiter contineat per modum perfectionis probare de secundo. Hec inquit habet denominari unaqueque scientia secundum quod attingit primo et per se obiectum et secundum quod attingit suam perfectam passionem. Sed stante propositione quod talis scientia sunt per se obiectum attingit speculative tantum quia mente ad dictum tantum. Propterea quod practice. Ergo talis scientia magis est speculativa quam practica. Ille probo quod ad hoc habet propositum quia notitia conclusionis que considerat passionem ut in suo includitur in formali obiecto cum suo obiecto. Alioquin non differt ab intellectu simpliciter. Sed secundum hec talis scientia quod respiciat illam proximum est practica. Secundo ad hoc habet quod in formali obiecto scientie practice ut practica est melius prius. Unde de scientia practica. Ille secundo articulus sic quia scientia practica attingens obiectum de mente ad dictum et mente imperato quod mediante ea

principium attingit obiectum mente actus dicto et mente actus imperato. Si mente actu dicto ergo est principaliter et simpliciter practica. Si autem mente actu imperato. Scilicet quod principaliter consideratur in tali scientia est obiectum ut attingibile a dicto ad imperato. Sed principaliter consideratum in unaquaque scientia est suum formale obiectum. Ergo formale obiectum talis scientie est ipsum obiectum ut attingibile ab opinione imperata. Sed ut sic includit opinionem et cetera. De hoc est alia difficultas dicetur. Ad hoc tertium dubium. Prima est quod logica cum logica sit de actu intellectus que est quedam opinio. Sunt quidem operabilia a nobis ut videtur. Sequitur quod logica erit practica. Secundum est quod si principalis et verus actus intellectus regulari per alium et tunc actus per quod aliquis relatio dirigitur practicus quod non videtur. Tertium est quia secundum omnes actus intellectus qui elicitur a voluntate et imperatur esset practicus quod non videtur verum. Quia quicumque actus intellectus et quorum intellectus potest elici a voluntate et imperari certum est quod non omnis talis actus est practicus. Ad primum dico quod videtur quibusdam quod logica non sit de actu intellectus ut de subiecto. Sed de entibus rationis quibus res ut sunt obiecta intellectus que non fiunt a nobis per habitum logice. Sed fiunt a nobis ab ipsis rebus sunt ex natura sua ordinate moventibus intellectum in actum. Secundo dico quod dato quod actus intellectus esset obiectum ipsius logice non tamen logica esset practica. Quia actus intellectus qui consideratur in logica non fit a nobis per logicam. Sed fit a nobis naturaliter ab obiecto. Unde homo non considerat per logicam qualiter faciat actum intellectus. Sic naturalis non considerat qualiter iste faciat generationem sed considerat qualiter ista fiunt naturaliter a nobis. Sic et in logica considerat qualiter actus intellectus fit ab obiecto naturaliter a nobis. Et si arguitur quod docet facere syllogismum et cetera. Respondeo si intelligas per syllogismum facere sic ordinare voces syllogistice sic potest fieri per logicam syllogismum. Si autem intelligas per facere syllogismum talem ordinem motionis intellectus res sic logica non facit talem ordinem. Sed naturaliter sic moventes. Si dicatur quod intellectio in potentia mea est formaliter acceptio et non formaliter plenum est quod sic. Quia secundum hoc videtur quod scientia imperans formaliter talis acceptionis sit practica. Ad illud dicetur in tertio dubio.

Ad secundum dico quod cum homo in quadam scientia procedat a principiis ad conclusiones homo non habet actum intellectus relatum quia primo et per se obiectum non per actus notitie principiorum est practica quia scientia et practica ordinatur ad actum imperatum ut ad obiectum scientie practice. Sed obiectum per se talis scientie et eius intelligentia practica acceptionem motionis naturaliter intellectum ad suam cognitionem certum quando talis scientia non habet nisi actum elicitum. Sed illi actus elicitum quodam ordine elicientur.

Ad primum dico quod dicit scientia que habet inclusive notitiam speculativam. Quidam bonum eligibile et scientia qua consideratur id speculabile quia scientia primo habet quod primo et per se obiectum est extensive actus vel eius habitus et obiectum ipsius quod finis est. Dico secundo quod bene possunt cuiuscumque habitus speculativi potentia et in nobis scientia practica indicans considerationem vel habitum speculativum. Quidam bonum eligibile et ad hoc potest sequi electio et imperium voluntatis. Sed ista scientia practica erit precedens indicans speculationem esse eligibilem et bonam. Sed speculatio vel habitus qui est electus non erit habitus practicus quia non habetur per opinionem imperatam. Sed aliquid non imperatum a nobis. Sicut quando consideramus intelligentias vel aliquid tale. Et per consequens in nobis practica et scientia practica indicans electionem

z ipetens [illegible] actu intellectu quo ad exactu
actus[illegible] n est pecc. z ita sola quest. i presenti
est sola prudentia. non aut loqua qd considerat actu intell
ut quod intelligibile imperans. sz considerat qualiter talis
ordo est in actibus intellectus quo talibz monem
ab obiecto fm talem ordinem z sic patz primu principale.
Ad 2m. s. qualiter notitia practica se hz ad practicum
illam in parte dicendum z. s. q se hz ad illam ut exteris
ad regulatum z non sicut adv. sz operativa aliquin
ars medicine i docente n ar habitus practicus.
Addunt quidam 3o q notitia talis de agibilibz q
dicit per se z immediate respicere actum volis ut practicum
a quo notitia per se dicitur practica dicit per se se habet ad locum
volitionis. vno modo solum consiue z n dictative.
i q ondat [illegible] z no dictet volitionem ad
ipm n plus q si bonis iudicatis de aliis factis ab
[illegible] si ho iudicativa celum moveri ab angelo.
Alio modo pt se hre n solum ind. sz dictativè
quoad primum dicunt magis dictare se ad hoc. s. q illud
iudicium n sit simpliciter practicum. de 2o dicunt quod est
simpliciter practicum. qd ar sic v^m quo ad illud 3m additum
ab eis quo patz ad principale. dicunt in sone princip
q̄ms. Ad 3m principale dicunt quidam quod notitia
divina rc quorundam amabilium se hit ind. tm z no
dictative rc quo trium amabilium. qz hoc ordine nec
cognitio precedat actum volitis. tm votas divina rc cognita
debeat ab intellectu n relat dictative ab eo z io n coz
e qa illa votas q e perfectissima indicte p seipsa sufficiens
e ad declinandum se ad i[illegible] volendum quod sz volt. Sz votas
dei est hiis g. rc. Istis ad quod rc [illegible] amabilium
Sz rc extra ad rone finale z intentio probatur q
dm acceptare vol dme in extra iudicii facit dicto
l elicito. qd iudicio tm fod votas divina pt discor
dare. a tm iudicio aut no. si sic. g pt deficere. qz
nolle id q est iudicatum. Elicito rca roe est
deficere. si no. g sequitur q deus velle necessario a a se.
hoc z fm g rc. Dr f. s. dicto dicit id q inchoat
dicto usqz ad finem princip q̄ms. Ad 4m g ad solone
princip q̄ms dicunt isti hoc q nulla notitia dt de agibilibz
quibuscumqz est practica simpliciter. qz illa notitia q est amabilium
se hz tm iudicative n est simpliciter practica. sz notitia dt
est quorumqz amabilia hz se tm iudicative ut probatum est
fm eos. g nulla dt notitia est quorumqz amabilia est
practica. Ergo iterum pone .po. arc sic intellectus divinus rc
amabilium a deo aut approbatum ar ut amandum aut
ut respuendum ab ipso aut neutrum. Si po. mo tc aro.
regulatio intellectus practica consistit in ordinando aliquid
amandum seu eligendum l respuendum. sz [illegible] intellectus
divinus ostendit ad obiectum amandum vel respuendum. g illa est
relatio intellectus practica. z per consequens relatio dictativa. si
aut approbatum ut neutrum. g. illud q no approbatum
amandum vel respuendum no includit formaliter obiecti
volitatem qz obiectum volitatis est l bonum amandum
vel malum respuendum. Sz impossibile volitas fit obiecti
velle. g impossibile volitas de hoc actu aliquid vo
a iudicare intellectum ad amandum vel [illegible]
g si intellectus divinus approbat ut neutrum nunquam
votas divina habebit actum. z ita vo ar de omni
amabili intrinseco l extrinseco. z ex hoc sic q voluntas

divina nullum amare dt velle hoc rc extrinsecorum. z p
consequens n agere z per consequens n est ad adeo. Dicetur forte
ad hoc q intellectus divinus iudicat ad sz vo l nolendum
Sz n per hoc relat dictative. qz n mouet votas. sz ipsa
mouet seipsam. Contra hoc arc sic. qz fallet illa divisio
n evadit tenens rc extrinsecorum l fm te si iudicium intellectus
divini z de ad eligendo l respuendo votas divina n potest
n eligere ut non respuere. qz hoc est deficere ut tu dicis. g
f una duarum q intellectus divinus approbat l ut neutrum
l q votas divina necessario eligat quorum utrumqz est falsum.
qz falsum est q deus ad extra se velit necessario falsum est
q volitas divina l quorum aliud posset hoc arc contra
id q est neutrum ut probatum est supra. 2o sic quia
aliqui qui sunt istius opinionis ponunt q obiectum i nullo
movet volitatem. Si g ad rone intellectus practica requiritur
motio volis. sc fm eos q nullus intellectus sit practicus.
3o arc contra eos qui ponunt q obiectum una cum volte
movet quia fm eos ut probatum fuit sz i p [illegible]
actus liberi ut liberi no reducitur in obiectum sz in volitatem.
Si g motio obiecti requiritur ad hoc q intellectus sit practicus
sequitur q n actus liberi ut liberi est primus ad intellectum
practicum. Dicetur forte ad hoc q volitas divina no
relat dictative ab intellectu n qz obiectum n mo
vet fm rationem intellectus sz qz volte movet una cum
obiecto ex sua maxima perfectione quod ad id q ex
sua parte est n indiget aliquo relante ad bonum vo.
Contra illa volitas q rone carente n pt bonum
velle no est sufficienter z p se declarata ad bonum vo
sed iudicio intellectus relante aliqualiter. sz voluntas
dei e hiis g rc. Ma. patz. qz in rationalibus q volitas
dt eligens sine iudicio intellectus iudicantis ad z
amandum l eligendum est ex hoc deficiens ut tu dicis. Relante N
tm iudicio volitas divina n eligat deficiendo. si aut
sequitur iudicium deficere. quia ois votas sequens
iudicium intellectus errantis deficit. g votas dei
stante errore i iudicio intellectus necessario hic deficere. z sic patz
minor. z per consequens 3o principale. s. q nulla votas pt esse
sufficienter declarata ad relandum z ad bonum volendum sine iudi
cio. Ad motiva arc contra quando dicunt q illud q
iudicatur bonum l amandum n pt n amari sine defectu
dico qz si illud iudicatur amandum necessario z no posse
iudicari oppositum bene posse fieri no pt n amari
absqz defectu nec ar i est q nullum bonum creatum sic
iudicatur a deo ut amandum. 2o mo iudicatur ad
a deo ut amandum no necessario. sz contingenter. qz utrumqz potest
pro z bonum creatum a deo iudicatur sic amandum. s.
contingenter. qz f creatum est amabile ex eo q hz conexionem
necessariam contingenter in sua appetibilitate ad primum z p se
amabile z si arguatur oppositum cuiuslibet boni est malum
z per consequens oppositum boni creati. sz votas volens bonum
creatum vult eius oppositum. g si votas dei potest
velle bonum creatum potest malum. Ad hoc pt
dici dr vno mo sic q oppositum cuiuslibet boni generaliter
ut privative est malum. sz oppositum i[illegible] n oz
q sit malum ul bonum quia entitas fm sem
formaliter accepta nec bonum n malum dr[illegible]
Ad 2m mo pt dici z melius q oppositum cuiuslibet
est ul malum culpe l cuiuslibet defectus malum culpe
n pt velle malum ar defectus q est malum huiusmodi.

tam est bonum simpliciter. sicut paternitas presupposita visione divina est malum paternitas tamen est bonum simpliciter. et si malum est oppositum [illegible] quia non esse [illegible] est ista creature. sed persona est bonum simpliciter. si persona non esse [illegible] secundum [illegible] rationem [illegible] [illegible] ordinetur in divinis vel saltem si non minus bene ordinetur ablata ista creatura nolle de bonum et velle eius oppositum potest. ¶ absque defectu.

¶ Ex his patet ad additamentum quod isti defecerunt de iudicare et dedicare [illegible] quod ipsi fecerunt. sed hoc in divinis non habet veritatem. ¶ Ad [illegible] secundo principalis dico quod notitia dicitur de quaque amabili [illegible] non est practica. [illegible] est practica. primum probo sic quia notitia ut operatio a qua practica habet rationem [illegible] effective operationem ut operatio a qua vel a qua dicitur practica. sed in divinis non est [illegible] operatio [illegible] quod habeat causa effectivum realem qualitercumque [illegible] nulla est notitia [illegible] practica [illegible] patet. quia in divinis potest dici ratione effectus [illegible] patet quia ex hoc dicitur notitia practica quod est relata effective operationis vel operationem [illegible] supradictum est et ideo si non est realiter effectiva non est realiter practica. ¶ [illegible] patet sic. quia illa notitia quae cum voluntate est relata effective alicuius [illegible] vel operationis est notitia practica. sed notitia divina cum voluntate est relata [illegible] omnium [illegible] ut quorum [illegible] fabilium vel operabilium [illegible] ¶ Ad rationem in oppositum dico quod notitia dicitur ad eius amorem non habet ordinem realem nec [illegible] eius habet [illegible] realem. sed omnia ista ponuntur [illegible] secundum rationem intellectus et nihil eorum secundum rem. et ideo non est ibi realiter notitia practica respectu amoris divini vel [illegible] [illegible]

Utrum relatio divina sit formaliter finita vel infinita. arguitur quod infinita quia ex eo quod non est finitum quia de quolibet [illegible] vel [illegible] sed infinitum et finitum [illegible] non est finitum [illegible] sicut [illegible] [illegible] quorum alterum [illegible] [illegible] de relatione divina. ¶ In [illegible] est quod relatio divina non est finita quia tunc [illegible] [illegible] nec [illegible] formaliter infinita quia formaliter infinitum non [illegible] secum in eodem supposito [illegible] re divisum ab eo. sed in divinis paternitas [illegible] secum in eodem supposito [illegible] [illegible] [illegible] divisa re ab ea [illegible] ¶ [illegible] ad [illegible] istius questionis primo ponam unam opinionem cum suis motivis. secundo ponam rationes contra illam opinionem. tertio ponam [illegible] [illegible] ad motiva pro prima opinione. ¶ [illegible] ad primum [illegible] quod quidam ponunt quod relatio divina non est formaliter finita vel infinita. et quod non sit formaliter finita patet. quia tunc [illegible] [illegible] quod autem non sit formaliter infinita probant ex [illegible] [illegible] infinita. prima [illegible] est quod infinitum in perfectione dicit perfectionem simpliciter et hoc patet. quia si diceret perfectionem limitatam et secundum quid non [illegible] infinitum in perfectione. ¶ [illegible] [illegible] est. quod [illegible] [illegible] omnem perfectionem simpliciter quod patet per [illegible] de infinito formaliter in quantitate quod [illegible] omnem dimensionem. ¶ [illegible] patet

quia si non [illegible] omnem perfectionem [illegible] limitatum ad aliquam vel ad aliquas perfectiones et sic non [illegible] [illegible] infinitum. ¶ [illegible] [illegible] quod [illegible] unum tantum et hoc probatur primo per simile de infinito [illegible] quia impossibile [illegible] non unum corpus infinitum [illegible] omnem dimensionem. ¶ [illegible] quia [illegible] omnem perfectionem simpliciter et tale non potest plurificari probo quia tale [illegible] omnem perfectionem [illegible] in [illegible] [illegible] formaliter [illegible] [illegible] si [illegible] [illegible] duo talia formaliter infinita oporteret quod unum [illegible] formaliter alterum quod est impossibile quia duo [illegible] unum [illegible] [illegible] [illegible] alterum [illegible] [illegible] [illegible] ¶ [illegible] quod infinitum in perfectione [illegible] [illegible] omnem [illegible] et perfectum [illegible] quia si non [illegible] omnem [illegible] [illegible] perfectum [illegible] deficiat ad [illegible] [illegible] [illegible] et ad [illegible] [illegible] [illegible] et sic non esset [illegible] perfectum. sed tale non potest plurificari. quia positis talibus duobus nullum eorum [illegible] [illegible] aliquid [illegible] quia quodque eorum ablato alius [illegible] [illegible] ¶ [illegible] quod infinitum tale est obiectum adequatum [illegible] infinito et tale non potest plurificari. probo quia intellectus infinitus [illegible] qui potest intelligere omne intelligibile. [illegible] [illegible] intellectus intelligeret utrumque infinitum. quia utrumque est intelligibile. [illegible] neutrum [illegible] adequatum. quia potentia in plura neutrum [illegible] adequatum. Si dicas quod unum illorum intelligeret [illegible] et [illegible] sic [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] erit obiectum adequatum. ¶ [illegible] quia [illegible] pluribus infinitis [illegible] ratione unius [illegible] [illegible] alterius [illegible] [illegible] ratione unius est obiectum adequatum [illegible] [illegible] vel ambo erunt obiectum adequatum quod est impossibile vel neutrum quod [illegible] est impossibile. quia obiectum adequatum intellectui infinito est aliquid infinitum. ¶ [illegible] [illegible] est. quod non [illegible] secum in eodem supposito aliquid re divisum ab eo. et hoc patet quia [illegible] [illegible] [illegible] infinitatem suam non [illegible] [illegible] divisum ab ea [illegible] ¶ Ex istis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] rationes ad probandum quod relatio divina non sit formaliter infinita. ¶ [illegible] [illegible] [illegible] formaliter dicit perfectionem simpliciter [illegible] ¶ [illegible] patet ex prima [illegible] infinita. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] perfectio simpliciter dicitur [illegible] quod sic se habet quod melius est habens non habente. sed hoc non potest dici de relatione divina. quia tunc habens paternitatem esset melior filio qui non habet paternitatem quod est falsum [illegible] ¶ [illegible] quia sequeretur quod non omnis persona divina haberet omnem perfectionem simpliciter. quia nulla persona habet omnem relationem [illegible] [illegible] ¶ [illegible] [illegible] est infinitum formaliter [illegible] omnem perfectionem simpliciter. sed nulla relatio divina [illegible] omnes perfectiones simpliciter [illegible] ¶ [illegible] patet ex [illegible] [illegible] infinita. [illegible] [illegible] quia paternitas non [illegible] [illegible] [illegible] et hoc patet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod filius non dicit perfectionem simpliciter. [illegible] [illegible] quod relatio non dicit perfectionem simpliciter. [illegible] quod paternitas non [illegible] omnem. et sic [illegible] ad [illegible] [illegible] quod paternitas non erit formaliter infinita. ¶ [illegible] ratio talis est infinitum formaliter est unum tantum sed relationes divine sunt plures [illegible] [illegible] patet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] patet ex [illegible] [illegible] infinita. ¶ [illegible] ratio talis est nullum infinitum formaliter [illegible] secum in eodem supposito aliquid re divisum ab eo. sed paternitas [illegible] secum [illegible] quae est alia res ab ea [illegible]

Minor supponitur. Maior patet ex quaestione de conditione infiniti. Et sic patet primum principale. Ad 2m principale concedo adducendo conclusionem maiorem. Quaero rationes quas intendo ... quod ratio divina formaliter sit finita vel infinita. Primo dicitur quod sic sicut sed finitum et infinitum in quantitate molis ad quantitatem virtutis molis, sed finitum vel infinitum. Ergo omne quod dicitur entitatem aliquam seu perfectionem est finitum vel infinitum quantitate perfectionis. Sed omnis ratio dicitur entitatem et perfectionem aliquam. Ergo omnis ratio est finita vel infinita. Dices forte quod omnis ratio est finita vel infinita, sed non formaliter. Contra: omnis ratio est formaliter entitas aliqua, alioquin non esset formaliter finita vel infinita. Dices quod ratio quantum ad id quod ratio est nullam habet entitatem dicat formaliter. Contra: ergo sequitur quod quantum ad id quod est ratio formaliter nihil est, non et nulla entitas excellet. Unum est autem similiter aliud pro nunc. Dices quando dicitur quod omne ens est finitum vel infinitum quod veritatem habet de ente participante vel participato, ratio autem non est sic ens. Contra: quia ens participans non est autem ens diminutum habens entitatem et quasi praecedens ens et participatum dicitur ens habens plenitudinem entitatis, sicut etiam cuius participatione alia sunt entia. Sed omne ens quodcumque sit id, vel est ens diminutum vel ens sicut etiam ... Ergo omne ens et per consequens ratio si formaliter entitatem aliquam habet est ens participans vel participatum. Secundo ratio divina est perfectionis et est maioris perfectionis quam formaliter quam ratio humana, et non sic quia intentio formaliter quantitatem perfectionis. Sed omne tale est finitum vel infinitum. Ergo et cetera. Si non, ergo sequitur quod ratio divina non est maioris perfectionis quam ratio humana quod tamen videtur esse tamen decem. Dices quod illa est maioris perfectionis quantum est formaliter est maior. Contra: quia illa formalitas quam tu dicis utrum non vel distinguitur ab essentia vel respectu realitate ab essentia, et est maioris perfectionis quam humana et non sic habet propositum; si non, ergo vel sic realitas formalis divina non est maior quam realitas humana sit causata, quod videtur mihi valde absurdum. Tertio ratio talis est quia illud in quo invenitur magis et minus et maius et minus est finitum vel infinitum. Sed in ratione est huius, ergo et cetera. Probatio minoris quia ponatur quod sit aliquod summe calidum et quod sint aliqua alia minus calida tamen secundum diversos gradus. Certum est quod quanto aliquod illorum est magis calidum tanto est magis simile summe calido et tanto eius similitudo ad summe calidum est maior. Sed haec non est nisi in ratione. Invenitur magis et minus, ergo et cetera. Dices quod magis et minus vel maius et minus invenitur in ratione proprie magis et minus in qualitatibus corporis, sed secundum philosophum est suscipere magis et minus. Contra: quia sicut ratio habet magis et minus a qualitate quae est suum fundamentum, ita et habet entitatem. Sed propter hoc quod habet entitatem a qualitate quae est suum fundamentum, non sic quin sit aliquod ens formaliter, ergo nec ex hoc quod habet magis et minus ex fundamento, sequitur quin congruat ei magis et minus formaliter. Confirmatur, quia ultimo philosophus dicit quod solum qualitatum est sicut est (?) magis et minus, in illis est ... ad quartum ... Quarto ratio talis est quia sicut omne causatum se habet ad finitum, ita omne increatum ad infinitum. Sed omne causatum est finitum quia est ens participans ex hoc formaliter, ergo omne increatum est infinitum formaliter. Sed ratio divina est quodammodo increata, ergo et cetera. Et sic patet de 2o. Nunc restat 3m, scilicet ponere opinionem quam credo veram. Ad cuius evidentiam pono tres distinctiones. Prima est de infinito quod scilicet potest accipi dupliciter: uno modo formaliter, quia ipsa nec non fit, alio modo infinitum quod ipsa

non in quantum fundatur talis nec ... Secunda distinctio est de infinito intensive accepto, scilicet quod ipsa natura in qua fundatur talis nec scilicet potest esse infinita vel secundum quod vel virtutem secundum quod vel magnitudinem. Sic infinitas figurae vel in descendendo per ... secundo sicut esset aliqua linea vel quantitas infinita, id est non esset infinitas quae quia in primo est ... ad quod id est 2o ad propositum. Infinitum autem virtute est quod habet potentiam illo genere includens sicut quando est perfectionis secundum eminentiam includens. Tertia distinctio est quod unum potest praecindi ab alio dupliciter: uno modo secundum rem, sicut si accipiatur sua cum ... realiter ab alio modo secundum rationem, sicut si sol praecindat ab alio secundum rationem modo quo declaratum fuit supra in 2a quaestione. His declaratis descendo ad quaestionem et dico quod si infinitum accipiatur formaliter, scilicet pro ipsa natura nec sit nulla res causata vel increata abstracta per rationem est formaliter infinita quia nulla ratio quantum ad aliquid positum est nec est entitatis. Sed nec ad quantitatem virtutis sequitur, nec altius unum ratio quam alia unius non est altius nec. Nec haec ad figuram sequatur nec calidus, nec unum figuris et non calor formaliter quia tunc figuris possibile ... non quia ... nec calidus. Sed infinitum sic acceptum formaliter dicitur nec non fit quia nulla formaliter res, id est quantitative, est sic infinita. Si autem quaeratur utrum infinitum sic acceptum formaliter dicitur nec non fit, quia nulla convenit aliquid per modum primus et non quaere. Dico quod sic, quia talis nec potest per modum passionis consequi nec aliquid, puta divina. Si autem loquimur de infinito intensive, id est de illa non in qua fundatur talis nec tunc dico quam quaestio utrum ratio divina sit formaliter compatitur finitas vel eius nec, sic dico quod omnes quaerentes quod sic. Et haec probatum est ex rationibus praecedentibus. Si autem quaeratur quod illorum sibi competat, utrum finitum vel infinitum, dico quod non solum de ratione divina sed de quocumque divino accepto per modum substantiae vel per modum cuiuscumque attributi si accipiatur cum passione alterius, haec possit infinitum. Probatio quia non quo est quaedam entitas infinita vel quidem calor infinitus, infinitum scilicet in se declaratum quoniam tamen nullum illorum sit cum passione acceptum esset infinitum vel si quod si accipiatur cum passione contra non est realiter infinitum si praecidendo per infinitum praecisionem vel ... Et haec probo unica ratione quia illud non est infinitum vel quod excluditur aliquid illorum quod includit, ideo quod est infinitum vel ... Sed quodcumque divinum sive absolutum sive relatum sive dicat primam perfectionem sive secundam acceptum cum passione aliorum est formaliter non infinitum. Ergo et cetera. Maior patet de se. Minor probatur quia quodcumque divinum acceptum cum passione aliorum excluditur omnia alia divina. Verbi gratia: sua accepta cum passione iustitiae et sapientiae. Sed sapientia accepta cum passione iustitiae et sapientiae et huius excluditur illa quia excludunt ab eo sicut sapientia passive accepta excludit iustitiam et econverso. Ergo omne divinum acceptum cum passione aliorum excludit aliquid quod continetur in infinito vel et sic patet minor. Si autem accipiatur in quantum est in divino sine passione, sic dico quod omne quod est in divino formaliter secundum rem est vel infinitum, id est talis non in qua fundatur talis nec. Et haec probo de ratione de qua specialiter agitur quia quorum est eadem formalitas secundum rem eorum de est eadem infinitas formaliter secundum rem. Sed rationis et essentiae prout accipiuntur sine passione est eadem formalitas et certum est quod essentia quod sine passione accipiuntur, ergo rationis et essentiae est una infinitas formaliter. Sed nullus dubitat quin essentia sit formaliter infinita, quia aliquid ... omnem perfectionem formaliter. Ergo ratio est infinita formaliter eadem infinitate.

forte eadem infinitate et sic ad quaestionem. ¶ Sed restat contra videtur ad motiva pro prima opinione. ¶ Ad primum quando dicitur quod ad praedicationem perfectionem simpliciter etc., dico quod quatuor modis. Uno modo ut perfectio simpliciter dicatur quae [illegible] tali conditione cuiuslibet perfectionis non importans aliquam imperfectionem. Secundo modo potest dici perfectio simpliciter perfectio non importans aliquam repugnantiam cum tali. Tertio modo dicitur perfectio simpliciter id quod habenti melius est quam non habere. Quarto modo dicitur perfectio simpliciter quae talis est quod nullum non habens est melius quam habere. Accipiendo primo modo perfectionem simpliciter primo modo nullum divinum acceptum cum proprietate dicitur perfectionem simpliciter quia nullius divinum ut sic dicitur totaliter perfectionem quia per se excluditur aliquid ad perfectionem personalem scilicet nullum divinum acceptum cum proprietate est perfectio simpliciter. Secundo modo dico quod filiatio repugnat tali talitati et ideo quodlibet acceptum cum proprietate dicitur imperfectionem repugnantiam cum talitati. Si autem accipiatur ad divinum sub proprietate tunc quodlibet divinum absolutum sive relativum dicitur perfectio simpliciter tertio modo quia quodlibet sub proprietate acceptum est vere et formaliter illud quod est omnia et quod parum omnia scilicet essentia. Si accipiatur quarto modo tunc distinguo de quarto quia vel accipitur quoad distinctum supposito et natura aut aliud distinctum supposito in eadem natura. Si primo modo sic quaelibet relatio divina dicitur perfectio simpliciter et habere quamlibet relationem divinam est melius quam non habere distincto supposito et natura. Si secundo modo sic dico quod non est dicere perfectionis simpliciter quod habens eam sit melius quam non habere distincto in supposito tamen in eadem natura. quia in natura ista quaelibet accipitur sine proprietate est illa non quae est omnia et quae habetur ab omnibus et per consequens quaelibet illorum est illa res scilicet illa divinitas quam habens est melius quam non habere. quia habens deitatem est melior quam non habere. Si autem quarto modo accipiatur perfectio simpliciter sic quaelibet est in deo sub proprietate acceptum est perfectio simpliciter et quaelibet relatio quia nullum suppositum potest esse quod sit melius habere paternitatem et hoc sufficit ad perfectionem simpliciter scilicet quod nulla res possit inveniri habere eam [meliorem].

¶ Ad secundum patet ad minorem. quando dicitur quod infinitum formaliter est perfectionem simpliciter. verum est primo modo scilicet id quod totaliter perfectionis includit et per consequens infinitum formaliter est perfectionem simpliciter. ¶ Secundo modo non includit aliquid repugnans tali talitati. Ad minorem dico per interemptionem accipiendo relationem divinam sub proprietate quia sic accipiendo relationem est formaliter illud scilicet deitas ut probatum fuit contra quod dicitur [illegible] perfectionis. ¶ Et tunc ad rationes dico. ad primum quod quamvis habens paternitatem ut sic melius est quam non habere distincto in supposito tamen et natura tamen paternitas est illa res scilicet divinitas quam habens est melior quam alio non habente quia [illegible] res quae non potest inveniri aliquid melius supposito eam habere et hoc sufficit ad perfectionem simpliciter.

¶ Ad secundum [illegible] dico quod licet una relatio non sit alia relatio realiter nec una persona habeat relationem oppositam alterius personae. tamen quaelibet persona habet id quod est vere et formaliter omnis relatio divina. Et ex hoc sequitur quod quaelibet persona habet omnem perfectionem quae dicitur quaecumque relatio in divinis ista etc. ¶ Ad tertiam rationem dico ad minorem quod licet una relatio realiter non sit relatio sibi opposita quaelibet tamen relatio est id quod continet omnem relationem divinam et quod est quaelibet relatio divina et hoc sufficit ad hoc quod relatio sit infinita realiter et formaliter scilicet quod sit id formaliter realiter quod continet omnem perfectionem et est omnis relatio. Unde licet una relatio non contineat sic oppositam relationem quod sit ipsa quaelibet tamen relatio est illud quod est relatio opposita. ¶ Ad tertium dico quod licet tres relationes non sint una relatio formaliter, tamen sunt illud unum formaliter quod est ipsae tres relationes. Et ad hoc quod sint infinitae formaliter vel realiter sufficit quod sit tale unum vel talis unitas. Et ex hoc una cum illo uno omnes relationes sub proprietate acceptae illius sunt unum tamen in omnibus dependentes et sunt unum cum [illegible] in illo infinito. Et sic id quod est continens omnem perfectionem simpliciter et realiter. ¶ Exemplum autem de creaturis non valet nec de quacumque creatura est infinita. quia in creatura impossibile est invenire sic res relativas quarum quaelibet sit illud quod est omnis. ¶ Ad quartum patet ex supradictis in secunda quaestione quia ego nego quod paternitas comparata ad id quod est non sit formaliter activa. Et per hoc patet ad rationes factas ad principale quae in fine:—

Postea quaerebantur quaedam pertinentia ad quaestionem [illegible] ex relatione et essentia et sunt tres. quarum prima pertinet ad pluralitatem relationum earum. et est utrum potuit pluralitas personarum per fidem absque [illegible] numero. [illegible] posuissent personas. ¶ In deo non dubitando numerum contrarium utrum tunc [illegible] omnes doctores ad tenendum contrarium numerum personarum sicut modo tenent. Secunda est de ordine relationum earum utrum scilicet persona producens sit prior relatione persona producta. Tertia pertinet ad rationes ordinis et est utrum notitia [illegible] praecedat secundum rationem intelligendi productionem verbi:—

Ad primam quaestionem sic. Et arguitur quod stante proposito praedicta quod doctores tenuissent contrarium numerum personarum [illegible] quia doctores stante proposito potuissent attingere ad conclusionem duarum personarum productarum tamen. Et conclusio quod sunt duae personae tamen productae per necessitatem conclusionis contrarium numeri personarum etc. Probo maiorem quia potuissent attingere ad solum duas tamen operationes in divinis scilicet velle et intelligere. Sed secundum plures opinionem est pluralitas productorum etc. Probo minorem quia concludentes solum duas personas productas potuissent concludere quod [illegible] oportuisset dare esse unam aliam personam solam non productam. Quod autem oportet dare personam non productam patet quia aliter [illegible] in infinitum. quod ex sola [illegible] patet. quia si duae non productae non distinguerentur nisi [illegible] in divinis autem nulla est distinctio per [illegible] etc. ¶ Item secundum est quia illa ex quibus pluralitas [illegible] investigantur non habent [illegible] sunt in se [illegible] investigari. Sed omnia quae pertinent ad pluralitatem personarum distinguuntur investigantur ex [illegible] personarum [illegible] etc. Maior patet quia si id per quod aliquid investigatur investigaretur per illud tunc in notificando unum per aliud esset circulus et hoc [illegible] quia sequitur quod [illegible] esset notius et minus notum [illegible] id per quod investigaretur aliud est notius investigato per ipsum et ex quo investigatur per id est minus notum eo per quod investigatur etc. Minor patet quia ex [illegible] personarum [illegible] investigatur pluralitas personarum. ¶ Contra ad istam quaestionem dico quod potuerunt secundum fidem pluralitatem personarum et nulla maior [illegible] habita hanc doctores possent [illegible] vel ad tenendum numerum contrarium. et hoc non [illegible] sed [illegible] quod quidam modo tenent duas relationes in patre et duas [illegible] tamen ex alia ratione [illegible] posita [illegible] proposito non video quod possint [illegible] contrarium personarum. et hoc quia si [illegible] stante proposito efficaciter rationem ad conclusionem contrarium personarum. [illegible] conclusio contrarium quod [illegible]

s. patrem filium et s. s. ad alterum contrarium non aliud qua-
litas est impossibilis. sed ad impossibile probandum non potest haberi effica-
cior ratio nec per demonstrationem que fit ex vi evidentie nec
per fidem quia sibi non potest subesse falsum igitur et cetera. Ad secundum dicendum quod est possibile
habere rationes ad probandum illud contrarium quod firmius stante
propositione quia illa ratio acciperetur aut ex parte personarum aut
ex parte essentie aut ex parte comparationis. sed nullo
illorum modorum potest accipi ratio efficax ad probandum
contrarium igitur et cetera. Maior de se satis patet quia non videtur quod alia
possit dari ex qua possit probari predicatum nisi prius
nisi aliquo istorum modorum. Minor etiam probatur quantum ad tres partes
eius. et primo quantum ad primum quia non potest illa ratio ex parte personarum
accipi. et accipio hic principium actionis non suppositum agentis. sed
principium agentis quo agens agit et hoc probo sic quia illa
distinctio aut est secundum rem aut secundum rationem. Si secundum rationem
tantum nihil facit ad propositum. quia distinctio que est secundum rationem tantum
non potest causare nec principiare distinctionem realem qualis est
distinctio personarum cum effectus non sit potior sua causa igitur et cetera.
Si secundum rem contra utrum illa distinctio sit realis in principiis
actionis sit secundum diversas rationes principiorum actionum vel
secundum diversum modum agendi. sed neutrum istorum potest esse
sicut probatum est in tertia questione de formalibus ubi est solutum
fuit id dictum quod stante unitate principii actus filius habet
quod sit filius et quod non sit spiratus. Ista quedam distinctio
quam quidam ponunt de diverso modo producendi scilicet quod verbum pro-
ductum est per impressionem aliud per expressionem ab eodem
principio nihil valet quia aut illa impressio et expressio est secundum rem
aut secundum rationem intelligendi. Si secundum rationem intelligendi nihil
ad propositum sicut dictum est de alia diversitate. Si secundum rem hoc est
impossibile quia impossibile est quod fiat aliqua impressio realis alicui
alio nisi illud differat realiter ab illo alio et faciat compositionem
cum eo. sed nulla talis est in divinis igitur et cetera. Et in divinis nulla est expressio
realis nisi expressio realiter dicatur extra principium a principio. sed in hoc
non differt a processione quia hoc est contra utrumque igitur et cetera. et sic patet
minor quantum ad primam partem. Secundo probo quantum ad secundam
partem quia ista distinctio non potest esse ex parte emanantium quia
distinctio emanantium non potest accipi nisi penes verbum et amorem
vel penes velle et intelligere. sed ex nullo istorum modorum
potest concludi distinctio emanantium igitur et cetera. Non primo modo quia
accipere distinctionem emanantium penes verbum et amorem
est accipere distinctionem. causa emanantium penes distinctionem
principiorum hoc est reprobatum igitur et cetera. Item ad id quod intellectus
et voluntas in deo secundum rationem differunt sed distinctio secundum
rationem nihil facit ad propositum igitur et cetera. Item etiam non valet
penes intelligere et velle. Item si accipiatur distinctio penes
intelligere et velle aut hoc est penes principia activa diversa
et hoc non potest esse ut probatum est aut quia dicunt rationes
productionis diversas et hoc est impossibile probo quia productiones
in divinis sunt realiter diverse. sed velle et intelligere non sunt
realiter diversa igitur et cetera. Item quia id quod est producens et
productum non est productum nec productio quia producens et
solum productum et productio non est producens nec productum quia
sola productio. Sed verum est id intelligere unum et idem
velle cum sint absolute communia omnibus personis productis et pro-
ducentibus igitur et cetera. Item tertio ex parte comparationis et primo quia
ratio principiantis et ratio principiati et distinctionis unius
ab alio sicut prius probatum fuit est penes hoc quod
unus est ab alio et alius a duobus. Sed stante propositione
non haberent aliqua in deo ex quibus posset probari quod
unum est ab uno et aliud a duobus quia nec ex principiis nec
ex emanantibus ut ex quibus igitur et cetera. Quarto quia ista sunt id

quod dicit probari et id non potest probari per se ipsum igitur et cetera.
Ad quintum ergo principalem obiectionem dicendum primo arguendo contra rationem scilicet contra hoc quod
dicit quod ea que differunt una ratione non sunt diversa formaliter ex natura rei.
Et tertio solvendo ad rationes et innuendo eas non valere. Contra
ad primum addunt quidam rationem magistri. quod principia talis est
relatio et fundamentum differunt formaliter ex natura rei. sed non constat quod
dicat diversas res igitur differunt formaliter ex natura rei stante
conclusione predicta. Minor patet quia concludit hoc quod relatio et
fundamentum sunt diverse res. Probo maiorem quia quod sic totum
differt formaliter differt ex natura rei. sed relatio et suum fundamentum
conveniunt diversa principia sic totum differt quia principia in illo
uno saltem conveniunt igitur et cetera. Item idem est de hoc quod est
unum formaliter et acceptabile non potest formari in unum conceptum
sed secundum te simplex est unum formaliter et per conceptum acceptabile igitur
[illegible] secundum conceptum non potest formari in unum conceptus quod
falsum est igitur et cetera. Si dicatur ad hoc quod possunt formari diversi
conceptus de eodem uno secundum congruentiam ad diversa realiter existentia
contra quia in eo deus invenimus diversa fundamenta correspondentia
ipsis conceptibus de quo formantur diversi conceptus. sed in illo deo quo nihil potest
formari diversi conceptus nisi in comparatione ad diversa realiter existentia non sunt
fundamenta correspondentia diversis conceptibus igitur et cetera. Item talis est
impossibile quod idem et similiter formaliter primo excedere et non excedere
[illegible] sed anima [illegible] est forma corporis non excedit [illegible]
quod est nata [illegible] corpus excedit unam rem simpliciter igitur
[illegible] secundum aliqua differunt formaliter ex natura rei. Item alius est
quia idem secundum quod aliquid est obiectum adequatum visus et idem secundum quod
non est obiectum adequatum non sunt idem formaliter ex natura rei sed albedo
secundum quod color est obiectum adequatum visus non autem secundum quod
albedo igitur albedo et color differunt formaliter ex natura rei sed albedo
et color dicunt unam rem simpliciter igitur in una re simpliciter
sunt aliqua formaliter differentia ex natura rei. Postea arguunt principaliter
de relatione et [illegible] in divinis et adducunt [illegible] rationes
quarum prima talis est illa que dicunt diversa [illegible] formaliter non sunt
idem formaliter sed in divinis [illegible] et relatio sunt huius quia [illegible] dat
personis [illegible] formaliter relatio autem dat eis differre formaliter
[illegible] et differre dicunt formaliter igitur et cetera. Si dicatur ad
hoc quod ratio non probat nisi quod non sunt unum adequate formaliter
et realiter ex natura rei. Contra quero utrum hoc quod non sunt unum
adequate dat eis ex natura rei aut non. Si sic igitur ex natura rei hic
[illegible] scilicet quod ex natura rei non sunt unum adequate et per consequens
differunt ex natura rei. Si non sequitur quod ex natura rei sunt
unum adequate et tunc [illegible] et relatio quod est falsum.
Item secundo talis est quia illud in quo aliqua conveniunt realiter et illa
in quibus differunt realiter magis differunt ex natura rei quam illud in quo
conveniunt aliqua secundum rationem tantum. puta aliqua in quo conveniunt homo
et equus secundum rationem et rationale et irrationale in quibus ista differunt secundum
rationem differunt formaliter ex natura rei. igitur in divinis multo plus
essentia et relatio differunt ex natura rei formaliter in quorum uno sunt
unum realiter et in alio differunt realiter. Item si aliqua et
rationale differunt realiter non plus quam unus homo cum alio
cum quo convenit in rationabilitate quam homo cum bruto cum quo convenit in
animalitate et a quo differt in rationalitate. Sed hoc non videtur probabile quod
secundum id ex natura rei homo et brutum conveniunt et differunt igitur et cetera.
Item ratio talis est secundum Augustinum quod deus quo ad quantitatem
sed hoc non est nisi si divinitas et paternitas non differunt
ex natura rei igitur et cetera. Item eadem arguunt solvendo ad rationem
magistri. et contra rationem inferebat quod si aliqua ex natura rei non sunt
idem formaliter quod ex hoc sequitur quod non sunt idem realiter et dicunt quod
non sequitur primo quia ut dicunt non est falsa consequentia procedendo a
pluribus causis veritatis ad unam. quia ut dicunt quod aliqua non
sunt unum formaliter potest dupliciter scilicet vel quia non sunt unum reali-

sed plura. Vel quia est unum continens plurium virtualiter et non
quod non est unum formaliter non propter infinitatem non est aliquid nisi unum scilicet
non est unum realiter. ¶ Ad secundum dicitur ad idem quod non oportet
perfectius illud quod excedit aliqua perfectionibus illis quae exceduntur
unde non omne perfectius [illegible] perfectius probabiliter quia totum excedit
partes suas et tamen quaelibet res excedat formalitatem quia una res potest
continere plures formalitates non omnes perfectius formalibus perfectius est.
¶ Ad tertium dicitur ad hoc quod non sequitur ista non est formaliter unum. ergo
sunt formaliter plura. quia aliud est ut dicit necessario perfectionis et
perfectionis nimis. Formalitas autem ut ipsi dicunt importat quod ad
perfectionem. quando ergo dicitur ista non sunt formaliter unum. hoc non est
perfectionis nimis quia non est simile quod ista perfectio generat non est
unum. sed est simile quod ista unitas non perficit eas quod ista
quae est necessario perfectionis et ideo ut dicitur non sequitur si aliqua non sunt
unum formaliter quod ista sunt formaliter non unum vel formaliter plura.
¶ Sed ista modo dico primo contendo quod rationes primae sententiae
et quod solutiones datae non sufficiant deinde videbo ad
obiecta. ¶ Ad primum sciendum quod rationes adductae in secunda
conclusione et in ista ducebantur ad hoc probandum quod in divinis
exceptis relationibus non sunt aliqua formaliter distincta ex natura rei vel
aliquae formalitates ex natura rei distinctae quia si duo essentialia
aliqua ponerentur formaliter distincta ex natura rei praeter relationes et ita
aut distinguuntur formaliter realiter aut non. Si sic ergo sunt duae realitates
quarum una non est realiter [illegible] sicut fuit deductum in
secunda conclusione. Si non aut hoc est quia nec formaliter nec realiter
distinguuntur et tunc sequitur quod formalitas non sit res extra animam
quia perfectio in finibus plurificatur similiter. Sed stante
propositio si perfectiones formalibus non plurificantur res extra
animam. ergo formalitas non continetur sub re extra animam
nec erunt res extra etiam. ¶ Et saltem habetur quod illa
distincta non erunt realiter ex quo non realiter differunt.
¶ Si dicatur quod non sequitur esse distincta realiter quia sit ibi plures
res. sed sequitur esse distincta ex natura rei quia habet ortum a re. quia
secundum quod generatum est habet ortum a re et sic deducatur in secunda
conclusione nec invenimus potest nec fingi et hoc sic persuadeo
quia ibi sequitur dictum est. aut hoc ideo quia distinguuntur realiter
sed non formaliter et tunc haberet plus quam propositum quia tunc
haberet quod essent diversae res et non diversae formalitates.
¶ Ad argumenta ergo dico primo ad primum illa. quia scilicet aliqua non esse
unum formaliter vel esse plura formaliter ex natura rei habet duas
causas veritatis. scilicet diversitatem realem et continentiam plurium
virtualiter. non valet. quia nulla continentia plurium non sunt plura
realiter et pro continentia plures res sufficit ad hoc quod aliqua
dicantur differre formaliter realiter ex natura rei ut dictum est.
Unde similiter est quod tales duae causae veritatis possunt poni
de deo [illegible] secundum [illegible] quod dicitur quod in multitudine excessa non
multiplicatur quod excedit. si intelligatur de eo quod
excedit. sicut sensus excedit in fidelis similiter est
quia perfectiones in finibus plurificatur sensus. sic etiam res
extra animam excedit conceptum reale extra in [illegible]
supradictum. loquendo autem de eo quod excedit sic totum [illegible]
[illegible] veritates hoc quod dicitur. dum tamen contineat aliqua plura
quorum unum non est realiter alterum quia non habet locum in
re simplici. ¶ Ad illud autem dicitur tertium quod si aliqua non sunt
unum formaliter quod non sequitur quod sunt plura formaliter quia ad necessario
perfectionis non sequitur perfectionis nimis et cetera non valet
quia eadem perfectione quia saltem habemus negationem veritatis.
scilicet quod illa veritas continentiae et relationis vel quaecumque attributa non
sunt distincta formaliter et habemus quod non sunt plures formalitates
nec plus propter illud habetur nisi quod unitas talium. scilicet perfectionis
[illegible] in deo non est unitas perfectionis et sic tollitur

diversitas formalitatis [illegible] et [illegible] quod assumitur. scilicet quod [illegible]
essentia in eo quod essentia est sapientia. ¶ Ergo restat videre
ad argumenta in oppositum. ¶ Ad primum ergo dico quod eodem modo constat
quod relatio et suum fundamentum distinguuntur formaliter realiter quo constat
quod sunt diversae res. ¶ Ad illud quod additur quod sic totum
distinguuntur. dico quod verum est secundum rationes quia ratio unius
primi non est ratio alterius. quo autem distinguuntur secundum rem
vel non distinguuntur patebit in quaestione de distinctione personarum.
¶ Ad secundum dico quod minor est falsa quia hoc secundum me simpliciter
sicut dicitur formaliter realiter non tamen sequitur quod sic idem concipiatur. scilicet uno
ut eodem conceptu. et quando tu dicis quod non continet [illegible] correspondentia
illius diversis conceptibus. dico quod immo. quia illa res in ordine
ad diversa et est ratio illius conceptus. Et quando dicitur quod non.
quia correspondet esse in illa quae realiter concipitur. dico quod illa
correspondentia esse in illa re sunt [illegible] illi ratione quae concipitur vel concipere
secundum se vel accipere in ordine ad aliud. ¶ Ad tertium dico quod
si accipiatur excedere quod non dependere et non excedere quod
aptitudine informandi. tunc maior est falsa quia idem et secundum idem
formaliter et realiter est natum informare materiam et non dependere
ab ea. et hoc quantum ad animam rationalem. Si autem accipiatur
excedere et non excedere quod dependere a materia secundum naturam et cetera
vera. sed minor falsa quantum ad hoc quod dicitur secundum quod est forma
corporis non excedere materiam nec secundo reduplicatio eius quod
informat corpus. Nam per illam entitatem qua informat corpus
non dependet a materia hoc natura sit informare corpus.
¶ Ad quartum dico quod minor est falsa. hoc scilicet quod albedo in eo quod
color est obiectum adaequatum visus quia albedo nullo modo est
obiectum adaequatum visus. sed bene verum est quod color in eo quod
color est obiectum adaequatum visus. si tamen solus color
sit visibilis. non autem albedo est obiectum adaequatum visus nec in eo
quod albedo nec in eo quod color. et ex hoc non sequitur quod color
et albedo dicant diversas realitates realiter in eodem. sed quia
color potest accipi quod aliquo colore realiter diverso ab
albedine. ¶ Ad primum [illegible] quod [illegible] in [illegible] de ratione et cetera
dico quod differre quod dat esse et quod dat [illegible] sunt idem
formaliter realiter et minus sequitur [illegible] pater est realiter sua
ratio quae differt a filio. sed non sunt unum adaequate. quia non
[illegible] et ratio. et hoc sufficit ad hoc quod unum
dat differre et aliud [illegible] ¶ Et quando dicitur quod si non sunt unum
adaequate ex natura rei aliquo modo distant ex natura rei. dico quod dictum
est in [illegible] quaestione quod eo modo quo non sunt unum adaequate
ex natura rei eo modo distinguuntur ex natura rei et realiter. quia sed ex natura
rei non sunt unum convertibiliter realiter in ex natura rei distinguuntur realiter
quia licet ambo sint idem re tamen unum illorum est aliquid realiter
realiter cum non est alterum. ¶ Ad secundum dico quod minor est falsa
quia aliquae et rationes in hoc non distinguuntur realiter nec ex
natura rei. ¶ Ad quintum dico quod nihil [illegible] idem per essentiam
realiter magis et minus [illegible] aliquibus duobus distinctis [illegible]
et ideo nihil [illegible] hominem per essentiam realiter magis
[illegible] alio homine quam [illegible] ¶ Ad aliud quod dicitur
utrius quod homo et brutum non possunt per idem [illegible]
et differre. dico quod verum est. quia nihil [illegible] aliqua duo per eandem
realitatem [illegible] secundum rationem et differre secundum rem. et de
huius qualitate possit esse magis patebit quando tractabitur
de distinctione personarum. ¶ Ad sextum dico quod [illegible]
deficit. primo quia [illegible] essentia et relatio non sunt [illegible] loquendo
in aliquo primo. sicut nec sapientia et multa alia sunt in aliquo
[illegible] et ideo ibi [illegible] loquendo non sunt plura primitiva.
¶ Secundo quia quando dicitur quod duo primitiva distinguuntur se totis propter
quod debeat intelligi in relatione per [illegible] facta de
formalibus in genere. ¶ Ad septimum dico quod quia [illegible] [illegible]

intelligit non eo pater quod deus, quia paternitas et deitas non sunt convertibilia idest quia non oportet quod licet realiter deitas sit paternitas et hoc voluit dicere non eo pater quod deus non est voluit dicere quin paternitas sit realiter deitas. Aliogin contradiceret sibi ipsi, quia ipse dicit quod summa simplicitas divina deus est quicquid habet excepto hoc quod unum correlative habet ad alterum et idest sicut pater habet filium non est filius. Unde secundum hoc pater vel deus habet paternitatem et est paternitas et habet deitatem et est deitas et deitas est paternitas. Ad rationem in oppositum patet quia per intelligere et velle non potest in gubernari quod dualitas. Sed sic gubernatum est:—

Ad 2m sic procedetur et arguitur quod in divinis persona producens sit realiter prior quam producta. Quia inter producentem et productum est ordo realis. Sed omnis ordo videtur importare prius et posterius ergo etc. Minor supponitur. Sed maior probatur quia ordo quod est in divinis inter producentem et productum aut intelligitur secundum rem aut secundum rationem tantum. Si secundum rem habetur propositum. Si secundum rationem intelligendi tantum. Contra quia ordo qui est inter producentem et productum non est eiusdem ad seipsum quia nulla res producit seipsam. Sed ordo rationis potest esse eiusdem ad seipsum ergo etc. Praeterea ea quae non habent ordinem realem sed individua eiusdem speciei non est aliqua in rectitudo determinata quin quodlibet data possit. Maior sic patet in hominibus. Sed in divinis est eius nulla quod impossibile est esse maiorem et minorem ergo inter eas est ordo realis secundum se. Praeterea Augustinus in libro de trinitate capitulo primo dicit quod impossibile est quod aliquid producat seipsum vel in creatis vel in divinis quia idem esset prius et posterius seipso, aut quia intendit loqui de prius et posterius re aut ratione. Si primo modo habetur propositum scilicet quod producens est prius re producto in divinis. Si secundo modo contra quia tunc respectus quod ipse Augustinus dicit falsum scilicet quod idem non potest esse prius et posterius seipso secundum rationem quod falsum est quia secundum magis et minus est alter est prior seipso ut habetur. Item magister ... aucto... metathesis qui dicit quod in ... prius et posterius ... ratione, quia si est ad prius aut quantum ad alterum ... quantum ad relata non quantum ad absoluta quia omnia absoluta sunt unum in divinis. Sed eiusdem ad seipsum non est ordo necesse est quantum ad relata quia omnia relativa sunt simul natura ergo etc. Respondeo ad evidentiam istius quaestionis in ordine eorum faciam. Primo ponam opinionem quorundam quae non credo verum cum suis motivis. 2o arguam contra eam. 3o ponam opinionem quam credo veram. 4o respondebo ad motiva quae alia opinione. Quantum ad primum dicunt quidam quod est duplex prioritas et posterioritas scilicet durationis et originis. Et dicunt quod sicut simultas durationis potest stare cum prioritate et posterioritate ... in divinis simultas necesse potest stare cum prioritate et posterioritate originis. Dicunt ergo quod in divinis persona producens non est prior producta duratione vel natura. Sed bene est prior ordine. Propter duo facit allegabant et ratione. Primo quod non est prius duratione quia sunt in eternitate. Nec est prius natura quia aut hoc esset quantum ad absoluta aut quantum ad relationes. Non quantum ad absoluta quia sunt unum et eiusdem ad seipsum non est ordo realis. Nec quantum ad relata quia sunt simul natura et unum non est prius alio. Item allegabant dicta ratione primo sic quia sicut prius et posterius ordine non se habent ad simultatem durationis, ita prius et posterius ordinis originis se habent ad simultatem nature. Sed prioritas et posterioritas in natura potest stare cum simultate durationis ergo prioritas et posterioritas ordinis potest stare cum simultate nature. Sed simultas relatorum est simultas nature ergo cum simultate relatorum potest stare prioritas et posterioritas originis. Item 2o sic secundum Augustinum causa sicut quod causa est prior effectu. Sed secundum quod non potest reduplicative absolutum

quia causa importat habitudinem ad effectum ergo reduplicat ipsum relatum. Sed certum est quod in prioritate quae est prioritas relati non potest esse prioritas nature quia relata sunt simul natura ergo est prioritas originis. Ergo persona producens potest esse prior origine producta licet sint simul natura. Praeter istas possunt adduci 3es rationes. Relatio ... prima est. Id a quo aliud dependet est prius eo. Sed productum ut huiusmodi dependet a producente ergo etc. Probo minorem quia illud quod non potest esse circumscripto alio a se videtur dependere ab illo quia unumquodque videtur posse sine omni alio a quo non dependet. Sed productum non potest esse circumscripto suo producente ergo etc. 2o sic quia si prius et posterius dicunt relationes oppositas idest in paternitate et filiatione. Sed paternitas et filiatio possunt se compati in una natura. Ergo prioritas et posterioritas. 3o sic quia prius ideo quod prius dicitur relative ad posterius. Sed prius quod est prius posteriore ergo aliqua prioritas et posterioritas potest simul stare cum simultate relationum et sic patet propositum. Contra istam positionem adduco unam talem rationem quia si est ordo prioris et posterioris aut est in absolutis aut in relativis. Non in absolutis quia omnia absoluta sunt unum. Sed eiusdem ad seipsum non est ordo realis ergo etc. Nec in relativis et hoc probo dicens sic quia in quae sic se habent quod absolute uno non auferentur alterum et econverso et equaliter. Hinc inde rectum et medio et medio illa non est ordo prioris et posterioris. Sed opposita relative sic quod talia sic se habent ergo etc. Maior patet quia salte prius magis intelligitur absolute posteriore et non econverso. Minor est patet quia relativa posita se ponunt et perempta se perimunt equaliter hinc et inde. 2o quia quando dicitur quod una persona sit origine prior altera iste relationes prioritatis et posterioritatis aut sunt idem cum paternitate et filiatione aut non. Si sic ergo pater in eo quod pater est prior filio quod est inconveniens. Si non ergo in divinis est dicere realis quam relationes quae sunt paternitas filiatio et spiratio activa et passiva quod est inconveniens. Si dicatur quod sit est prius et posterius ordine non quia origo ordinem quod est causa ordinis. Contra hoc est causa effectiva aut fundamentum. Non effectiva quia nihil videtur esse principium effectivum. Nec fundamentum quia fundamentum unius cuiusque relationis debet esse absolutum. Sed patet de 2o principio. Quantum ad 3m principale primo videndum est quid origo importat in creaturis. 2o quid in divinis. 3o ad quaestionem. Quantum ad primum dico quod origo in creaturis dicit producentis et producti unius ab alio scilicet actiones vel passiones vel relationes consequentes agentis et patientis et hoc sufficit propter facilitatem. Quia origo consequitur agentis et patientis in actu. Sed idem quod consequitur agentis et patientis in actu in eo quod huiusmodi est vel actio vel passio puta producere et produci vel relationes consequentes eas. Ergo etc. Utrum dicatur actio et passio sint ipsa forma producta in passo vel respectus mutui agentis ad patientem et econverso vel aliquid aliud se habeant dicetur in quaestione de distinctione praedicamentorum. Quantum ad 2m pertinens ad istum articulum scilicet quid dicat origo in divinis dico quod origo in divinis dicit relationes. Et hoc probo quia aut dicit absolutum aut relativum. Si relativum habeo propositum. Si absolutum quaero quia aut dicit unum absolutum aut plura. Si unum ergo non est nisi una productio in divinis quia in producente et producto erit idem realiter quod est falsum et contra quod dicitur in. Si plura quia plura absoluta sunt in divinis et hoc est contra omnes doctores sunt quod est falsum. Scilicet quod dicatur relationem. Praeterea per omnes rationem quia in divinis non est nisi unum absolutum communicabile respectu cuius aliquis et quod ab alio. Sed constat quod origo non dicit illud absolutum, sic sunt plures origines ut dicitur etc. Ergo relinquitur quod origo dicat relationes a quo aliquis et qui ab alio. Quantum ad 3m, ad quaestionem quando quaeritur utrum persona producens etc. dico quod nihil producens est prior producta. Et hoc patet ex dictis. Quia prioritas dicit prioritatem originis, fuit in divinis praeter actum originis, quia origo dicit relationes. Sed in relativis ut relativis non potest esse prius et posterius ut probatum est supra ergo etc. Quantum ad id quod allegabant ad Augustinum.

[Marginal notes, right margin:] dico quod origo in divinis

si plura quia plura absoluta ... et hoc est contra omnes doctores sed hoc est falsum

d. 10. primi libri sententiarum. Ubi dicitur necesse dicere filius a patre genitus ordinem in equalitas nature. Sed ordo nature non quo alter sit prior altero. sed quo alter sit ex altero. non patet dicitur quod si intendat loqui de ordine nature et non originis. quia ibi firmiter excluditur ordinem prioris et posterioris. et hoc sic declaratur de concretione. Ad primum quod mouetur dicendum quod omnis ordo prioris et posterioris uel est secundum prius et posterius duratione uel nature. Ad cuius euidentiam sciendum quod ordo durationis non distinguitur contra ordinem nature sicut quod ordo durationis sit quasi medio sit ordo nature ymmo ordo durationis est ordo nature et essentialis et fundamentalis. essentialis quia ex nature rerum essentialiter oritur talis ordo in essentialibus habentibus successionem et dicitur ex natura rerum talis ordo fundamentaliter uel quod in natura eorum est habere partem et partem successiue. sed est motus et tempus et sic ordo durationis est ordo nature. i. ex natura rei.

Videtur tamen quod sic debeat accipi diuersitas ordinum prioris et posterioris. quia talis ordo aut accipitur secundum modum intelligendi aut ex natura rei existentiam. Si primo sic dicitur ordo rationis. Si secundo sic dicitur ordo nature. sed ordo nature subdiuiditur. quia quidam est ordo cum successione et iste vocatur ordo durationis. Alius est ordo sine successione et iste retinet sibi nomen generale et vocatur ordo nature et iste subdiuiditur secundum diuersas origines uel causa ad effectum uel dignioris ad indigniorem et sic de aliis. Causa autem quare ordo qui est in successione habet nomen speciale est ista. quia ille ordo est magis notus a nobis quam alius quia uix intelligimus prius et posterius nisi prius et posterius duratione.

Ad secundum ad rationem quod supponit falsum. s. quod ordo originis est alius quam ordo nature. ymmo omnis ordo realis est ordo nature maxime si sit ordo aliquorum ordinatorum per se quod dicitur per se accidentis ordinata per accidens. sed uerum est quod ordo nature quandoque est cum successione et quandoque sine successione et tunc dicitur ordo durationis quandoque sine successione et tunc retinet sibi nomen generale. quod est ordo nature. Et hoc probatur quia secundum te causa precedit ordine effectum. sed usque ad tempora ista ordo quo causa precedit effectum dicitur ordo nature. quia in causis que simul sunt cum suis effectibus constituentibus dicitur quod causa talis non precedit effectum talem. quomodo etc.

Ad tertium dicendum quod auctoritas uel reduplicat causam quantum ad actualitatem illam quam importat. et quantum dicitur quod causa inquantum habitudinem ad effectum. Si accipiatur causa per primo effectiuo. dicitur quod non importat relationem habitudinis formaliter sed fundamentaliter tamen. non quod ipsa dicat fundamentaliter quia dicitur habitudinem fundatam ad relationem fundatam in ea que est illa ratio tamen. sed dicitur istam relationem absolutam magis fundamentaliter illa quam quidam illa quandoque non habet nomen distinctum a suo fundamento propter eius paucitatem. Ad tertium dicendum quod maior est uera. Ad minorem dicendum quod productum ab aliquo producente differente in essentia absoluta ab eo dependet a triplici producente. sed de producto ab aliquo producente conueniente cum eo in essentia absoluta uno et differente ab eo sola ratione non est uerum quia in creaturis magis tale est non plus dependet ... ad quod dicitur non est quantum ad absolutum non potest dependere ... productionem ... non manet ... nata manere ... dependet ab ipso uerum est sed sic non est hic. quia sola ... producens non manet sine producto.

Ad quintum dicendum quod non est simile. quia in essentia non potest esse prioritas et posterioritas ut plenum est sicut probatum est. et ideo ex parte diuersitatis prioris et posterioris in absolutis quod diuersitas quam importat prius et posterius non potest stare cum unitate absoluta. sed diuersitas quam importat prioritas et filiatio diuina est in relatiuis. et ideo non repugnat unitati absolute sed diuersitas prioris et posterioris.

Ad quartum dicendum quod quamuis uerum sit huius nominibus propria ... relationibus prioris et posterioris ... fundamento ... accipiendo relationes ipsas ... prioris et posterioris ... una non est prior

sed sunt simul natura. unde ratio prioritatis non est prior ratione posterioritatis nature eius. sed accipiendo quod fundamentis sic unum est prius alio. et sic uerum est quod prius sit prius posteriore.

Ad primam rationem secundi articuli principalis. dicendum quod maior est falsa. quia non omnis ordo et posterior in diuinis importat prius et posterius et hoc patet per augustinum supra quod dicitur quod ordo nature est in quo alter sit prior altero. sed quo alter sit ex altero. Ad secundum dicendum quod licet sicut dictum est non sit ibi ordo prioris et posterioris secundum rem est tamen ibi ordo quo alter est ex altero prout se habet ordinem non potest ... et est ... persone tamen quia una est ab alia una tamen et alia ... magis deductum est in ... questione.

Ad auctoritatem augustini dicendum quod auctoritatem non inueniens ab ipso positam in ... loco. dato tamen quod inueniretur aliquid ... ab eo dicendum non intendit augustinus quod producens sit prius producto quam producens et productum sint eiusdem nature. ymmo ad hoc quod producens et productum conueniant sufficit impossibilitas rationis eius. s. ... est alius ... ab alio ... ... absolutorum ... hec prioritas et posterioritas ... efficiatur ... in causis diuersis ... producti ad productum ... ex hoc ... dicitur ... non ... ex diuersa prioritate et posteritate ... diuersa ... distinctio. sic ex eo quod est in diuinis quia talis differentia non est ... augustinus intelligit causam.

Sed contra premissa arguitur probando quod actio maneat in diuinis ut distincta a relatione. primo probatur quod actio maneat in diuinis. secundo quod maneat ut distincta a relatione. Primum probatur sic. primo quia principia dicitur actiones sed principium manet quia una persona principiat ab alia quod etc.

Secundo quia paternitas manet in diuinis quod et actio. antecedens probatur consequens. quia ubi manet paternitas manet ... quod ... a paternitate. sed actio ... sic illud ... etc. Tertio quia ratio eius quod est dicere manet in diuinis. sed dicere dicitur actio quod etc. ... s. quod actio manet in diuinis ut distincta uera relatione probatur ... rationibus. primo quia cum relatio et actio sint ... dicuntur diuersa genera ... sed ... diuinitate quod etc.

Secundo quia actio dicitur ... in uno ... sed relatio non dicitur ... quod ... et actio ... realiter ... sunt.

Tertio quia actio dicitur actiuum ... s. agere. sed relatio dicitur actiuum ... quod dicitur ... per modum ... quod ... etc. ... plus.

Quarto quia actio dicitur ... ab ... sed relatio dicitur ... quod etc.

Quinto quia actio dicitur principiatiuum. sed relatio non sed habitudinem quod etc. Et confirmatur ... per ... simplicium ... ubi dicitur quod quidam ... ad distinctionem ... volentes ... agere et pati ... relationibus non ratione sed ... in habitudine.

Contra ista quantum ad hoc quod prius actio manet in diuinis distincta a relatione ... absolute ... primo sic. actio in diuinis aut dicitur aliquid absolute aut ... quia ista distinctio ... principium ... quia secundum ... omne quod est aut est ad se aut ad alterum et si est ad se est absolutum. Si ad alterum est relatiuum. Si quod actio in diuinis dicitur relatiue ... s. quod actio non manet in diuinis distincta a relatione. Si ... ponatur quod dicitur absolutum ... quia primo sequitur quod in diuinis sit ... absoluta realiter distincta quia ... plures origines distincte. ... secundo sequitur quod prima distinctiua in diuinis realiter sint absoluta quia ... distinctio realiter secundum absoluta et relatiua ... absolutum precedit relatiuum in distinctione ... absoluta precedit distinctionem secundum relatiua.

Tertio sequitur quod ... distinctio ... supposita sic secundum absoluta quia prima distinctiua in diuinis ... distinctiua ... suppositorum omnia ... et ... boetius qui dicit quod sola relatio multiplicat trinitatem et in eadem forma

pm

procedat aug'

concordat Augustinus in pluribus locis. Si dicatur ad hoc quod quidam dicunt quod non oportet dicere quod actio sit relatio, sed sufficit dicere quod distinguitur a relatione. Contra: quia si actio distinguitur a relatione, aut distinguitur sicut relatum ab absoluto, aut distinguitur a relatione sicut absolutum diversum [illegible] per modum attendentis a absoluto quod dicitur secundum modum intelligendi; patet [illegible] propositionem et per modum [illegible]. Si distinguatur in divinis a relatione. Si primo modo habetur propositum, scilicet quod actio dicitur relatione in divinis. Si secundo modo ad hoc stat quod actio dicit absolutum et consequenter [illegible] poterit in generando.

Item aliter sit ad cuius evidentiam sciendum quod in creaturis ut dicit ponitur forma producta in passo ab agente est actio prout denominat agentem ut a quo est; patet hoc dicit a relationibus quae sunt inter agens et passum ex quo sequitur quod actio ubi non est aliquid absolutum productum non est actio, actio vel potest dicens ab istis respectibus qui sunt a quo aliud et qui ab eo. Sed in divinis non est actio forma absoluta producta vel aliquid absolutum productum, ergo etc. Ad primum quod ista adducuntur ad probandum quod actio maneat in divinis, dico quod manet in divinis quantum ad relationem quae importat [illegible] quod principium dicitur actio. Ad quod principio non dicitur actio dicens a relatione quia est a quo aliud, quod si non potest dici forma absoluta producta denominans agentem.

Ad 2m dico quod terminus non presupponit actionem ut quidam dicunt ad eo non secundum modum intelligendi et [illegible] dico quod ymo quod fundatur sunt actio. Dico quod secundum est philosophus loquitur secundum rem ymo fundatur [illegible] producens producti filii unde terminus et generare dicunt unam relationem et eamdem secundum diversos modos significandi. Ad 3m dico quod dicit manens in divinis quantum ad producere actum intelligendi vel aliquid absolutum, sed quantum ad respectum quod est a quo aliud per modum intellectus. Quod autem philosophus dicit quod producere filium per modum intellectus non pertinet ad intrinsecam rationem [illegible]. Ad 4m dico quod adducitur ad probandum differentiam actionis a relatione. Dico quod in divinis non est aliquid [illegible] et instrumenta non pertinet ad diversa genera [illegible] non relatio non actio. Ad hoc dico quod actio non ponit calefactionem in quo ipsa sit calor cum sit ipsa forma effecta ut denominat agentem ut dictum est. Sed bene presupponit calorem in agente [illegible] non agere hoc presupponitur sed diversum [illegible] quod actio presupponit calorem agentis secundum effectum cuius denominantis [illegible] sed relatio presupponit calorem eamdem ut fundamentum. In divinis autem in quibus non est aliquid absolutum productum actio non aliquid presupponit calorem agentis quam relatio quia utraque presupponit eam ut fundamentum. Ad 3m dico quod [illegible] in se. Nam primo quod est forma in se [illegible] actus. 2o [illegible] aliud [illegible] calor effectus ab igne [illegible] effectus ignis et ad hoc [illegible] relatione agentis et formam effectam. In divinis autem quod non est ad absolutum actus quod est productum [illegible] est quod [illegible] quod est a quo aliud unde [illegible] actus et formaliter respectu [illegible]. Ad [illegible] dico quod relatio dicitur formaliter hoc ab hoc et hoc huius et sic quod sunt diverse habitudines secundum hoc dicitur diversimode hoc ab hoc vel hoc ad hoc. Unde dico quod actio distinguitur a relatione quia scilicet actio dicitur hoc ab hoc et relatio hoc ad hoc [illegible] conveniunt in [illegible] scilicet dicat [illegible] omnis [illegible] de ista [illegible] dicat quod relationes divine

sunt a quo aliud et qui ab alio. Ad 4m patet ex dictis quia principians prout est in divinis non dicit nisi respectum eius a quo est aliud licet in creaturis importet aliquam formam effectam denominantem agentem. Ad auctoritates similiter dico quod philosophus loquitur de actione prout invenitur in creaturis et sic de ista.

Ad 3m sic proceditur et arguitur quod notionalia concreta in patre precedunt secundum rationem intelligendi productionem verbi, quia omne quod generatur ab alio aliquo producitur presupponitur in producente generante ab productione illius quod generatur. Sed notionalia concreta a patre generantur verbo, ergo notionalia concreta in patre presupponunt productionem verbi. Maior patet quia quicquid habet verbum generat ei a patre [illegible] declaratur quia quicquid habet verbum generat ei a patre [illegible] in quantum est quod omnis relatio divina ad intra [illegible] relatione ad extra. Sed [illegible] verbi importat relationem ad intra notionalia concreta ad extra ergo etc. Contra ad cuius evidentiam sciendum quod [illegible] etc. presupponitur hoc quod [illegible] prius precedit precedat [illegible] secundum rationem intelligendi productionem verbi et quod producens presupponitur ipsi productori quod [illegible] notionalia [illegible] et nulla [illegible] secundum rationem intelligendi precedit productionem quam producit verbum. Et ideo primo videndum quomodo persona producens presupponitur actui suo, 2o de [illegible]. Ad primum sciendum quod quidam dicunt quod persona producens presupponitur producta et productori secundum ordinem originis et ista [illegible] stat [illegible] non ut dicunt quod [illegible] non est quod [illegible] alio sed [illegible] stat ordo prioris et posterioris originis qui stat in hoc a quo aliud et quod ab alio, sed istud patet [illegible] primo quia [illegible] aliquos colores comparando [illegible] producte est precedere ad origines actiones quia precedere origine precedere origines ad producta non tamen habet aliquos colores comparando [illegible] producte ad [illegible] origines aliqui precedentes origines sed nulla origo est prior origine activa [illegible] producens possit dici prior ea, ergo persona producens non dicitur prior origine sua originis active.

Si dicatur quod ymo quia ex hoc ipso quod actio est a producente ex hoc ipso producens est prior origine activa sua actione, unde verum quod presupponitur quod persona producens sit secundum rationem intelligendi prior quam sua actio. Contra quia quid sit illud quod constituit personam [illegible] originem [illegible] non patet origo, quia origo non [illegible] ratione. Contra [illegible] a quo aliud et qui ab alio in divinis dicunt [illegible] relationes producti et producti, ergo ponere [illegible] in personis [illegible] quia ab [illegible] et a quo aliud est ponere ordinem prioris et posterioris in [illegible] ut [illegible] hoc [illegible] est [illegible] secundum [illegible]. Contra quia secundum Augustinum ordo originis est ordo [illegible] est ex hoc [illegible] quod est hoc [illegible] hoc. Sed ille ordo in quo est hoc [illegible] hoc nichil facit ad propositum quia [illegible] de priori et posteriori origine ergo etc. Et ideo aliter dico ad [illegible] quia hoc in divinis relatio et ipsa productio activa et [illegible] persone [illegible] distinctio ab illa [illegible] ordinem prioris et posterioris [illegible] secundum rationem intelligendi [illegible] ad illa [illegible] ista sunt distincta [illegible] intelligimus personam [illegible] distinctio [illegible] et [illegible] intelligimus [illegible] ut agentem et [illegible] ut [illegible] ad personam productam sic [illegible] ut est [illegible] distincto [illegible] sibi ut est origo et ut est origo [illegible] ut est relatio.

et secundum duo persona. Persona producens secundum rationem intellectualem persone producte secundum [illegible] .s. ut est relata nec re nec ratione persona intellectualis producens producto. Contra hoc obicitur illi quorum opinio recitata est. Quia [illegible] quamlibet [illegible] acceptas [illegible] est relata. Et sic non potest esse perfectior ratione neque persona producens secundum eam non potest esse perfectior quam producta.

Contra ista etiam [illegible] adducentes [illegible] ... Sed hoc quomodo [illegible] realiter [illegible] et rationis [illegible] quod [illegible] nulla est in [illegible]

Contra [illegible] quia [illegible] ratione [illegible] precedit. Sed origo in divinis [illegible] ratione et magis [illegible] ergo origo ut origo [illegible] ut [illegible] est [illegible] eos.

Contra [illegible] ad primum [illegible] quod [illegible] utrum notitia [illegible] in patre [illegible] generatione filii ut filius est. Quia generatio [illegible] patrem intellectum et [illegible] velle et [illegible] intellectum et [illegible] precedit generatione [illegible] filium ut filius. Sed intellectus [illegible] producitur verbum ut verbum est [illegible] includit [illegible] notitie.

Contra [illegible] quod ista questio [illegible] tres opiniones. [illegible] ponam duas opiniones [illegible] motiva. 2° quia non credo eas [illegible] adducam rationes contra eas. 3° declarabo opinionem meam [illegible] et [illegible] ad motiva [illegible] opinionum.

Contra [illegible] ad primum [illegible] quod [illegible] notitia [illegible] in patre [illegible] producentes ubi sunt [illegible] distinctione [illegible] producens et quia [illegible] notitie [illegible] precedit [illegible] producentes [illegible] illa persona est [illegible] producere. Sed notitia [illegible] notitie [illegible] personis [illegible] ergo notitia [illegible] in patre precedit [illegible] producendi [illegible] est primum et [illegible] producendi ubi [illegible] quod [illegible] primum quod [illegible]

Contra sic. Omne illud quod [illegible] notitie [illegible] principium productivum in producente precedit [illegible] productionem [illegible] illud primum est primum productivum. Sed notitia [illegible] in patre [illegible] notitie primum productivum verbi [illegible] Maior supposita. Minor [illegible] quia notitia [illegible] in patre est primum productivum verbi. Sed ad notitiam [illegible] notitie [illegible] notitia [illegible] quantum ad suas rationes [illegible] ergo [illegible] notitie [illegible] ut [illegible]

Contra 3° sic. Illud quod [illegible] a producente [illegible] et [illegible] notitie [illegible] producens [illegible] producte. Sed notitia [illegible] notitie [illegible] verbo a patre. ergo [illegible] notitia in patre [illegible] producitor.

Contra 4° sic. [illegible] quod [illegible] patri et de notitie [illegible] verbo [illegible] in patre [illegible] verbo [illegible] producitor [illegible] verbum. Sed notitia [illegible] patri [illegible] verbo. Quia [illegible] nullam notitiam [illegible] loco [illegible]

Contra [illegible] opinio est quod [illegible] aliud [illegible] producto verbi et [illegible] precedit notitiam [illegible] in patre [illegible]

Contra [illegible] est [illegible] producto verbi precedit ydeas.

[illegible] et notitia [illegible] quibus [illegible] ydee [illegible] notitia [illegible] et [illegible] notitia [illegible] precedit ydeas [illegible] notitia [illegible] verbum et eius productio precedit ydeas [illegible] quia [illegible] precedit [illegible] ydee [illegible] precedit ydeas precedit notitiam [illegible] ex quo [illegible] verbum precedit ydeas quod precedit notitiam [illegible]

Contra 2° sic. Quia ille actus [illegible] in primo ab omnibus personis eius [illegible] in omnibus personis. Sed actus intelligendi [illegible] est [illegible] quia intellectus est [illegible] quia notitia [illegible] non [illegible] illam personam [illegible] producens in patre [illegible] primo [illegible] omnibus.

Contra 3° sic. Quia [illegible] in patre notitiam [illegible] essentialiter [illegible] notitia [illegible] Sed hoc est generare [illegible] quia remota generatione non remanet [illegible] nec in re nec intellectu. Sed remota [illegible] actu [illegible] remota notitia [illegible] intelligi [illegible] generare [illegible] quia notitia [illegible]

Contra 4° sic. [illegible] producitur [illegible] actu intelligendi non [illegible] presupponat.

Contra [illegible] actu. Sed verbum producitur [illegible] actu intelligendi [illegible] non [illegible] presupponat [illegible] Sed [illegible] actus intelligendi [illegible] intellectus [illegible] ergo [illegible] producitur [illegible]

Contra [illegible] non [illegible] presupponat notitiam [illegible] Sed verbum producitur per actum intelligendi [illegible]

Contra 4° sic. [illegible] intellectus cognitivi [illegible] Sed verbum [illegible] presupponit [illegible] notitia [illegible] ut [illegible] Sed notitia [illegible]

Contra [illegible] ergo notitia [illegible] presupponit [illegible] est [illegible] in divinis. Et [illegible] presupponit [illegible] productionem [illegible] de ista questione [illegible]

Contra [illegible] ad 2m [illegible] arguendo contra [illegible] opiniones [illegible] quia [illegible] illa [illegible] verbum producitur per [illegible] quantum ad hoc quod verbum est [illegible] et [illegible] eius [illegible] notitie [illegible] intellectum [illegible] notitia [illegible] sicut [illegible] in sequenti [illegible] Sed isti notitie [illegible] verbum [illegible] verbum ut sic precedit notitiam [illegible]

Contra istud [illegible] quia nulla persona producitur per intellectum. Sed [illegible] ista [illegible] non [illegible] sufficit. Quia [illegible] nulla persona producitur per intellectum [illegible] per [illegible] producens [illegible] tamen per intellectum aliquid producitur [illegible] per primum actum [illegible] sicut per actionem sic calefactum non producitur [illegible] calefactum per calorem [illegible] per actionem [illegible] calefaciendi tamen per calorem [illegible] producitur [illegible] per primum actum.

Contra [illegible] quod primus et secundus actus intelligendi non [illegible] in ordine ad primum productum. Sed in ordine ad primum et [illegible]

Contra ista autem [illegible] non sufficit. Quia [illegible] primus et [illegible] in ordine ad primum et 2m [illegible] duo [illegible] secundum rationem [illegible] actu et [illegible] secundum rationem intelligendi [illegible] actu et verbo sibi [illegible] et hoc magis [illegible] in declaratione [illegible] opinionis.

Contra [illegible] ex parte [illegible] Sed non sic [illegible] quod [illegible] consequenter [illegible]

ydea non presupponit cognitionem caritatis sed producto
verbo est habitus generativus etc. Contra ista minor quia quod precedit
respectu primo obiectum non presupponit cognitionem
sed ydea est principium notitie caritatis ergo quod precedit
respectu ydea non presupponit notitiam caritatis
[illegible] minor quia primo illo actu intelligendi quo precedit
respectu ydea ubi correspondet illi precedenti respectui
ydea sed actus intelligendi [illegible] ut [illegible] est [illegible]
ubi ut est representativum [illegible] precedit respectu
ydea ergo etc. Ad istud in ista ratione quia
respectu eo quod non est nec est prior per obiectum alicuius
dependentie notitie nec principium eius prior a illa notitia
sed ydea non est principium cognoscendi [illegible] nec
notitia [illegible] ut patet obiectum ergo etc.
Et sic patet quod producto verbo est representativum divine
[illegible] non presupponit notitiam caritatis [illegible]
ergo nec presupponit eam ut in [illegible] persona
patris in patre [illegible] presupponit
[illegible] Contra sic et futurum ideo opposite
oppinionis [illegible] quod realiter in divinis [illegible] est
obiectum notitie divine [illegible] quelibet caritas [illegible] prior
Sed omne productum [illegible] etc. [illegible]
patet. Maior [illegible] quia [illegible] aliquod obiectum intellectualem
habet magis necessario [illegible] habitudinem ad [illegible]
obiectum aliquod notitie [illegible] magis [illegible] prius est obiectum
illius notitie. Sed omne quod est intra in divinis magis
[illegible] connexionem habitudinem ad [illegible]
[illegible] obiectum notitie divine quod est notitia [illegible]
caritatis [illegible] quod est [illegible] notitie [illegible]
[illegible] est notitia caritatis. Sed notitia [illegible]
supponit obiectum cognitum ergo omne productum et omne
quod est in divinis non dicens habitudinem ad [illegible]
prius est [illegible] notitia caritatis. Ad hoc dicitur
primo quod [illegible] caritatis [illegible] omnibus [illegible] in
divinis [illegible] non tamen [illegible] quod notitia caritatis sit
posterior. Sed notitia [illegible] in [illegible] non [illegible]
[illegible] illa [illegible] posterioritas [illegible] ad illa non
[illegible] posteriori [illegible] notitie ad notitiam illorum.
Ista responsio non sufficit quia non [illegible] quod
notitia divinarum precedat notitiam caritatis [illegible]
[illegible] caritatis [illegible]. Sed [illegible] quod [illegible]
[illegible] ut [illegible] in [illegible] obiecti [illegible]
[illegible] notitiam divinarum [illegible] obiectum caritatis.
Ex hoc [illegible] quod [illegible] ideo [illegible] omnia divina
que [illegible] sunt [illegible] cum sua notitia [illegible] precedunt
suam notitiam [illegible] ad ea ut ad obiectum quia
omnia divina [illegible] sunt [illegible] cum sua no-
titia [illegible] precedunt suam notitiam non [illegible]
[illegible] ad [illegible] suam precedunt notitiam caritatis.
[illegible] ad hoc quod hec [illegible] notitie divine ad
caritatem ut ad obiectum [illegible] sit posterior [illegible]
notitie ad divina [illegible] ille actus quo [illegible]
caritatem [illegible] non est posterior
notitia divinorum. Non sufficit quia non [illegible]
[illegible] res [illegible]. Sed [illegible]
ad [illegible] obiectum et sic [illegible] prima [illegible]
[illegible] quod est in [illegible]
[illegible] productor [illegible] et [illegible]
non [illegible] a producto [illegible] per productionem illam
Sed notitia caritatis [illegible] verbi ut verbum est
representativum caritatis ergo notitia caritatis in patre precedit

[illegible] intelligendi productionem verbi [illegible] sic videtur
[illegible] producto ut est representativa caritatis. [illegible] ad
[illegible] quod si productionis [illegible] producto [illegible]
[illegible] in eo. Sed aliud non [illegible] intelligere
[illegible] ymo magis [illegible] sic calor effectus
in aqua non [illegible] calefacientem sed magis [illegible]
[illegible] non [illegible] a producto [illegible] productionem
quia si [illegible] in producente et producto
quod [illegible] producto [illegible] productionem non [illegible]
[illegible] in producente [illegible] productionem ex [illegible] productionem
[illegible]. Sed ex quo non [illegible] productionem [illegible]
[illegible] productionem [illegible] in producente
[illegible] ut est representativum caritatis quia producto
[illegible] representativum [illegible] ut [illegible]
notitia eius non [illegible] presupponit notitiam caritatis
nec [illegible] nec in patre. Sed [illegible] est representativum caritatis et [illegible]
producto cuius [illegible] notitie caritatis presupponit notitiam
caritatis in patre. Et [illegible] maior [illegible] ex illis [illegible]
[illegible] sed [illegible] quod eadem notitia caritatis
[illegible] in patre et in filio et quod filius non habet eam [illegible]
generationem [illegible] a patre. Dicetur forte ad hoc quod pater
generat filio notitiam caritatis [illegible] sed [illegible]
[illegible] notitie et ideo non [illegible] quod
notitia illa precedat in patre productionem verbi. Sed [illegible]
[illegible] principium [illegible] notitiam caritatis precedat in patre
[illegible] intelligendi productionem verbi non tamen [illegible] quod
precedat [illegible] ut [illegible] sicut de [illegible]
[illegible] caritate precedit productionem verbi
in patre. Contra hoc est quia pater [illegible] principium [illegible]
notitiam caritatis ante productionem verbi [illegible]
[illegible] ut [illegible] in patre [illegible] productionem
verbi [illegible] quod pater habeat a filio notitiam
caritatis [illegible]. Dicetur quod non [illegible]
[illegible] a filio notitiam. Sed quia per prius producere
verbum [illegible] patris [illegible] notitiam caritatis non
[illegible] notitiam caritatis. Sed quia productum
verbum magis [illegible] quam [illegible] notitiam caritatis.
Non sufficit quia [illegible] ut est representativum [illegible] precedat
[illegible] ut est [illegible] notitie caritatis quia magis [illegible]
[illegible] notitiam caritatis [illegible] ut est re-
presentativum caritatis [illegible] producto [illegible] ut [illegible] repre-
[illegible] non magis [illegible] notitiam
caritatis. Dicetur forte ad hoc quod non [illegible] quod producto verbum
ut est representativum caritatis presupponat notitiam caritatis
in patre quia in productione verbi [illegible] notitia caritatis
non in [illegible] sed in suo [illegible] et ideo productio verbi
presupponit in patre [illegible] illius notitie non [illegible]
[illegible] producto verbo non presupponit notitiam caritatis in patre
Sed [illegible]. Istud non [illegible] quia de ratione
[illegible] est intelligere illud [illegible] notitia de
quo [illegible] verbum et ideo [illegible] intelligere [illegible] ut [illegible] ut
[illegible] notitia [illegible] caritatis [illegible] producens verbum
ut representativum caritatis. [illegible] quia [illegible] illam
notitiam intelligere in patre [illegible] illam in verbo
[illegible] quod est [illegible] illam in verbo [illegible]
[illegible] illud in patre intelligere producendo verbum [illegible]
[illegible] notitie. Illud [illegible]
[illegible] caritate [illegible] est [illegible] de caritate quia
denotat [illegible] denominatione [illegible] a suo
effectu quia caritas [illegible] hec ad caritatem [illegible]
[illegible] ille [illegible] non [illegible] generari [illegible] generat verbum

q est ea creature. Sed noticia creature est ad formam exemplarem in
deo. et ideo non solum pro hac noticia competit cognitio. Sed et
ipsa noticia. sed ergo neutrum istarum exponentium [illegible].
¶ Tertia opinio magis est quod ecclesia ¶ Unam ¶ Ad cuius
cuius premittendo dicas distinctiones. prima est quod sicut pro-
nuntiantur duo eorum noticie diverse s. ipsa [illegible] et ipse creature
refulgentes in ea. i. ponuntur due noticie secundum rem
et sicut due noticie secundum rationem i. duo verba secundum rem
et duo dicta. A sit noticia [illegible] ut [illegible] et secundum rem
precedit noticiam creature in secundum dicta ut est
productio verbi representativi ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ et secundum verbum ut est representativum [illegible]
¶ [illegible] premittitur ipsi dicto et ipsi verbo quia dictio
est productum verbi representationi creature ¶ Secunda distinctio
est quod verbum potest considerari. vel ut est representativum
per modum verbi quod et ei competit vel quia est suppositum
[illegible] ¶ [illegible] et noticiam et quod quia diversum secundum generationem
¶ Tertia distinctio est quod aliquid potest dici prius quam aliud dupliciter.
uno modo quod illud principium est vel prius sicut
calor prius quam ignis calefacit ¶ Alio modo [illegible]. quia
unum sit vel altius. Sed quia unum magis est natura
consequens ipsum quam altius sicut si ponas quod humiditas
per prius sequatur aquam quam frigiditas. dato quod frigiditas
non sit vel humiditas ¶ Hiis premissis respondeo ad
questionem et pono .3. conclusiones. prima quod est quod noticia
creature in se non in prius precedit productionem verbi
vel verbum ut est representativum [illegible] ut est suppositum
[illegible] noticiam ipsius [illegible]. Sed potius [illegible]. s. quod verbum
precedit noticiam creature ¶ Secunda est quod attendo verbum
ut est representativum creature et ut est suppositum [illegible]
noticiam creature ab eo ut sic noticia creature in prius
precedit productionem verbi ut est productum. propter quod
probatur sic. talis est ordo secundum rationem inter diversa
ratione qualis ordo esset inter ea si differrent re.
Sed si noticia [illegible] et creature differrent re noticia
[illegible] et verbi [illegible] precederent in tempore noticiam
creature et verbi eius [illegible] ¶ Tertia conclusio probatur sic
quia id a quo potest nichil habet vel non precedit noticiam
creature in prius ut vero dicitur. Sed potest [illegible] a verbo
vel filio [illegible] ¶ Tertia conclusio probatur sic per rationes
et similitudines. quia noticia simpliciter alicuius obiecti
precedit in [illegible] productionem verbi de eodem. Sed no-
ticia creature in prius comparatur ad verbum ut est representativum
creature sicut noticia simpliciter creature [illegible] in diverse
verbum de ea ¶ Ergo premissa [illegible] et primo [illegible]
distinctione. quia [illegible] primo vel quia est falsa vel [illegible]
et hoc probatur sic. quia verbum non est verbum nisi dictum
vel [illegible] dicitur. Sed creatura non comparatur ad verbum nec
ut dictum [illegible] ut [illegible] dicitur. ergo dicendum quod verbum
potest accipi vel ut est [illegible] vel ut est creature est
[illegible] quantum ad ultimam partem. quia sic est verbum [illegible]
verbum creature ¶ Si dicatur quod non est verbum creature
ut dictum vel ut [illegible] dicitur sed ut representative
per ipsum. Sed quia verbum non [illegible] dicitur verbum [illegible] re-
presentative per ipsum. et sic patet quod distinctio quantum ad
secundum membrum est falsa vel [illegible] ¶ Secundo quia ista
distinctio non [illegible] ad propositum. quia hic non queritur de ordine
verbi ad noticiam creature prout est representativum
[illegible] quod est [illegible] vel obiecti quod est
creatura. [illegible] et hoc probatur. quia hic queritur de ordine
verbi ad noticiam creature prout est [illegible] suppositum productum

in se consideratum. Sed ut sic in eo non est ordo prius et posterius.
quia eius ad seipsum non est ordo. ergo hic non queritur
de ordine verbi ad noticiam creature prout est representativum
per [illegible] ¶ Tertia. quia noticia perfecta [illegible] includit
noticiam creaturarum. Sed ista noticia quam includit no-
ticiam creature non [illegible] distinguitur a noticia creature. ergo
male distinguitur de noticia [illegible] et creature
¶ [illegible]. quia secundum Augustinum verbum generatur ex tota noticia
[illegible]. Sed tota noticia [illegible] includit noticiam essentie
et creature. ergo una noticia non distinguitur ab alia.
¶ [illegible] per hoc [illegible] s. quod verbum ut representativum essentie
precedit [illegible] noticiam creature in prius [illegible]. quia
si [illegible] mutatur in prius saltem secundum rationem.
Sed hoc est falsum [illegible] quia si [illegible] intelligeret
[illegible] productum verbum quam haberet noticiam creature [illegible]
[illegible] noticia [illegible] et [illegible] hec. Sed hoc implicat
[illegible] ¶ Ad [illegible]
quod illa [illegible] sub voce [illegible] est
[illegible] productum verbum [illegible] actu intelligendi
creaturas. Sed non [illegible] cum noticia creature
in prius precedat productionem verbi ¶ Ad [illegible]
istorum [illegible]. quod distinctio est vera et applica ad illud quod de-
[illegible]. [illegible] per [illegible]. quia verbum non solum
est verbum dictus et [illegible]. Sed et representata
per verbum hoc non [illegible] dicitur verbum dictus et verbum
representate. et quod in sit [illegible] auctoritate et ratione
[illegible]. quia secundum Augustinum [illegible] est
est verbum [illegible]. Sed constat quod non est verbum [illegible] nisi
[illegible] representate per ipsum [illegible] ¶ [illegible] rationes
sic. quia verbum est [illegible] quod de verbo. Sed [illegible]
representa[illegible] verbo de verbo [illegible] ¶ Ad secundum dico
quod [illegible] noticia creature in prius pre-
cedat productionem verbi et quod verbum et eius noticia
[illegible] potest accipi ut dictum est et secundum unam
rationem [illegible] et secundum aliam [illegible] et ideo non est [illegible]
[illegible] et uno modo. Sed cum distinctione modo quo dictum est
¶ [illegible] autem [illegible] quod [illegible] de ordine verbi ad noticiam
creature in prius [illegible] ut [illegible] suppositum
productum in se [illegible] nulla. quia [illegible] suppositum
[illegible] est [illegible] quod in [illegible] similitudinem
ad [illegible] ¶ [illegible] quod in verbo [illegible]
suppositum non potest accipi ordo prioris et posterioris. quia
eius ad seipsum non est ordo. [illegible]
et sic [illegible] productione non possit ordo prioris
et posterioris secundum rationem [illegible] ¶ [illegible] ordo [illegible]
diversas rationes potest accipi [illegible] quo dictum est.
¶ Ad [illegible]. dico quod [illegible] noticia perfecta [illegible] includat
noticiam creature ut [illegible] secundum [illegible]
quod [illegible] secundum [illegible]. [illegible] in [illegible] processus in
cognitione [illegible] est in nobis [illegible] deducimur
per cognitionem [illegible] in cognitionem alterius. [illegible]
non includit cognitionem creature ut [illegible]
¶ Sed includit [illegible] et [illegible] sicut
in nobis [illegible] diversorum obiectorum ordinatorum [illegible] diver-
sitas et ordo [illegible] noticiarum secundum [illegible]
[illegible] secundum rationem ¶ Ad [illegible] secundum [illegible] Ad [illegible]
quod secundum [illegible] productum ex tota noticia [illegible].
Sed [illegible] tota noticia [illegible] diversas noticias secundum
rationes [illegible] quibus [illegible] diversa verba secundum
[illegible] ¶ Ad .4. quod obiicitur [illegible] patet [illegible]
[illegible] quod [illegible] tenet si verbum precedat ut [illegible]

totaliter causatis in parte. Ad 4m dico quod in anima non est nisi ponere successive vel secundum rem vel secundum rationem nisi causate notitia et hec illa. Non autem diversis ordo in perfectione successionis secundum ordo generationis et qualitatis. Ad 3m dico quod non est inconveniens ponere mutationem secundum rationem includi in deo et id est secundum rationem saltem de mutatione de non agere in agere. Quia secundum te prius pater habet notitiam causatam quam producat verbum. Ergo in illo priori causatur hoc quod est productivum et per consequens in sequenti instanti fit producens et sic de non producente fit producens. Ad rationem ad aliud dico quod in ratio includit contradictionem quia actuum illorum quorum sit ab eodem principio in eodem formaliter quod ab illo principio secundum priorem rationem sed secundum te productio verbi et notitia causate sit ab eodem principio scilicet ab intellectu et productio verbi est ab eo secundum priorem rationem. Ergo productio verbi precedit notitiam causatam secundum te in parte sed tu ponis contra hoc quod notitia causata contra in parte precedit productionem verbi. Ergo precedit et non precedit secundum eandem et non secundum eandem quod est contradictio. Ad 5m restat respondere ad rationes utriusque opinionis extreme. Ad primam rationem prime opinionis dico quod illa maior est falsa quia illa productio est necessaria vel magis necessaria [illegible] productionis quam ad intra. Non autem productio verbi non solum est necessaria sed magis [illegible] prius et [illegible] quam notitia causatur.

Ad 2m [illegible] quod illud principium quod est principium productionis verbum prius magis necessarie [illegible] dicere verbum [illegible] quam noscere causari. Ad 3m dico quod ratio non concludit nisi quod notitia causata in parte precedit verbum [illegible] respectu causate et ut habens notitiam causatam. Concedo ut [illegible] concedit ex sermone Augustini quod accipiunt [illegible] addendo quod id [illegible] in productione [illegible] producto quod ipsi non faciunt. Ad 4m dico quod illud quod [illegible] patri [illegible] filio non est quod ipse sit pater [illegible] filio. Nec [illegible] hoc ponet quod filius prior eo ut causa et ratio [illegible]. Ablato eo quod [illegible] aliquid [illegible] plus quia magis necessarium non est aufertur illud quod est posterius quia minus necessarium sicut ablato a celo [illegible] stellatum non sequitur quod non moveatur et tamen magis necessarium [illegible] celum [illegible] stellatum quam moveri. Ad rationes prima [illegible] alterius opinionis dico quod in ratione [illegible] [illegible] inducere non includitur [illegible] ad representationem causatur [illegible] constituitur [illegible] [illegible] sed [illegible] distinctio causatur [illegible] ratione [illegible] quod illa distinctio [illegible] ex ratione [illegible] ponitur quia ad hoc [illegible] requiritur cognitio expressa quia cognitio est perfecta et est expressa in solo patre secundum omnibus [illegible]. Ad 2m dico quod minor est falsa scilicet quod primum dicendi notitiam causatam eodem modo est [illegible] personis quia in una persona non est ab alia [illegible] et in alia est ab alia. Ad 3m dico quod in ratione non probat nisi quod filius ut filius et magis [illegible] non [illegible] [illegible] et ut dicitur secundum rationem intelligendi. Ad 4m dico quod in ratione sane intelligendo [illegible] nobis. Ad 5m dico quod in [illegible] pater [illegible] [illegible] cognoscitur causate sed et filius et in ratione [illegible] non [illegible] quod notitia causata in patre [illegible] filium ex [illegible]. Ad 6m dico quod [illegible] et nobis. Ad rationes factas ad principale patet quod [illegible] quia in [illegible] tracta sunt [illegible] opinione. Et per hoc patet ad istam questionem.

Postea querebatur utrum prima eorum quorum quedam pertinebant ad causas generaliter quedam ad questionem specialiter. Primum ad omnia generaliter sit ista: Utrum principia ad ceterum

[illegible] causarum in suo genere respectu a suis causis et est utrum aliqua dependentia ab alio sic a causa finali dependeat necessario ab aliqua causa efficiente. Alia duo pertinent ad causas ut [illegible] in ordine ad intellectum quorum primum pertinet ad causas in ordine ad intellectum simplicem quod est utrum simplicium et est utrum ad distinctionem principiorum [illegible] [illegible] intellectus [illegible] pertinet ad causas in ordine ad intellectum componentem et dividentem et est utrum [illegible] [illegible] ponendo aliquid equivalere esse causatum et [illegible] necessarium.

Ad primum sic arguitur et arguitur quod non omne quod dependet ab alio sic a causa finali necessario dependeat ab aliqua sic a causa efficiente. Quia quanto effectus est nobilior tanto dependet a causis paucioribus. Scilicet unde videmus quod quedam sunt que non dependent a causa materiali nec per consequens a causa formali. Quia solum composita habent causam materialem et formalem. Sed in talibus entibus que sunt forme subsistentes aliqua sunt in fine aliqua sunt supreme et que supreme non necessario dependent a tot causis sicut infime. Quia sicut dictum est perfectiora indigent paucioribus causis. Sed infime in talibus entibus que sunt forme non dependent nisi a causa efficiente. Ergo supreme non dependebunt nisi a causa finali. Preterea potentia dependet a forma ut secundum a causa finali. Sed potentia non dependet a forma ut secundum a causa efficiente cum potentia precedat formam et effectus non possit precedere suam causam in [illegible]. Ergo et cetera. Preterea si causa finalis requirit causam efficientem. Sed non est nisi magis finis et bonum moveat appetitum agentis per intellectum et voluntatem. Sed potentia non finis sicut habet causalitatem in nullo differt causalitas efficientis et finis quod est in genere [illegible] et cetera. Probo minorem quia ablata causa efficiente per intellectum et voluntatem aufertur causa efficiens que requirit finis ut finis. Nam causa efficiens quod requirit finis ut finis est intellectus [illegible] et agens per intellectum et voluntatem. Ergo causa efficiente per intellectum et voluntatem ablata aufertur causa efficiens quod requirit finis ut finis. Sed finis ut finis non requirit causam agentem per intellectum et voluntatem nisi magis movet appetitum [illegible] [illegible] et cetera. Et sic probo maiorem. Minorem probo quia finis et bonum movet appetitum effective et appetitus motus movet effective [illegible] sed [illegible] quia appetitum [illegible] a primo ad ultimum [illegible] causalitas finalis est causalitas effectiva et sic in nullo differret causalitas finis et effectiva. Preterea omnis concedit quod omnia dependent a deo sicut a causa finali sed saltem non [illegible] dominum [illegible] [illegible] quod quicquid dependet a deo sicut a causa finali dependeat [illegible] ab eo sicut a causa efficiente. Probo minorem quia non per [illegible] dominum [illegible] quia sunt aliqua necessaria ab eterno et talia non [illegible] non [illegible]. Sed quod non [illegible] non habet causam efficientem quia habent causam efficientem habent ordinem ad esse et [illegible]. Preterea quod dependet a priori non [illegible] quod dependet a posteriori. Sed causalitas cause finalis est prior causalitate cause efficientis ergo et cetera. Oppositum arguitur quia aut causa finalis influit in effectum aut non. Si non ergo non est causa finalis. Et per consequens nec causa finalis a superiori ad inferius veniendo. Si influit ut ex causa efficiente influere ergo et cetera. Respondeo ad evidentiam istius questionis intendo primo ponere quedam quod credo veritatem. Secundo ponam quasdam difficultates et videbo ad illas. Tertio ad quasdam [illegible] solvam. Circa primum ad primum ponam duas suppositiones ex quibus arguendum est. Et ponam rationes ad propositum. Prima suppositio est quod omne quod dependet per se ab aliquo genere cause quorum modo requiritur causa reducitur in primum de non ens ad ens [illegible]. Hanc probo quia omne quod de [illegible] non est requirit causam reducentem in primum

deveniret esse ad esse. Sed omne quod per se dependet in quantum generatur causatur ab alio, si deletum est non ens ergo etc. Maior patet quia quod si deletum non ens sed tantum ens nisi ab alio deduceretur de non esse ad esse. Minor probatur quia illud quod posito alio a quo tenetur in suo esse non ens, si deletum est non ens. Sed dependens per se ab alio est huiusmodi in suo. Quia alio a quo tenetur in esse suo, quo subtracto remaneret non remanens in suo esse. Ergo omne dependens ab alio per se sibi deletum est non ens. Secunda suppositio est quod omne quod dependet per se ab aliqua causa finali dependet necessario ab amore sive intentione finis. Et hoc patet per quod notavit quia causam vocamus diffinit et describit causam finalem vocat causam gratia cuius. Et hoc est dicere quod est causa amore cuius aliquid habet esse vel fit. Et hoc videtur dicere auctor qui tractat de causis. Unde patet mathematice et manifeste patet ex dictis philosophi quod finis est amore cuius sive intentione aliquid habet esse vel fit. Et quod illud in suo esse dependet ab alio intendente finem. Et id quod est ad finem in esse ad ipsum finem. Quarto intendo adducere rationes ad propositum et primo adduco unam rationem ex prima suppositione quod dicit est. Omne quod requirit causam reducentem ipsum de non esse ad esse necessario requirit causam efficientem. Sed omne quod per se dependet a causa finali de necessitate requirit causam reducentem ipsum de non esse ad esse. Ergo omne quod per se dependet a causa finali necessario requirit causam efficientem et per consequens dependet necessario a causa efficiente et ita est propositum. Maior patet faciliter quia nihil reducitur de non esse ad esse nisi ab efficiente, alioquin nulla necessitas esset ponendi causam efficientem quia quam rationem ponit aliquid produci de non esse ad esse nisi efficiente eadem ratione poterit poni de omnibus aliis que producuntur de non esse ad esse. Minor patet ex prima suppositione. Ex secunda suppositione adduco secundas rationes que ut michi videtur quantum ad omnes efficaciter concludunt et contra eam que concludunt secundum opinionem illorum qui ponunt voluntatem moveri metaphorice a fine et a bono. Prima dicit est illud quod dependet per se ab intentione finis necessario dependet a causa efficiente. Sed omne quod dependet per se a fine per se dependet necessario ab intentione finis ergo etc. Minor patet ex secunda suppositione. Maior probatur quia omne quod dependet ab intentione dependet ab intendente ordinante ipsum in finem suum. Sed omne quod dependet ab intendente ordinante ipsum in finem suum dependet necessario a causa efficiente quia quod a nulla causa efficiente dependet a nullo habet ordinari in aliud nec potest intelligi aliquid quod ordinetur vel non ordinetur ergo etc. Si dicatur ad hoc quod ex seipso est ordinatum in id non indiget alio ordinante in esse quia tunc non dependeret ab intentione finis ut approbabat etc. Dicendum vero tale est illud quod dependet ab intentione finis sicut dependet ab ea ut a causa efficiente sicut non. Si sic a causa efficiente habeo propositum quia quod dependet a fine ut causa finali et a causa efficiente. Si non ergo quod si dependet ab intentione finis per se quero in quo genere cause dependet ab eo. Si in genere cause formalis et materialis vel efficientis sive finalis. Si in genere cause materialis vel formalis quia ut de se patet intentio finis non intrat essentiam eius quod est ad finem ut materia vel forma nec dependet ab ea in genere cause finalis quia intentio finis et finis ipse non sunt idem nec dicunt eandem causalitatem ergo etc.

Sed vero dicis est quia causalitas per modum intentionis et voluntatis est causalitas efficientis sed causalitas intentionis est finis causalitas vel saltem per voluntatem et per consequens per modum generis etc. per modum intellectus et voluntatis ergo etc. Secundo vero dicis est secundum opinionem illorum qui ponunt voluntatem moveri ab obiecto moveri metaphorice sicut ubi etc. Et tunc dicunt quia sicut ipsos causalitas cause finalis est in modo metaphorice vel sed ista causalitas non sufficit sine causa efficiente alioquin voluntas nulla agens exiret in actum sicut quod finem est ergo etc. Et sic patet de primo principali.

Dicendum ad secundum quod premissa et cetera cause causalitas cause finalis. Secunda difficultas patet quantum ad causalitatem cause finalis scilicet utrum sit vere causa vel non. Et est de dicta eius ad causam efficientem. Et de ordine utriusque cause ad invicem quia utraque causa sit prior quod dicit quod quodque dependet a fine dependet ab intentione finis et maxime sicut intentio finis sit a fine efficiente. Dicendum ad primum videtur posse assignari duplex ratio quare causa finalis est et non sit causa proprie. Sicut illud cuius amore aliquid agitur dicitur causa finalis eius amore cuius agitur. Sed id cuius amore aliquid agitur non prebet aliquid verum causalitatis vel esse quod amore eius agitur. Ergo causalitas cause finalis non est vere causalitas alicuius. Maior patet ex quo notum quia nullum ens in potentia tantum potest prebere causalitatis vel esse quod est vel fit aliud quod efficiatur sed in actu requirit causam in actu. Sed fine existente in potentia tantum id quod amore eius agitur et vel fit in actu sicut patet de potione et sanitate ad quam ordinatur potio ut ad finem et quamvis sanitas existente in potentia tantum potio est vel fit actu ergo etc. Secundo sic. Dicendum vero secundum quod finis cuius amore aliquid agitur est effectus eius quod est ad finem in genere cause efficientis. Sed illud quod est effectus vel causa efficientis non dicit habere aliquam causalitatem vel causam eius ergo finis non habet aliquam causalitatem vel causam eius quod est ad finem. Maior patet per exemplum de potione et sanitate. Nam potio est causa sanitatis efficiens. Minor probatur primo quia causa nihil posterior est suo effectu. Sed impossibile est quod aliquid sit causa et effectus respectu eiusdem. Sed invenimus prius et posterius alio secundum impossibile est quod aliquid sit causa et effectus respectu eiusdem. Sed ut dictum est potio est vere causa efficiens sanitatis. Ergo non potest esse effectus eius. Secundo sic quia si ita esset quod sanitas esset causa potionis et econverso mutuo dependebunt ex se invicem. Sed hoc impossibile ergo etc. Consequentia patet quia effectus dependet a sua causa. Et ideo que sibi invicem sunt cause ex se invicem dependent. Probo falsitatem consequentis quia si a dependet ex se invicem aliquid dependet ex seipso sed est falsum ut de se patet quia impossibile est idem esse simpliciter sic dependens a seipso ergo etc. Probo consequentiam quia quicquid dependet a dependente dependet ab illo a quo id dependens dependet sicut si b dependet ab a quicquid dependet a b dependet ab a sed sanitas dependet a potione sicut a causa efficiente ergo et sic potio dependet a sanitate sicut a causa finali ergo a se ad ultimum a seipsa. Sed dicatur ad primam istarum rationum sicut solent dicere quod sed finis sit tantum in potentia quantum ad esse quod natura et hoc in potentia non dicit actum et ut fit quod est ad finem tamen et actu quantum ad esse quod habet in intentione agentis. Sed contra: esse

2ª suppositio

dicit auctor de causis

quo

a fine

aliquid

Finis dependet ab intentione finis ut dictum est et per consequens dependet a causa finali

2ª principalis

2ª difficultas

talis est

aliqui

3ª difficultas

vnius

potio dependet

4ª difficultas

in intentione agentis est hec contra. Dicendum quod licet uoluntati tamen nulli competit vera causalitas, sed contra voluntatem tamen
vel eius vel secundum dicta. Ad id sic. Quia communiter in causa
deviatur: primo in causa efficiente non potest causalitas in genere. Sed
magis videtur efficiens. Sed finis ut est in intentione agentis
est in causa deviatur: primo in causa efficiente, nam intendens
sanitatem est efficiens sanitatis mediante potione. Ergo et cetera.
Si dicatur ad secundam rationem quantum ad primam questionem
minor quod non est in genere finis et id quod est ad
finem, puta potionem et sanitatem, contra procedit per videa
scilicet que reperitur mutuo diversimode. Ita si quod
sanitas est in intentione, sic prior est quam potio, posterior
sed eius in existentia, quia necesse potio sit prior et sanitas
posterior. Contra quia contra propositum finem contra quod habet in intentione
agentis non est contra cui convenit causalitas realis. Ergo ad hoc
requiritur quod finis non precedat ut habeat veram causalitatem respectu eius
quod est ad finem. Alia difficultas est de ordine cause
finalis ad causam efficientem. Quia prima causalitas cause finalis ut
videtur est movere appetitum ad amandum finem et id quod
est ad finem, quia bonum et finis movet appetitum
effective. Ergo prima causalitas cause finalis est effective mo-
vere et sic non differt causa finalis ab efficiente. Hic di-
citur ad hoc quod bonum et finis movent appetitum effective
ad amandum et respectu eius est causa efficiens, sed respectu amati
propter finem quod est in ipsum finem ordinatum habet causalitatem finis.
Ergo ut dicatur quod sanitas est causa efficiens amoris
quo amatur sanitas et potio, sed hec ipsa est causa
finalis potionis amate propter sanitatem. Contra hoc
arguitur sic. Quando primum est causa secundi et secundum tertii in eodem
genere cause, sequitur quod primum est causa tertii in eodem genere cause.
Verbi gratia: si angelus est causa motus celi effective et causa
motus celi sit causa efficiens generationis et corruptionis in
istis inferioribus, sequitur quod angelus sit causa efficiens generationis
et corruptionis. Sed in istis bonum et finis movent
effective appetitum ad appetendum. Verbi gratia sanitas movet
effective hominem ad appetendum sanitatem et potionem. Appetitus
eorum autem causat per amorem et appetitum
id quod est ad finem effective. Ergo a primo ad ultimum
finis respectu eius quod est ad finem habet causalitatem efficientem.
Tertia difficultas est de ordine istarum causarum ad invicem,
quia secundum philosophum et commentatorem et secundum omnes finis prima causa
causarum et est potissima et per consequens prior. Sed agens non
agit nisi propter finem. Ergo causalitas finis precedit causalitatem
efficientis. Sed contra hoc arguitur. Quia prima causalitas eius quod est
finis est movere appetitum ad appetendum. Et causalitas est in
amari propter finem. Sed causalitas quam habet in movendo
appetitum est efficiens. Ergo causalitas efficientis prior est
causalitate finali. Si dicatur ad hoc quod causalitas finis
non consistit in movere appetitum ad amandum id quod est
ad finem, sed in hoc quod id quod est ad finem ordinatur
ad finem, habet quidem bonitatem et appetibilitatem, et istud precedit
motionem appetitus. Contra hoc arguitur. Primo quia
propter dicere finem appetibilem non sequitur effectus nisi assit
intentio agentis. Sed intentio agentis pertinet ad
causam efficientem. Ergo ut videtur causalitas efficientis precedit causalitatem
finalem. Secundo sic: id quod precedit omnem amorem et
omnem intentionem finis est prius causalitate finali.
Sed causa efficiens est huiusmodi. Ergo et cetera. Probatio minoris: quia motio
intellectus ab obiecto precedit omnem amorem et omnem intentionem
finis. Sed obiectum movet intellectum effective. Ergo et cetera. Quarta
difficultas est de hoc quod dicitur quod omne quod dependet a fine

dependet et ab intentione finis et causalitas quod actus intendendi
sit a fine effective. Ergo videtur quod alia pars sit, quia omne quod est
effective ab alio dependet ab alio fine. Sed ut probatum est actus
intendendi in finem seu amor finis est effective. Ergo ista
intentio dependet ab alio fine. Sed ut probatum est actus intendendi
in finem seu amor finis est effective a fine. Ergo illa
intentio dependet ab alio fine vel ab alia causa finali.
Et quicquid dependet a causa finali dependet ab intentione finis. Ergo
illa intentio dependet ab alio fine vel ab alia causa finali.
Sed quicquid dependet a causa finali dependet ab intentione
finis. Ergo illa intentio dependet ab intentione finis. Aut ergo
a seipsa aut ab alia. Non a seipsa quia impossibile est idem
dependere a seipso. Ergo ab alia et tunc illa alia sit
effective ab alio fine. Quia amor sit intentio finis et
effective ab ipso bono et fine. Ex quo habetur causalitas finis
et per consequens quod dependeat ab intentione finis non a se. Sed
ab alia intentione et illa ab alia et sic in infinitum. Quinta arguitur
ex parte finis sic. Quia omne agens agit intendens
finem. Sed finem non contingit intendere sed intendi, quia
finis est quod intenditur ab agente. Ergo finis non movet
effective ad actum intendendi quod est contra opinionem communem que
posuit voluntatem moveri a bono et fine effective. Ad
evidentiam istorum primo videndum est quomodo sit causalitas finis. Secundo dis-
tinguendum est de finibus. Tertio videndum est de hierarchia cause finalis
et efficientis. Ad primum dicunt quidam quod causalitas cause
finalis consistit in motione voluntatis metaphorice. Ad cuius
evidentiam sciendum quod omne movens movet intendens
aliquem finem. Loquendo de motore effective omne movens vel
causans ad effectum est movens per intellectum et voluntatem vel est
motum motum a motore vel agente per intellectum et voluntatem.
Unde primum movens effective est agens per intellectum et
voluntatem. Dicunt ergo isti quod in agente per intellectum et
voluntatem est considerare duo scilicet bonum conceptum vel volitum quod movet metaphorice
voluntatem et deinde ipsam voluntatem que movet se ad actum
volendi effective. Tunc ergo dicunt quod causalitas cause finalis consistit
in hoc quod est movere voluntatem metaphorice, causalitas autem efficientis
consistit in reducere se in actum volendi. Sed istud non valet
[illegible]. Primo quia [illegible] contra eos quasi
voluntas movet se, realiter loquendo, id est reducit se [illegible] re-
ducit se de potentia in actum. Sed est in genere cause et cetera.
Secundo sic: quia sicut dictum est quicquid dependet a fine dependet
ab intentione finis. Sed actus intendendi finem dependet
a fine, ut probatum est. Non a voluntate, nisi ut dictum est, quia habet
causam efficientem sed causam finalem. Ergo actus intendendi
finem dependet ab intentione finis, non a seipsa, sed ab alia
et illa ab alia et sic in infinitum ut dictum est superius.
Et hoc si itaque est quod causalitas finis sit in motione metaphorica, motione
prius est quo voluntas dicatur realiter movere se ad actum volendi.
Si dicatur ad hoc quod intentio finis non dependet ab
intentione finis sed ab ipso fine tantum et a voluntate. Contra quia
omne agens et per consequens primum agens agit intendens
finem. Ita quod intentio finis includit in se causam omnis
agentis et per consequens primi agentis. Sed illud quod includit
in se causam primi agentis non potest esse effectus primi agentis.
Ergo impossibile est quod primum principium motionis sive motivum sit
voluntas, sola motio prius ad actum intendendi finem.
Tertio quia quando tu dicis quod finis movet metaphorice voluntatem
et voluntas se effective, quero utrum illud movens metaphorice realiter
habeat causalitatem respectu actus volendi aut non. Si non, non ad propositum
de causa motiva quia nos querimus de causis habentibus aliquam causalitatem
realem. Si sic, aut igitur respectu actus volendi [illegible] respectu actus volendi causa [illegible].

non respectus uoluntatis dicitur. quia illius nulla est causa finalis. tamen
sic et racio actus uoluntatis dicere. quia illa causa est cuius causalitas
presupponit aliquem effectum vel productum non est prima causa
sed omissio boni fiendi intellectui dicto presupponit intellectum
causatum sit intellectualem causatam iam productam. ergo
si bonum consistens non habet causalitatem nisi respectu actus uoluntatis causati
bonum consistens in intellectu causato non erit prima causa
sed finis et bonum consistens in mente intellecte est causa finalis
non est prima causa quod primum est. Ad hoc et respondeo ad instantiam intelligens
scilicet quod erit aliquis effectus qui non habebit aliquam causam
finalem. quia illud quod precedit omnem causalitatem non habet
causam finalem. sed bonum consistens intellectui dicto in mente
intellecte ad actum uoluntatis causatum et solum sit causa
finalis ergo ponere aliquem effectum precedentem omnem causalitatem
finalem scilicet intellectualem causatam ut dictum est. ergo et cetera.
Et non aliter uero non. Ad [illegible] videtur quod causalitas cause finis
in hoc consistit quod [illegible] habeat bonum aliquid et appe-
tibilitatem in ordine ad ipsum. Si quod patet sed quod talis
res est bona formaliter. habeat et ulterius ex illo quod dicitur eius
finis quod sit bonum ordinabile. i. ex ordine ad aliud
sed ergo medicina formaliter est bona nigra et dulcis
vel humida uel ad talem. et precise hoc est bonum ex eo quod valet ad
sanitatem et si nullam aliam bonitatem haberet. sic ergo dare bo-
nitatem vel appetibilitatem aliam ex ordine ad ipsum ista non
est dare formaliter bonitatem et appetibilitatem finalem et in hoc ut in
re consistit causalitas cause finalis. unde secundo causalitas effectiva
consistit in hoc quod est aliud dare. Et causalitas finalis
consistit in hoc quod est illud magis aliud est reducibile
sit ad ipsum honorandum vel ad ipsum conservandum. vel ad
tale. et hoc patet persuadendo sic. quia finis coram agenti
per intellectum et voluntatem et aliquid bonum intentum voce eius
et amabile in ordine ad ipsum. sed omne quod fit fit
mediate vel immediate ab agente per intellectum
et voluntatem. ergo idem finis coram causis cause efficientis
et in hoc quod aliud sit amabile in ordine ad ipsum. sed
[illegible] finis [illegible] aliud cause efficientis [illegible] ut probatum
est supra. ergo uero finis [illegible] consistit in hoc quod et
id ex ordine ad quod aliud habet appetibilitatem et bonitatem.
Ad primum ad primum dicendum quod duplex est amabile. unum amore
amicicie et hoc est illud quod amatur et cui volumus bonum gratia
sui. scilicet homo amat seipsum deum uel proximum ut hic ex-
tendimus nomen amicicie. non solum ad amicos stricte
acceptos quia est solum ad alterum sed ad omnem amorem
quo amamus omne id cui volumus bonum gratia sui.
Aliud est bonum amabile amore concupiscentie. et illud
est bonum quod volumus ut cui volumus nobis bonum vel alii.
sed amamus sanitatem vel scientiam quantum ad personas
quibus sumus [illegible] vel cibum uel potum et consimilia
quantum ad [illegible] amamus amore
concupiscentie. amamus in ordine ad id quod amamus amore
amicicie. quia id amatur gratia sui et omnia alia propter ipsum.
Et secundum hoc invenitur triplex ordo in fine et in eis
que sunt ad finem. unus quando ordinatur unum amabile
ad alterum amore amicicie sicut homo est amabilis
in ordine ad deum. aliud ordinatur unum amabile ad
alterum amore amicicie. secundo hoc est ordo quando
ordinatur amabile amore concupiscentie ad amabile amore
amicicie quando homo diligit sanitatem potum aut cibum
in ordine ad ipsum. Tertius est ordo quando ordinatur unum
amabile amore concupiscentie ad alterum. scilicet ordinatur potio
ad sanitatem et sanitas ad virtutem. et secundum hoc causa finis in ordine

amabilium amore concupiscentie nisi sit actu aut
effectum fuit. tamen oportet ponere aliquam causam finalem saltem
illam que amatur amore amicicie ante effectum. vel ergo. hoc
sanitas non sit actu ante potionem tamen ille in ordine
ad quem sanitas est amabilis. scilicet sanandus hic est actu
ante potionem et sanitatem. Ad secundum ad secundum primo videndum
de ordine finis et effectus. secundo de habitudine eorum ad
invicem. quantum ad primum [illegible] ex dictis. nam sic dictum est
[illegible] causalitas finalis stat in hoc quod aliud habeat aliquid bonitatis
et appetibilitatis in ordine ad ipsum [illegible]
[illegible] quia illud quod est ad finem ordinatur ad finem [illegible]
[illegible] ad actum ut [illegible] ad [illegible] actum
[illegible] quia non sicut causa [illegible] ad effectum sicut
potio ad sanitatem [illegible]
[illegible] ut postea dicetur [illegible] ordinatur [illegible] ad
finem scilicet conservans ipsum per modum quo nutrimentum
conservat nutritum quia [illegible] ad solam manifestationem
[illegible]. Causalitas autem cause efficientis consistit
[illegible] effective reducat in actum illud
quod est ad talem finem. Ad secundum [illegible] ad secundum scilicet de habitudine
[illegible] ad invicem [illegible] quod causa finalis et efficiens non
[illegible]
causa efficiente hoc [illegible]. nam prima causa efficiens cum agat
propter finem. quia omnis causa efficiens agens intendit finem
agit propter finem alium a se aut non. si non [illegible]
Si sic ergo quod quicquid dependet a causa finali depend[et] et
a causa efficiente ut declaratum est. si ergo prima causa efficiens
agit propter aliquem finem alium a se dependebit in agendo
ab aliqua causa efficiente alia a se et per consequens aliqua causa erit
efficiens erit prior prima quod est inconveniens. ergo et cetera. Item secundo
quod [illegible] Omne agens agit propter finem. quod licet [illegible] hoc non
dicit causalitatem in finem [illegible] agentem. i. scilicet quod omni agenti sit
dare causam finalem que sit causa ipsius agentis. sed li
propter dicit causalitatem respectu effectus ipsius ut sit sensus quod omne
agens vel intendens finem agit propter finem qui sit causa
finalis sui effectus. et sic quando dicimus quod deus agit propter
finem non est intelligendum quod deus agat propter finem qui
sit causa finalis ipsius dei sed quod sit causa finalis sui effectus.
In hiis tamen differt [illegible] agens et alia agentia per intellectum
et voluntatem quia in primo agente scilicet deo [illegible]
intentio eius qua intendit et causa efficiens [illegible]
[illegible] et quantum ad [illegible] efficiente et causa finali
[illegible] ex dictis. De intentione autem et fine patet. quia in agente
per intellectum et voluntatem intentio finis includit causalitatem
effectivam eius. In aliis autem agentibus per intellectum et
voluntatem intentio finis includit in causalitate effectivam eius
In aliis autem agentibus [illegible] intelligere et velle differt
ab intelligente et volente intentio differt ab intellectu
et [illegible] et ideo [illegible] alia amabilitas in ordine
ad ipsum et causa finalis eius et causa efficiens [illegible]
actus [illegible] quo scilicet intenditur finis et aliud
in ordine ad ipsum. [illegible] ut suppono nunc finis
et bonum movet effective voluntatem ad actum [illegible]
voluntas [illegible] ad actum voluntatis [illegible]
quod in uno et eodem fundetur utraque causalitas scilicet effectiva
et finalis quantum ad aliquos fines. sicut non est inconveniens
quod in una et eadem re fundentur causalitas formalis
et effectiva. unde eadem forma qua agens existit formali-
ter est causa formalis eius est principium effectivum sui effectus
eadem n. forma que est causa formalis ignis generantis est principium
effectivum ignis generati. Unde sciendum quod consistere [illegible]

in motione et causalitate finis, scilicet ipsum finem et amorem
ad quem movet et illud quod est finale quo amatur. Secundum similiter
verbi gratia sanitas et amor sanitatis et potionis et ipsa
amicitia potionis propter sanitatem. Modo sanitas est illud propter quod
quod amatur sanitas habet affectivus ipsi potioni et est causa
finalis eius. Et movet ad amorem quo amatur sanitas
vel ipse homo sanandus. Et potio ipsa movet ad
amorem virtualiter, id est quod homo et sanitas est causa finalis
ipsius potionis et est causa efficiens ipsius amoris et ulterius
mediate est et causa efficiens amoris ipsius potionis. Ergo quod est
causa efficiens ipsius potionis et finalis. Causa utriusque amor
quo amatur finis et secundo mediante ad ipsum. Hic hoc est
dubium quod sit causa finalis ipsius intentionis, quia si
dicatur quod ipse finis quod movet ad actum intendendi sit
causa finalis ipsius intentionis, contra, cum quod intentio effecta de
potentia ad actum intentione ipsius finis non a se ipso, sed ab
alia et sic in infinitum, et finis est causa agenti intendens
quod videtur inconveniens. ¶ Et ad hoc dicendum quod ipsius actus intendendi
non est aliquis ipsum finem moventem, et causam efficientem
et finalem efficientem magis inducit effective voluntatem et potentiam
ad actum finalem, vel magis ipse amor prout habet aliquam
apparentiam ex ordine ad ipsum finem. Et quando dicitur quod ipsa
intentio dependebit ab alia intentione et sic in infinitum
dicendum quod aliquis intentionem agit per meliorem et vos in quo
dicit voluntas et illius ab intentione dependet ab alia in
finitum quousque veniatur ad intentionem primam agentis
quod non est effecta ab ipso fine, sed est ipsemet finis et per
causa efficiens illius est status. Quod autem dicitur quod finis secundum quod
finis intenditur, dicendum quod finis et bonum in actu non
intenditur quia habens actum, quia omnem habet in actu non
movet per actum intendendi quod sit in ipso. Sed movet sicut
directum ab aliquo dirigente sua etiam inclinatione
ad motum. Sicut sagitta tendit ad signum per intentionem
sagittantis. Et si illa intentio fuerit causata habebit causandi
habitudinem vel obiectum et sic quousque devenitur ad intentionem
non causatam quae sit finis ipse intentionis. Sed dicendum est.
¶ Per ista ad difficultates patet. ¶ Ad primum ergo patet
nos ad primam difficultatem. Dicendum quod sicut dictum est, quod dependentia
finem semper praecedit in eo modo in existentia actualiter quod
sit intentio quod intenditur vel movet ad intentionem
illam et mediante illa ad aliam et sic de aliis. ¶ De
aliis autem finibus qui non praecedunt in existentia actualiter
sufficit quod praecedat in intentione agentis et est dictum intentione
agentis est causa diminuta et cetera. Alia quod est in hoc sanitas
non ad hunc facta intentione agentis est dicendum, scilicet ipsa habitudo
sanitatis ad actum amandi et illud est est diminute
non habet aliquam causalitatem vel effectum. Aliud est ipse actus
amandi qui est ipsius sanitatis ut obiectum amati et ipsius
amantis sicut et istud est in relatione et perfectus ut accidente
causali. ¶ Ad secundum dicendum quod licet sanitas sit a causa motiva causa
potionis et ego non tamen secundum id est, quia secundum suam existentiam
actualem est effectus potionis. Finalis est velle quod habet in intentione
agentis modo quo dicendum est est causa eius vel patet dicitur
quod nihil prohibet aliqua duo dependere ex se invicem
diversimode sive in diverso genere causae. Et sic nihil prohibet aliquid
finem non tamen dependere ab eo quod est ad finem ut a
causa efficiente. Et ergo id quod est ad finem a fine sicut a causa
finali. Sicut et materia dependet a forma et econverso forma a materia
et agente quamvis dependeat a dependente dependet ab eo a
quo dependet et cetera. Ad tertium dicendum quod verum est. Quartum eodem modo
dependet a secundo sicut forma a primo sicut forma dependet similiter a materia

et relationis communis unius est ab utroque. Quartum aliud dependet. Tertium
a secundo et secundum a primo non oportet quod illa prima habeat unitatem. Unde
licet forma dependeat a materia non tamen oportet quod materia quod dependeat
a forma dependeat a se ipsa. Quia aliter dependet forma a materia
scilicet sicut subiecto et aliter materia a forma, scilicet in quantum eius
potentialitas terminatur per formam. Unde sic non oportet quod materia sit secundum
suum primum quod dependet a forma cuius est subiectum quod non dependet
ab ea sicut subiecto. Et non oportet quod dependeat a se ipsa. ¶ Ad primum
quod pertinet ad secundam difficultatem. Dicendum quod sicut patet ex dictis
causalitas causae finalis non consistit in movendo appetitum
ad amandum. Sed in hoc quod in quantum ad ipsum aliquid habet
bonitatem et appetibilitatem. Ad hoc autem sequitur appetitus ad
movere appetitum sicut ad est in actu sequitur appetitudo
ad agendum. ¶ Ad secundum dicendum quod nihil prohibet idem secundum idem
esse causam finalem et efficientem respectu eiusdem ut dictum est
unde finis est causa finalis eius quod est ad finem sicut
sanitas respectu potionis magis autem ad ipsum habet appetibilitatem et ideo
movet appetitum et quod postea fit potio causa efficiens. ¶ Ad
tertiam difficultatem patet, quia causalitas finis salvatur secundum rationem
praecedit causalitatem efficientiam, quia prima ratio agendi est amor
seu intentio alicuius finis. Sed finis praecedit amorem seu
seu intentionem quo intenditur. Ergo et cetera. ¶ Ad primum quod dicitur
contra hoc. Dicendum quod maior est falsa, quia prima causalitas finis in
finis est non est movere appetitum sed dare appetibilitatem per
durationem ei quod est ad finem. ¶ Ad secundum dicendum quod illa ratio non
concludit, quia causalitas effectiva praecedat causalitatem finalem
sed quia causalitas finalis per se sola non sufficit sine causalitate
effectiva. ¶ Ad tertium dicendum quod licet motio motiva ab obiecto
praecedat omnem intentionem finis et omnem actum voluntatis
tamen ipse finis vel eius causalitas praecedit et movet intentionem
et motionem voluntatis ut obiectum natum movere intellectum
ad actum apprehensionis ipsum et voluntatem ad actum amandi
et hic in illis magis intentio et cognitio finis differt a fine
quousque perveniatur ad unum in quo ista totaliter sunt unum.
¶ Ad quartam difficultatem patet ex superioribus quod omnis est
quo intentio effective causatur a fine et quo intentio sic
effective causata ab alia intentione dependet quousque perveniatur
ad intentionem quae non sit causata a fine. Sed quae sit id
re quod ipse finis. ¶ Contra secundum arguitur quod
et primo contra primam conclusionem, cum in initio prima vero quod dicitur omne
quod dependet ab aliquo in quocumque genere causae est causatum et
non causa, quia non habet virtutem in causa finali. Sed in causa efficiente
quia causa efficiens est a qua res habet esse et ideo finis ipsa non potest
esse sed causa finalis est propter quam et ideo finis ipsa res potest esse et
confirmatur per exemplum quia homo est causa finalis asini et si asinus
non haberet causam efficientem nec asinus esset, et ad hoc propter hominem
sicut propter finem et tamen stante hoc posito si asinus est in toto
homine delinqueretur non sequitur quod est non ens. Et sic non
est verum illa propositio dependentiam suam. ¶ Secundo arguitur quod actio
finem quo eo quod intenditur ab agente perficitur a capite
tunc sequitur quod intellectus causa effectiva Dei, quia si ipse
omnis finis est intentus ab aliquo agente. Sed loquendo de fine
qui est in intentione agentis finis est effectus eius quod est ad
finem in genere causae efficientis. Secundo patet de potione et
sanitate. Ergo si omnis finis est effectus eius quod est
ad finem in genere causae efficientis, ergo Deus est causa intelligentiae. Ergo
est effectus earum in genere causae efficientis. Tertio arguitur contra hoc
quod dicitur quod finis et efficiens coincidunt in idem, quia philosophus primo metaphysicae dicit
causa vero causam unius principium motus. Quia causa vero causa ei opponitur
quod causa finis in generationis et motus omnis. Hic est ergo
sed cum causa finalis est opposita causae efficienti, ergo opposita non coincidunt in idem. Ergo et cetera.

Sed obviavit contra hoc quod dictum quod demonstratio propter quid probat quod quamquam dependet a fine dependet ab agente. quia demonstratio non potest fieri per id quod est occultum quia demonstratio facit notionem evidentem. sed causalitas cause finalis est occulta. non potest probari ex dictis quia occultum est qualiter sit et quomodo dicatur a causalitate efficientis ergo etc. Item vulgus arguit ex quodam dicto fratris thome. quod salte[m] est de mente philosophi quod intelligentie non habent causam efficientem ut tunc ipse ponit quod primum sit finis earum. Item fr[ater] thomas dicit quod philosophus non desistit esse causarum [illegible] ad modum. quoniam ille consistit in hoc quod est ad fieri ex nichilo. ergo secundum fratrem thomam philosophus non intellexit quod aliquid posset fieri ex nichilo sed intelligentie non possunt fieri nisi ex nichilo ergo etc.

Et ad primum istorum dico quod conclusio primum sequitur tamen negentur. primum est quod inducitur consideramus quia dicitur eius dependentia ab eo et quod suum dilectum ab illo maneat est gaudere. quia dependentia ab eo [illegible] quod tamen illud tenet in suo

Et ab illo. sed dico quod causa sublato suppositi dilectum permanet et quod non dependeat quod est [illegible]. Et alterius est quod illud quod est per se necesse et nichil habeat ab alio causam per se sed causam per se finalem quia illud quod non habet causam efficientem non habet ab alio. et per se necesse. Sed si in te quod non habet causam efficientem habet causam per se scilicet causam finalem ergo etc. Item per se probo [illegible] quod tu ponis non habere causam efficientem. aut potest non esse aut non potest non esse. Si potest non esse non habet causam efficientem quod potest non esse indiget causa efficiente. Si non potest non esse ergo necesse est et si est necesse. aut ergo est necesse per se aut non per se. Si necesse est per se [illegible] sic habet per se. Si autem necesse per se ergo suum dilectum non habet aliquam causam [illegible] per se [illegible] non est

Sed omne tale indiget causa efficiente ergo illud quod non habet causam efficientem est per se necesse et est ens. ut sicut non habet ab alio et habet finem tamen. quia tu dicis quod causa efficiens est quod res habet et est per se [illegible].

Dico quod si sit in genere scilicet quod aliquid per se necesse et non habet ab alio habet causam per se [illegible] videre se [illegible] quia ponere quod aliquid sit causa per se per se et quod res non habet et quo remoto non minus res est [illegible] ab suis diversis. sed per se necesse non minus res est a causa remoto et habet ab eo ergo etc. Item indigens et causa ens et non ens facit [illegible] dependentiam aliquid dependentiam. quia id quod suum dilectum non minus est ens existente alio quod non existente eo. sed finis est id quod suum dilectum non minus est ens dependens per se ab eo. ergo illud ad [illegible] sive non sit causa [illegible] dependens aliquid et tamen dependet ab eo. Et ad ista videndum est.

Dico quod dicitur quod effectus causa finalis non dependet ab ea quod ad [illegible] ab eo. sed quantum ad [illegible] quantum ad non fruitionem [illegible] quantum ad [illegible] sed quantum ad [illegible] non esse [illegible] quod dependet a fine non esset remoto fine. et quod non sit [illegible]. Item dico quod id quod habet causam efficientem et non habet causam finalem dependet a fine quam est et quam non est non dependet.

Et ad secundum quod id quod est ad finem non dependet a fine quantum ad id quod est ab esse in se sed quantum ad [illegible] [illegible] quod est ad finem et finem [illegible] dico quod ista indigentia non sequitur ex parte [illegible] quod aliquid habeat causam finalem et non efficientem. sed ex [illegible]

impossibile quod ego pono videlicet quod sit illud quod non habet causam efficientem non sit quod est impossibile. Et quod autem istarum rationum non valet. quia dico primum quod non dependet ab eo in bonitate et entitate sed non est [illegible] sic fruitur et [illegible]. sed non habet causam efficientem sit per se necesse. Et est hic ergo etc. Et sequitur [illegible] nisi id quod ordinatur ad finem ut medium assequendi primum quia illud quod accipitur finis non dicitur fruitio unde homo balneatus et sanus non tamen non dicitur fruitur et finis dicitur fruitio quia sanitas. sed medium assequendi sanitatem que balneum et dicitur homo et [illegible] alio quantum ad hoc quod non sit fruitio. quia hoc non operatur eius nisi magis ordinatur ut medium ad aliud. sed pone aliquid ut medium assequendi finem [illegible] ab alio ordinante primum in finem [illegible] et [illegible] finem ponere quod aliquid sit fruitio et non habet causam mediantem ordinantem primum in finem et per quod non haberet causam efficientem et in [illegible]. Item quia data ad hoc ista solutione [illegible] quia [illegible] quantum ad id quod suum dilectum est non ens [illegible] causam efficientem. sed finis id quod dependet per se a fine [illegible] suum dilectum et non valet. ergo quod per se dependet a fine quantum ad [illegible] requiritur per se causa efficiens. Et valet [illegible] quantum ad id quantum ad quod aliquid dependet a fine dependet a causa efficiente.

Et sermo [illegible] nulla est quia quod dependet per se ab eo per se dependet ab eo [illegible]. Sed illud quod per se habet ad causam finalem per se dependet a causa finali. ergo impossibile est quod quamquam dependeat et quamquam non [illegible] [illegible] dico quod aliquid quamquam habeat causam et quamquam non. quia hoc [illegible] sit quod quamquam effectus dependet a diversis causis et [illegible] non [illegible] [illegible] causa [illegible] [illegible] non dependet ab eo [illegible] [illegible] et non [illegible] aliquid effectum [illegible] per se et non dependeat ab alia causa. quia habet causam non habet causam non [illegible] per se [illegible]. sed per se et non [illegible]. Item [illegible] non valet quia dependet causa et effectus non [illegible] [illegible] quia [illegible] non dependet ab eo. sed ambo dependent a [illegible] et [illegible] per se et per se [illegible] ponens [illegible]. Et [illegible] ad hoc [illegible] quia [illegible] ad [illegible] quantum ad quod dependet illud quod est ad [illegible] suum dilectum et non ens et per [illegible] quantum ad hoc requiritur causam efficientem. Et [illegible] et [illegible] non valet. Nam quamvis [illegible] quod aliquid non habeat causam efficientem habeat per se causam finalem ex [illegible] [illegible] quod aliquid dependeat et non dependeat et [illegible] non necesse sit per se ponendo id per se non est [illegible] impossibile quamquam ex hoc sequitur impossibile. Sed ista [illegible] quod aliquid per se dependet ab eo suum dilectum sit non ens est [illegible] non [illegible] ex [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est quantum sit [illegible]. Et autem [illegible] causa finalis et per se [illegible] est causa quod dicitur est [illegible] quia [illegible] distinguitur [illegible] [illegible] [illegible] quia omnis causa est per se [illegible] per philosophum. [illegible] dicit quod [illegible] et [illegible] quod [illegible] tot modis quot [illegible] [illegible] est tot [illegible]. Et [illegible] autem quod adducitur ad confirmandum [illegible] premisse ergo adducitur [illegible] quia pono quod [illegible] maneat et non [illegible] et quod non

habeat causam effectivam nisi habere causam [ad aliquid] quod quem ponunt quod materia in natura [illegible] secundo habet causam quia de necessitate ad necesse [illegible] secundo habet causam quia ut dictum est habet causam secundum quod non [illegible] quod non sua et id secundum quod causa finalis. scilicet [illegible] habet finalem causam. unde ex ista ratione non sequitur quod ad possit dependere per se a causa finali et quod [illegible] delictum maneat ens. ¶ Ad 2m dicendum quod minor vel non est vera. scilicet quod omnis fit intentus ab agente sit effectus eius quod ordinatur ad finem in genere cause efficientis quia agens non semper intendit finem ut producatur per eum. ymo quandoque intendit finem aliquem ut per quem [illegible] pervenit ad effective ordinem sicut aliquis [illegible] non intendit amittere ut faciat per ipsum [illegible] pervenire id quod est ad finem effectivo ordine. planum autem est quod nutritum fit est nutritum et tamen nutritum non est effectus nutrimenti in genere cause efficientis et quod dicitur quod ymo. secundo patet de potentia respectu [illegible] quod [illegible] per sanitatem animalis [illegible] per nutrimentum ratio. quia si in fine [illegible] habet veritatem sic in sanitate et potentia. videlicet quod finis sit effectus eius quod est ad finem in genere cause efficientis non tamen est in omnibus ymo secundum causam finis [illegible] vero generis per experientiam in quibus [illegible] finis ordinatur secundum ad finem ulteriorem. secundo patet de sanando in quo potio et similiter ordinatur. ¶ Ad 3m quod ratio obicitur quia sanitas aut est finis ut dicta aut non dicta sive dicta. quia si illo inventa est quod ut intendatur habet antequam fiat. sed habito fine cessat motus. ergo antequam fiat sanitas cessaret motus ad sanitatem quod est inconveniens. si autem est finis ut finis habet [illegible] scilicet quod finis ut finis est effectus eius quod est ad finem. ¶ Ad hoc dicendum quod ista ratio peccat per hoc quod supponit quia dato quod haberet veritatem a [illegible] fine secundo patet de sanitate non tamen in omnibus ut probatum est. Ideo quia non dicitur finis eo quod intenditur similiter [illegible] [illegible] aliud nutritum est habere hominis et appetitur ex ordine ad ipsum. ymo ex natura quod ipsa non fit [illegible] [illegible] ipsi [illegible] [illegible] actualis et quando dicitur quod habito fine cessat motus [illegible] quod verum est quod finis fit de novo acquisitus per motum. Dicendum quod finis quandoque est [illegible] acquisitum per motum quia illud quod est ad finem est causa illius motus. secundo patet de potione et sanitate. ¶ [illegible] vero finis non acquiritur per motum quia ad id quod est in se nec habetur per motum illum sed perveniens in se acquiritur huic ordinatio in ipsum. secundo quando aliquis honorat deum iste asserit deum ut finem suum cuius qui tamen deus non habet esse per motum illum. sed perveniens illi motum per illum motum acquiritur huic ut finis. et sic patet quod non oportet deum esse in aliquo in genere cause efficientis. licet sit eius causa finalis. ¶ Ad 3m dicendum quod dato quod illud dictum habeat colorem secundum opinionem illorum qui ponunt voluntatem non moveri ab obiecto effective secundum mathematicos tamen dicendum quod finis non movet effective ita quod id sit causa finalis et efficiens secundum rem non ponunt illi qui ponunt voluntatem moveri ab obiecto effective in volunt sibi quis [illegible] [illegible] finis sit per se obiectum voluntatis et philosophus 2o phisicorum dicit quod finis et efficiens incidunt saltem in idem specie. Dicendum quod ad dictum philosophi quod vel intendit de fine quibus [illegible] ¶ per motum ordinatio in ipsum. et

tunc finis et efficiens opponuntur secundum [illegible] et per [illegible] in ordine ad 3m. quia si efficiens precedit motum finis [illegible] in [illegible] secundo [illegible] in oppositis temporibus succedentibus tamen in causa [illegible] ita quod unum et idem [illegible] ut efficiens precedit motum sicut [illegible] acquisitus huic vel secundum [illegible] [illegible] causa [illegible] per [illegible] unita est primum efficiens motus nutritionis et ipsa causa ut acquisita [illegible] nutrimenti et ut [illegible] eius est finis et [illegible] [illegible] [illegible] perficit. finis [illegible] [illegible] habet bonitatem ex ordine ad actum. ¶ Ad 5m dicendum quod dato quod esset [illegible] [illegible] causalitas finalis et effectiva ab invicem dicit tamen non est [illegible] ymo [illegible] quod dependent per se ab [illegible] [illegible] delictum est non ens et sic id [illegible] fundetur [illegible] [illegible] ¶ Ad 4m dicendum quod si thomas intelligeret quod [illegible] [illegible] causa [illegible] ad modum quem [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] ad modum qui est [illegible] nullo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] item modus est ignorare [illegible] causas [illegible] causas [illegible] [illegible] [illegible] nullus [illegible] et plus [illegible] thomas [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] modum. [illegible] aut modus [illegible] [illegible] quod habent causam effectivam possit habere causam finalem tamen [illegible] efficiente. De hoc autem potest alias inquiri. ¶ Ad primum quod in oppositum dicendum quod cum dicitur quod quanto effectus est nobilior tanto depende a pluribus causis. quia illud non est verum [illegible] [illegible] [illegible] referendo ad diversa genera causarum sive referendo ad diversas causas in eodem genere [illegible] per comparando [illegible] ad mixtum ad [illegible] vel ad [illegible] quod est homo [illegible] non oportet quod illud quod est nobilius habeat plures causas nec manifeste patet. quia [illegible] non habet plures causas quam simplicia [illegible] sit perfectiora simplicibus. ¶ [illegible] et si illa [illegible] [illegible] de gradibus causarum sequitur quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] maxime ab infimis [illegible] ens. quod habet causam quod est manifeste [illegible] [illegible] finis [illegible] acquiritur omnia genera causarum que [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] sit aliquid aliquo perfectius [illegible] [illegible] dependet [illegible] causa sive perfectioni repugnet [illegible] dependere a causa efficiente non repugnat perfectioni alicuius effectus quia de ratione omne dependens [illegible] est non ens et per [illegible] [illegible] causam efficientem ut declaratum est. ¶ [illegible] tamen quod [illegible] [illegible] eiusdem generis [illegible] in genere cause efficientis quando aliquid [illegible] [illegible] altiorem [illegible] tanto dependet a paucioribus causis illius generis [illegible] [illegible] tamen dependet ex primo et 2m dependet a [illegible] et [illegible] et sic descendendo usque ad ultimum effectum. ¶ Ad 2m dicendum quod effectus [illegible] [illegible] licet non [illegible] dependeat ab eo quod finis cuius ut a causa efficiente tamen oportet quod omne quod dependet a fine dependeat ab eo ut ab efficiente. ¶ Ad 3m [illegible] ex [illegible] ex [illegible] [illegible] vel [illegible] est quomodo [illegible] [illegible] et causalitas effectiva se habeat et quo differunt ab invicem. ¶ Ad [illegible] dicendum quod quamquam [illegible] [illegible] [illegible] causam finalem [illegible] [illegible] [illegible] ipsum [illegible] causam effectivam [illegible] ut probatum est. [illegible] [illegible] quod non [illegible] [illegible] probari quod aliqua alia a deo non fuerunt [illegible] ab eterno [illegible]. ¶ [illegible] quando ulterius [illegible] quod [illegible] [illegible] quod non [illegible] demonstrative probari quod habeant causam effectivam. Dicendum quod non [illegible] et quando probatur quod ymo quia quod habet causam effectivam [illegible] non [illegible] [illegible] est [illegible] ab eterno [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible]. dicendum quod id quod habet causam effectivam si causa sua

esse cetera et nato alio tale non possit non esse
quod non habet causam effectivam. et propter hoc non sequitur quod si non
sit ad probandum ¶ Item et posse non et quod posset
probari aliquid habere causam effectivam sufficit n. ad probandum
aliquid habere causam effectivam quod sit dependens et sibi
derelictum sit non ens ¶ Ad 4m dicendum quod ad quorum
[illegible] quod quando aliqua duo se sic habent quorum unum
est prius et aliud posterius non sequitur quod illud quod
dependet a priori dependeat a posteriori nisi quando prius
non potest tolli manente dependentia illius dependentis
sicut est in proposito quod quamvis utrumque causa sufficiat
manet dependentia effectus circumscripta alia:-

Ad 5m sic proceditur et arguitur quod operatio intellectus possibilis
non facit ad distinctionem predicamentorum. quia ad
distinctionem eorum non requiritur causa efficiens non
operatur intellectus possibilis. sed distinctio predicamentorum est huiusmodi ergo etc.
Maior patet quia intellectus possibilis non videtur aliquid facere
nisi ad esse rationis et ad distinctionem secundum rationem. Minor
habetur a philosopho 5. metaphysice ubi ens per se dividitur
in ens in actum dividitur in x. predicamenta ¶ Item quia
quod in essentia rei sit per operationem intellectus possibilis
sed distinctio predicamentorum est huiusmodi ergo etc. quia maior
distinctio in predicamentis est distinctio in essentia sed videtur esse
rationis ergo etc. ¶ Ad oppositum istius questionis primo
dicendum est intellectus questionis. 2° dicendum est ad questionem.

¶ Dicendum ad primum sciendum quod quando dicitur utrum ad fiat
operatione intellectus distinguendo est de duplici notitia
intellectus s. prima et secunda. Cum illud quod sit operatione
intellectus prima in esse considerato non distinguitur
quin esse reale. Nam notitia prima intellectus est causa
illarum operationum videlicet quarum de prima. sicut artifex
de operibus mobilibus que pertinent ad predicamentum
et intentionibus secundis que pertinent ad artem. Unde
ista quod non querit utrum predicamenta distinguuntur operatione
intellectus prima ¶ Alia est notitia s. secunda et
ista nichil creat in re modo suo. sed secundum actum considerat
ea que ordinantur ad obiectum suum. cum secundum rationem ut quando
dicitur quod homo intelligit celum intellectus actu considerat
causam materialem locorum in ordine ad celum et rebus ut sic
obiecte intellectui predicatio secundum rationem intellectus
et abstractio sic et intellectum. secundum quod homo
intelligit separata a singularibus. Ista abstractio et
separatio non est sibi secundum rationem ¶ Unde quod hic est dicendum. sed
sunt obiecte intellectui cum non cognoscit cum separat
a singularibus et talia cum rebus secundum rationem et per hoc
intellectus sequitur. Unde et de tali operatione intellectus ista questio.
Unde videtur non aliud querere quam utrum talis operatio faciat ad
distinctionem predicamentorum quasi querere utrum distinctio predicamentorum
sit secundum rationem intellectus tantum. ¶ Hoc supposito nunc
dicendum est ad questionem quod dividenda est in duas partes
scilicet primo videndum est qualiter se habeant illa que pertinent ad ordinem
cuiuslibet predicamenti et qualiter distinguuntur. 2°
qualiter unum predicamentum distinguatur ab alio. ¶ Item
ad primum primo ponenda est opinio que non est vera cum
suis motivis. 2° adducenda est ratio contra eam et ponenda
opinio que est vera. 4° videndo ad motiva
que fuit pro opinione que est falsa ¶ Dicendum ad primum
sciendum quod cum genus generalissimum descendit usque ad
species specialissimas et usque ad individua per differentias ad
videndum qualiter conveniant et qualiter se habeant in ordine
predicamentali. videndum est quomodo se habeat genus ad differentias

et ad species. et quomodo se habeat. et quomodo
species se habeant ad invicem. ¶ Dicunt igitur quidam quod
genus et differentia dicunt diversas formalitates reales distinctas.
species autem dicunt a genere et differentia sed complexiones
duas formalitates reales et dicunt distinctas ab unica quarum
nulla. Unde species se habent ad genus per addentem rationem
formalitatis. species autem realiter differunt non secundum totas
quod conveniunt in genere. sed differunt differentiis. differentie autem secundum
totas differunt. dicunt autem quod omnis ista formalitas
in eadem est maior quam distincta formalitas in diversis
et differt ab ea in hoc quod formalitates in diversis
separate et abstracte accipiuntur possunt in predicamento
suo una esse alia precise in eodem autem non sic.
Unde in eadem quando accipitur formalitas que dicitur differentia
et formalitas que dicitur genus in abstractione una non est
alia precise accepta. Unde secundum eos realitas nulla est
alietas. habent autem per eos suam causam ad distinctionem
generis et differentie quilibet talem rationibus quare prima
talis est. quia illa duo in uno aliquo conveniunt
et in alio differunt illa non sunt idem formaliter et realiter ut
videtur. sed due species conveniunt in uno genere. puta homo
et equus in animalitate. sed differunt differentiis puta rationalitate
et hinnibilitate. ergo animalitas et rationalitas non sunt
idem in homine realiter ¶ Si dicatur ad hoc quod due
species puta homo et equus habent unum conceptum et idem eius
secundum conceptum. Contra quia quod habent conceptum ex est ex
natura rei aut non. Si ex natura rei hoc non videtur esse nisi
quia alietas in utroque habet aliquid unitatis realis
quod non habent differentie et sic habetur propositum quod convenit
realiter in natura generis et non in natura differentie. 2° quia
homo et equus conveniunt in animali. Sed animal non dicitur
conceptum mentis sed dicitur rem conceptam que est obiectum
intellectus et est res extra intellectum. ergo conveniunt species
in animali non est convenientia secundum rationem tantum ¶ Si di-
catur ad hoc quod conveniunt in animali non secundum rem sed secundum
rationem tantum. Contra quod convenientia eorum in animali est convenientia
realis quod ostenditur alias. sed animal non dicitur ens rationis
sed ens reale. ergo convenientia eorum est in re reali
existens puta ad formam ¶ 2a ratio talis est quicumque
sunt duo sic se habentia quod quicquid repugnat realiter
uni et alteri. sed non quicquid repugnat generi
repugnat speciei dicenti aliquid realiter differentem a genere
non mihi dicatur quod etc. Maior videtur plana.
Minor probatur. quia speciei specialissime repugnat dividi
in duas species. sed hoc non repugnat generi. ergo
dicitur ei. ergo etc. Et ideo patet quod dicendum est de specie respectu
individui. quod speciei non repugnat dividi in
plures individua. individuo autem repugnat.
¶ 3a vero ratio est. Si species non dicerent aliquid
rem realiter differentem a natura generis. idem quod dicit aliud
per naturam speciei dicit sibi per naturam generis. sed hoc est
falsum. ergo etc. Consequentia patet. falsitatem consequentis probo
quia homo per humanitatem non est nisi per aliud
quam homo in eo quod homo est realiter non in eo quod animal
sed humanitas dicitur natura speciei. alietas que natura generis
ergo falsum est quod id quod dicit aliud per naturam speciei dicit
sibi per naturam generis ¶ Ad istam partem arguunt 4.
rationibus. Prima ratio est. Si differentia adderet genus
differentiam realiter a natura generis sequeretur quod quilibet individuum
cuiuslibet generis sit compositum ex tot rebus quot sunt
in generalissimum et specialissimum. sed hoc est falsum ergo etc.

Contra 2m dico quod omnis unitas que est per compositionem est per simplicitatem. Sed individuum cuiuslibet generis est unum per se ergo per simplicitatem et per compositionem non per se quod per similitudinem quod simplicitas, etiam pluralitatem excludit realem. Sed sunt quilibet individuum includit plures res, scilicet generalissimum cum suis differentiis intermediis usque ad differentiam specificam addita differentia realiter ab eo cui additur et tamen quodlibet individuum erit compositum ex tot rebus sicut subpositum generalissimum cum suis differentiis intermediis pluralitatis. Item dico quod licet talia aliquorum generum sicut sunt simplicia secundum individuum quelibet ut hec albedo hec nigredo. Sed sunt sunt reperiuntur composita ex aliquibus ergo etc.

Item non tale est sicut predicta propositio non generis dicit realitatem non differentie et determinatur per propositionem secundum potentiam per actum et per compositionem non generis est in potentia ad actum quod dicit differentia puta albitas ad visibilitatem hec supposito quod omne quod realiter est in potentia ad actus oppositos naturaliter sicut in eo ipsum potest idem numero transmutari ab uno in alterum. Sed secundum istam propositionem albitas est in potentia realiter ad oppositas actus quas sicut visibilitas et invisibilitas, quod una et eadem non aliud potest transmutari scilicet in visibilitatem et invisibilitatem et cetera et per consequens idem aliquando potest visibile et quandoque invisibile quod est absurdum. Si dicatur quod non generis non est in potentia secundum idem ad utramque differentiam. Sed secundum rationem tantum habet compositionem quia ad hoc quod ad dicatur in potentia ad alterum secundum rationem tantum sufficit quod habeat rationem ... non dicit rem sed rationem tantum. Contra. Item tale ... albitas homo et albitas equi de subiecto dicitur alio diversa ab eis dicitur dicunt speciem aut non. Si dicunt speciem ergo per idem continet genere et dicunt speciem quod albitas etc. et hoc propositum scilicet quod genus et differentia dicunt eandem rem; si non dicunt speciem et cetera quod aliquid sit ... specialissimarum. Sed quia non continet diversas species sub se est species specialissima hoc est propositum ergo etc. Si dicatur ad hoc quod ille due albitates non dicunt speciem per se sed per adiuncta hoc non valet quod differentia que competit alicui per aliquam rem sibi adiunctam est accidentalis sibi sicut ... album et nigrum. Si ergo albitas non dicit nisi per adiuncta sed quod albitas secundum se et ... considerata erit una species specialissima.

Item alio tale est. Si ... est quod albitas dicitur aliquam rem et rationalitatem determinabilem per eam sequitur quod ... quod homo de subiecto dicitur alio ab homine ... et non ... quod est falsum quod hoc implicat contradictionem ergo etc. Consequentia quod alias quod homo de subiecto dicitur alio ab homine dicitur ... determinabilem per differentiam secundum predictam propositionem sed omne tale est ... ergo etc. ... quia posito quod non possit ... aliquid alterum nisi homo tunc alia non sicut ... de pluribus differentibus specie ... vel ... non ... de pluribus differentibus specie non est genus ergo etc.

Item non tale est quod si differentia realiter dicit aliam rem generis et eadem determinat secundum actus ... realiter differentem ab eo sequitur quod ordo predicamentalis sit ordo realis ... res in ... realiter et non ... Sed in nihil ... ad considerationem logicam quod est falsum ergo etc. Sed nunc ergo restat ponere opinionem quam credo veram. Item ad ... evidentiam propositi oportet intelligendo quod in uno et eodem individuo genus generalissimum et omnes differentie intermedie usque ad individuum dicunt unam et eandem rem et sumuntur ab una et eadem re. Item intendo ostendere quod ille differentie intermedie quamvis unica ... alia sumantur ... in illa re in ordine ad diversa ... quod non possunt

... in ordine ad diversa. 3o ostendam quo sit in uno et eodem in ordine ad diversa possunt sumi diverse ... et hoc modo quedam dubia et ea solvenda. Item propter ... ex dictis quod si in ... sunt ... unitas ... rationalitas et ... differentia ... secundum diversas res sequeretur quod in uno et eodem diversa dicerent naturam aliquam diversitatem realem ergo etc. Sed hoc ... improbatum ... ergo etc. Item secundum dico ... quod si in hoc homine dicitur magis ... et minus ... ut rationale et sensibile ... in ordine ad eandem rem ... sequeretur quod a quocumque differt homo in eo quod homo vel in eo quod rationale differt ab eo quod sensibile. Sed hoc est falsum et impossibile quia in eo quod sensibile non differt a bruto ... differt in eo quod rationale ergo etc. ... hoc ... patebit. Item aliud autem restat tertio ostendere quo in uno in ordine ad diversa sumuntur diverse et hoc modo quedam dubia. Item sunt ergo 4 dubia ex quorum solutione potest patere quomodo hoc possunt. Item primum dubium est unde accipiatur unitas generis vel speciei vel cuiuscumque ... et non dubium est quod cum in illis de quibus aliquid predicabile predicatur puta in homine et equo de quibus aliquid predicatur non sit ad unum ... quod in eis non est secundum realitatem una albitas quo dicentur convenire in aliquo vel habere unitatem generis. Item 2m dubium est quod dicitur quod sint unum secundum conceptum intellectus movent ad unum conceptum quomodo diversa possunt movere ad unum conceptum. Item 3m dubium est quo una res in ordine ad diversa movet ad diversos conceptus ... unus magis confuse representat rem quam alius. Verbi gratia ... movet intellectum ad conceptum quo concipitur ut homo ... ad conceptum quo concipitur ut animal et sic ascendendo usque ad generalissimum et 4m dubium est quomodo per unam et eandem formam potest movere ad tot diversos conceptus. Item 4m dubium est quo aliqua existentia duo per eandem realitatem conveniunt ad invicem et differunt et movent ad unum confusum conceptum et ad diversos determinatos conceptus. Verbi gratia homo et equus conveniunt per ... et ... quod in unoquoque eorum sunt ... albitate in qua conveniunt et per easdem realitates differunt et movent ad conceptum quo concipiuntur ut animal tamen et ad distinctos conceptus quibus concipiuntur ut homo et equus. Item dubium 3 quia generalis est dicere per idem et movere ad conceptum confusum et conceptus distinctos per idem unum oppositum. Item ... dubium est quo dicitur genus ... et ... quia si in nullo genere invenitur ... unitas realis sed tamen secundum rationem ... unitas secundum rationem invenitur in omni genere ... non differt ... et ... tamen quod omnis dicat quod illa que sunt in genere ... conveniunt in aliquo uno reali. Item ad primum ergo istorum dicitur quidem quod unitas cuiuscumque predicabilis accipitur ab unitate alicuius apparentis et sicut quod id apparens est paucioribus vel pluribus secundum hoc unitas accepta ab illo apparente dicitur maior vel minor. Verbi gratia ab apparente quod ratiocinari accipitur unitas speciei in homine ab apparente autem quod est sentire accipitur unitas speciei et generis in alio et sic ascendendo usque ad generalissimum.

Item sed hoc non videtur ... ... quod id apparens a quo accipitur unitas generis ... ... unitas ... et ... ... Si primo ... ... quod minor unitas non ... Si 2o modo id dubium erit de unitate illius apparentis scilicet de unitate illius cuius unitas dicitur accipi ab ... Si 3o modo ... quod unitas generis vel cuiuscumque alterius ... accipitur ab unitate illius quod habet rationem ... illi unitati.

sed quia et species habent unitatem opposi[illegible] rationum. quarto etc.

¶ 2° quod [illegible] illud apparens sit aliquod ens reale extra in anima [illegible] continet eadem certitudine quo de illo apparentia a quo accipitur unitas eius sicut de alio ¶ 3° quod generatio aliquorum in [illegible] [illegible] est generatio in illo quod dicitur eis [illegible] [illegible] [illegible] divisio per [illegible] ab eis. sed generatio specierum in genere acceptio species et genus non [illegible] intencionibus ipsis sed per res in quibus fundantur [illegible] generatio specierum in genere non est accepta ab aliquo [illegible] per [illegible] ab eis. sed [illegible] apparens quod ponit [illegible] [illegible] est divisio per [illegible] ab eis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] esse.

¶ ad cuius evidentiam [illegible] quod [illegible] dictio secundum rationem habet certum a re. [illegible] a fundamento remoto mediate tamen conceptu intellectus [illegible] [illegible] fuit in questione de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] generatio sit unitas aliquorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] in [illegible] habent certum a re [illegible] a remoto fundamento mediate tamen operatione intellectus. unde sciendum quod [illegible] diversitas res ex natura rei [illegible] [illegible] operatione intellectus [illegible] [illegible] et ista inveniuntur maior et minor [illegible] diversorum et [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] unitas [illegible] [illegible] [illegible] fuit fundamentum remotum ¶ ad cuius evidentiam notandum quod [illegible] [illegible] duorum dicitur uno modo quod sit aborum [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] pluribus [illegible] non [illegible] [illegible] ad modum quo [illegible] est in [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] sit [illegible] [illegible] sicut [illegible] [illegible] homini et equo. sit [illegible] [illegible] sicut [illegible] [illegible] [illegible] et unum sit [illegible] pluribus et unum secundum rationem [illegible] [illegible] [illegible] quo [illegible] [illegible] ¶ [illegible] modo [illegible] [illegible] [illegible] unius ut [illegible] in quo est et alterius ut [illegible] ad quod est et isto modo una [illegible] [illegible] est duorum [illegible]. [illegible] in quo est [illegible] in [illegible] puta [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] et respiciat aliud ad quod [illegible] [illegible] vel aliquid aliud [illegible] [illegible] unum quod est duorum isto modo non est unum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est unum secundum rationem et isto modo est [illegible] [illegible] res ex natura sua [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. verbi gratia inter duos homines est [illegible] in humanitate et [illegible] unius illorum ad alterum est [illegible] [illegible] [illegible] unius ut [illegible] et alius ut [illegible] et equo et simile est de [illegible] duorum album in albedine [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est ex rebus ex natura [illegible] [illegible] unitas secundum rationem [illegible] est unitas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a remoto fundamento [illegible] duo homines ex [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] movere ad unum conceptum qui est unus secundum rationem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] homo [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]. et unitas [illegible] [illegible] quod sibi [illegible] ut [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] separatio a singularibus et unitas et separatio [illegible] rationem. et simile est de [illegible] hominis et equi [illegible] [illegible] [illegible] movet ad unum conceptum [illegible] [illegible] ut unum [illegible] [illegible] in [illegible] et separatio a [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] unitas [illegible] a fundamento remoto [illegible] ab uno conceptu intellectus [illegible] [illegible] [illegible] intellectum [illegible] ista unitas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] conceptum ¶ [illegible] [illegible] quia illa [illegible] [illegible] movere [illegible] [illegible] [illegible] conceptum fuit illa [illegible] realis [illegible] [illegible] [illegible] est. [illegible] suo modo [illegible] in suo

[illegible] [illegible] est [illegible] quod duo calida faciunt unum unum calidum [illegible] [illegible] [illegible] habent unitatem secundum rationem et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] divisio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et in homine [illegible] una [illegible] [illegible] sed sufficiat quod sit [illegible] conformitas ¶ [illegible] [illegible] [illegible] ad 2m dicendum quod ex dictis patet quo non obstante reali diversitate diversi de [illegible] plura [illegible] [illegible] [illegible] possunt movere ad unum conceptum ¶ ad 3m dicendum [illegible] quod [illegible] unum et idem per eandem formam non [illegible] habere conformitatem maiorem et minorem [illegible] ad aliquid unum et idem et secundum id [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] unum et idem et secundum eandem formam habere maiorem et minorem conformitatem ad diversa. unde [illegible] per unam et eandem formam habet [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] equo et cum planta et [illegible] lapide et [illegible] quacumque [illegible] [illegible]. sed minorem habet cum equo quam [illegible] [illegible] et [illegible] minorem [illegible] planta quam cum equo et sic [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] posse habere maiorem et minorem [illegible] ad diversa per unam et eandem formam et [illegible] [illegible] [illegible] per eandem formam [illegible] movere ad diversos conceptus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non obstat unitas forme [illegible] [illegible] in uno et [illegible] quia unitas forme [illegible] [illegible] [illegible] habet maiorem et minorem [illegible] sufficiat ad [illegible]

¶ ad [illegible] dubium dicendum quod [illegible] duo [illegible] secundum rationem et differre [illegible] [illegible] non est [illegible] [illegible] sic [illegible] et differre [illegible] [illegible] et sic [illegible] duas [illegible] differre [illegible] in equo et homine et [illegible] secundum rationem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non est [illegible]. [illegible] [illegible] loquimur de [illegible] [illegible] non est [illegible] [illegible] duo [illegible] [illegible] secundum quod [illegible] [illegible] simpliciter et secundum quod sit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] movere ad unum conceptum [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]. sed secundum quod [illegible] [illegible] simpliciter [illegible] movere ad diversos conceptus [illegible] [illegible] [illegible]

¶ ad 4m dubium dicendum quod illud dictum procedit ex malo intellectu [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quoque genere [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] vel [illegible] vel aliquid tale. sed accipit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aliquid [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in pluribus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] dubia [illegible] et ex [illegible] [illegible] dubii quo [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] fundari [illegible] [illegible] a genere generalissimo usque ad speciem specialissimam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] ¶ Sed unum dubium [illegible] [illegible] [illegible] illa [illegible] [illegible] sit [illegible] vel non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] ponatur quod [illegible] sit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sit [illegible] [illegible] [illegible] unitate [illegible] [illegible] [illegible] quod non videtur [illegible] ¶ [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] illa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] hic loquimur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fundamentum [illegible] et sic [illegible] [illegible] [illegible] fundamentum [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad movendum ad unum conceptum [illegible] [illegible] [illegible]

Responsio ad argumenta principalia.

Aut restat quarto videre ad modum aliorum. Ad primum ergo dicendum quando dicitur quod illa duo in quibus alio accidentaliter conveniunt et in alio differunt non sunt idem. Dicendum quod ista maior potest habere veritatem si accipiantur differre et convenire eodem modo. Sed quia accidentia secundum eandem rem different realiter ab invicem et conveniunt secundum rationem non est inconveniens similiter. Et cum aliqua res [illegible] sunt realiter different et conveniunt in eorum conceptu repraesentante eas confuse. Quod quidem conceptus est unus re licet omnium correspondens non sit unum re non est inconveniens. Secundo est de convenientia et conformitate reali quod licet res ex natura rei non est inconveniens aliqua duo per eandem conformia secundum quid et difformia simpliciter. Et tunc dicendum ad minorem quod homo et equus ut comparantur species conveniunt in genere quantum ad rem intellectam ~~secundum rationem et conveniunt~~ et secundum rationem et differunt secundum rem et conveniunt in conceptu. Et differunt in re intellecta per conceptum et sunt conformia secundum quid et difformia simpliciter ex natura rei. Et ideo non est idem quod per eadem sic conveniunt et differunt et per omnia quod etiam non dicunt genus in quo species conveniunt et differentia in qua differunt. Ad primum [illegible] dicendum quod [illegible] dicitur quantum ad unum conceptum. Dicendum quod ex natura rei habent quod moveant ad unum conceptum sed hoc non est propter unitatem realem alicuius in equo et homine sed propter conformitatem predictam quam non habent res diversorum generum secundo albedo et homo. Secundo [illegible] res habet cuiusdam generis secundum homo et equus. Ad secundum quod adducit Porphyrius participationem. Dicendum quod homo et equus conveniunt in re concepta scilicet in alio secundum rationem. Ad id [illegible] quod dicitur [illegible] hic dicendum quod convenientia hominis et equi in alio potest attendi quantum ad duo scilicet quantum ad hoc quod animal convenit homini et equo et quantum ad hoc quod ex natura rei [illegible] quod re[le] quod ex natura rei homo habet quod sit animal et quantum ad ipsam unitatem specificam conceptus et quantum ad hoc secundum rationem tantum. Quia unitas et indeterminatio qua obviatur animal ut unum obiectum indeterminatum ipsi intellectui convenit animali ut est obiectum in intellectu licet habeat fundamentum remotum a re ut dictum est.

Nota. Et hoc nota quod sicut secundum rationem compositio ex materia et forma [illegible] puta [illegible] et [illegible] conveniunt in materia quod forme [illegible] compositio convenit in materia parte que includitur in ratione sua. Forme autem non. Sed conveniunt in ea secundum in actu diviso ab invicem eorum determinationes [illegible] in suo modo species alie conveniunt in genere quod differunt. Nam species conveniunt in genere secundum [illegible] quod includitur in ratione earum. Sed differunt conveniunt in genere secundum in quodam determinationes per esse secundum rationem quod est extra intellectum earum in tamen quod compositio speciei ex genere et differentia et distincto dicitur a genere totum secundum rationem ut dictum est. Secundo est et alia scilicet quod dicitur per primum ad eius [illegible] non quando species realiter differunt et quando distinctio earum ab invicem sit secundum rem. Ad tertium quantum ad hoc quod dicit punctum dividere [illegible] quod quidem dicitur ex parte ipsius distincti non est realiter quod duo realiter requirit quod aliquod unum secundum rem dividatur in diversa. Et [illegible] non dicit aliquod unum secundum rem ut dictum est. Ad quartum ergo ad hoc quod est dividere idem quod esse secundum unum secundum rationem dicitur diffinitio entis rationis.

~~Ad [illegible]~~ Ad secundum principale dicendum quando dicitur in maiori quando aliqua duo sunt idem realiter et quicquid repugnat uni et alteri. Potest dici dicendum uno modo quod illa maior habet veritatem quando illa duo sunt idem realiter et convertibiliter. Secundo autem non quando [illegible] sint idem realiter ita quod in uno et eodem non dicunt diversas rationes non sunt idem convertibiliter et ideo non oportet quod quicquid repugnat uni repugnat alteri. Aliter potest dici ad illam maiorem quod quando aliqua duo sunt idem realiter quod quicquid repugnat uni et alteri. Verum est quod quanto sunt idem et quanto supponunt pro eodem. Unde quicquid repugnat homini repugnat animali quando homo supponit ut stat pro homine. Ad minorem quando dicitur quod illud quod repugnat speciei non repugnat generi potest dici dicendum secundum diversas intentiones factam ad maiorem. Primo dicendum quod illud quod speciei repugnat non repugnat generi quod non sunt idem convertibiliter licet dicant eandem realitatem in eodem. Secundo modo potest dici quod quod repugnat speciei repugnat generi accepto ut est idem cum ipsa specie. Unde quicquid repugnat homini repugnat animali prout accipitur pro homine. Ad confirmationem quando dicitur quod dividi in diversas species repugnat speciei non autem generi potest dici primo quod dividi in partes subiectivas pro quod dividitur in species vel species in individua pertinet ad ens rationis. Et ideo repugnantia pertinens dividi et non dividi secundum quod conveniunt secundum rationem. Et ideo ad hoc quod unum eorum repugnet uni et non alteri sufficit quod differant secundum rationem. Et ideo ad hoc quod dicitur repugnans speciei et non generi sufficit quod differant secundum rationem tamen unde non procedebat de realiter unitate aliquorum et de repugnantia in re realiter. Aliter procedebat de repugnantia secundum rationem. Secundo potest dici quod non generis prout accipitur in determinata specie puta in genere quod est homo repugnat dividi secundum [illegible] nec speciei. Et quando dicitur quod animal dividitur in plures species. Dicendum quod non est verum de animali quod est homo sed accipitur pro aliquo quod est homo.

Cum autem animal in determinate acceptum possit dividi in plures species et non homo. Et hoc est quia secundum illam maiorem conformitatem quam habet homo ad equum magis quam ad alium hominem natum est obviare intellectui ut obiectum magis indeterminatum et ad plura magis conformia se extendens.

Et si dicatur quod primissa quod ideo non [illegible] animal non est idem convertibiliter quia homine animal invenitur in alio in quo non invenitur homo. Et sic ut videtur albitas et humanitas differunt re. Ad hoc quod etiam dicendum quod animal quod est homo vel eius albitas non invenitur eadem re in alio ab homine. Sed unde invenitur eadem albitas secundum rationem in alio ab homine et illa proprietas [illegible] invenitur maior et minor. Sed quod invenitur maior et minor conformitas predicta. Ad tertium principale quando dicitur quod homo secundum quod homo est visibilis et non secundum quod animal. Dicendum quod illud non est propter hoc quia scilicet albitas hominis non sit realiter albitas eius. Et quando quantum ad rem idem quod albitas hominis sit eius visibilitas eius secundum eius humanitas. Sed hoc dicitur ad denotandum quod visibilitas non consequitur hominem et omnia alia que habent conformitatem diminutam in eo quod [illegible] realitate unum [illegible] duplicato quod dicitur secundum quod homo non secundum quod animal [illegible] non [illegible] hominem a sua humanitate [illegible] alia alia [illegible] conformibus diminutam [illegible] ad [illegible] Unde [illegible] duplicat humanitas precisione eorum que sunt conformia diminute. Et idem est si dicatur [illegible] animal in eo quod animal est [illegible] non [illegible] quod eorum quod ista reduplicatio [illegible] duplicat [illegible] cum exclusione precisione minus conformia. Sed [illegible] ex parte rei [illegible] ex parte rationis est quod [illegible] requirit maiorem et minorem

conformitate in speciebus in quibus sunt. et secundum hoc sunt magis et minus conformia et ut talibus magis et minus dicuntur.

¶ Quantum ad secundam partem questionis scilicet de distinctione predicamentorum ab invicem. primo ad intellectum questionis videndum est de diverso modo accipiendi predicamenta. ¶ Secundo quod predicamentum vel quod generalissimum dicitur potest accipi uno modo quo ad intentiones predicamentales et generales. alio modo quantum ad res in quibus tales intentiones fundantur. primo modo dicunt ens rationis sive intentiones secundas. secundo modo dicunt ens reale in quo tales intentiones fundantur. accipiendo ergo predicamenta [illegible] modo distinctio predicamenti [illegible] accepti in hoc predicamento et in illo et generis et speciei [illegible] illud est distinctio intentionis ab intentione et entis rationis et entis rationis. ¶ Ad divisionem entis realis extra animam in substantiam quantitatem qualitatem et sic de aliis est divisio entis realis extra animam in entia realia extra animam.

¶ Dico ergo quod uterque istorum intellectus [illegible] facere ad distinctionem predicamentorum non accipiendo hic predicamenta pro intentionibus solis sed pro rebus ipsis in quibus fundantur. [illegible] de opinione intellectus non est de opinione intellectus propria. sed magis de opinione intellectus secundo modo quod sit in primo questionis expositum est. Unde predicamentum est utrum substantia quantitas qualitas et sic de aliis distinguantur solum secundum rem. ¶ Circa questionem sic intendo procedere. Nam primo suppono quod tria prima predicamenta scilicet substantia quantitas et qualitas distinguuntur realiter. primo intendo ostendere quo relatio distinguatur ab eis. secundo quo alia sex scilicet actio passio et sic de aliis distinguantur ab aliis et a predicamentis. videre enim quomodo relatio distinguatur a tribus primis non est aliud quam videre quomodo relatio differat a suo fundamento. circa quod intendo facere quatuor. primo ponam diversas opiniones cum suis motivis. secundo intendo arguere contra eas. tertio ponam opinionem que videtur mihi vera. quarto respondebo ad motiva opinionum. quinto movebo quedam dubia et solvam. ¶ Prima opinio est que ponit quod relatio et fundamentum non dicunt duas res facientes compositionem ad invicem. sed tamen differunt ex natura rei ut dicunt et alio modo [illegible] quia ut dicunt differunt sicut diverse formalitates sive diversi modi. quia id quod aliqui vocant formalitates alii vocant modos non est diversitas nisi in nomine. Alii dicunt quod relatio et suum fundamentum alio modo dicunt duas diversas res quarum una facit compositionem cum alia. unde quod similitudo fundata in albedine facit compositionem in ipso subiecto. Iste due opiniones conveniunt in hoc quod utraque ponit quod relatio et suum fundamentum aliquo modo differunt realiter et quantum ad realitatem quam ponit relatio in suo subiecto. et hoc probatur tribus rationibus. prima ratio talis est. divisio entis extra animam debet esse in diversas res sive in diversa realiter extra animam. sed divisio entis in substantiam quantitatem qualitatem et relationem est huiusmodi. ergo relatio dicit diversam rem a quantitate et qualitate in quibus fundatur. Si dicatur quod non oportet quod distinctio eorum sit secundum rem. sed sufficit quod utrumque eorum dicat ens reale extra animam. contra. illa divisio que est per se entis extra animam debet esse per diversa realiter extra animam. sed divisio entis in substantiam quantitatem et sic de aliis est per se divisio entis extra animam ergo etc. Maior patet. Minor probatur quia sicut quantitas non dividitur per se nisi per entia pertinentia ad quantitatem ita et ens reale non dividitur nisi per entia realia. utrumque

tamen dividitur per se per sua genera. Minor patet per philosophum quinto metaphysice ubi distinguit ens divisum in substantiam quantitatem et sic de aliis quod ens in [illegible]. ¶ Secunda ratio talis est. relatio concepta circa fundamentum aut est ens reale aut non. si sic. habetur propositum scilicet quod dicit aliam realitatem a fundamento. quia illud quod dicit ens reale concepto quod dicit aliquam realitatem ab eo. Si secundo modo tunc relatio concepta circa fundamentum non esset nisi ens rationis. sed in nullo istorum ens dividitur reale. ergo ens reale non dividitur in relationem. Si dicatur quod ens relatio non consequitur fundamentum tunc sequitur ut videtur quod relatio sit formaliter ipsum suum fundamentum scilicet quantitas. sed quod est formaliter quantitas vel qualitas non est distinctum predicamentum ab eis. ergo etc. ¶ Tertia ratio talis est. nulla res causat sibi ipsi. sed relatio causat respectu sui fundamenti [illegible] non facit distinctum predicamentum ab eo. ¶ Secunda opinio que ponit quod relatio et suum fundamentum sunt diverse res et faciunt compositionem. adducit ulterius predictas rationes. Et aliquas ad probandum hoc. quarum prima talis est. relatio precise accepta se habet per additionem ad suum fundamentum. Aut ergo addit aliud ens reale diversum a fundamento aut non. Si sic. ergo additio alicuius vel ad aliam diversam rem ab ipsa faciat compositionem cum ea. sequitur quod relatio faciat compositionem cum suo fundamento. si non sequitur quod relatio precise accepta non sit ens reale quod sit falsum etc. ¶ Secunda ratio talis est de nullo potest verificari aliquid de novo quod prius non erat verum nisi fiat additio alicuius rei de novo acquisite et per consequens facientis compositionem cum precedentibus. sed de aliquo verificatur quod sit simile quod prius non erat. ergo aliqua est res acquisita in isto subiecto de novo faciens in eo compositionem cum precedentibus. sed hoc non est verum nisi ipsa similitudo quia aliquis potest fieri similis nulla mutatione facta in eo secundum aliquid absolutum similitudo ergo faciat realem compositionem cum suo fundamento. Istam sic movent ponentes. ¶ Secunda probat quod relatio dicit rem differentem a suo fundamento que facit compositionem cum eo. primo sic. quia omnis unitas vel est unitas simplicitatis vel compositionis. sed unitas simplicitatis excludit omnem diversitatem realem in eo quod dicitur sic unum. ergo si relatio et suum fundamentum sunt diverse res faciunt compositionem. ¶ Tertia sic. quecumque diverse realitates simpliciter et in actu existentes sunt diverse [illegible] non possunt facere unum nisi per compositionem ergo etc. ¶ Contra secundam opinionem arguitur. primo sic. quia si relatio dicit aliquid distinctum a suo fundamento faciens compositionem cum eo. sequitur quod agens in eo quod agens patitur. sed hoc est falsum ergo etc. consequentia probatur quia illud quod recipit aliquam rem de novo qua prius carebat facientem compositionem cum eo patitur. sed si relatio est alia res a fundamento et recepta in relato agentis in eo quod agens recipit eam de novo ad diversum ab eo scilicet suam relationem ad passum. ergo si relatio dicit aliquid diversum a fundamento faciens compositionem cum eo receptum in ipso relato agentis in eo quod agens patitur. falsitas autem consequentis patet scilicet quod agens in eo quod agens patiatur quia opposita [illegible] in idem. ¶ Tertia ratio talis quia nihil de novo potest venire alicui diversum ab eo preter et faciens compositionem cum eo sine sui mutatione. sed relatio realiter convenit alicui sine sui mutatione. ergo relatio non dicit rem facientem compositionem cum fundamento

albedo contrarium patet per philosophum 4 physicorum. Maior probatur. quia
illud quod suscipit aliquid de novo facit compositionem cum eo
habet se aliter nunc quam prius in se ipso aliter nunc quam prius si
aliquid susceptum in se est mutatum ergo etc. Si dicatur quod
aristoteles intendit loqui de relatione rationis. Contra. quia ibi
intendit probare aristoteles quod ad relationem non est motus
nec per hoc quod relatio acquiritur sine mutatione et motu. Si
ergo quando dicitur quod relatio acquiritur sine motu intendit de
relatione rationis non sequitur quia non tenet ad relationem
realem. Si dicatur quod intendit quod motus non terminatur
ad relationem sed quod tamen per se et per se motus terminatur
tamen sicut ad terminum per accidens et consequentia. Contra hoc
arguitur. primo quia terminus per se et per accidens motus acquiritur
in eodem subiecto quantum ad id quod acquiritur tantum motum per mutationem
eiusdem sui. Sed relatio acquiritur in aliquo quod de illo in quo est
per se terminus motus quia dealbato aliquo similitudo acquiritur
in albo in quo non fuit acquisita albedo quae erat
per se terminus motus supposito quod albus prius erat albus
ergo similitudo acquiritur in albo sine sui quacumque mutatione
Sed hoc non potest ut dictum est. Si relatio diceret diversam
rem a suo fundamento faceret compositionem cum eo
ergo etc. Secundo sic quia illud quod primo acquiritur et solum
in motu per motum est per se terminus motus. Sed quia sola
relatio advenit alicui de novo sed quando prius albus existens
fit similis albo dealbato. ergo si relatio quando de novo
acquiritur per motum eius quod refertur per eam sequitur quod
quando relatio est per se terminus motus quod est inconveniens.

Ideo videtur utramque partem simul adducendo unam partem
quae talis est. relatio non dicit a suo fundamento nisi per tantum
respectum quem importat. Sed relatio non ponit tamen ad quod in suo
subiecto in quo est sicut fundamentum. ergo relatio non ponit
in suo subiecto aliquid diversum a suo fundamento. Maior
patet. quia relatio non dicit a suo fundamento nisi per illud
quod dicit ab absoluto. Sed relatio non dicit ab absoluto nisi
per hoc quod importat tamen ad quod ergo etc. Minor etiam patet
quia relatio non est cuiusdam ad seipsum. Sed semper est
ad alterum ergo non ponit tamen ad quod est in suo subiecto.

Sed nec 3o ponenda opinione quod eodem tamen [illegible]. Ad
cuius evidentiam sciendum quod relatio importat duo. unum
in recto quod ponit in suo subiecto et aliud in obliquo
secundum tamen ad quod. Verbi gratia paternitas quae est relatio patris
ad filium importat aliquid in patre subiecto quod est in patre
formaliter et filium ut tamen ad quod. et utrumque est
de ratione complexus relationis quia et id quod ponit in subiecto
quod refert sit de ratione eius patet sic quia de ratione
relationis est quod sit alicuius subiecti relativum per ipsam
ita quod sicut qualitas est quod forma qualis dicitur
et relatio est quod forma habet esse ad aliud refertur.
Sed non esset si non includeret in sua ratione tamen ad
quod importat includat in sua ratione tamen patet dictum primo
quia id quod remoto relatio non manet in re nec in
intellectu includitur in ratione relationis. Sed tale est hoc.
ergo etc. Maior patet quia removeatur per mentem saltem
in intellectu. Sed hoc quod non est de eius ratione. Minor
patet quia ablato ad quod relatio sicut non manet
nec in re nec in intellectu. Secundo quia relationes
constituit in aliud se habere. Sed illud ad quod se
habet est tamen ad quod ergo etc. Ideo ista pars quod
relatio quantum ad id quod dicit in recto et ponit in suo subiecto
non dicit aliam rem a suo fundamento. Sed dicit eandem

rem cum suo fundamento. Sed aliud tamen ratione sicut albedo
et similitudo. Sed quantum ad tamen ad quod est dicit ad aliam
rem a suo fundamento. Et quod ista pars stat in hoc quod
relatio non dicit aliam rem a suo fundamento nisi tamen tamen
ad quod et hoc probatur per rationem sicut adductam
contra primas duas positiones. quia relatio non differt a suo fundamento
nisi per hoc quod differt ab absoluto sicut supra positum est. Sed non
differt ab absoluto nisi per hoc quod importat tamen ad quod
ergo etc. Istud restat. Ergo contra ad motiva aliorum.

Ad primum ergo dicendum quod relatio dicit diversam rem a quantitate
et qualitate et a quolibet absoluto sed secundum tamen ad quod ipsam
quod importat in obliquo et hoc sufficit ad alietatem
relationis ab aliis. per hoc patet ad sequentem
instantiam. quia non oportet dare talem rationem
qualis illi ponit. Ad secundum dicendum quod relatio non consequitur
realitatem fundamenti. Sed realitas relationis consequitur rationem
qualitatis et quantitatis quod ex hoc sequitur quod relatio non dicit rem a
fundamento. Dicendum quod immo. Sed aliquid differt ab aliquo
dupliciter. uno modo quia dicit rem totaliter consequentem id
quo modo differt a forma. alio modo per additionem ad id quod
compositum differt a materia quia addit formam. Sicut quod relatio
differt realiter a fundamento non consequentem realitatem eius
sed per additionem realitatis eius. scilicet tamen ad quod importat
in obliquo sed illa realitate non ponit in illo nec in-
cluditur in parte sui. Sed ut tamen ad quod est non facit
compositionem cum suo fundamento. Ad 3m dicendum quod relatio dicitur
differre a fundamento realiter ratione tamen ad quod est quod
absolutum non includit in sua ratione nec includit sua
realitate. Unde ad verificandum de aliquo quod sit simile requiritur
aliquid reale. scilicet entitas tamen ad quod quod non requiritur ad
verificandum realiter quod sit album vel nigrum. Ad primum in contrarium
quod [illegible] quando dicitur quod relatio praesupponit accepta per additionem
se habet ad fundamentum. Dicendum quod se habet per additionem ad
fundamentum non sic excludunt fundamentum ut dictum est
Sed sic includunt fundamentum cum realitate aliqua. scilicet tamen ad quod
includitur in obliquo. Ad aliam rationem quando dicitur
de nullo verificatur aliquid realiter quod prius non erat
nisi etc. Dicendum quod ad verificandum de novo de aliquo aliquid dupliciter
uno modo quantum ad hoc quod [illegible]
per mutationem sit aliud quod est aliquo modo quantum ad hoc quod sit
aliquo modo [illegible] per aliquam mutationem sui.
Sed secundo modo bene potest aliquid verificari de aliquo de novo
sine sui mutatione et isto modo relatio verificatur de aliquo
sine sui mutatione de novo sed quando aliquid album et
dealbato incipit esse simile. Sic est in proposito. Circa
dubium primum est. Quod videtur quod relatio dicat plures res
quia importat diversas. Sed est dicendum non dicit aliquam
unum simpliciter et per se. ergo secundum hoc relatio non dicit aliquid
unum ens per se quod est inconveniens quia res unum duorum
generum dicitur esse unum per se. Ad 2m dubium est quia ut
videtur secundum praemissa non videtur unum simpliciter
conceptum contra praemissa ponentem. de cuius ratione est. Sed hoc est
inconveniens cum utrumque genus generalissimum dicat unum
simpliciter conceptum. Ad 3m dubium est quia secundum
praemissa videtur quod duae relationes oppositae non ad sunt
reales quia duo fundata albedine. Verbi gratia similitudo Socratis ad
Platonem non ad albedinem consequitur. Sed similitudo Socratis ad
albedinem Platonis. Et e converso similitudo Platonis ad
Socratem non ad [illegible] sed albedo Platonis consequitur
albedinem Socratis. Ad 4m dubium est quod secundum praemissa sequitur

qd rlo fac^tis ad form̄ & simil^r ad silē. sic cal^d
rlo s^m re saltē magis talibz ominus. v. g.
qn calid^s facit calid^m in calido agente rlo
agentis nō dr alīd diuisū re ab ipo calore
qd sit in ipo agente. sic rlo silitudīs fūdat^r
sr eundē calorem nc dr aliqd diuisū re ab eo
mo in quo est sm n ex pte tn qd vtz
rō ista^r ad calorē pductū. cū g^o iste due
rlones eandē rem inportāt & q^t ad id qd po-
nūt i ipo & q^t ad rlitatē qm requirunt in rō
si rlo nō dr a suo fūdamento nisi sm rō diu^
sitatē tn vr qd iste due rlones sint eedem
sm rem. Ad p^m g^o dr. qd s pmissa nō
sr qd rlo sit pluries res qm alie loco nec est
qd includit plures res ex quibz sit ex ptibz
integratur. s; est a^ca vna res. & est aliqd rei
ut ti = aliqd in se aliqd re & illa re p se
[marginal: =] Aliquis nō tollit illā rem = aliqd vnū
ens i se. Ad 2^m dubiū dr qd rlo q^m ad id
qd est nō inportat n vnū simpl^r & p ons
q^m ad id qd inportat n vnū 9ceptum
sipliciter. vl pt dici qd 9ceptus gnalissim
lz sit sr q^m ad id lz qd nō sit resolubil i duos
9ceptus vnū. quorum vnus sit gnus & alius
drie nō tn est in genus qd gnalissim inclu
dat plura quorum vnū 9trahat alterum sic ano
logū ad anologa. Ad 3^m dubiū dr. qd lz
oppo^te rlones nō dicant aliqd diuisū re
[marginal: ab] ab ambobz fūdat^ts simul acceptis tn vtraqz
carum inportat aliqd diuisū re ab vnoqz
ab^to p se accepto. ista silitudo fortis
vna cū albedine fortis inportat albe^nes
plonis ut cz & eo^a. s; albedo eius sm se
accepta nō inportat albedinē plonis nc
eo sil accepte rlones a be nō eodē
m^o inportant illas duas rlitates. sd ab^ta
ista rlones sil accepte ut sic mutuo se
inportat. s; ab^ta nō mutuo se inportant
vni ad verificand de plone qd sit silis
sorti req^r a^ca realitas q nō req^r ad
verificand qd sit albus. Ad. 4^m dubiū
[marginal: ar^o] dr. p^o qd dato qd illa rō 9cludr3 qd 9t
dare duas rlones diuersaz rerum quaz
vna n dr re^t ab alia tn n 9cludit
qd rlo nō differt re^t ab aliis pmitiis
ita qd ad h differt = calid^s ul esse
silē ul alia rlone relatū. Dolcius
i pt dr qd nō sr oio illas duas rlones
esse eandē rlonē re qr i rlitas p^o ut
est rlo agentis nō inportat aliā rlitatē
nisi calorē pductū ab illis agente.
ut qr ē silido pt inportare quecumqz aliū
calorē. Et qr illa rlitas ut est rlo a
gentis req^t qd calor pductus qm inportat
sit quz nō ens l saltē sibi ipi dēlictus
sit nō ens. s; ut est silitudo lz nō inportat
qr si p ipo^le neque calor 9t pductus nc
9t nat^s ipi delictus 9t n ens adh ea
q hrent eos 9m silla. Ad 9nem g^o
q^m ad istā pte 9uit 2o^r ut. s. opacas
mellos po^us faciat ad distoēz rlois actibz

[marginal notes, left column: ad p^m lau^d; ad 2^m; t min^o rō nō m; ad 3^m; ab; ad 4^m; ar^o; 2 p^o; hoc; a p^o dun]

pcedn^bz pmitus pz qr actu^o toz rlitez
rlonis ex n rei sue sm opone melleus
distingr^r ab aliis pt tm qd inportat lz in
suo sbo inclul ponat diuisa rem a suo
fūdat^to. Ad 2^m & ad alia sex pmita. s.
actionē & passionē 2c. pmo ponā duas
opiones qz n ddo vas. 2° arguā 9t eas
3° ponā opionē qm ddo vām cū sua de
claratione. Et modo qdam dubia & solua.
Ad pmā sao qd qdam ponūt qd pdca
.6. pmita dnt r^s extrīnecus & dnt illos r^ds
extrinsecos = qui potius fūda^tis nō nat^o
seq^e fūdamīta. sd potius actō & passio nō
nato sr^o agere & pati. & mlz dnt ut dnt
a rlonibz ptinētibz ad genus rlonis.
Alii v dnt qd pdca. 6. pmita dnt ali^ta
cū rlone. v. g. v dr alicū qd est loc^s cū
rlone ad loc^u. Ista s; opinione ar^o 9tra
rlonibz quaz pma talis est. pdca r^s aut
cenz esse 9sistit in a^do sr hre aut n. si sr
g^o sūt d gnē rlonis. qr sm phm in
pmitus rla sr quoz = 9sistit in a^do sr
hre. Si nō g^o sr ab^ta quia oē qd ē l est
ens ad se ul est ens ad alterum. si ē ens
ad se est ens ab^tm. Si est ens ad alt^m
eius = 9sistit i hndo se ad altm & p 9ns
ptinz ad genus rlonis. g^o impo^le est pone
a^cos r^s extrīcos qui nō ptinet ad a^ca
ab^ta vl ad gnus rlois. g^o impo^le est ponē et
2^a. rō talis ē. qr sm teo r^ds ptin^tes ad
genus rlois sr qui positus fūdamītis de
na^te seq^e ad ea. s; r^s agentis ad passū
et eo. sr h^s. g^o tales r^s ptinet ad gnus
rlonis. nc p 9ns faciūt pmita distīcta
a rlone. Maior pz sm eos. Mi^re pbo
qr fūdamīta istaz rēu nō vnū = nisi
forma fluens q po^e in passo & pn^ci^m
ac^m i agente. s; istis ambobz positis
d na^te sr^o mutu^s r^s agentis & passi
ad inuicem g^d 2c. Si dicat^r qd positis
pmi^ps actis & passiuis n sr^e actō & pas^o
quas vocant r^s. nichil ē qr rlones
agentis & passi nō fūdant^r sr pnci^m
passium ex pte passiui passi. s; sr forma
fluente ut dcm est quas po^ta nato seq^e
pdca mutua r^s. Ibz 3^a. rō talis ē phs loquens
de rlone i. 4. meto^e dr qd qdam sunt
rlones q seq^a agens in actu & passiū i
ac^t. alii a. pdcas r^s sr ^cbz quos vocat rlo
nes ad gnus rlonis ptinētes sr^o qd agens
2 passiū i actu & ut dca pt sug ab^ta
9seq^e duo paria rēu qd vnc inqens. Te
rtia^l est. qr sd qlitas nat^o 9sequens sunt
lcm & qualitas n nat^o 9nis se hnt ad
variand gnus qlit i r^s nato 9sequens sunt
fūdamītū & r^s nō nato 9nis se hnt ad va
riand gnus r^s. s; qlitas nat^o 9ns & qlitas
nō nato 9ns n variat gnus qlit. g^o 2c.
Ad 9firma^c rō qr nato 9seq^r & nō nato
9sequi se hnt sd actis in sepale ad actus
sepale. s; rlita nō variat gnus ut pz d se. g^o 2c.

[marginal notes, right column: actu; ar^o p^a; ar^o]

Ad 3m contra opinionem arguo ab eisdem rationibus. quia ista
talis est nullum unum predicamentum includit conceptum
duorum predicamentorum. sed secundum istos .6. ultima predicamenta
includunt in sua ratione absolutum et relatum quod pertinet
ad diversa predicamenta ergo etc. Ad 2m ratio talis est
omnis forma absoluta est substantia vel qualitas et omnis
res non necessario pertinet ad genus relationis ut probatum
est. sed secundum te sex alia predicamenta non aliud sunt
quam absolutum sub ratione generis sed quod .6. ultima predicamenta non
dicunt aliam rem diversam a 9 primis predicamentis
Ad 3m talis est denominatio quam facit illa .6. predicamenta
aut est ex aliquo extrinseco aut ab aliquo intrinseco
formaliter perficiente ipsum denominatum. Si primo modo non
oportet addere sub ratione. sed sufficit ad distinguendum
ea ab aliis quod in forma patebit. dicunt quod ipsa predicamenta
denominationes ab aliquo extrinseco. Ad 3m 2o modo sic
predicta predicamenta non dicunt aliquid absolutum nec aliud se
habens quam 3. quia quod dicit perficiens aliquid intrinsece vel est
substantia vel quantitas vel qualitas. Hic 3. teneo
partem priorem quam credo veram. Ad cuius evidentiam est
sciendum quod aliquid potest dici denominare ab aliquo 3o modo
quia 1o sit denominatio ab aliquo intrinseco ipsi de-
nominato. quia scilicet sit forma in ipso sicut per proprietates
super intrinsecas et secundum ad hoc 2m dicitur uno modo quod
denominet ipsum in se et absolute et sic denominant .3.
predicamenta. ut quantitas dicitur. forte substantiam quantam vel
qualem. 2o modo quod sit denominatio ab intrinseco in
comparando tamen aliquid extrinsecum ut tamen ad quod se
habet id quod denominatur. Tertio modo denominat relatio
ut quantitas dicitur forte similem vel dissimilem secundum
vel ... et sic de aliis. alio modo fit denominatio
ab extrinseco ab eo quod non est in denominato
formaliter et sic fit denominatio ab ultimis sex
predicamentis. unde quando dicitur aliquid agens vel locum vel ad
esse 3 denominatio ab aliquo extrinseco et hoc probo. quia quando
dicitur agens. Sed agens ista denominatio aut est a
ratione agentis ad passum aut est denominatio
ipsius agentis a ratione passi ad agens. et
ab ipsa forma fluente quam acquirit in passo. non primo
modo quia denominatio unius cuiuslibet a ratione qua
respectiva pertinet ad genus relationis ut probatum est.
sic 2o modo quia actio agentis non importat relationem
passi quoniam ut dicit se per consequens. ergo 3m
scilicet quod est denominatio agentis a forma fluente. sed
forma fluens dicit absolutum extrinsecum ab agente
quod sit in passo sicut ergo etc. Et idem dicitur
quando ad dicitur locatum et sic de aliis. Ad rationes ergo
quando ergo verum. sed predicamenta predicta dicunt rem ab
aliis. Ad quod quando dicitur ad necessitatem denominantis non
dicunt a tribus primis predicamentis absolutis. sed quando ad
id quod denominant requiritur ad rationem denominatum
ab eo quod denominant per denominationem denominativam
extrinsecam. verbi gratia calor causans in passo ad hoc
quod denominet ad calidum quod est denominatio
intrinseca non aliud requiritur ut sic quod denominatur per
ipsum a forma in quo est. unde sed per impossibile ponitur
quod calor esset in ligno. et non haberet causam effec-
tivam. adhuc unum esset formaliter causatum. sed ad hoc quod
denominet aliquid ut calefaciens dicitur necessario requiritur aliquam
rem in subiecto scilicet causam efficientem caloris et similiter est de
loco et situ. quia ad hoc quod situs denominet ut

situatus/ puta ad esse locatum non requiritur nisi forma in qua est
ad hoc autem ut denominet ut locus locatum requiritur aliud de
extra sufficiens. Sic ergo cum ut sit denominatio denominationis
extrinseca importat aliquid relative quantum ad rationem denominantis
ab aliis precedentibus quod denominant denominatione intrinseca
quod diversitas sufficiat ad distinguendum predicamenta. sed contra
a quo actio ipsa denominatio fit eadem hinc inde. sunt etiam
modo sic .6. dubia. quorum primum est quia non sunt ista
predicamenta denominantia denominatione extrinseca sumpta a
relatione sed per superadditum absolutum ut quia unde aliquid posset
denominari a relatione extrinseca. sed ab extrinseco absoluto. 2m
dubium est de passione quia non videtur quod passio denominet de-
nominatione extrinseca quia passio denominet passum et sit in
passo sicut in subiecto. puta calefactio passio est calefacto
et denominet calefactum. Ad 3m dubium est de situ
et ubi. quia non videtur quod habeant aliquid dictum. Siquidem est
absolutum in loco et est secundum talem dispositionem partium non videtur
differentia tale requiri. Ad 4m dubium est quia unum importat
quasdam habitudines et similitudines (?) quia hec sunt producta
producatum quod pertinet ad actionem et hoc locatum et sic de
aliis unde dicitur quedam habitudines. Ad 5m dubium est quia hoc
videtur quod substantia posset pertinere ad genus actionis quia ad potentiam
denominari a substantia denominatione extrinseca. Ad 6. dubium est
quando id movet seipsum id quod est id seipsum movens et
motum et actio et passio quia utrumque. tunc non videtur quod denominat
agentis et passi ab actione et passione sit denominatio
ab extrinseco. Ad primum ergo istorum dico quod denominatio
ab extrinseco requirit per se aliquas habitudines intrinsece ex-
trinsecum denominantis et denominatum ab eo quia eo quod ex parte
se gradione rerum talis modus denominandi consequitur
eas. et ideo ex quo id a quo fit talis denominatio sic fuit
per se aliquas habitudines et per hic de non est per se fundatum
habitudinis aliquin non esset in infinitum aliquin esset in
infinitum et ideo talis denominatio non fit a ... sed ab habitudine
Ad 2m dico quod licet sit inter denominans et denominatum
habitudo sive relatio per se tamen in predicamenta non dicunt illos relationes
que pertinent ad genus relationis. sed illa .6. predicamenta solum dicunt
absolutum ut denominans extrinsece ut dictum est. Ad 2m
dubium dico quod quamvis videtur quod passio non denominat denominatione
extrinseca nec tamen differt ab aliis. quia 3 primis et superius
a primis et huiusmodi. sed in hoc differt ab eis quia dicit formam in
fluxu. puta calefit vel frigefit. sed aliquid dicit formam
in permanentia. puta calidum vel frigidum tamen licet sic
denominet intrinsece potest tamen per actionem per consequens
quia hoc ad eam. Aliter potest dici et credo quod melius quod
passio quantum ad unum de .6. predicamentis ultimis non dicit formam
ipsam formam in fluxu. sed magis dicit denominationem
extrinsecam a causa efficiente in quod forma sic ponitur in
fluxu sive in permanentia. Si accipiatur per impossibile
prima ipsa sine causa efficiente formam habens eam non
denominatur secundum eam fieri vel factum. unde denominatio
quia 3 hoc fieri vel secundum formam non aliud est quam hec causam
efficientem istius vel istorum. unde quando dicitur hoc calefieri
idem est ac si diceretur hoc secundum calorem habere causam efficientem
sicut est quando dicitur agens agere est denominatio agentis
ab actu effectivo non aliud est calefaciens calefacere
quam calefacere hoc calorem efficientem a se. et quando dicitur quod
passio est in passo. Ad quod verum est actio et passio
est forma in fluxu. sed accipiendo passionem prout ea a
quo fit denominatio secundum fieri vel factum. Ad 3m quod ad
hoc passio non dicitur formaliter ad extrinsecum passo. sed dicit

forma effectiva ut denominantur extrinsece secundum formam effectam que est in eo [illegible] non dicitur quod forma influxa que est ipse motus secundum se accepta non dicat ad principium sed a forma absoluta dicta, puta calor influxus et calor secundum se dicitur et [illegible] quod motus terminatur ad illa principia in quo sunt res accipiunt per motum. Et vero denominatur [illegible] forma a causa effective talis denominatio pertinet ad passionem [illegible] est principium. Sed econverso denominatio agentis a forma effecta pertinet ad principium actionis.

Ad 3m dicendum quod quia in eodem loco et eodem loco [illegible] diviso loco diversis partibus loci applicatur, id est secundum diversitatem [illegible] continue loco ad totum locum et partem ad partes.

Ad 2m dicendum quod quamvis hec non importat relationem realem [illegible] quod partibus filius et econverso quamvis vero dicitur similitudine [illegible] ad [illegible] cuiuslibet denominativi ad denominans [illegible] quod homo habet humanitatem et album albedinem.

Ad [illegible] quod locatum est hic locatum [illegible] non importet relationem realem sed importat similitudine denominativa ad denominans [illegible] in omni denominatione extrinseca vel intrinseca.

[illegible] nota quod licet [illegible] sit relatio realis [illegible] denominatio predicta extrinseca non dicat relationem nec hec [illegible] denominationis extrinsecum importat relationem.

Ad 4m dicendum quod aliud est actualitas quantitatis et qualitatis et actualitas relationis et aliorum [illegible] principiorum. Nam actualitas quantitatis et qualitatis consistit in hoc quod advenit enti in actu per inherentiam. Actualitas autem relationis consistit in hoc quod accidit forme [illegible] composito ex forma et [illegible] ad [illegible]. Actualitas autem aliorum principiorum consistit in hoc quod ad extrinsecum accidit alicui [illegible] vestis vestito [illegible] loco. [illegible] impossibile est [illegible] accidere alicui quod impossibile est [illegible] alicui adherere. Sed 2o et 3o modo nichil [illegible] [illegible] quod est accidere alicui [illegible] actualitas [illegible] secundum [illegible] quia [illegible] est. Sed [illegible] importare [illegible] [illegible] conformitatem ad [illegible] similitudinem aliam et [illegible] ad actualitatem relationis. [illegible] importat denominationem aliquam extrinsece advenientem et [illegible] ad actualitatem [illegible] principiorum, immo isto solo modo actualitatem [illegible] salvari quod actio sit actus [illegible] quod forma acquisita in passo [illegible] denominat agentem [illegible] sit actio. Nam forma [illegible] est [illegible] et [illegible] forma [illegible] est nata denominare denominatione extrinseca [illegible] sicut [illegible] actus [illegible] extrinseca.

Ad [illegible] dicendum quod [illegible] ipsum motum secundum [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] motum possit movi [illegible] duo [illegible] divisa [illegible] unum sit actum et ad passum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] agens ut agens denominatur denominatione extrinseca a forma effecta quia forma effecta est extrinseca saltem a principio actio.

Ad rationes [illegible] patet ex dictis. Nam dictum entis in [illegible] et [illegible] est dictio vel [illegible] diversas res [illegible] divisionibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad hoc non facit [illegible]. [illegible] ad distinctionem entis [illegible] ut primitus [illegible] secundam intentionem [illegible] ut si dicant entis [illegible] ad divisionem entis in [illegible] sic accipitur facit [illegible] [illegible] impossibilibus eo modo quo facit ad generationis. :

Ad 3m sic proceditur et arguitur quod repugnat fidei ponere aliquod complexum [illegible] causatum et quod non [illegible] necessarium [illegible] quia repugnat fidei ponere aliquod incomplexum esse causatum et quod sit necessarium [illegible] et fidei repugnat ponere complexum esse causatum et quod sit necessarium [illegible] [illegible] [illegible] ponere aliquod incomplexum et quod sit necessarium est ponere ad causatum [illegible] causatum a deo de necessitate quia deus causat mediate sive immediate. Sed hoc repugnat fidei [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] sit [illegible] non est necessarium [illegible] [illegible] quia ponere complexum causatum et necessarium non repugnat fidei nisi [illegible] quod causatum [illegible] necessarium [illegible] [illegible] sed in [illegible] [illegible] [illegible] complexum et incomplexum quia [illegible] ponit causatum et necessarium [illegible].

[illegible] [illegible] est quia incomplexum causatum et necessarium non repugnat fidei [illegible] complexum [illegible] [illegible] [illegible] quia causatum [illegible] est necessarium. Sed causatum [illegible] habet causam [illegible] [illegible] quia sicut [illegible] [illegible] ad causatum causatum sit causatum ita deus potens [illegible] [illegible] [illegible]. Sed deus actu causans est causatum actu causare [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] duo facienda. Primum est videre de causa [illegible] complexorum que dicuntur necessaria [illegible] habeant causam. 2o respondere ad [illegible].

[illegible] ad primum [illegible] sunt facienda. [illegible] ponam opinionem quam non credo veram. 2o arguam contra eam. 3o ponam opinionem quam credo veram. 4o respondebo ad rationes aliorum.

[illegible] ad primum sciendum quod [illegible] ponit indistincte quod nullum complexum necessarium habet causam efficientem et hoc probant [illegible] rationibus [illegible] [illegible] nulla res habent causam agentem [illegible] [illegible] necessarium. Sed talia complexa ponuntur necessaria. Ergo talia complexa non habent causam agentem [illegible]. Sed omne quod habet causam efficientem habet causam agentem [illegible] quia omnia reducuntur mediate vel immediate in deum. Ergo talia non habent causam efficientem. Si dicatur ad [illegible] quod talia habent necessitatem non [illegible] sed concedimus.

[illegible] quia connexio [illegible] [illegible] secundum [illegible] necessitatis connexionis [illegible] necessitatem connexorum. Sed connexa [illegible] sunt [illegible] non possunt habere [illegible] quia [illegible] aliquod causatum et necessarium. [illegible] connexio [illegible] [illegible] necessarium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] necessariis connexis.

[illegible] vero talis est omnis connexio necessaria [illegible] [illegible] necessarium et [illegible] quod [illegible] unum habet causam et aliud. Sed connexa [illegible] necessaria [illegible] quod non habent causam [illegible] complexa [illegible] [illegible] [illegible] esse [illegible] vel [illegible] [illegible]. Ergo nullum complexum necessarium habet causam.

[illegible] [illegible]. [illegible] probatur quia illa complexa [illegible] sunt necessaria [illegible] quorum oppositum est equaliter impossibile [illegible]. Sed oppositum omnium complexorum necessariorum est equaliter impossibile quia omnia sunt impossibilia [illegible] includunt contradictionem [illegible] quod includunt contradictionem equaliter includunt contradictionem [illegible].

[illegible] [illegible] talis est quia id quod [illegible] enti equaliter et non enti non habet causam efficientem. Sed vero talis [illegible] equaliter [illegible] enti et non enti [illegible]. [illegible] [illegible] quia non ens non habet causam [illegible] [illegible] quia [illegible] talis necessitatis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]. Sed [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sic sit sive non sit [illegible].

[illegible] [illegible] vero quia contingens [illegible] [illegible] contingens [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Sed [illegible] non habet causam efficientem quod sit contingens quia contingens est [illegible] sit et [illegible] [illegible] habeat causam [illegible].

[illegible] vero talis est quia quod [illegible] in impossibilibus non habet causam quia impossibilia non habent

causam. Sed talis natura complexorum est in propositionibus. Nam chimera est chimera est natura [illegible]. Igitur istam propositionem [illegible] [illegible] est.
[illegible] quando dicitur hominem esse asinum [illegible] rem veram existentem in rerum natura [illegible] [illegible] si sic aut [illegible] causatum est in [illegible] complexum. Item [illegible] [illegible] [illegible] est absurdum [illegible] [illegible]
[illegible] homo est asinus [illegible] figmentum [illegible] nullo [illegible] asinus et chimera quod est absurdum [illegible]
Ad hoc [illegible] homo [illegible] asinus [illegible] figmentum [illegible] veritatem propositionis [illegible] Nam [illegible] ista est vera: homo est asinus. [illegible] ista chimera est figmentum [illegible] non [illegible] quod habeat causam effectivam. [illegible]
[illegible]

[illegible] duo: primo quod quando [illegible] complexa habeant causam [illegible] homo et asinus [illegible] veritates eorum [illegible]
[illegible]

saltem [illegible] ente [illegible]
[illegible]

et alia in actu. Contra secundo arguo de ista propositione homo est asinus. Quando homo et asinus supponunt pro aliquo homine et alio in actu [illegible] non est [illegible] aliquid complexum naturam habet causam efficientem quia hominem in actu esse asinum in actu habet causam efficientem. [illegible] dicitur quod non est [illegible] complexis [illegible] cum suo. Sed homo in actu et asinus in actu sunt [illegible] homo in potentia et asinus in potentia [illegible] Contra si ista homo est asinus quando [illegible] supponunt pro ente in actu non est [illegible]
Sed ad hanc homo non est asinus [illegible] ista homo non est homo [illegible] homo [illegible] ista homo non est homo [illegible] implicat [illegible] quo exponetur [illegible] implicatis [illegible] est [illegible] homo est homo et homo est asinus [illegible]
[illegible] istud complexum homo existit in actu [illegible] naturam ut [illegible] complexum homo existit [illegible] habet causam. Ergo complexum naturam habet causam [illegible] in actu habet causam.
[illegible]

10

dicta complexa. Primo duabus rationibus. Prima ratio
dicta est: illud quod convertitur cum alio secundum illud quod est
eodem modo habet causam sicut et illud cum quo convertitur. Sed veritas
talium complexorum convertitur cum rebus de quibus dicta complexa
fiunt secundum illud quod sunt, quia veritas talium complexorum
consistit in hoc quod unum includit alterum, unde
alterum eorum secundum id quod est includitur alterum, puta homo
secundum id quod est includit animal, et sic de consimilibus. Sed
veritas istorum complexorum sic habet causam sicut et res
subiecte et predicate ex quibus componuntur secundum id quod sunt.
Secunda ratio talis est: quia veritas talium complexorum sicut
habet causam, sic eorum incorruptibilitas. Sed incorruptibilitas eorum
sicut habet causam sic et ea ex quibus componuntur, ut supra
probatum est, ergo etc. Et sic patet primum, scilicet quod talia
complexa et eorum veritas eodem modo habent causam sicut
et ea ex quibus componuntur. Contra ad secundum. Sciendum quod aliqua
sunt que significant impossibilia, sicut chymera et consimilia.
Quedam significant ens diminutum, sicut est Deus et Trinitas
omnipotens et consimilia. Quedam significant creaturam, sicut
homo, animal et consimilia. Contra secundo ad primum, scilicet quod ad
ea que significant impossibilia: talia non habent causam, quia
omne illud quod habet causam est vel potest esse, quia
omnis causa dicitur respectu alicuius existentis vel possibilis. Sed nullum impossibile
ut sic est vel potest esse, ergo etc. Contra
ad secundum, scilicet quantum ad ea que pertinent ad ens diminutum,
scilicet esse Deum vel esse omnipotentem etc. Verum est quod
nullam causam habent, quia Deus est prima causa.
Contra tertio ad tertium. Sed quantum ad entia causata distinguo,
quia talia possunt accipi quantum ad esse in actu
et secundum esse in potentia. Si loquimur de eis quantum ad esse
in potentia, tunc dico duo. Primum est quod quantum ad possibilitatem
suam non habent causam nec actu nec potentia. Secundum est
quod id cui attribuitur talis possibilitas, scilicet
ipsa creatura que dicitur esse possibilis, habet causam in potentia.
Primum probo una ratione sic: quia possibilitas creature
pendens ex potentia divina activa et non repugnantia
ad esse. Sed neutrum istorum habet causam actu vel potentia,
ergo etc. Minor patet, quia nihil est ratio quare creatura dicitur possibilis
antequam sit nisi potentia causativa et non repugnantia ad esse.
Sed maior satis patet, quia sicut potentia divina qua Deus
dicitur potens et creatura dicitur obedire potentie nullam causam
habet sicut nec Deus, similiter non repugnantia creature ad esse,
et que inclusa est quoniam nec impossibilitas ad esse,
non habet causam. Secundum etiam patet, scilicet quod creatura cui talis
possibilitas attribuitur habet causam in potentia, scilicet causam potentem
dare ei esse, quia omne non ens actu
potens esse habet causam in potentia, scilicet potentem ei dare
esse. Sed creatura cui attribuitur talis possibilitas antequam
sit est non ens potens esse, ergo etc. Loquendo autem de
entibus creatis quantum ad esse in actu, dico quod est
quod omnia talia habent causam effectivam in actu,
quia omne quod est ens actu habet causam in actu.
Sed omnia entia creata in actu sunt huiusmodi, ergo etc.
Contra ad quartum, scilicet qualem necessitatem habent huiusmodi complexa.
Sciendum quod duplex potest esse necessitas: quedam dicitur
absoluta et quedam conditionalis sive in comparatione. Necessitas
absoluta vero necessitas est ad inesse et absolute impossibile
est aliter se habere, sicut Deus esse habet necessitatem absolutam.
Necessitas conditionalis sive in comparatione dicitur necessitas quia
ipsa conditio secundum quod est secundum se et absolute accepta

sit quod necessarium. Quia ipsa conditio sit secundum natura[m]
sed necessitas conditionalis que impossibilis est ad esse
sed aliquo. Sed impossibile est hominem esse sine animali
vel sic illud ad quod sit idem in eo per se. Sed animal
a homine suo dicitur ab eo sed volucrem non potest
esse sine corpore quod non differt ab ea. Ita quod
ipsa non sit secundum naturam. Sed ipsa conditio dicitur modo
eius ita quod hominem esse animal est necessarium. Idem
est ac si diceretur quod homini sit necessitas non conditionalis
sed absoluta. Aliter autem dicitur necessitas, scilicet absoluta et conditionalis
potest accipi affirmative et negative tam in simplicibus
quam in complexis. In simplicibus sed Deus quidem
necessarium est potentie. Chymera est dicitur quod impossibile est
quod est quoddam necessarium negativum. In complexis est sed
Deum esse dicitur necessarium esse potentie. Deum esse non
esse dicitur quidem impossibile sive necessarium non esse.
Hiis premissis dico quod illa complexa que dicunt ea
que pertinent ad ens diminutum et etiam ea que
pertinent ad potentias creature habent utramque necessitatem,
scilicet absolutam et conditionalem, quia impossibile est talia
aliter se habere. Impossibile est in talibus
secundum esse sicut in potentia. Sed primum istorum pertinet ad
necessitatem absolutam, secundum vero ad necessitatem conditionalis[!] quantum ad
Complexa autem que pertinent ad esse actuale
creature quantum scilicet ad illa complexa quod dicunt esse per se
ut homo est animal habent veritatem et sic de aliis,
talia habent necessitatem absolutam. Primum patet quia necessitas
conditionalis in se sumpta non quando exponitur. Sed
nulla talia habent necessitatem absolutam in esse. Patet quia necessi-
tas conditionalis que dicitur secundum non posse esse sic posito.
Sed in talibus complexis secundum non posse esse sic posito,
unde accipiendo hominem et animal quantum ad esse actuale impossibile
est hominem in actu esse sine animali in actu, ergo etc.
Contra facile probatur quod in complexis dicunt hec
necessitatem absolutam que nullo modo qualiter possunt aliter
se habere, scilicet nec in se sumpto nec dicto. Sed predicta
complexa habent in se sumpto in quantum denotatur secundum non
posse esse sic posito non possunt aliter se habere, tamen absolute
et in se dicto possunt aliter se habere, quia tam eorum et
connexio simpliciter absolute potest non esse sed stante suppositione
ergo talia non habent necessitatem absolutam. Contra ad cuius maiorem
evidentiam sciendum quod sicut iste albus est albus et albus
disgregat et currens currit et currens movetur et nec
opposita possunt distingui secundum sensum compositum et
divisum, sic et homo est animal et homo est vel non est animal
eodem modo possunt distingui. Sciendum ergo quod album de
necessitate est album patet hoc dictum secundum diviso? compositum
ut est sensus albus de necessitate etc. Album non patet ma-
nere album quin sit album et ideo est de disgregativum
album non potest manere album quin sit disgregativum
et sic est verum albus est de necessitate est album vel
necessario est disgregativum et eius oppositum est impossibile
quod album non est album est impossibile in sensu composito.
Album et secundum patet hoc scilicet divisum, scilicet quod de albo
de necessitate est album ut sit sensus quod album absolute loquendo
et divisim non potest non esse album, id est quod supposito secundum
nullo modo posse esse secundum sic posito, et ideo negatur
est falsa et eius oppositum contingens. Nam iste
album potest non esse album vel esse nigrum est vera in sensu
diviso et sic potest eius oppositum accipi in eodem sensu

non est necessarium. Unde in talibus complexis utraque pars compositionis est contingens in sensu diviso. Sed in composito affirmativa est necessaria et negativa est impossibilis ut deductum est. Et idem est de ista homo est animal et de quibuscumque compositionibus per se primi modi [illegible] actualiter clare. Et per idem hoc contingentia in sensu diviso est contingens habitudo [illegible] in se suo ad suum [illegible] ad [illegible] sed contingens connexio terminorum in sensu diviso. Quod autem necessitas complexorum sit necessitas connexionis patet per dicta adversariorum quia ipsi dicunt quod simplicia ex quibus dicunt talia complexa constitui non sunt necessaria sed dicunt quod ipsa complexa sunt necessaria.

Ex hoc arguo secundum eos. Ista complexa ut complexa sunt necessaria et non alia. Sed necessitas quae competit complexis est necessitas complexionis [illegible] et sic per [illegible] necessitatis habent ista complexa. Hoc dicunt duo dubia. Primum est de hoc quod dicitur quod sed album de necessitate est album vel potest esse non album. Ista propositio distinguitur: hoc de necessitate est album etc. quia quod album per se album distinguitur secundum sensum compositum et divisum etc. Quia iste terminus album potest supponere pro subiecto habente albedinem quod est inhaerens in subiecto vel pro ipsa albedine concretive accepta quod est formaliter in subiecto etc. Sed non potest esse de homine quia homo non imponitur ad significandum [illegible] ab humanitate [illegible] possit supponere pro humanitate [illegible]

Secundum dubium est. Quia secundum praemissa ista est necessaria homo actu existit, quia [illegible] homine [illegible] ad homines in actu sensum non potest esse [illegible] quia non est necessarium hominem esse.

Ad primum istorum dicendum quod non solum ista est distinguenda album potest esse non album vel eius oppositum quia scilicet album potest accipi pro subiecto vel pro forma. Sed accipiendo pro ipsa forma tamen distinguenda est secundum quod sensum compositum et divisum [illegible] et ad ipsam formam albedinis [illegible] in [illegible] et per consequens unum potest non esse album in actu quia albedo quae nunc est in [illegible] albedinis potest non esse [illegible] quia [illegible] ad sensum divisum et secundum quod unum [illegible] non potest esse simul [illegible] et actu quia [illegible] ad sensum compositum.

Ad secundum dicendum quod ista homo existit distinguenda est sicut ista homo est animal [illegible] et in sensu composito est una necessaria [illegible] alia. Unde ista homo in actu existit est necessaria quia impossibile est ponere hominem in [illegible] sine existere. Et quod dicitur quod existere non est necessarium dico quod verum est in sensu diviso quia accidentaliter homini [illegible] non est necessarium existere. Sed accipiendo in sensu composito necessarium est hominem [illegible] existere quia impossibile est unum esse sine alio ut dictum est.

Ad primum ergo [illegible] in oppositum dicendum quod necessitas [illegible] repugnat [illegible] agente libere [illegible] quia necessitas [illegible] effectus est quae impossibile est ipsum [illegible] non esse. Hoc autem repugnat effectui [illegible] agentis libere [illegible] quia talis effectus [illegible] potest non esse. Sed necessitas connexionis non repugnat effectui [illegible] agentis libere [illegible] quia non [illegible] [illegible] agente libere [illegible] et tamen unum non possit esse sine [illegible] quod pertinet ad necessitatem connexionis.

Ad [illegible] quod adducitur [illegible] dicendum quod [illegible] procedit ac si necessitas connexionis intelligatur sicut [illegible] dicitur quod ens quod sit [illegible] necessitas connexionis dicitur modo necessitatis quae unius compositio necessarium est ad ponendum [illegible] unum non potest esse sine alio. Unde est idem ac si diceretur quod istud [illegible] de necessitate consequitur connexio ad aliud [illegible] in [illegible] [illegible] connexio praesupponit connexa si accipiantur connexa formaliter [illegible] est. Quia connexio ut includens connexionem magis supponit connexionem [illegible] [illegible] actu supponit ab [illegible] et [illegible] ut sic. Non oportet quod connexio praesupponat [illegible] vel connexionis necessitas praesupponat necessitatem connexorum ut alia ab ea. Si autem accipiantur connexa [illegible] connexio [illegible] secundum rationem praesupponit connexa scilicet illos terminos qui connectuntur. Sed non oportet quod necessitas connexionis praesupponat aliquam aliam necessitatem ab ipsa in ipsis terminis connexis. Et [illegible] contingentia absoluta [illegible] aliquid [illegible] absolute se contingentes in suo [illegible] necessitas connexionis quod unum non potest esse sine alio.

Ad secundum dicendum quod [illegible] ad [illegible] illa. Sed scilicet quod omnia impossibilia sunt aequalia [illegible] est falsa. Ad probationem dicendum quod non omnia impossibilia aequaliter includunt contradictionem [illegible] potest patere ex dictis. Quaedam enim propositiones impossibiles includunt contradictionem utroque sensu scilicet composito et diviso. Et tales magis implicant contradictionem et magis sunt impossibiles. Aliae autem propositiones includunt contradictionem solum in sensu composito non autem in diviso et istae minus implicant contradictionem et minus sunt impossibiles. Immo plus dico quod nulla negativa implicat contradictionem nisi per necessitatem affirmativae oppositae. Unde ista Deus est non necessario [illegible] contradictionem [illegible] ista Deus est necessaria. Et sic una necessitas potest esse [illegible] alia. Et ad [illegible] suppono [illegible] una impossibilitas potest esse [illegible] alia.

Ad tertium dicendum quod [illegible] est falsa quia [illegible] [illegible] et [illegible] quae [illegible] non [illegible] in potentia non [illegible] in [illegible] et non [illegible] quia [illegible] in actu [illegible] in actu non autem [illegible] in actu. Sed [illegible] esse in potentia. Et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et habet causam efficientem [illegible] [illegible] connexionis [illegible] habet causam efficientem [illegible] actu.

Ad confirmationem quando dicitur quod [illegible] necessarium est contingens [illegible] dicendum quod [illegible] est [illegible] et [illegible] et [illegible] est [illegible] et [illegible] [illegible] non [illegible] quod est [illegible] est [illegible] non [illegible] [illegible] quod est contingens.

Ad [illegible] dicendum quod quando dicitur quod chimaera est chimaera et consimilia quod illa necessitas est necessitas [illegible] quod nihil [illegible] est quam dicere impossibile est impossibile et talis impossibilitas [illegible] impossibilitas absoluta [illegible] impossibilitas habet causam efficientem [illegible] est [illegible] de [illegible] necessitate et de necessitate [illegible] quae [illegible] complexis et impossibilibus [illegible] causam in [illegible] quia ista necessitas habet causam ut dictum est.

Ex his ad [illegible] quod [illegible] repugnat fidei ponere [illegible] complexum [illegible] necessitatem habens causam efficientem. Unde quod sic loquendo de necessitate absoluta non [illegible] de necessitate connexionis [illegible] quia necessitas absoluta [illegible] quae nullo modo [illegible] potest [illegible] non esse [illegible] sic habere. Sed hoc repugnat [illegible] effectui [illegible] secundum fidem quia secundum fidem omnis effectus [illegible] potest esse et non esse [illegible] et [illegible] sic habere absolute loquendo quia secundum fidem [illegible] omnium agit libere [illegible]

[illegible] quia sed [illegible] non [illegible] aliquid duo [illegible] [illegible] libere [illegible] quorum unum non potest esse sine alio. Sed necessitas connexionis consistit in hoc quod unum non possit esse sine alio [illegible]

Ad rationem [illegible] ad primam partem dicendum quod [illegible] nulla. Ad [illegible] dicendum quod secundum [illegible] necessitas [illegible] repugnaret fidei quia non [illegible] necessitas absoluta quae repugnat

effectum agentis licet eius necessitas accipiatur per [illegible] necessitas consequentis sive necessitate absoluta quia necessitas consequentis non repugnat effectui agentis liberi ut ostensum est. Et tamen dicitur quod stante suppositione [illegible] utrumque [illegible] quod est necessarium et habere causam. Et quod [illegible] in necessitate [illegible] non tamen [illegible] nisi necessitas consequentis. Ad rationem secundam ad aliam partem quando dicitur quod causatum possibile est necessarium et causam habere impossibile. Dico quod causatum quod est possibile non est necessarium [illegible] causatum cui attribuitur possibilitas [illegible] non habet necessitatem absolutam. Sed [illegible] potentia [illegible] et habere causam impossibile. Sed eius possibilitas [illegible] necessitatem absolutam nec habere causam [illegible] est [illegible] [illegible] causatum [illegible] possibile est absolute necessarium. Sed causatum quod est possibile non est necessarium [illegible] quod necessarium absolute non habet causam :—

Postea quaerebantur quaedam de causatis in speciali et primo de parte spirituali, 2o de parte corporali, 3o de composito. Circa primum ad causatum partis spiritualis quaerebatur primo utrum [illegible] quantum ad substantiam, postea quaerebatur utrum quantum ad actionem. Illud quod pertinet ad substantiam est utrum demonstrative possit probari quod anima intellectiva sit forma hominis et arguitur quod non. Quia nulla forma independens dat esse alicui composito. Sed anima intellectiva est forma independens. Ergo non potest [illegible] alicuius compositi [illegible] homo. Item quia non magis [illegible] [illegible] ad [illegible]. Sed intellectus est [illegible] intelligens et intelligere [illegible]. Ergo intellectus et [illegible] sua [illegible]. Sed hoc non est [illegible] intellectus [illegible] forma hominis ergo etc. Ad oppositum [illegible] ad evidentiam istius quaestionis primo duo sunt facienda. Primo ostendere propositum. 2o ostendere quid de hoc senserunt [illegible]. Circa primum facienda sunt duo. Primo adducere probationes ad probandum intentum, scilicet quod anima intellectiva sit forma hominis. 2o videre [illegible] quae adducuntur ad colorandum [illegible] contrarium. Circa primum sunt 3es conclusiones in quarum probatione [illegible] dubitationes [illegible] intendo [illegible] nomine intellectus [illegible] animam intellectivam. Prima conclusio est quod homo vel est intellectus vel habet intellectum partem sui [illegible]. Secunda conclusio est quod homo non est solum intellectus sed habet intellectum partem sui. 3a conclusio est quod intellectus est pars quae est forma. Ad evidentiam primae conclusionis sciendum quod licet loquimur de anima intellectiva quae dicitur intellectiva ab actu intelligendi quem experimur [illegible] [illegible] intellectum quod dicitur intellectum non ab actu [illegible] experimur in nobis sit forma [illegible]. [illegible] supposito [illegible] sic ad propositum et adducendo rationem talem. Omne intelligens est intellectus tamen vel habet intellectum partem sui. Sed homo est intelligens ergo homo est intellectus vel habet intellectum partem sui. Minor patet per experientiam quia nos experimur in nobis nos habere [illegible] actum in quo excedimus bruta qui dicitur actus intelligendi de quo ad loquimur quoque nomine [illegible]. Maior probatur quia omne quod est secundum actum intelligendi est intellectus vel habet intellectum partem sui. Sed omne intelligens est secundum actum. Ergo omne intelligens est intellectus vel habet intellectum partem sui. Maior istius [illegible] patet quia impossibile est aliquid esse secundum actum intelligendi nisi sit intellectus vel habeat intellectum partem sui quia [illegible] receptiva actus intelligendi est potentia receptiva intellectiva. Minor probatur quia [illegible] aliquis actus

manens vel intelligens est secundum illum actum. Sed intelligere est [illegible] ut actus manens [illegible] et sic patet prima conclusio. Secunda conclusio est quod homo non sit solum intellectus. Probatur [illegible] sic: quia nulla res augmentatur [illegible] est solus intellectus. Sed homo [illegible] ergo etc. Minor patet per experientiam. Experimur quod homo [illegible]. Quia nulla res cui competit habere organum corporale est solus intellectus. Sed [illegible] habet organum corporale quia operationes sensitivae [illegible] per organa corporalia ergo etc. Et sic habetur secunda conclusio scilicet quod homo non est solus intellectus ex quo relinquitur quod habet intellectum partem sui. Tertia conclusio probatur scilicet quod intellectus est pars quae est forma quia intellectus est pars hominis quae est forma. [illegible] pars quae est materia quia sequeretur quod intellectus esset pura potentia. Et quia sequeretur quod omne quod habet materiam possit intelligere. Ergo relinquitur quod est pars quae est forma. Et si dicatur contra ista quod [illegible] probant quod homo est secundum potentiam intellectivam non autem quod habet intellectum [illegible] partem sui. Sed sic dicitur non valet quia cum potentia intellectiva [illegible] fundetur in anima sua [illegible] impossibile est quod anima sua sit secundum potentiam intellectivam non habeat animam intellectivam partem sui vel non sit [illegible] sua intellectualis. Ad ista videntur quaedam [illegible] [illegible] contra. Primo sic. Ad cuius probationem 3es suppositiones ab illo qui opponit. Prima est quia intellectiva quae [illegible] non est forma corporis simul [illegible] cum [illegible] quia intellectiva [illegible] simul cum quolibet corpore [illegible] forma [illegible] una [illegible] in pluribus [illegible]. Ex hiis ulterius infertur tertia suppositio scilicet quod [illegible] in phantasmate et in illa intellectuali sit [illegible]. Ex hiis arguitur sic ad propositum quia illud est intelligere quod est secundum [illegible] actum intelligendi. Sed homo dato quod intellectus non sit forma eius [illegible] secundum [illegible] actum intelligendi. Ergo etc. Maior supponitur. Minor patet ex praemissis suppositionibus ut videtur quia positum est in 2a suppositione quod [illegible] in phantasmate et in illa intellectus separata [illegible] et sic homo [illegible] phantasmate [illegible] intellectus non separata sit secundum illud [illegible]. Sed illa [illegible] est intellectiva [illegible] actum intelligendi ut dictum est absque hoc quod anima sua intellectualis sit forma eius. Ad formam autem ergo quando dicitur quod omne quod intelligit est secundum actum intelligendi dicitur quod non oportet. Sed sufficit quod sit secundum [illegible] actum [illegible] et hoc [illegible] ut dictum est absque hoc quod intellectus sit forma hominis. Circa 2o sic quia secundum magistrum in visione [illegible] intelligentia assistens [illegible] non est forma per quam intellectus [illegible] intelligit et tamen [illegible] non est forma inhaerens [illegible] intellectiva eius vel forma quae sit pars eius. Ergo non oportet quod forma intellectualis per quam [illegible] intelligit sit forma [illegible] in compositionem eius vel quod sit pars eius. Sed quia non [illegible] absque inhaerentia et absque hoc quod sit pars eius. Praeterea quia operationes [illegible] denominant [illegible] [illegible]. Nec [illegible] ista. Deus [illegible] ergo [illegible] non intellectualis posset [illegible] hominem absque inhaerentia et absque hoc quod sit pars eius [illegible] quae est intelligere posset denominare hominem ut vere diceretur quod homo intelligit. Circa 3o quia [illegible] lux [illegible] ad colorem

ut forma eius

ut forma eius et tamen lux non inheret colori nec est pars eius
ergo a simili nec intellectualis potentia [illegible] modo est forma hominis
absque hoc quod inhereat sibi vel sit eius pars. [Ad] 4m quod dicitur quod
homo experitur intelligere non sequitur ut videtur quod sit secundum
actum intelligendi. Nam dicimus nos experiri illa quorum homo non
est secundum naturam homo dicitur enim [illegible] calorem ignis et frigus
aque quorum non est secundum. et sic propter predictam experientiam
non oportet ponere hominem secundum actum intelligendi. [Ad] 6m quod
frater thomas dicit quod actum speciei inherere ad hoc quod dicatur
esse actum intelligendi. [illegible] non est intelligens quod
ab intellectu intelligitur per formam que non inheret
sibi nec est pars eius [illegible] videtur sequi quod non est intelligens
quod homo intelligat per formam que non inheret sibi nec
est pars eius. [Ad] septimum istorum dicitur quod ut videtur in speciebus
sensibilibus illa ratio [illegible] deficit in [illegible] primo [illegible]
dicit ponere quod species intellectualis sit in loco [illegible] situ
id est sit secundum continuitatem vel distantiam [illegible] ut [illegible]
magis [illegible] species intellectualis ad locum [illegible]
quod species intellectualis sit similiter [illegible] situ
situaliter ut [illegible] ut sic sit [illegible] recipiet idem actus
[Ad] 8m quod ponitur idem actus in pluribus [illegible] cum habeat
[illegible] et unitatem [illegible] dicatur quod non est verum de
actibus [illegible] primo [illegible] quod sequitur [illegible] de illis
[illegible] aliis secundum eos quod unumquodque [illegible] debilitatis
[illegible] dependens [illegible] et unitate [illegible]
secundum eos [illegible] debilissimum [illegible] habet
ergo [illegible]. [Ad] 9m quod [illegible] in proposito id est quod idem actus
possit esse in diversis [illegible]. [illegible] unumquodque illorum
natum [illegible] illud [illegible] nullum tamen [illegible]
[illegible] quod [illegible] illud quod non est natum [illegible] nunc
[illegible] non est natus [illegible] intelligibilis [illegible]
[illegible] sit [illegible] intelligibilis [illegible] quod fingere est
[illegible] et secundum quod est intellectus est intelligibilis
[Ad] 10m quod non videtur quod illud quod est secundum speciem intelligibilem
non possit esse secundum actum intelligendi. secundum eos [illegible]
illa que est in [illegible] est [illegible] intelligit [illegible]
anima que est intellectiva. [Ad] 11m quod secundum eos [illegible]
quod intelligere [illegible] est secundum [illegible] secundum eos [illegible]
est forma [illegible] et est secundum intellectus [illegible]
[illegible] absurditatibus. [Ad] 6m quod [illegible] absurditatibus
[illegible] ad hoc [illegible] facit ad propositum quod intellectus [illegible]
ad intellectus [illegible] manens [illegible] sic ad secundum
actum intelligendi a quo [illegible] ille actus effective
[illegible] omnibus istis [illegible] ad hoc quod homo
sit secundum actum intelligendi [illegible] non [illegible] quod
non [illegible] quod intellectus sit secundum actum intelligendi [illegible] sufficit
quod sit secundum forme [illegible] actum intelligendi. dicendum quod
verum est [illegible] et impossibile. quia impossibile est quod [illegible]
manens [illegible] ut [illegible] eius manens
non [illegible] illud in quo est. [illegible] ex hoc [illegible]
[illegible] manens [illegible] non potest fingi aliquis
modus manendi non sic [illegible] est intellectus [illegible]
[illegible]. [Ad] 2m [illegible]
est quia ad hoc quod aliquis intelligat non sufficit quod sit
[illegible] actum [illegible] actum per effective
[illegible] quod [illegible] vel [illegible] actum in
intelligendi nec tamen intelligunt. intellectus enim agens [illegible]
[illegible] actum intelligendi secundum illos qui ponunt
quod [illegible] actum ad actum intelligendi nec tamen [illegible]
[illegible] intellectus. [illegible] secundum [illegible] actu quo secundum [illegible]
actu aliquid in [illegible] secundum est [illegible] agentis [illegible]
[illegible] in [illegible] ista [illegible]

[illegible] et [illegible] que [illegible]. [Ad] 1m [illegible]
quod in visione videndi videntur intelligitur per [illegible]
[illegible] per [illegible] effectivum [illegible] actum illius visionis
[illegible] qua visione non denominatur [illegible] nec [illegible]
[illegible] videns et intelligens [illegible] per [illegible] intellectu
creatura [illegible] videndi [illegible]
[illegible] videns et intelligens et sic ad hoc quod homo intelligat
nullo modo sufficit nisi sit secundum actum intelligendi.
[Ad] 3m [illegible] quod unumquodque [illegible] species quod humanitas
[illegible] humanitas [illegible] suppositum [illegible] non
suppositum [illegible] per humanitatem illa [illegible] modo [illegible] secundum
[illegible] modo quo secundum [illegible] aliquis [illegible]
et [illegible] in [illegible] et [illegible] si homo [illegible] assumere
naturam [illegible] in [illegible] supposita modo quo [illegible]
[illegible] assumpta est a verbo [illegible]
manente [illegible] autem isto modo nulla species [illegible]
[illegible] homo et [illegible] quod species intellectualis sit [illegible] supposito
cum eo et denominetur ab [illegible] eius [illegible] quod sit
forma [illegible] eius [illegible] et quod [illegible] non [illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible] in [illegible] suppositi
[illegible] impossibile quod possit assumere [illegible]
assumere non experitur se esse secundum actum intelligendi
sic [illegible] species assumpta hoc experitur. [Ad]
2m [illegible] quod si [illegible] de luce et de [illegible]
colore in medio cum ista duo [illegible] in eodem
[illegible] et unum [illegible] non [illegible] alterius [illegible]
[illegible] supposito [illegible] quod [illegible] non inheret alteri
modo quo [illegible] forma inheret [illegible]
[Ad] 2m [illegible] de colore et luce sic quod utrumque
illorum non est [illegible] alterius [illegible] quod est
[illegible] de [illegible] nam uno modo [illegible] de [illegible]
quod [illegible] per inherentiam [illegible] alterum [illegible] modo [illegible]
forma vel formale [illegible] aliquid [illegible] est [illegible] eo
[illegible] si [illegible] humana dicatur [illegible] aliquid formale [illegible]
[illegible] et homine [illegible] et [illegible] fortitudo
non sufficit ad hoc quod illud quod [illegible] de [illegible] forma
vel formaliter [illegible] de eo [illegible] dicitur forma vel formale
[illegible] non [illegible] de bove quod [illegible] de homine.
[Ad] 4m [illegible] quod [illegible] aliquis [illegible] ad [illegible]
sicut [illegible] homo experitur calorem ignis [illegible] quod sit hoc per
aliquem actum cognitionis cuius est secundum [illegible] si homo experitur
actum illum qui est in specie separata sicut in [illegible]
homo experitur actum illum per aliquem actum cuius ipse
[illegible] secundum et [illegible] de illo [illegible] actu [illegible] est
actus intelligendi et actus [illegible] actus intelligendi [illegible]
[illegible] secundum [illegible] alicuius actus intelligendi [illegible]
[illegible] quod [illegible] deducta. [illegible] ponatur quod sic
actus [illegible] sequitur quod actus intelligendi sic [illegible] quod [illegible]
absurdum. [Ad] 6m [illegible] quod [illegible] actum speciei intelligibilis
ad hoc quod moveat effective ad actum intelligendi quod in
[illegible] non actum intelligendi ad hoc quod intelligat quod sit
[illegible] actu intelligendi [illegible] sicut in [illegible] ut per
[illegible] in [illegible] si aliqua species similiter [illegible]
moveret ad actum intelligendi [illegible] in [illegible]
non [illegible] intellectus [illegible] intellectus [illegible] illud in quo [illegible]
[illegible] actus intelligendi [illegible] intellectus et sic [illegible]
[illegible] [Ad] 2m ad 2m [illegible] quod [illegible]
[illegible] modo quod [illegible] experimenta [illegible] 2o de anima
[illegible] ad duo. primum est quod [illegible] intellectiva sit
forma hominis. [illegible] est quod [illegible] sit secundum actus
intelligendi non [illegible] dispositione seu [illegible]
[illegible] ex pluribus auctoritatibus eius. [illegible]

in l. de anima ubi prius diffinitionem anime dicit sic. Si autem aliquid commune in omni anima oportet dicere erit utique actus primus corporis organici physici. Vult quod sicut actus corporis est commune omni anime et asserit quod in fecerit mentionem de anima intellectiva etc. 2o ubi ponit sic. Anima autem est hoc quo vivimus sentimus et movemur et intelligimus primum. Ratio utique quedam erit et non ut materia et subiectum.

Circa hoc ponit id quo vivimus sentimus et intelligimus eandem formam et speciem. 3o dicit ibi. Reliquis autem anime que dicte sunt aliis quidem insunt omnes etc. ut hiis predictis potentias autem dicimus vegetativum sensitivum appetitivum motivum secundum locum et intellectivum. Ex quibus apparet quod homini insunt omnia ista scilicet intellectum cum precedentibus quod non esset verum si homo et anima intellectiva duplex esset supposito distincte quia intellectus esset diceretur quod idem quod est unum esset et alterum esset supposito distincte ab ea. Sed et ex istis patet quod Aristoteles loquitur de intellectiva potentia sicut de quadam potentia concurrente in eadem essentia anime cum aliis et manifestius apparet hoc ex quodam dicto secundi nam inferius dicit sic. Propter eos qui speculativi sunt dicendum posterius quod prius est in figuris et in animatis ut in tetragono trigonum etc. Et deducendo dicit ultimum autem et minimum rationalem intellectum. quibus enim inest ratio corruptibilium hiis et reliqua omnia. Ex qua manifeste videtur quod sicut comprehenditur vegetativum in sensitivo in vegetativo et sensitivo in intellectivo hoc autem non esset nisi vegetativum et sensitivum et intellectivum concurrerent in eandem essentiam anime. Sed constat quod essentia anime vegetative et sensitive sit forma hominis ergo etc.

[illegible] in prohemio 3i de anima ubi dicit de parte autem qua sapit et intelligit anima ex quo apparet quod ipse loquitur de potentia intellectiva sicut de quadam parte condivisa contra alias scilicet vegetativam et sensitivam et concurrentem cum eis in eandem essentiam anime et in idem totum. Manifestius autem hoc ostenditur in 3o metaphysice ubi dicit sic. Moventes quidem cause velut prius facte existentes. Que autem ut ratio simul. Quando enim sanatur homo tunc et sanitas est et figura enee spere simul et enea spera.

Si autem et posterius aliquid manet perscrutandum est. In quibusdam enim nihil prohibet ut si est anima talis non omnis sed intellectus. Ubi manifeste distinguendo id quod est causa formalis compositi contra agentem causam in hoc quod causa agens precedit. forma autem non. relinquit sub dubio utrum anima forma remaneat post compositum et dicit illam formam de qua relinquit sub dubio utrum remaneat post compositum.

Ex quo manifeste apparet quod expressa sententia Aristotelis est quod anima intellectiva est forma hominis et perfectio totius compositi quod est homo. Nec hoc relinquit sub dubio sed utrum remaneat post corruptionem hominis relinquit sub dubio.

Contra ad 2m scilicet quod anima est solum actus intellectus non mediante aliqua corporali dispositione manifeste sua sententia in 3o de anima ubi ex intentione probat intellectum esse immixtum et ab omni dispositione corporali denudatum ad hoc quod intelligat omnia. Unde secundum intentionem eius sola anima est solum intellectiva perfecte acquirendo solum quod ratione subiecti.

De 3o autem utrum scilicet anima intellectiva remaneat post corruptionem hominis aut non. non habetur expresse a sententia eius nam in xi metaphysice loco predicto relinquit sub dubio utrum remaneat post corruptionem compositi. In 1 de anima in prohemio relinquit sub dubio utrum anima vel aliqua pars separetur a corpore etiam solum separabilis sit secundum solam potentiam intellectivam et opponens eius et ponit exemplum de enea spera cui est tangere planum in puncto non in eo quod enea sed in eo quod spera.

Ad cuius evidentiam est sciendum quod sicut spera enea tangat planum in puncto et ad hoc nihil faciat per se nec enea nec calidum nec frigidum humidum vel siccum vel aliquid aliud nisi sola sphericitas eius ita sentit Aristoteles quod sola anima intellectiva est susceptiva actus intelligendi et ad recipiendum talem actum nihil per se facit in ut calidum vel frigidum nec aliqua dispositio corporalis. Sed dicit et aliter dicit sub dubio utrum sit spera. vel spericitas non potest separari secundum rem a corpore enee scilicet sic in corpore nihil in tamen anima non potest separari a corpore. in quod corpore corrupto per se ipsam solam manet quamvis ad aliqua principia sua videatur magis sequi quod anima quantum ad cognitionem sit separata et non quantum ad hoc quod possit per se ipsam manere corpore corrupto. Quedam tamen verba eius videntur sonare oppositum. Nam in 1o de anima dicit quod intellectus separatus ab aliis sit perpetuum a corruptibili et in 3o dicit de intellectu agente separato et hoc confirmatur.

Commentator vero quidam dubia et videtur quod Aristoteles non sentit animam esse formam corporis. Nam in 16 de animalibus dicit quod intellectus est ab extra i. a deo. Sed a deo immediate non procedit nisi eternum quia omnia que incipiunt et desinunt procedunt sicut mediante motu celi. quia secundum eum ab eterno immobili nichil de novo procedit nisi mediante aliqua mutatione ergo secundum eum anima intellectiva est eterna sed nulla forma eterna secundum eum potest esse forma rei generabilis. quia tunc forma precederet compositum quod est contra eum.

Sic expresse ponit in 3o et 2o ut dictum est quod intellectus est separabilis et incorruptibilis ex quo sequuntur duo. Primum est quod secundum eum intellectus non est forma alicuius generabilis quia secundum eum omne incorruptibile est perpetuum et per consequens secundum eum intellectus est perpetuus. nullum autem perpetuum secundum eum potest esse forma alicuius generabilis quia tunc forma precederet compositum quod est contra eum.

2m est quod non videtur dubium apud eum utrum anima intellectiva sit separabilis et incorruptibilis ymo videtur esse sua sententia expressa in predictis locis.

3o quia non videtur quod Aristoteles dubitaverit quod si anima est forma utrum remaneat post corruptionem compositi quia tunc dubitasset de demonstrationibus suis. nam ipse reputavit se demonstrasse generationem hominum esse eternam et reputavit se demonstrasse quod infinita actu non possunt esse. sed posita hominum generatione infinitate si anime remanerent post mortem essent iam infinite in actu ergo etc.

Ad primum istorum dicendum quod ab eterno immobili aliquid procedere mediante aliqua novitate potest intelligi dupliciter. Uno modo ut novitas ponatur circa agens. Sed ad hoc quod sol de novo calefaciat hoc vel illuminet oportet quod de novo fiat applicatio eius et ad hoc quod directe aspiciat talem locum. Alio modo potest intelligi sic quod novitas ponatur circa passum recipiens sicut si sole manente immoto sic eandem partem aeris vel terre si aliqua nova dispositio fieret ab aliquo alio in illa terra a sole immoto et inveniatur sic hunc posset sic non effectus in illa terra sic disposita. Modo dico quod intentio Aristotelis fuit quod ab eterno immobili nichil de novo procedit nisi mediante aliqua novitate vel ex parte agentis mediante qua agit sicut accidit in hiis que fiunt a virtute celi vel mediante dispositione novitate circa passum. Modo non fuit forte intentio Aristotelis quod hic ponitur deum immobilem et nunc agentem quod ipse de novo causat aliquam formam scilicet animam intellectivam mediante novitate circa dispositionem recipientis scilicet materie in qua ipse in materie

producet ipsa etiam et non intellectus agentis agente effective ad intellectum anime hec producet eam mediante agente diffundente ad receptionem eius.

Ad 2m dicendum quod ex verbis illis non habetur expresse ut videtur nullus quod aristoteles sentit animam intellectivam esse separabilem et incorruptibilem. Sed solum quod hoc est genus similitudinem cum substantiis separatis in corpore, quia dicit quod separatur ab aliis sicut perpetuum a corruptibili in hoc scilicet quod quantum ad operationem intelligendi separatur ab omni organo nulli. Sed et incorruptibilis et hoc quantum ad auctoritatem primam superius de 2o de anima. Ad 3m autem ad illud quod dicitur in 3o de anima de intellectu agente quod videtur exprimere dicere aliquis quod aristoteles sentit quod intellectus agens quandoque dicit vel neque intelligit ad modum intellectum possibilem est ab alia separata etc. expresse exprimamus nos intelligere non videtur expresse exprimi quod est illud quod dicit dicitur famam ad modum intellectum possibilem ut patet dicit intelligere sapiens et immortale quod est ex parte sua quia non est ei corruptibile bene aduenit quia scilicet fundatur in forma immateriali in subiecto incorruptibili. Ad 3m dicendum quod licet sed dominus ad primum aristoteles magis sequitur etiam in hoc non manet de opinione tamen dicit non habetur eius sententia expressa non nisi quod quamque implicare consequentia in principiis aliud vel quamque secundum ad ipsa quod sic eius expressa sententia et sic de 2o principii et de tota questione. Ad rationem in oppositum dicendum quod independens actio quod forma potest manere per se ex parte per quam non est quod nulla forma independens patet per illos corporis est fixa quia per illa ad corporis consistentia scilicet unam animam corporis cum non includit in sua ratione sed non possit et sic non etc.

Postea querebantur quedam de essentia et potentia quantum ad eius actum et primo querebatur utrum quantum ad primum et quod utrum est intellectus distinctio intellectus et voluntatis tollendum in mota distinctione formali obiectorum et videtur quod sic quia remotis primis distinctis tollitur tota distinctio. Sed prima distinctio potentiarum sunt obiecta distincta formaliter sicut secundum commentatorem super 2o de anima vel dicitur quod potentie distinguntur per actus et actus per obiecta et sic obiecta sunt prima distinctionis. Contra diversi modi dicendi in eodem obiecto sufficiunt ad distinguendum potentias. Sed manente eodem obiecto formaliter possunt esse diversi modi tendendi in ipsum etc. Maior supponitur. Minor probatur quia tendere in aliquod obiectum per actionem ab ipso et tendere in obiectum non patiendo ab eo sed modo in ipsum est diversus modus tendendi in ipsum obiectum sed primum convenit intellectui ex natura sua quia intelligere est quoddam pati secundum philosophum. 2m convenit voluntati ex natura sua non patitur ab obiecto et movet se in ipsum. Alioquin puteret liberi arbitrii ut quidam dicunt. Ergo stante eodem obiecto formaliter possunt diversi modi tendendi in ipsum. Ad evidentiam istius questionis sciendum sunt facienda. Primo quod una res distinguitur ab alio. 2m est quibus potentie distinguntur inter se. 3m est videre quo obiecta inter se. 4m est solvere ad rationem. Quantum ad primum sciendum quod sicut res se habent ad esse per formam intrinsecam et extrinsecam ita et distinguuntur. Quantum ergo ad primum intrinsecum loquendo de distinctione specifica et formali dico quod hic loquimur unumquodque distinguitur ab alio vel secundum totum sicut simpliciter vel secundum aliquid sicut forma sicut dicit aristoteles. Et quod formale distinctum intrinsecum rei est vel ipsa tota essentia eius vel substantia distinguntur ad invicem sicut album et nigrum secundum

distinguuntur vel per quod forma sicut in aristotelis sicut homo et equus distinguuntur per suas formas formaliter et intrinsece se ipsis distinguuntur. Per principium autem extrinsecum distinguuntur res sicut per finem et causam efficientem per finem sicut serra et dolabra distinguuntur per diversitatem operationis ad quod ordinantur. Unde sicut aliqua distinguuntur per finem maxime diversi fines requirunt diversa media sicut dicitur quod attingantur. Per causam efficientem autem res distinguuntur dicit uno modo quia facit materia ex uno sicut ex una massa luti fiat quantum ad unam partem potest et quantum ad aliam partem gradectum vel aliquid aliud vas. Alio modo quando aliquid vel aliqua plura efficiunt causam aliqua plura quam nunquam fuerunt unum nec nata sunt ex uno. Sic sicut aliqua causa ponatur et causa plura in illis et sic distinguuntur res per causam efficientem. Quantum ad 2m sciendum quod potentie et actus eorum distinguuntur per obiecta sed per principium intrinsecum non nisi se ipsis. Secundum quod forme vivi distinguntur. Et est istud quod videtur probare commentator super commentum. Quia primum et per se obiectum alicuius actus vel potentie non est nisi potentia vel actus vel aliquid sine quo non. Sed formaliter sed dominum est principium distinctionem intrinsecum est totum quo non vel pars eius sicut dictum est. Et ideo loquendo de distinctione intrinseca potentie sicut quod forme simpliciter et ideo sicut actus se ipsis distinguntur sicut se ipsis distinguuntur albedo et nigredo. Actus vero et potentie distinguuntur per actus sed per fines ut per extrinseca aliquibus et ex causis. Nam illa que ordinantur ad aliquos fines quorum diversitas requiritur diversis formalibus in eis ordinatis ad finem dicuntur distingui per fines. Sed iste potentie ordinantur ad suos actus sicut ad fines scilicet ad velle et intelligere et quamquam sit de potentia activa non est dubium quin potentia passiva etiam potentia ordinatur ad actum sicut sic ad finem. Potentia autem actus habent diversitatem talem que requirunt diversitatem formalem in principiis receptivis illorum actuum. Ergo potentie per quas sunt principia receptiva illorum actuum distinguuntur per illos actus sicut per fines. Actus vero distinguuntur per obiecta sicut per causas efficientes et per rationes extrinsecas. Ad cuius evidentiam sciendum quod sicut potentiam que ponit illas potentias movent ab obiecto quam ad nunc teneo actus earum operantur ab obiecto dicitur uno modo sicut ad motum movetur obiectum causat actum intelligendi vel volendi et sicut ad tantum movetur intelligere et velle ordinantur ad obiecta sua ut ad cognitum et volitum accipiendo ergo predictos actus prout operantur ab obiecto ut ad movens distinguuntur per obiecta sicut per causam efficientem. Quod distinguntur per causam efficientem quando forma distincta fiunt ab alia causa efficiente una vel pluribus in quod causalitas in se extendit ad causandum pluralitatem illarum efficientem prout dicit comparationem ad obiecta illa sicut ad res sunt distinctio distinguuntur per ea sicut per res alio modo non distinguuntur per res ut hic accipio tamen quod tamen unum vel plures potentie nata possunt diversos actus nata ad diversos res vel tendere in eundem finem diversitate. Sic autem est in proposito. Nam actus qui sunt velle et intelligere nati sunt ad tendendum in eundem diversitate sic enim est in proposito voluntatem et ad cognitum vel sicut ad diversos terminos vel sicut ad eundem tamen diversitate per istos actus attingunt finem habitum. Quantum ad 3m sic dicendum est scilicet cognitum vel volitum sicut diversa vel unum de sic habituo

in 2° de anima. potentie autem distinguuntur per obiecta que sunt motiva sive primo passiva autem distinguuntur per motiva sua quod quidem fit quando motivum natum est causare diversos actus respicientes diversa principia receptiva. sicut est in proposito. nam obiecta motiva ad velle et intelligere causant diversos actus respicientes diversa principia receptiva quare concernentia ad ea ut ad actus distinguuntur per ipsa sicut per fines. ¶ Ad aliud dicendum quod finis alicuius dicitur dupliciter. scilicet res extrinseca quam quis assequitur et assecutio ipsius vel finis alicuius extrinseca ut res et consequens ipsius ... est assecutio vel finis est intrinsecus ut assecutio vel est actus suus. scilicet intelligere et velle. sed finis ut res quam habent potentie in actibus earum est obiectum et secundum diversitatem actuum quam requirit diversitatem principiorum receptivorum dicitur esse diversitas potentiarum accipiendo finem qui assequitur vel ... quam obiectum unum vel plura nata sunt attingi diversis actibus requirentibus diversorum talium principiorum receptivorum dicitur finis causa finalis [marg.: et causa] talium principiorum accipiendo finem quem ... quis assequitur per actum suum et sic patet quomodo distinguuntur potentie per actus et actus per obiecta.

¶ Quantum ad 3m quo scilicet distinguuntur obiecta istarum potentiarum ab invicem. primo ponam quod sit obiectum formale istarum potentiarum. 2° quomodo distinguuntur ad invicem. 3° ponam questiones dubias et solvam. ¶ Quantum ad primum si accipiatur obiectum formale intellectus secundum statum presentis vite illa que sibi occurrunt intellectui vel in quod obiectum formale intellectus nostri secundum statum vite est res sensibilis. quia vel in quod illa que occurrunt sensui veniunt in potentia nostra que ad nos. supposito quod res sensibiles sunt nobis primo note vel secundum statum est secundum actionis ... ad ultimum. ¶ Quantum ad obiectum voluntatis dicendum quod obiectum voluntatis formale includat duo bona. scilicet ipsius voluntatis per aliquid ad quod voluntas se habet sicut ad seipsum et cognitionem talis boni. quorum primum scilicet bonum est principale in obiecto voluntatis. quod autem bonum sit obiectum formale voluntatis secundum quod bonum probo per dictum philosophi. scilicet ethicorum ubi dicit bonum est quod omnia appetunt quod quidem descriptio est a posteriori quia scilicet describitur ipsum per hoc quod omnis appetitus tendit in ipsum eo quod tale. ¶ Ex quo habetur quod omnis appetitus in eo quod talis tendit in ipsum in eo quod tale. scilicet in bonum primo in per se obiectum in eo quod bonum. sed voluntas est quidam appetitus generalis. ¶ Quod autem debeat intelligi de bono volentis sive alicuius ad quod se habet sicut ad seipsum probo quia omne quod amamus amamus vel amore amicitie vel amore concupiscentie. sed quicquid amatur quocumque istorum est bonum amantis vel amici eius ad quem se habet sicut ad seipsum ut 2° rethoricorum et 8° ethicorum probatur. quia quicquid amatur quocumque istorum amore amicitie amatur ut ei bonum volumus. sed illud quod amatur ut ei bonum volumus sumus nos vel amicus 9° ethicorum. ¶ Quantum ad aliud amorem probo eandem minorem. quia omne quod amatur amore concupiscentie amatur ut bonum quod volumus nobis vel amicis

sed dicitur bonum est bonum amantis vel amici eius 9° ethicorum. in quo videtur in quod bonum quod est per se obiectum voluntatis est bonum volentis vel amici eius ad quem se habet sicut ad seipsum. ¶ Secundum. scilicet quod cognitum debet includi in obiecto voluntatis probo quia nisi videatur quia appetitus sensibilis et intellectus differunt ab appetitu nisi quod sequitur cognitionem et appetitus qui habetur de bono animalis quod non est nisi ex eo quod in obiecto voluntatis et appetitus sensibilis includitur esse cognitum ab appetente et per dictum commentatoris magistrorum qui ponunt quod voluntas non potest velle incognitum quia tunc vellet sine obiecto quod non est verum nisi esse cognitum includeretur in obiecto voluntatis sic generaliter patet de obiecto istarum potentiarum. ¶ Quantum ad differentiam istorum obiectorum sciendum quod differentia istorum dicitur posse accipi vel secundum rationem vel secundum rem. Si loquimur secundum rationem omnes concedunt quod isti obiecta differunt secundum rationem et hoc supponendum ad minus. quia impossibile esset quod respiceret ad diversa quando eo modo differunt secundum rationem potentie et potentie intellectus differunt 9° ethicorum. Si autem loquimur de distinctione istorum obiectorum secundum rem tunc possumus accipere dicendo obiectum voluntatis uno modo quod ipso bono tantum exclusa cognitione. alio modo accipiendo ipsum bonum et esse cognitum eius. Si primo modo sic ut in vero obiectum voluntatis et obiectum intellectus differunt sicut superius et inferius. quia obiectum voluntatis est bonum alicuius volentis vel eius ad quem se habet sicut ad seipsum. obiectum autem formale intellectus est ens [marg.: ens] commune. sed hoc bonum in quantum est tale bonum habet volens vel alicuius in quantum convertitur cum ente ymo ens se habet in plus 9° ethicorum. et ideo obiectum voluntatis differt ab obiecto intellectus sicut superius et inferius. superius autem realiter differt ab inferiori sicut in Sorte. dicendum quod in predicamento ... sit diversa res. ut. scilicet in Sorte id quod dicitur animal et id quod dicitur homo sunt diverse realiter et hoc est propositio ut probatum fuit in questione de principio. alio modo ut dicatur superius differt formaliter ab inferiori. quia se extendit per predicationem ad aliquid diversum vel ab eius contrario sub declarato inferiori et talis distinctio vel potest competere superiori vel inferiori. sed se extendit se ad aliquid diversum vel ab eius contrario. [marg.: ... extendit ...] et talis dicitur esse inter obiectum intellectus et voluntatis. Accidit autem obiectum voluntatis secundum totum quod est bonum cognitum includendo ¶ cognitum in obiecto voluntatis tunc dicendum quod praeter predictam differentiam obiectum voluntatis differt ab obiecto intellectus realiter. quia addit rem diversam ab obiecto intellectus scilicet cognitionem. nam quando ipse actus intelligendi est bonum cognitum et est actus cognitivus et elicitus formaliter quod quidem in eo habet ¶ nec ibi ... obiectum cognitum et bonum ... in eo et actus cognitivus et elicitus. Si tamen debeo quod ibi dicitur ibi elicitur vel in intellectu causato alio posse. ¶ Aliquis ibi actus cognitivus et elicitus ordinatio ad finem. ¶ Quantum ad predictum modum dicendum obiectum voluntatis ab obiecto intellectus. scilicet addendo sic cognitum. in probo sic. quia probo bonum quod voluntas vult et intellectus intelligit in obiecto suo non includit ipsum cognitum ut elicitum vel ¶ cognitum quod est diversum ab ipso bono cognito. sed hoc includitur in obiecto voluntatis 9° ethicorum

Minor patet ex premissis scilicet quod cognitum includitur
in obiecto voluntatis. Maior probatur quia in ratione obiecti
intellectus non includitur actus eius et sic patet quomodo
obiecta potentiarum differunt ab invicem. Ex hiis patet
dico ad quaestionem quod cum quaeritur utrum ratio distinctionis formalis
obiectorum maneat distinctio istarum potentiarum dico primo quod si
intelligeretur quod de formali distinctione et indistinctione non
sit instantia quod quaeritur utrum [illegible] obiecta habeant istae potentiae
[illegible] formaliter indistincta distinguuntur. Dico quod sic
quia nullo modo formaliter distinguuntur quam seipsis in quo
considerata omni re de mundo alia ab eis adhuc si
ponatur natura est ipsis seipsis distinguuntur sicut
albedo et nigredo seipsis distinguuntur. Secundo si
quaeritur utrum ratio distinctionis obiectorum remaneat
necessitas conclusionis [illegible] ad dicta obiecta
ut ad finem vel ad motivum. tunc dico quod de
distinctione [illegible] si loquimur de distinctione
[illegible] utrum ratio distinctionis obiectorum remo-
veat distinctionem potentiarum [illegible]
[illegible] ut sit instans quod quaeritur utrum remotio
distinctionis [illegible] obiectorum sit causa remotionis [illegible] potentiarum
[illegible] quia distinctio [illegible] non est causa
distinctionis [illegible] remotio non est causa remotionis
immo [illegible] quod teneo quod omnis distinctio [illegible]
[illegible] a distinctione [illegible] a fine [illegible]
[illegible] ut sit instans quod quaeritur utrum ad [illegible]
distinctionis [illegible] sequatur remotio dis-
tinctionis [illegible] in potentiis. tunc dico quod sic quia impossibile est
quod [illegible] nulla [illegible] respiciat duplex
[illegible] ex hoc [illegible] quod respicit duplex [illegible] quod
[illegible] sit [illegible] patet quod ex hoc [illegible] quod
est homo [illegible] quod sit [illegible] ad non
visibile sit ad remotionem visibilis [illegible] remotio
[illegible]. Si autem loquimur de distinctione [illegible] obiectorum utrum
scilicet remota distinctione [illegible] obiectorum remaneat necessitas
[illegible] potentiarum. [illegible] si accipiantur obiectum voluntatis
[illegible] excludendo cognitum [illegible]
[illegible] scilicet [illegible] est [illegible] obiectum
[illegible] sit obiectum voluntatis [illegible]
[illegible] distinctio eius a quo [illegible]
[illegible] ista [illegible] formaliter [illegible]
[illegible] formaliter. Ita scilicet quod ipsa ablatio sit remotio formalis
distinctionis [illegible] obiectorum [illegible] [illegible]
remotionem distinctionis potentiarum sic accipiatur obiecta
ut [illegible] sit ut [illegible] quod illud quod remanet
[illegible] formaliter aliud obiectum non [illegible] ablata
distinctione formali obiecti quod [illegible] distinctione [illegible]
[illegible] necessitas distinctionis
istarum potentiarum [illegible] formaliter [illegible]
[illegible] Maior patet [illegible]
[illegible] intellectus [illegible] et [illegible]
[illegible] idem [illegible] formaliter [illegible]
[illegible] formaliter [illegible] et ad intellectum et ad amandum [illegible]
ad [illegible] cognitum [illegible] amandum [illegible]
[illegible] amandi [illegible] necessitas distinctionis
potentiarum [illegible] quia ut dictum est [illegible] respicit dupli-
citer [illegible] formaliter [illegible] ut [illegible]
remanet necessitas distinctionis [illegible] potentiarum. Et ex hoc

et patet quod [illegible] distinctionis istarum potentiarum manet
[illegible] ut [illegible] quod manifeste [illegible] ut
non [illegible] distinctionis [illegible] intelligere et amare
[illegible] quod [illegible] tendunt in eandem
[illegible] cognitum et amatum. Ad hoc [illegible] possit videri
sic quod [illegible] sit cognitum et amatum non [illegible]
[illegible] obiectum [illegible] voluntatis immo ut [illegible] quod est
cognitum ab intellectu ut obiectum formale est amatum
[illegible] ut obiectum [illegible]. [illegible] in isto
bono [illegible] duo [illegible] ipsius bonitas et bonitas
[illegible] formaliter [illegible] intellectus [illegible] bonitas
[illegible] obiectum est ipsa bonitas et [illegible] bonitas
Ista [illegible] non [illegible] primo ut suppono
[illegible] bonitas [illegible] non [illegible]
[illegible] distinctionem [illegible] ad distinctionem [illegible]
[illegible]. Secundo patet quod ipsa bonitas [illegible]
bonitas sub obiecto intellectus [illegible] bonitas [illegible]
bonitas [illegible] formaliter [illegible] obiectum actus intellectus
[illegible] quod est [illegible] ad [illegible] eius quod [illegible]
[illegible] intellectus ad iudicare [illegible] bonum
quod est [illegible] adiacens [illegible] bonum [illegible] illius
actus quo iudicatur [illegible] bonum obiectum formale bonitas
[illegible] accipitur obiectum voluntatis bonum [illegible] et quaeritur
utrum remota distinctione [illegible] voluntatis et
intellectus quod est [illegible] quod [illegible] obiectum
[illegible] obiectum intellectus. Dico quod ratio [illegible] distinctionis
removeret distinctionem potentiarum [illegible] quod ad remotionem [illegible]
sequitur remotio distinctionis [illegible]
[illegible] nulla istarum potentiarum includit [illegible] obiecta. Et
[illegible] distinctionis [illegible] obiectorum [illegible]
nulla [illegible] auferentur [illegible] quae
[illegible] dicta obiecta. Ablatis [illegible] distinctione [illegible]
[illegible] quod [illegible] distinctione [illegible]
obiectorum [illegible] aufertur distinctio potentiarum [illegible]
[illegible] ratio distinctionis formalis
[illegible] sit [illegible]
[illegible]
[illegible] excedunt [illegible]
[illegible] sufficienter
de quaestione. Ad rationem [illegible] quod [illegible] non [illegible] quod
[illegible] distinguuntur per obiecta. [illegible] quod [illegible]
[illegible] quam [illegible] actibus et [illegible]
[illegible] quod obiecta [illegible] ad nos. [illegible] et ex
[illegible] investigantur [illegible]. Et si [illegible] quod per ea
distinguuntur [illegible] quod [illegible] intelligitur [illegible]
[illegible] expositum est.
Circa istam quaestionem occurrunt multa dubia et primo
quod dico quod [illegible] distinguuntur [illegible] per obiecta quia quod dico
quod formalis distinctio potentiarum accipitur penes obiecta. [illegible] du-
bitatur de prima [illegible] obiectorum quod dico quod [illegible]
[illegible] et [illegible] quod [illegible] quod omnis
[illegible] intellectualis [illegible] amare omne bonum quod est ad
honorem [illegible] bonum quod voluntas
[illegible] formaliter [illegible] bonum
[illegible] bonum [illegible] obiectum voluntatis
[illegible] quod est obiectum intellectus [illegible]
[illegible] distinctionem [illegible] quod obiectum voluntatis
[illegible] ab obiecto intellectus [illegible]
[illegible] illud quod est quoddam
bonum [illegible] obiectum voluntatis distinctum [illegible]

bo ic. sz cog^o ul' esse cogitu & qd bonu g^o rc

Ad id cog^o est qnz obm mt^9. sz illud q^3 sc hz ad obm mellius p addem n est obm intellect^9. ymo est ext^a obm eius. g^o cg^o no sc hz p addem ad obm mt^9. Ad id. qz si ip hz q intelli^a volatu n cognitu dicit q obm uo^{tis} includit cogitu eadem ratione cu intell cognosc a nob n ideo me cadat sub ipius comparatu includitur p se modo mellius sz hz no pont^o g^o rc. Ergo q^o ... phlem ... primo ... obm adequatu. ... obm ... nullius ... obm adequatu ... Ad 2° qz ... effectus ad causam ... ad pom. sz vnius quilibet effect^9 ... plures effe^9 ... Si dicat q ... causa ... plurium effectuum ... vniuqz excedit. ... Si dicat causa agens p unu ... effectuum ... ut si dicat sol agat p vna virtute duos effectus ...

[illegible]

... i se acceptu ut qd cystatu aliquis boni solu p additu ad illud bonu & sic cog^o quit accipit ut q^d est bonu in se ... ut qd eligibile ut sic no scheat p addem ad obm int^9. ymo ... ut sit ipi mellius ut ... obm volu ... cog^o q^a h cogitat sc hz ut cystanu^a illius boni cogni & sc hz p addez ad id bonu ut e obm int^9 ... ut est obm voluntatis ymo melius obm volutatis ut dcm est. Ad 2^m ... q qu cog^o ... mellius ut qd boni ... obm cogitu ... & illa no includit ... Ad 3^m ... q no est ... statu. ... statu ...

[illegible]

... Postea querebantur duo pertinentia ad creaturam (?) quorum primum que est omnibus rebus materialibus. Et est utrum materia sit divisibilis per quantitatem ... ad passionem cuiuslibet corporis specialis (?) et est utrum si yris non appareat ante diluvium si fuit data in signum diluvii non fuerit sic colare noue virtutes rebus naturalibus post diluvium:

q. XV

Ad p[ri]m[u]m sic p[ro]cedit[ur] et a[r]g[uitu]r q[uod] n[ost]r[u]m no[n] sit divisib[i]l[e]
p[er] q[uantit]at[em] q[uia] div[isi]o illor[um] quor[um] divisio p[er] m[odum]
intelligi[tu]r q[uantit]at[i]s no[n] est p[er] q[uantit]at[em] s[ed] divisio
p[ar]t[i]u[m] m[ateri]e ...

[illegible]

tal' pcialit(er) et isto m(od)o s(ecundu)m q(uanti)tate(m) (con)ti(nu)e d(icitu)r h(abe)re p(ar)tes integrales. ¶ Ualio n(on) d(icitu)r ad h(abe)re p(ar)tes sic q(ua)ntu(m) for(mali)t(er) pcialitas et isto m(od)o q(uan)titas h(abe)t p(ar)tes q(uia) ip(s)a est q(uo)d pcialitas for(mali)t(er). sicut et a(lbe)do p(otes)t d(ic)i h(abe)re n(ost)r(u)m colore(m) v(e)l q(uia) s(cilicet) for(mali)t(er) est ip(s)a n(on) colore(m) s(ed) alb(e)do v(e)l q(uia) s(ecundu)m h(abe)ns n(ost)r(u)m colore(m) p(ro)d(ucit) corp(us) et s(upe)rfi(cie)s. q(ua)n(do) g(o) d(icitu)r q(uod) illud quod h(abe)t p(ar)tes diu(er)sas p(er) se a p(ar)tib(us) q(uan)ti(ta)t(iv)e p(otes)t diuidi s(ecundu)m q(uanti)tate(m). D(icitu)r q(uod) no(n) est v(er)u(m). Si sic h(abe)t p(ar)tes sic s(ecundu)m pcialit(er) no(n) i(n)cludens (con)ti(nu)e pcialit(er) q(uia) d(icitu)r s(ecundu)m (con)iu(n)ct(ur)a(m) p(re)dicta p(ar)ticula for(mali)t(er) n(on) d(ic)i(tu)r et n(on) p(ar)tes h(abe)t quas diuidat(ur) isto m(od)o d(icitu)r h(abe)re ta(les) p(ar)tes alias a p(ar)tib(us) q(uanti)tat(iv)e et i(de)o no(n) op(ortet) q(uod) sit diuisi(bilis) (con)iu(n)ct(ur)a q(uan)titate. Un(de) tale p(ar)tes q(uanti)tate d(iff)e(run)t a p(ar)tib(us) q(uanti)t(ativis) s(ed) s(ub)s(tan)tia pcialit(er) diu(ersa)nt a pcialib(us) formalib(us) quo(rum)q(ue) m(od)o s(e) h(abe)t.

¶ Ad r(ati)o(ne)m in oppo(situ)m q(ua)n(do) d(icitu)r t(er)mi(nu)s quod d(ic)o p(er)cipit s(ub)e sit m(od)o p(ri)ncipalit(er) q(uanti)tat(iv)e. D(icitu)r q(uod) si in(tel)ligat(ur) d(e) d(ivisi)one in p(ar)tes (con)similes n(on) ad p(ro)p(ositu)m q(uia) a(d) (ra)tio(nem) no(n) lo(quitu)r d(e) tali(bus) p(ar)tib(us). lo(quitu)r e(nim) d(e) d(ivisi)one in p(ar)tes integrales ei(us)d(em) r(ati)o(n)is. D(icitu)r q(uod) i(n)tel(lig)it(ur) e(st) f(als)a.

¶ Ad alia(m) d(icitu)r q(uod) licet p(ar)tes s(ub)e ul(tim)e n(on) q(uantu)m ad illud q(uod) s(ecundu)m p(re)cedant q(uanti)tat(e)m ip(s)am n(on) t(ame)n q(uantu)m ad h(oc) q(uod) (con)iu(n)ct(u)m diuisu(m) s(i)t (et) i(de)o s(ed) n(on) p(otes)t diuidi s(ecundu)m q(uanti)t(at)e. Sic(ut) h(abe)t s(ub)a cu(m) a(cci)d(en)tib(us). ¶ Alb(u)m s(ecundu)m id q(uod) (con)s(tituitu)r for(mali)t(er) fit albedi(n)e n(on) t(ame)n q(uantu)m ad h(oc) q(uod) est. Albu(m) est for(mali)t(er) albedine. Un(de) n(on) p(otes)t (con)ti(nu)e alba (con)iu(n)ct(ur)a q(uanti)tate ip(s)a s(ecundu)m albedine(m):—

Ad 2(m) sic p(ro)cedit(ur) et a(rgui)t(ur) q(uod) yris n(on) fuit data p(ost) in sig(num) diluuij no(n) fuit(ur)i q(uia) oportuit (con)fite(r)i a(li)as nouas v(ir)tutes reb(us) p(ost) dilu(vium) (quod) q(ui)d (non) po(ss)e(t) ca(usa) n(ost)ri po(ne)r(e) eff(ect)us. Sed si yris q(ue) h(abe)t n(ost)r(u)m ca(usa)m no(n) fuit an(te) dilu(vium). ¶ Sed p(ost) n(on) v(idetu)r h(oc) (con)tra n(ost)r(u)m q(uia) ca(us)e e(ius) n(on) fuit an(te) dilu(vium) [s(ed) p(ost)]. Sed si ca(us)e p(ro)p(r)ius yridis n(on) fuit an(te) diluuium s(ed) p(ost) alique v(ir)tutes fuit collate reb(us) p(ost) dilu(vium) g(o) (et)c. ¶ Co(ntra) q(uia) s(ecundu)m aug(ustinum) et a(lio)s doctores o(mn)es v(ir)tutes n(atura)les (et) actiue (et) p(assi)ue quib(us) res p(ro)agu(n)t(ur) (et) (con)s(er)u(a)nt(ur) su(a)s fuit collate reb(us) in p(ri)mis .6. dieb(us). g(o) n(ul)l(a)e t(a)l(e)s v(ir)tutes fuerunt collate p(ost) dilu(vium). ¶ Dic(endu)m. v(idetu)r m(ihi) q(uod) h(oc) i(m)plicant(ur) tres (con)c(lusiones). p(ri)ma ut(rum) yris fuit an(te) dilu(vium). 2(a) ut(rum) si pona(tu)r q(uod) yris fuit an(te) dilu(vium) cum h(oc) possit stare q(uod) ip(s)a p(ost) diluuiu(m) fuit (in) signu(m) dilu(vii) n(on) fut(ur)i. 3(a) (et) ut(rum) si yris no(n) fuit an(te) dilu(vium) seq(ui)t(ur) q(uod) p(ost) dilu(vium) fuerit alique v(ir)tutes n(atura)les (n(ov)e) collate reb(us) n(atura)lib(us). ¶ Q(uantu)m ad p(ri)ma(m) (con)c(lusione)m teneo (con)c(lusio)ne(m) q(uod) yris fuit an(te) dilu(vium) s(ed) p(ost) e(st) forte vicino t(em)p(o)re (pro)xi(m)us dilu(vium) in q(uo) forte potuit i(m)mutacio fi(er)i ac(ri)d(e)t et q(uod) i(n) illo t(em)p(o)re d(i)es i(n) i(n)fra no(n) potuit g(e)n(er)ari. ¶ Q(uo)d aut(em) fuit illud q(uo)d n(ec) aucto(rita)te n(ec) r(ati)o(n)e p(otes)t efficac(ite)r (con)uinci. q(uod) aut(em) i(ta) sit p(ro)bo. quia si yris n(on) fuit an(te) dilu(vium) (et) h(oc) fuit p(ro)p(ter) defe(ctu)m ca(usa)r(um) yridis. q(uia) s(cilicet) ca(us)e n(on) erant (et) p(ro)p(ter) volu(n)t(ate)s d(ivin)a(s) volente(s) eius eff(ectu)m i(m)pedire (con)t(ra)... s(ed) p(ro)p(ter) p(ri)mo m(od)o quia yris ca(usa)t(ur) ex oppo(siti)o(n)e sol(is) ad nube(m) rorida(m). Sed nulla r(ati)o p(otes)t osten(di) q(uare) tal(ia) no(n) fuit an(te) dilu(vium) g(o) (et)c. ¶ Et 2(o) m(od)o quia d(e) eis q(uae) n(on) s(un)t a ca(usi)s n(atura)lib(us). s(ed) dependent a sola volu(n)t(at)e d(ivi)na no(n) h(abe)m(us) (cognicionem) nisi q(uantu)m p(otes)t h(abe)ri ex aucto(rita)te sac(r)e scrip(tur)e.

s(ed) ex sac(r)a scriptura no(n) h(abe)m(us) euidenter q(uod) n(on) fuit yris an(te) dilu(vium) g(o) (et)c. ¶ Si dicat(ur) q(uod) y(m)o q(uia) auct(orit)as d(ivi)na po(ni)t eam data(m) in signu(m) dilu(vii) n(on) fut(ur)i. s(ed) illud q(uod) p(re)cedit dilu(vium) no(n) v(idetu)r (con)t(ra) sig(nu)m dilu(vii) n(on) fut(ur)i g(o) (et)c. D(icitu)r q(uod) istud p(er)ti(ne)t ad 2(am) (con)c(lusione)m (et) s(o)l(uen)do ea(m) soluet(ur). ¶ Q(uantu)m g(o) ad 2(am) (con)c(lusione)m s(ci)e(n)d(u)m est p(ri)mo quale signu(m) est yris. 2(o) dicet(ur) ad (con)c(lusione)m. ¶ Q(uantu)m ad p(ri)m(u)m s(ci)e(n)d(u)m q(uod) yris d(icitu)r signu(m) dilu(vii) no(n) fut(ur)i n(on) quid ad placitu(m) sicut voces s(un)t sig(na) re(rum). Sed n(atura)li m(od)o quo vna res n(atura)li(te)r d(u)cit in cog(nitio)ne(m) alteri(us). s(ed) sicut (con)ti(nu)o est sig(nu)m ig(ni)s v(e)l p(re)t(er)ita ul' p(er)ictis. ¶ Ad cui(us) eui(dentiam) est s(ci)e(n)d(u)m q(uod) sicut dc(tu)m est yris (cog)n(osci)t(ur). 2(o) dicet(ur) ad (con)c(lusione)m. ¶ Q(uantu)m ad p(ri)m(u)m est s(ci)e(n)d(u)m q(uod) yris d(icitu)r sig(nu)m dilu(vii) n(on) fut(ur)i n(on) q(uo)d ad pl(ac)itu(m) sicut voces s(un)t sig(na) re(rum). s(ed) n(atura)li m(od)o quo vna res n(atura)li(te)r ducit in cog(nitio)ne(m) alteri(us) (quia) ca(usa)t(ur) ex oppo(siti)o(n)e sol(is) ad nube(m) rorida(m) (et) q(uan)do nubes rorida n(on) p(otes)t (con)t(ra) in ac(r)e q(uan)do e(st) magna h(umi)ditat(is) h(umi)d(a) v(e)l mag(na) siccitas q(uia) i(de)o req(ui)rit ae(re)m q(uantu)m ad ista m(od)o medio (dis)positu(m). dispo(siti)o a(ute)m m(ed)ia repugnat m(agis) ista habu(n)da(n)tie h(umi)di et i(n)undancie aqua(rum). Un(de) yris e(st) sig(nu)m dilu(vii) no(n) fut(ur)i. n(on) quod nu(m)q(uam) s(ed) fut(ur)i de vicino s(e)d eff(ect)us alicui(us) (quia) e(st) sig(nu)m remoc(i)o(n)is oppo(sit)e. (et) (con)t(ra) g(o) d(ic)o q(uod) yris potuit dari i(n) sig(nu)m dilu(vii) d(upli)c(ite)r v(e)l m(od)o ut vna yris sit sig(nu)m dilu(vii) nu(m)q(uam) postea fut(ur)i (et) m(od)o q(uod) vna yris ul' plures sit sig(nu)m dilu(vii) no(n) d(e) vicino fut(ur)i. 3(o) m(od)o q(uod) (con)ti(nu)acio yridis s(ecundu)m us(que) ad fine(m) (con)t(ra) sit sig(nu)m dilu(vii) nu(m)q(uam) p(ost)ea futuri. d(icitu)r q(uod) cu(m) p(rim)o no(n) stat q(uod) yris fuit an(te) dilu(vium) s(ed) b(e)n(e) stat cu(m) 2(o) (et) 3(o). ¶ P(rim)o p(ate)t quia si p(ost) q(uam) e(st) dilu(vium) no(n) (est) signu(m) dilu(vii) nu(m)q(uam) fut(ur)i. Sed (si) a(li)q(u)a yris p(re)cessit dilu(vium) p(ost) illa(m) yride(m) fuit dilu(vium). g(o) si vna sola yris (est) signu(m) dilu(vii) nu(m)q(uam) futuri (post) n(ul)la yris p(re)cessit dilu(vium). ¶ 2(m) faciliter (con)cedat(ur) q(uia) illud q(uod) est sig(nu)m dilu(vii) n(on) de vicino fut(ur)i p(otes)t p(re)ce(de)re dilu(vium) d(u)m(m)o(do) n(on) p(re)cedat d(e) vicino. s(ed) s(ecundu)m 2(m) mo(do) yris p(ot)e(st) signu(m) dilu(vii) n(on) q(ua)n(do) futuri s(ed) d(e) vicino n(on) fut(ur)i g(o) (et)c. ¶ 3(m) e(tia)m d(e) facili p(ate)t q(uia) illud (con)ti(nu)e (con)ti(nu)ata (con)ti(nu)acio us(que) in fine(m) e(st) sig(nu)m dilu(vii) nu(m)q(uam) fut(ur)i (et) p(otes)t p(re)ce(de)re (dilu(vium)) d(u)m(m)o(do) p(re)cedat isto m(od)o s(cilicet) (con)ti(nu)at(a) (con)ti(nu)acio us(que) in fine(m) isto m(od)o quia i(n)t(er)rupta fuit. Sed yris isto m(od)o n(on) fuit an(te) dilu(vium) q(uia) an(te) dilu(vium) n(on) fuit (con)ti(nu)ata us(que) in fine(m) q(uia) salte(m) t(em)p(o)re dilu(vii) fuit (con)ti(nu)acio eius i(n)t(er)rupta p(ro)p(ter) ca(usa)s (con)t(ra)ria(m) dispo(siti)o(ne)m. g(o) (et)c. ¶ Et sic p(ate)t ad 2(am) (con)c(lusione)m (et) ex h(oc) p(ate)t ad ob(iectione)m que fiebat. q(uia) s(cilicet) cu(m) h(oc) q(uod) yris fuit data i(n) sig(nu)m dilu(vii) n(on) fut(ur)i 2(o) ul' 3(o) m(od)o n(on) stat q(uod) potuit p(re)cedere dilu(vium) (et) p(er) (con)s(equen)s ex tali sig(n)o n(on) s(equitu)r q(uod) n(on) p(re)cessit de fac(t)o. Sed v(er)u(m) (est) q(uod) si fuiss(e)t data i(n) sig(nu)m p(rim)o m(od)o ut s(cilicet) vna sola (con)ti(nu)acio fuiss(e)t sig(nu)m dilu(vii) nu(m)q(uam) fut(ur)i cu(m) h(oc) no(n) potuiss(e)t stare q(uod) p(re)cessiss(e)t dilu(vium). n(ec) (tamen) dico q(uod) no(n) fuit data in signu(m) dilu(vii) n(on) fut(ur)i isto m(od)o. ¶ Q(uantu)m ad 3(am) (con)c(lusione)m q(uia) q(ui) ut(rum) si yris n(on) fuiss(e)t an(te) dilu(vium) s(ed) p(ost) n(ecessari)o seq(ue)ret(ur) q(uod) noue v(ir)tutes fuiss(e)nt collate reb(us) d(icitu)r (et) v(idetu)r q(uod) no(n). quia effe(ct)us qui n(on) dependent ex plurib(us) ca(usi)s in diffe(re)ntes n(on) n(ecessari)o i(nde) a(li)q(u)a illa(rum) s(ed) p(ate)t de g(e)n(er)acione pl(uvi)e q(uam) p(ot)e(st) [?] a mo(t)u ut a feb(ri). Un(de) neutra illa(rum) ca(usa)r(um) d(e) n(ecessita)te i(n)fert (et) i(de)o d(icitu)r d(e) g(e)n(er)acione effectus q(uia) n(on) s(equitu)r (iste) n(on) h(abe)t p(er)sue [?]. ¶ Ad h(oc) fac(ile) (et)c.

comparatum quod exemplum est quod non mouetur. Sed ymaginem non fuisse
ante diluuium et fuisse post probatur quod contingebat ex duratione celi. Scilicet uel
exemplum quod positis omnibus celis nubibus eius impediebatur
uisio iridis. Et exemplum quod nulla celi nubes eius generabatur
ante sed post. Ergo ponendo ymaginem ante non fuisse sed post non
infertur necessario celos eius nubes non fuisse ante sed post. Et propter
hoc non sequitur quod post diluuium sit aliqua uirtus rebus collata quam
uirtus non contineret in uirtutibus actiuis et passiuis collatis
rebus in primis sex diebus. ¶ Ad rationem in oppositum dicendum
quod potentia celi nihil sufficit non necesse fuit effectus dum ibi erat
sit impedimentum. Nunc autem celi productio est celi operationi
saltem addere et tamen impedimentum a deo non per medium quod est sed in
potentia si uellet. Ergo et cetera.

Postea querebatur duo de habitibus. Primum erat de
causalitate habitum in generali et est utrum habitus faciat
ad substantiam actus. Secundum pertinet ad deriuatum habitum
in ordine ad diuersos habitus et erat utrum idem habitus possit
elicere actum bonificum et actum meritorium.

Ad primum sic proceditur et arguitur primo quod habitus non faciat
ad substantiam actus quia quecumque in effectu sunt duo et in causa
alia duo, uidetur quod unum in effectu correspondeat uni in causa
et alterum alteri et non idem ambobus. Sed quia substantia potentie habitu
elicere actum in effectu sunt duo scilicet substantia actus et modus
et in causa sunt duo scilicet potentia et habitus. Ergo uidetur substantia actus
erit in potentia et modus actus erit in habitu. ¶ Secundo quia secundum
philosophum 2o ethicorum per potentias operamur absolute per habitus autem bene
et male. Sed operari absolute pertinet ad substantiam actus bene uero
et male ad modum. Ergo et cetera. ¶ Tertio quia substantia actus et modus
eius aut sunt idem re aut non. Si sic sequitur quod quecumque reducitur in causam
unius et alterius. Sed potentia est causa substantie actus. Ergo et habitus. Si non
tunc ergo substantia actus et modus erunt due res. Habitus duo principia
per quorum unum habitum est potentia in unam illarum rerum et per
aliud in aliam. Sed hoc est quod aliquid est potentius est potentia. Ergo habitus
est potentia. ¶ Oppositum ad eundem intellectum sunt facienda
primo est ponere quandam opinionem quam non credo ueram in suis
modis. Secundo arguam contra eam. Tertio ponam conclusiones quas
credo ueras. Quarto respondebo ad motiua illorum. ¶ Circa primum
sciendum quod hic non intendo descendere usque ad habitus speciales
sed intendo istam questionem de habitu in generali utrum scilicet de ratione
habitus unius talis sit posse in modum actus tantum et non in
substantiam et dicunt quidam quod sic et intendunt probare. Contra
rationes quarum prima talis est. Si per habitum possemus in substantiam
actus habitus esset potentia. Sed hoc est falsum ergo et cetera. Falsitas
consequentis apparet quia inconueniens est quod habitus sit potentia cum ex oppositio
distinguantur. Probatio consequentie quia id quod est causa substantie actus et id
quo aliquid potentia est absolute sed illud quod aliquid potentia est absolute
est potentia. Ergo illud primum per quod est causa substantie actus est potentia.
¶ Si ergo habitus erit causa substantie actus habitus esset potentia et sic
prima conclusio. ¶ Secunda ratio talis secundum philosophum 2o ethicorum per potentias
operamur absolute per habitus bene et male. Sed operari absolute
pertinet ad substantiam actus bene uero et male ad modum. Ergo et cetera.
¶ Tertia ratio talis est quia ideo dicit philosophus quod potentiis non laudamur
nec uituperamur sed habitibus laudamur et uituperamur. Sed hoc
non esset nisi quia potentie faciunt ad substantiam actus absolute habitus
uero ad modum scilicet ad bonum et malum. Ergo et cetera. ¶ Quarta talis est
sanitas et habitus sit dispositio quedam aliquis dispositiuus ad operationem
scilicet ad ambulandum uel ad aliquam aliam motionem localem
et tamen sanitas non facit ad talis actus substantiam. Aliquando enim
sanitas est principium ambulandi et motiua potentia quod secundum esse
ergo et cetera. ¶ Hic secundo intendo arguere contra dictam positionem
et sequitur primo rationes adductas contra eam et hoc contra primo talis est

substantia actus et modus actus aut sunt idem re aut diuersa. Si sunt idem
re quecumque est causa unius est causa alterius. Sed potentia est causa
substantie actus ergo et habitus. Si autem sunt diuerse res cum
potentia et habitus erunt diuersa principia per que possumus in
causa diuersorum. Sed secundum rationem eorum qui adducunt illud quod
possumus in causa alicuius est potentia. Ergo et cetera. Et hec tantum de
in arguendo. ¶ Ad hec respondetur uno modo dicendo quod intelligitur
de quo dubitatur utrum sint idem uel diuersa et dicitur quod est idem
actus et modus eius et ideo non fundatur super ydemptitatem
et diuersitatem fundatur sed dubium. ¶ Alia responsio est dicendo quod
non in principium actiuum et passiuum est potentia. Sed principium
quo aliquid potest in substantiam actus et potest quod aliquid potest in modum non est
potentia sed habitus. ¶ Prima responsio non ualet quia licet dubium sit de
actu et de modo utrum sint idem re uel tamen certum est quod sunt idem
uel diuersa re et ideo ratio illa que concludit ex utraque parte
est efficacissima et non fundatur super aliquod dubium quia certum
est quod oportet alteram partem dare. Sic ergo et de ratione potentie
quia si ponatur quod sit eadem res concluditur quod habitus est
causa substantie actus. Si uero ponatur diuersa res concludit
quod habitus est potentia quia per ipsum aliquid potest absolute in
aliquam rem scilicet in modum. ¶ Secunda responsio non ualet quia quamuis
parte dicta et nulla uel contraria falsitate clausa
habita est responsio nulla uel contra ista talis est quod secundum rationem eorum quod
ipsi adducunt quia si sit id primum et dicit quod habitus non
possit in substantiam actus si sunt diuersa ratio eorum ponit
quod habitus sit potentia quod ipsi negant et non omne id quo
aliquid potest circa aliquam rem absolute sit potentia eius cum oppositum
ipsi ponunt. Immo plus dico quod si potentia debet dici id per
quod possumus in quecumque siue sit modus siue aliud debet
potentia. ¶ Tertio dico et nulla est quia si substantia actus
et modus sunt diuerse res cum potentia sit id per quod possumus
in utrumque non uidetur aliquid ratio quia unum illorum principiorum
debet dici potentia et non aliud. Si dicatur quod immo quia modus
habet diminutam entitatem respectu substantie actus. Sed immo hoc deficit.
Primo quia eadem ratione possumus dicere quod principium agentis non est
potentia. Sed principium substantie quia omne agens respectu substantie habet
diminutum. ¶ Secundo quia sicut posse ad posse ita potentia ad
potentiam. Sed posse in substantiam actus et posse in modum
actus non distinguuntur secundum posse et non posse. Sed
secundum posse in maius et in minus scilicet in minorem entitatem
habitus. Ergo et principia non debent distingui secundum potentiam et non
potentiam quia scilicet illud quod possumus in substantiam actus debet dici
potentia quia id quo ordinatur habet rationem scilicet actus
¶ Sed modus non habet substantiam et ideo principium eius non est
potentia. Istud si aliquid dicit de rationabile est quia si
accipiatur substantia prout est non subsistere nec actus
nec modus habet substantiam. Si uero accipiatur quod condicte et
est tunc contradicit ratio illa quia sicut actus quod
modus substantiam habeat sed deficit uel excedit per aliquem
et cetera. ¶ Secundo contra predictam solutionem sic quia non
est causa motus nisi sit causa generationis motus sed illud quod
est causa generationis est causa substantie actus alicuius saltem
generationis quia de simili est dicendum quod est causa
generationis et non substantie eius. Sed secundum te habitus
est causa istius modi generationis substantie
¶ Tertia ratio talis est quia illud uero facit ad substantiam
actus sine quo non potest generare talem actum quia potentia
habita sed habita potentia uisiua nullus potest generare motum
nisi habeat potentia etiam nisi aliquis habitus
organicus. Ergo quod sic habet per modum habitus per dispositionem
facit ad substantiam actus et hoc facit dicere contra positionem

9c potm et sc rōem q ex h arguitur q nō est ille
sit quo nō pt ad exire in actū et qo hitu
pr exire in actu est potentia quia potentia dimi[n]uitur
9c hitu. Ad 3o vo talis est. q[uia] phys in 9 me-
ntiat [?] contra mo[tum] pos[sibile] actualis. sz h[oc] tc potentia
actiua pr infinitaz actus. ergo ars pt ī infinitam
actus. Sz constat q ars est quidam hitus g[eneraliter] etc.
Si dicatur ad h q phys loq[ui]t[ur] de potentia large
s. q[uo]d omni eo q est principium actus uel motus. Et
ego dico q intellectus quia oportet est q ex po-
ne hitu 3 principium sit aliquis actus sine mo[tu]s
et sēa actus oritur sit nō. Ad 3o vo talis est
et est contra 3c principia rationem q ad illam
questionem q[ua] dicitur q omne id quo possumus absolute
maliq[ua] est potentia. q[uia] certum est q p[ro] uelle et
intellegere potentiis mouet quos infiltrent ad actus
sui et sic illis absolute nō possumus. Si g[itur] id
q[uo] possumus ī aliq[uem] effectum debet dici potentia sicut
q p[ro]d[ucere] actus uelle et intelligere debet dici potentia.
Si q illud n[on] est verum nō sequitur q si possumus
p[er] hitus in sēaz actus q hitus sit potentias.
Ulterius aut arguitur 2o 3o et 4o. q[uia] omnis
actus in suo genere 3 bonus ul malus perfectus
ul imperfectus. sz sm te malicias actus penitus ad
modum aucti non hitus sm te est certum. s[ed] sm te
omnis actus procedit ab aliqua potentia hitu hitualiter
ul malicie etc. Si dicas q nō intellectus dicit qualitatz
bonitatem sz modum q nō intelligitur in eo actus. Ergo
q[uia] hitus et dispositio ī uenit ī aliquibus actibus
nō modus ergo bonitas et malitia q[ua]d[a]m
modus accidit hitus n[on] debet restringi ad bonitatem
ul maliciam morale. Ad 3o principaliter dico
pone potentiam et rōem ... intendo facere
... supposito ex premissis 1o q ut 3 s. p[otentia]
et hitus sint principia actiua s. potentia et modus actus
primo quando quo d[icitur] potentia et hitus. 2o ut
possit saluari aliquo modo q sēa actus reducatur
in unum et modum in alterum. 3o mouebo quedam
dubia et soluam. Ad primum p3 ex pre-
missis q potentia et hitus n[on] distinguuntur penes h
quod est principium ul nō esse principium. q[uia] utrumque est
principium ut p3 per principium in multis locis et penes
h quod est principium actus et principium motus ut ex
dictis p3. Et id alr ui[detur] mihi dico q differunt sicut
duo principia diuisa concurrentia ad eundem effectum.
Et ad cuius euidentiam premitto ista. p[rim]um est q[uod] potentia
p[re]cipitur uno modo large p omni principio actiuo
ul passiuo ī materia et sic conueniunt nō potest dici
potentia sz hitus. Isto modo potentia ut phys alit[er]
hitu noiat potentiam. sicut p3 de arte 9 met[aphysice]
2o modo ad[hu]c magis stricte p[ro]p[ri]e accipitur potentia. s[ed] p[ro]
principio actiuo ul passiuo nō presupponente aliquod principium
sui generis modificatur p[er] ipm ad agendum ul patiendum
modo quo iam exponetur et sic potentia accipitur distingui
contra hitum quem iam appellabo. 2o premitto q est
principium actiuum ul passiuum ē sufficiens per seipsum
ad exeundum perfecte in actum et tale principium n[on] requirit
dispositionem ul hitum. Quando aliquod principium actiuum ul
passiuum nō est sufficiens per se exire in actum
saltem perfectum sed aliquo principio concurrente eiusdem generis
cum eo. Et voco illud eiusdem generis. q[uia] s. ut unum

est actiuum et reliquum et si unum est passiuum
et reliquum et ī eis concurrit uirtus sc3 ut potentia et ad
ut hitus. 3o premitto q concurrentium eis unum aliq[uo]d
disponitur et ordinatur per alterum ad agendum ul patiendum
absolute ul aliquo modo et unum dicitur potentia et reliquum concurrens
n[on] potentia et ad uocatur hitus. Ex hijs premissis
dico ad quesitum q cum duo ista concurrunt illud principium
q n[on] supponit aliud sui generis ut q determinetur per
ipm ul habilitetur ad agendum sz ul id isto modo ul
illo et id est dicitur potentia. Sz in quantum principium reliquum
n[on] potentia et est principium distinctum contra hitum. Id uero principium
concurrens q presupponit aliud ut q determinet et habi-
litet per ipm dicitur hitus. Et ex h accipit nomen
hitus q presupponit aliud sui generis q determinet et ha-
bilitet per ipm ad agendum ul patiendum h ul id isto modo
ul illo. Et sic g[enera]l[ite]r v[ide]tur mihi dicendum de potentia et hitu
in potentiis hitualibus hitu qr potentia dicitur illud quod n[on]
presupponit aliquod principium ut habilitetur per ipm et per se
extendit ad oem modum et actum illius generis sicut
intellectus q se extendit ad om actum intellectui de
potentia modo sz id q habilitat eum ad hunc actum ul
illum ul hunc modum ul illum dicitur hitus. q[uia] cum hitus dico
3 potentia aliquando per p3 ex dictis principio ad actum ul passio
Ex quibus probabiliter possunt hec d[ici] h. v. g. de dictis et
figura serve. nam dicta uirtus 3. q. potentia quedam
secandi. figura uero 3 q[uasi] hitus ad secandum sic
ul aliter. v. g. figura dolabre figura serve. figura
telis disponunt dictum ad secandum diuersis modis
et ad eundem diuersas secationes et sic p3 ad questionem.
Ex isto restat 2o ostendere ex hijs q hijs nō ob-
stantibus aliquo modo sēa actus reduc[itu]r in ipsam
potentiam et modus in hitum h utrumque sm rōem sit
causa utriusque. Ad cuius euidentiam sciendum est quod qn
plures cause eiusdem generis concurrunt ad eundem
effectum ille effectus licet sit ab utraque magis
reducitur ī unam illarum causarum sm unam rationem
et ī aliam sm aliam. v. g. In generatione equi concurrit
semen equi et uirtus celi. Cum iste effectus s. equus
magis reducatur ī uirtutem celestem magis est
quedam corpus generale quia uirtus celi se extendit
ad omne generale et corporale. sz ī semen equi debet
magis reduci magis est de generale q[uod] est equus.
Sic actus intelligendi equi magis reducitur magis est actus
ī intellectu agente qui se extendit ad oem actum
intelligendi. sz in speciem ul fantasma equi h[abe]t re-
duci ut est talis actus intelligendi. Isto modo sēa
actus dicitur magis ī duci ī potentiam. Sz modus in hitum
h utrumque sit causa utriusque. Ad 3m mouenda sunt
dubia et soluenda quedam. primum est q cum forma
...alis ul ... sit cum materia omni ... sit
principium actiuum ul passiuum quo unumquodque agit
ul patitur omnia g[enera] si uidetur esse dicendum
et habitationem pacem principiorum. s. formas et materias ad
agendum ul patiendum quodque et per omnia accidentia
sequentia habent rationem hitus et nulla
rōem potentie q est inconueniens. 2m dubium est q
potentia visiua presupponit dispositiones organicas.
Si g[itur] q presupponit alium debet dici hitus tunc
potentia visiua debet dici hitus q est inconueniens. 3m dubium
est. q[uia] quantitas presupponit omnis principium actiuus
et passiuus ī rebus corporalibus. Si g[itur] principia

presuppositum ad quod per eam declaratur habitus scilicet quod omnia si inveniretur quantum esset habitus quod [illegible] esset in genere.

Ad primum istorum dubiorum primo dicendum est. Uno modo quod non omne principium manens in presuppositum aliud principium sed principium manens et durativum non presupponitur principium instrumentale. Dicendum quod dicta potentia vegetativa quod potentia non est presupposita [illegible] in qua potest esse [illegible] sed principium instrumentale non presupponitur ad principium instrumentale sive generans sicut et non agentia principalia omnia instrumentalia et sic in illa illa [illegible] quod dicitur quod quandoque concurrunt duo principia ad eundem effectum quorum unum dicitur [illegible] et habitus per aliud id quod per eam declaratur recipitur non potest. Illud autem quo declaratur dicitur habitus. Secundo modo quod dicendum quod forma cum materia licet substantiet per modum sibi [illegible] omnia non tamen sic non per se agendi [illegible] sed quod a [illegible] habitus dicta accidentia agentibus vel recipientibus quia licet compositum ex materia et forma substantiet potentia principia activa vel passiva non tamen dat eis rationem activitatis vel receptivitatis habet enim activa et receptiva ab eis substantiis. Unde [illegible] per [illegible] naturam sunt non per se sola. Ad hoc agere et patiens habet substantiam per substantiam sive substantiatur. Non tamen declarant [illegible] ut principium activum vel passivum ad agendum vel patiendum et ideo talia non dicuntur habitus vel potentiae. Unde et calor potentia quod sit [illegible] ad hoc calefaciet non habet rationem habitus sed potentiae.

Et si arguatur contra quod [illegible] in generante [illegible] forma habet rationem principii activi et sic potentia est potentia. Dicendum quod secundum quosdam nullus in genere est ponere [illegible] formam [illegible] secundum actionem generationis [illegible] quod forma ignis sit potentia [illegible] non agat nisi mediante accidentibus. Vel potest dici quod [illegible] nullum agens attingit formam [illegible] non mediante alteratione sed secundum aliquid actionis cuius alterationis terminus est acquisitio formae [illegible] quae est ad aliquem motum [illegible] ideo et extrinsecum principium vel illius tamen non [illegible] in [illegible] potentia sicut principium intrinsecum [illegible] motus et ideo principium activum [illegible] formae [illegible] non ita [illegible] ad potentiam [illegible] principium intrinsecum [illegible] alterationis.

Ad secundum dicendum quod illa presuppositio non intelligitur secundum esse sed secundum agere et pati quia scilicet unum eorum non potest agere vel pati nisi ut declaratum aliorum. Unde licet iste dispositiones organicae presupponantur a potentia visiva in esse tamen in ordine ad videndum presupponunt potentiam visivam quia non possunt facere ad videndum nisi declarando potentiam ipsam visivam vel [illegible] [illegible] sicut si figura [illegible] fiat in actu non duro quod [illegible] fiet durum figura [illegible] non [illegible] presupponitur in [illegible] duratione tamen presupponitur etiam in secando quia non possunt facere ad secandum nisi declarando adiuvando ad secandum sic vel sic.

Ad tertium dicendum quod quamvis tales presuppositiones [illegible] principium activum vel passivum [illegible] ut sustentatio est quia per rationem agendi vel patiendi [illegible] istae rationes [illegible] dat novam rationem agendi per se vel patiendi ita quod presupponitur [illegible] principium activum vel passivum non in declarando quantum ad agendum vel patiendum habet sic [illegible] in [illegible]. Unde calor non presupponitur in calefaciendo

aliquod principium sive generans quod declaret ad calefaciendum.

Deinde quaeritur utrum [illegible] ad modum aliorum. Ad primum [illegible] dicendum quod habitus potest dici potentia accipiendo potentiam quamquam [illegible] activo et passivo. Sed accipiendo potentiam quod principium activum vel passivum non presupponitur ad principium sive generans quod declaretur vel habilitetur per ipsum ad agendum vel patiendum. Sic habitus non est potentia et quod potentiam [illegible] distinguuntur habitus non quia faciat ad modum tamen et potentia ad [illegible] actus primo [illegible] est [illegible] sed dicitur [illegible] quo [illegible] est. Quia scilicet habitus facit ad utrumque declarando et habilitando ad principium presuppositum sive generans. Potentia et facit ad utrumque declarando et habilitando non sic habilitando et sic habilitando et declarando aliquod principium presuppositum.

Ad [illegible] ad [illegible] dicendum quod non est [illegible] philosophus dicit quod potentiae [illegible] [illegible] actus et non modum. Habitus [illegible] non [illegible] quod [illegible] [illegible] fuit dicere quod bonitas formalis actus [illegible] ab eo [illegible]. Sed quod [illegible] [illegible] quod ille effectus [illegible] ab utroque secundum suam rationem [illegible] in [illegible] scilicet secundum rationem quae est quidditas actus et secundum aliam in habitu scilicet secundum rationem quae est habitus [illegible] modi.

Ad tertium dicendum quod [illegible] est [illegible] quod [illegible] quod vituperamur vel laudamur habitibus non potentiis non est quia potentia facit ad [illegible] actus et habitus ad modum. Sed quia in potestate nostra habere et non habere habitus bonos vel malos quia actus quibus acquiruntur sunt in potestate nostra et ideo laudamur vel vituperamur etc. Unde si habere vel non habere habitus bonos vel malos non esset in potestate nostra sed non esset in potestate nostra habere [illegible] non plus laudaremur vel vituperaremur habitibus quam potentiis sive facerent ad [illegible] actus sive ad modum actus. Unde quia sanitas [illegible] habitus quod non [illegible] in potestate nostra. Ideo [illegible] per eam nec laudamur nec vituperamur.

Ad quartum dicendum quod sanitas secundum modum facit ad actum aliquid sic ad modum hic facit ad utrumque sed ad primum modum. Unde non est potentia movendi nec est facit declarando potentiam motivam ad agendum et ideo non habet rationem habitus respectu potentiae movendi sed facit ad utrumque bene dispositio [illegible] receptivi potentiae movendi [illegible] et [illegible] potentia aliquid formae est [illegible] dispositum tanto illa [illegible] [illegible] in [illegible] suorum. Unde sanitas habitus sive dispositio [illegible] receptivi [illegible] motive.

Ad secundum sic proceditur et videtur quod [illegible] habitus non possit dici beatificativum et meritorum quia ideo habitus [illegible] dici actus eiusdem rationis. Sed actus beatificus et meritorius non sunt eiusdem rationis [illegible].

Contra quia [illegible] habitus potest dici diversorum actuum [illegible] [illegible]. Sed motum [illegible] [illegible] [illegible] variatur in via et in patria [illegible] in via movetur [illegible] est bonum divinum [illegible] in patria. Sed motum [illegible] est bonum divinum visum. Ergo caritas potest dici in via et in patria actus diversarum [illegible] et per [illegible] supposito quod beatitudo sit actus voluntatis [illegible] habitus potest dici actum beatificum et meritorum.

[illegible] ad [illegible] [illegible] sunt [illegible] primo videndum est quid [illegible] meritum. Secundo quod in patria [illegible] beatificus. Tertio dicendum ad quaestionem.

[illegible] ad primum sciendum quod meritum consistit in actu [illegible] cuius ille cui attribuitur meritum [illegible] esse et quod [illegible] cui attribuitur meritum potest [illegible] ei a quo expectatur [illegible] sive [illegible] [illegible] potest [illegible] meritum [illegible] mentem [illegible] [illegible] vel facit [illegible] debitam menti.

[illegible] ad [illegible] dicendum quod actus beatificus [illegible] accipiendo [illegible] [illegible] actu

pertinet ad statum beatitudinis. Et sic tamen est quod propria
actus voluntatis quam actus intellectus sunt beatifici primo
accipiendo isto modo beatificum scilicet omne illud quod pertinet
ad statum beatitudinis et dotes corporis pertinent ad quandam
beatificacionem. ¶ Tercio modo potest dici actus beatificus ille actus
in quo solo vel principaliter consistit beatitudo et isto tercio modo
intellectus habet quod [illegible] quando queritur utrum idem habitus possit
elicere actum meritorium et actum beatificum. ¶ Ex hiis
tercio ad questionem quando queritur utrum idem habitus possit elicere actum
beatificum et meritorium. Dico quod aliquis potest se mereri vel
alium. Si loquimur de merito quo quis meretur alium
sic dico quod idem habitus potest elicere actum meritorium et
premium beatitudinis et actum beatificum et per eundem dico [illegible]
¶ Ad cuius evidenciam sciendum quod sicut voluntas per caritatem
potest una cum delectacione quam habet de deo ut est quoddam
commodum et cum amore amicicie quo amat deum ut
amicum habet quosdam actus quibus eligit actum in ordine
ad deum licet [illegible] sic anima [illegible] diligebat sublime
ponere i.e. videtur quod intellectus per habitum glorie potest
visione beatam potest habere actum notitie sive finalem
correspondentem tali electioni voluntatis. ¶ Ex hiis arguo ad questionem
positam secundo ille habitus potest elicere actum meritorium quo
quis meretur alium et ex parte intellectus et ex parte voluntatis
qui scilicet potest elicere notitiam quam iudicat esse faciendum
propter deum et elicere actum dilectionis [illegible] quod est iudicatum
in ordine ad opera ~~aliquid faciendum propter deum~~ alia
et premium [illegible] quod est beatitudo dummodo sit in
statu merendi. Sed [illegible] huius actu actum beatificum
per caritatem et habitum glorie in intellectu quorum alter
[illegible] dicitur actus beatifici potest elicere item notitiam
et item electionem [illegible]. Quod [illegible] quod mereri est elicere
actum quo eliciens habet dominium et libere exhibet eum
illi a quo expectat premium. [illegible] dico quod
huius actus beatitudinis meretur et voluntatis [illegible] omnibus
aliis et premium beatitudinis per electionem voluntatis [illegible]
a caritate et iudicio [illegible] quod potuit elici
ab habitu glorie ut dictum est. Et sic patet quod habitus
elicitivus actus beatifici potest elicere actum meritorium
quo quis meretur [illegible] illud meritum est
aliud a beatitudine alterius [illegible] beatitudinis.
Si loquimur de merito quo quis meretur aliquid
a beatitudine sic ad hoc dico quod habitus elicitivus actus
beatifici potest elicere actum sic meritorium. Et hoc patet de Christo qui
beatus fuit etiam meruit sibi [illegible] et dotes
corporis et constat quod mereri potuit ista per
eosdem habitus sicut et potuit mereri alteri. ¶ Si autem
queratur de merito quo quis meretur sibi ipsi
beatitudinem. Sic est dicendum opinio contra hoc. Nam
illi qui ponunt ponunt quod beatitudo consistat in
actu voluntatis vel solo vel
principaliter necesse habent concedere quod habitus idem est
qui elicit actum meritorium quo quis meretur
sibi ipsi beatitudinem et qui elicit actum beatificum
vocando actum beatificum illum actum in quo vel in
solo vel principaliter consistit beatitudo. Quod secundum eos caritas
patrie elicit actum beatificum sic dictum. Sed caritas vie
qua quis elicit actum quo meretur sibi beatitudinem
est eadem cum caritate patrie numero vel specie. Ergo [illegible]
¶ Ista opinio non videtur vera propter duo. Primo quia
quicquid sit de delectacione qua delectamur
[illegible]. Sicut in bono commodo tamen amor

amicicie quo amamus deum ut amicum videtur esse
eiusdem racionis [illegible] in via et in patria. Quia talis
amor eiusdem potencie et eiusdem habitus et eiusdem formalis
obiecti quantum ad id quod est formale in formali obiecto in via
et in patria. Sed actus qui sunt eiusdem potencie et habitus
et eiusdem formalis obiecti quantum ad id quod est formale in obiecto in via
et in patria sunt eiusdem racionis. Ergo etc. ¶ Ex hoc autem
sic. Quia amor vie et patrie sunt eiusdem racionis
Sed amor vie non est beatitudo. Ergo nec amor
patrie. Si dicatur quod obiectum formale non est idem. Quia in
obiecto voluntatis includitur ¶ cognicio non. Sic autem non est
idem cognitum in via et in patria. Quia in via [illegible]
et in patria est visum. Hoc non videtur sufficere. Quia quamvis
cognicio non est racio boni propter quam amatur quia cognicio
non est illud quod est formale in obiecto voluntatis. Sed ipsa boni-
tas cognita et amata licet non possit amari
sine cognicione propter ordinem istarum potenciarum et ideo
manente eadem bonitate formali videtur quod maneat
idem obiectum formale quantum ad id quod est formale in obiecto.
¶ Et quia secundum istam posicionem distinguitur status vie
et patrie principaliter vel solum penes actus et non penes
habitus contra videtur in eius [illegible] quod [illegible] et talis
distinccio non sit secundum habitus. Sed per actus. Quia si status
patrie distinguitur a statu vie secundum habitus status
beatitudinis debet distingui a statu vie principaliter
et proprie per illum habitum qui elicit actum in quo
principaliter consistit beatitudo. Quia talis habitus quantum ad habitus pertinentes
ad statum patrie maxime constituit statum patrie
quia status patrie est status beatitudinis. Sed hoc est contra eum
si ponatur quod beatitudo principaliter consistit in actu voluntatis
cuius in habitu voluntatis qui est caritas conveniunt
status vie et patrie. Ergo etc. ¶ Preterea hoc sit in exemplis
[illegible]. Quia status glorie quo quis disponitur ad hoc quod
possit mereri vitam eternam distinguitur a
statu pure nature in quo homo non est dispositus
ad tales actus non solum per actus. Sed etiam per habitus quibus homo
disponitur ad tales actus. Ergo et status patrie debet dis-
tingui per se a statu vie non solum per actum. Sed et
per habitus et precipue per illum habitum quo homo disponitur
ad actum beatitudinis. Sed ponendo quod distinguitur
[illegible] per habitum non est talis distinccio. Ergo talis posicio non
est [illegible]. ¶ Est autem sciendum quod non intendo hic
improbare secundam conclusionem utrum beatitudo etc. nisi in quantum
tangitur ista questio. ¶ Et ideo est alia opinio que
ponit beatitudinem consistere in actu intellectus [illegible] per lumen
glorie qui est habitus intellectus in patria qui nunquam
habetur nisi cum actu beatifico secundum communem cursum et sic istos
impossibile est quod habitus elicitivus actum beatificum possit
elicere actum meritorium quo quis meretur beatitudinem
sibi ipsi. ¶ Ad cuius evidenciam sciendum quod non dicitur simpli-
citer nisi ille qui habet actum beatitudinis ut simpli-
citer in perpetuum habendum. ¶ Ex hoc sic arguitur ad questionem
premissam. Nullus potest mereri quia iam est sibi simpliciter quod
mereri est exercere actum ad opera ad quod non est
sibi. Sed secundum predictam posicionem impossibile est aliquem habere
habitum beatificum qui non habeat beatitudinem ut sibi.
Quia secundum cursum communem a deo revelatum impossibile est habere
lumen glorie quin habeat visionem beatam que potest beatitudo
ab ipsis dici. Impossibile est quod aliquis per habitum beatitudinis mereatur
sibi ipsi beatitudinem. ¶ Ad [illegible] videtur probabilis racio. Quia
quicquid de virtute communis racionis non necessario concludit ad
veritatem [illegible] ad partem negativam. ¶ Ad primum dicendum

quod actus eius habitus debet esse ratio naturalis propter quod omnis actus caritatis sit caritatiuus et non solum actus unius habitus. sed et actus unius potentie. unde non quilibet excludit de habitu quem de potentia. Sicut ista omnia una ratio generalis potentie actus diuersarum specierum in speciali. sicut patet de actibus intellectus qui in una potentia quia diuersi actus eius quamuis habent unam rationem in generali potentie tamen sunt diuersarum rationum in speciali et ponit ad diuersas status scilicet uie et patrie.

Ad argumentum in oppositum quod adhuc deficit in duobus. primo quia ponit beatitudinem principaliter consistere in actu uoluntatis. secundo quia forte obiectum amoris amicitie quod ad id quod est principale ratione non uariatur in uia et in patria:—

Explicit primum quodlibet reuerendi patris magistri Henrici.

Incipit secundum eiusdem:—

In suo quolibet querebantur uero primo de deo et creaturis et postea quedam pertinentia ad deum et quedam ad creaturas. Circa unum quod est de deo et creaturis erat utrum omnis finis in quo agenti fit aliquid acquisitum per actionem agentis. et arguitur primo quod sic. quia philosophus. 5. metaphysice de causa dicit uero causarum oppositum et quod eius causa et bonum. etc. et ex quo uidetur philosophus dicere quod causa finalis opponitur efficienti. quod oppositum uero non potest intelligi nisi secundum quod id quod habet in suo motu oppositum ei quod habet in motu. quare ut uidetur finis est illud quod habet in tali motu. sed illud quod habetur in tali motu est ad acquisitum per actionem agentis. quare etc.

Contra quia illud quod est extra efficientem omnis cause efficientis non est acquisitum per ad actionem agentis. sed deus finis est extra efficientem omnis cause efficientis. quare etc. Maior patet quia omne acquisitum per actionem agentis est effectus alicuius agentis. Minor etiam patet quia omnis effectus agentis habet aliquam causam finalem. sed non potest esse causa finalis sui ipsius. quare extra efficientem omnis cause efficientis est aliqua causa finalis.

Circa istam questionem. primo sciendum primo est probabile quod dicitur quod alias supposita ratio est unde qualis est causalitas finalis et cause efficientis et quomodo se habent ad inuicem. tertio est uidendum ad questionem.

Circa primum primo ponam rationem quod mundo gubernante. secundo ponam rationes quas quidam ponunt in contrarium et respondebo ad eas. tertio ponam rationes quibus uidentur ad rationem et ostendam eas esse nullas.

Ratio autem quod gubernetur mundus est quod omne id quod dependet ab aliqua causa finali uel aliqua alia causa necesse dependet a causa efficiente. Probatio huius est. Omne quod est deletum et non ens habet causam efficientem. sed omne dependens a causa est huiusmodi. quare etc. Maior probatio. quia omne illud quod ordine nature uel temporis est prius non ens quam ens requirit causam efficientem ad hoc quod sit. quia requirit omne quod per se transit de non esse ad esse omne et de requirit causam efficientem. sed omne quod sibi relictum est non ens prius habet ordine nature non esse quam esse. Aliter per ablationem cuiuscumque alterius non caderet a suo esse in non esse. quare etc. Probatio minoris quia si dependens maneret relictum ab eo a quo dependet tunc nequaquam dependeret ab eo. quia ab eo non esset. quia equaliter esset ipso ente uel non ente. ex impossibile est dependere a non ente. quare impossibile est quod dependens ab alio sibi derelictum maneat ens et per consequens oportet quod sibi derelictum sit non ens.

Ergo uerum rationem obiciunt quidam probando quod dicitur quod non potest gubernari efficaciter ratione primo sic. quia id quod est per appetentiam effectiua ratione gubernari non potest. sed omne quod habet causam finalem habet causam efficientem necessario est quod appetentia. quare etc. Maior patet quia omnis humana ratio oritur ex appetentibus. Minor patet quia secundum appetentiam omne generale et corruptibile et per consequens omne habens causam efficientem est corruptibile

quia illa relata non esset. Sed ex appetentibus non potest ordinari efficaciter ratio quod omne illud quod habet causam finalem sit corruptibile aliquin corruptio ceterum habeant causam finalem sic omnia sunt corruptibilia quia ex appetentibus ordinari non potest. quare etc.

Secundo sic id quod efficitur ratione ordinari potest non est articulus fidei sed mundum a deo creatum et maxime quantum ad suos philosophos probatum est articulus fidei. quare mundum uel celum habere causam efficientem ratione ordinari non potest. Si dicatur mundum uel celum a deo creatum ex tempore esse articulus fidei quidem intrare non potest. Sed mundum habere causam per simpliciter emanationem demonstratiue quod non est articulus et demonstrari potest. Contra quia similiter non dicitur creatorem celi et terre ex tempore sed creatorem celi et terre absolute. quare etc. Si iterum dicatur quod primo quia credo pollens dicitur in principio genesis ubi dicitur. In principio creauit deus celum et terram.

Contra quia in principio intelligitur secundum doctores uno modo in principio. id est in filio. alio modo in principio temporis. quare non potest aliter intelligi primo et deceptio per equiuocationem. Tertio sic quia non uidetur probabile quod philosophus habet sensit oppositum eius quod efficacia ratione probari potest ex appetentibus. sed philosophus sensit multa esse que non habent causam efficientem que tamen habent causam finalem. quare etc. Maior supponitur quia ut dicunt sic opinantes philosophus perfecte est ut uia nature in cognitione ueritatis de appetentibus. Minor etiam ipsi probant. quia secundum philosophum in fine. 12. metaphysice. omnia aliqua a primo ordinantur ad ipsum primum sicut ad causam finalem. sed non omnia alia a primo habent causam efficientem secundum eum. quia ultimum intelligentia orbis aut celestes ipsa probant. primo ex. 8. metaphysice ubi dicit. quia ipse sit sempiternum principium et ipse uirtuosissima necesse est esse non. non. que est una illarum causa et uero sit sed illa aliqua. Ex quo patet quod philosophum quia quedam ipsa sunt que non habent causam efficientem quia locutus in plurali.

Videndo quod motus est causa illorum ut finis sed illa alia. sed causam non potest intelligi de causa finali quia ipse ponit omnia a primo ordinari ad ipsum primum sicut ad finem. quare ipse intelligit de causa efficiente.

Secundo sic quia. 4. metaphysice ipse philosophus ipse dicit quod ex non ente nihil fit sed omne quod fit ex aliquo fit. quare secundum eum omne quod fit et habet causam efficientem fit ex aliquo presupposito. sed non omnia alia a primo sic sunt ex aliquo presupposito cum non omnia alia habeant materiam presuppositam saltem. sicut patet de celo et de intelligentiis. quare etc.

Tertio sic quia si philosophus sensisset intelligentias habere causam efficientem sed maxime dixisset in. 12. metaphysice. sed ibi de hoc nihil dicit. quare etc. Probatio minoris quia in toto. 12. metaphysice philosophus non ponit aliquam differentiam inter primam intelligentiam et alias nisi secundum magis et minus nobile. sed aliqua differentia secundum magis et minus nobile non importat aliquam causam efficientem unius respectu alterius. quare etc. quia et ipse non poneret aliquam differentiam nisi secundum magis et minus patet quia in omnibus aliis que dicit de eis conuenit sicut in hoc quod unaquaque mouet motum perpetuum et in hoc quod unaquaque earum ponit esse actum purum et sic de aliis que dicit de eis.

Quarto sic. quia ipse ponit quod motus perpetuus non fuit nec incepit et per consequens non habet causam efficientem. Et ex hoc sequitur ulterius quod nec celum nec intelligentia primum mouens habet causam efficientem quia motus uero habet causam efficientem motus eternus quam eius motus et ad hoc motus motor quam mobile. quare etc.

Quinto sic. quia processus philosophi de motu eterno non staret si ad fieret per simpliciter emanationem ut quidam theologi ponunt celum et intelligentias a deo fieri. quia ipse probat motum esse eternum per hoc quod impossibile est dominari per mutationem et per motum. sed et sic probat. quia si existente mobili et motore incipit motor mouere et non. Si non habet prohibitionem. Si sic ergo ponere aliquam causam quia motor nunc incipit mouere cum prius non mouerit et similiter non potest aliquam causam dari

vel quia aliqua mutatio facta est de novo in motore vel in mobili ad hoc quod motor moveat mobile de novo et sic ante primum motum quo ponebatur motor movere mobile ergo precedit aliqua mutatio per quam facta est dispositio in motore et in mobili ad hoc quod de novo moveatur. Si ponatur quod non consistebant motor et mobile ad hoc supponitur quod ante primum motum quem ponebant motor movet mobile sit aliqua mutatio vel aliquis motus prior. scilicet secundum ipsius motus quod esset ut ipse dicit quedam mutatio. Sed hoc non oportet si esset de motu producto per simplicem emanationem quod non est mutatio secundum enim cum non esset productus vel motus producitur. Iste processus auctoritatibus philosophi adducit ab eis multe auctoritates contra quod expresse videntur ponere celum esse factum et eternum et cum ponit multa alia eterna aliquo modo etc. ad quod quidam uno modo respondent non esse eos ponere hoc. Sed quia ipsi imponunt philosopho quod fuit istius opinionis ideo prius antequam respondeat ad eorum rationes muniendo videre eorum oppositum. scilicet quod numquam fuit istius opinionis primo ex 12. methaphysice ubi dicit paulo ante verba allegata pro eos sic. Continuum vero maxime astrorum dicitur secundum quod in aliis testi[illegible] primum ignis calidissimus et cum est aliis causa hoc calor dicitur verissimum quod posterioribus est causa ut sint vera. Ex quo manifeste apparet quod cum quod est dare verissimum quod est posterioribus causa ut sint vera quod ergo exponens dicit sic declaratum est in secundo illi quod illa causa est magis digna et in esse et in veritate quam alia causa. alia enim causa non acquirit esse et veritatem nisi ab illa causa et ideo illa est simpliciter verum per se et verum per se et omnia alia causa habent esse et veritatem per esse et veritatem eius ex quo manifeste apparet quod omnia alia causa a primo acquirit esse et veritatem a primo. acquirere esse ab alio non convenit nisi habenti causam efficientem. Item 2. methaphysice dicit in digressione contra Averroem qui posuit datorem formarum sic impossibile est ut intellectus separatus det aliquam formam materialem quia res intellectuales separate ipsarum non sunt mixte cum materia. Unde necesse est ut dicatur quod esse non mixtum generatur quoquomodo a non mixto cum in comparatione necesse est ut omne mixtum cum in generetur a mixto cum materia. Item philosophus loquitur de potentia et actu 9. methaphysice dicit sic quod secundum intentionem declarare de potentia que dicitur maxime proprie non tamen utile est ad quod volumus nunc in plus enim est potentia et actus eorum que dicuntur solum secundum motum. Et commentator dicit contra. 2 dicit hoc in declarationibus de actu omnium et de aliis ex quo aperte apparet secundum eum quod potentia se habet in plus quam motus proprie dictus. Et potest dici posse agere vel pati. Ergo agere vel producere in plus se habet quam movere per motum certe et in eodem. Commentator dicit quam de potentia que est secundum motum dicitur de actu declaremus quid est et quale quid et cum potentia potentia similiter manifestum est dicendum quia nominamus dicimus potentia quod aptum natum est movere aliud vel moveri ab alio et simpliciter et quoquomodo hoc est ut quod ipse de hiis contentes similitudinem ex quo apparet secundum eum quod potentia et potentie non solum naturaliter inveniuntur in motore et mobili hoc est in aliis et sic idem quod prius. Item 12. eiusdem dicit quod motus eternus requirit motorem eternum ab eterno. hoc motus est causa efficiens motus. ergo motus eternus habet causam efficientem secundum eum. Sed ad hoc ipsi videtur dicentes quod hoc habeat causam motivam non tamen causam efficientem quia plus est movens quam efficiens

quia omne efficiens est movens et non econverso. Sed hoc non valet quia movens aut est aliqua causa motus aut nulla. Si dicatur quod nulla hoc est absurdum. Si est causa quero in quo genere cause nisi posset fingi quod in quinto genere cause quam in genere cause efficientis ut patet discurrendo per omnia genera causarum ergo etc. Item ad hoc ipsi dicunt licet sit movens non tamen dicitur efficiens nisi sit movens ex tempore quia philosophus dicit quod causa efficiens est unde principium motus. Solutio ergo secundum eum causa efficiens motus dicitur que est principium motus ex tempore quod non habet locum in proposito. Sed isti decipiuntur per equivocationem principii quia non accipit philosophus principium motus quod pro dicitur durationis. Et hoc ostendo quia sit movens per unum diem se habet ad motum unius diei et movens ab eterno se habet ad motum eternum. Sed movens per unum diem est causa efficiens motus diurni ergo movens ab eterno est causa efficiens motus eterni ex eo solum quod movens etc. Alii autem ipsi dicunt quod movens et impliciter quam causa efficiens quia finis movet quamvis non est causa efficiens cum ab ea distinguatur secundo et quinto methaphysice. Solutio vero quia si finis movet methaphorice ut quidam dicunt non sufficit ad contrarium verbum philosophi ponentis motorem proprium. Si vero finis movet efficacie ut quidam alii dicunt et verius quod nata est verbi et propter hoc in actu reduci ad hoc oportet ponere causalitatem efficientem cum fine. Item primus motus eternus habet causalitates finales tamen ratione cuius non. Si habet causam finalem tamen sine efficiente potest manere in suo esse quantum ad id quod est ablata causa finali quia secundum eos id quod habet causam sine efficiente non dependet a causa finali nisi quantum ad hoc quod habet ordinem ad aliquid nobilius se. non autem quantum ad id quod est. unde secundum eos sublata causa finali manet quantum ad id quod est. hoc non manet quantum ad ordinem quem habet ad nobilius se. et sic motus non dependet secundum eos a motore quantum ad id quod est absurdum. Item philosophus 12. methaphysice postquam ostendit quod cum dixit hic contra questiones ad invicem et concludit omnibus ordinari ad unum principem scilicet deum unus igitur princeps. Sed et principem importat causalitatem efficientem respectu eorum quorum dicitur princeps ergo etc. Ad hoc ipsi dicunt quod non oportet ponere efficientem in principe respectu subditorum nisi quando sunt negligentes quod non habet locum in proposito. Sed hoc est derisorium quia aliquando bene agere et sine negligentia agere non impedit habitudinem secundum agentem ad aliquem ut ad principem si hoc fiat nisi eo agente. Sed secundum te illud agit illud quod agit deo non agente vel imperante ergo etc. Item quia intellectus agit id quod agunt intelligentes dum vel ultimum finem aut non. Si non ergo aliquid aliud a deo habet pro fine et per consequens non ordinatur ad deum sicut ad ultimum finem. Si sic. ergo ipsi et per se omnium causarum deus sicut summe ab eis desideratum et amatum. Sed omnis amor habens quod prius et per se ob aliquid recte diligens a se depedit ab illo quantum ad id quod est aliquin amor quantum ad id quod est potest. Similiter prius quod est ingens ergo etc. Item 8. physicorum contra Empedoclem dicentem quod lite dominante omnia segregabantur et amicitia dominante omnia congregabantur et quod in temporibus medius erat quies et quod ista fiebant equalibus temporibus dicit philosophus quod non sufficit hoc dicere sed oportet causam huius reddere. Sed quia ipse dicebat quod non erat causa reddenda preter eventum dicit expresse quod non bene dicebat in hoc quia hoc verum sit in quibusdam quod non sit ponenda causa non tamen verum est de omnibus quia nichil quibus aliquid natum et preter eventum causam aliquam. Illud quod ipsi dicunt

eorum, scilicet complete et intellectu et causa cognitionis et de necessitate
propositionum quarum una est causa cognitionis alterius, non vero propter
dico quod non solum loquitur ibi de necessariis quia necessitas potest accipi
vel pro necessitate rerum vel pro necessitate propositionum. Sed loquitur ibi de
speciebus demonstrationis quod aliquorum scientia nichil aliud est
causam cognoscere dicit [illegible] voluit primum [illegible]
quod repugnant esse. Ad tertium quod dicitur est quod loquitur ibi de causa et
[illegible]
[illegible]
Item [illegible] quod omnis [illegible] motum sempiternum
[illegible]

[illegible]

[illegible] illud [illegible] aut [illegible]
[illegible] illi qui [illegible]
[illegible] equivocationis
[illegible]

Ad 2m dicendum quod aliquid accipitur fieri dupliciter. Uno modo
pro eo quod accipit esse ab alio cum novitate durationis
et isto modo nec motus celestis nec aliud eternum
potest dici fieri quia habere esse ab alio cum novitate durationis
et esse eternum contradicit. Alio modo accipitur quandoque fieri
pro eo quod est ab aliquo efficiente non includendo novitatem
durationis et isto modo certum est quod ipse posuit motum
eternum habere causam efficientem unde ipse probat
in dictis quod intellectus separatus movet ab eterno.
quia ipse est motus ab eterno. motus autem non
est nisi ab aliquo motore. Ad 3m dicendum quod est causa efficiens
motus non aliquid ignotum quam vocare. quia
movens est agens sive efficiens. Ad 4m dicendum quod
processus aristotelis stat in hoc quod impossibile est dare
primam motionem vel mutationem antequam nulla alia
et per consequens quod motus est eternus quia ad hoc quod est
incipere motum de novo oporteret aliquam mutationem
precedere in motore vel in mobili. unde et si aliquid aliud fieret
de novo secundum eum non posset hoc fieri sine aliqua mutatione
facta de novo in causante. propter quod nec celum et non
propter hoc quod secundum ipsum id quod fit a tali agente per creationem
non fit de novo sed ab eterno et necessario sed si lumen
esset subsistens in manente a sole ab eterno et
tale creatione ab esse eciam esse de necessitate aliquid
dependere quia in dependentia orbis videtur quod celum habet
causam efficientem. et quod dicit quidam quod non accipit
efficiens quod finem multum est ridiculum et contra expressam
mentem ipsius. quia ipse dicit quod finis sicut efficiens
sufficientem necesse. tunc quo utrumque accipiat in efficiens
pro causa efficiente distincta contra finem aliter non.
Ad 5m dicendum per hoc apparet. Ad non tunc faceret vilissimam
petitionem principii quia et id est si diceret quod aliud fieri
sit finis. et si sic ergo sic est quod ergo in genere unde
contra distinguit ipsum de duplici agente et dicit quod
quoddam est agens quod producit effectum suum
sicut de quodam agente particulari de quo agit per
transmutationem et motum cuius actio est cum tempore. Aliud
novitate durationis. Aliud est agens quod non producit suum
effectum per [illegible] sine duratione cum ipso et [illegible]
tali agente dicit aristoteles sufficit celum habere causam efficientem
Ad 6m dicendum quod nullum eternum fit vel habet causam
efficientem intelligendo de fieri et effectu qui sit posterior effective
causa et de fieri quod est de novitate durationis non autem intelligit
de fieri et effectu qui simul duratione sunt cum causa. Et
isto modo potest responderi ad omnes auctoritates consimiles
et sic responsum est ad rationes que fuerunt contra hoc quod
[illegible] non [illegible] efficiens [illegible]
Consequenter [illegible] rationes dicte ad rationes
quibus probabatur ad maiorem [illegible] quod
quod omne quod est delectum est non ens [illegible] dicit quod
unum est delectatio a causa agente et conservante
sicut [illegible] non autem habet necessitatem de delectato
[illegible] ab aliquo quod ad ipsum delectum habet [illegible]
sicut [illegible] dicit quod [illegible] a forma
[illegible] non. Et tamen forma non est causa efficiens [illegible]
[illegible] passionis et [illegible] dicitur de
[illegible] dicit quod non [illegible] quod [illegible]
sic se habeat ad causam [illegible] ad causam conservantem
nec propter [illegible] quod natum est delinquere a
causa conservante quia illud [illegible] aristoteles 12 metaphysice [illegible]
[illegible] et per se necesse [illegible] est [illegible]

et motus ut id dicit. Ad probacionem minoris
[illegible] quod id quod habet non [illegible]
habet causam efficientem dicit quod [illegible] si habet non [illegible]
[illegible] sed si habet non [illegible]
[illegible] habeat causam efficientem [illegible] est de eo quod [illegible]
delectum ab eo quod non [illegible]
[illegible]. Ad 3m dicendum quod [illegible]
ad maiorem dicit [illegible] quod [illegible]
[illegible] ad causam efficientem libere agentem quia id
[illegible] de causa agente necessario et necessario [illegible] quia id
quod ex sua delectatione a causa agente sic agat
necessario sive libere cadit in non [illegible] habet causam efficientem
quia omne delectum a causa efficiente habet causam efficientem
aliquin non posset delinquere a causa efficiente. unde [illegible]
[illegible] de luce quod scilicet habeat causam [illegible] scilicet solem
quod habet causam efficientem [illegible] quod habet causam libere
agentem et in [illegible] quod lumen ex sua delectatione
a sole deficeret in non ens sicut sol libere ageret
[illegible] est quod lumen habet causam efficientem scilicet solem
[illegible] necessario agat sed [illegible] habet causam efficientem que
libere agit. Ad 2m dicendum [illegible] pro [illegible]
ad causam [illegible] quia [illegible] de eo quod est causa
[illegible] ad [illegible] sed [illegible] de sole qui est
causa [illegible] ad lumen et non [illegible] quia non est
causa [illegible] ad [illegible] saltem [illegible] ad [illegible] que est
materia. Ad 3m dicendum quod [illegible] quod non est [illegible]
[illegible] scilicet quod omne dependens a [illegible] causa dependent
necessario a causa efficiente. quia hoc est verum quod omne de-
pendens a quacumque causa necessario dependet dependentia
necessario a causa efficiente. quia omne dependens ab
alio subtracto illius esse est sine causa non [illegible] et per consequens
[illegible] illius est [illegible] et ulterius [illegible]
[illegible] ordine nec omne [illegible] necessario [illegible] omne
[illegible] non [illegible] ad [illegible] omnis habet causam efficientem
Ad [illegible] quod adducit de materia et forma et [illegible] et
[illegible] quia ipsi dicunt quod quando dicitur quod omne
quod sine delectatione [illegible] non ens [illegible] non habet [illegible] con-
nexio [illegible] sua dependentia et [illegible] sic
[illegible] in [illegible] secundum eos quia certum est quod [illegible] de-
pendet a forma et [illegible] a [illegible] aliquin quod [illegible]
[illegible] per se necesse. Ad [illegible] quod [illegible] est et [illegible] de
materia quod non habet causam efficientem [illegible]
[illegible]. de forma autem dicit [illegible] absurdius
quod forma independens a materia nata est per se sub-
sistere quod [illegible] est de formis [illegible] de quibus
nunc loquimur et [illegible] materia [illegible] forma
habet connexionem sive dependentiam [illegible] de [illegible] et
[illegible] dicit [illegible] quod [illegible] est quia [illegible]
dependet a [illegible] et non [illegible] non quod [illegible] non dependens
a [illegible] passio [illegible] de genere accidentis. Ad [illegible] si
dicatur [illegible] quod dicit quod [illegible] non dicit [illegible]
tunc nichil facit ad propositum quia tunc non esset in [illegible]
sed [illegible]. hoc autem loquimur de diversis [illegible] unum
dependet ab alio. quia [illegible] non dependet [illegible]
non [illegible] quia hoc loquimur de eo quod dependet ab alio quantum ad id
quod [illegible] quale est omne [illegible] causam [illegible] non [illegible]
[illegible] quod id quod est sic aliud cuius [illegible]
[illegible] simul non nec attendimus in causa dependentiam [illegible]
[illegible] sed [illegible]. unde [illegible] quod illud quod sine delectatione
habeat causam efficientem [illegible] de eo quod delinquere ab eo a quo
dependet cum delectato [illegible] causa non [illegible] sicut [illegible]

ideo non solum primum non esset aliquid sed et non esset in se
Ad rationem autem quam dant ad probandum primum maius non valet
nulla est. quando dicitur quod illud cui competit ordinem non
plus [illegible] respicit omne illud per quod [illegible] de
non [illegible] ad [illegible] quia [illegible] dicitur [illegible] eo qui [illegible] non
plus quam [illegible] non positio [illegible] possibile non [illegible] eo
cui competit non [illegible] posito [illegible] secundo
possibile. sic est in proposito secundum argumentum ut dicunt quia
substracto deo [illegible] deficeret celum [illegible] vel intelligentia
in [illegible]. sed substracto deo vel non est impossibile
quia in [illegible] [illegible] posita non causa nec [illegible]
agente sicut se habet intelligentia motrix celum secundum
philosophum non [illegible] est verum quia posito [illegible] impossibile quod esset
intelligentia non movente celum vel non [illegible] sequeretur
motum non [illegible] et habere non [illegible] [illegible] philosophus [illegible] non nec
[illegible] habere causam effectus sicut si agens generans
[illegible] et filius modum [illegible] habet [illegible] 2.
metaphysice et in 8 physicorum [illegible] [illegible] effectus
[illegible] primus motus cuius [illegible] ablato primo motore
tolleretur omnis motus. quia primus est causa omnium aliorum
sed motus est primus ut [illegible] ad [illegible]. [illegible]
ponit primum motorem. [illegible] quod [illegible] quod [illegible]
[illegible] motum [illegible] ablato motore primo
[illegible] impossibile. scilicet primum motorem non esse [illegible]
non [illegible] sic probare [illegible] intentam
[illegible] physicorum volens probare quod omne quod movetur
ab alio movetur probat [illegible] quia id cuius motus
cessat ad quietem alterius motus ab alio. quia eius
motus dependet ab alio. sed omne quod movetur est huiusmodi quod [illegible]
probat. quia omne quod movetur est divisibile in partes. motus
[illegible] totius cessat ad quietem partis [illegible] saltem quod
totum [illegible] [illegible] movetur [illegible] probat
quod omne quod movetur movetur ab alio supposito quod [illegible]
motum [illegible] [illegible] primo [illegible] moveri
quiescat quod est impossibile. [illegible] notandum quod motus
totius dependet ex motu [illegible] [illegible] dependet [illegible]
[illegible] totius a partibus non [illegible] dependentia
[illegible] concludit ex hoc quod omne quod movetur
dependet ab alio motore [illegible] quod non est verum nisi omne
dependens a quacumque causa requireret eam effective. sed
non [illegible] dependentia sit dependentia effectiva
[illegible] ex [illegible] non [illegible] ex
[illegible] quod [illegible] conditionalis quidem conditionalis est
vera [illegible] [illegible] sit [illegible] si [illegible] sic
si sol subtraheretur non [illegible] lumen in aere sed [illegible]
nisi [illegible] dependet ab alio [illegible] [illegible]
[illegible] causa. [illegible] est [illegible] causa. ista [illegible]
non concluditur ex isto [illegible] quod [illegible] sole subtracto. quia secundum
[illegible] impossibile [illegible] simpliciter. sed [illegible] ista conditionalis [illegible]
si sol subtraheretur lumen deficeret. [illegible] dicitur quod illud
quod est non ens ordine [illegible] quam [illegible] quod [illegible] verum
de eo quod est non ens [illegible] posito possibile [illegible] de alio
[illegible] primo [illegible] [illegible] posito impossibile sicut posito
[illegible] conditionalis sit vera. [illegible] sic [illegible]
[illegible] ista conditionalis [illegible] vera. scilicet quod si [illegible] dependet
ab alio [illegible] [illegible] ordine [illegible]
[illegible] aliqua sua dissolutio ab alio [illegible] sibi causa
non [illegible]. et [illegible] ista conditionalis [illegible] erit vera si est
non ens [illegible] ordine non requiret omne id
[illegible] quod [illegible] ad esse et existere conditionalibus
non concluditur ista [illegible] quod requiret causam effectivam [illegible]

catholice sunt [illegible]. verum vero ista ratio procedit ex
ignorantia logice quia scilicet nescivit distinguere inter [illegible]
catholicam et [illegible] absolutam. quia [illegible] [illegible] conditionalis
stat cum [illegible] catholica et impossibilitate [illegible].
verum ista [illegible] si sol est homo sol est [illegible] ista
si sol [illegible] corpus luminosum sol illuminat et [illegible] catholica [illegible]
[illegible] impossibilis catholica [illegible] [illegible] possibile [illegible] causam
effectivam quia [illegible] et non [illegible] possibile [illegible] et non
[illegible] non requiret causam effectivam [illegible] sed est signum
[illegible] causam [illegible] agentem [illegible] in causa [illegible] necessario
[illegible] necessario agente [illegible] non [illegible] causa non agente [illegible]
[illegible] effectus non [illegible] non [illegible] quod effectus [illegible] agentis
[illegible] et non [illegible] nisi [illegible] effectus [illegible] agentis [illegible]
[illegible] agentis non agente. [illegible] ad probationem [illegible]
quando dicitur quod omne dependens ab alio [illegible] [illegible]
ens. dicitur quod verum est quantum ad id ad quod dependet. nec [illegible]
quia effectus cause finalis non dependet a causa finali quantum ad
id quod est in se. sed [illegible] ad hoc quod est habere ordinem
ad [illegible] nobilius se. verum philosophus dicit [illegible] politice. quod [illegible]
[illegible] [illegible] est [illegible] [illegible]. Et [illegible] ad [illegible]
[illegible] ablato. verum dicitur quod [illegible] celum. [illegible] non
dependet a primo non quantum ad hoc quod est habere ordinem
ad aliquod corpus nobilius se [illegible] intelligentia non
dependet a prima [illegible] ad [illegible] ordinem. [illegible]
[illegible] dicit philosophus 12. metaphysice [illegible] quod [illegible] [illegible]
sit [illegible] et [illegible] prima [illegible] secundum eundem
ordinem [illegible] [illegible] ex quo [illegible] philosophus
ponere [illegible] ordinem inter intelligentias [illegible] inter
orbes. Ista [illegible] in [illegible] deficit. [illegible] quia [illegible]
[illegible] non ad maius nobile non est [illegible]
[illegible] ad [illegible] in [illegible] [illegible]
omne nobilius [illegible] causa finalis [illegible] non
[illegible] [illegible] omne ens [illegible] causa [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] causa [illegible]. et [illegible]
[illegible] causa finali. [illegible] deficit quia [illegible]
quod est ad finem non dependet a fine quantum ad id quod [illegible]
quod [illegible] ablato fine [illegible] quod id quod [illegible]
[illegible] habere causam finalem [illegible] non
[illegible] secundum eos id [illegible] ente [illegible] non ente causa sua
finali [illegible] [illegible] facit ad [illegible] effectus
existentia [illegible] [illegible] non [illegible] eius [illegible]
non [illegible] non [illegible] aliquid [illegible] facit ad [illegible]
aliquid. [illegible] est aliqua causa. scilicet causa finalis [illegible]
facit ad esse rei [illegible] causa quod est absurdum
Si dicatur ad hoc quod non sequitur quod talia [illegible]
non habent causam finalem quantum ad id quod non [illegible]. sed
solum quantum ad ultimum ordinem quod non [illegible] ablato
fine. [illegible] sequitur quod non omnia
quantum ad [illegible] [illegible] habent [illegible] causam finalem
quod est contra eos. [illegible] ad [illegible] [illegible] politice [illegible]
[illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. dico quod
verum est sed non sic est [illegible], quod [illegible]
[illegible] sit [illegible] [illegible] [illegible] sit [illegible]
[illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] est
[illegible] non [illegible] lapis vel venenum. [illegible]
ficit quia [illegible] non [illegible] motus [illegible] ad [illegible]
[illegible] [illegible] ablato [illegible]
nobile [illegible] non [illegible] quantum ad
ordinem [illegible] ad [illegible] nobile sublato [illegible] non
et sic non plus dependet effectus a causa sua
[illegible] quod est absurdum. [illegible] quantum ad [illegible]

effectus cause finalis dependet a causa finali quae est relatio aut ad absolutum. Si est absolutum, ergo effectus cause finalis quantum ad id quod est absolutum dependet a causa finali nec manet illa sublata. Si est relatio, quaero qualis est ista relatio. Constat quod non est nisi ipsa dependentia, et tunc quaero in quo fundatur dependentia ista: vel enim in absoluto vel in relato; non in relato, quia sic iretur in infinitum. Ergo in absoluto, et sic illud absolutum erit dependens, quia id in quo fundatur dependentia oportet quod sit dependens. Sed illud non potest esse sola relatio nisi nominaliter ad nominaliter ut dictum est. Sed est ipsum absolutum, ergo effectus cause finalis quantum ad id quod est absolutum dependet a sua causa finali et non solum quantum ad talem relationem consequentem. Secundo deficit quia contradicit sibi ipsi: quia ipse ponit quod sed destructo ab eo a quo res dependet sit causa non contradictio quod declaro a connexione vel est connexio secundum dependentiam et causalitatem non est causa non contradictio talem cum incognite dicunt medium dicunt et intellectus et intellectus ipsum motum. Sed hic ergo ponit quod nulla est dependentia alterius intelligentiae ad deum et tamen cum hoc ponit quod id quod est ad finem dependet a fine simpliciter quantum ad illam habitudinem deum ponit esse finem alterius intelligentiae. Ergo ponit intelligentiam habere dependentiam ad deum et non habere.

Ergo dicit et vincit dicit primo quia ex dictis eorum sequitur aliquem effectum cause finalis qui non dependet ab ea, quia ponit intellectus non dependere a deo quem tamen ponit finem earum. Secundo quia si intelligentie ordinentur ad deum tamquam ad finem diligunt eum sicut ultimum finem suum et per consequens et per se obiectum amoris earum sed actus volutivus habens per primo et per se obiecto ad rationem diversi ab eo dependet ab illo ergo etc. Tertio autem quantum obiectum primo et per se est diversum realiter ab eo quia si actus et obiectum essent idem ponitur non dependere ab eo quia idem non dependet a seipso. Contra illud quod dicit quod inter absoluta aliqua est connexio secundum quam dependentie et causalitatis unius ad alterum vel amborum ad tertium. Contra quia subtracto uno subtrahitur tamen alterum. Sed probatur sic. Quia quaero qualis sit ista connexio utrum scilicet sit connexio materie ad formam vel subiecti ad accidens vel cause ad effectum vel partis ad partem eiusdem totius. Similiter ad formam talis non est secundum dependentiam et causalitatem cum ista ad se invicem dependeant et cetera sicut iam sufficienter deductum est. Si vero est connexio accidentis ad subiectum non est connexio secundum dependentiam, quia certum est quod accidens dependet a subiecto quod est causa eius, ens enim non dependens ab alio ut a subiecto est substantia. Si est ibi connexio cause ad effectum, est cum dependentia et cum causalitate. Si vero est connexio partium alicuius totius, scilicet unius ad alteram, quia non omnes partes alicuius totius habent talem connexionem; licet quod una non possit esse sine alia vel quod una dependet ab alia vel ambo, tamen partes non habentes talem dependentiam ad se invicem vel a toto unam partem esse sine alia sicut homo potest esse sine pede et pes sine manu et econverso et multo plus partes universi que non habent tantam connexionem quantam habent omnes partes totius habentis unicam formam. Ergo impossibile est talem connexionem ponere sine dependentia unius ad alterum vel amborum ad tertium. Et quia ista duo quae tamen possunt habere connexionem sine

dependentia et ambo sunt per se necessaria. Aut necessarium unum per se et aliud non, et alterum dependens. Si ambo sunt per se necessaria, alio sublato quantum ad esse secundum se, et dico quod dato quod non sit quod unum non possit esse sine altero, quia quod est per se necessarium [illegible] connexionem horum non probat non est [illegible] per se connexionem unius ad alterum, sed est inconveniens quia unius non facit ad alterius necessitatem. Si autem necessarium est per se necessarium tunc ambo dependent a quodam alio, aut ergo dependent ambo ab invicem vel unum dependet ab alio et non econverso et sic quorumlibet istorum dato est inter ea connexio dependentie. Si autem ita est quod necessario dependent ab alio sed ambo dependent ab alio uno vel ab alio vel pluribus, sed quod ista connexio sit propter connexionem illorum vel illius a quo vel a quibus dependent, quia sic non habent sine alio et ex quod connexionem ad invicem in suo, quod non habent ab alio et hic invenitur secundum apparentiam, scilicet quod in illis quorum unum non dependet ab alio nec unum non possit inveniri sine altero unde quia lapis non dependet a rosa nec ab alio a flore nec econverso, id lapis invenitur sine rosa et non econverso a flore et econverso. Et hic etiam generaliter non quantum causa virtus est deficiens ad producendum utrumque. Tertio quia quantum ad positionem quod si connexio sit quod subtracto uno subtrahitur reliquum aut subtracto uno causa est subtractionis alterius aut non. Si sic ergo unum est causa alterius et sic unum est causa non entis in effectu est causa affirmationis. Si non, contra quia si subtracto uno non est causa subtractionis alterius scilicet quod ad ens diminuatur, si in alio causa ipsius conservativa vel influentie substantie quod est absolutum quia sicut impossibile est quod illud quod est non ens possit esse ens nisi per aliquam causam, sic impossibile est quod illud quod est ens actu sit non ens nisi per aliquam causam ipsum corrumpentem et per substractionem influentie cum ipsum conservantis. Quarto quia si solutio eius vera est, scilicet quod aliqua possunt habere connexionem sine aliqua dependentia ad invicem vel ad tertium ad hoc modo faceret ad propositum quia non loquimur hic de destructione ab eo a quo dependet sed a causa finali de quo constat quod sua destructio a tali causa est et causa non contradicit unde si fuit motus etiam quamvis dependet a causa finali dependet a causa efficiente. Contra quantum ipse dicit quod effectus cause finalis dependet a causa finali quantum ad relationem ipsam tantum est. Sicut patet ex praedictis. Ad rationes in oppositum quantum ipse probat talem connexionem esse inter aliqua absque dependentia coniunctus verbo philosophi 2 celi et mundi dicentis quod si deus est, celum movetur, aliquando deus esset otiosus, et si celum movetur, et ponit terram esse quod movetur, et terra est, et ponit ignem quia si unum contrariorum est, et reliquum. Et quia ista duo clara sunt non ponit alia duo clara mediante quo ad modo consequentia extrema et ex hoc concludit ultimus connexionem et consequentiam, ex quo videtur probare quod de intentione philosophi est quod terra non potest esse sine igne nec econverso, et quod subtracto uno subtrahitur et reliquum, licet non sit media connexio dependentie et causalitatis, dico quod secundum philosophum connexio dei cum motu est connexio cause cum effectu. Connexio et celi et motus eius cum terra est quantum motus et cum igne est connexio cause ad suos effectus, quia celum est causa terre et ignis, ideo connexio autem terre cum igne et aliorum elementorum est connexio cause effectuum quam habent mediante connexione ad celum quod est causa causa totius est

mere [illegible] indicem. [illegible] dicit quod [illegible] non mouet orbem [illegible] non sit [illegible]
est sic aduersarius exponit q. [illegible] ordinetur ad
motum [illegible] ad finem [illegible] ad [illegible] dicit n. quod
[illegible] deus est [illegible] intencione [illegible] ut dicitur
deus est [illegible] a se [illegible] intencione quod est
absurdum [illegible] inquantum est quod [illegible] efficientis [illegible]
causa efficiens [illegible] est quod [illegible] finis
sit [illegible] alius finis [illegible] dicit quod ista
[illegible] non [illegible]
finem [illegible] quod [illegible] ultimus finis
non habet [illegible] infinitum [illegible]
[illegible] ad [illegible] dicit quod [illegible] sicut
subiecto [illegible] subiecta [illegible]
[illegible] subiecto [illegible] alio [illegible]
non [illegible] deus non dependet ab [illegible]
causam efficientem [illegible] subiectorum [illegible]
alterius [illegible] uno modo [illegible] ad [illegible]
[illegible] sicut
subiecto [illegible] subiectione [illegible]
[illegible] illud quod [illegible]
[illegible] causam efficientem [illegible] alio [illegible]

[illegible]

secus [illegible] ordinatur ad [illegible]
[illegible] finis est causa [illegible]
[illegible] eius quod eius est ad finem [illegible]
[illegible] est finis [illegible] ultimus [illegible]
[illegible] utilitas eius causa est [illegible]
[illegible] finis non [illegible] causa finalis eius quod est ad finem
nisi [illegible] ad utilitatem [illegible]
est causa finalis [illegible] quod est [illegible] non [illegible]
[illegible] causa [illegible]
[illegible] utilitatem [illegible] forma [illegible]
quod ordinetur ad [illegible]
sit causa [illegible] ad id quod est forma
[illegible] ad [illegible] finis autem est causa
finalis eius quod est ad finem [illegible] ad [illegible] aut [illegible] ad
[illegible] ad [illegible] ad illud quod [illegible]
[illegible] ad [illegible] ad finem [illegible]
[illegible] quod est ad finem
[illegible] ad id quod est [illegible] ad
[illegible] ad
[illegible] omnis causa dat [illegible]
suo effectui [illegible] ad suum effectum [illegible]

[illegible]

et id cuius amore aliquid agitur ab alio et efficiens habet
ab alio. Ergo causalitas cause finalis est esse illud cuius
amore aliquid agitur ab eo sicut habet esse effectus ab alio.
Maior conceditur ab omnibus et est a philosopho 5 physicorum diffinitive
finis. Minor probo. Quia id cuius gratia aliquid agitur non
aliud est quam intentum. Sed non potest poni intentum nisi sit
prius intendens propter finem. Ergo illud cuius gratia aliquid agitur
non aliud est quam intentum ab agente propter finem et per
amorem cuius aliquid agitur. Maior est ista quia sicut [illegible] quia
id gratia cuius aliquid agitur non aliud est quam intentum ut finis
et aliud amari propter ipsum. Minor probo. Quia id intendens
finem aliquid est finis ipse et illud quod est ad finem
aliquid agens propter finem non finis. Quia finis ingressus finis
non intenditur sed intendit nec est illud quod est ad finem
ingressus [illegible] loco quia intendere [illegible] loco non est
[illegible] in fine. Sed ingressus est ordinare aliqua ad aliquem [ordinantem finem]
[illegible] ergo quod intendens illud sit agens propter finem.

Ad cuius [illegible] 2e. Volunt secundo primo quod in agente per
intellectum et voluntatem intelligere et velle facere effectum est
semper [illegible] dicendum quod agens faciat effectum
ut amatum quia ut amatum vult facere et facere illum
[vel] effectum quem amat vel propter aliud vult facere quia quod amet
vel propter se tamen et ut ultimum finem vel propter aliud et gratia alterius
amore cuius vult hoc facere primum [illegible] quia tunc effectus
[illegible] agente non sua causa [illegible] finis [illegible]
[illegible] est id quod propter seipsum amatur. Sed ultimus finis est
[illegible] ordinantur ad finem [illegible] quod sit [illegible]
[illegible] a se sistit [illegible] quod propter se tamen et ut ultimus
finis ametur [illegible] ultimus finis [illegible] ergo
2m. Sed quod effectus agentis per intellectum et voluntatem amatur [illegible] sic
ab ipso sed id quod amat facere et dare [illegible]
alterius [illegible] amorem vel gratia agentis per intellectum et voluntatem
agit et vult agere est finis intentus ab eo. Ergo finis
[illegible] per se effectum agentis per intellectum et voluntatem
et id gratia cuius et amore cuius aliquid agitur et hec est causalitas
cause finalis [illegible] per se agentia per intellectum et voluntatem.

2o sciendum quod sicut probatum est supra quod [illegible] causam finalem
habet causam efficientem et per consequens sequitur quod omnis causa finalis et causalitas
cuius [illegible] alicuius cause efficientis per se. Ex hiis autem sic
causalitas cause per se [illegible] agentia per intellectum et
voluntatem est omne id amore cuius agitur. Sed omnis causa
finalis de necessitate [illegible] agentia per intellectum et voluntatem
et per consequens ultimus finis. Ergo causalitas cause finalis
[illegible] agentia per intellectum et voluntatem est omne illud
amore cuius agitur [illegible] minor. Quia omnis causa finalis de necessitate
[illegible] per se alicui agenti ut probatum est supra. Quia
quecumque habet causam finalem per se habet causam efficientem
[illegible] sed omnis effectus efficitur [illegible] effectus agentis
per intellectum et voluntatem mediate vel immediate [illegible]
probatum fuit in questione [illegible] ordinantur per agens
in quo omnis effectus [illegible] reducitur est causa
agens per intellectum et voluntatem. Ergo omnis causa finalis
de necessitate [illegible] agenti per intellectum et voluntatem
et sic causalitas omnis finis [illegible] ultimi
finis qui [illegible] primo agenti est [illegible] id cuius
amore aliquid agitur modo quo supra est expositum.

Contra ista arguitur multipliciter. Primo quia id quod dicitur quod
finis est id cuius amore aliquid agitur. Quia id quod
est causa non solum quod res agatur sed etiam quod res sit non dicitur
differre [illegible] quia est id amore cuius aliquid agatur. Quia id quod est talem non est causa quod res sit sed solum
quod agatur. Sed finis est causa non solum quod res agatur
sed etiam quod sit [illegible] causa [illegible] intrinseca [illegible]

2o sic. Quia finis est gratia vel amore cuius non solum
agens agit vel aliquid agitur sed etiam illud gratia cuius materia
[illegible] et forma informat. Sed materiare et informare
non est id quod agere et agi. Ergo non bene dicitur quod finis est id
cuius amore aliquid agitur. 3o sic. Quia sancti et philosophi diffinientes finem
dicunt quod est illud cuius gratia non autem dicunt quod sit id cuius
amore aliquid agitur. Ergo etc. 4o sic. Aliquis amore
[illegible] sanitat aliquid. Ista sanitas agitur amore [illegible]
et tamen [illegible] non est finis sed sanitas ut videtur. Ergo non videtur quod
illud amore cuius aliquid agitur sit finis. 5o sic. Quia
finis est ultimum in executione et primum in intentione
[illegible] ergo quod [illegible] etc. Quia autem ut primum in intentione sed
ut est ultimum in executione. Si primo modo [illegible] quia
causalitas finis ut est primum in intentione non aliud est quam
[illegible] amorem vel inclinationem ipsius agentis ad agendum.
Sed sic [illegible] non dicit a causalitate efficientis. Ergo
causalitas cause finalis et efficientis non differunt quod est inconveniens.
Si autem ut est ultimum in executione tunc non causat causam
[illegible] quia ut sic finis non est sed est in generatione. Ergo etc.

Si dicatur ad 2m argumentum quod materiare non aliud est
quam materia [¶] subiectari forme et formare facere non aliud
est quam ipsam formam perficere materiam. Et hec licet sit quod materia
per [illegible] suam et non per aliud in genere cause materialis materiet
sicut forma per [illegible] informet et non per aliud in genere
cause formalis tamen utrumque est per aliud efficiens et finaliter
et naturaliter per seipsum posterius. [¶] Ipsa alicuius composita vel
dependentia non habet causam efficientem agentis [illegible]
alicuius finis et non [illegible] aliquis finis amore cuius
agitur agens et tamen illa [illegible] ad finem [illegible]
agentis et amore alicuius finis. [¶] Contra hoc tamen obicitur
primo sic quia secundum philosophum 2o physicorum materia perfecta sit [illegible]
materia perfecta sed propter finem. Sed compositio omnis agente
[illegible] materia perfecta quam forma et ambo [illegible] ergo etc.
2o sic. Materia dependet a forma et econverso et tamen materia non est causa
efficiens forme nec econverso. Ergo non oportet quod illud quod dependet
ab alio dependeat ab agente. [¶] Si dicatur ad hoc quod
non omnis dependentia est dependentia cause efficientis et per consequens non
oportet quod quecumque dependent ab alio dependeant ab ipso sicut a
causa efficiente. Tamen non est aliqua dependentia sine dependentia cause
efficientis [illegible] et quecumque dependent ab alio in genere [illegible]
cause oportet quod dependeant ab eo vel ab eodem in genere cause
efficientis. [¶] Contra hoc autem sic probando quod materia quam dependet
a forma non habet causam efficientem. Quia illud non est causa
efficiens alicuius cuius influentia plene posita [illegible]
effectus non est. Illud enim posito causa [illegible] effectus. Sed posita plene
influentia [illegible] in remoto quocumque alio [illegible]
non est materia. Quia secundum magistrum nulla [illegible]
ergo non videtur quod materia quam dependet a forma dependeat tamquam a
causa efficiente. Et ideo dicunt de passione [illegible]
de [illegible] quod licet dependeat a [illegible] non tamen a causa efficiente.
Et si obiciatur contra eos quia sic ponunt quod proprie
non passiones rerum corporalium. Si ad hoc dicunt sufficit
causalitas [illegible] sit [illegible]. [¶] Dicit quod non valet quia causa [illegible]
est ponere [illegible] causam efficientem et passiones et non
passiones [illegible] corporalium habent causam efficientem [illegible]
[illegible] non oportet. [¶] Si dicatur ad 4m argumentum quod non est verum de omni
fine quod sit ultimum in executione sicut quod omnis finis sit

sit alicuius effectum per actionem agentis prius intenditur finis
et postea per actionem exequitur et quod prius est dare aliquem
finem praeter esse in actu ante actionem agentis. Ad quartum quia
caritate quod diligo ut finem acquirendo per actionem
diligo propter me quia actione perficio et similiter aliquid acquirere
volo propter deum quia actione perficitur. Contra si ago propter
deum aut ago propter ipsum ut sit aut ut bene sit. Si primo
modo frustra agerem quia iam est. Si secundo modo similiter frustra
agerem quia nihil potest deo accidere ex actione mea.
Si dicatur ad hoc quod propter honorem dei ut scilicet deus hono-
retur. Contra quia honor est in honorante et de novo ab
acquisitus per actiones honorantis. Sed deus finis est ultimus in
executione et non perficitur ipsa actione. Item amor quo
amo deum est quo melius et nobilius quam honor. Sed id quod
est magis bonum non potest esse finis intentus principaliter
melior et nobilior bonum ergo honor dei non est
principaliter finis intentus. Item [illegible] honoraret deum
propter meritum. Sed illud quod propter meritum non est principaliter finis
nec est perficitur actione agentis ergo etc. Si dicatur
ad hoc quod omnia ista sunt propter ulteriorem finem scilicet propter
deum. Contra arguitur sicut prius quia utrum agam honorando deum
ut deus sit vel ut bene sit et sequitur idem in genere sicut prius.
Item si dicatur quod ego volo [illegible]
propter me. Quaero utrum propter me ut sim vel ut bene sim. Si primo
modo frustra fieret quia iam sum. Si secundo modo ergo scilicet bene
melius in fine quod quod bene est ultimum in executione.
Item honor dei est aliquid exhibitum in testimonium virtutis.
Si ergo honorem deum propter ipsum deum videtur quod honorem
ipsum propter eius virtutem. Aut ergo ut eius virtus sit
vel ut bene sit. Sed sicut prius dicitur sic sit videtur
quod ad honorem deum ut virtus dei sit in deo vel ut
bene sit in eo ergo etc. Item videbatur istis quod cum
diximus quod finis qui amatur amore concomitanti sit ultimus
in executione non est finis qui amatur amore intentionis.
Contra hoc arguitur sic. Quicumque in me retorqueo ad amorem
amoris. Sed [illegible] in me retorqueo quod amo [illegible]
ut perficiar ea ergo etc. Item sicut ponitur aliquis
finis praecedens actionem agentis sed non ad hoc restat
verum finis sit causa quae est in intentione agentis quia
alias [illegible] realiter sive primo modo ut dictum
dictum est non dicitur a causalitate effectiva. Si vero ut est
in re [illegible]. Ad hoc sunt quod non ens est causa entis quia
saltem sunt aliqui fines qui sunt ultimi in executione
scilicet servi fines sicut sanitas vel huiusmodi quorum effectus
[illegible] ordinatur ad ipsa sicut ad finem manifestum prius
[illegible] aliqui tales fines sunt et sunt non ens in
re [illegible] causa entis sed hoc est in genere. Ergo etc.
Item hoc sit in genere [illegible] sicut servire causae
effectivae se habent ad suos effectus in genere causae effectivae
sic servire causae finalis ad suos effectus. Sed in genere causae
efficientis non ens nunquam est causa entis [illegible]
causam [illegible] ad causam servire. Ergo similiter erit in
causa finali. Item quaero quid movet agentem ad actionem
vel desiderium finis. Si dicas quod finis. Contra quia
aliqui sunt fines qui non habent esse. Sed non ens non potest
movere ad aliquem actum ergo etc. Si dicas quod
fines qui praeexistunt movent. Contra quia non solum
principaliter finis est causa finalis. Sed et servi fines. Ergo
et illi servi fines movent ad suam intentionem
et desiderium. Sed in eodem et illi servi fines non sunt

quia non ergo ad hoc habetur quod non ens movet quod est in genere.
Si dicatur ad hoc quod causalitas finis non dicit [illegible]
ipse sed importat motum agentis ad suum desiderium
vel amorem secundum prius in primo agente quod agit propter
finem non movetur ipsum ad amorem per quod agitur.
Sed causalitas finis est illud quod intenditur vel quod
aptum natum est intendi. Item ergo quia causalitas
[illegible] consistat in hoc quod natum est causare sed aptum
natum intendi non dicit causare [illegible] aptitudinem ad
causandum ergo etc. Item sexto quia agit amore alterius [illegible]
agentia per intellectum et voluntatem ut videtur. Sed non agentia
est agentis per intellectum et voluntatem ut videtur ergo non omnis
finis [illegible] agentis est id amore cuius agitur.
Item quia non solum ad agendum amore finis sed et desiderio
et dilectione ipsius finis ergo insufficienter dicitur quod finis est
amore cuius aliquid agitur. Sed debet addi amore cuius
vel desiderio vel dilectione cuius aliquid agitur. Item ergo sic quod finis est
causa causarum. Sed non possumus dicere causa causarum nisi esset causa omnis
efficientis ergo omnis causa efficiens habet causam finalem. Sed non
omnis causa efficiens habet causam efficientem. Aliquin esset
processus in infinitum in causis agentibus. Si dicatur ad
hoc quod finis dicitur causa causarum pro tanto quia causalitas eius
est nobilior vel ratio causalitatis cuiuslibet causae non quod sit
causa [illegible] secundum quod primo
agente cuius causalitas effectiva non habet causam finalem
quae sit causa finis principalis. Contra hoc. Item si causa efficiens
non habet causam finalem propter quod sit tamen in suis agentibus
a primo causa efficiens habet causam finalem propter quod sit et causa
agentis sunt totaliter propter fines suos. Tunc arguo. Omnia
causa agentia sunt propter fines suos quae tamen sunt [illegible]
Item finis est causa dans esse effectui quia tunc
primo effectum causae finalis dependet [illegible]
[illegible] servi fines sunt causa [illegible] agentis [illegible]
Item [illegible] quod finis est. Item [illegible]
agens propter assimilationem ut assimiletur passum sicut
propter finem. Sed [illegible] ignis [illegible] dependet ex
assimilatione passi cum [illegible] assimilatio fit [illegible]
[illegible] ergo effectus causae finalis non dependet ab ipso fine.
Item causalitas finis non solum est quod amore ipsius
aliquid agatur. Sed est illud amore cuius [illegible]
formae et [illegible] cuius forma informat materiam [illegible] vel
informatur non est illud amore alicuius aliquid agitur ergo etc.
Ad primum istorum dicendum quod [illegible] distinguendum [illegible] in eis quae acquiruntur per
motum et transmutationem. Sed [illegible]
ab alio effective [illegible]
[illegible]
[illegible] diffusivum
dictum est. Ad secundum dicendum quod [illegible] est bonum et ad id
quod primo adducitur in quo est dicendum quod magis nobile
est propter magis nobile sicut propter finem et id [illegible] propter
formam sicut propter finem. Sed ex hoc non sequitur quod minus
nobile non habeat in genere causae efficientis aliud propter
formam per quam sit effective nec est quod id minus nobile
sit propter quod est magis nobile sicut propter finem sicut superius
probatum. Sed illud minus nobile est propter aliud magis nobile
sicut propter finem ad quod ordinatur sicut ad quod est ordinabile
ab alio agente sicut medicina est propter sanitatem vel propter hominem
sanandum sicut propter finem ad quem ordinatur ab agente
ab agente movente. Ad secundum quod [illegible]

est bona. Ad primum autem quod contra hoc dicitur, dicendum quod minor est falsa. Et ad probationem dicendum quod maior est falsa et ridiculosa et qui credit eam [illegible] unus tamen articulus minor est et erroneus in fide, quia firmiter sequeretur dum non est eam efficacem in fine, cum ex ulteris non possit sequi nisi unum vel est errare in philosophia in hiis quae sunt manifesta ad sensum. Quia si licet [illegible] quod illud non est causa efficiens alicuius vel cuius influentia posita non ponitur res quoque alio recto sequeretur quod agens naturale non possit esse causa effectiva [illegible] ad formam quia recta in agens naturale nichil possit efficere. Unde miror quomodo [illegible] caput potest tenere [illegible] ut credat eam valere. Dicendum quod illud non est causa alicuius vel perfecta in genere cause efficientis quo posito non est res illa cuius posita causa [illegible] quocumque alio effectivo concurrente ad genus cause efficientis. Sed non sequitur quod illud non sit causa perfecta in genere cause efficientis rei cuius influentia perfecte posita non est res recto alio ad aliud genus cause concurrente sicut sol recto [illegible] quod est [illegible] non causat lumine et tamen est perfecta causa luminis in genere cause efficientis.

Ad tertium dicendum quod verum est dicere quod causa et amore cuius quia gratia finis aliquid esse vel fieri nichil aliud est vel fieri nisi aliud est quam intentione vel amore finis aliquid esse vel fieri. Sed contra [illegible] quia non solum aliquis agit amore finis sed et dilectione vel desiderio finis. Ad hoc dicendum quod illud est valde puerile, quia quicumque agit dilectione vel desiderio finis agit et amore finis. Unde sic amor se habet ad dilectionem et desiderium ut genus ad species / sive ut passio distincta precedens eas. quicumque agit desiderio vel dilectione.

Ad quartum dicendum quod minor est falsa. quia si aliquis sanat aliquem amore patris et quod amaverat patris hoc fecerat patri est finis. quod autem dicitur quod sanitas est finis dicendum quod est finis sub fine et quod plus est secundum inferius probabitur. omne agens intendit aliquem finem extra totum suum effectum.

Ad quintum dicendum quod sicut tactum est [illegible] scilicet quod finis est primum in intentione et ultimum in executione non [illegible] est vera de omni fine accipiendo finem quantum ad illud quod [illegible] ymo [illegible] aliquem finem qui preexistit [illegible] quod est ad finem. [illegible] de fine videtur agentis quod [illegible] non quod [illegible] sit aliquis finis qui non videat agenti. [illegible] illorum qui dicunt [illegible] eam [illegible] et non agentem. quia omne agens agit propter finem. propter finem contentum extra totum suum effectum. Sed illud quod est extra totum effectum agentis non est quod acquisitum in se [illegible] quod sit productum per actionem agentis. Sed [illegible] acquisitum huic. Ergo omne quod agit agit propter finem non productum per actionem eius. Minor patet quia quicquid est productum ab aliquo agente includitur in toto effectu eius et illud quod extra totum effectum agentis non est productum per actionem eius. Maior probatur quia totalis effectus agentis cuiuslibet est propter aliquem finem intentum ab agente [illegible] cum effectus quod non habet eam [illegible] intentum ab agente [illegible] nichil est causa finalis sui ipsius. Ergo [illegible] in omni agente sit aliqua causa finalis distincta ab eo extra totum effectum eius.

Ad omnia autem quae dicuntur contra ista. Dicendum primo quod cum [illegible] propter [illegible] propter finem [illegible] ut sit aut ut bene sit [illegible] quoque [illegible] preexistente ante actionem agentis propter finem. [illegible] quod non solum agens agit propter finem aliquem ut sit sed et quod agat propter aliquem finem. quia talis est sicut aliquis exhibens honorem virtuoso propter virtutem non ut virtuosus sit. Sed quia iam virtuosus est. Unde primus finis productum actione agentis propter quod agens agit ut sit. quia dare aliquem finem preexistentem ante actionem agentis propter quod agens agit ut sit quia dare aliquem finem preexistentem ante actionem est quia talis non autem ut sit. Unde [illegible] omnia agentia agunt propter finem qui [illegible] non ut sit sed quia talis est. quia [illegible] est talis [illegible] omnia ordinata sunt in [illegible] Unde hic sunt [illegible] distincte de finibus quae est satis rationalis. scilicet quod quidam est finis propter quem agens agit ut sit et quidam est finis propter quem agens agit quia est. Et ideo in omni actione [illegible] finis [illegible] ille finis propter quem agens agit ut sit [illegible] huic sed in se preexistat. scilicet finis propter quem agens agit quia est [illegible] alia [illegible] qui a talis [illegible]

Sed distinctio [illegible] aliquibus [illegible] est quia dividunt [illegible] sicut finis et finem oppositum sicut si aliquis diceret album aliud est color et aliud non color. nam omnis causa per se est talis quod ab ea dependet effectus per se. Unde dividunt causam finalem in illud a quo dependet res et in id a quo non dependet res. ut dicendo quod quidam est finis a quo dependet res et quidam est finis a quo non dependet est dividere causam finalem in suum finem scilicet in id a quo dependet res et in suum oppositum scilicet in id a quo res non dependet.

Ad secundum quod ipsi ymaginantur [illegible] scilicet quod quidam est finis qui amatur amore concupiscentie et quidam qui amatur amore iusti. et quod ista distinctio nulla est quia iustum est quod amor

Secundo quod istam distinctionem non posuit [illegible] sit bona sive mala quod tamen est [illegible] tamen [illegible] in quantum [illegible] quia sicut delectabile dividitur contra honestum non accipiendo delectabile in generali cum honestas sit delectabilis. Sed accipiendo delectabile pro deficiente delectabili sic accipiendo concupiscentie pro deficiente concupiscentie [illegible] dividit contra iustum [illegible] quia [illegible] oportet dicere quod [illegible] oportunum.

Ad illud autem quod [illegible] sit causa [illegible] est ultimum in executione vel prius est primum in intentione dicendum quod non [illegible] est ultimum in executione propter duo. Primo quia non omnis finis est ultimum in executione ut dictum est et probatum. Secundo quia esse ultimum in executione convenit sibi [illegible] est effectus causa efficientis. Sed effectum alicuius causa non in [illegible] causa aliquis [illegible] illud quod est effectus alicuius causa [illegible] sit causa alterius. Esse autem primum in intentione vel [illegible] dare sibi causalitatem finalem [illegible] dicendo [illegible] quod [illegible] causalitatem finis. Sed quicquid [illegible] sit finis quia intenditur et isto modo non est verum non [illegible] est finis quia intenditur. Sed intenditur quia est finis vel saltem [illegible]

Finis [illegible] et causalitas finis est dare bonitatem et apparentem [illegible] ex hoc quod [illegible] ad ipsum. alio modo potest intelligi quod [illegible] primum in intentione finis sit [illegible] causa sicut causa [illegible] non. quia scilicet finis non [illegible] effectum suum [illegible] nisi concurrente alio primum intentione finem

et ordine id quod est ad finem, et sic unum est quod finis habet quod sit causa propter hoc quod et movet [illegible] sed per aliam autem concurrentem quae causa ad hoc quod habeat effectum. Et cum dicitur quod non, quia tunc non differt causalitas effectiva et finalis. Dicendum quod causalitas finis ut est prius in intentione et in fine aliquid amorem vel aliquam inclinationem ipsi agenti. Unde quod causalitas causae finalis et efficientis quantum [illegible] ad entitatem illam quae est causa finalis et efficiens, quantum diversa ratione, sed tamen sunt diversa ratione. Quia secundum dictum est causalitas causae finalis consistit in hoc quod est dare bonitatem et appetibilitatem alicui in ordine ad ipsum finem, scilicet quod ex hoc aliquid ordinetur ad aliquid ut ad finem habet quod bonitatis et appetibilitatis per bonitatem et appetibilitatem quam habet ex eo quod formaliter est in quo disposito vel alio. Causalitas vero causae efficientis stat in hoc quod est effective actuatur motore [illegible] ad in fine. Quando ergo dicitur quod agens est in potentia ad amorem finis, tunc dicitur quod finis et bonum et causa effectiva et causa finalis effectiva magis movet voluntatem ad amorem suum.

Sed finis magis dat appetibilitatem aliis nisi procedit, nec [illegible] quod secundum id per [illegible] habet causalitatem finalem et efficientem. Nam id calor per [illegible] qui facit ignem calidum formaliter et primum effective quam ignis calefacit aliud. Quando vero aliquid agit propter finem aliquid ad eius amorem non est in potentia et propter aliud finem a se. Secundum dicimus quod Deus dat gratiam propter gloriam, secundum propter finem, et quod gloria non est causa finalis [illegible] gratiae. Nam [illegible] dicitur quod agit, agit propter finem vel propter finem non dicitur causam finalem agentis sed suum effectum, secundum patet in exemplo dicto de causante gratiam propter gloriam secundum propter finem propinquum. Sic ergo patet quod causa efficiens et finalis sunt [illegible] diversa quantum ad rem, sed tamen sunt diversa ratione, secundum patet ex dictis. Quando ergo dicitur causalitas causae finalis quae est primum in intentione et in fine est effective ipsi agenti. Dicendum quod falsum est, immo causalitas eius est dare bonitatem et appetibilitatem aliis ut dictum est.

Ad omnia autem illa quae obiciuntur [illegible] quod causalitas causae finalis sit in hoc quod est ultimum in executione, [illegible] quia hoc non ponimus.

Ad aliud quod [illegible] obicitur quando quod movet agens ad amorem vel desiderium finis. Dico quod non est verum nisi quod agens moveatur ad amorem finis secundum patet in agente [illegible] habitu magis agens est in potentia ad amorem finis quia causalitas finis est dare bonitatem et appetibilitatem aliis et quod appetitum naturalem sit in mediate, et cum obicitur quod causalitas unius causae consistit in hoc quod est posse causare, non enim in hoc quod est appetitum naturale [illegible] est. Quod vero natura habet ipsum quod et ipsum [illegible] appetitum naturalem [illegible] ut ex quo ad habet bonitatem [illegible] procedit est causalitas finis et propter hoc solum habet posse causare sed quod causare modo quo dicitur finem causare una cum agente intendente ipsum finem, quando autem agens est in potentia ad amorem finis per quem amorem movet alia

ad finem. Tunc [illegible] ad movendum [illegible] finis [illegible] movet ad amorem suum et alios [illegible] ordinatum tamen ad ipsum, nam [illegible] movetur ad amorem et cognitionem eius.

Et cum dicitur quod et alii secundarii fines qui [illegible] moventur dicitur quod non oportet. Quia ad hoc quod aliquid sit finis sufficit quod det bonitatem et appetibilitatem aliis ut dictum est. Ad [illegible] non solum habet bonitatem et appetibilitatem non solum ex hoc quod assequitur est iam finem sed etiam ex hoc quod ordinatum est ad executionem finis [illegible] secundum patet de potentia et [illegible] id ens in potentia cum movet agentis ipsum [illegible].

[illegible] causa finalis non sit actu nisi finis [illegible] non movet actu sed sufficit quod aliquando movit ad amorem eius.

Ad secundum quod obicitur [illegible] quod sicut secunda agentia moventur et non solum primum [illegible] ut videtur secundarii fines [illegible] movent et non solum primus. Dicendum quod non sequitur quia causalitas finis non est movere sed dare appetibilitatem [illegible].

[illegible] non sequitur quod id quod est finis secundarius moveat secundario sed sufficit quod ad aliud movetur vel [illegible] movetur ad eius amorem vel quod amor [illegible] habeat absque motore secundum patet de eo quod non est in potentia ad amorem finis nec eius quod est ad finem ut dictum est. Causalitas vero causae efficientis consistit in movere effective, ideo non potest alicui competere quod sit causa effectiva [illegible] sine [illegible] movetur et ideo non est simile de causa finali et efficiente [illegible] in quocumque genere causae non [illegible] causa [illegible]. Ad quod in nullo genere causae non [illegible] prima vel principalis entis [illegible].

[illegible] ponere in genere causae finalis aliquid [illegible] ad [illegible] omni ei quod ordinatur in ipsum. Sed secundarie causae finales [illegible] quod ens in potentia [illegible] causa finalis secundaria quia [illegible] habet bonitatem et appetibilitatem ex hoc ipso quod est in potentia ut per ipsum attingatur finis [illegible]. Unde potestas [illegible] finem per quam dicit ei bonitatem et per [illegible] ens in potentia attingatur per ipsum.

[illegible] causa finalis secundaria [illegible] sit ad [illegible] hoc ergo est [illegible] in genere causae finis quod et in potentia cum actuali intentione eius ad quod movetur principalis finis sit causa secundaria finalis eius quod est ad finem.

Ad sextum dicendum quod cum dicitur quod agens agit amore finis vel quod finis est amore cuius agens agit. Dicendum quod non [illegible] amor [illegible] appetitus sequitur cognitionem [illegible] sed accipitur [illegible] appetitu naturali [illegible] ab agente [illegible] agente [illegible] quilibet agentes et moventes effectus suos in finem [illegible] apud agentem.

Ad septimum dicendum quod illa ratio est nimis frivola, quia [illegible] ibi amor [illegible] omni appetitu quo finis [illegible] appetitur. Sed melius [illegible] amor quam [illegible] alia [illegible] quia amor est [illegible] possibile [illegible] quaecumque passione [illegible] vel [illegible] nulla passio est [illegible] quia quicquid desideratur vel delectat amatur. Ideo in eo includitur desiderium et delectatio.

Ad octavum dicendum quod illa [illegible] est bona et quando [illegible] in oppositum. Dicendum quod cum dicitur quod agens primum vel secundum agit propter finem. Vel propter non dicit causalitatem finis sed agentis, sed [illegible] agentis. Unde cum dicitur quod Deus agit propter finem vel propter [illegible] causalitatem finalem [illegible] sed [illegible] eius effectus. Quando ergo dicitur quod secunda agentia sunt propter suos effectus, [illegible] intelligatur quod sint propter suos effectus secundum propter suos fines [illegible] est quia ad primum agentem, quia principale agens est nobilius suo effectu [illegible] non [illegible] non [illegible] ordinatur ad minus nobile sicut ad finem.

Sed si intelligatur quod secunda agentia non solum agunt propter finem effectus, sed etiam propter aliquem finem qui sit causa finalis eorum

hoc verum est quod ordine ut si dicamus quod rex regit [illegible] propter finem specialem et illa propter hominem sic propter finem et hoc propter deum sed non est verum quod quod agunt particulariter sit propter quod causatur secundum propter finem totale ymo omnia sunt propter ultimum finem qui est deus et ideo si finis ultimus esset effective causatus non tamen sequeretur quod ab fine causato causatur. Ad aliud quod finis in eo quod finis non habet suam causalitatem in efficiendo ut dictum est ostensum est secundum nec sequitur et ideo si quod est totum propter aliquem finem particularem et finem causa finalis non sequitur propter hoc quod finis causatur ut sic sed sequitur quod est aliquod agens secundum cognoscens et propter intendens quod causatur totum idem in fine ordinatum.

Ad illud quod postea arguitur quod scilicet agens agit propter assimilationem. Dicendum quod si intelligatur sic quod ignis agit propter assimilationem videtur istud esse valde frivolum quia nullum agens agit propter solam rationem cum minime habeat de entitate et perfectione. Si autem intelligatur quod ignis agit propter formam ignis generandi et quod sic assimilatur secundum propter finem principalem. Ad hoc hoc est falsum quia causa nobilior est forma ignis generandi sic forma ignis generantis. causa autem nobilior non est propter causam nobilem sic propter finem principalem. quia finis principalis debet esse nobilior huius quod sit ad finem principalem. sed bene verum est quod ignis agit propter formam ignis generandi acquirendam secundum propter finem sub fine. quia hoc ordinatur ad perfectionem universi in ordine ad perfectionem dei. Ad quartum dicendum quod sic supponitur dictum est amoveri finis et motum et formam forme et forme infecte in eis. et hoc nichil ad est dicere quod quod causa finalis sit causa motus et cause forme. sed illud non est sed sit nisi in quantum aliquod agens cum fine intendens finem effective causatum motus et forme et subiectum unum aliud. Illud autem quod obicitur est contra est manifeste falsum et erroneum in fide et philosophia. et sic patet in generali de causa finali et efficiente et de earum causalitate. Consequenter videndum est [illegible] qualiter se habeant causa finalis et efficiens. et primo quomodo se habeant primum efficiens et ultimus finis. secundo quomodo se habeant particulares fines et particularia agentia ad primum agens et ad ultimum finem. tertio quomodo se habeant particulares fines et particularia agentia inter se. Circa primum pono duas conclusiones. prima est quod ultimus finis non habet causam efficientem et per consequens est per se necesse. Secunda est quod primum agens et ultimus finis sit idem re. Prima conclusio patet ex dictis. quia secundum supra ostensum est quod omne ponens aliquem finem extra causam efficientem causat efficientem aliquin non omne effectum causae efficientis habet causam finalem. Vel ideo causa finalis sui ipsius esset quod utrumque est impossibile. Sed id quod est extra causam efficientem causa efficientis non habet causam efficientem et per consequens est per se necesse. Ergo ultimus ponere aliquem finem qui non haberet aliquam causam efficientem a qua fiat et tamen est per se necesse. Et talis finis est ultimus finis et solus quia finis non habens causam efficientem a qua fiat est finis non ordinatus ad ulteriorem finem. ut non probatum est. quod quod ordinatur ad alium finem a se habet causam efficientem. Sed solus ultimus finis est huius quod non ordinatur ad alium finem non habet causam efficientem. ergo et cetera. Secunda conclusio scilicet quod primum agens et ultimus finis sit idem re probo tribus rationibus. primo sic. quodcumque est aliud ab ultimo fine ordinatur ad ultimum finem secundum ad causam finalem. Sed primum agens non habet causam finalem que sit causa finalis ipsius. ergo impossibile est quod primum agens sit aliud ab ultimo fine. Maior patet. quia ostensum est positum totum

unumquodque ordinatur in unum finem ultimum. et per consequens quodcumque est aliud ab ultimo fine ordinatur in ipsum secundum in causam finalem. Maior patet. quia secundum ostensum est quodcumque habet causam finalem habet causam efficientem. sed primum efficiens non habet causam efficientem quia tunc non esset primum efficiens. [illegible]. Secunda ratio est quod primum efficiens aut agit amore sui ut ultimi finis aut non. Si sic habetur propositum. Si non ergo agit amore alterius a se. Sed omne agens quod agit amore alterius a se ut ultimi finis dependet in suo amore quo primum agens agit. Quod sic probatum fuit in quarto conclusione mediante utilitate et nobilitate primi agentis et per se necesse. Ergo impossibile est quod primum agens agat amore alterius a se ut ultimi finis. Minor patet iam probata est in prima conclusione. Maior probatur quia actus amandi [illegible] dependet a primo et per se obiecto. sed illud obiectum est per se distinctum ab amore quia ratione primo et per se obiecti actus amandi est ipsum actum amandi cadere in non esse. sed illud quod agit amore alterius a se ut ultimi finis habet ut primum et per se obiectum amoris sui aliud a se. ergo omne agens quod agit amore alterius a se ut ultimi finis dependet in suo amore ab alio a se. et sic patet maior. Tertia ratio est. si primum agens esset aliud ab ultimo fine. tunc vel dependeret in agendo ab ultimo fine vel non. Si non tunc esset causa efficiens [illegible] et per consequens fine ultimo vel non [illegible]. Sed illud quod nec [illegible] fine vel non [illegible] non dependet per se a causa finali. ergo efficiens per se agens non habet causam finalem per se quod falsum est. Si sic sequitur quod primum agens in [illegible] dependeret ab alio. quia secundum cuius ratio actio est sua substantia a quo dependet in agendo dependet in [illegible]. sed ut dictum est [illegible] quod primum agens agit est sua substantia. ergo si primum agens in agendo dependet ab alio dependeret et in [illegible] ab alio. sed omne quod dependet ab alio habet causam efficientem ut supra probatum est et sic primum agens et ultimus finis haberet causam efficientem quod est impossibile. Et sic patet quod primum agens et ultimus finis sit idem re.

Circa secundum scilicet quomodo particularia agentia et particulares fines se habeant ad primum agens et ad ultimum finem. patet ex dictis. quia omnia reducuntur in primum sicut utrumque genus cause scilicet efficiente et finali. quia quodcumque habet causam finalem habet causam efficientem et econverso ut supra probatum est. sed omnis finis particularis habet causam finalem. aliquin non diceretur finis particularis nisi haberet alium finem ulteriorem se qui esset finis eius. nec aliter causa efficiens particularis diceretur particularis nisi haberet causam efficientem priorem se. ergo omnia alia a primo reducuntur in ipsum sicut in primum agens et ultimum finem. Secundo [illegible] quod deus dicitur agere propter finem a se. tunc li propter hoc dicit causalitatem finalem vel efficientem [illegible] non respectu ipsius dei. sicut cum dicitur quod deus fecit celum propter celum. sicut propter finem finis quod est ipsius celi et ab agente scilicet a deo. istum autem finem quod est a deo [illegible] reducit in deum sicut in ultimum finem. quia deus fecit celum propter se et cetera. cum dicimus quod homo agit propter deum sicut propter finem tunc primum agens in quantum operatur reducit hominem agentem propter finem qui est deus et ideo in fine [illegible] quod homo agit propter deum. quia homo non potest agere propter istum finem nisi moveatur a deo.

Circa tertium ad tertium pertinens ad istum articulum scilicet quomodo particularia agentia et particulares fines se habeant inter se pono tres conclusiones. Prima est quod efficiens particulare agentis numquam potest esse finis particularis eius. Secunda quod efficiens alicuius agentis particularis causa potest esse forma finis eius. Tertia quod efficiens causa instrumentalis potest esse finis particularis eius. Prima conclusio patet sic quia finis

pnv dz esse noe eo qd est ad fine. s3 nullus effect est noz sua pnli ca fine qui termit sub finis est ncrio ad assequd ulteore fine sd natia vite oral se nat ad ventas sam intel agnda t eius suffia sit sic hz i ge ce final sic ca intelal sic ht in gne ce effitis. Ex h maiorem hnt eam silem n sub fine nich ad est q ordinent ad aliq fine hnre ncrm ad assequendum fine finis. S3 nichil phibz aliq agns pnlc ordint ad aliq effcm causatu a se ut ad fine hre ncrm ad esse qd fine pnlis sd q dicim medicinal medicus est ppt sanit q no pt intelligi d pnli fine cu q3 cogo medicina sit noz sanite t quoz ao attnte cale. sed nich ph3 q3 agns pnle ordir ad suu effcm vt ad sbfine t ofmar istarum. q sd se ht agns instrale in gne ce efficacis. sc se ht sbfinis in gne ce fis. Sz nl phibz ad mnus nole z cz in finale alicuis noris se sz nl phz i gne ce fis ad p mod sbfinis ce ca finale alicuis noris se t p ons nl phz q effcs ce pnl sit sbfis ei m q Sem est. Dni nos q qn d aliq z pp aliud s pp fine mis nole se ut cu d ars mene est pp sanit ut pp fine. q qd ars mene est intio noz q sanitas no accipit i finis q fine pnli s3 q sbfie mene q attingit pnle fine sicut mene sanitate attingit ad pnle fine quae agit viuose. Itam si accipiat ars mene finis t sanitas finis no ordo i sd. ars mene ei qdm noz t melior sanite sic pfcio melloz z noz pfcoe tocis. Cz q p3 so effc ce finalis intellal est noz ca intu saltez qnz. S3 illud q z nobis go q pz pnl finis eis go t c. t sic pz zs sues pnle. Ad ult q pnt rndz ad qne quia q utq omni fis sit ad acquisitu p actoz agent ad q d q ad aquiri p actione agntis d pt intelligi. uno mo q acapit p accoz agent eius q ad qcit in se s qd pducitu p actoem eius. alio mo qd acquir p actoem agnts n q ad id q e i se. S3 acqo huic q s. qam pfectis acqr pz q s. h mo sit ordinar ab agnte i qam. pro no no omnis finis corrns d giu z ad acqsitu p actoem agntis. q ro q no hz tam effcam n cfo pducitu p actoem agntis. s3 ut pbatu z S oz pone illiq fine rndere agntu qui n hz eam effcam g t c. Si no ad acqri p actoez agent accipiat 2 m. s. pue d acqsitu huic sic oz pone oem eam finale acqsitam p actoez agent. Sz s fine acqri nr ad est q illud q est ad fine asequi fine fm q est ordile i qam nulla e res q est ad fine ase fine nisi ao agente ordinante eam i fine effcue. Sz sicut

pbat z quiaq hz eam sile ht eam efficatez orte qam i finez go t c. Vn no oz q finis mentis ab agnte sit sic effcs ab eo ymo pt z ad pfcns actoi agnte in q p actoe agntis ordinant illa q se iqam ordinatur t s pz ad qne pnlez. Ad rom i oppom ad q phs loq d finibz pt quos agentes agut ut sunt t de talibz vm est q acqrant p motu t q n hnt nisi i cio motus. ul si loqr de fine melius no q sis oil sit tl q in se no sit ante tim motus. q ut onsu z aliqs finis est qui p se nec z z s3 intendit q omnis finis est qui acqr in se i cio motus sd pz d sanite q acqr huic in cio motus. Itaq licz sit aliq in se an motu no tn acqr ei q e ad fine an tim motus ul actois t qm ad h q e in telli a mo q omis finis est ultim i execute n qd q in se pp finis sit ultim in executione q h concatu est sz. s3 q acqsicoe eius ei qd est ad fine est ultim i executione:—

Vnitur hi q tategat in istam qrebat vnu q ptichat ad ca. s. utz i ca ca effim t sit sit d iuice ce. et q sic. q simplin. z. ph. ambulacio est ca effcua sanitatis t sanitas est ca fis ambulacois. go t c. In qrm z sn sanitas e ca ambulacois in ao ge ce tue cu sanitas n sit d. execut ambulacoin e z ca eius t i ca fine seqz id qui est effcs in gne ce effitis eius q est ad fine. Sz h est incons. s. q n eius sit ca eius go t c. Ad qne Circa qne ista duo sit pnr facienda. prm est rndere ad qne. zm est monere qd dubia t solue solo qns parts ex prita. nam sd in qne prita pbat est causa effcua intellal pt ordiri ad suu effcm sd ad finem pnlis t ca et effcua pnl qnz pot ordiri ad suu effcm sicut ad fine suu sb fine. Sz ordiri tacis sd ad fine ul sb finem z ordir ad id sicut ad eam finale g'aria ul pnlem go qnz ad est ca effna eius q est ca ipius finalis sicut mutuo s se ce. Alia t roe pt pbari id sic. q z vnuqq enau est ca finalis alicuis inquam dat bonitatem t appetitus alia in ordine ad ipam s3 nl phz ad hoc bonitas t appetitus ex h q ht ordine ad h q aliqd pducit ca p ipam sic p eam effcaz sd pz de sanite t pcode. q ipa pcode ht qd bonitz t appetitus i ordine ad sanitz acquirenda p ipam q no hret si sanitas p ipam n e acqsit. ymo sm se hret t maxe pco amara go t c. t sic pz prm pnle. Ad zm pnle sciendu q h sit tria dubia pm est q est ohuic qne z p drim. s. q est illa bonitas q ht id q est ad finem ex ordine q ht ad fine. Sz. n illa bonitas est alia aliqua pfco exins i eo q est ad fine q est ordo eius ad fine. Si p tunc no dit z bonum fore t. Bonu finale p aliq t p ons n dat causas finalis ce formale. S3 id z z finalr bonum per aliq z sic tz fore bonu p id. Si 2a mo aro z h dr. p q tue bonitas ex fine est pura ro.

sed h est in genus cu rto no diceat aliqd pfectoe
alia a fudato g° etc. ¶ 2° qr rto cuius q e
ad fine ad ipm fine est forr in eo q e
ad fine ad fine i rto est bonitas q
ad dr bonu forr et finest est ead bonitas
et p ons ead est formal et fil q est i ens.
¶ 2m dum e qr sm h n entis est ca ens sed
tantu est in oppodo ¶ 3m dubiu est. quia
sm h id dependere a se ipso. qr quicq depends
ab alo depz et ab omibz a quo id depz
h fine te fins depz ab eo q est ad fine
sicut a ca effica et illud q est ad fine depz
a fine sic a ca finali. g° a p ad ultimu
id depz a se ipo. ¶ Si dicet ad h q n depz
ead mo ad inuice. et id no est circlo nec
id gnlr depz a se ipo ¶ Ad qr in agentibz
q se impo ad amore sui fins agit effectiue
ad amore p q agens agit. v. g. sanitas
mo ad amore sui. Sz ultius amor p q
fit mo effectiue est ipm fine sed p amo
re sanitas ad mete q ode effectiue est
sanitate et sic a pmo ad ultimu sed pult
sanitas est ca effectiua sui et sic est defectio
in tlis effcibz q est in ens ¶ Ad 4m
dicendu q illa bonitas q aliqd ordinat
in fine et bonu fier no est ad quam
bonitas ipius finis sed est entitas p q ad
est effectiue est alia entitas pt virtute
effectiue ipius agentis et p h pz q no ppr p id
est ad bonu forr et finale. i q id q est ad
finem p id q est in ipo forr ordinat i fine
est bonu forr h p fine forr. sed et i effectu
ac agentis effc p illa entit quod est
causa ab efficte et i eo forr est ens
forr. h p eam effictz a q h e ens
effectiue ¶ Ad 2m q illud q est simplr
n ens nec in re nec i intencone alicu n pt
¶ Ca alicuius v. q id n cogno est ens
actu potens tn e i intencone et est alicuius
agentis pt e ca sana m g e finis.
qr unumqz est ca in gne finis sm q
dat ambitz alic no solu q ens ac dat
abilitz alic. Sz n ens pole pt dare abiltez
ei p q pt ul p q pt attigi sit potue
sit effectiue. h. tn et in virtute sua agentis
i ac qr eo finis n ca i ac. h in pt oz
q heat sua calit finale ab eo fine
ente ac sed patuit ex q ne pcetn. vn
et calitas finis n existis actu est calitas
sm quid vo finis pnt existis actu ¶ Sz o
h obic dr. p° quia sicut est in causis
effictibz. i ve e in cau finalibz Sz in causis
effictibz no ens n pt e ca entis i fac
g° et c. ¶ 2° quia calitas finis i i trinse
no dt a calite effectiua Sz calitz effectiua
n differe a calite finali est i ens. g° etc.
¶ Ad pm dicendu q no est id g° ad h
de fine et de efficte qr calitas efficientis
est influe actualitez alic q n pt copete
n enti i actu. h calitas finis e dare abilitz
alic. i q ad sit amale pp ipm n sol aut
ad z amale pp ens actu h et pp adqred
in postru et id ad pole ¶ Impossm n ens
tn actu pt dare calitz finale no tn
effectiua ¶ Ad 2m dicendu q dt inter finis
et finis i trinse. Na inter finis est actus
voluntatis vo finis et int actus in agente p
intellem et uos est ca effectiua sui principu
effem h finis intrinse in h q dat amabilitz
alicui amato pp ipm h voe calitas sui
et id qui dr q calitas finis i i trinse e ca
effectiua sm est. h calitas intrinsa q est de
fine sit calitas effectiua ¶ Ad 3m e aliq
q mch plz ut inqz calitz finis. sit efficientis
finalr quaere in id p ea. ita q id p ea
sit ca effectiua et finalis sed pz in p agente
et ulcio fine. h h est indebita q calitas
forr fil et effectiua mediat i id nec forr
p aliqd alicp ens actu est ca forr et i ead
forr z finis in et ipe mot p q aqrit
est pnm effem p q de ens ac agit
¶ Ad 3m dicendu q illa ratio est bona et ad h q
obic in g. dicendu q bonu pole n ens ac
nqm mo effectiue Sz aliqd bonu ens ac
et illud pole ens actu mo effectiue ad cogne
sui ¶ Et ad cogne bo pol et ad amore vrius
v. g. filius existens mo prem ad cognem
boni q est ipe filius et ad cogne sing
pol si ipe filius sit ac in pnmu et ad amore
vrius et p amicicia ultu pr ulr agit ad
hmo rem ea p sanitate acquiendas ille q sua q
pexistit no est ad effem ab eo q est ad
fine id no est circlo et p h pz ratio ad
ratom factz i oppom in obiudo.

Postea quebant quod pticia ad cau
tem et p quebant quod ptica ad ea
sit ad alteru. 2° quod ptinecia ad
ppone ab ad relatiu g° ad ea sit altu
p° quebat unu ptinecs ad ea i ppone
ad int. 2° quebant plura i ppone ad ea
id unu p ppone ad int est utz ydea
in d se heat in rone obi cogti ul in
rone pncpu dicam cognis. et arr p° q n
i rone obi cogti qr illud obm cognitu
q dr ydea aut est res producta aut n.
Si p° m°. q qr ydee sut eterne no aut
res producte. Si 2° m°. g. qr tunc
cogn illius obi nichil faciet ad cogne
rei generabilis et corrupt g° etc. Oz q no
se heat in rone pncpi dicam. ar sic quia
in d no sut plura pncipia dicam act mea di
Sz ydee in d se plures g° etc. ¶ Tc ro
ad euiz hs qms tres se facieda pm vide
vtr deus heat q cognoscat dr distincte
2m est vide quid impor nom ydee.
3m est vide d eare pluritate ¶ Ad pm
sciendu q q vide ut cognosca distincte e d.
uno m° ex pte cognms sui ipius et i nos
alio m° ex pte v cognite est vide plura.
Illo m° est vide plura plibz et diuisis cognitibz.

Ut si cognosceret equum una cognitione et asinum
alia cognitione. Et isto modo non cognoscit deus res
distincte nec habet distinctam cognitionem de rebus
quia omnia novit una sola cognitione quae scilicet
est res distincte ex parte rei cognite est cognitione
in speciali nec habet unicuiusque earum per quod una
distinguitur ab alia. Et isto modo deus novit
omnia distincte non solum quantum ad specialem distinguitur
sed et quantum distinguuntur inter se quia unumquodque quantum ad
suam quidditatem individualem novit quo scilicet distinguitur
individualiter ab aliis et de isto modo cognoscendi res dis-
tincte quaeritur quo scilicet deus una cognitione sola novit
res sic distincte. Ad aliud dicendum quod nec diversitas
proprie dicta nec diversitas actus intellectus est
ratio quare deus sic omnia cognoscat distincte et habet
alibi unicuique rei. Quia si distinctio habet vel illa facit
ad distinctam cognitionem isto modo praedicto aut est
distinctio secundum rem aut secundum rationem tantum. Non secundum rem
quia in deo nulla est distinctio vel diversitas secundum rem
aliorum nec etiam ibi prius et posterius alicuius actus secundum
rem. Unde in deo non est prius et productum
secundum rationem alicuius actus intellectus et per consequens patet quia
in deo ydee secundum rem non sunt prius intellecti
non solum diversa sed nec etiam unum. Quare est distinctio
rationis seu diversitas per rationem. Sed ad hoc
possit sequi distinctio rationis quia ens rationis non potest
esse ratio quod aliquid cognoscat rem. Sed deus cognoscit res
omnia distincte cognoscere modo praedicto quaeritur.
Quare est ergo ratio quare deus sic distincte omnia
cognoscat. Dicendum quod non videtur in alia ratione concedi
nisi eminentia cognitionis divinae. Quia scilicet in ea
continetur eminenter quidquid perfectionis est in quacumque
alia cognitione etiam possibili. Dico quod quocumque modo
contineatur in aliis cognitionibus quae perfectionis est in
speciali et in particulari usque ad ultimam distinguendo
cognoscere. Sed quod illa cognitione quae cognoscitur
unum cognoscat illud in perfectione est. Quod autem ergo
dicitur quicquid perfectionis est in aliis cognitionibus est
in cognitione divina intellectus est eminenter. Quia scilicet cognoscit
omnia una eminenter cognoscit ita omnia distincte
quia sic eminenter et quod ista eminentia cognitionis in
cognitione divina sit ratio cognoscendi omnia distincte
modo praedicto quo una ratione sic quare ratio cognoscendi omnia
distincte est deus. Sed est aliqua diversitas in cognitione
divina per praedicta eminentia. Quia alius modus non potest
derivari diversitas aliqua in cognitione divina. Quia nec
diversitas rei nec diversitas rationis ut probatum est
relinquitur ergo quod praedicta eminentia sit ratio cognoscendi
omnia distincte. Sed quod habet articulus. Primo quia
divina essentia est principium cognoscendi plura in quantum
una aut magis in quantum non plurificatur. Non secundum quod una
quia unum in quantum unum non est ratio cognoscendi plura
distincte. Sed in quantum quod aliquo modo plurificatur sic quod
aliqua distinctio vel rationis sit ratio cognoscendi
plura distincte quod est contra te. Sed dicendum quod nec
secundum quod una nec secundum quod plures. Quia ergo secundum quod
una aut secundum quod non una quia alterum istorum
duorum oportet dare ut videtur, ut videtur sic. Dicendum
sic quod essentia divina sit principium cognoscendi multa
secundum quod non una. Scilicet quod sit ratio cognoscendi

multa secundum quod in ea est multitudinem vel distinctionis
quandam et sic idem quod prius. Secundo sic. Quia deus
cognoscens se cognoscit equum cognitione adequata sed
cognitione excedente. Sed dicas quod cognitione adequata
tunc sequitur quod deus illa cognitione non cognosceret nisi
equum solum et sic ad aliorum cognitionem oportet ponere aliquam
aliam cognitionem differentem re vel ratione. Sed hoc non
est nisi ad cognoscendum requiratur aliqua diversitas in
cognitione sua et cetera. Sed dicas quod cognitione excedente
tunc scilicet quod deus cognoscat equum cognitione in qua est excessus
respectu cognoscibilis equi. Iste excessus non cognoscitur nisi per
imperare quandam diversitatem rationis vel rei excedentis
vel excessi. Sed igitur ad cognoscendum equum cognitione excedente
requiritur aliqua et sic idem quod prius. Tertio sic. Dicit Augustinus libro 83
questionum questione 46 quod alia ratione conditus est homo et alia
ratione equus. Sed hoc non est nisi ad cognoscendum hominem
et equum distincte requiratur aliqua distinctio rationum
cognoscendi in deo et cetera. Ad primum istorum dicendum quod essentia
divina nec in eo quod plures nec in eo quod una
est ratio cognoscendi plura. Sed in eo quod eminens quia
nec pluralitas vel quod in eo est non potest nec pluralitas rerum
sibi ratio cognoscendi plura ut dictum est. Nec etiam unitas
quantum ad id quod facit in proposito secundum philosophum dicentis
sed solum praedicta eminentia. Et quod dicitur quia potest quod
intelligat plura in eo quod plura vel in eo quod non
una. Dico quod neutrum est verum. Sed nec est verum quod
homo ambulet in eo quod albus vel quod ambulet in eo quod
non albus. Quia sic albedo vel non albedo non est causa hominis
quod ambulat et sic unum vel non unum non est ratio cognitionis
divine quod plura intelligat. Et quod dicitur quod in modo quia
propositio altera praedicta contradictionis est vera. Ista secundum veritatem
contradictionem. Dico quod primum est quando utramque affirmative et cum
praedicato reduplicato negato. Non sic autem est quod in
propositione contradictione secundum reduplicationem negatum nec praecise
ad totam unam magis ad ipsam propositionem principalem ut
si dicam homo non currit in eo quod albus et tunc accipitur
contradictionem ad propositionem affirmativam reduplicatam. Unde
altera illarum propositionum de necessitate est vera homo currit in
eo quod albus vel homo non currit in eo quod albus. Et ista
negativa habet duas causas veritatis quia hominem non
currere quod in eo quod albus potest esse verum vel quia homo non
currit et sic non currit in eo quod albus vel quia homo
currit sed quia non currit per albedinem et per consequens non
in eo quod albus. Alio modo potest fieri ad ipsam negatione re-
duplicatione ut scilicet negetur causalitas reduplicationis
respectu inherentie praedicati ad subiectum ut cum dicitur homo currit non
in eo quod albus ista est affirmativa et vera in quantum
attribuitur homini currere sed negatur causalitas albedinis
respectu inherentie cursus ad hominem. Tertio modo potest fieri
negatio ad ipsam reduplicationem mediante reduplicatione
affirmativa ut si dicatur quod homo currit in eo quod
non albus tunc denotatur praedicatum in subiecto. Sed quod negatio
contradictionis reduplicationis sit causa inherentie ut cum
dicitur homo currit in eo quod non albus sensus est quod cursus
convenit homini et quod non esse album sit causa currendi
quod falsum est. Sic igitur dico in proposito quod iste tres propositiones
possunt accipi per ordinem. Prima et illa deus non intelligit
plura per essentiam in eo quod una et ista potest habere duplicem
intellectum unum scilicet quod deus non intelligit plura et per
consequens non intelligit plura in eo quod unum et iste intellectus

3 sexta: quia deus intelligit plura. Alio modo intellectum sit hic, scilicet quod deus intelligat plura, sed unitas non est sibi ratio intelligendi ista et ista, [illegible] est ex se.

¶ 2a propositio est ista: deus intelligit plura per essentiam non in eo quod unitas est, sed habet unum intellectum, scilicet quod deus intelligit plura per essentiam suam et quod unitas non est sibi ratio intelligendi ea, et iste intellectus est verus.

¶ 3a propositio est illa: deus intelligit plura per essentiam suam in eo quod non una, id est quod nec [illegible] [illegible] et sit hic unus intellectus, scilicet quod deus intelligit plura per essentiam suam quia unitas non sit sibi ratio intelligendi ea, et iste intellectus est falsus. Unde non est quod intelligat plura per essentiam suam in eo quod una vel in eo quod non una, sicut dictum est, quia non est quod homo currat in eo quod albus vel in eo quod non albus currat, quia neutrum est sibi causa currendi. ¶ Ad 2m dicendum quod excessus in cognitione divina respectu equi vel alterius potest accipi dupliciter: uno modo ex parte cognoscentis, id est scilicet quod in cognitione divina sit dare excedens et excessum, scilicet quod alia cognitio divina excedat et excessum sit; isto modo non est dare in cognitione divina excedens et excessum, non dicendum cognitione excedente secundum veritatem excessum [illegible] cuiuscumque, sed potest accipi excedens et excessum secundum rationem intelligendi, tamen quod nihil facit ad intellectus unum vel plura. Alio modo potest excessus accipi ex parte rei cognite, ut quando dicitur quod deus cognoscit equum cognitione excedente, ut sit sensus quod deus illa cognitione qua cognoscit equum non solum cognoscit eum sed et multa alia in speciali. Et illo modo deus cognoscit equum cognitione excedente, quia scilicet cognitio eius se extendit ad multa alia quam sit equus. ¶ Ad 3m dicendum quod cum dicitur [illegible] Augustinus alia ratione equus [illegible] potest intelligi [illegible] quod [illegible] ratione cognitionis de equo et de homine sit sibi ratio intelligendi hominem et equum in speciali et in effectu, et iste intellectus verus [illegible] quod aliquis sit intellectus, quia rationis non facit ad [illegible] [illegible] intelligi quod deus alia ratione videt hominem et alia ratione equum, quia sua essentia est sibi ratio cognoscendi utrumque [illegible] in eo quod est deductiva in cognitione alterius et alterius in speciali. Et iste intellectus 3us verus, quia nisi haberet de eis cognitionem ut sunt distincte res [illegible] abstracte non faceret divina [illegible]. Sed si ulterius deducere [illegible] quod [illegible] divina cognoscat illa ut [illegible]. Alio quod non per essentiam in quantum plures [illegible] vel [illegible] sed in eo quod est eminens cognitio talis qualis dicta est supra.

¶ [illegible] ad [illegible] principale, scilicet quid sit ydea [illegible] opiniones [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Prima est quod ydea sit idem [illegible] quod divinitas creature cognita in intellectu divino et habet dicta [illegible]. Prima ratio est quia ydee dicuntur quibus loquimur [illegible] plures, sed in intellectu divino cognoscitur creatura, non per [illegible] pluralitas [illegible] ex parte sua sed solum ex parte creature [illegible]. ¶ 2a ratio est quia cognitio [illegible] [illegible] unicuique [illegible] est id per quod unaqueque res [illegible] cognitione cognoscitur, [illegible] cognoscitur unumquodque [illegible] cognitione quam quaeque est eius cognoscitur, sed cognoscitur. Sed illud in deo dicitur ydea per quam unaqueque res creata et propria cognitione cognoscitur [illegible]. ¶ Sed ista opinio non credo esse [illegible] quod [illegible] dicitur. Primo sic: creatura cognita non est eterna, sed ydee secundum Augustinum sunt eterne [illegible]. [illegible] quia credo quod intellectus [illegible] cognitum creature quia et intellectus [illegible] cognitum cognitionem divinam de creatura et tamen non sequitur quod creatura sit eterna. Sed cognitio divina dicitur ydea. Et intellectus per 3 cognitum creature illud 3 creature quod [illegible] novum [illegible] non est eternum, quia nullum reale extra deum est eternum. Et intelligens per 3 cognitum similitudinem rationis que est media secundum cognoscentem et creaturam cognitam, et illa similitudo non est creatura cognita, quia creatura non dicitur similitudo rationis, nec est talis similitudo que dicatur ydea, et ideo non potest dici quod ideo ex parte creature sit eternum quod possit dici ydea. ¶ 2o sic secundum beatum Augustinum ydea est principium producendi [illegible], sed creatura non est principium [illegible]. Sed creatura cognita vel non cognita non est principium producendi [illegible] [illegible] [illegible]. ¶ Ad primam rationem in contrarium dicendum quod pluralitas ydearum est pluralitas secundum rationem, non secundum rem, et talis pluralitas potest esse in deo. ¶ Ad 2m dicendum quod [illegible] per quod unaqueque cognoscitur cognitione propria [illegible] per medium, [illegible] quod aliquid cognoscitur non [illegible] est quod [illegible] cognitio creaturam [illegible] ad cognitionem per [illegible] intellectum [illegible] per [illegible] [illegible] [illegible] aliquid cognoscitur per aliud quando una res [illegible] ducit in cognitionem alterius, sed quando cognoscitur [illegible] essentiam per eam et ceteris. Et tamen illud quod cognoscitur per alterum non cognoscitur in intellectu per [illegible] sua et isto modo creatura cognoscitur per ydeam, verum non [illegible] [illegible] quod divina creature sit illud per quod cognoscitur [illegible] per ydeam, sed unumquodque non cognoscitur propria cognitione non [illegible] cognoscitur [illegible] ad [illegible] quod [illegible] sed non [illegible] quod [illegible] sit id per quod intellectus [illegible]. ¶ [illegible] opinio est quod ydea sit actus intelligendi et habet duas rationes. Prima sic: ydea est ratio rei cognite Augustinus [illegible] ydea apud intellectum, sed id est apud intellectum nisi quod est actus intelligendi [illegible]. ¶ 2o sic: ydea est illud per quod agens per intellectum et voluntatem producit ydeatum, sed nihil est agentis per intellectum et voluntatem per quod rem producat nisi actus intelligendi et actus volendi. Ergo ydea vel est actus intelligendi vel volendi, sed non est actus volendi ut dicit [illegible] [illegible] [illegible]. ¶ Ista opinio non credo [illegible] verum et habet ordo [illegible] brevi ratione quia ydea est exemplar ad cuius imitationem [illegible] artifex producit aliquid; sed exemplar ad cuius ymitationem agit non est actus intelligendi eius, non enim dicimus quod exemplar ad cuius ymitationem pictor facit ymaginem vel scriptor facit librum sit actus intelligendi ipsius [illegible]. Et sic non id dicit quando ydea in deo [illegible] sit actus intelligendi quia modo [illegible] sit actus intelligendi, quia in deo id [illegible] per essentiam ydea actus intelligendi et similiter omnem intellectus. ¶ Ad primam in contrarium dicendum quod ratio apud intellectum non est actus intelligendi, sed [illegible] ad exemplar ducens in cognitionem [illegible] cognite [illegible] et [illegible] intelligitur [illegible] [illegible]. ¶ Ad 2m dicendum quod ydea est illud per quod agens per intellectum producit [illegible], non sicut

per accidens [illegible] vel [illegible] per [illegible]
ad [illegible] est quod [illegible]
[illegible] voce. [illegible]
[illegible] aut [illegible] non [illegible] modo [illegible] plures
[illegible] non [illegible] quod
dicat [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] est. [illegible]
[illegible] non est [illegible]
est [illegible] Con[illegible] quod sic [illegible]
quia [illegible]
vel [illegible] vel [illegible] vel [illegible]
vel [illegible] est [illegible] est [illegible]
[illegible] secundum [illegible] non est [illegible]
[illegible] vel [illegible] est [illegible]
[illegible] quod est [illegible] Ad
[illegible] est. quod [illegible]
[illegible] quod sic [illegible] non
[illegible] secundum rem [illegible] secundum rem
[illegible]

[illegible]

dicit quidem quod non est [illegible] tua et de
tuo [illegible] et de voce [illegible]
[illegible] modo quod ut [illegible] est [illegible]
ut [illegible] ut [illegible] non est [illegible]
rem [illegible]
est [illegible] secundum rem [illegible] quod hic [illegible]
de [illegible] secundum rem [illegible]
[illegible]
[illegible] est [illegible]
et si nulla fit [illegible] secundum vocem [illegible] sub voce [illegible] fit
[illegible] quod sub voce [illegible] fit [illegible]
[illegible] vocis [illegible]
[illegible] est [illegible] secundum vocem [illegible]
[illegible] secundum vocem
[illegible] est [illegible]
[illegible] secundum [illegible] quod secundum [illegible] secundum hanc [illegible]
[illegible] et sic [illegible] non [illegible]
voce [illegible]
[illegible] ut [illegible] est [illegible]
[illegible] quod non est [illegible] quod [illegible]
[illegible]

[illegible]

ydea

per ipsum ut quando una res cognita ducit in cognitionem
alterius. Secundo est sicut cognitio qua cognitum tale obiectum ducit
in cognitionem alterius ut quando intellectus reflectitur
supra cognitionem suam. Secundum autem non potest [illegible] nisi
in n. 4. Primo obiectum ponitur [illegible] omnem cognitionem
ut movens ad actum cognoscendi. Secundo est actus
qui est ratio per quam tale obiectum est cognitum ipsum obiectum
ut in se cognitum. Tertio est obiectum ipsum ut movens
ad cognitionem alterius relucentis in ipso. Quarto est ubi
actus talis ipsius obiecti [illegible] in modo ad cognitionem
sui ut quando ipse intellectus reflectitur supra ipsum
actum suum/ modo non oportet esse ducens in cognitionem
alterius qualitercumque relucentis in ipso est ydea eius
sed oportet quod relucentis in ipso sit proportionale per ipsum
ad ymitationem eius et hoc patet in artificiatis
certo/ et est in plura [illegible] ad scientiam suam. Nam
quando aliquis artifex facit aliquid ad exemplar alterius
illud exemplar ad eius ymitationem alterum dicitur sed non dicitur
ipsum obiectum ut movens ad cognitionem sui in se
quia sic quodlibet obiectum movens ad sui cognitionem esset
exemplar sui ipsius quod falsum est nisi forte [illegible]
movens ad cognitionem alterius i.e. exemplatum. Secundo et
actus intellectus dicitur exemplar ut sic quia forte ad
quod [illegible] agens per intellectum agit dicitur
exemplar ipsum respiciendo sic intellectus quo [illegible]
non est talis forma secundo modo. Tertio et ipsum tale
obiectum ut in se intellectum et eodem ydee per expressionem
nec et cognoscere [illegible] dicitur in cognitionem alterius
est exemplar sive ydea quia multum cognitione et ydea
[illegible] quod ipsum obiectum ponitur movens ad
cognitionem alterius relucentis in ipso est ydea sive
exemplar/ sed non omne tale. Sed illud solum movens ad
cognitionem alterius relucentis in ipso quod est proportionale
ad ymitationem ipsius. Unde ymago ad quam pictor
aspiciens facit aliam ymaginem ad eius ymi-
tationem dicitur ydea sive exemplar respectu illius alterius
ymaginis facte ab eo ad ymitationem alterius.
Sic ergo applicando ad propositum dico in quod [illegible] ydea
sive exemplar quod idem est in generali/ dicitur obiectum movens
ad cognitionem alterius relucentis in ipso/ et est proportionale
ad ymitationem ipsius. In modo [illegible] divina
vel [illegible] ut obiectum primum ponitur secundum [illegible]
modo intellectus movetur ad cognitionem creature relucentis
in ipsa et proportionalis ad eius ymitationem est ydea
ponit ydea [illegible] distinguitur ab aliis que sunt
in deo. Unde sciendum quod omnis [illegible] intelligibilis et ad
intellectum dei quibus facta est mentio supra in [illegible]
[illegible] intellectus dei secundum eodem posuit v. Primo fuit
ipsa [illegible] divina ut prodiens [illegible] actu [illegible]
movens ad cognitionem sui. Secundum ipsa [illegible] divina
ut intellecta in se. Tertium fuit ipsa ut obiectum primum
motivum elicitivus actu intellectus creaturarum in se
relucentium et sic et proportionales ad ymitationem
sui. Quartum fuit ipsa [illegible] intellecta. Quintum fuit
intellectus ipsum [illegible] divine ut est tale exemplar
sive talis ydea et ipsum [illegible] ut quedam ydeatum
et [illegible] quod ut [illegible] solum primum vel secundum non est ydea
sed ut [illegible] tertium dicitur ydea [illegible] quod tertium formaliter
in [illegible] ydee in deo. Quartum et quintum non dicitur
formaliter ydea in deo/ quia [illegible] intellectus non est formaliter
ydea ut dictum est. Quartum et quod primum ad cognitionem

ydee non est ydea. Quia cognitio ydee non est ydea
formaliter quod tertium et quintum sed sic ydea formaliter non [illegible] in [illegible] tertio
cognitione ydea ut ydea. Et posui [illegible] quod [illegible]
primum quod fumus ducens in cognitionem ignis
[illegible] effectus ducat in cognitionem [illegible] ignis
cognitionem. Quarto vero quando intellectus reflectitur supra actum
suum/ cognitionem fumum fuisse [illegible] cognitionem ignis
quia [illegible] quod ad hoc quod fumus sit in [illegible] cognoscendi
ignem quod primum ad [illegible] quod cognoscat primum
tale medium. Contra hoc [illegible] a quibus
[illegible] quia hoc quod dictum est divina ydea ponitur in
ipsa relucere [illegible] quia [illegible] sed illud in quo
relucet aliquid ut in parte [illegible] ydea ymitantis
et [illegible] quod [illegible] ydea est secundum me non dicitur
[illegible] ergo videtur quod male dicitur quod ydea sit illud
in quo relucet alia. Secundo sic. Quia in tertio non accipitur
ydea formaliter et [illegible] sic/ quia accipitur ydea ut
ydeam est actu et ydeam formaliter. Quia
utrumque est formaliter [illegible] est accipitur [illegible] ut
est tale [illegible] ydeam ut ydea. Sed in tertio
non accipitur ydea ut ydea. Ergo in tertio non accipitur
ydea formaliter quod est contra me/ quia ergo in tertio non
accipitur ydea ut ydea [illegible]/ quia in tertio
ut dicitur non cognoscitur ydea ut ydea/ sed solum in
quarto. Sed cognoscere ydeam ut ydea est actu
ydee ut ydea. Ergo in solo quarto actu ydea ut
ydea/ et [illegible] concluditur/ quod primum [illegible] quod [illegible]
[illegible]/ non est formaliter ydea. Tertio quia videtur secundum [illegible]
[illegible]/ [illegible] quartum et quintum non differunt/ quia secundum me in
tertio [illegible] ydea formaliter et per [illegible] [illegible] ut ydea
et similiter [illegible] in quarto ut in quarto formaliter ydea. Sed ydea
formaliter accepta non differt ab ydea formaliter accepta. Ergo in
tertio et in quarto eodem modo accipitur. Quarto sic. Quia ponitur
dei ydea/ non [illegible] intellectus [illegible] ydeatis/ Sed [illegible] quod non [illegible]
intellectu sine [illegible] dicitur formaliter illud respectu ad id
ergo [illegible] dicitur illud formaliter [illegible] sed est contra me.
Quinto quia ut videtur [illegible] [illegible] me [illegible] et quintum
ut videtur non potest accipi nisi secundum [illegible]
[illegible] quod in tertio dicitur [illegible] in quarto dicitur [illegible]
ydee ad ydeatum. Sed ut dictum est ydea in quarto
dicitur formaliter et sic ydea formaliter dicitur [illegible]
Sexto/ quia ens rationis nichil facit ad ens reale
[illegible] ad hoc ad [illegible] aliquid sit primum [illegible]
Sed ydea ut videtur dicitur ens rationis quia constat quod ydee
plures sunt in deo. Sed pluralitas [illegible] non potest esse
nisi secundum rationem [illegible]. Ad primum istorum dico
quod ymitabilitas potest accipi dupliciter. Uno modo pro
relatione ymitabilis ad ymitatum et isto modo [illegible]
[illegible] in quo [illegible] relucet non dicitur ymitabilis. Alio
modo potest accipi ymitabilitas [illegible] formaliter quod est fundamentum
istius ymitabilitatis in quo fit mutatio et talis
ymitabilitas non dicitur [illegible] ymo dicitur forma alterius
et isto modo [illegible] in qua aliquid relucet/ dicitur ymitabilis
et [illegible]/ [illegible] potest accipi dicitur similitudine quod [illegible]
[illegible] relatione/ [illegible] formaliter in quo fundatur talis relatio
unitatis et [illegible] intelligitur quod dicitur forma alterius
dicitur similitudo [illegible] est similitudo autem tamen formaliter
accepta non dicitur relationem. Ad secundum dico quod
utrobique accipitur formaliter ydea s. in tertio et in quarto. Sed in
tertio accipitur ydea formaliter secundum [illegible] in quarto vero secundum [illegible]
vel sub [illegible] cognitum. Illa ex hoc quod est [illegible] sit

[illegible]

[illegible]

agit plura ut plura qr ht distinctionem vocis multitudo ista
primo est. unde non hec pro ingeneraret quod cogitato diversorum
aliorum a deo sit vera pluralitas secundum rationem in ydeis.
Ad 2m dicendum quod licet sint ipse res habeant pluralitatem
et unitatem, tamen sorte ab dicet quod plus fuit est connectens rem
secundum 2m abstractionis secundum unitatis vel pluralitatis. quoque aut sit de
conne ad suam unitatem vel plurales quoniam ad sui = reale
quoniam tamen ad = vocis intellectus attribuitur rem procedere suam unitatem
vel pluralitatem secundum = vocis. non est pot procedere aliud. sed
= vocis quod pot = obviare intellectui secundum se et non est consequens
aut enim vel vel vocis pot ostendere ab intellectu ostensa eius
unitate vel pluralitate. etc. Ad 3m quod qr utrum
ydea se habeat in deo in rone obiecti cogniti vel in rone principii
eliciativi. non ro solum qr non ponuntur in deo plures ydee
sed qr cognitio divina non est plurium secundum rem sed l. s. i. d.
ydea dr obiectum cognitum in quo sicut in obiecto cognito relucet
alia productio ad ymitationem eius. Et quod obiicitur in contrarium
quod cognitio alterius obiecti quod est ad a cara non facit ad
cognitionem cara sicut nec ydea p[er]soms. d[ic]o quod ydea dicitur cause
relucerat in pure obiecto quod est a cara cognita. Quam
una res ducat ad cognitionem alterius hoc est sile de
ydeis plurit accipi consequenter in pote? qr in illis ydeis
non relucerat generalia et cogitalia. Sed si accipiatur ydea prout
secundum rone distinguitur ab aliis quae sunt in deo sit ydea se ht
et i rone obiecti cogniti et i rone principii cognoscendi qr se ht i
rone obiecti motiva ad cognitionem alterius relucentis in ipsa
producibilis ad ymitationem eius pro hoc quod duo vere. primo sit
quo de ydea qr est de obiecto primo motivo ad potentiam aut
de potentiam i ipsam sicut actum intellectivum sicut ipsum obiectum
prius ut in speculo relucens obiectum primo prout movet ad
cognitionem alterius relucentis in ipso producibilis ad ymitationem
et obiectum sicut ut sicut in ipso relucens in primo qr hec
sunt id quod i movet ipsum movet suam potentiam = ydea quod sicut
est. Et ipsa [illegible] divina ut movet ad cognitionem
sui = ydea sui ipsius qr sicut est sicut nec 2m qr nullo
ponit potentiam. Ad ydeam. nec 3m qr sicut omnia respectu
intellectivi non est ydea nec eius qr sicut et omnia est quod
cara quae est producta non est ydea. Dicimus ergo
s. quod [illegible] divina prout est intellecta mota sive rone
ad cognitionem alterius relucentis in ipsa producibilis ad ymitatio-
nem eius sit ydea. 2o sic sicut se ht ydea prout distingui-
tur ab aliis quae sunt in deo secundum rationem sic se ht exemplar ad
artificem in creatis sed exemplar in creatis dr illud
quod movet ad cognitionem alterius relucentis secundo modo in ipso
producibile ad ymitationem eius etc. Ad illud quod
obicitur in contrarium quod dicitur quod primo sunt plures et in deo non
sunt plura principia agendi. Dico quod in deo non est ad
principium cognoscendi secundum rem nec unum nec plura sed sic
pot accipi i unum principium cognoscendi secundum rationem. et
pot accipi plura principia cognoscendi secundum rationem et
plures cognitiones. Ad rone 2e opinionis quae dicit quod
sunt divina et est ydea sub rone absoluti et sub rone
respectivi. Dico quod absolutum dr accipi uno modo quod distingui-
tur a respectivo prout dicimus quod homo dr ad absolutum
quod non dr ad respectivum. Alio modo accipitur absolutum prout distingui-
tur a consignificatum vel declaratum prout dicimus quod alia absolute consideratum
accipiatur non dr hominem vel equum sicut sic alia absoluta distin-
guitur dr a hoie vel equo contrahentibus ipsum et a se ipsum
ut contractum per hoc ut idem absolutum sicut dicitur et et contractum
et contrahentibus dicitur absolutum prout absolutum distinguitur contra

respectivum. Quando igitur dicitur ydea divina aut est ydea sub
rone absoluti aut sub rone respectiva. Dico quod sub rone absoluti
prout absolutum distinguitur contra respectivum. Sed accipiendo absolutum
prout distinguitur contra contractum vel declaratum isto modo divina
divina est ydea non sub rone absoluta sed sub rone declarativa
primo est ydea secundum rationem declarativa aliquam nec re nec absoluta
rone differt ydea ab divina ut est respectivum ipsius
dr ut deductum est. Unde tamen ipsa res et eius quibus pertinent
pro illa equivocatione de absoluto.

Postea quaerebatur quod de potentia dei in generatione
ad extra et primo quaerebatur unum in generali et
postea quaerebantur duo in speciali. Erat igitur quaestio
in generali. Utrum si deus ageret de necessitate non omnia evenirent
de necessitate et aliud quod sic. quia posita causa sufficienti non impedita
agente de necessitate necessario de necessitate sequitur effectus. sed deus est
causa sufficiens omnino non impedibilis et secundum yposm secundum positum de necessitate
agere. ergo etc. Contra 2m est quia posito quod deus ageret de
necessitate nec ad hoc modo = agere per modum nature et per modum
voluntatis. sed in agente per voluntatem non oportet ponere quod posita
causa ponatur effectus. ergo etc. Respondeo ad evidentiam istius
quaestionis duo sunt facienda primo. primum est premittere quedam quae
sunt ad declarationem quaestionis. 2m est rendere ad quaestionem formaliter.
Circa primum premitto .3. primum est videre quo intelli-
gatur deus de necessitate agere. Circa quod sciendum quod deus agere
de necessitate non pot intelligi dici. Uno modo quod dicitur agere
de necessitate nec quia agit per naturam ut pueriens intellectum
et velle. id est quod non agit per intellectum et velle. sed pro ad
eius ad ista sicut hoc dicitur agere de necessitate intelligendo eius
quia non competit sibi per intellectum et velle et isto modo nullus
posuit deum agere de necessitate nec loquitur de illis qui
per philosophiam venerunt in cognitionem dei qr omnis philosophi
qui venerunt in cognitionem dei vel dive causalitatis po-
suerunt deum esse agentem per intellectum et voluntatem
sicut igitur agentibus agere per intellectum et velle ergo etc.
Alio modo pot intelligi deum agere de necessitate nec qr s.
necessario vult res causare sicut producere et illas quae producuntur
immediate ab eo quod velle secundum philosophos sicut effectus voluntatis
necessario modo quo exponetur statim quod necessario est
velle et isto modo posuerunt aliqui philosophi deum agere
de necessitate nec. Ad 2m est ostendere quid aliquis dicitur velle
aliquid necessario quo potest = i duobus modis. Circa quod sciendum
quod quando aliquis dicitur velle aliquid necessario pot tribus modis intelligi
uno modo quod necessitas facit ad actum voluntatis ut
sic sit quod iste vult quia actus voluntatis qui est necessarius i
se et isto modo accipi quodque deus vult vult necessario
id est actus voluntatis qui est necessarius in se. 2o modo pot referri
necessitas ad rem volitam ut sic sit quod aliquis dicitur iste
vult hoc necessario id est iste vult rem necessariam habere = necessariam
sic ego possum velle deum habere = necessarium. 3o modo
pot referri necessitas ad ipsam habitudinem volentis
ad ipsam volitam ut nunc 3 sic iste vult hoc necessario id est
vult hoc et non pot non velle hoc vel non potest non habere
habitudinem voluntatis ad hoc vel ad volitum et iste modus
necessitatis competit ad propositum. Unde quando dicitur quod deus agere
de necessitate nec. sicut ei congruit velle illa quae
facit necessario. Vel sic. hoc accipiatur necessitas quae refertur
ad habitudinem voluntatis ad volitum. ita. s. quod si deus ageret
de necessitate nec. hoc idem est qr s. vellet ea quae facit facere
et non posset non velle hoc sed non posset non velle hoc
sicut. Ad 3m est ostendere quod aliud est velle necessario contingentia

cē in cāndo et contingentes effectus in hundo ꝫ accidit et velle necio semper eandem causare et effectum sempr ꝫ

Et accidit velle necio ꝫ necessario ꝫ volente necio contingentes cē in cāndo et contingentes effectus in cāndo / ppo ꝙ votās rec ꝫ ꝙ ad ipm de necte sequitur effectus volitus stat ꝙ cā contingenter agat et non necio et ꝙ effectus est contingenter et non necio ...

sed modo nec prius movet nec necesse est determinari ad alteram partem ita quod non est in potestate agentis agere hoc vel illud. —

Postea probabuntur duo de potentia dei in speciali. Scilicet primo in comparatione ad hominem et primo in comparatione ad intellectum. Et erit primo quod manente statu vie possit aliquis habere expressam cognitionem de deitate dei. Secundo in comparatione ad essentiam et erit quod utrum possit simul in facie caritatis et intendere. Ad primum sic proceditur et quero utrum manente statu vie deus possit habere expressam cognitionem dei et arguitur quod sic. Quia quicquid est [illegible] visionem dei sit extra [illegible] statum vie. Sed ut quidam dicunt per cognitionem abstractivam potest cognosci deitas dei expresse [illegible] cognitione [illegible] ergo etc.

Contra quia si deitas dei non haberet eius cognitionem intuitivam posset expressa cognitio [illegible] aliquam rem creatam [illegible] deitatis eius. Sed hoc est impossibile. Quia nulla res creata potest sufficienter representare deitatem eius ergo etc. Respondeo ad questionem [illegible] duo [illegible] quantum est videre utrum cognitio abstractiva deitatis divine talis qualem deus ponuntur possit haberi intuitiva. Secundum est videre utrum [illegible] cognitione [illegible] homines [illegible] sit extra statum vie. Circa ad primum pono tria. Primo pono quod [illegible]. Secundo [illegible] suis motis. Tertio pono quod [illegible]. Circa ad primum sciendum quod secundum illos qui ponunt duplicem cognitionem de re scilicet abstractivam et intuitivam cognitionem intuitivam vocant cognitionem terminatam ad actualem existentiam rei sicut quando video solem moveri habeo cognitionem intuitivam de motu eius et similiter cum video rosam habeo cognitionem intuitivam de rosa. Cognitionem vero abstractivam vocant cognitionem qua scitur res et qualis [illegible] sit vel fuerit sive sit in rerum natura sive non. Sed cum aliquis consideraret quid sit rosa non considerando utrum sit in rerum natura vel non utrum sit et ideo vocant ut credo talem cognitionem abstractivam quia ut videtur abstrahit ab esse et non esse [illegible] quia ut dicunt [illegible] cognitione consideratur res quid sit non considerando utrum sit vel non sit. Sed [illegible] utrum [illegible] possit habere expressam cognitionem de deitate divina. Scilicet quid sit [illegible] non considerando utrum sit vel non sit in quo cognitio terminatur ad [illegible] divinam sub ratione [illegible] quod est deitas et non ad existentiam vel quod cognosceret deitatem et non consideraret [illegible].

Circa ad secundum dico quod quidam ponunt talem cognitionem posse haberi de deitate divina et hoc probat [illegible] ratione primo sic. Quicquid deus potest facere in mente [illegible] intellectum [illegible] obiecti motionis [illegible] et potentia in suo [illegible] potest facere per [illegible] absque hoc quod obiectum [illegible] in [illegible] presentia.

Unde [illegible] in ratione obiecti [illegible] motionis et potentia in suo [illegible] potest causare in intellectu notitiam expressam sue deitatis ergo potest [illegible] potest causare talem notitiam sue deitatis ergo [illegible] potest causare talem notitiam sue deitatis absque hoc quod obiectum [illegible] in ratione obiecti presentis [illegible] et [illegible] talis cognitio abstractiva potest haberi de deo. Secundo sic [illegible] in intellectu presentis. Sed in deo deitas [illegible] ratione divine deitas dei [illegible] ergo [illegible] Sed cognitio que [illegible] aliqua deitas [illegible] cognitio abstractiva ergo etc. Tertio sic paulus prius raptum [illegible] habuit cognitionem deitatis divine quia [illegible] quod [illegible]

quod vidit in raptu [illegible] statim dedit oblivioni. Sed ista notitia quam habuit post raptum non fuit visio essentie divine sed cognitio intuitiva ergo cognitio abstractiva [illegible] potest haberi sine cognitione intuitiva. Ista opinio non credo veram et quia [illegible] opinionis est [illegible] non [illegible] ratione [illegible] que tres defectus. Primum in quo deficit est quod supponit falsum. Secundus defectus est quia [illegible] supposito [illegible] ad hoc tamen [illegible]. Tertius defectus est quia non [illegible] concludit de abstractiva quod de intuitiva. Primum [illegible] quia [illegible] supponit quod deus [illegible] visionem intellectui humano [illegible] non [illegible] vel [illegible] de [illegible] quod est falsum quia nullum agens [illegible] agit [illegible] prius [illegible] agit [illegible]. Sed quicquid deus agit in creatura agit [illegible] ergo etc. Secundo deficit in hoc quia dato quod illud falsum quod supponit est verum ad hoc tamen [illegible] est falsa quia [illegible] aliquid [illegible] alicui [illegible] voluntate [illegible] illius [illegible] verum quia [illegible] non subest voluntati eius quod sit [illegible] vel non. Sed [illegible] ad cognitionem intuitivam in ratione obiecti [illegible] motionis [illegible] ut supponitur [illegible]. Ergo si hoc suppositum est verum [illegible] scilicet quod quicquid deus potest in ratione obiecti [illegible] motionis potest per voluntatem etc. quia [illegible] non subest voluntati eius quod hoc fiet vel non fiet sed non potest voluntate patris quod generet filium vel non generet. Tertius defectus est quia ista ratio non plus concludit de cognitione abstractiva quam de intuitiva quia [illegible] quicquid deus potest in ratione obiecti [illegible] motionis et potentia quod per voluntatem etc. [illegible] possit in ratione obiecti [illegible] motionis et potentia facere cognitionem intuitivam [illegible] quod per voluntatem potest facere cognitionem intuitivam sine presentia obiecti existentis. Et sic [illegible] de cognitione intuitiva sed de abstractiva. Ulterius constat quod impossibile est cognitionem intuitivam sine obiecto presente in sua existentia et cognitio que ad suam actualem existentiam [illegible] est quod [illegible] nulla est. Contra et secunda ratio arguitur sic quod si [illegible] quod [illegible] ratione divine [illegible] in [illegible] quod cognitio possit haberi de uno non cognito alio [illegible] dicitur ratio ab [illegible] cognitione. Secundo quod sic potest haberi cognitio de [illegible] sine [illegible]. Sed hoc est falsum quia [illegible] videns deum cognitione intuitiva posset sic videre deum et non habere cognitionem sue deitatis quod falsum est secundum omnes ergo non [illegible] quod [illegible] ratione divine dicitur quod unum potest cognosci sine alio.

Si dicatur quod verum est quod illud non est [illegible] sed in illis [illegible] verum que sic ratione dicuntur quod unum non est de ratione alterius [illegible] est quod esse non est de ratione [illegible]. Sed [illegible] cognitio [illegible] de ratione essentie. Contra quia quicquid sit [illegible] illius [illegible] ita [illegible] de ratione [illegible] cognitio. Sed deus [illegible] quia illa [illegible] de ratione alicuius entis equaliter unum est de ratione alterius et cognitio. Sed in [illegible] equaliter est [illegible] eius [illegible] et cognitio ergo etc. Contra [illegible] arguitur sic quod [illegible] in raptu paulus vidit [illegible] dei [illegible] vidit eius [illegible] et existentie. [illegible] non oblivioni eius quod vidit [illegible] quod post raptum habuit cognitionem de deitate divina [illegible] quod post raptum habuit notitiam de [illegible] et non habuit notitiam abstractivam de deitate sine notitia [illegible]. Dices

forte quod de veritate et de [illegible] et de [illegible] huiusmodi cognitione abstractiva. scilicet sciendo qualis sit [illegible] divina et qualis sit suum [illegible] secundum non novit quod deus non esset in rerum natura. Sed hoc nihil est. [illegible] quo ad quod intuitive videbat notitia Pauli post raptum. Si dicas quod intuitive ad [illegible] divinam et ad [illegible] scilicet habuit notitiam tantam ad [illegible] sicut ad [illegible] et ad hoc et quod [illegible]. quia impossibile est habere notitiam intuitivam de [illegible] et [illegible] et ignorare ipsum. Si vero non eius non intuitive videbatur ad [illegible] et ad [illegible] scilicet ad [illegible] manet in intellectu et in fantasia [illegible] in quo repraesentabatur. Contra quia id repraesentativum manens apud Paulum repraesentabat [illegible] divinam per modum obiecti mentis sed [illegible] in [illegible]. Sed quidquid sit de [illegible] in visione beata nunquam tamen unquam posuit quod aliqua creatura possit expresse repraesentare quiditatem divinam per modum obiecti mentis ut [illegible] in se [illegible]. Ad [illegible] quod licet in Paulo post raptum potuit remanere aliqua impressio [illegible] in [illegible] apprehendebat se vidisse [illegible] non tamen [illegible] remansit notitia expressa quiditatis divinae [illegible] in [illegible] remansit aliqua impressio per quam apprehendebat se [illegible] ad magis tamen non remansit in eo expressa notitia [illegible]. [illegible] quando [illegible] quod impossibile est [illegible] cognitione abstractivam [illegible] quale ipsi ponunt. Ad cuius evidentiam [illegible] primo duo et postea ondendam [illegible]. Primum est quod haec notitia de quiditate divina dicitur uno modo in generali sciendo quod deus [illegible] dicitur [illegible] [illegible] per [illegible]. Alio modo in speciali [illegible] ad hoc quod est [illegible] [illegible] personarum in unitate [illegible] et hoc [illegible] uno modo [illegible] alicui divina [illegible]. [illegible] non [illegible] modo [illegible] apprehendo [illegible] est [illegible] scilicet quod notitia [illegible] intuitive ad quiditatem divinam in se [illegible] quiditas. [illegible] quod [illegible] est quod [illegible] in sua [illegible] sic haec ad [illegible] loco de intellectu qui [illegible] ab [illegible] ad [illegible] modo [illegible] motus ad [illegible] [illegible] modo [illegible] ad quod [illegible] cognitio [illegible] ad [illegible] [illegible] et [illegible] duo [illegible] quod ad [illegible] ad [illegible] ad cognitionem [illegible]. [illegible] ens [illegible] ad cognitionem non [illegible] ita quod [illegible] cognitio ad non ens [illegible] ad cognitum tamen non [illegible] non potest [illegible] ad [illegible] non est dubium quin deus possit in intellectu causare cognitionem alicuius quod non movet ipsum ad cognitionem et sic [illegible] cognitio [illegible] ad [illegible] sicut ad cognitum non tamen erit ab illo [illegible] a [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] quod non est dubium quin praesentia [illegible] in sua [illegible] deus [illegible] in sua [illegible] requiritur ad cognitionem expressam suae quiditatis ut in se est [illegible] ad [illegible] cognitionem quia nihil movet nisi ut actu existens. Sed nulla res potest [illegible] ad [illegible] cognitionem nisi [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] modo requiritur praesentia [illegible] in sua [illegible] scilicet ut [illegible] ad quod sic ad [illegible] cognitum [illegible] [illegible] quod si loquimur de cognitione confusa quam habet viator de deo per creaturas [illegible] et de cognitione expressa [illegible] quae [illegible] per fidem sic [illegible] habere de deo cognitionem abstractivam. [illegible] [illegible] in via [illegible] quod [illegible] per [illegible] non [illegible] [illegible] sit vel non et [illegible] aliquis fidelis [illegible] quod [illegible] per hoc nihil [illegible].

non [illegible] [illegible] sit vel non sit. Sed quod [illegible] possit habere cognitionem de quiditate intuitive [illegible] ad ipsum ut in se [illegible] et ignorare ipsum an sit vel non sit [illegible] in [illegible]. [illegible] [illegible] utraque quia deus in via vel [illegible] vel per fidem a nobis non [illegible] non [illegible] in lumine in [illegible] in aliqua [illegible] sua quam aliquis fidelis audivit. [illegible] quod fides [illegible] de deo [illegible] in suo intellectu vel in sua fantasia. Sed illa quae [illegible] repraesentat deum [illegible] repraesentare [illegible] ad quid nominis [illegible] scilicet considerare quid [illegible] per nomen non considerando utrum sit res vel non sit et [illegible] repraesentare quod [illegible] [illegible] [illegible] res in rerum natura existens et [illegible] [illegible] ut existens [illegible]. [illegible] scilicet quod impossibile est quiditatem divinam cognoscere cognitione expressa [illegible] ad ipsum intuitive [illegible] ad [illegible] [illegible] in se et ignorare [illegible] quantum ad existentiam [illegible] [illegible] secundum illos qui ponunt quod omnis cognitio [illegible] ad [illegible] [illegible] in sua existentia [illegible] [illegible] quod [illegible] quod ad cognoscendum [illegible] est praesens in se [illegible] ad repraesentandum eius sicut [illegible] absentis est praesens in fantasia et [illegible] [illegible] sic quia [illegible] cognitio quiditatis divinae [illegible] ad ipsum ut praesens in sua existentia [illegible] ad [illegible] praesens in sua existentia [illegible] et repraesentans ipsum [illegible] et impossibile quia [illegible] impossibile est aliquam creaturam repraesentare [illegible] divinam per modum mentis [illegible].

Si vero ponatur quod [illegible] obiectum [illegible] praesens in sua existentia nec isto modo nec illo et quod sola cognitio [illegible] [illegible] in intellectu non in [illegible]. Sed in [illegible] ad hoc [illegible] teneo quod impossibile est de deo habere cognitionem abstractivam quiditatis [illegible] haec cognitione [illegible] de [illegible] sicut quia [illegible] cognitio [illegible] nulla [illegible] [illegible] ad [illegible] ut est in [illegible] sua. Sed cognitio quiditatis divinae intuitiva [illegible] [illegible]. [illegible] ad cuius [illegible] est sciendum quod secundum [illegible] et [illegible] ut [illegible] cognitio [illegible] nulla [illegible] praecedit de cognitione [illegible] [illegible] in intellectu non [illegible] aliquod conceptum [illegible] de [illegible] [illegible] vel [illegible] intellectus [illegible] rei de [illegible] [illegible] [illegible] sed cognitio [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] ab [illegible] non [illegible] [illegible] vel illa [illegible] ut [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] in se [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] quia [illegible] cognitio quiditatis si [illegible] cognitionem praecedentem [illegible] cognitio alicuius alterius a deo a quo [illegible] cognitio dei. Non [illegible] modo quia impossibile est quiditatem divinam [illegible] in [illegible] ut in [illegible] ut [illegible] [illegible] modo [illegible] cognitio [illegible] ad [illegible] ad eius [illegible] [illegible] ad quiditatem eius quia cognitio eius [illegible] ad quiditatem est cognitio de qua loquimur [illegible] non potest praecedere [illegible] cognitio dei [illegible] ad [illegible] [illegible] scilicet quod [illegible] non possit cognosci [illegible] esse quia [illegible] notum quo ad [illegible] non potest cognosci ab [illegible] [illegible] noto. Sed [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de deo [illegible] novit quod [illegible] de deo [illegible] [illegible] [illegible] ille qui habet imaginem de figmentis de quibus non novit utrum sit vel non sit. Si [illegible] quod [illegible] non novit [illegible] [illegible] de [illegible]. Sed ille qui non novit [illegible] [illegible] non novit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] talis non habet abstractivam cognitionem de quiditate dei. [illegible] quod [illegible] habet notitiam [illegible] [illegible] [illegible] quod novit [illegible] [illegible] quod est [illegible] res. Sed non novit

abstractiva
solum
ymo

q ipsa sit q° res. s3 h michil e. q2 impossibile
est cognoscere infinitum et ignorare totum suum q est d
racione eius. S3 de racione unitatis entis ut est
q sit q° res ul' ens nata. ergo et c°. Si dr
certe etiam q hmo etiam notitiam nouit q res
ipsius de deo. Contra aliquis cognoscit q l' de uniusq3
est cognoscere ipsum ut hns quidditatem ul' naturam quidditatis
i re non existente ul' nata est. S3 impossibile est
est q cognoscere ferens cum amicum perfecte euidentie q
cognoscat eum ut possibilem. Et si n, ut aliquam existen-
tem ergo et c°. probo minorem. q2 sicut d racione aliquorum
quantum ad sui quidditatis est vel est esse quidditatem quidditatis
existentem in re nata ul' nata est. ita de ratione
dr esse quidditatis quantum nomen non possibilem ad esse.
S3 nunquam pt secundum d alius rebus a deo quidditatis quidditatiuo
eas ut quidditas non existente in re nata ul' nata est
ergo impossibile est q aliquis cognoscat d deo q l' nisi
cognoscendo ut existentem nunc nata existente et non impossibile
est cognoscere quidditatiue q l' de deo cognoscendo ipsum ut hntem
nunc possibile. Et n cognoscere ipsum ut hntem nunc actu
existente. Et 3° iterum sic. prius est secundum ipsum cognoscere
an est q q est loco de q res. S3 possibile nescit
non pt cognoscere sine notio. ergo de nulla pt scire
quidditatem et ignorare ipsum est sicut aliquis quidditatiue
ul' actu ul' apprehendatur. Et deo ignorare ipsum est ac
et sic videtur in ulis cognoscere abstractiua de deo. Ad
ad rones aut solutio pz ex supradictis. Circa
ad. 3m articulum utrum talis cognitio si ponatur possit stare
cum statu vie. Dr in q non. q2 cognitio univocatioq3 p
falsissima e cognitio eius expressa quantum ad q q3 et c°. S3
cognitio p falsissima dr n ps stare cum statu vie. ergo
impossibile est q cognitio expressa quidditatiue dr stet cum statu
vie et p consequens q cognitio expressa quidditatiue dmo stat
cum statu vie. Maior pz q cognitio assiliat i assilatione
cognitis ad rem cognitam. assilatio ad ipsius cognitis ad
rem cognitam attendatur potissime p formam et quidditate ipsius
r' ergo et c°. Minor e facilis pz q2 cognitio forma ipsius
dr l' z beatitudo l' saltem n e sine beatitudine. Sed beatitudo n stat
cum statu vie ergo et c°. Ad rationem in oppositum dr. q
maior secundum r° vera est vel. q2 quecq3 stat circa
expressam visionem dr pertinet ad statum vie. Sed
minor q ponitur s. q expressa notitia quidditatiua
dmne maiestatis etiam ad ipsum possit haberi citra vi-
sionem est p ut potest in raptis q tale cognitio huiusmodi
talis cognitio ponitur extra statum vie et tunc e sta
Maior s. q quod est et circa visionem stabit cum statu
vie et c°. Et notandum q ro q ponit q quidditas
dr expresse et intime insit cognitionem et tamen ipsa n
vere intendere potest secundum ut m videtur. —

Post hoc quo utrum deus possit simul infundere
caritatem et minuere eandem. Et videtur q n. q2
deus non ps minuere aliquid ergo n pt eam
simul infundere et minuere. Consequentia pz. q2 quod non
pt in alterum parte copulatiue n pt in tota
copulatiua. probo antecedens. q2 supposito ut quidam
dicunt q impossibile sit eandem formam intensam et
remissam. si deus minuit caritatem minuendo perficere
aut sequitur non procedente q illa corruptio. q aut
corrumpit n minuendo sequitur. q2 ista ro de
nouo generat n est a id forma non preexistentem
generare et eam minuere ergo et c°. Contra q2 deus plus
pt quam actus nostri. s3 actus nostri stati q e pt
minuere habitum morum ergo ut videtur deus sil' pt caritatem
infundere et minuere. In isto ad euidentiam intellectus quaestionis
duo sunt faciendo. primo ponere intellectum quaestionis. 2m3 soluere
ad quaestionem. Circa primum ad primum est sciendum q ista q° quaestio hic
ducitur multum. vno pt 3 ut quaeratur utrum possit ds
facere caritatem l' quamcumque formam infundere et sil' augere
absolute aliquis intellectus 3 utrum deus possit absolute aliquam
formam infundere et minuere quantum ad formam suscipientem
magis et minus. primus intellectus subordinatur qui s. quaeritur utrum
deus possit simul caritatem infundere et augere et s3 pt
uno modo ut quaeratur utrum in primo quo deus infundit
caritatem possit eam sil' infundere et facere in gradu
excesso s. p infundere et augere intensam ad sit q eam
infundere a principio ul' facere intensam. alio modo ut quaeratur
utrum deus i eodem instanti possit facere caritatem remissam
infundendo et illam eandem i eodem instanti minuere seu
facere intensam. accipiendo ergo primum primitiue intellectum de illis
subordinatis simpliciter dicendum e q deus pt in eodem instanti
simul infundere caritatem et augere ul' facere intensam.
Secundum. n. primus intellectus i subordinatis infundere et augere caritatem
n' aliud est q infundere caritatem i gradu intenso.
S3 ds pt caritatem et quamcumque aliam formam suscipientem
magis et minus efficere ul' infundere quantumcumque in gradu
non repugnante sui natura ergo et c°. Sed tamen q
illud n est augere minuere formam. s3 cum augere 3 formam
a principio generare sub n existentem plus quantum ad sui
entitatem producere d nouo. Nam l3 accipere generare
capit se extendit ad producere entem. Etiam
minuere est 3 facere de magis esse minus esse. Non
est facere de n esse simpliciter non esse esse. Si ergo accipiatur
2us intellectus de subordinatis ut quaeritur utrum deus i eodem
instanti possit facere caritatem remissam et simul cum h3
facere intensam. est dicendum q n q2 n videtur posse fieri s.
opposita i eodem. s3 qualitas intensa et remissa sunt
opposite ergo impossibile est quantumcumque virtute q aliqua qualitas
fiat remissa in eodem instanti in quo fit intensa
vel econverso. Maior pz q2 contradictoria non possunt quacumque virtute
simul verificari d eodem. S3 contradictoria includuntur
in omni oppositione ergo et c°. Minor pz q caritas intensa
et remissa se hnt ul' sicut priuatiue opposita ul' sicut
contraria. q2 secundum quosdam qualitas remissa dr quae est cum
priuatione ulterioris gradus q in perfectione intensa. Secundum
aut alios qui ponunt q impossibile est q eadem forma
numero sit intensa et remissa se hnt sicut forme
contrarie quarum vna 3 perficit alia ergo et c°. Si aut
accipiatur 2us intellectus quaestionis simpliciter ut quaeratur utrum
ds possit caritatem ul' quamcumque formam l' minuere ul'
infundere. Dr q secundum ponentes q impossibile est eandem
formam numero intensam et remissam q impossibile est
dicendum l' quamcumque aliud agens minuere aliquam formam
q2 si esset agens formam prius remissa minueret et
remissa maneret aut n. S3 maneret sed intensa
et cederet in id p que est cum intensa et n. Sic
tunc sequitur est q ponit q forma prius remissa non
sit eadem cum postmodum intensa. Si n cederet i id
p que est cum intensa forma s. remissa et ds sil' infundat

ea sic quod due forme eiusdem speciei differentes solo numero possunt simul esse in eodem subiecto et quod patet est quod duo opposita possunt esse simul. Et ita per omnia intensio et remissio habent aliquas oppositiones ad inductionem vel contra vel per alia ut dictum est. Si autem ponatur quod remissa non maneat tunc remissa corrumpitur. sed quod corrumpitur non intenditur. ergo forma prius remissa non intenditur nec etiam sequitur quod de novo generatur et intenditur non sic idem. Sed sequitur forma de novo generatur totaliter. ergo etc. Si dicatur ad hoc forte dicitur intendi non propter unitatem forme intense et remisse sed propter unitatem subiecti quod secundum idem subiectum de minus albo fit magis album secundum idem subiectum. Contra secundum subiectum. sed de minus albo dicitur fieri magis album non tamen subiectum tantum dicitur intendi vel remitti sed forma que secundum quam subiectum dicitur fieri magis album de minus albo sed forma non posset dici intendi nisi eadem que fuit remissa fiet intensa ergo etc. Tunc ista ratio videtur probare quod continuatur quod eadem forma numero sit intensa et remissa sicut ad finem. Ad rationem in oppositum dico quod ante et post. ad probationem dico quod ipse intendat precedentem et tunc dicitur quod non precedunt corrumpitur. de per intentionem quod scilicet non corrumpitur. teneo quod forma eadem numero que prius fuit remissa postmodum fit intensa et de hoc in aliis diffuse dicetur quia de hoc est questio mota. Ad rationem secundam. Ad aliam magis est contra oppositum. dico quod hic actus inchoationis cum hoc potest tunc habitu precedentes. non tamen stante cum habitus et in gradu remisso generatur sicut cum in eodem instanti in quo est generatus in gradu remisso fieret in gradu intenso:—

Postea queritur utrum de dispensando aliquod ad rectum. et primo queritur utrum de hoc nomine utrum in diversis possit esse aliquid univocum ad album et rectum. Secundo queritur utrum in speciebus utrum in diversis idem sit quod intelligitur. Ad primum utrum in diversis possit esse unum nomen univocum album et rectum. et arguitur quod sic. quia nomen propter est in diversis. sed nomen propter est univocum albo et recto ergo etc. Maior patet quia nomen propter cum persona est aliquid in diversis quod intelligitur a fidelibus et ab infidelibus. Sed a fidelibus intelligitur ut recta ab infidelibus ut alba quod non est non potest accipi ut essendo univocum albo et recto ergo etc. Contra quia nomen unum potest habere non univocum album et rectum quod duo alba per-mista. Sed duo alba permixta non possunt habere unum nomen univocum conformiter cum ipsius sensus non sit univocum ergo etc. Nomine ad euidentiam istius questionis duo sunt facienda primo videndum qualiter de hoc sit in creaturis ut in creaturis album et rectum possunt habere unum nomen univocum. secundo videndum est qualiter hoc sit in diversis utrum scilicet album et rectum in diversis habeant unum nomen univocum. Circa primum sic sunt facienda. primo videtur quomodo imponatur univocum et distinguitur ab univoco vel univoce. secundo ostendetur quid faciat unitas univoca. tertio ostendetur quo differunt univocum equivocum et analogicum. Quarto dicetur ad quesitum. Secundum quantum ad primum quod cum univocum dicatur id nomen quod secundum eandem rationem predicatur de pluribus ita quod univoca dicuntur quorum nomen est commune et ratio secundum id nomen supra est eadem. Primo videndum est quomodo aliquid est id nomen. Et quomodo ratio quia dicitur quod ratio univocorum est eadem. Dicendum ad primum est sciendum quod aliquod nomen potest habere unum nomen tamen gradum ad propositum patet. Uno modo secundum propter integrales partes

significat principaliter vel secundum rationem. Secundo quod significat compositum ex materia et non componitur unum nomen ex eis nisi materia et forma non ut significat principaliter et partialiter. sed ut partes integrales partes significat principaliter. Et secundum rationem secundo non propter significat corpus et animam. secundo homo quod est nomen unum significat animam et rationale non ut principaliter significat et partialiter. sed ut partes integrales secundum rationem partes significat principaliter et nomen unum sic secundum rationem vel rationem componendo iterata non dicitur univocum vel equivocum ad ista. Quarto modo aliquid nomen imponitur ad significandum plura quod utrumque eorum principaliter significat et sic propter illa voce predicatur significat aliquod alterum eorum sed latius et ideo nomen non est nomen equivocum propter hoc quod imponitur ad significandum plura sed plures rationes. Tertio modo aliquando possunt habere unum nomen secundum rationem. sicut quod id nomen neutrum eorum significat principaliter et sic propter illa voce sed significat aliquid voce unum secundum unam speciem que utrum continet et sic hoc nomen significat sicut plures. sed significat tamen unam vocem speciem. sed aliud vero nomen nomen equivocum et similiter aliud non significat hominem nec equum sed significat unam vocem communem speciem scilicet rationem animatam sensibilem et tale nomen propter dicitur univocum que talibus convenit propter illa voce. Secundum ad secundum. scilicet quo nomen univocum est eadem ratio secundum idem nomen et quomodo accipitur ratio. dico ratio accipitur dupliciter uno modo propter concepto intellectus. secundo modo propterea pro diffinitione conceptum. quia ergo dicitur quod ratio univocorum est una ratio non accipitur propter conceptum sed propter intentione propter conceptum quia propter duplex propter sic. quia si aliqua dicuntur univoca vocis eodem modo quo univoca habent unam vocem quia de hoc est unus conceptus. tunc omnia que a deo intelliguntur haberent unius vocis cum apud deum de omnibus que intelligit non sit nisi unus conceptus. sed omnia entia et possibilia intelliguntur a deo per quem ad sua propria. ergo omnia erunt eiusdem rationis quantum ad suas rationes quod falsum est. Secundo quia illa ratio secundum quam univoca sunt pluribus communis. de quibus predicatur nomen univocum secundum et significatum propter nomen sic secundum animata sensibilis predicatur de homine et de equo et de forte et platone. sed conceptus nominis non predicatur de rebus extra ergo etc. nisi aliquis vellet dicere conceptum ad significandum conceptionem intellectus que est in mente formaliter et ad significandum rem intellectam per conceptum. Cum autem dicitur quod ratio hominis univoca est una accipitur rationem pro re intellecta per conceptum. Secundo quod ista unitas et unitas secundum vocem et per rationem unitas est entis vocis. res tamen intellecta que sic univoce intelligitur est vera res extra animam. unde sicut cum ego intelligo hominem intellectualiter. sic dicitur intelligi rem veram existentem extra animam. Sed in intellectu ipsa est ens rationis quia illud intellectum est secundum quod est obiectum in intellectu intellectum propter rem illam ita et ratio intellecta per conceptum univocum accipiendo rationem pro re intellecta per conceptum est vera res existens extra animam existens. sed eius unitas est unitas rationis quantum ad ipsam rem prout est obiectum in intellectu. ille autem univocum est dicitur unum de nominatione quod pluribus denominative sed probatur in mente. Verbi gratia ut si dicatur nix est alba hoc est albedo ut hoc de univoce albi. Sed quod est univocum Sicut quod scilicet similiter cuius generis sub ipso secundum quod cuius species et species eius in eodem nomine hoc non loquimur de univoco primo modo. Sed scilicet denominativo et loquendo de eis scilicet quia sunt diversorum predicamentorum et que sunt diversarum rationum quod possunt habere unum nomen univocum diversimode habeant similem habitudinem ad aliquod unum quod in sua formali entitate est unius vocis secundum quod similem habitudinem. quia si aliqua diversa habeant diversas habitudines ad aliquod unum entitatis formaliter non denominatur ab illa unitate. et ideo sanitas sanitas hoc dicitur entitate unius rationis

quia tamen alia et media et ultima dicunt diversas
habitudines ad illam, dicitur secunda unitas. sed si sit
aliqua entitas forte unius rei et pluralitas habentium
habitudinem similem ad illam, illa pluralitas poterit de
notari unitate ab illa quibus non conveniunt in una
forma ratione. quia licet sola convenientia vel quantitas
non habeat unam rationem quidem eius. quia tamen
habent similem habitudinem ad cognitionem mensuratam sicut liber
corum (?) post quam confirmatur alia intellectu unitate. illa
et que non conveniunt in una ratione specifica. Similiter
in genere commune (?) denominatur unitate denominative
quia et secundum speciem specialissimam. sicut homo et albus
est alba utraque dicitur album unitate unius
cuiusque speciei specialissime. quia albedo aliquando denotatur
dicitur una secundum speciem specialissimam sed homo et mixtum
non conveniunt in genere commune et sic apparet primum quod
scilicet imperat pro unitate et qualis sit unitas de qua
hic loquitur. scilicet unitas communis. Item ad
scilicet sit quod fundetur unitas. unde quidam unitas
dicunt quidam quod fundetur super unitate conceptus
mentis. ut scilicet dicatur una res nomine unitatis
quia provenit conceptus intellectus et quod dicitur sunt una
ratione mentis. sed hoc non videtur in unitate. quia scilicet
istud potest habere duplicem intellectum. unum ut di
catur res nominata unitate una per conceptum
conceptus. quia scilicet ipsa res est per conceptum et id
est falsum ut probatum est supra. quia quod consequens est
quod quando dicitur vnum eorum et una res non dicitur
res quod conceptus mentis sed quia intellectus per con
ceptum. alius intellectus potest habere ut dicatur res
una una quia unitas conceptus. quia scilicet unitas
conceptus datur unitate rei intellecte seu rei
concepte. ut scilicet secundum unam rationem obiecti obiectum
intellectum et hoc simile est secundum. Contra primum dicit. primo quia
contingit uno conceptu in Deo non propter hoc sequitur quod omnia
que sibi obiciuntur obiecta cum secundum unam rationem obiecti
quia quelibet pluralitas secundum quasdam rationes non convenit obiecta sed
una quam idem obiectum. sed Deus intelligit
pluralitas secundum quasdam rationes ergo et cetera. Si dicatur ad
hoc quod Deus hoc intelligat pluralitas secundum quasdam rationes
quoniam ad secunda obiecta quia tamen ad primum et per se obiectum
sui cognitionis quod est essentia sua secundum se accepta
obiectum sue cognitionis est unum et unius rationis. scilicet ipsa essentia
secundum se accepta. Contra utrumque primo quia illa pluralitas obiecta
sunt unum sit primo et aliud secundario sunt pluralitas simile
secundaria manet pluralitas saltem aliquo modo non simpliciter
conceptus qualitercumque vel primo vel secundario. Sed hoc non
est si pluralitas obiecta vel unitas fundetur
super unitatem vel pluralitatem conceptus. Secundo quia cum hoc quod
unius conceptus dicitur esse unum primo et per se obiectum non
sequitur quod unitas obiecti habeat ex unitate con
ceptus. sed magis econverso saltem per modum mensuram et
cetera sicut patebit in sequenti ratione. Tertio ra
tio est. quia res a quo res habet esse habet et
unitatem. sed conceptus habet unitatem et ipsa composita ab
obiecto ergo et cetera. Consequentia patet et omnia accidunt. quia scilicet
secundum diversitatem obiectorum est diversitas cognitionis et si
unitas et unitas radicatur et maxime in cognitione
adequata et ideo unitas ista oportet quod fundetur super

res si sit fundamentum rei tamen. Sed nulli et diversitas
mentis aliquorum nam quidam ponunt quod unitas ista
fundetur super pluralitate existente in re sic saltem ex parte
fundamenti rei super unitate alicuius apprehensis ex
hoc (?) in eadem quod illa dicuntur habere unitatem. secundo si dicatur
quod id aliis habet aliam habet unitatem sed aliter dicit diversas
aliter secundum habitudinem ad unum apprehensum quod est
sensitive. Sed illud non valet in genere et idem
huiusmodi in predicamento quorum et intellectu aliquas
rationes adduxi ista quia quedam de primo apprehenditur
a quo tu dicas quod accipitur unitas generis vel
sit unius speciei specialissime vel unius generis tamen
si unius speciei specialissime non videtur quod a tali debet
debeat accipi unitas generis sed unitas speciei.
specialissima. scilicet unitas speciei specialissime. si vero
unitas eiusdem generis tamen eadem est questio de
isto et de primo unitatem. scilicet habet unitatem. Item non aliquid
quod istud apprehensum habet unitatem analogie et ab
illa accipitur idem genus. Contra quia unitas
minor non potest facere unitatem maiorem. Sed unitas
analogie est minor unitate generis ergo et cetera.
Item si ipso de isto apprehenso solum primum dicitur idem
speciei specialissime aut generis tamen. si etiam generis
tamen sed eadem questio de illo sed de alio ut dictum est. Si
ergo speciei specialissime, eiusdem speciei specialissime dicitur
secundum idem unum quia utrumque istorum unitatem habeat
a se ipso vel ab alio apprehenso. Si a se ipso. ergo
a non recipiunt ista unitas sit ex parte
fundamenti rei sicut supra dicebatur. Si dicatur ad
hoc quod unitas idem quod est secundum speciem specialissimam
non contingit ex unitate alicuius apprehensi alterius
ab ipsa re. sed ex ipsa re dicitur una specie tamen
unitas generis convenit ex unitate alicuius ap
prehensi alterius ab ipso quod dicitur unum genere.
Contra non valet. quia unitas speciei sumitur
ex re vel quod dicitur una specie. hoc patet quia illa que sunt
eiusdem speciei habent conformitatem et similitudinem inter se
et ex re. sed sicut ea que sunt eiusdem speciei
simpliciter conformitatem et similitudinem inter se ex natura
rei et et illa que eiusdem generis ex natura rei habent
conformitatem et similitudinem sed diminutam vel conformitatem
et similitudinem speciei. aliquin non plus essent eiusdem
generis homo et equus quam homo et albedo. Et ideo
alias videtur quod talis unitas vel speciei vel generis
habet fundamentum rei conformitatem realem quam et inter res
que sunt eiusdem speciei vel eiusdem generis quia quidem con
formitas quod est eas in re realis. quia sicut diversitas
rationis sequitur ad diversitatem rei. ita unitas
rationis sequitur ad unitatem vel conformitatem rei. sed secundum
Gorreum (?) et cetera. Item diversitas
secundum rationem habet ortum a diversitate rei sicut a
fundamento rei ergo et cetera. Contra hoc videtur esse
difficultas. nam similitudo et conformitas cum sit
eorum que sunt diversa realiter et diversorum realiter non sit
aliqua realis convenientia. Sed tamen secundum rationem videtur
quod omnis conformitas vel similitudo dicatur ad
unum secundum rationem tamen sed secundum rationem unitas speciei vel
generis quia unitas secundum rationem fundetur super con
formitatem vel similitudinem quia unitas rationis fundatur

li[?] univocatio rationis quod est in genere et generalissimum praedicatum.

Et ad hoc dico quod ad unum potest [illegible] duorum dicitur uno modo quod sit univocum secundum praedicationem sed hoc est quia fortior et prior et isto modo non potest duorum nisi secundum rationem. Secundo modo potest aliquid unum duorum communis scilicet ut ratio in quo est sicut ut causa et quo fit et alicuius ut ratio ad quod est et isto modo unum et idem nomen quod est unum secundum rationem potest esse duorum secundum differentiam rationum in quibus proportio, secundum conformitatem sive similitudo partis ad plures et eodem modo aequalis ad hominem esto ipsius fortis vel ipsius causa ut ratio magis est in quo potest et ipsius plurimus vel plus hominis ut ratio ad quod est.

Ista conformitas vel univocus ad alteram vel cuiusmodi causa univocatis obviam quod est secundum rationem et tamen est causa univocis conceptus quia ad illos intellectus ad unum conceptum non potest unde nisi una ratione obviam et propter exemplum de pluribus calefactibilibus quod si movetur ad unum solum ad calorem non movetur nisi ad unum calorem ipsi conformabilis quod habent materias sed diffuse dicendum est imperfecta quodam. Ad argumentum fundamentum rationum quod univocitas obviam non est vel non potest sed obviam in intellectu. Et ideo dicimus univocum habet a ratione sed fundamento rationis motu scilicet intellectu quod ab eis natura est movere sed ad apprehendendum unam rationem obviam et sic patet de hoc.

Ad tertium scilicet quomodo differunt univocum aequivocum et analogum. Difficile est videre quia difficile est videre quomodo potest dari medium inter univocum et aequivocum ut non videtur omne nomen est univocum et aequivocum quod dubie sic. Quia omne nomen vel significat unam rationem vel plures vel nullam. Si nullam non significat et sic non est univocum nec aequivocum nec analogum cum non sit vox significativa. Si significat unam rationem tantum est univocum quia nomen univocum est ubi univocitas nominis. Et univocitas vel significatio per nomen. Si significat plures res significatur per idem nomen et sic omne nomen est aequivocum vel univocum. Si accipiatur nomen pro voce significativa. Et hoc concedo communiter et notum quia omne nomen vel est aequivocum vel univocum et concedo quod aliquis id tenet et quod omne nomen analogum vel est aequivocum vel univocum sed differt [?] potest esse diversitas quod unius generis analogo scilicet aequivocum vel univocum.

Dicunt ergo quidam quod in praedicamento substantiae est perfecta univocatio quia ibi est una ratio significata per [?] tamen est essentialiter genus continens sub tali in genere quod est univocatio imperfecta quia licet sint unae res significatae per tamen non tamen essentialiter continentur sub ratione propria quod dividitur in duas partes quarum una est perfectior alia. Analogia est ut dicunt nec est secundum unam rationem simpliciter nec essentialiter continetur continens sed unum tamen secundum proportionem.

Sed istud non videtur bene dictum quia ad hoc quod dicitur quod licet ratio generis sit una non tamen aequaliter continetur sub genere quia ista aequalitas quae dicitur ratio specierum continentium sub ipsa aequaliter et ista inaequalitas quae dicitur quod continentur aequaliter continentur sub ipsis quia dicit aequaliter et inaequaliter comparative ut si dicatur quod aequaliter id est aequaliter.

Secundo dicitur quod partes ipsius individuis prius homo fortior priori. Quaeritur aut non aequaliter continet sub partibus id est non aequaliter [illegible] homo et cetera quia dicit aequaliter et inaequaliter perfectionem in generibus [illegible]. Si primo modo falsum est quia aequaliter [illegible] est alia. Sed hoc vel non sit [illegible] perfectum alia si secundo modo non ad propositum. quia

[illegible] univocitas [illegible] non respicit dictio [?] prius et posterius secundum similitudinem [illegible] maioris vel minoris ad primum [illegible]

Sed respiciat similitudinem unius ad alterum quod unum secundum [illegible] suum excedit alterum non quod unum excedat alterum in suo [illegible] quia [illegible] accipitur in [illegible].

Secundo quia cum linea maior sit perfectior minori sequitur quod nec in praedicamento quantitatis est perfecta univocatio. Dico ergo quod ad hoc quod univocatio essentialis de quibus loquimur quod [illegible] una ratio [illegible] pluribus quod est [illegible] pluribus [illegible]

Et quod non univocum [illegible] ex attributione ad alterum sed unitas ex se ipso et ex [illegible] suae formalis quod illud quod [illegible] est univocatio [illegible] de qua loquimur. Et unum est quod talis univocatio [illegible] est [illegible] in praedicamento substantiae non [illegible] ista causa [illegible] respondebat scilicet quod genus inaequaliter [illegible] suis speciebus licet species sint aequales quod [illegible] est aliquid inaequaliter [illegible] pluribus et illa quod [illegible] inaequalis in suis [illegible] sed quia [illegible] univocitas [illegible]

[illegible] illa ratio quam genus importat quam in illa quam importat species sed in fundamento et univocatio est [illegible] conformitas inter res diversarum specierum eiusdem generis [illegible] ut videtur [illegible]. Una [illegible] non habeat univocum conformitatem [illegible] in habet aliquid unum nomen univocum [illegible] licet posset habere unum nomen univocum denominativum.

Ad tertium quod dicitur quod aequivoca et quod non [illegible] quod ista sit causa quare [illegible] sit quod aequivocum dicitur ideo nomen quod significat plures res illas [illegible] absque ulla convenientia media sive in ratione scilicet quod nec una habet attributionem ad alteram nec ambae ad tertiam. Et tunc nomen significans tales plures res dicitur nomen mere aequivocum et aequivoca talia et dicitur a quibusdam a casu aequivoca sed si aliquas nos attendimus aliquam similitudinem inter aliqua duo unum nomen imponere eis. Secundo modo dicitur unum nomen potest significare plures res quarum una habet attributionem ad alteram vel ambae ad tertiam. Et tunc non est nomen aequivocum simpliciter sed tamen propter convenientiam quae est inter res significatas potest dici analogum [illegible] sed videtur [illegible] sanum de alio et sanum de medicina dicuntur diversas res quarum una habet attributionem ad alteram nam medicina dicitur sana quia effectiva sanitatis quae est in alio. Aliud dicitur sanum quia habet in se formaliter illam sanitatem cuius medicina effectiva et ideo sanum dicitur de animali [?] sanum quia dicitur de medicina et de urina dicitur secundum diversas res habentes attributionem ad tertiam nam cum [illegible] sanitatis dicitur de medicina et urina habent attributionem ad sanitatem quae est in animali nam medicina dicitur sana quia efficit sanitatem alias urina autem quia indicat eandem unde sanum dicitur de animali. Alia ergo aequivoca quorum rationes habent aliquam convenientiam vel secundum causalitatem effectivam vel secundum similitudinem signi ad signatum aut secundum aliam similitudinem dicuntur nomina analoga/ alia quae nomina significant diversas res non habentes aliquam convenientiam ad invicem vel attributionem ad tertiam dicuntur mere aequivoca.

Et si dicatur autem quod licet animal medicina et urina dicantur sana aequivoce tamen omnis urina dicitur sana univoce et similiter omnes medicinae univocatione denominativa quia scilicet omnis urina habet similem habitudinem ad sanitatem alias scilicet indicativam et sic omnes medicinae habent similes habitudines scilicet effectivas ad eandem et sic patet de secundo quaesito scilicet quomodo differunt univocum aequivocum et analogum.

Ad quartum scilicet utrum diversis [illegible] sit unum nomen univocum [illegible] quod [illegible] non univocum sed denominativum et [illegible] denominativum.

Sicut ergo loquimur de univoco dicendo ... sunt in pluribus ut in uno. Ad primum univocum quod diversis praedicatur quia ratio quam significat habitudinem importat habet ad aliquid unum unius rationis importat habere unum non univocum univocationem denominativam. Sed diversa praedicamenta sunt huiusmodi igitur etc. Maior patet ex dictis. Minor probatur quia quantitas dicitur substantia est mensurata ab homine et similiter qualitas et quantitas sunt mensurata ab homine, dicitur in una habent similitudinem habitudinis ad mensuratorem hominis. Similiter [illegible] ad quod ... ut ad subiectum. Omnis autem mensuratio humana est eiusdem rationis. Sed quae ad unum comparantur igitur etc. Oppositum est quod in accidentibus non quod ... Contra. In primo et secundo univoce dicitur quod ad ipsam habitudinem quod importat de quantitate et qualitate. Sed est aliter quod similitudo et ... ponitur de quantitate et qualitate non dicitur de eis secundum quod ... univoce cum illa habitudo importata per nomen denominativum sit habitudo unius rationis univoce quod eis per nomen denominativum, quia ista habitudo non dicitur ... ipsum secundum quantitatem et qualitatem. Dato etiam quod nulla ... adderet sed secundum accidentium ... et similiter secundum ... in quantum aliquid non est ... [illegible] Contra. Nisi in ... quamquam ... et est rationis univoce, convenit eis ut in uno. Unde albedo et homo sunt ... univoce et sic quantitas et qualitas sunt genera generalissima univoce. Contra. Ad univocum ... utrumque scilicet unum ... univocum univocatione. Contra. Possibile est diversis praedicamentis ... quorum una ... sit et hoc ... nostris ... quod ... unum conceptum abstrahit ab aliquo et ... illius ... illorum. Sed sic habet se ens ad substantiam et accidens igitur etc. Probo maiorem quia id quod dicitur unum conceptum dicitur una ratione obviam. Sed id quod dicitur unam rationem obviam ... pluribus est univocum ut patet ex praedictis igitur etc. Minor probatur quia ens dicit conceptum unum ut videtur abstrahibilem a conceptu substantiae et accidentis quia illud quod habet conceptum ... aliis ... non dicitur conceptum abstrahibilem ab illis. Sed conceptus ... et ... de aliquo conceptu substantiae et accidentis ... dubio ... quod ... quod post ... sunt etc. Sed ... utrum sit ... substantiales vel accidentales igitur etc. Contra. Illud quod dicitur ... ab aliquo quod aliquo ... univocum est univocum. Sed ens est huiusmodi quia ens ... Contra. ... omnis ... etc. Contra. ... quia in ... negatur ... quae ... sunt ... vel ... significat. Unde illa ... canis non est canis. Nam canis latrabilis non est canis qui est piscis marinus. Sed ... non ... negatur de quolibet ... Unde philosophus primo physicorum ... habere ... ingenium ... sit non ens. Per quod ... et ... [illegible] ... Contra. ... quod univocum ... univocum secundum ... Sed ens est huiusmodi quia est ... secundum ... in metaphysica igitur etc. Minor probatur ... demonstratio ... habere eiusdem rationis aliquin ... demonstratio et paralogismus non differret. Sed demonstratio non potest ... eiusdem rationis nisi ... eiusdem rationis igitur etc. Contra. Non sit quia ... hic ... eiusdem rationis ... aliquin ... posset deceptio ... eius ... dicitur physicorum ... Sed ... exponitur ... quibus ... sicut ... et non ... quod dicitur ... est id ... et non ... et per ... ens et non

ens si ... univocum rationis sicut ... quorum ... secundum una ratione. Sed ... dicitur unam rationem et univocum igitur etc. Contra. ... quia quantitas est ens univocum rationis sed de quantitate ... quod sit ens ... dicitur ut ... sit substantia vel accidens quia ut patet ... in ... dubitaverunt ... quantitas ... accidens et utrum ... ad ... in ... sit ... igitur etc. ... quia ... est ... aliud ... univocum rationis. Sed ... est certus ... ens ... ens ... vel ... et per ... est univocum. Maior patet per philosophum ... medicum ... quod ... ens. Contra. ... ens ... aliquid univocum ... de diversis praedicamentis ... aliud quod est ... est ... ad ... de diversis praedicamentis scilicet accidens quod est univocum rationis quia accidens ... est ad ... et ... igitur etc. ... quod ... univocum ... diversis praedicamentis ... univocum ut univocum est univocum rationis quod dicitur ... igitur etc. Contra. ... quod ... sit ... una ... non ... una si ... univocum rationis igitur etc. Contra. ... quod ... ens ... non ... una ... non differret quia ... est ... est ... igitur etc. ... quantitas ... primo physicorum ... qui ... et ... quantitas et diversitas ... si ens non dicit unam rem sed plures ... sic ... si homo est et si homo est substantia vel accidens ... si ... homo substantia vel accidens ... in ... si ... adiacens ... adiacens ... sic quia ... omnis homo est ens et omnis homo est substantia ... negaretur de aliquo ... non est ens sic ... non ... Sed ... est ... quia homo negatur de albedine ... quod albedo non est substantia non autem ... quod albedo non sit ens cum albedo sit ens igitur etc. Contra. ... quia illud cuius ... univocum rationis ... igitur etc. Minor patet per Augustinum de ... quod ... non est ... Contra. ... sic quia ... univocum ... diversis praedicamentis quod ... et ... rationis. Sed ... univocum rationis ... rationis igitur etc. Maior probatur quia possum scire per certitudinem cognitionis aliquid et dubitare utrum illud ad sit ens rationis ... vel ens reale. Sed ... ad cognitionem dicitur aliquid unum conceptum univocum rationis ... et ... igitur etc. Contra. ... quod ... diversis praedicamentis ... unum rationis ... quod illud ... sit univocum ... positas ... quod ... univocum sit univocum rationis ... non ... univocum ... sic quia ut dicitur univocum ... quod dicitur una ratione ... in ... quod ... eodem modo ... Sed illud univocum univocum rationis quod ... diversis praedicamentis non ... eis eodem modo quia substantia accidentis ... sit ... igitur etc. Substantia ... est ... accidens ... in alio. Contra. ... est quod non obstantibus omnibus huiusmodi ... est ... ad univocum diversis praedicamentis non ... univocum rationis et loquitur de ... de colore vel albedine et nigredine et sic de consimilibus. Contra. Ad cuius ... quod aliquid ... ad diversa significata per ... aequivoce

et alii univocum est ad partes subiectivas sub ipso contentas
ista equivocatio vox significans plura comparatur ad quelibet eorum
sicut ad illud quod significat per se primo quantum ad suam impositionem
vocis. Verbi gratia. canis imponitur ad significandum canem latrabilem
quantum ad suam primam vocem et similiter piscem marinum
et ideo dicitur equivoce quia plures partes subiectivas significat
non equivoce. univocum vero comparatur ad partes subiectivas sic
ad quamlibet significata. unum significat rationem unam communem
contentorum sub eo. aliquin significaret plures res nec posset
dici univocum absolute. Et significat per se primo. unum oportet
quod ratio inferiorum vel saltem aliquorum sit extra
intellectum sicut homo et equus. Et hoc apparet ex ratione.
Ex quo quia aliud quod est univocum commune homini et equo non
significat rationem eandem hominis vel rationem eandem equi. aliquin
non predicaretur rationem propriam de utroque. Item ratio in ratione
hominis est aliquid quod est extra intellectum alias foret et equus.
quia sicut aliud est extra intellectum foret idem. Et hoc idem patet
ratione. quia illud quod aut significat totam rationem propriam
univocis contentorum aut non. Si sic. ergo significat plures
res et per consequens non est univocum [illegible] nec univocum. hoc
magis equivocum. Si non. ergo aliquid commune in ratione
contentorum sub univoco diversum secundum rationem saltem a
significato communis. Et id quod est distinctum ratione a significato
alicuius non est de intellectu eius formaliter nec econtra. ergo etc.
Huic forte dicitur ad propositum. Si diversa principaliter [illegible]
aliquod nomen commune univocum simile. hoc et ens vel [illegible]
secundum nullum illorum est ergo univocum. Simile diversa principia
ergo etc. Minorem probo. quia ubicumque est dare
aliquod nomen commune univocum [illegible] simile quod pluribus. ergo
in ratione illorum plurium aliquid includitur extra intellectum
idem commune et cetera ut patet ex dictis. Sed impossibile est quod ens
commune comparetur ad diversa principia per aliquid quod sit extra intellectum
eius et cetera. ergo etc. Minor patet [illegible] ad hoc probo quia
illud quod est tale extra eius intellectum formaliter est ens
commune. Deinde dicitur aliquid diversum formaliter ab omni ente. Et
illud quod dicitur ratione diversum formaliter ab omni ente dicitur formaliter
nichil. ergo si ens secundum quod univocum commune comparatur ad diversa
principia comprehendens per diversas differentias quod dicunt formaliter
nichil vel saltem non dicuntur ad positivum. Et secundo probatur
illud per quod formaliter comprehenditur superius ad inferiora est de
ratione sui inferioris. ergo si ens comparetur ad diversa
principia secundum quod superius commune ad inferiora principia includeret
in sua ratione nichil vel aliquam privationem vel negationem.
Hoc est inconveniens quia in ratione formaliter alicuius positivi
numquam intrat aliquid negativum vel privativum formaliter. Deo
forte quod ens comparatur ad diversa principia non per nichil
nec per diversas entitates. Et per diversos modos essendi
quia scilicet substantia est ens per se accidens vero est ens in alio.
Illud autem non valet propter tria. Primo quia si isti modi
essendi includantur in sua ratione formaliter ens commune vel non.
Si sic commune sicut dictum est dicitur comparari ad inferiora
sub ipso contentum. Contra. Item [illegible] et vocem ipsius
et cetera. Et per consequens ens comparatur per istos modos
quia ens non est de ratione istorum modorum ut cetera. Si
non. ergo isti modi sunt diversi ab ente in quantum et per hoc
ab omni ente. Et quod est tale est simpliciter non ens et nichil
ergo etc. Secundo sic quia quando tu dicis quod ens comparatur per
diversos modos essendi. quia substantia est ens per se accidens
vero est ens in alio. Contra quando dicitur quod substantia est ens
per se vel [illegible] per se dicatur habitudinem positivam vel negativam

Si positivam. contra quia dicere aliquid esse per se positive est
dicere quod ipsum sit causa sui ipsius. Sed hoc est impossibile
in quocumque genere cause. ergo quando dicitur quod substantia est ens per se
quod hoc dicitur positive non potest dici positive. Sed privative vel negative
scilicet quod est sicut quando dicitur quod substantia est ens per se id est non per aliud
sicut per quod subsistit sicut accidens ergo quod ens comparetur ad quod
substantia per aliquid negativum. Et illud per quod comprehenditur superius ad inferius
est de ratione inferioris. ergo aliquid negativum est de ratione
substantie quod falsum est. Si dicatur ad hoc quando dicitur quod substantia
est ens per se quod hic dicitur positive et cetera ad non sit sibi causa
essendi secundum rem. Sed tamen [illegible] modo inclinandi per se sibi
et causa essendi non [illegible]. quia tunc ens diceret comparari et de
ratione formali vel quod est intelligens. Tertio sic quia quando dicitur
quod accidens est ens in alio illud est in quo dicitur [illegible]
accidentis ad subiectum in quo est. Aut quando dicitur illa habitudine
quia aliquid dicitur reale rationem aut rationis. Si rationis. tunc
ens rationis comparatur ens commune ad principium reale accidentis
et erit de ratione principii realis quod est intelligens. Si sit
realis. realiter dicitur absolutum aut respectivum. non absolutum quia unum
[illegible] non comparatur aliud. quia [illegible] non accidentis. Et accidens
absolutum et realis realiter pertinet ad diversa principia. ergo etc.
Nec est respectivum. quia non idem res et ratione complicite sequitur.
Et idem respectu pertinet ad diversa principia formaliter. ergo etc. Ad esse
quod isti modi quos tu dicis aut sunt de intrinseca formaliter
illorum contentorum scilicet rationale de intrinseca hominis aut non.
Si sic. ergo impossibile est intelligere istam actionem absolute quod
ipsa comprehendit sine illo modo. Ita quod sicut homo non potest esse
sine rationali ita non possit esse quantitas sine esse in. Sed
hoc est falsum ut patet in sacro altaris. ergo etc. Dices quod
esse in secundum aptitudinem est de intrinseca formaliter
quantitatis. Contra si entitas formaliter intrinseca per quod ita
includit esse in. scilicet homo includit rationale in sua formalitate
tunc se haberet esse in ad quantitatem scilicet rationale ad hominem
vel sicut quantitas ad esse in scilicet homo ad rationale. Sed homo non
potest esse actu sine rationali. ergo nec quantitas potest esse
quantitas actu sine actuali inherentia ad subiectum. Unde scilicet
homo habet aptitudinem rationalem in se habet actum aptitudini ad
aptitudinem inherendi et scilicet de intrinseca ratione vel formaliter
hominis actualiter non est aptitudo ad rationale [illegible] ad quod
est illa aptitudo. Ita de intrinseca [illegible] modo prius probavi
quod [illegible]. Preterea quod scilicet impossibile est aliquid unum commune
predicatione similiter comprehendere eas. quia utrumque est una ratio generis
genus multas predicatione communiter quod in ratione propria
univoci cuiuslibet illorum multorum includeret comprehendens ad
rationem illorum commune extra eius intellectum sit illa ratio
communis et cetera. Sed impossibile est hic quod ratio diversorum
principiorum in comparatione ad ad predicatum commune et cetera.
ergo etc. et patet deductio scilicet prius. Ad esse [illegible] etc.
quia isti modi quibus dicitur diversificatur illud et hic certas
sub eo dicunt diversas rationes similes diversificantes per
se illud et commune et dicunt diversas differentias actuales.
Si primo modo tunc quod in omni genere inveniretur talis
diversitas eo quod in omni genere est descensus per diversas
differentias similes ad species tunc in nullo genere esset univocatio
quod falsum est. Si sint differentie actuales tunc sequitur quod quod
unus rationis includat vel retineat suam univocationem
non obstante tali diversitate scilicet homo albus et homo niger
est homo univoce. Ad primum ad ideo materie differentie magis
diffinitum. Et differentia nominis univoci est quod habeat unum
significatum univocum rationis. ergo materie hic magis univocum secundum

te .l. ꝯe sbe et actus h̃t vnu̅ sig̃tu̅ vni9
rōis g̃n̾ete. ¶ Ad p̃m g̃o in oppo̅m dd̾ .q. mai9
est vīa .actipi⁹ vnu̅ ꝯcep̄m ꝑ vna rōne
obviat m̾ quo s̄ expositu̅ est ꝛ tūc m̾ ē
fl̄a. ¶ Ad ꝯbem dō p̃ .q. si illa rō ꝯt bo̅
seq̾ret .q. ꝯtietas dīc̄t vnu̅ ꝯm ꝯem vni9
rōis sbe ꝛ actui .q. est f̄lm. alit̄. n. h̃nt
ēc ꝯcept̄u ꝯ ꝯtrīe .q. ē t̄ua dimisio ꝯ
rant̄ ut̄ ꝯt sbal̄ actus ꝯ ꝯg̾rauit
vti ꝯt ad .q. ꝯt ꝯ ꝯtrīe cui ipsa inh̃et .l.
ꝯ ꝑ plh̃m. ꝯ̄ ma ꝛ id quoq̄ sic de ꝯtrīe
ꝯmē vō vn̄ nō vz ¶ Ad ꝯ̄em ꝯ̄ vōs in̄
ꝯ .q. h̃re c̄tu ꝯceptu̅ ꝯ ente ꝛ igno̾te ut̄
sit sbā l̄ actus n̄ z h̃re vnu̅ ꝯceptu̅ ꝯem
ꝯmle ad dūsa ꝑ se ꝯtēta sb eo. ꝯz ē h̃re
ꝯcep̄ c̄tu ꝯ aliquo ab̄te ꝛ igno̾te ꝯd̄ēs
ei actn̄les acapi̾d actn̄le .q. est ꝯ formaliter
alicui9. vn̄ inh̃ere sc̄lz ad ꝯtāz qualitem
l. q̄ h̃itudo rei l̄ rōis ad ab̄tu̅ ꝯ n̄ ih̃ere
scl̄z ad sbām ꝯ mē inh̃en̄ n̄ pt̄ ꝯ de
formaliter alicui9 ꝯ ꝛ t̄us ꝯcept9 c̄tus ꝯ in
h̃endi ul̄ n̄ inh̃endi n̄ solū ꝯt h̃ri de ente
ab̄to ꝯmūe deo si ꝯ tc̄ ens ꝯ h̃re vnu̅

[illegible]

Quomodo ergo pertinet entitas entis [illegible] vel ad plura vel
Si illa pluralitas et pluralitas alicuius forme unius [illegible]
secundum diversitas. Item contra quia aliqua formam unam
[illegible] quod illa pluralitas plurium [illegible] sic non est. Ergo
dico quod illa unitas plurat diversitate in [illegible]
in diversis non quia est unitas secundum proportionem. Hec
est similitudinem [illegible] ad mellem [illegible]
quod non habent aliquid commune unicum [illegible] secundum [illegible]
[illegible] non est inconveniens [illegible] aliquid quod
unicum denominativum [illegible] genus vel speciem.

Ad [illegible] dicendum quod unum et quod ens [illegible] commune unicum
substantie et accidenti. Si aliquid esset unicum [illegible] est
et quando dicitur quod [illegible] diversis [illegible] esse
accidens [illegible] dico quod non est unicum
commune [illegible] loquimur [illegible] unicum denominativum et [illegible]
[illegible] ad denominativum unice [illegible] pluribus que
non conveniunt in aliquo [illegible] unico [illegible]. Ad [illegible]
ex dictis. Ad [illegible] dicendum quod quo [illegible]
[illegible] vel accidente [illegible] unius [illegible] unice [illegible]
[illegible] vel illius [illegible] accipiendo in
generali dico quod non est [illegible] unice [illegible]

Ad [illegible] dicendum quod illas [illegible] [illegible]
intelligi [illegible] ad formas [illegible] ad realitatem
[illegible] [illegible] iste [illegible] sic autem
[illegible] est 2 adiacens in 2 et 3 adiacens. Si
autem loquimur [illegible] ad realitatem [illegible] secundum illos
qui ponunt [illegible] non dicunt [illegible] si est
[illegible]. Si [illegible] nam [illegible] si est realis
[illegible] si [illegible] [illegible] quo [illegible]
in [illegible] [illegible] ad [illegible]
[illegible]. Sed ubi [illegible] ipsi [illegible] diceret
[illegible] non [illegible] est figmentum [illegible] si [illegible]
non [illegible] non est [illegible] utrum chimera sit [illegible]
[illegible] ad [illegible] utrum chimera sit figmentum
[illegible] ad [illegible]. [illegible] est [illegible]
[illegible] in [illegible]
ad [illegible] quod [illegible] est [illegible] ut [illegible] utrum homo sit
albus et [illegible] ad [illegible] ut [illegible] utrum
chimera sit figmentum [illegible] ad [illegible]
[illegible] utrum sit aliquid [illegible]
[illegible] utrum [illegible] sit [illegible] vel [illegible]. Quia
[illegible] non est [illegible] aliquo [illegible] ut dictum est.

Ad [illegible] dicendum quod non [illegible] de homine
[illegible] non est [illegible] non est ens [illegible]
diceret aliquid unum [illegible] alia [illegible]
Sed [illegible] diceret [illegible] unum [illegible]
[illegible] distinctione [illegible] habet
[illegible] non [illegible] dicere quod [illegible]
non est [illegible] distinctione. [illegible] non est [illegible]
[illegible].

Ad [illegible] dicendum quod [illegible] non [illegible] unum
[illegible] unius [illegible] quando dicitur quod [illegible] de
[illegible] ipsi [illegible] dico quod non [illegible]
quod [illegible] uno modo diceret [illegible]
[illegible] cum [illegible] suo quod [illegible] diceret et [illegible]
modo affirmato [illegible] sua [illegible] quod
[illegible] non opponitur [illegible] sed [illegible]
[illegible] non accipitur [illegible] sed large
[illegible] repugnancia.

Ad [illegible] dicendum quod est [illegible]
[illegible] quod ponit [illegible] quod unum unicum commune
[illegible] enti et non enti [illegible] accipiendo respectu

[illegible] rem [illegible] quam faciunt fictores et non ens.
Et quando dicitur quod non [illegible] figmentum in [illegible]
non ens [illegible] includitur [illegible] quod [illegible] in [illegible]
[illegible] non est [illegible] illud quod [illegible] in [illegible] sive sit acceptum
[illegible] sit [illegible] est [illegible] non est ens [illegible]
[illegible] et [illegible] ponere aliquid [illegible] huic [illegible] et [illegible]
alteri reali non est ponere aliquid commune enti reali et enti
[illegible] sed est ponere [illegible] pluribus [illegible]. [illegible]
quod quando [illegible] accipitur vel rem [illegible] vel figmentum [illegible]
acceptum vel [illegible] [illegible] utrum [illegible] denominativa
et [illegible] non [illegible] non [illegible] aliquid unicum
commune eis.

Sed [illegible] quod [illegible] non sit
aliquid commune unicum [illegible] ut dictum est. Restat adhuc
[illegible] ens vel aliquid [illegible] eis [illegible] vel
analogice et ad hoc omnes dicunt quod analogice.

[illegible] ponunt quod [illegible] est analogia [illegible] signum [illegible]
invenitur [illegible] in omnibus [illegible] sub [illegible] analoga
et dicunt quod [illegible] est analogia [illegible] et [illegible] duo
[illegible] qualitates et [illegible] [illegible] ergo [illegible]
[illegible] et qualitas et [illegible] entibus dicunt tamen
illa entitas [illegible] eis analogice [illegible]
attributionem ad alterum [illegible] unice [illegible]
[illegible] eis sed analogice. [illegible] analogia [illegible] signum
[illegible] soli [illegible] aliis [illegible] non [illegible] denominative
denominative [illegible] sed denominatur [illegible] ab effectu vel
signum a signato [illegible] sanum dicitur alia [illegible]
[illegible] medicina et urina et dieta in quibus non
est [illegible] sed solum dicuntur sana denominative a sanitate [illegible]
[illegible] alia [illegible] et isto modo ut ista dicunt in aliis [illegible]
non invenitur entitas [illegible] sed est denominatio extrinseca
quando dicitur quod [illegible] est ens vel aliquid [illegible]

Sed istud non
[illegible] quid [illegible] quod [illegible] quod ens dicitur de
[illegible] primus [illegible] non [illegible] nec equivoce sed analogice
[illegible] omnis [illegible] vel est unicum vel equivocum
[illegible] plures [illegible] unum si [illegible]

[illegible]
[illegible] illud dictum quod dicitur ens de analogice de illis
[illegible] et non unice [illegible] de uno per attributionem
ad alterum [illegible] quod [illegible] sit ista [illegible] non sit unicum [illegible]
dicitur de uno per attributionem ad alterum sed hoc non [illegible]
quod ista attributio aut est secundum formalitatem [illegible] unum
[illegible] non impedit formalitatem entis nisi [illegible] habitudine
ad alterum aut secundum causalitatem [illegible] unum [illegible] habet
entitatem ab [illegible] [illegible] forma. Si primo modo
[illegible] analogice [illegible] in uno solo invenitur
[illegible] signum [illegible] non impedit [illegible] attributio ad id

[illegible] primo [illegible] [illegible] forma [illegible] attributio
ad suam causam [illegible] ad illud a quo dependet in [illegible] effectus
[illegible] ad causam efficientem sed hoc non [illegible] id
[illegible] unice [illegible] efficientis et effectum eius [illegible]
[illegible] quod [illegible] [illegible] depend[illegible] a corporibus
[illegible] a causa efficiente et tamen corpus dicitur unice de
eis [illegible] et [illegible] loquimur [illegible]
dicitur unice [illegible] subiecto.

[illegible] non [illegible] dicitur
[illegible] forma [illegible] sua [illegible] sed [illegible] unum [illegible]
[illegible] alterius et una qualitas [illegible] alterius [illegible] unum [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] lumen [illegible] in [illegible] medie
dyaphanitate [illegible] quod dyaphanitas [illegible] aliquo modo causa [illegible]
luminis et tamen qualitas dicitur de luce et dyaphanitate unice
non obstante [illegible] attributione [illegible] quod attributio unius [illegible]
ad alterum [illegible] ad effectum non tollit unionem

ista vero dicitur. Sed non attributio unius rationis ad alteram rationem / supposita diversitate rationum nisi quod per ea exponeretur facere analogiam / non tamen attributio unius ad alteram / sed effectus ad causam tollit univocationem vel unitatem rationis unitatem dicit. ¶ Ad 2m vero cum dicitur quod minimum [illegible] dicitur quantum scilicet dicit quod vi ultima praedicamenta non dicunt entitatem aliquam formaliter et quod dicantur esse denominative ab extrinseco / item quod in se nullam entitatem formaliter habeant / quia ideo quod nullam entitatem formalem importat / est non / quia nulla entitas et non compellet. Sed secundum istos ultima 6 praedicamenta / per nullam entitatem importat formaliter quia formaliter se non habet quod est inhaerens / quia secundum philosophum 5 metaphysice / ens vero est quod est dividitur in ens et in non ens / et sic est dividitur in primum et suum oppositum / sicut si dividitur [illegible] in actu et potentia / aliud enim est ad nullam entitatem habere vel dicere / et non formaliter in se / est quod denominat / locus enim formaliter dicit [illegible] / hoc formaliter non sufficiet ideo quod denominatur ab eo scilicet localitas. Nec sufficit quod ista 6 ultima praedicamenta dicant entitatem rationis / quia secundum philosophum 5 metaphysice / ens vero dividitur contra ens rationis / dividitur in 10 praedicamenta / igitur etc. ¶ Concedo quod illa 6 praedicamenta ultima non ideo dicuntur non importare formaliter entitatem quia secundum id quod se nullam entitatem dicant formaliter. Sed quia eis non convenit formaliter quod ab eis denominantur. Nam locus dicit formaliter entitatem aliquam / non tamen convenit locato formaliter quod denominatur ab eo etc. vel / quia hoc non quaero utrum 6 ultima praedicamenta / dicant formaliter huius quod denominantur ab eis / vel non / sed quia utraque entitates conveniunt [illegible] denominantibus et certum est quod sic / quia locus est quaedam entitas / sed non sic formaliter entitas locati. ¶ 2o ostenditur idem quod dicunt relationem dicunt denominationem extrinsecam / quia quando dicitur pater / quaero utrum paternitas sit in eo qui dicitur pater vel non. Si sic ergo denominatio a patre non est denominatio ab extrinseco / si non / aut ergo paternitas est in filio / aut in quodam alio a patre et filio / aut in nullo / dico quod paternitas est in se et filiatio in patre / est inhaerens / dico etiam quod paternitas in quodam alio diverso a patre et filio est inhaerens / si in nullo / ergo hoc est quia dicit entitatem per se existentem / quia dicit nullam entitatem /

¶ Dico primo quod paternitas est in patre / quod est inhaerens / et ad hoc est dato / non evadit inhaerens / quia dato quod relatio nec non sit in aliquo sed in se / per suppositum / tamen est in aliquo habente ipsam / quod est formaliter talis per ipsam / sed 2o modo [illegible] quod est pater et filius non / quod est inhaerens ¶ Et redibit error porretani / qui posuit in divinis relationes assistentes / et non inhaerentes / ponens patrem non esse formaliter in patre nec filiationem in filio. ¶ Et ideo ergo est dicendum quod ens vel quantum praedicamentum [illegible] de diversis praedicamentis / non dicitur secundum unam vocem univoce de eis / immo dicitur secundum diversas rationes / et ideo omnia talia nomina sunt aequivoca / Sed duplex est genus aequivocorum / quoddam est quod significat diversas res quae secundum illud quod formaliter importat nullam convenientiam habent ad invicem / aliud est aequivocum quod significat diversas res quae secundum id quod importat habent ad invicem convenientiam / sicut est dictum in aequivocis et analogis / sed in primo quorum unum in nullo convenit cum alio / immo est distinctio in aequivocum [illegible] specialem vocem aequivocorum / quia scilicet cum pluralitate rationum importat convenientiam earum / sed [illegible] dividitur in actum et potentiam / cum tamen convenit sicut quod actus ¶ De 2o quod cum in analogo sunt duo / quorum primum est diversitas rationum significatarum / et tamen analogum. Tamen est / illas voces habere convenientiam secundum attributionem unius ad alteram vel amborum ad tertium / tamen analogice nec diversa praedicamenta

quartum ad primum scilicet quartum ad pluralitatem rationum est defectus propter confortatis / a qua causa prius unitas rationis obviet conceptus diversos quibus dicuntur / et propter hoc / non propter istas acceptiones unius nominis [illegible] rem / eorum conceptus diversos. Sed sicut nomen imponitur ad significandum illa plura [illegible] ad invicem / vel unum nomen et illud dicitur analogum / sicut est ens / vel sunt plura univoca / sed est substantia quantitas qualitas etc. ad 3m est / quia ista in suis rationibus formalibus habent convenientiam ad invicem secundum attributionem unius ad alterum vel amborum ad 3m sicut patet de substantia et quantitate et de substantia et qualitate quantum ad primum et de quantitate et qualitate per comparationem ad substantiam ¶ Ad 2m. Ad cuius evidentiam est sciendum quod ad rationem convenientiae quae facit analogiam / non sufficit habere convenientiam in 3o vel quod ad talia [illegible] aliquin corpus dicetur analogice de corporibus [illegible] et inferioribus / quod falsum est. Et aliter sic dicetur canis analogice de cane latrabili caelesti et marino / quod falsum est / sed quia [illegible] est mere aequivocum. Dato enim quod sydus caeleste sit causa canis latrabilis / tamen canis non imponitur ad significandum istam causam / sub similitudine eius seu attributione eius ad suum effectum / nec etiam imponitur ad significandum ipsum effectum eius / et attributionem eius ad ipsam sicut imponitur sanum ut dicitur de animali et medicina / nam sanum sicut dicitur de animali significat formaliter ipsam sanitatem / quia animal formaliter dicitur sanum. Sanum autem quod non dicitur de medicina sicut est quaedam res in se [illegible]. Sed sicut habet similitudinem efficientem ad sanitatem in animalibus / sic autem est modo ista praedicamenta ad invicem / nam si accidens consideretur in concreto / sicut ens [illegible] in concreto [illegible] quantitas est ens sicut de aliis / ens sicut dicitur de substantia / dicitur illud quod est sicut dicitur de quantitate et qualitate et sic de aliis / dicitur id quo aliquid est / id quod simpliciter est / et illud quo aliquid dicitur tale vel tantum / sed quod habent convenientiam ad invicem [illegible] si accidens in abstracto [illegible] / tunc [illegible] sicut dicitur de substantia importat id quo aliquid simpliciter est [illegible] sicut vero dicitur de quantitate et qualitate importat illud / in quo est scilicet quod eius [illegible] quantum vel quale / et sic de aliis et ista similiter habent convenientiam ad invicem / et sic patet primum principale ¶ Ad 2m principale scilicet [illegible] aliquid unum [illegible] in divinis absoluto et relato [illegible] est secundum diversos. Nam si relatio in divinis dicat rem diversam a fundamento ut quidam posuerunt tunc videtur quod relatio divina sit dedicata ad primum / et dicitur substantia et tunc [illegible] in [illegible] de ipsis sed de substantia et relatione in creatis. Primo non est utrum ista [illegible] dicant in divinis. 2o utrum relatio in creaturis addat aliquam rem super fundamentum suum. 3o patebit ad propositum ¶ Ad primum dicunt quidam quod relatio in divinis dicit aliam rem a suo fundamento / et hoc probat sic / quia ista quorum unum invenitur [illegible] sunt diversae res. Sed [illegible] et relatio in divinis [illegible] / quia [illegible] supponitur [illegible] de se [illegible] invenitur in patre sine filiatione. ¶ 2o quia non sunt omnibus modis idem res / sunt diverse res. Sed [illegible] et relatio non sunt omnibus modis idem [illegible] / quia illa quae non sunt idem [illegible] res / non sunt idem omnibus modis idem res / quia idem [illegible] res / est quidam modus [illegible] res. Sed [illegible] et relatio non sunt idem [illegible] res / ut de se patet quia [illegible] quod filiatio [illegible] paternitas [illegible] ¶ 3o sic si [illegible] in nullo [illegible] res [illegible]

tur per illos expositores concluderetur una relatio de alia / sed hec autem est paternitas. hec correlative est filiatio. ergo paternitas est filiatio quod est inconveniens. ¶ Item si sic pater et filius realiter differunt et oppositum est hereticum. et quod differunt realiter fundamentum et alia realiter. non nisi fundamenti quia hec fundamentum est essentia divina in qua non differunt. ergo differunt secundum relationes ¶ Sed ista realitas in qua differunt pater et filius / est vel ratione relationis. sed si realitas relationis est alia a realitate fundamenti et sic sunt diverse res. sed illud non videtur michi esse verum / quia potest capi in precedenti questione / et hoc duobus modis. primo sic / quia omnis res vel est deitas vel creatura. sed relatio divina non est creatura. ergo est deitas / sed illud quod est alia res a deitate non est deitas ergo relatio divina non est alia res a deitate et per consequens non differt realiter a deitate ¶ Ad hoc respondent aliqui dicentes quod maior est falsa. sed debet dici omnis res [illegible] est deitas seu creatura / aut respectus / vel [illegible] / sed illud videtur michi esse maledictum quia si ista distinctio non est bona tunc non bene [illegible] quam faciunt Porretani et antique ecclesie [illegible] ¶ Nulla [illegible] ut posuerunt Porretani sic. omne quod est / aut est creator aut creatura / et per hoc probat [illegible] / quod relatio non se habet ut assistens / vel ut diversum quod a [illegible] ut ponebat Porretanus / secunde et quod ad diversum a deo vel deitate ¶ Et per se nunc ¶ / quod falsum est ¶ Secundo sic. quia si proprietas est res differens ab essentia / in divinis / erit in divinis quaternitas rerum / sed omnis res diversa ab essentia potest [illegible] res tamen. sed hec est error condempnatus in concilio generali. extra de fide catholica. Firmiter credimus / Dices quod [illegible] ponere quatuor res in divinis non est error condempnatus quod ad hoc quod in divinis sunt quatuor res. sed quod ad hoc / ut videtur Ioachim posuit in divinis quatuor personas / et essentiam quandam [illegible] distinctam ab aliis / sed hoc melius est / primo sicut patet ex textu illius decretalis. Ioachim nusquam posuit essentiam [illegible] quandam personam distinctam ab aliis [illegible]. sed posuit essentiam quandam rem distinctam a personis / quam quidem nec generat nec generatur / nec spirat nec spiratur. ¶ Hoc etiam patet ex textu decretalis illius. scilicet quod falsum est dicere quod ¶ Si sit res differens a personis vel a quibusdam personis. nam ibi dicitur sic ¶ Nos autem sacro approbante concilio etc. quia una quedam res est incomprehensibilis et ineffabilis que veraciter est pater et filius et spiritus sanctus. et tres persone simul et singulatim quelibet earundem. et ideo in deo solummodo est trinitas non quaternitas / quia quelibet trium personarum est illa res videlicet substantia / essentia sive natura divina ¶ Tertio sic / quia est unum compositum ex pluribus differentibus realiter / [illegible] compositio. sed relatio cum [illegible] aliquid unitis / aliquis [illegible] una non componeret [illegible] ergo si essentia et relatio differunt realiter / faciunt compositionem. Minor [illegible]. Maior [illegible] quia ista que sunt unum / vel sunt unum unitate simplicitatis / vel sunt una res [illegible] / vel sunt unum compositione ¶ Ad hoc dicunt aliqui quod illa que differunt realiter secundum modum rei et res cuius est / cum [illegible] / sicut essentia et relatio / non oportet quod faciant compositionem / sed secundum eos est [illegible] ratione et fundamento in creaturis / non est in creaturis modus ¶ Quidam addunt quod differt realiter a fundamento / non tamen facit compositionem cum eo ¶ Sed contra non videtur quia iste modus est aliqua res in re aut nulla. si nulla. ergo est nulla / si est res / si est alia a suo fundamento aut non. si non [illegible] est eadem eius. si sic tunc oportet dicere quod id est unum et modus et fundamento sicut compositum. quia secundum dictum eorum [illegible] quibus / omne quod est unum ex hiis et non est hoc / est compositum. Sed si fundamentum et relatio sunt diverse res illud quod est unum ex

componitur hec est unum ex hiis et non est hoc. ergo etc. ¶ Si dicatur quod id unum componitur sed hec compositio rerum / tunc sequitur quod eadem res que in creaturis est diverse res / [illegible] est eadem cum quibus [illegible] et multo plus in divinis eadem [illegible] ¶ Eadem res cum quibus componitur [illegible] est essentia eadem / sed hoc sit verum quia hec est singularitas in divinis propter istam in [illegible] diffusive [illegible] in patre. ideo quod ad nunc respondeo [illegible] de illa in dicendo ¶ Ad primum ergo in oppositum dico ad maiorem quod aliquid invenitur secundum aliquid multis diversis. uno modo quod invenitur simpliciter illo alio non ente / sicut homo potest [illegible] si nulla albedo esset ¶ Et istud quod isto modo [illegible] invenitur secundum aliquid [illegible] rem aliquam / ab eo [illegible] relationem in creaturis. quia relatio non dicitur ad aliquid realiter differens a fundamento / connotat tamen alia rem differentes ab eo realiter / ideo cum relatio patris definitur [illegible] natura fundamento / quod ad illud quod sibi [illegible] / in divinis tamen licet una relatio sit distincta ab alia realiter / tamen relatio in divinis non connotat aliquid diversum realiter a fundamento. Alio modo potest invenire aliquid secundum aliquid / non quod [illegible] quod hoc sit illo simpliciter non ente. sed quia est aliqua res / que non est illud aliquid / et quod sic invenitur secundum aliquo / non sequitur quod sit simpliciter diversum realiter ab eo / sed sufficit / quod non sit idem convertibiliter cum eo / et isto modo essentia divina invenitur secundum rationem / non primo modo. nam essentia divina non [illegible] extra rationem paternitatis vel filiationis. sed bene essentia divina est paternitas / que non est filiatio / et essentia divina est filiatio que non est paternitas. ¶ Ad secundum tamen / quando est concedo simpliciter / quod filius non [illegible] sit in patre vel quod esse sit ita in patre secundum filiationem / quod nullo modo filius sit in patre / sed concedo est quod filius non est sic in patre ut id quo formaliter pater est pater. sed et formaliter aliquid [illegible] ¶ Et illo id quo formaliter est tale. ideo non concedo simpliciter quod filius sit in patre id quo formaliter pater est pater / tamen bene potest dici quod filius est illa res que est in patre. scilicet essentia divina que est in patre. Unde quia illud quod significatur nomine suppositi non dicitur esse in aliquo / sed [illegible] alio quo formaliter est tale / ideo concedo simpliciter quod pater est in filio et econverso propter ydemptitatem essentie / que est in utroque / supposita eorum distinctione / quod idem dico [illegible] quia idem non est in seipso ¶ Ad tertium dico ad maiorem et primo / quod non sequitur / quod si aliqua duo non sunt omnino idem realiter quod differant realiter / ita quod hec res non sit id. unde albedo et color non sunt idem convertibiliter cum in eodem non sint diverse res ab invicem distincte ¶ Ideo dato quod essentia divina non sit idem convertibiliter cum paternitate / non sequitur quod in eodem [illegible] essentia et paternitas sint diverse res. sed tamen in hoc est dissimilitudo quia essentia et paternitas ex una parte / et colorem et albedinem ex alia / quod eadem [illegible] est paternitas et filiatio. sed idem color nullo [illegible] non potest esse albedo et nigredo et sic de aliis ¶ Secundo dico ad eandem maiorem quod illa que non sunt omnino idem realiter differunt aliquo modo. scilicet illo modo quo non sunt unum [illegible] / quod essentia et paternitas non sunt idem realiter convertibiliter et ideo quantum ad istum modum differunt realiter / non quod unum non sit res que est alterum sed [illegible] accepta [illegible] quod non omnis res que est illud alterum [illegible] est [illegible] paternitas non est omnis res. quia aliqua que est essentia non est filiatio / est tamen idem realiter quod [illegible] ¶ Et non dicens [illegible] rem ab essentia. sed bene dicit aliam rem ab aliquo alio quod est [illegible] realiter ¶ Ad tertium dico quod illius expositio non habet locum [illegible] plus quam [illegible] homo est [illegible] homo est [illegible] ergo [illegible] est [illegible]. ¶ [illegible] est / quod essentia divina / in plus se habet quod hec

relatio vel illa, quelibet una est eadem cum natura. et hec
relatio et illa est idem; habet quod hec relatio vel illa quelibet una
est eadem realiter nature. est hec relatio et illa est idem re
in creaturis. sed idem homo potest esse servus et pater. exemplum est
n. quod ista relatio differt ab hoc: homo est pater, homo est filius;
sequitur ergo pater est filius, quicquid sit de patre in divinis
et filiatione; quia nullus fidelis negat istam: hic deus est pater
et hic deus est filius, et tamen non sequitur: ergo hic pater est hic
filius. ad dictum quod si realiter relatio est idem convertibiliter
ita quod unum non est in plus quam aliud, sequitur in-
fallibiliter per filium exemplum quod una relatio est alia.
Ad quartum dicendum quod quando queritur utrum pater et filius differant
realiter, vel alia realitate, dicendum quod non est concedendum
simpliciter quod realiter differunt, etiam est concedendum super
quod differunt realiter, quia sic alia simpliciter ab alia
quia realiter est ille due realitates quibus pater et filius
differunt realiter. Sed dicendum quod differunt realiter, quia non est
idem convertibiliter cum natura, est tamen realiter. Quintum ad
[illegible] scilicet utrum relatio addat aliquid realiter a suo fundamento
in creaturis. dicunt quidam quod sic. et hec habebant quod sic,
quia quicquid advenit alicui de novo dicitur aliquid
diversum ab eo. sed relatio potest advenire fundamento
de novo, ergo etc. Secundo quia illa quorum non est
idem dicunt diversas res quarum una est alteri
addita. sed fundamentum et relatio sunt huiusmodi, quia relatione
est aliquid respectu alterius, sed fundamentum esse non est
respectu alterius aliquid, ergo etc. Tertio sic, quia sicut se
habet relatio ad suum fundamentum, sic modus essendi
se habet ad substantiam et ad actionem. sed modus essendi
substantie actionis differt realiter ab eis, ergo etc. Maior
patet. minor probatur, quia quando ponitur [illegible]
diverso realiter. sed actionis [illegible] in suo modo
essendi [illegible] in facto alteri. quia non habet [illegible]
modus actionis [illegible] ergo etc. Quarto sic, quia si
tu dicis quod relatio differt a suo fundamento quia connotat
aliquid aliud, contra: conceptio predicata est quod non
tantum est quod ad rem [illegible] ad propositum
quia hic non quero de nomine, sed de re. si quod ad rem
[illegible] quod idem quod ad rem quicquid connotat unum
et reliquum. sed secundum te fundamentum et relatio sunt idem
quod ad rem, ergo quicquid connotat unum et reliquum. sed
hoc impossibile est, quia relatio unum connotat respectum quod non
connotat suum fundamentum. si sic, esset idem re. Non
obstantibus hiis sicut in precedentibus quibus diffuse
tractavi relationem, in eo inquam est verum, non ad-
dat aliquam rem sive fundamento diversam ab eo, sed
solummodo connotat vel dicit coexistentiam alicuius alterius
ad quem refertur, de quo diffuse tractavi in quodlibet
quolibet. [illegible] non tamen quod si relatio est aliud realiter
a suo fundamento, quod faciet compositionem cum eo quod est contra
eos. Ad primum ergo dicendum quod aliquid de novo ad-
venire alicui potest duobus modis: per inherentiam,
sicut albedo de novo advenit ei quod non erat
album. alio modo per coexistentiam. sicut si aliquo
existente albo aliud fiet album, illud aliud
album advenit priori albo per coexistentiam. et ut ad
ad quod dicitur de novo convenire non est per inherentiam,
quando ergo dicitur quod illud de novo advenit alicui
differt ab eo realiter. si adveniat de novo per
inherentiam, differt ab eo realiter et faciet
cum eo compositionem. si autem solum adveniat alicui

per coexistentiam, ut scilicet ad illud ad quod est, forte de
novo non oportet quod sit de novo, quia tunc solum advenit
per coexistentiam, quod sic sufficit et conveniat sufficit ad hoc
quod talis, forte dicetur, solum advenire de novo
quia aliud solum coexistat sibi de novo. ad quod dicitur
quod in se nullo modo mutatur de novo ergo, quod relatio dicitur de
novo advenire fundamento non per adventum alicuius
sibi inherentis et diversi ab eo, sed per adventum alicuius
coexistentis de novo. ad quod de novo dicitur per id quod
prius erat in eo. Ad secundum dicendum quod fundamentum et
relatio quantum ad illud quod sunt substantia et ad actus
essendi dicuntur et aliter accepti, quia secundum quod est in se dicitur
prius, secundum quod est alteri vel magis dicitur fundamentum, sed
quod illud idem est dicitur ad alterum et est relatio. Ad tertium
dicendum quod modus essendi quarumlibet substantie et accidentis non dicunt
aliquam rem diversam a substantia et accidente, sed connotant
aliquam rem aliam cum qua consistit compositio ex substantia et
accidente, ratione cuius connotationis invenit accidens sibi
essendi et sic et relatio ratione coexistentie alterius quam
importat ut dictum est dicitur aliquis modus fundamenti
ad alterum, ratione cuius alterius si auferatur desinit
relatio manente fundamento, non quod ipsa hec quod addat aliquid
super fundamentum in eodem, sed in se quod de novo de-
sinat esse in aliquo fundamento. Ad quartum dicendum quod ad illam
propositionem est ex parte rei, quia ex parte rei aliud est ex-
istere in se et coexistere alteri, et aliud requiritur ad existendum
aliquid in se et ad existendum sive coexistendum alteri, et
quando dicitur quod illa que sunt eadem re, quicquid connotat unum
connotat et reliquum, dicendum quod verum est de illis que sunt eadem re
ita quod unum non se habet per additionem ad alterum, neque
secundum inexistentiam, ut secundum coexistentiam. sed relatio non
addit aliquid supra suum fundamentum per inherentiam, addit
tamen aliquid per coexistentiam, ad quod dicitur illud quod refertur.
Quintum ad tertium principale, scilicet quantum ad propositum, verum sit
aliquid unum in genere absoluto et relato in divinis. Videtur quod
non. quia relatio in divinis non dicit aliquod ens determinatum
ad predicamentum. sed omne absolutum contractum dicit ens vel
rem contractam limitatam ad aliquod predicamentum. ergo quod ad
rem predicamenti vel in propositio ad significandum relationem divinam
ut divina est multiplex importat quedam contractum infinitum,
et filiatio non quod importat absolutum, ut prius importat ad
quod [illegible] unius in suo subiecto completur,
utrumque sed quod absolutum homo in suo subiecto completur
ab illo. Ad oppositum ergo in oppositum dicendum quod contradicitur
quod absolutum fideles per significationem relationem. Ad quod non sol-
vitur, sed per significationem substantiam completivam. non utrumque
nisi per se. et quando dicitur quod absolutum generaliter significat absolutum
dicendum quod absolutum generaliter non potest significare absolutum, tamen prout
absolutum distinguitur contra relativum, nisi forte sic est—
Et si accipiatur quod absolutum solum significat absolutum
quod distinguitur contra contractum ad determinatum modum
incommunicabiliter, scilicet quia apprehenditur cum, ut quedam
subsistens, in se [illegible] quibus rationibus modum intelligitur
absolutum secundum illud absolutum non est absolutum de quo
loquimur distinctum contra relativum.

Postea queritur utrum diceret comparationem absoluti ad
relativum in spiritualibus. et est utrum in deo sit idem
intellectus et dictio. et arguitur quod sic: quia actus intellectus
ita quod est in eo intellectus est intellectio. sed actus intellectus
in quo hic est dictio, ergo intellectio est idem quod dictio etc.
Contra: dictio importat productionem, sed intellectio non

in preter productionem. quod nota. [C]irca ad euidenciam huius questionis duo sunt primo facienda. primum est videre quo modo intellectus et voluntas se habent in nobis. secundum videre quo modo se habent in deo. [C]irca primum tria sunt facienda. primum est videre quo differunt operatio manens et operatio transiens. secundum est videre utrum intellectus sit operatio manens vel transiens. tertium est videre quo differunt intellectus et voluntas. [C]irca primum sciendum .3. opiniones diuersas et contrarias. prima est quod operatio manens dicitur illa que est ad [illegible] suo magis seipsum vel producit aliquid in seipso. [O]peratio vero transiens est magis ad diuersa suo a seipso magis et ad hoc adducunt talem rationem. quia ut uidetur omnis operatio est producens et per consequens tam operatio manens quam transiens est producens. quare ergo producere ut uidetur non potest distinguere inter producentem manentem et transeuntem nisi per hoc quod unum producat in se et per hoc quod aliud producat in aliud ergo et cetera. sed ista opinio non est bona et ideo dicitur primo sic. quia operatio manens comparatur ad illud cuius dicitur operatio manens scilicet ad illud cuius est vel in quo est secundum quod talis. sed producere non se habet ad id cuius dicitur scilicet ad illud in quo est secundum quod talis ergo producere non est operatio manens ut ipsi producentes dicunt producere non dicit operationem manentem ut sic. secundo sic quia in eo quod talis. quia dato per possibile vel impossibile quod aliquid producat aliquid in seipso iste tamen productus quantum respicit id in quo est non respiceret aliquid ut actum sed magis ut passiuum et receptiuum et sic si operatio manens producat et intellectus producat actum intellectus et hoc est falsum ergo et cetera. contra opinionem ponit intellectum et operationem intellectus esse manentem. et istas contrarias fallas. quia ista est vera conclusio quod intelligit. sed ista est falsa. deus producit actum intellectus quo intelligit quia nullum aliud in diuinis est productum ergo et cetera. [A]d rationem autem quam illi adducunt. dicendum quod non omnis operatio est producens secundum magis proprie loquendo sed tamen ponetur .3. opinio. tertia opinio est quam ponit quod agens quando nichil aliud est preter ipsam actionem et tunc talis actio ut dicitur est operatio manens quia ut dicunt potest actionem que ponitur in agente non per rationem actionem que est productum vel operatum. alia est actio in qua ut dicunt preter operationem aliquid est productum ab agente sicut calefacere et similia et talis operatio ut dicunt est operatio ut dicunt est operatio transiens. et hanc habent duas rationes. primo sic. quia actio manens est actio manens in agente. sed ut uidetur in agente non est nisi sola actio non autem productum per actionem ergo uidetur quod ista actio debet dici manens in qua agens solam actionem causat et non productum per actionem. [S]ecundo sic quia secundum philosophum .1. ethicorum operationes in quibus artibus sunt fines preter operationes in arte fistulatoria vel cytharistica in quibus fines sunt operata scilicet in edificatoria. sed hoc non est nisi esset quedam actio in qua nichil est operatum preter actionem et quedam in qua aliud est operatum preter actionem ergo et cetera. [S]ed ista opinio uidetur michi improbabilis propter primo quia omne producens ad productum et ideo sicut se habet producens ad producere sic se habet illud quod agens producit ad producere ergo quod est producens vel est aliquid productum. sed utrumque est productum vel est productum

[E]rgo impossibile est dare actionem preter operationem que est producens quin sit vel aliquid productum per illam operationem et per consequens impossibile est dare aliquam talem actionem sine operato per ipsam. [S]ecundo sic quia secundum illam opinionem uidetur quod agens in agendo debet esse in seipso quod uocant actionem. sed omne id in quo est causatum aliquid de nouo mutatur per consequens non erat mutatum. omne agens ergo in agendo mutatur quod falsum est. quia non possumus dare aliquod agens inmutabile. [S]ed diceretur ad hoc quod ista actio est quedam relatio agentis que non ponit quod aliquid in ipso. [C]ontra relatio agentis producentis aut est ad productum aliquod aut non. si sic ergo preter est aliquid operatum vel productum per ipsam actionem quam uocant operationem producentis. si non queritur ad quid est ista relatio et non potest hoc facile fingi. quia aut est ad seipsum. aut est ad aliam relationem non ad seipsum. si ad aliam quero de illa alia in qua fundatur non potest fingi in quo fundetur nisi in aliquo producto ab agente. dices forte quod fundatur in ipsa actione et quod producens refertur ad ipsam actionem per hoc quod nichil est productum sit preter. [C]ontra quia nichil refertur relatione ad relationem que refertur quia tunc relationes irent in infinitum. sed secundum te illa actio est relatio qua producens refertur quia ipsa est relatio ipsius producentis formaliter ergo et cetera. [T]ertio sic quia actio manens non differt a transeunte secundum te nisi quia in actione manente non est productum preter actionem ipsam quod ponit in agente. sed in actione transeunte non potest manere in agente nisi relatio ad productum ergo operatio manens est ipsa relatio. sed illud quod est sola relatio est in genere relationis ergo illa actio est in genere relationis quod falsum est. consequentia et quod illa relatio est ad nichil quia non uidetur posse fingi quod producens ut producens referatur nisi ad productum. [Q]uarto quia illa actio quam ponunt producentis aut refertur ad producens sicut ad causam effectiuam aut non. [S]i sic. ergo non comparatur ad ipsum scilicet ad illud a quo est. quia causalitas cause efficientis non consistit in hoc quod est illud in quo aliquid recipitur formaliter et sic talis operatio non est operatio manens et subiecte sed in operante per se et eo quod talis et si dicatur operatio manens per causam dicitur in quo aliquid causat ei aliquid productum quod receptiuum eius. si non ergo producens non est causa efficiens quod est absurdum. [E]t non potest fingi aliud genus cause in quo producens sit causa nisi quod sit producere efficiens. [Q]uarto sic. quia sicut supra dictum est intelligere est operatio manens ipsius dei sed deum intelligere non est ipsum ad producere aliquid operatione vel actione sine operatione. [A]d rationes autem eorum facile est respondere. [A]d primam ergo dicendum quod quibus potest esse una nominibus autem plures et ideo potest aliquis nominare actionem vel illud quod producens ad genus actionis et sic actio est ipsa forma producta ut denominat agentem sicut dictum est quod actio est in passo. alio modo potest accipi actio in abstracto scilicet relatio agentis ad productum et ideo producens ad genus relationis et ideo non est dare actionem preter causam ad dicere ad genus actionis accipiendo actionem pro eo quod est producere quod fit formaliter in agente sed solum consequitur quedam relatio in agente ad ipsum productum. [A]d secundum dicendum quod non est intentio aristotelis dicere quod sit aliqua actio vel operatio sine aliquo effectu producto sed intendit dicere quod aliquis effectus aliquarum cause

Marginalia: m; ipso; uoluntas(?); unum; ipse; pater; productum; hoc; quia relatio non est ad seipsum; ponit; puram; puram; in quo non ad [illegible]; sed intelligere producit [illegible] quia operatio manens sicut producere sine operatione sine in operato

non manent nisi ad presentiam agentis presentis. Quedam
generationes et actiones earum sunt quemadmodum sicut in citharizatione
et fistulatione. Aliquando vero sunt in quibus sunt aliqua operata que
manent ultra presentiam agentis et ipso non agente. Et ideo in
illis dicuntur operata fines. In aliis vero dicuntur operationes
fines. Non quod in illis sit aliquod operatum. Sed quia non
manent nisi cum presentia actu agentis, quemadmodum quia per
citharizationem et fistulationem causatur quidam sonus qui sonus
est quedam qualitas ultra producta. Tamen in istis dicuntur
operationes esse fines. ¶ Alia opinio est quod dicendo verum
scilicet quod opus manens non est aliquid productum vel effectum
sed est recipere quantum ad principium materiale vel est facere
formaliter etc. quantum ad principium formale. ¶ Ad cuius evidentiam sciendum
quod quadruplex est principium scilicet materiale formale effectivum finale. Duobus
istorum principiorum attribuitur opus. Scilicet principio materiali cuius actio
est recipere actum et perfectionem. Et principio formali cuius opus est
facere formaliter etc. prout dicimus quod albedo facit formaliter
album. Per quem etiam modum dicimus quod intellectio facit formaliter
intelligentem et ideo verum et sic de aliis. Et principio effectivo
cuius opus est aliquid efficere sicut calefacere. Principio vero finali
non convenit aliquod opus actionum distinctum ab opere
eius effectus quia eius causalitas in hoc consistit quod eius
amore vel gratia agens agit. Et opus principii passivi
et opus principii formalis dicitur opus manens in eo quod etc. Sed opus
principii activi est transiens per se loquendo, dato quod per accidens
possit esse opus manens. Si enim aliquid faceret aliquid actum in
seipso, si tamen hoc est impossibile et hoc quantum ad principium
passivum satis patet. Quia opus principii passivi sive receptivi
est recipere actum seu actus receptivus. Sed intelligendum formaliter
respicit principium passivum sive receptivum, sed ideo dicitur
sic manens quia opus principii passivi in eo quod tale est
opus manens. Similiter est de principio formali. Nam opus principii
formalis est conformare vel habere quod aliquid est tale formaliter,
prout opus formale albedinis est albefacere et lucis lucere. Sed
albedo et lux sunt et manent in albedine et lucente
formaliter in eo quod talia sunt etc. ¶ Et est tamen sciendum quod
aliter est et dicitur opus principii passivi manens et aliter principii formalis
opus. Unde dicunt dicendo primo quod opus manens principii passivi
est in ipso principio passivo sicut in subiecto, sed recipere vel actus
receptivus est in principio receptivo. Opus vero principii formalis
quod est formaliter etc. non est aliquid in ipsa forma quod
quedam receptio in ipsa et diversum ab ea. Sed est habitudo
quedam sicut lucis illuminantis et caloris in calente sicut illa
habitudo forme sit aliquo modo et illa forma et quod
albedo sicut sic formaliter per se subsistens. Sed diceremus dicere
formaliter etc. ut intelligi satis et sic de aliis. Secundo dicunt quod
opus principii passivi prout principium passivum habet principium ac-
tivum. Nam opus principii passivi est recipere actum ab
alio sed a causa efficiente reducente ipsum de potentia ad
actum. Opus vero forme accipiendo absolute prout eo quod est
conformare etc. non importat esse ab alio sed a causa efficiente.
Unde lux licet habeat causam effectivam non tamen importat
eam causaliter. Ipsum quod est causa conformare ad principium formale
dicitur. Sed quia non habet causam efficientem. Unde et dicit intelligere
intellectus et similia. ¶ Tertio et scilicet quod opus principii activi sive efficientis
per se loquendo non manens patet quia opus transiens est
est illa quod respicit id cuius est talis opus magis
habitum ut a quo est et non ut in quo est. Sed opus principii
activi sive effectivi respicit id cuius est operatio
principii activi ut id a quo est et non in quo est. Sicut patet agens
facere si generat in eodem actum et passivum quod dicendo est ipso facere

quantum ad id patet ex primo quod etc. ¶ Et confirmatur ratione. Dico igitur
quod mere quod dicitur quod potentia activa est principium transmutandi aliud
in eo quod aliud. Unde talis actio transiens est in aliud
vel simpliciter vel saltem in aliud. Dicunt aliqui intentio a principio actio
et sic patet de primo. ¶ Secundo tamen quod verum de opere manente
et opere transeunte. Quia opus est quodammodo quod ad recipere et
efficere et facere etc. formaliter. Similiter invenitur actio manens
et actio transiens. Sed accipere actionem equivoce sed accipere
facere equivoce. Quia pictor dicitur facere parietem album et albedo
facit parietem album. Albedo in facit ipsum album formaliter
sed pictor effective. ¶ Ad tertium et ad secundum scilicet qualis
opus sit intelligere. Dico quod est opus manens pertinens ad
principium formale. Primum concedunt omnes et patet ratione concludere quod
opus manens dicitur illa que respicit id cuius est talis
opus ut in quo est. Sed intelligere respicit intelligentem
cuius est opus sicut in quo est gratia etc. ¶ Secundum patet scilicet quod
pertinet ad principium formale. Quia omne opus manens pertinet
ad principium formale vel materiale. Sed intelligere ut sic non dicitur
formaliter. Ergo pertinet ad principium materiale gratia etc. Minor patet
ex dictis. Maior probatur. Quia ut dictum est opus principii
materialis importat habere causam efficientem a qua principium materiale
recipiat id quod recipit. Sed intelligere quod non habet causam
efficientem actus intelligendi sed patet in dictis gratia etc. Unde
intelligere proprie loquendo importat habere actum intelligendi non
includendo aliquam causam passivam vel effectivam. Sed autem
intelligere ex suo nomine significat formaliter non tamen excludit causam
effectivam vel passivam. Tamen quantum ad rem pertinet in veritate
causas habet utramque causam. Et ideo dico de luce et quacumque
forma creata recepta in aliquo. Sed forma autem creata
subsistens non habet causam receptivam habet tamen causam efficientem.
Unde omnis forma creata quantum ad rem pertinet vel aliquid
agentis a quo est effective. Dicitur actionem transeuntem
habere vel sui vel suppositi habentis dicitur actionem ma-
nentem. ¶ Sed restat solvere unum dubium scilicet qualis
res sit actus intelligendi. De quo dicunt quidam quod omnis
habitus et opus tam intellectus quam sensus quam appetitus
ut hic sunt relationes verum sunt pure relationes. Ergo arguere
non quod sit qualitas absoluta quod res vel non ad quales
consequitur. Sed probabile in hac questione. Si autem esset quod in-
telligere et sentire formaliter dicerent operationes quam
calidum ut frigidum esse. Dico quod hoc non est. Quia sic
dependeret a presentia agentis principaliter. Patet quod videtur quod
eorum consistat in quod sunt et non. ¶ Et ad tertium
scilicet quo se habeant intelligere et dicere in nobis. Duo sunt
videnda. Primum est videre quid sit verbum. Secundo quo se habeant
intelligere et dicere. ¶ Quantum ad primum est dicendum quod
primo quod verbum vere ideo est quod actus intellectus dicitur
et proprie expressus et hoc probant auctoritates. Augustinus
3. de Trinitate dicit quod verbum est illud quod nascitur ex
memoria. Sed quod nascitur ex memoria est intelligentia.
Intelligentia autem est actus intelligendi gratia etc. ¶ Et idem
Augustinus dicit quod verbum est notitia cum amore. Sed notitia
amoris dicit actum intellectus gratia etc. ¶ Tertio patet quia ...
dicit quod dicere est cogitando intueri. Sed cogitatio etiam est
actus intellectus gratia etc. ¶ Hoc idem probatur ratione quod sic
in intellectu nostro non sunt nisi actus intellectus habitus vel
dispositio. Sed verbum non est habitus vel dispositio aliquo modo
manens in nostro intellectu actualiter gratia etc. ¶ Secundo verbum
est manifestativum essentiale. Species manifestativa essentialis.
Sed nihil est aliud in intellectu manifestativum per se nisi actus
intelligendi gratia etc. ¶ Dicunt enim quod actus intelligendi expressus

[illegible catchword]

magis habet rationem verbi quam confusus et reflexus quam rectus. Probatio: habent quod eorum verbum sit manifestativum illius [illegible] habet magis hanc rationem verbi quod magis est manifestativum. Sed actus expressus est huiusmodi, ergo etc. ¶ Secundo sic: quia verbum proprie est illud quo proprie loquimur nobis in mente. Sed actus reflexus est huiusmodi, ergo etc. ¶ Ista ratio dicit quod primum est quod actus alius mentis est verbum. Secundum quod expressus magis dicitur verbum quam confusus. Tertium quod reflexus magis quam rectus.

Primum non potest stare et hoc probo duabus rationibus. Quia omne verbum est ab aliquo dicente. Sed non omnis actus intelligendi in nobis non est ab aliquo dicente, ergo etc. Maior patet quia verbum est productum per dictionem, et ideo omne verbum est ab aliquo dicente. Minor probatur dupliciter. Primo sic: quia aliquod intelligere est in nobis a solo obiecto, et secundum illos qui non ponunt mentem agentem. Sed illud quod est a solo obiecto non est a dicente, quia solum obiectum non est dicens, ergo etc. ¶ Si dicas quod intelligere talem actum intelligendi est dicere. ¶ Contra: quia dicere est producere verbum, et per consequens si verbum est actus intelligendi, dicere est producere actum intelligendi. Sed intelligere non est producere actum intelligendi, ut probatum est, ergo ex hoc quod homo formaliter intelligit talem actum non potest vere dici dicens. ¶ Secundo sic: quia dicere est manifestare, secundum quod loquendo de ratione dicere intelligitur tunc [illegible] de illo quod manifestatur [illegible] per actum [illegible] sed facit per intellectum [illegible] ergo [illegible] actum [illegible] est ab actu intelligendi in nobis quo intellectus est [illegible] dicat. Sed illud quod [illegible] actum non est verbum quia omne verbum est productum per [illegible] actum [illegible] ergo in nobis est [illegible] actus mentalis qui non est verbum. Si dicas quod [illegible] sit dicere, quod [illegible] ligat et quod [illegible] secundum actum intelligendi [illegible] dicens [illegible] ponere intellectus agentis sine non modo ad actum mentalem [illegible] a non [illegible] [illegible] se habet ad obiectum [illegible] ad intellectum. Sed in intellectu non est aliqua virtus activa ad producendum actum intelligendi [illegible] [illegible] ipsum dicere [illegible] intellectum. Sed ipsum obiectum non [illegible] dicere. Ergo [illegible] mentalis modo [illegible] [illegible] [illegible] minor. ¶ Contra [illegible] ad [illegible] sic: quia [illegible] verbum habet aliquam similitudinem cum verbo divino. Sed non omne intelligere in divinis est verbum, quia intelligere [illegible] [illegible] in divinis non est verbum, ergo nec in nobis. ¶ Secundum est quod dicit non potest stare, quia sic verbum [illegible] ut [illegible] ad omnia verba. Sed [illegible] [illegible] sit [illegible] non tamen [illegible] [illegible] ut patebit in [illegible] [illegible] ¶ [illegible] supponit [illegible] ex dictis, scilicet quod omnis actus intelligendi tam expressus quam confusus sit verbum. ¶ Tertium [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] sic: quia secundum eos actus intelligendi quo [illegible] est reflexus. ¶ Sed omne illud quod [illegible] est verbum mentale. Ergo omne verbum mentale est actus reflexus secundum eos. [illegible] actus mentalis [illegible] vocale, ergo omnis actus intelligendi est reflexus, quod falsum est. ¶ [illegible] [illegible] [illegible] dicere [illegible] verbum. Sed non [illegible] [illegible] est actus reflexus, ergo non omne dicere [illegible] est actus reflexus. Minor probatur: quia cognoscere non est dicere [illegible] et hoc [illegible] [illegible] [illegible]. Et minor [illegible] quia actus reflexus est [illegible] [illegible] se. Sed non omnis [illegible] non cognoscitur se [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] se [illegible] aliquid [illegible] actum [illegible] quia tunc omnis [illegible] [illegible] actum [illegible] [illegible] quod est falsum, ergo etc. ¶ Secundum [illegible] scilicet quod [illegible] [illegible]

sit, quia dicit in 2° quod actus cognoscendi expressus est verbum. In 3° vero dicit quod actus reflexus est verbum. Sed actus reflexus non est expressior cognitio quam rectus, ergo etc. Minor probatur quia obiectum [illegible] quod per actum intellectus expressius cognoscitur quam illa quae cognoscuntur ex eis. Sed [illegible] [illegible] [illegible] quod primo occurrit intellectui est actus rectus, ante vero actum intelligendi quo cognoscitur ex istis obiectis est actus reflexus, ergo etc. ¶ Et [illegible] quia quorum cognitio venimus in cognitionem aliorum sunt expressius et magis nota. Sed obiecta exteriora quae intelliguntur actu recto sunt huiusmodi respectu actuum intelligendi quae intelliguntur actu reflexo. ¶ [illegible] Sed ideo [illegible] secundum eos quia [illegible] [illegible] dicit [illegible] alias quod notitia quae est in [illegible] a primo motivo, scilicet a primis obiectis, tanto est minus expressa. Sed notitia reflexa est in [illegible] a primo motivo, scilicet a primo obiecto, ergo etc. Et hoc [illegible] est [illegible] eos quia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] alios, quod tamen non est verum, sicut patebit inferius. ¶ [illegible] ad illud quod est principale in isto 3° scilicet quid sit verbum, sed [illegible] [illegible] [illegible] quod actus intelligendi expressus sit verbum et quod dicere sit producere talem actum intelligendi, tamen non minus [illegible] [illegible] [illegible] quod verbum sit quaedam forma speculabilis in qua sicut in [illegible] forma speculari [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sicut illud [illegible] in intellectu [illegible] sicut in [illegible] ut quidam dicunt [illegible] tamen quod sit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] forma in qua [illegible] intellectus sicut obiectum [illegible] tamen ut probabilius quod [illegible] [illegible] [illegible] forma quae non sit actus intelligendi, sed [illegible] forma sit in eo quod probo primo sic: quia [illegible] [illegible] [illegible] actus mentalis [illegible] ¶ [illegible] dubitare vel assentire vel dissentire. Sed conceptus mentis [illegible] conceptum mentis pro verbo nullum istorum est, ergo etc. Maior videtur probabilis. Minor probo: quia quod constat cum quolibet istorum non est aliquod illorum, quia nullum illorum non stat cum [illegible] [illegible] [illegible] dubitans non assentit nec dissentit nec assentiens dissentit nec [illegible]. Sed [illegible] mentis conceptus stat cum quolibet eorum [illegible] [illegible] conceptum quod ista [illegible] [illegible] scilicet quod stellae sint pares [illegible] et quod stellae sint impares, quamquam dubitare quamquam assentire quamquam dissentire, ergo etc. ¶ [illegible] sic: [illegible] [illegible] [illegible] similem conceptum formant [illegible] [illegible] [illegible] errat et [illegible] qui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non ¶ errando et [illegible] qui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] formant similem conceptum de [illegible] [illegible] assentit vel dissentit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] similes actus intelligendi, ergo conceptus non est actus intelligendi qui habet [illegible] [illegible] ¶ [illegible] [illegible] dicit ad illa quod [illegible] conceptus de quo [illegible] dubitet et de quo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est illud [illegible] [illegible] [illegible]. Sed assentire [illegible] dissentire est cognoscere quod ita est vel [illegible] non est. ¶ [illegible] notitia [illegible] [illegible] est idem quod assentire et dissentire [illegible] [illegible] [illegible] duo actus intelligendi [illegible] simul [illegible] [illegible] [illegible] quod simul conceptus non [illegible] stare cum assentire et dissentire [illegible] non [illegible] [illegible] stare [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] scilicet quod similis conceptus [illegible] [illegible] actu est [illegible] ¶ 3° sic: quia sicut est in [illegible] [illegible] est suo modo in intellectu. Sed intellectui [illegible] est dare tale [illegible] quo cognoscatur res nec est notitia [illegible] ergo etc. Minor probatur: quia secundum [illegible] [illegible] de memoria et reminiscentia [illegible] homo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in virtute ymaginis [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] in cognitione alterius [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] res. Sed sicut [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] dare

quod idea ydolum quod non est notitia vel scientia sed ymago in qua res cognoscitur. Ergo etc. ¶ Secundo sic: quia verbum mentis dicitur ad similitudinem verbi oris. Sed in dicimus verbum prolatum oris dicitur, in se habet, ut notitia prius quam concipiat, sed ut est in se expressa per modum intellectus producit. Ergo et verbum mentis non se habet ad dictum ut notitia quam concipit sed ut illud in quo concipit. Sic ergo probabile potest teneri quod verbum non est actus mentis, sed aliquid aliud in quo res concipitur. Dicendum ergo sicut alias dixi quod verbum non est actus mentis, sed est quod formatur in qua res cognoscitur. Et tale est quod ipsa forma aliquo modo est res ipsa (homo per talem formam in se repraesentata) per actum mentis confusum, similitudo naturae agnitae, et sub ea intellectus intelligit cognoscitur vel expressius quam intelligatur per primum actum confusum. ¶ Haec tria ponuntur. Primum est quod talis forma producitur per actum confusum intelligendi. Secundum est quod in tali forma sit in se species cognoscitur res. Tertium est quod in ista forma expressius cognoscitur res quam per primum actum intelligendi, quod certum ab omnibus innotescit vel patet. ¶ Contra primum arguitur primo sic: quia per actionem materialem non producitur. Sed intelligere est operatio manens, ergo etc. Minor probatur quia sicut se habet operatio transiens ad hoc quod per eam aliquid producatur, sic operatio manens ad hoc quod per eam nihil producatur. Sed in omni operatione transeunte aliquid producitur. Ergo in nulla operatione manente aliquid producitur. Si dicatur quod per operationem manentem non extra producitur tamen per eam producitur aliquid intra. ¶ Contra quia dicit philosophus 9 metaphysicae quod non aliud producitur, ridiculum fuisse dicere quod id dicitur operatio manens quia per eam non extra producitur. Sed non est planum quia si per talem operationem non extra producitur, nec philosophus diceret illud verbum quod est in planum insolubile intellexisse quod per talem operationem nihil ulterius producitur. ¶ Item philosophus 9 et primo ethicorum dicit quod tales operationes sunt fines. Sed hoc non esset verum si aliquid aliud ab eis operatum per ipsas esset, quia tunc operatum esset finis. Ergo etc. ¶ Secundo sic: quia primus conceptus expressus quam cum primo sit sola species intellectus est eadem ei species cum actu confuso non sola sed intellectus, quia tunc esset. ¶ Item notitia eadem nec sibi simul cum actu intelligendi confuso quia sibi. ¶ Et talis actus intelligendi confusus comparatur expressa, quia eadem simul est cum suo effectu. Sed cum tali species expressa sive conceptu expresso est actus intelligendi expressus. Ergo ad ultimum cum actu intelligendi expresso est actus intelligendi confusus et sic erunt duo actus intelligendi simul. Tertio sic: sicut se habet sentire ad sensum ita velle ad voluntatem. Sed per sentire non producitur in sensu, ergo per intelligere non producitur in intellectu. ¶ Si dicas quod hoc per sentire non producitur in sensu producitur tamen in alio, quia per sentire speciem exteriori producitur ad interius, et per sentiendum producitur aliquid in intellectu. ¶ Contra quia sic dicentes sicut se habet actio transiens ad producendum, ita manens ad non producendum. Sed per actiones transeuntes semper aliquid producitur. Ergo per immanentes nihil producitur, nec in se nec in alio.

¶ Ad primum istorum dicendum ad maiorem quod aliquid producitur per actionem potest intelligi dupliciter. Uno modo sicut per actionem quae est productio proprie, sicut per calefactionem producitur calidum vel calor in calefacto. Et isto modo nihil producitur per actionem manentem, quia operatio manens non est in productione. ¶ Productio est operatio transiens ut dictum est supra. Alio modo potest intelligi aliquid produci per actionem sicut per habentem principium actionis quo producens producit, sicut calidum calefacit vel per hoc quod habet calorem vel per calorem, quia calidum potest per calorem calefacere et per calorem calefactionem. Sic per illud quod dicitur forma productionis eius. Sed per calorem sicut illud quod imperat agens habere calorem qui est principium per quod agit. Et isto modo omne quod fit, fit per actionem manentem, quia omne agens agit per aliquod principium formale per quod habet esse formaliter, quod primum ad operationem manentem pertinet ad principium formale. Et ultimo per id principium habet producere aliud per quod pertinet ad operationem transeuntem et ad productionem cum dicitur sic scilicet operatio transiens ad producendum etc. Unde quod verbum est accipiendo hoc verbum productum formaliter, ut sic sit sensus quod sicut operatio transiens est formaliter ipsa productio, ita nulla operatio manens dicitur formaliter productio ipsa, sed dicitur habere principium per quod producens producit. Sic enim dicendum in proposito quod hoc intellectus non dicitur formaliter producere verbum vel ... tamen dicitur habere actum per quem mens movet se ad verbum producendum. Sic verbum non fit actus intelligendi sed fit aliud per quod producens est dictum. ¶ Exemplum per mentem fiat in alio agente et filio per velle sicut per illud per quod agens agit formaliter sed sicut illud per quod imperat habere, per quod agens agit principium proprium etc. Non dicam aliquos eadem agere per voluntatem et intellectum: tunc ergo eo aut intellectus in potentia aut in habitu aut in actu. Si in potentia vel in habitu. Contra, quia tunc non intellectus in actu agere per intellectum et voluntatem sicut intellectus et voluntas actu, quia in non intelligente potest ¶ esse potentia et habitus et sic posset agere per intellectum et voluntatem dormiens sicut vigilans quod est manifeste falsum. Relinquitur ergo quod per actum intelligendi et volendi agens per intellectum et voluntatem agat et sic per operationem manentem operetur aliquid agere non sicut per illud quod dicitur formaliter actio, sed sicut per principium actionis sicut per habere principium agendi. Quicquid ergo sit de genere ..., quod vero nulla est quod arguitur ex hoc quod ignorantia non operationis manentis et transeuntis et ex hoc quod illi qui eam faciunt ignorant quod dixi de aliquo producendo per operationem transeuntem quae est ipsa productio formaliter et per operationem manentem quae est habere principium tale formale per quod agens agit. ¶ Ad tertium cum dicitur sola species etc. Dico primo quod ponendo quod sola species esset eadem intellectu illius conceptus expressi, tamen non inconveniens sequitur et cum dicitur quod ymo quia effectus est notitia sua eadem. Dico quod id sequi de actu intelligendi confuso quia notitia est quia posterior eius eadem ab omnibus qui ponunt sic. Dico ergo quod non est inconveniens effectum cum notitia sua eadem ... dummodo illa eadem agat in virtute alicuius notitiae concurrentis cum illa eadem ad effectum producendum et sic potest in proposito dici intellectum agere et species ... posse a negantibus sic dici intellectum agere cum sentientibus actus intelligendi confusi dum ista vero non compellit ad ponendum quod intelligere sit idem verbi productum. Sed quod ad hoc quod intellectus intelligat non plus aliquo modo primum intelligat vel prius aliquo modo preintelligat illud dico quod formetur verbum ut supra ostensum est. Et cum dicitur ulterius quod sequeretur quod duo actus intelligendi essent simul. ¶ Dico quod illa difficultas equaliter currit si potest verbum esse ... intelligendi. Sicut enim non potest, et sic etiam non potest verbum producere per actum intelligendi confusum, sed non potest verbum produci per talem actum. Quia omnes concedunt quod ad actum intelligendi expressum attingimus mediante actu intelligendi confuso quod facit et per consequens quod actus intelligendi confusus sit eadem eius qualitercumque hoc sit et per consequens sic erunt simul. Ad ista ergo difficultatem possunt faciliter dicere illi qui ponunt quod non est inconveniens duos actus intelligendi

2

actus adinuicem esse simul. Sed probo quod duo actus intelligendi non possint esse simul, quia cum homo ad omnem actum intelligendi intendit intellectum et sensus avertat, quia ipsum intellectum confusit diversa vel intellectionem expressa, in quibus omnem intendit ad [illegible] amorem [illegible] intellectionis expressionis est [illegible] modus [illegible] quod [illegible] modo [illegible] non sit [illegible] modo [illegible] intellectus ad [illegible] vel ad expressam notitiam [illegible] quod intellectus confusus stat cum verbo [illegible] cum notitia expressa cum sit eius [illegible] quod non [illegible] de eo quia est [illegible] aliquo alio modo [illegible] de [illegible] sicut [illegible] quod notitia confusa est [illegible] sicut notitia expressa [illegible] modo [illegible] fiat in [illegible] Ad [illegible] ex [illegible] quod [illegible] in intellectu [illegible] materiam aliquid producatur [illegible] producens sit [illegible] quod dicatur [illegible] Sed [illegible] quod [illegible] materiam ad producendum [illegible]

[illegible]

in statu [illegible] adveniat de [illegible] conceptus [illegible] postea quando [illegible] considerant [illegible] conceptus et advenit quod est quidem res de novo adveniens alicui statui considerant quod habet aliquid [illegible] in nobis. [illegible] cognitio [illegible] conceptus una quae [illegible] ipsum et in ipso aliquid cognoscit [illegible] cognitio est actus [illegible] alia [illegible] cognitio quae [illegible] conceptus considerat [illegible] quod [illegible] cognitio est reflexa. Sic [illegible] considerat de [illegible] conceptus [illegible] res. Ad [illegible] quod [illegible] multis et [illegible] illius [illegible] quod cum intellectus movetur [illegible] quod non est [illegible] sufficiens motio [illegible] aliud [illegible] actum intellectualem. Voluntas [illegible] movetur ab intellectu [illegible] in actu [illegible] sufficiente motione [illegible] requiritur ex parte intellectus ad [illegible] movetur [illegible] ex parte voluntatis ad [illegible] quod [illegible] moveatur ad [illegible] actum [illegible] aliquis [illegible] in voluntate [illegible] in intellectu requiritur [illegible] sufficit [illegible]

[illegible]

expressam attingat ad magis perfectam cognitionem quam sit illa que per simplicem motionem habetur a principio. Quicquid autem sit de visione, tamen certum est quod non illa concludit formaliter, quia quicquid sit de aliis, confusa cognitio est immediatius ab obiecto quam expressa aliquo modo saltem. quia numquam in nobis in cogitando reducimur de potentia ad actum nisi perveniamus ad cognitionem expressam, nisi mediante confusa. ¶ Ad secundum dicendum quod quando dixi quod verbum formatur ad expressius cognoscendum, intelligo secundum communem cursum et naturam in nobis apparentem, non autem de formatione verbi in visione beata. Si quod dictum est quod pertinet ad statum similem future vite, causa autem est quia corpori nostro intellectus in istis inferioribus in infinitum deficiunt ab intellectu divina, et in plus quam res secundum se in visione beata, quamquam corpori intellectus non potest impliciter ut est in se, sed [illegible] ipsa res [illegible] et ideo quicquid sit formaliter intellectus numquam attingit ad eandem expressam cognitionem sicut visio impressa ab obiecto, ad quod visionem illius verbum intelligens facit ut ante dixi, sed ad cognitionem aliarum cognitione potest concurrere illi. Sed tamen notitia expressa stat cum potentia visione. ¶ Ad auctoritates que inducuntur contra positionem quibus probant actum intelligendi ¶ verbum dico quod in illis auctoritatibus est sermo [illegible] de causa, eo modo quo dicimus quod [illegible] dies, quia est causa dici. Unde omnes auctoritates que dicunt quod verbum est notitia vel in tempore vel aliquid tale sunt predicationes causales, quia scilicet verbum est causaliter talia. ¶ Ad rationem primam que adducitur ad quod verbum solum per modum habitus sit dispositionis, non quod accipiendo habitum pro eo quod habet per modum qualitatis, sed accipiendo seu dispositionem pro eo quod non est actus sed disponit potentiam ad actum, sed non stet [illegible] actu. ¶ Ad secundum dicendum quod verbum est manifestativum intellectus accipiendo manifestativum pro eo quod est principium activum manifestationis formaliter, quod est actus intelligendi. Ita quod verbum dicitur manifestativum non sicut ipsa manifestatio formaliter, sed sicut causa activa manifestationis. Et sic patet quod sit verbum. ¶ [illegible] aut sic se habet intelligere ad dicere sicut illi qui plus quod dicere id est quod intelligere et dicunt quod dicere est opus manens, quia ut dicunt sic se habet solum ad actum intelligendi [illegible] dicere ad intelligere. Sed sicut supponunt se probasse verbum est actus intelligendi ergo etc. ¶ Sed istud non potest stare, quia aut dicere dicit producere formaliter aut non. Si sic, ergo non est opus manens, quia secundum eos per operationem manentem nihil producitur, quod est contra eos, quia ponunt dicere operationem manentem sicut et intelligere. Si non, scilicet quod verbum non importat ad productum, quia illud quod consideratur operatio quod non est ad producere non est ad productum, sed verbum considerat operationem que non est ad producere, quia secundum eos dicere non producere ergo etc. ¶ Et hoc ulterius sequitur quod verbum in divinis non importat aliquid productum, quod est manifeste falsum. Sed ad hoc dicunt quod verbum potest esse per ymaginationem dici ad productum et dicere producere.

¶ Contra, quia dicere pertinet ad ymaginationem aut est essentiale dicere aut non. Si sic, ergo accipiendo essentiale dicere est producere. Sed intelligere non est producere, et sic generatur dicitur Filius. Si non, ergo verbum non importat essentiale ad productum, et sic accipiendo verbum essentiale sed intelligere essentiale, essentiale ergo locutio non plus convenit Filio quod sit verbum quam convenit Patri quod formaliter est. Quia si dicere essentiale acceptum non est producere, ita verbum essentiale acceptum non dicit ad productum. ¶ Item quando dicunt quod dicere est producere, potest verbum est per ymaginationem [illegible] cuius est dicere ut productus [illegible] sit prius dicens solus vel sit prius intelligens [illegible] in ea sive illud sit species sive intelligere confusum. Si dicatur quod dicere sit solus solius dicentis ut productus ¶ Contra hoc arguitur, quia primo sic: quia tunc vel cognitio [illegible] sequitur, contra dicere vel saltem formaliter quod immediate magis intellectum quam formaliter est. ¶ Secundo quia omne dicere intellectuale est [illegible] dicere, sed dicens non dicitur [illegible] res [illegible] non dicere dicitur aliquid nisi intelligenti, ergo etc. ¶ Tertio quia sicut se habet intellectus [illegible] suo modo in divinis, sed [illegible] quia secundum modum [illegible] intelligendi in divinis [illegible] non importat dicere nisi [illegible] intellectus in nobis per modum immediate [illegible] ab obiecto [illegible] dicere non est [illegible] ut productus. ¶ [illegible] sic, quia si dicere pertinet ad [illegible] verbum non est [illegible] memorie. Hoc est formaliter ergo etc. [illegible] pertinet ad memoriam [illegible] nisi [illegible] vel illud quod est in [illegible] sive [illegible] non. Sed dicens [illegible] non est [illegible] ergo etc. ¶ Si dicatur quod verbum est prius intelligens ut productus [illegible] vel aliquid [illegible] in ea [illegible] est principium [illegible] productum et prius productus. ¶ Contra, quia secundum [illegible] opus quod non [illegible] manens est opus manens. Sed si [illegible] in ea [illegible] est principium productum verbi dicere [illegible] opus non [illegible] falsum [illegible] ergo secundum hoc dicere est opus manens, sed [illegible] dicere ut dictum est producere, per omne autem producere ad productum, quod est contra te. ¶ Ad questionem ergo ad propositum: sive verbum sit actus intelligendi sive sit forma [illegible] de qua dictum est, dicere formaliter non est intelligere. Et si quod verbum sit forma [illegible] sed dicere tunc dicit dicere et intelligere [illegible] producere [illegible] et intelligere per eam, quia dicere est producere verbum. Si autem ¶ [illegible] actus intelligendi, tunc dicere et intelligere differunt sicut producere actum intelligendi et intelligere [illegible] quod unum potest [illegible] actum intelligendi, intelligere aliud. Sed dicatur [illegible] per [illegible] actum formaliter et dicunt [illegible] sicut calefacere quod [illegible] per calorem formaliter et calefacere quod est producere calorem. Unde et dicere est opus transiens formaliter licet sit manens [illegible]. Unde [illegible] quod opus dicitur [illegible] et per se manens [illegible] ad quod se habet [illegible] et in eo quod [illegible] ad illud in quo est. Sed intelligere se habet ad intelligens et calere ad calens et lucere ad lucens. [illegible] transiens [illegible] per se loquendo [illegible] quod se habet ut [illegible] est. Sed omne producere [illegible] transiens per se loquendo, quia producere [illegible] producens ut [illegible] est. Et similiter dicere dicens [illegible] actus posset [illegible] illud [illegible] ut [illegible] sit [illegible] non [illegible] sed [illegible] et recipiens, et hoc [illegible] quod [illegible] potest movere seipsum, et sic dato quod actus intelligendi esset verbum, adhuc dicere non [illegible] intelligere. Unde illa [illegible] que dicit quod sic se habet verbum ad actum intelligendi ita dicere ad intelligere est falsa. Sed formaliter est dicere quod sic se habet calefacere ad calere sicut calor ad calorem [illegible] calor [illegible] calefacere quod est ipsum calorem producere et aliud calere quod [illegible] formaliter [illegible] ipsum per calorem, et sic patet quo se habent intelligere et dicere in nobis. ¶ Ad [illegible] quod [illegible] scilicet quomodo intelligere et dicere se habent in divinis satis patet ex dictis.

Nam sicut prius actus nocumentalis et consimilis non intrat diversum actum consimilem scilicet actum intelligendi. Dico vero quod actus nocumentalis scilicet producere per modum intellectus unum sunt ideo reperitur aliquando et tamen non sunt idem convertibiliter quo demum patet. Ad racionem in oppositum dico quod sicut calefactio et calefaciens possunt esse duo actus in eo quod calefactio scilicet calidi et calefacere, ita et intellectus in eo quod [illegible] possunt esse duo actus scilicet intelligere quod se habet sicut calefacere et dicere quod se habet sicut calefacere. Ad dicendum tamen quod dicere non est sic actus intellectus quod necessario sequatur intelligere, sicut intelligere necessario sequitur intellectum quod cum intellectus sit in actu per actum intelligendi et intellectus sit iste qui est talis forma per talem actum. Dico vero cum magis actum producendi per modum intellectus non oportet quod generat omne intelligens sed non oportet quod habet principium actum [illegible] agat. Si et tu dicas quod sapientia sufficit quod possit agere et producere quod filius et spiritus sanctus cum intelligant possint dicere, ad quod dico quod est actu dicat quam modis quibus sit. Ad quartum ad intellectum est in actu et sic filius et spiritus sanctus dicunt. Dico quod non sequitur quia ad hoc quod generat aliquem producere non solum quod habeat principium actum sed requiritur ex parte producentis quod producat actu habitu etc principium. Modo dico quod in divinis non potest. Ad quartum ad producere per modum intellectus nisi in una persona scilicet in filio et huius racione alias sacras dixi etc. Et patet et ad argumenta.

Postea querebatur quedam pertinencia ad calorem et querebatur unum pertinens ad caritatem generaliter. Deinde querebantur quedam pertinencia ad caritatem comparatam. Querebantur quedam pertinencia ad caritatem comparatam ex comparacione et [illegible] scilicet ad hominem. Illud pertinens ad caritatem in generali est utrum caritas suscipiat magis et minus in actione. Circa hoc queritur sicut diversitas formarum secundum formam vel separabilitatem a subiecto et arguitur quod sic quia omnis variacio accidentis sumitur ex habitudine ad subiectum. Sed non videtur quod variacio in accidente in habitudine ad subiectum possit fieri nisi alio istorum modorum duorum. Igitur etc. Maior patet quia cum accidens sit in subiecto variacio eius accepta est penes id cui inest. Minor autem videtur esse plana quia non videtur quod possit accipi variacio in accidente in habitudine ad subiectum nisi vel quia potest inesse et non inesse eidem subiecto. Contra: si separacio a subiecto est causa magis et minus tunc omne accidens separabile susciperet magis et minus. Consequens est falsum quod patet per figuras quantitativas quia rectitudo anguli vel linee non recipit magis et minus, sed utraque istarum ut patet inmediate est accidens separabile. Igitur etc. Ad oppositum patet quia ista questio est quasi communis et quasi prima est quia caritas suscipit magis et minus et per consequens diversa habitudo accidentis ad subiectum. Secundo est quia caritas suscipiendi magis et minus est latitudo per diversitatem graduum, secundum quod et non secundum esse. Et est quod caritas habet latitudinem eius secundum esse modo quo infra exponetur. Ad primum questionis adiuberet dicere primo quod racionem formam in comparacione ad aliam partem. Secundo solvetur in id quod accidentis esse est inesse ut dictum est. Ex hoc secundo sic variacio in accidente non potest accipi nisi secundum variacionem inherencie. Sed variacio in inherencia non potest accipi ut videtur nisi vel quia potest inesse vel non inesse. Vel quia potest inesse diversis subiectis secundum partem. Igitur etc. Sed istud non videtur. In contrarium arguitur quod illud quod generat accidenti in habitudine ad idem subiectum nunc non reperit diversitatem formarum sed solum secundum magis et

minus generat eidem accidenti nunc in habitudine ad idem subiectum nunc. Igitur etc. Maior patet quia quod generat eidem nunc non reperit diversitatem secundum partem. Minor autem patet ad sensum quia unumquodque idem subiectum nunc est quandoque magis et minus calidum et frigidum et sic de aliis.

Si dicatur ad hoc quod quandoque diversitas formarum facit hoc quandoque separabilitas. Contra ut dictum est et ex dicto racio est accidens separabile a linea vel angulo et tamen linea vel angulus non suscipiunt magis et minus secundum rectitudinem. Si dicatur quod utrumque requiritur consequenter. Contra quod generat aliquid accidentaliter in separabili per comparacionem ad unum et idem subiectum nunc non requirit separabilitatem vel multitudinem formarum. Ita quod nec requirit ambo simul nec alterum. Sed aliquod accidens est recipiens magis et minus in habitudine ad idem subiectum nunc a quo tamen inseparabile. Sicut est calor ignis et humiditas aque. Igitur etc. Consequenter sciendum quod hec diversitas formarum posset quandoque facere ad susceptionem magis et minus secundum quod sunt magis et minus disposite ad recipiendum formam perfectius vel minus perfecte. Tamen non formaliter propter quod invenimus formas magis et minus susceptibiles in quibus non est diversitas formarum. Cum secundum quod dictum est in eodem inveniuntur formae recipientes magis et minus in quo patet diversitatem formarum oportet ponere quandam latitudinem in forma.

Secundo sciendum quod illud propter quod aliquis est formaliter talis inducitur in sua racione formali quando dicitur talis. Sed recipientes magis et minus non includunt in sua racione formali pluralitatem formarum vel separabilitatem vel ambo simul. Igitur etc. Ad primum igitur quod ipsi dicunt dico quod illa racio procedit ab insufficienti quia variacio accidentis in habitudine ad subiectum non solum attenditur secundum multitudinem formarum vel secundum separabilitatem a subiecto. Sed etiam penes hoc quod est subiectum induci magis et minus perfecte in actu secundum formam illam quam recipit magis et minus. Et per hoc patet solucio ad secundum quia variacio in ipsa inherencia non solum attenditur penes inherere diversis subiectis vel penes posse inherere vel non inherere. Sed etiam penes inducere subiectum in actu inherentem.

Secundo sciendum est quod apparet quod recipere magis et minus generat forme secundum gradus in esse et non secundum gradus in essencia quia arguitur quod omne quod magis et minus generat talibus formis vel secundum gradus in esse vel secundum gradus in essencia. Sed ista diversitas non potest eis competere secundum gradus in essencia. Igitur omne quod eis generat secundum gradus in esse. Maior patet quia cum oporteat ponere in formis suscipientibus magis et minus aliquam latitudinem, oportet quod illa latitudo attendatur vel secundum gradus in esse vel secundum gradus in essencia. Minor quidem probatur. Quia primo sic: quia si poneretur latitudo secundum gradus in essencia, hoc esset vel quia unus gradus generaretur in alio continuet sicut ponitur in sciencia. Aut quia unus gradus additur ad alterum preexistentem. Non primo modo quia tunc magis et minus different secundum situm, ut videtur. Et potest non secundo modo quia tunc diverse forme eiusdem speciei essent in eodem subiecto quia isti gradus quorum unus alteri additur sunt gradus eiusdem racionis.

Secundo sic quia secundum auctorem sex principiorum forma est simplex et invariabili et indivisibili essencia consistens. Sed id quod est tale non habet diversos gradus. Igitur in esse aliquis forme non sunt diversi gradus. Tercio sic quia philosophus dicit octavo metaphysice quod forme sunt sicut numeri quia quocumque subtracto vel addito variatur species. Sed in addicione vel subtractione graduum secundum magis et minus non variatur species forme. Igitur tales gradus non sunt accipiendi in essencia forme.

Quarto sic quia id secundum quod aliud habet certitudinem essencie est unum et indivisibile. Sed secundum essenciam unumquodque certitudinem per suam formam. Igitur etc. Sed ista opinio non videtur esse vera quia quando dicit quod gradus accipiendi sunt in esse et non in essencia aut intelligit quod in ipso actu essendi sunt diversi gradus et non in ipsa essencia aut intelligit quod non in ipso actu essendi sunt in ipsa essencia

ter diversi gradus, sed utrumque sit indiffinibile. Sed gradus proprios speciei in latitudine ad sensum recipiens formas secundum maiorem vel minorem intensionem ad sensum quantum non potest. Ad tertium dico primo quod gradus est actualis ratio in diversis. Sed si contra et contrarie dicunt rationem est actualis, quod contrarium gradus in diffinibilibus et in minus potest in eo gradus quod in contrario. Ad aliud sic: in eodem non est nisi unus actus contradicitur, scilicet actus contradictorie, quantum sua est, scilicet in quo omnia alia sunt, ut dicunt, quia sunt in sua actu ente, id est in sua habitudine, et ex quo actus ultima, scilicet quod in omni ente non est nisi unus actus contradictorie. Sed in substantia vel naturali non sunt gradus secundum eos, gradus etc.

Ad secundum sic: quia in eo ponuntur gradus quod differunt magis et minus. Sed secundum eos et secundum veritatem gaudet quod una virtus est maior alia et una quantitas est minor alia, ut patet ad sensum. Ergo in contrario virtute vel quantitas sunt gradus diversi, cuius contrarium supponitur, scilicet quod in contrario forme sunt gradus diversi. Ad secundum modum non stare non potest, scilicet quod sunt gradus in latitudine proprius actus contradicti ad sensum, cum nobis contrarie et contrarie in differentiis, ita pro hoc dicentes gradus in contrario et non in contrario, et hoc probet ratio posita, quia secundum eos non est diversitas graduum in contrario sensu. Ex quo arguitur sic: in differentiabile additum indivisibili non potest facere magis et minus, sed tota contrario sensu quod contrario huius forme et tota omnia ponuntur in differentia, ergo in quolibet est gradus contrarius in intensione unius ad alterum. Ad tertium sic: quia non potest esse latitudo in ratione nisi sit latitudo in aliquo, sed patet de similitudine in qua non potest invenire magis et minus, sicut non invenimus latitudinem in qualitate que est eius fundamentum. Sed predicamentum de prius contrario vel contrarie ad sensum, cuius ratio vel rationis gradus etc. Ad ... sic: quia non minus potest forma secundum suam contrarietatem esse magis et minus ipsius speciei quod contrario, cum utrumque sit indiffinibile, sed sunt ... magis et minus in contrario sensu, sunt diversi gradus in contrario, ergo et in contrario.

Ad primum ergo quod ipsi dicunt ad primum quod id ... non est contra eos, sicut quantum alios quia quantum de illis diversis gradibus contradictorie unus contineatur in alio ... et sic sunt differentie speciei, et sunt magis et minus dicunt speciem vel non, et sic additur gradus contradictorie ad gradum contradictorie in eodem subiecto aut unus gradus addetur ad alterum per se, et sic erunt duo gradus eiusdem speciei in eodem subiecto, quod non est minus inconveniens quam de duabus formis eiusdem speciei. Ad secundum dico redditur ad rationem quod unus gradus continetur in alio, eminentius secundum minus perfectum in magis perfecto, et quantum dico quod sicut quod differentie speciei de quo non sic quod diversitas graduum secundum magis et minus perfectum non solum invenitur in diversis speciebus, ubi attendunt perfectum et imperfectum secundum diversos gradus speciei, sed etiam invenitur in diversis gradibus differentibus numero in forma eiusdem speciei, secundum quod est in forma suscipiente magis et minus. Verumtamen accidit aliquando quod aliquas fiat additio gradus ad gradum in diversitate contrarie, quod contrarietur contrarie et generetur alterum, aut eadem numero perveniens fiat perfectior, dicetur inferius. Ad secundum dico quod in primo arguitur sic: principium est quod forma est motus de ratione que est in materia et forma. Aliquando non omnis forma videtur mobilis, omnino tunc quantitas contrarie in motu, ut patet in forma contrarie mobilis, quod forma est in motu, patet hoc quod non est secundum variationis vel motus. Non enim quantum secundum totam et eius latitudinem sit motus et variatio, ymmo omnis motus proprie dictus est secundum aliquam speciem seu formam habentem latitudinem. Ad secundum dico quod pluribus non

mittitur de subiecto vel additione secundum gradus intensi et remissi. Ad secundum dico quod secundum formam unumquodque habet contrarietatem speciei secundum quod patet eam contrarium est quod albedo et cetera, quod forma sit indivisibilis secundum gradus speciei, non autem secundum gradus intensi et remissi, et nisi foret forma naturalis. Ad tertium dico quod in contrario quod eadem contraria, scilicet quod non requiritur magis et minus in eadem, et facit est latitudo forme, licet cum hoc contrariat subiectum et agens, et ad hoc faciunt diversitates agentis et diversa dispositio subiectorum. Unde ad hoc quod aliquod sit alterum sequitur albedo requiritur albedo ut quod fortior est debet per agens et subiectum, quia ita est ad faciendum magis tale sequitur magis albedo requiritur maior perfectio in albedine per agens et subiectum, id est quod potest formari vero talis ad oppositum, quia sic se habet albedo ad faciendum forte album, ita perfectior albedo ad faciendum magis album. Sed ad faciendum forte album per agens et subiectum requiritur albedo ut que est forte est alba; ergo ad faciendum magis album requiritur perfectior albedo vel maior in perfectione per agens et subiectum. Sed menioritas et maioritas in perfectione de latitudine forme, ergo etc. Unde diversitas agentis potest facere ad magis et minus, et ratione eiusdem subiecti, quod unum agens est virtuosius alio, et diversitas subiectorum, et ratione eiusdem agentis potest facere ad magis et minus secundum quod unum subiectum est magis vel minus dispositum albedo. Sed tamen per istam diversitatem ex parte agentis vel subiecti requiritur latitudo in forma ipsa, per quod conveniat ei fieri secundum eam totum et aliquid magis vel minus etc. Ad secundum dico quod si queritur per quod unum subiectum est magis dispositum quam aliud, dico quod quantum per hoc quod magis et minus participat eandem formam speciei, scilicet aer est magis dispositus ad lumen quam aqua, quia est magis dyaphanus. Si autem ulterius queratur quare est magis dyaphanus quam aqua, dico per diversitatem speciei forme naturalis in aqua et in aere, quam consequitur talis proportio in diversitate ... et iste est terminus quod est ex diversitate que ex parte subiecti. Ad rationes in contrarium patet ex dictis.

Postea querebatur quedam pertinentia ad quantitatem continuam, et primo in generali, secundo in speciali. In generali querebantur duo, quorum primum pertinet ad quantitatem continuam, et est utrum materia sit receptiva quantitatis continue. Secundum pertinet ad quantitatem discretam, et est utrum numerus dicat formas absolutas.

Ad primum sic procedendo et arguendo quod materia non sit immediatum receptivum quantitatis, quia diversorum actuum in materia diversitas rationes formales sunt diversa receptiva immediata. Sed quantitas et forma substantialis sunt tales, ergo idem non est receptivum utriusque immediatum. Sed materia est immediatum receptivum ipsius forme substantialis, non ergo ipsius quantitatis. Contra, quia si materia non esset immediatum receptivum ipsius quantitatis, supposita unitate forme in homine sequitur quod anima rationalis in homine esset immediatum receptivum quantitatis. Sed hoc est falsum, ergo et primum, consequentia patet, quia cum in homine non sint nisi duo principia essentialia secundum opinionem de unitate forme, scilicet materia et anima rationalis, ergo alterum istorum est immediatum receptivum quantitatis. Et non si materia non est immediatum receptivum quantitatis, ergo quod anima sit immediatum receptivum eius. Falsitas consequentis patet, quia illud quod est immediatum receptivum quantitatis ergo est saltem quantum per accidens

Sed anima vero nec per se nec per accidens est quanta ergo etc.
Ad primum ad evidentiam istius quaestionis cum ideo difficultas eius
habeat ortum ex homine, si ponatur in eo sola anima
rationalis vel forma, ideo propter hoc sunt diversae opiniones de
unitate et pluralitate formae in homine, et secundum illas
investigare quid possumus ad propositum quaestionis. Sciendum ergo
quod duae sunt opiniones magnae quarum una
ponit pluralitatem formarum in homine, alia vero ponit unitatem.
Ponentes pluralitatem formarum in homine subdividuntur. Nam
aliqui ponunt praeter animam rationalem aliam formam
corporis vel mixti. Uno modo quod ista forma quae est
cum anima rationali sit forma corporeitatis non includens
vegetativum vel sensitivum nec animam rationalem, et alia
forma sit anima rationalis continens et includens per eminentiam
vegetativam et sensitivam. Alio modo quod ista forma quae est cum
anima rationali sit anima sensitiva continens et actualiter
inclusive et eminenter vegetativum et corporeitatem, et alia sit ipsa anima
rationalis. Et istae duae opiniones conveniunt in hoc quod ista
forma alia ab anima rationali sive sit anima sensitiva
continens eas inferiores, sive sit forma corporeitatis
tantum et immediatum receptivum quantitatis quod est extensum
per accidens. Contra istas duas opiniones sunt quaedam
evidentia [illegible] saltem [illegible]. Ad primum ergo secundum
istas adhuc stat quod anima sit extensa per accidens quia
secundum eos quod receptivum per se est extensum est extensum
saltem per accidens. Sed secundum utramque istarum opinionum anima
receptivum per se extensionis ergo etc. Ad secundum quod quosdam
ideo quod est compositum ex parte quae non est extensa nec per se
nec per accidens non debet dici extensum. Sed secundum utramque
istarum opinionum adhuc stat quod homo sit compositus ex
aliqua parte quae non est extensa nec per se nec per accidens
scilicet anima rationali, ergo secundum eos homo non diceretur extensus,
quod est falsum. Ad tertium est quia posito quod adhuc si vera
esset quae dicit quidam sequeretur quod homo sit compositus ex
aliqua parte quae non est extensa nec per se nec per
accidens scilicet anima rationali, ergo secundum istos non esset
corpus [illegible] per se, non est quia illud est corpus
in primo modo dicendi per se secundum eos cuius forma per se est
[illegible] et non receptiva quantitatis, sed secundum utramque opinionem
nec forma per quam homo est homo non est receptiva
quantitatis sive extensionis, ergo homo secundum quod homo non est
corpus saltem per se in primo modo dicendi per se. Contra
primam etiam sunt duo inconvenientia. Primum est quia si
ponatur alia forma in homine praeter animam rationalem
sequitur quod illae formae in homine sint aliae ab anima
rationali quae natae sunt educi de potentia materiae in aliis
ab homine. Sed sensitivum et vegetativum nata sunt
educi de potentia materiae in aliis ab homine, ergo in homine
ergo in homine sensitivum et vegetativum differunt. Contra ad
formam ab anima rationali quod est contra primam opinionem.
Secundum est quia illud quod est simpliciter quantum per accidens
vel [illegible] per accidens, et ut videtur receptivum
quantitatis. Sed anima sensitiva in homine est huiusmodi et in ipso
plus [illegible] ergo etc. Minor videtur probabilis,
probo minorem quia post consequentiam et actum corporis ut
videtur nullus sit quantitas per accidens. Sed iste [illegible]
tantum vero anima est [illegible] receptivum in anima
ergo etc. Ad [illegible] secundam opinionem quae ponit alias
formas ab anima rationali scilicet animam sensitivam
continentem formas inferiores sunt tria inconvenientia. Primum
est quia videtur apparentem quod illud unius videtur

esse apparentem quod illud unius videtur differre ab anima
rationali [illegible] in ipsa quia illa vera [illegible] diversa
in homine quae possunt separari ab invicem. Sed secundum apparentem
modum possunt separari ab invicem in homine forma
corporeitatis et sensitivum et anima rationalis et sensitivum
ergo etc. Consequentia apparet. Probatur quod sensitivum et vegetativum
et corporeitatem sit idem [illegible] et dico nunc ab anima
rationali. Maior est probabilis. Minor etiam quantum ad aliam
partem suppositam ad sensum scilicet quod in homine invenitur
corporeitatem remanentem sine sensitivo. Et si dicas quod non
est eadem corporeitas. Contra primo quia hoc est contra
positionem plures formas. Secundo quia saltem aliqua corporeitas
remanet in homine mortuo sensitivo. Sed nunquam
apparet in homine remanere sensitivum sine anima rationali
ut statim patebit et hoc sit. Ad [illegible] quod si sensitivum re-
maneret in homine separata anima rationali posset
homo separata anima rationali remanere quantum ad animalitatem
quod est falsum et contra experimentum ergo etc. Secundo quia si
sensitivum posset separari in homine ab anima rationali
in aliquibus hominibus [illegible]
et rationis [illegible] videtur quod possunt in diversa [illegible] re-
cuperata ad sensitivum sit animatio vero [illegible] hoc nunquam
apparebit ergo etc. Tertium inconveniens est quia hoc est contra
[illegible] infinite [illegible] anima
in illa parte ubi dicitur quod autem cognitione et anima est
et sensitive et operari etc. Ubi licet inquirere videtur
illa scilicet vegetativum sensitivum et intellectivum sint
diversae partes animae [illegible] sua redit
ad hoc utrum sint diversae animae et [illegible]
quia non invenitur [illegible] eas et facere eas
unum [illegible] dubitat. Quartum quia hoc est contra
auctoritatem libri de ecclesiasticis dogmatibus ubi dicitur: Non
duas animas esse dicimus in uno homine sicut Iacobus
et alii Syrorum scribunt, unam animalem qua
animetur corpus et mixta sit sanguini et alteram ratio-
nalem quae vivificet. Sed dicimus unam esse
animam in homine quae corpus suum societate vivificet
et semetipsam sua ratione disponat. Haec valet
quod dicit aliquis ad hoc quod scilicet ista auctoritas reprehendit
illos Syros quantum ad hoc quod dicebant animas descendere
a stellis cum corporibus et ad eas redire
quia in illa auctoritate non dicitur non dicimus animas
descendere a stellis cum corporibus nec ad eas redire,
sed dicitur non dicimus duas animas etc. Nec concludit quod
anima non descendat nec redeat ad illas stellas
licet hoc sit verum. Sed dicunt sic: dicimus unam animam
quae corpus sua societate etc. Unde patet quod isto [illegible]
est contra intentionem auctoritatis illius libri. Unde et isti
qui istam expositionem dederunt [illegible] postea
dicunt illum librum non esse authenticum. Licet salva
eorum reverentia non est dicere [illegible]. Tertia positio est
quae ponit in homine solum unam formam scilicet animam
rationalem et secundum istos dicitur receptiva quantitatis in homine
et hoc patet contra opinionem [illegible] quod non receptiva extensionis
sit anima rationalis quae sit extensa per accidens.
Secundo quod quamvis anima rationalis sit receptiva extensionis
non tamen sit extensa per se vel per accidens, ita quod
sufficiat ad hoc quod ipsa sit receptiva extensionis
quod sit in qualibet parte extensa. Tertium quod cum est quod
anima rationalis non sit receptiva extensionis
in homine sed sola materia. Contra primam opinionem

Et circa intentionem primum est quod secundum actus intelligendi non extensus sed in subiecto quod virtus in genere. quia actus qui est extensio sit in subiecto virtute actus organici et ut videtur actus intelligendi non plus potest recipi in re quam actus sensitivi qui est organicus. hoc probatur in generatione. Secundum argumentum quod sequitur quod cuiuslibet hominis possent esse plures anime rationales quarum una salvata et alia dampnata, vel quod anima rationalis esset corporalis. quia forma extensa per accidens dividitur ad divisionem corporis. Sed ergo anima rationalis extensa per accidens dividetur ad divisionem corporis, abscisso ergo aliquo membro puta manu tunc ista pars anime que erat in manu erat corporalis, aut manet. Si corrumpitur tunc anima rationalis est corruptibilis. Si manet, oportet quod vel dampnetur vel salvetur. et si ista salvetur ut potest quia homo manus dampnari. quia de bono potest fieri malus et ergo durante vita ista. Tertium inconveniens est quod anima separata extensa per accidens quia illud quod consequitur ad aliud in materia et per se et aliud non in esse nisi materia illo separata tale passio in manet cum eo et hoc patet in sacramento altaris in quo remanent quantitates per conversionem substantie in manent et accidentia que consequuntur quantitatem. Sed secundum istam opinionem quantitas consequitur in materia animam rationalem secundum suum esse et sic quod per accidens. ergo anima separata remanebit extensa per accidens et non solum extensa per accidens ymmo retinebit figuram hominis et colorem et sic anima videtur corporalis sicut quidam depinxerunt in picturis. Quartum argumentum dicit ad propositum quod anima in qua est totus est in diviso sed magis est forma corporis ut sensitiva est extensa per accidens, sed anima est indivisibilis. quia anima rationalis sed anima est forma hominis corporis et per consequens divisibilis. ergo sed indivisibile est divisibile in quod idem simul erit divisibile et indivisibile et per consequens divisibile et non divisibile quia omne indivisibile est non divisibile et sic contradictio videtur de eodem quod est inconveniens. Et quia si ista responsio esset bona eodem modo posset dici quod anima sensitiva in homine est corporalis sed quod sensitiva est et est incorporalis secundum quod rationalis quod est falsum secundum omnes. quia anima sensitiva in homine non potest corporalis et secundum quod est sensitiva. dicemus fieri redupplicatio propter sensitivam quantum ad esse eius sed potest esse quod anima rationalis est indivisibilis. Sed secundum quod est sensitiva est divisibilis dampnata et salvata. Et sic quia quecumque conveniunt alicui cum redupplicatione formaliter et simpliciter accepta. Sed per se accepto verum si homo in eo quod homo est quantus homo simpliciter est quantus et sic de aliis. ergo si anima rationalis in homine in eo quod rationalis est indivisibilis et similiter si anima sensitiva in homine in eo quod sensitiva est divisibilis anima sensitiva simpliciter est divisibilis et sic ad divisibile. Sed anima rationalis secundum potentias una anima in homine est sensitiva quia in homine indivisibile est divisibile quod est impossibile. Sed dicitur forte dicet aliquis quod hoc est verum ethiopes secundum dentes est albus et tamen ethiopes simpliciter non est albus ergo et cetera. Et ad idem sic quia dicimus quod homo non secundum quod animal est risibile. Et tamen quod homo est risibile. ergo non sequitur. Potius dicendum quod anima sed quod rationalis est indivisibilis et secundum quod sensitiva est

divisibile ut videtur. Ad primum istorum dicendum quod quando dicitur quod ethiops est albus secundum dentes non est ibi redupplicatio sed formaliter et specificative accepta. unde li secundum magis accipitur pro expositione quam redupplicatione ut sit sensus quod ethiops sit albus quantum ad dentem partem. Si tamen accipitur li secundum in ratione cum convenit albedo cum redupplicatione tunc simpliciter sequitur quod illud est simpliciter album. unde si ista sit vera dens ethiopis secundum quod talis dens est albus sequitur quod talis dens simpliciter est albus. Ad secundum dicendum quod in propositione redupplicativa vel est negatio quia redupplicatio manet affirmata sed negatio fertur ad predicatum vel cum aut redupplicatur et tunc denotatur predicatum per se repugnare subiecto et tunc propositio si predicatum repugnat per se subiecto est vera. sed ista est vel homo in quantum homo est non hinnibilis. Si vero predicatum non repugnet per se subiecto de virtute sermonis erit falsa ut si dicatur quod homo in eo quod homo est non albus. quia tunc denotaretur quod non albus conveniat homini et quod humanitas sit de ratione non consequi albedinem sed semper manente humanitate numquam homo esset albus quod falsum est. Denegatur vero negatio fertur ad ipsam redupplicationem et tunc non denotatur simpliciter predicatum non inesse subiecto vel repugnare subiecto sed denotatur quod illud ad quod fertur redupplicatio non est ratio predicati in subiecto. vel quia nullo modo est ratio predicati. sed si dicatur quod homo in eo quod homo est risibilis quia illud ad quod fertur redupplicatio non est causa vel ratio predicati unde convertitur. Secundo si dicatur quod homo non in eo quod animal est risibile et sic bene affirmata et negata sunt accepta quantum veritatem de eodem acceptus cum redupplicatione dummodo unum se habeat in plus quam aliud. sicut verum est. homo in eo quod homo est risibile, homo in eo quod animal non est risibile. Cum homo et animal in eodem sint idem tamen simpliciter affirmata et negata non sunt contradictoria de eodem. scilicet ut homo sit risibilis et non sit risibilis, nec est aliquid de quo dicatur in eo quod rationalis est indivisibilis et anima sensitiva in eo quod sensitiva est divisibilis utrobique in manet redupplicatio affirmativa et denotatur in una quod divisibilitas repugnat anime ratione per se et in alia denotatur quod divisibilitas convenit per se anime sensitive que est eadem per essentiam cum rationali. et hoc est impossibile. Sed si secundum rem esset unum quod anima rationalis esset divisibilis et quod rationalitas non esset de ratione divisibilitatis, tunc posset dici quod anima rationalis est divisibilis non in eo quod rationalis sed in eo quod sensitiva vel aliquid tale. Sed tunc non posset simpliciter verificari de ea quod non esset indivisibilis vel quod esset divisibilis. Contra secundum autem opinionem que ponit animam rationalem esse receptivam extensionis et non esse extensam, sed quia contra in generatione propositum est quod ad hunc statum quod in homine est una pars que nec per se nec per accidens est extensa. scilicet anima quia illius inconveniens quod dicitur quod illud totum aut aliqua pars nec per se nec per accidens est extensa non potest dici extensum et sic homo non potest dici extensus. Tertium inconveniens est quia ad hoc statim quod anima recipit in extensionem est extensum per accidens vel per quod anima rationalis esset extensa per accidens quod est contra istam positionem. Secundum argumentum est quia adhuc

oportet ponere quod anima rationalis in homine cum sit eadem cum sensitiva sit secundum aliquam quantitatem per accidens scilicet potentiarum et situum organorum quorum unum potest esse extra aliud extensio. Ad 2m est quod una difficultas scilicet quod ad attributis recipiens in aliquo sit in una recepta et non denotetur ipsum formaliter quale vel quantum. Sed anima rationalis secundum istam positionem primo non receptiva quantitatis et in non denominat quanta et secundum istam positionem. Ergo etc. Ad quartam autem dicendum quod de unius quod unius quod addo etiam scilicet quod in homine sola materia est vere receptiva quantitatis unius et plura de unius in quantitate suppositis.

Ista tamen videntur que sequuntur contra primas duas opiniones ponentes pluralitatem formarum substantialium et contra istam scilicet quod anima rationalis in extenso quia si in materia extensa et quod homo componitur ex aliqua parte que nec per se nec per accidens extensa est scilicet anima et ipsa quod homo in corpore homini est corpus quia secundum quod homo non est [illegible] quantitas. Item 2a ratio quod secundum contra primam opinionem de primis duabus sequitur contra istam quia si ponere quod anima rationalis sit in homine secundum aliquam quantitatem per accidens scilicet potentiarum cogitativarum et [illegible] actuum ex quo non primo in homine non una forma [illegible] et ista in [illegible] adducit nisi ista [illegible] ab aliis et sic quia idem quod dicitur per se sicut dicitur omnibus contentis sub eo. Sed corpus quod stat per se [illegible] dicitur per se [illegible]. Ergo dicitur cuilibet contento sub eo. Sed homo est per se contentus sub eo quod est corpus per se. Ergo [illegible] quod contentum homini per se. Sed si forma homini non est quanta sit extensa non contentum homini. Item quod per se quia homo est homo per suam formam. Ergo etc. Item 2o quia sequeretur vere quod homo non est per se contentus sub corpore quod est substantia quia corpus quod est substantia dicitur non solum materia sed materia et forma sub composito ex materia et forma quod continet quantitas. Sed secundum te in homine quantitas non continet compositum nec materia et formam sed solum materiam. Ergo homo per se non continetur sub nec compositum quod continet quantitas per se et per consequens non continetur per se sub corpore quod est substantia. Item 3o sic quia substantia prima est secundum quod accidentium. Sed materia non dicitur substantiam primam. Ergo etc. Item 4o sic quia compositum aut dicitur materia per se aut per accidens non per accidens secundum te. Ergo per se aut ergo per se et primo aut per se et non primo. Quia si dicatur quod per se et non primo contra quod per aliud et hoc est primo quia illud aliud esset forma in homine et non potest continere materiam extensam per formam secundum te quia ponis quod in homine nulla forma est extensa. Ergo continet per se materiam per se. Sed [illegible] quod continet primo et per se quod sibi compositio ex [illegible] alio. Ergo Item quod [illegible] materia [illegible] et per omnes compositum forma. Sed hoc est falsum. Ergo etc. Alia ratio [illegible] quia in per se ordinatis secundum non potest sine primo. Sed forma substantialis per se est prior accidente. Ergo [illegible] accidens prius ut materia nec per animam quantitatis seu formam substantialem. Item sic quia idem secundum est divisionem in natura sit tantum. Sed sola materia non est secundum divisionem tantum. Ergo etc. Alia ratio quod compositum non sit per illud secundum divisionem tantum per quod compositum non habet tantum. Sed compositum non habet tantum per materiam. Sed magis per formam. Ergo etc. Item 8o sic quia illud non quantum quod non quantum esse illud est. Sed materia non dicitur quod est. Sed [illegible] compositio

Ergo etc. Item [illegible] autem quia quod non est forma rationalis augmentum quantum. Sed materia non est quanto augmenti in vdmoque quia rationalis augmenti in quoque unio est anima. Ergo materia non est ratio per quam quantitas in est alicui. Item 8o sic quia si materia est tota extensionis aut est efficiens per aut formalis aut ut subiectum aut ut ratio in qua receptus non primo modo ut de se patet nec 2o quia extensio sive quantitas non est per materiam nec 3o ut subiectum in quo est quia hoc est cuius tantum actu materia aut non dicitur ens actu nec ut ratio in qua ista scilicet quod per quam fit subiectum magis receptum quantitatis in composito quia accidens quod est in sola parte non denominat totum nisi illa pars sit principalior vel maior et illud accidens deberet in illa parte sicut albedo ex hoc quod est in dentibus non denominat totum hominis quia non est principalior pars sicut albedo que est in facie nec est in minori parte sicut albedo in maiori parte hominis nec deberet in parte sicut dentes. Quia in aliis partibus sicut albedo. Sed materia non dicitur pars principalior nec minore composita nec quantitas deberet in materia cum inveniatur in celo in quo non est materia ut dicunt quidam et inveniuntur multe forme quantitate per accidens et non solum materia. Ergo etc. Item sic quia sicut ut videtur per illud est receptiva quantitatis et cuiuslibet accidentis per quod dicitur subiectum forme actualiter a substantia forme substantialis. Sed illud est forma substantialis. Ergo etc. Probo minorem quia per hoc dicitur subiectum forme actualis a substantia forme substantialis quia subiectum forme actualis est ens actu. Subiectum vero forme substantialis non est ens actu. Sed cum in prima potentia ex hoc est sic quia subiectum forme actualis dicitur a subiecto forme substantialis per quod ens actu simpliciter. Sed omne compositum est ens actu simpliciter per formam substantialem. Ergo omne compositum est subiectum omnis accidentis per formam substantialem et per omnes quantitates. Item 10o sic quia quantitas non est primo susceptiva in homine eadem ratione et in aliis quia effectus [illegible] dicitur habere causas [illegible] effectus hominis et pluribus aliis est quantitas.

Sed in aliis ab homine materia non est tota receptiva quantitatis ergo nec in homine quod non [illegible] quia in celo vero receptiva quantitatis non est materia quia in non est materia ut dicunt et in aliis corporibus inferioribus ab homine cum [illegible] in eis tamen materia quia forma sit extensa ergo etc. Item 11o sic quia si in homine sola materia esset receptiva quantitatis tunc nulla necessitas esset ponendi quod forma quanta per accidens saltem quantum ad formas substantiales que precedunt quantitatem in materia. Sed multe forme substantiales sunt quantitate per accidens ergo etc. Item sic quia non [illegible] est composito per materiam quanta extensa quod moveatur fatigatur. Sed ista contingunt forme per accidens ergo etc. Item 13o sic quia homo et brutum omni formaliter movetur et sunt in loco. Sed moveri localiter et esse in loco sunt communia per quantitatem secundum unam formam est homini et bruto ergo. Sed anima in bruto est quanta per accidens ergo et in homine. Item 14o dicitur quia nulli est moveri localiter nisi quanto quia est esse quantum est idem per quod est aliquid moveri localiter. Sed anima in homine movetur localiter quia motis nobis movetur et ea que in nobis sunt. Item 15o sic quia cuius est actus et cuius est potentia. Sed anima non quanta nec anima in. Sed contra ponentes receptivam quantitatis in homine est anima ad eandem rationem receptivam quantitatis simpliciter. Sed materia non est contra rationem receptivam quantitatis simpliciter quia in omnibus esset ratio receptiva quantitatis quod est falsum. Ergo nec in homine ratio receptiva quantitatis est materia. Item 16o dicitur quia secundum Thomam.

[illegible]

et aliud corpus quod est illud in quo fit
esse dimensio. Sed corpus quod est substantia non dicat
solam materiam. Ergo etc. ¶ 17. sic quia potentia remota non
recipit in motum illud cuius dicitur potentia remota.
¶ Sed materia dicitur potentia remota respectu quantitatis. Ergo etc. ¶ 18. sic
et est ratio in tractatu de celo ubi dicitur accidentium non
est per se in motum receptivum. Sed forma substantialis et
accidentalis sunt diversi actus. Ergo etc. ¶ 19. sic quia
actus differunt per se secundum se per materiam vel differentiam
cum ignota sit sic eius potentia. Ergo etc. ¶ 20. sic.
circumscripta quantitate non est materia secundum se quia cum
non possit quod non sit secundum quantitatem nec forma
secundum se in homine saltem. Ergo nec compositum ex compositum
non dicat entitatem diversam ab entitate omnium suarum
partium. Et si dicas quod compositum sit entitas composita secundum
secundum quantitatem. Ergo est plures et multo plus alia partes
quam est praeter puram formam. ¶ 21. sic / non nunquam
corrumpitur homo sciendo carnem quantam et ossa quanta.
/ quia sic taliter. Sed propter hoc quod homo corrumpitur sic
taliter tu concludis quod [illegible] hominis ut
sibi et quod anima est forma eius. Ergo eadem ratione
debes concludere quod caro et os est secundum quantitatem in homine.
Sed caro et os non dicunt solam materiam sed materiam et formam.
Ergo etc. Et sic in multis aliis ista positio videntur
contra .26. in genere. ¶ Ad primum ergo [illegible] dicendum quod non est
inconveniens quod anima recipiatur in extenso. Dicitur extensio
non ratione qua extensum sit substantiale per ipsam nec
dependens ab ea. Unde ad maiorem quando dicitur quod id
quod recipitur in extenso est extensum dicendum quod non habet
veritatem de eo quod recipitur in extenso ita quod ex-
tensio non est ratio receptiva nec ab eo dependet nec est
de eo habet veritatem quod est in extenso secundum rationem exten-
sionis ut patet de puncto. ¶ Ista autem ratio magis
est contra ponentes plures formas in homine quia si recipi in
extenso est ratio quod extensum sit ad extensum tunc
ei competat magis contra extensum cum competit recipi
in extenso secundum quod est extensum. Sed secundum ponentes
plures formas et quantitatem consequi formam corporeitatis
magis est anima rationalis recipi in extenso in eo quod est
extensum quam ponendo quod recipiatur in materia extensa quod dicitur
extensa ut id ratione cuius extensio in est [illegible] ergo etc.
[illegible] Quia illi qui ponunt quod anima recipitur
in composito ex materia et forma corporeitatis / extenso quantum
ad veritatem per quantitatem ponunt quod anima requirit ut per
se [illegible] compositum extensum. Sed illi qui ponunt quod
anima recipitur in materia quae est extensa ita quod extensio
non est ratio receptionis eius. Sed magis potest intelligi
anima uniri materiae antequam extendatur materia quam [illegible]
/ non ita ponunt animam recipere ut per se
[illegible] quam in eo quod quantum ergo etc. ¶ Ad 1m dicendum
quod non sequitur quia si homo est compositus ex aliqua parte
quae nec per se nec per accidens sit extensa quod homo non
sit extensus / Sed contra hoc obicitur quod homo non dicit [illegible]
quia est compositus ex aliqua parte quae non est [illegible] quanta
nec per se nec per accidens scilicet ex forma. Ergo sibi non
dicitur extensus / quia est compositus ex parte quae nec per se
nec per accidens est extensa. Dicendum quod illud [illegible] non
valet / quia aliud est compositum [illegible] accidens [illegible]
et denominari a parte / vel ab eius accidente. Modo in est
quod compositum [illegible]
[illegible] quod homo sit [illegible]

in parte quod quia non absolute [illegible] Sed tamen denominatur a materia
quae est res in materia ista est extensa. homo autem habens
puram formam partem suam. Unde certum est quod homo dicitur
corpus et tamen est compositus ex aliqua parte quae nec per se
nec per accidens est extensa. Sicut ex pede vel oculo vel
naso. Ergo etc. Licet homo non sit anima nec extensio nec materia
tamen homo est quoddam animatum et quoddam extensum et quoddam
materiale et non solum hoc sed est animatum est extensum. Et ex-
tensum est animatum. Quomodo autem dicitur ab aliis quae hic quae-
rantur tangetur in solutione argumentorum quaestionis. ¶ Ad 2m
dicendum quod adhuc stat quod homo sit hoc quod homo sit corpus
quod est substantia et quando dicitur quod non quia corpus est illud quod consequitur
per se quantitatem dicendum quod verum est vel ratione utriusque partis
vel ratione alterius et quando dicitur ulterius quod homo saltem in eo
quod homo non est corpus. Quia homo est homo per animam rationalem.
Dicendum quod homo non solum est homo per animam sed etiam per materiam
unde nec anima separata est homo. Sed verum est quod homo est homo
per animam rationalem principaliter. Sed est quod in est secundum rationem materiae
nec obstat ad hoc quod aliquid sit corpus per se quod est in genere per se
quod sua forma sit per se simul per accidens extensa. Sed
sufficit quod dicat naturam compositam quae de natura consequitur
quantitatem per rationem totius vel ratione alterius partis.
¶ Secundo est quod quantitas desinit homo ratione animae non sicut
ratione principalis receptivi sed secundo ratione eius quod in suo receptivo
[illegible] requirit talem dispositionem [illegible] in ordine
ad suas operationes. ¶ Ista est ratio est contra ponentes
in homine ¶ aliam formam ab anima rationali. Dum tamen
ponant animam rationalem in materia [illegible] quia si propter hoc homo
non est per se corpus quod est substantia quia non convenit sibi esse
[illegible] per id quod est homo cum non sit homo ut ipsi po-
nunt nisi per animam rationalem. Sequitur quod homo per se quod
est homo vel in eo quod est homo non est corpus. Sed dicatur
ad hoc quod immo quia per aliquam partem suam est quantus
non valet. Quia homo formaliter non est homo nisi per animam
rationalem. Sicut nec album est album formaliter nisi per albedinem
quia quicumque ponerent plures animas rationales cum materia
per [illegible] / sic per compositum ex illis non est homo formaliter homo
sed solummodo [illegible] dato quod illa [illegible] quaedam
formae. Secundo dico quod in suo formae albedinis. Secundo in
formae [illegible] albedinem per [illegible] illarum album est album
formaliter nisi per solam albedinem. ¶ Ad 3m dicendum
quod secundum illos qui ponunt quod potentiae animae [illegible]
extensa formaliter [illegible] quod [illegible]
scilicet quod ad extensum sic in anima rationali sic in suo
/ [illegible] quod illa sint extensa per accidens adhuc non
sequitur quod anima sit extensa. Quia ratio receptiva [illegible]
non est extensio nec est extensum et ideo non oportet quod anima
sit extensa. Sed sufficit quod compositum quod est secundum
istorum ratione alicuius suae sit extensum. ¶ Ad 4m quod
est primum de inconvenientibus quae adducuntur ab aliis
dicendum quod homo licet sit homo principaliter per formam non tamen
per solam formam. Nec accipiatur cum dicitur quod [illegible]
sua forma est forma hominis homo. Unde per se convenit homini
quod convenit sibi ratione materiae quia homo est per se compositum
ex materia et forma / et utraque est principium eius essentiale.
Ista est ratio contra ponentes plures formas in homine
nam si ponentes in homine praeter animam rationalem
nullam aliam formam tamen homo per solam animam rationalem
est formaliter homo. Hoc convenit sibi per alia [illegible] modo quo
sufficienter [illegible] si homo non est per se quantus [illegible]
per [illegible] formaliter [illegible] quanta [illegible] Sequitur quod

homo non sit per se quantus ut quod anima intellectiva sit extensa, quorum utrumque est falsum. Sufficit ergo ad hoc quod homo sit quantus per se quod quantitas consequatur eius principium essentiale sive materiale sive immateriale. Et hoc videmus per simile in [illegible]. [illegible] homo non sit [illegible] homo per [illegible] [illegible] homo [illegible] illud quod convenit homini in eo quod [illegible] est per se convenit homini et non solummodo id quod convenit ei in eo quod [illegible], ita [illegible] illud quod convenit sibi per [illegible] principium [illegible] [illegible] sive sit anima intellectiva sive sit aliud [illegible] per se. Ad sextum dicendum quod licet quantitas non consequatur compositum ratione utriusque partis, consequitur tamen [illegible] ratione alicuius partis in homine et forte in omnibus, quia illud quod est [illegible] est compositum, quia compositum est id quod est. Sed illud ratione cuius [illegible] quantitas non est ratio nisi composita, sed alterius partis eius, ita quod [illegible] homo dicitur [illegible] compositum ex forma et materia quae [illegible] [illegible] quantitas consequitur ea ratione utriusque partis saltem [illegible]. Et forte posset [illegible] forte dicendo. Ad septimum dicendum quod accipiendo subiectum quod suppositum habens sic [illegible] secundum [illegible] sive consequatur [illegible] ratione formae sive ratione materiae, accipiendo [illegible] ratione receptiva [illegible] non est subiectum [illegible] omnium accidentium [illegible] secundum [illegible] sit ratio receptiva. Sed in isto modo est subiectum extensionis. [illegible] si diceretur quod quantitas est subiectum coloris, [illegible] dicendo illi quod quantitas dicitur [illegible] colorata [illegible] non dicitur extensa, [illegible] ratio extensionis receptiva. Et hoc dico ego. [illegible] loquuntur [illegible] [illegible] quod [illegible] ego dixi et dico quod [illegible] est ratio receptiva extensionis et est extensa eo modo quo quantitas dicitur colorata secundum quod est susceptiva [illegible] calor dicitur calefacere secundum quod est effectivus [illegible] calor [illegible] dicitur calefacere [illegible] effective [illegible] suppositum habens et similiter [illegible] quantitas [illegible] est alba vel colorata sed suppositum habens, et isto modo [illegible] non est [illegible] et ideo quod est suppositum habens [illegible] sit quanta sicut quantitas colorata [illegible] suppositum habens. Ad octavum dicendum quod cum dicitur [illegible] quod [illegible] est quanta per se [illegible] dicitur utrumque aut primo et per se aut per se et non primo. Dicendum quod cum dicitur per se et primo vel per se et non primo, [illegible] credo quod [illegible] [illegible] secundum diversas res ut si dicamus quod corpus vel quantitas est primo et per se figurata, non sic [illegible] per quantitatem vel secundum diversas rationes eiusdem rei, ut si dicamus quod esse figuratum convenit corpori primo et per se, non autem homini vel alii. [illegible] non dicitur quod corpus quod dicitur [illegible] et [illegible] et homo in eodem genere dicant diversas res, [illegible] dicunt diversas rationes eiusdem, [illegible] in eodem. Sed unum est generalius alio, id quod convenit [illegible] in sua generalitate et generalitas [illegible] dicitur convenire [illegible] primo et per se. Aliis autem inferioribus cum quibus [illegible] superiori non est [illegible] dicitur convenire per se et non primo. Si ergo accipiatur subiectum quantitatis primo et per se non [illegible] susceptivum [illegible] suppositum habens cum quantitate, illud quod est sic subiectum primum et per se quantitatis est corpus quod est [illegible] in eo quod [illegible]. Si vero accipiatur subiectum id quod est ratio susceptiva quantitatis cum convenit [illegible] illud quod [illegible] est [illegible] [illegible] illud quod vel est materia in omnibus vel secundum quosdam in quibusdam est materia, scilicet in homine, in quibusdam vero sola forma, sicut in caelo, si caelum non est compositum ex materia

et forma ut quidam dicunt. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non compositum ex materia et forma, sicut illa quae habent formam [illegible] de potentia materiae [illegible] extensione [illegible] [illegible] [illegible] quod aliqua [illegible] consequitur aliquam [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] talis passio [illegible] in aliquo, et quia illud non est notum et quia [illegible] notatum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Si vero accipiatur [illegible] et non [illegible] secundum ordinem diversarum [illegible] differentiam [illegible] credo in homine et credo quod in omnibus quantitas convenit primo et per se materiae ut rationi susceptivae, et cum dicitur quod non, quia [illegible] [illegible] quod materia separata a forma [illegible] quanta, quod ut dicunt est falsum [illegible] [illegible] habet, scilicet quod si materia posset [illegible] sine forma quod non [illegible] quanta, nego sicut [illegible] [illegible]. Ad [illegible] dicendum quod [illegible] ordinatus [illegible] quod in [illegible] [illegible] et [illegible] cuiuscumque agentis habet per se [illegible] ordinem [illegible] [illegible] ordinem [illegible] non [illegible] [illegible]. Nunc autem [illegible] est quod secundum illos qui ponunt quod deus possit facere materiam sine forma [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de natura et actu [illegible] ad primum agentem quod est deus. Sic [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] quod [illegible] [illegible] sine forma [illegible] et sine materia et non [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod deus non possit facere materiam sine forma et quod [illegible] sit falsum et impossibile, scilicet quod materia sit quanta sine forma, ista tamen [illegible] [illegible] quod si materia posset [illegible] sine forma materia posset [illegible] quanta, quia quantitas [illegible] tantum dependet a forma [illegible] [illegible] ratio eius receptiva quae est materia dependet a forma [illegible] quae ratio receptiva si non dependeret a forma [illegible] [illegible] quantitas. Ad [illegible] dicendum quod [illegible] [illegible] ratio receptiva quarumcumque dimensionum est materia, et cum dicitur quod non, quia per materiam res est indeterminata, dicendum quod [illegible] res per materiam sit indeterminata ad diversas formas [illegible] et ad diversas quantitates, scilicet magnam vel parvam, tamen ista [illegible] non fit per aliud [illegible] a materia, ita quod oportet ponere formam susceptivam [illegible] quantitatis, quia illud quod est subiectum quantitatis quantumcumque [illegible] illud est indifferens ad magnum et ad parvum saltem usque ad aliquem terminum in [illegible] et corporibus. Sed ista [illegible] [illegible] fit per effectivum et formale quod [illegible] effective in ordine ad formam dat tantam quantitatem et non maiorem. Ad [illegible] dicendum quod materia non est quanta nec subiectum cuius esse actu et [illegible] illud [illegible] quod est. Hoc bene est quanta [illegible] ratio receptiva quantitatis [illegible] quantitas dicitur colorata quae tamen non est quod est [illegible] quo. Ad [illegible] dicendum quod [illegible] est ratio augmenti in vivo et in [illegible] eius, scilicet quantitas [illegible] per augmentum, non ut [illegible] vel susceptivum, sed effective, quia si anima in viventibus [illegible] [illegible] ratio receptiva quantitatis [illegible] [illegible] [illegible] saltem secundum [illegible], scilicet quod non viventia non haberent quantitatem. [illegible] [illegible] [illegible] quod illud quod est ratio receptiva in aliquo [illegible] ratio receptiva [illegible]. Ad [illegible] dicendum quod materia non est ratio quantitatis effectiva nec [illegible] [illegible] [illegible] ad quantitatem ut [illegible] esse actu, sed est bene ratio [illegible] receptiva et ad id quod dicitur [illegible]. Dicendum quod accipiendo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non denominat totum. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] denominat totum et sic quantitas [illegible] [illegible] [illegible] denominat totum, quia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quia licet in [illegible] albedo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] hoc non [illegible] ratione [illegible] [illegible]. Sed [illegible] est per [illegible]

magis, scilicet in regione calida sicut est nutritus. ¶ Ad id quod dicitur in secundo quod scilicet quantitas non debetur secundum materiam quia invenitur in celo in quo non est materia et in formis extensis per accidens in rebus naturalibus [illegible] dici primo negando id quod assumitur de celo scilicet quod in ipso non est materia et similiter negando quod in formis aliis a forma hominis inveniatur quantitas sicut in ratione susceptiva quia licet sint extense non tamen sic quod sint ratio receptiva extensionis. Alio modo dicendo quod dato quod per se quantitas in aliis ab homine non debetur soli materie sed in quibusdam sola materia sit ratio receptiva sicut in celo si sit unum quod non habeat materiam in quibusdam vero natura composita in homine non debetur secundum materiam et hoc sufficit ad hoc quod denominet totum. ¶ Ad 13. dicendum quod cum dicitur quod per se illud recipit substantia accidens per quod dicitur sine forme substantialis a sola forma accidentali, non [illegible] quod per se sit quod receptivum est sine utriusque forme. ¶ Sed sufficit quod per se vel per quod dicitur aliquo modo sine unius a sola alterius scilicet effective vel finaliter vel qualitercumque dicitur sine unius a sola alterius, modo dico quod sine quantitatis accidentaliter sine id quod est homo est compositum ex materia et forma substantiali quia tale ens solum est id quod est. Sed illud quod susceptivum sit sola materia. Accipiendo autem sine id quo subiectum recipit [illegible] dico quod materia absolute sed illud quod est sine forme substantialis materia quod ut iam ordine nature preexistit per se vel composita est ratio receptiva quantitatis quia prius ordine nature est materiam preexistere compositum ex materia et forma substantiali quam ipsa recipiat compositum accidens. ¶ Sed quod hoc dicatur ab aliis quia quantitas preexistens aut dicit aliquid diversum ab [illegible] materie aut non. Si non, ergo cum sine accidentis non dicat a sola forma substantiali non per [illegible] precedo modo. ¶ Hec quod sine forme substantialis et accidentis non distinguntur re sed tantummodo ratione sed diversa ratio nichil facit ad [illegible]. Si sic, queritur utrum sit ratio vel absolute non ratio quia ratio non est ratio receptiva quantitatis. ¶ Si absolute aut materia aut forma, non materia quia tunc [illegible] in materia. Si forma aut substantialis aut accidentalis, non accidentalis quia nulla forma accidentalis ut videtur precedit quantitatem in substantia. ¶ Dicendum quod [illegible] quod forma substantialis sit receptiva quantitatis in [illegible] adhuc dico quod [illegible] preexistens non importat aliquid diversum ab [illegible] materie quod sit ratio receptiva [illegible] tamen importat aliquid diversum ab [illegible] materie a quo dependet materia in [illegible] scilicet forma substantialis que una cum materia constituit compositum. Et cum dicitur quod diversa ratio nichil facit ad [illegible] dico quod verum est [illegible] sed diversa ratio [illegible] non requirit [illegible] ad hoc quod sit sine vel receptivum forme substantialis sed ad hoc quod sit sine [illegible] ratio receptiva quantitatis requirit sicut forma substantialis non quidem ut illud quod sit ratio receptiva cum ea sed ut illud a quo dependet et sine quo non posset quantitatem recipere. Et ordo iste quo materia presupponit [illegible] quantitatis non est ordo causalis ad [illegible] sed diversitas dependentiarum [illegible] ad formam substantialem [illegible] dependentiam [illegible] quod recipit in materia. ¶ Ad 19. dicendum [illegible] possumus dicere quod in omnibus sola materia est ratio receptiva quantitatis [illegible] effective [illegible]. Et cum dicitur quod primo quia [illegible] negant materiam in celo et ego dico quod habeat [illegible] ¶ Alio modo possumus dicere quod dato quod in celo ratio receptiva sit forma

.quia sine forme.

et in inferioribus aliis ab homine non composita [illegible] quod in homine ratio receptiva sit alia a materia. Et cum dicitur quod effectus eiusdem debent habere eandem causam dico quod verum est quod debent habere eandem causam sed non eiusdem rationis in speciali omnibus et hoc necessarium est in proposito. Si ratio receptiva in celo sit sola forma et in inferioribus non composita ex materia et forma quia ista non sunt eiusdem rationis in speciali. Sed sufficit quod conveniant in aliquo genere analogo in habendo scilicet similitudinem ad hunc [illegible] ¶ Ad 14. dicendum [illegible] quod licet alie forme substantiales in aliis ab homine sint [illegible] non tamen sunt ratio receptiva quantitatis [illegible] Alio modo dicendo dato quod in homine ratio receptiva quantitatis sit sola materia et in aliis ab homine non composita non tamen aliquid in genere quia ista [illegible] diversitatem rationum in speciali dummodo conveniant in aliquo uno [illegible] sine alicuius generis [illegible] ¶ Ad 16. dicendum [illegible] non [illegible] composito per formam. Sed per solam materiam [illegible] receptive forme substantialis et cum [illegible] dicitur quod [illegible] abiectio unius [illegible] mediatione alterius [illegible] ¶ [illegible] mediatione alterius. Sed magis est ponere [illegible] absentia unius forme. ¶ [illegible] non mediatione alterius [illegible] absentia [illegible] ut [illegible] et [illegible] per solam materiam sit per idem receptiva [illegible] ¶ [illegible] de fatigari [illegible] non est [illegible] quia per ista non denominatur illa que non informantur per ista. Quantitas [illegible] non denominat aliquid ut extensum nisi quod informat vel ut totum ratione partis vel [illegible] et [illegible] non est extensa ut [illegible] extensione [illegible] ut totum quia [illegible] non [illegible] Sed bene [illegible] isto modo extensum et fatigari [illegible] non [illegible] ¶ Ad 18. dicendum [illegible] convenit homini et bruto. ¶ [illegible] ad id quod formaliter importat [illegible] quia quantitas est eiusdem rationis in utrisque. [illegible] ad id quod [illegible] ratio receptiva quantitatis posset ad hunc [illegible] quod uniformiter [illegible] in utrisque [illegible] quod forma unius sit extensa sicut forma alterius. ¶ [illegible] quia forma bruti sit extensa [illegible] non [illegible] quod [illegible] sit ratio receptiva quantitatis. Sed quia [illegible] dependens et [illegible] ¶ [illegible] ad id quod est [illegible] quantitas et per [illegible] uniformiter convenit eius motui locali quia aliquam unam [illegible] aliquam [illegible] sub quo [illegible] diverse partes. [illegible] ¶ Sed [illegible] unam [illegible] et si dicatur quod non [illegible] aliquo accidente [illegible] ¶ Contra quia [illegible] quantitatem in est [illegible] diverse partes [illegible] aut [illegible] accidente. Si primo modo [illegible] scilicet quod unum et idem accidens et una et eadem [illegible] diversas partes. ¶ Si secundo modo [illegible] infinitum quia de illo accidente [illegible] utrum insit [illegible] et sic in infinitum. ¶ Ad 19. dicendum quod soli quanto convenit

motu [illegible]. Sed ad hoc quod aliquid moveatur per accidens
non oportet quod sit quantum nec per se nec per accidens sed sufficit
quod sit alicuius quanti. Secundo patet de puncto et sic est de anima
rationali. ¶ Ad 19. dicendum quod licet cum quantitate anima ex-
tendatur non tamen sequitur quod illud quod est causa perfecta animae
sit causa perfecta quantitatis, quia cum quantitas in plus se habet quam
anima non oportet quod perfecta causa quantitatis sit illud quod in plus
se habet quam id quod est perfecta causa animae. Et ideo si ita esset
ut ipsi imponunt michi quod in homine esset perfecta
causa quantitatis hominis non tamen sequitur quod esset perfecta
causa quantitatis in omnibus. ¶ Secundo quod est causa animae
est causa quantitatis alicuius accepti. Unde et modo si in homine
est causa quantitatis humanae est et causa quantitatis alicuius loquendo.
¶ Sed non oportet quod illud quod est causa animae sit causa quantitatis
[illegible] et in sua [illegible] accepti. Et hoc est necessarium de com-
passione quae convertitur [illegible] quia non oportet quod id quod est
causa illius passionis [illegible] sit causa illius passionis
[illegible] in quocumque. ¶ Ad 20. dicendum quod corpus quod est
[illegible] actu est secundum tres dimensiones [illegible]
secundum actionis dicitur suppositum eius actu ~~est secundum~~
~~tres dimensiones~~ [illegible] accidens sed accidens secundum pro-
rationem receptivam non oportet. Unde notandum quod ista ratio procedit
ex duplici deceptione quia sunt duae aliae quantitates nam
quando dicitur sic quantitas consequitur materiam compositam ratione
formae est alia quantitas procedendo a pluribus causis [illegible]
ad unam. Nam quantitas consequens materiam compositam [illegible]
consequitur aut ratione materiae aut ratione formae aut ratione
utriusque. Aliter si dicatur sic quantitas consequitur materiam com-
positam ratione formae, quia forma est ratio receptiva eius,
non sequitur, immo procedit a pluribus causis [illegible] ad
unam [illegible] forma [illegible] causa [illegible] in [illegible]
[illegible] et [illegible] dicitur quod quantitas in
[illegible] et figura [illegible] est [illegible]
formae ut [illegible] formae. ¶ Ad 21. [illegible]
dicendum quod illud accidens [illegible] alicuius formae duplex
est [illegible] manens et transiens [illegible] [illegible]
est [illegible]. Transiens [illegible] farina et aqua [illegible]
in [illegible]. Modo dico quod quando dicitur quod aliquid [illegible]
remota [illegible] est [illegible] transiens. Nam
[illegible] permanentis in effectu [illegible]
aliquid [illegible] est remota [illegible] secundum [illegible]
[illegible] potest accipi ut [illegible]
actu opposito [illegible] effectui. [illegible] si [illegible] quod semen
arboris est in potentia remota ad formam [illegible]
vel semen [illegible] vel plantae cuiuscumque ad formam bovis
vel asini. Modo [illegible] non [illegible] remota [illegible] ad [illegible]
quia [illegible] secundum id quod est non habet [illegible] rationem
[illegible] sed permanentis. Si [illegible] dicatur quod
in materia [illegible] remota hoc est [illegible]
[illegible] alio quodam ordine ut si dicatur quod
materiae quantitate [illegible] figura et [illegible] figura in [illegible]
sic vel sic movi [illegible] remota
ad [illegible] est [illegible] quantitate
[illegible] alio receptivo [illegible] et hoc est [illegible]
quia hoc est quod [illegible]. ¶ Secundo et non quod forma [illegible]
per prius perficit materiam quam quantitas accidens non secundum ordinem
susceptionis ita quod forma sit ratio receptiva materiae
cuiuslibet accidentis sed secundum ordinem dependentiae
quia cum materia dependeat a forma [illegible] per prius
[illegible] etiam quam quantitas accidens a quo non in dependet.

¶ Ad 22. patet ex dictis. Nam [illegible] est quod [illegible] eadem est
in [illegible] receptiva [illegible] quam ad hoc quod non est [illegible]
[illegible]. Sed quodam ordine dependentiae ut dictum est.
¶ Ad 23. dicendum quod ad hoc quod aliquid diffiniatur per alterum
non oportet quod sit magis notum eo quod diffinitur per ipsum quantum
ad quia. Sed sufficit quod sit plus notum illo quantum ad [illegible]
[illegible] loco de diffinitione [illegible] est a posteriori et per causam
[illegible] quod licet [illegible] non sit plus notum [illegible] composito vel aliis
[illegible] in [illegible] tamen est plus nota quam quod sit [illegible] [illegible]
[illegible] in composito. ¶ Ad 24. dicendum quod entitas [illegible]
est entitas compositi ratione tamen partis. Sed [illegible] quod est
entitas [illegible] ut [illegible] receptiva est [illegible] ¶ [illegible]
[illegible] quod non [illegible] secundum [illegible] non est [illegible] immo
[illegible] ut [illegible] receptiva. [illegible] non sit [illegible] ut suppo-
[illegible]. ¶ Ad 25. dicendum quod homo [illegible] se habet
[illegible] et ossa [illegible] ¶ Sed quod hoc [illegible] carnem ossium [illegible]
[illegible] partes [illegible] non [illegible]. Sed ratione huius [illegible] vesti-
gamus secundum [illegible] formae et [illegible] ex quibus [illegible]
et [illegible] nos [illegible] Sed ratione [illegible] nobis
per [illegible] attigimus.

Ad [illegible] sic [illegible] quod numerus non sit forma
[illegible] quia [illegible] quod dicitur formam [illegible] non advenit aliud
[illegible] mutationem. Sed numerus advenit alicui
[illegible] mutatione [illegible] [illegible] ponitur quod fiunt
[illegible] de novo [illegible] [illegible] novus
numerus advenit [illegible] de novo [illegible] [illegible]
[illegible] ¶ [illegible] quia quod [illegible] ad [illegible]
[illegible] dicitur formam [illegible]. Sed numerus est [illegible] ad
[illegible] quantitatis [illegible]. ¶ [illegible] ad [illegible] quaestionis
est notandum quod sunt tria facienda. Primum est videre utrum numerus
addat ad [illegible] quantitatis [illegible] diversum realiter ab eis. Secundum est
videre quale [illegible] habet numerus. Tertio ad propositum.
¶ [illegible] ad primum [illegible] quod non dubitatur quin numerus habeat
¶ [illegible] ut [illegible] multitudo quia [illegible]
[illegible] adhuc invenitur in [illegible] [illegible]
[illegible]. Sed quantum ad hoc est [illegible] dubitatio utrum numerus
dicat aliquam entitatem realiter differentem a quantitate. Et circa
hoc sunt duo facienda. Primum est ostendere quod numerus dicitur aliqua
quantitate realiter differentem a quantitate continua.
Secundum est ostendere quod addit quantitas discreta super continuam.
Primum ostendo ratione duplici primo sic. Quia ille duae quanti-
tates [illegible] [illegible] una invenitur plus realiter
[illegible] quod invenitur plus in alia. Sed quantitas continua
et discreta sunt huiusmodi [illegible]. Maior patet. [illegible]
quia divisa quantitate continua in plures partes non minuitur
[illegible] plus quam ad rationem quantitatis continuae quam [illegible]. Quia
omnis [illegible] partes non [illegible] ad longitudinem quantitatem.
¶ Sed [illegible] plus [illegible] quantitas discreta quia [illegible]
quam [illegible] quod sic forma [illegible] [illegible] secundum quantitatem
continuam attenditur vel secundum longitudinem vel secundum latitudinem
vel secundum profunditatem plus vel minus secundum quantitatem discretam
secundum plura vel pauciora. Sed [illegible] habere plura divisio continui
quam [illegible] et non habere longitudinem latitudinem vel profunditatem [illegible].
¶ Sed ad [illegible] dicere quod habere plura vel pauciora
divisa quantitate continua non est habere aliquid diversum a
quantitate continua. Sed est habere indivisibilia quantitatis continuae
hoc non valet quia partes [illegible] quantitatis continuae sunt partes
[illegible] quantitatis discretae. Et ideo diviso continuo non
[illegible] plura indivisibilia quantitatis continuae et plures
partes [illegible]. Sed [illegible] maius [illegible]

discreti habens partes plures quam continuum maioris equalis longitudinis sit maior numerus ratione finita, licet non fiat maior longitudo in quo invenitur maioritas in uno illorum totorum non continue maioritate in alio.

¶ Secundo sic quia iste due quantitates quarum una habet partes alterius rationis quam alia differunt ratione. Sed quantitas continua et discreta sunt huiusmodi quia una earum habet partes ab invicem divisas ratione, alia vero habet partes indivisas ratione, ergo etc.

¶ Ad primum [illegible] videndum quod addit continuum supra unum quod convertitur cum ente. ¶ Secundo quod addit numerus [illegible] supra unum quod est principium numeri in genere quantitatis principium numeri supra continuum. Tertio quod addit numerus supra unitates. Quarto quod addit totum discretum supra totum continuum sive quod dicitur unum ab eo.

¶ Quantum ad primum sciendum quod continuum et unum quod convertitur cum ente se habent sicut strictius et amplius, saltem sicut analogum, nam unum quod convertitur cum ente dicit indivisionem in quolibet entium, continuum autem dicit indivisionem in determinato ente.

¶ In hoc tamen videtur differre ab uno quod convertitur cum ente secundum id quod non potest facere vel importare. nam unum quod convertitur cum ente accipitur privative scilicet per privationem divisionis, continuum autem [illegible] positive accipitur [illegible] et compositum et secundum [illegible] compositum dicitur in divisione partium quantitatis vel compositionem.

¶ Unum vero quod est principium numeri addit supra continuum alterius acceptum contra partem aliquotam totius discreti. nam ¶ continuum alterius acceptum non importat partem aliquotam alicuius discreti. Sed importat habere partes indivisas ab invicem. Unum vero ut dictum est quod est principium numeri importat contra aliquotam partem totius discreti. quod patet quia id quod respondetur ad questionem per quot [illegible] aliquotum. Sed cum queritur quot sunt respondetur unum vel duo vel tria et constat quod [illegible] respondetur unum quod est principium numeri. Ergo unum quod est principium numeri dicit aliquotum partium ad quantum discreta. ¶ Sed non dicitur aliquotum quod est unum. Ergo unum quod est principium numeri dicit aliquot partes ad quantum discreta. Sed non dicit aliquotum quod est totum discretum, sed dicit aliquotum partem totius discreti, et quibusdam dicitur et videtur quod quantitas discreta [illegible] invenitur in omnibus et per consequens unum quod est principium numeri invenitur in omnibus ita quod secundum hos unum quod est principium numeri super unum quod convertitur cum ente in quocumque genere non addit nisi contra aliquotam partem totius discreti, cum igitur dicimus angelus esse unum [illegible] ad quantum discreta dicitur illum angelum esse ¶ aliquotam partem totius multitudinis angelorum. Unde hoc quod dicitur convertitur [illegible] cum ente [illegible] in divisionem entis cum attribuitur. Et dixi etiam quod convertitur [illegible] cum ente quia secundum opinionem que dicit quantitatem discretam inveniri in omni ente utrumque unum convertitur cum ente. Secundo et unum secundum opinionem [illegible] unum quod est principium

numeri dicit differre ab uno quod convertitur cum ente / inveniretur in omni ente. Unum vero quod est principium numeri in determinato ente scilicet in genere quantitatis dicitur differre. ¶ Secundo differt in hoc quod unum quod convertitur cum ente videtur importare [illegible] in divisione. Unum vero quod est principium numeri importat ¶ aliquotam partem totius discreti ut dictum est. ¶ Quantum ad tertium scilicet quid addat numerus supra unitates dico quod numerus nihil aliud addit supra unitates nisi quod addit totum supra suas partes integrales / [illegible] questione [illegible] si sola materia et forma [illegible] partes ¶ similes in homine [illegible]. ¶ Quantum ad quartum dico quod totum discretum addit supra totum continuum has partes scilicet divisas et per hoc differt ab ipso. ¶ Sed contra [illegible] sicut in aliis rebus multitudo se habet ad unumquodque illorum multorum ita ut videtur multitudo quantitatis discrete ad quantitatem continuam. Sed aliter in aliis a quantitate discreta multitudo non facit formam diversam a forma uniuscuiusque istorum multorum. ergo etc.

¶ Secundo sic quia multa [illegible] replicatur supra se ipsum. Sed numerus [illegible] replicatur supra se ipsum, ergo numerus non dicit ad rem diversum a [illegible]. [illegible] quia non solum dicimus duo tres [illegible] ¶ Sed et dicimus duos binarios et tres [illegible] realiter divisum a partibus [illegible] quod in numeris esset processus in infinitum [illegible] duobus continuis.

¶ Sed hoc est falsum ergo etc. [illegible] quia [illegible] duobus unum illorum est una res et aliud illorum est una alia res et [illegible] ista [illegible] binarietas est una res et eadem ratione binarietas illorum duorum est una res alia ab istis duobus. eadem ratione [illegible] est quedam alia res divisa ab istis duobus et a binarietate eorum [illegible] est quarta res, et ista quaternitas erit quinta res et sic in infinitum.

¶ Ad primum istorum dico quod secundum illos qui ponunt quantitatem discretam inveniri in omnibus [illegible] quia secundum eos in omnibus [illegible] multitudo dicit quoddam totum discretum divisum ab unoquoque istorum et secundum eos unumquodque illorum secundum quod [illegible] acceptum est in diversis generibus [illegible] homo in genere substantie et albedo in genere qualitatis. Sed id quod quantitas unumquodque eorum contra aliquotam partem discretam [illegible] ad quantitatem / secundum autem contrariam opinionem dico quod in aliis a quantitate discreta multitudo non facit [illegible] ab unoquoque istorum multorum vel [illegible] formam [illegible] quia in illis non invenitur maioritas in multitudine nisi sit maioritas in perfectione vel intensive vel extensive [illegible] in [illegible] ubi dicit [illegible] dicere plus de perfectione [illegible] in pluribus [illegible] in una sola / extensive / non sic autem est de quantitate continua et discreta. nam [illegible] discreta quantitas [illegible] hoc quod sit maior perfectio sit maior longitudo quia discreta quantitate [illegible] in plures partes non est [illegible] maior longitudo [illegible]

continuum et plura divisa. ¶ Ad 2m dicendum quod non oportet replicari secundum se ipsum replicatione realiter, sed bene oportet replicari secundum se ipsum replicatione secundum comparationem. Et ad 1m quod dicitur 2o, dicendum quod quando dicitur quaternarius potest dividi in duos binarios, ut 2 et 2, et ternarius, dico quod quaternarius non primo realiter dividitur in duos binarios distinctos realiter a quaternario, quia unitates vel distinctae aliae non sunt in actu a quaternario, et ideo replicatio illa quando dicitur quod 9 dividitur scilicet in 3 ternarios, vel quando dicitur 3 ternarii idem est, et unitates ternariorum non differunt realiter a novenario, et sic de aliis. ¶ Ad 3m dicendum quod si realitas totius esset quoddam distinctum ut quaedam pars a realitate partium aliarum, tunc in infinitum compositio ex divisis realiter totius et partium. Unde sic philosophus docet in 7o Metaphysicae: si enim totum componeretur ex istis partibus et aliqua totalitate talis partibus, quod altera totum et iterum quaereretur de illo toto utrum componeretur ex quadam totalitate et aliis partibus et sic in infinitum. Et ideo realitas totius non se habet ad realitates partium sicut includens aliquid ex quo fit plures partes; sed sic includens utrumque perfectum a quibus istarum, et ideo ternarius et ternarietas ipsa differunt realiter a quibus unitatibus in quantitate continua. Ideo plures numeri cum parte, et ideo realitas illa cum realitate partium scilicet trium unitatum non facit quaternarium. Sic nec realitas totius compositi ex materia et forma differt a realitate partium materiae et formae ex qua componitur, quod de toto differt a composito ex materia et forma unum non quaerendo in infinitum in talibus realitatibus. ¶ Ad 4m autem dicendum scilicet quando ad unitatem numeri differt aliquid quod nulla unitas habet et hoc probat. Dico primo sic: quia simpliciter plura non sunt unum, sed numerus dicit simpliciter plura, ergo etc. Aliter minoris quia plura numero sunt simpliciter plura, puta plures homines et lapides. Sed numerus dicit plura numero, ergo etc. ¶ 2o sic, quod componitur unum aceruus numero in diversis sortibus quorum unum est ultra mare et alterum est in Ianua (?), sed si numerus haberet super unitatem unitatem aceruus esset in diversis sortibus quorum unum est ultra mare et alterum est quaternarius qui secundum te est unum aceruus simpliciter possit esse in duobus hominibus quorum unus esset ultra mare et alius citra, ergo etc. ¶ 3o sic: quod unitates non magis sunt unum in numero quam si non essent in numero, sed si numerus diceret aliquod unum super materiales unitates haberent unitatem in numero quam si non essent in numero, ergo etc. Maior videtur patere, quia illud totum in quo partes non habent maiorem unitatem quam si non essent in toto non habet unitatem simpliciter. Minor est facilis, patet ut videtur, quod si congregarentur 6 homines ut videtur non haberent maiorem unitatem ut sunt partes senarii quam si congregarentur quilibet per se. ¶ 4o sic: quod unum aceruus numero est in uno solo numero, ergo numerus senarius numero est in uno solo numero, sed solum senarius sunt sex numero, ergo unum numero erit sex numero vel saltem sequitur quod unum aceruus numero erit in sex solis diversis numero. Et si dicatur ad hoc quod numerus non est unum numero, contra: quia quod non est unum numero non habet unitatem realem, quando unum secundum se et unum secundum hoc quod est unum secundum rationem, sed secundum te numerus non est unum numero, ergo numerus non habet aliquam unitatem realem. Sed hoc stare non potest propter rationes quia quod nulla unitate reali habet nullam entitatem habet, quia ens et unum convertuntur. Sed numerus habet entitatem realem, cum sit in genere 4o Praedicamentorum. ¶ 2o sic: quia secundum philosophum 4o Metaphysicae senarius non est bis tria, sed semel sex; sed semel sex importat unitatem eius cui additur, ergo numerus dicit aliquid unum simpliciter. ¶ 3o sic: quia accepto 3o numero uno signato, puta accepto hoc senario, quaero utrum sit unus senarius numero aut non. Si sic, ergo in hoc senario est aliquid unum numero, sed quod est unum numero est simpliciter unum, ergo etc. Si non, ergo hic senarius est plures senarii, sed plures senarii comprehendunt 12, ergo hic senarius comprehendit 12, quod est impossibile et contra quod hic senarius est unus numero, ergo contra quod est unum secundum rem simpliciter. ¶ Sed contra hoc possit sic obici, quia quod est unum numero est per se numerus, sed secundum te hic senarius est unum numero, ergo hic senarius est per se numerus, sed per se numerus non est numerus, ergo etc. ¶ Si dicatur ad hoc quod senarius non est per se numerus qui est senarius, hoc est per se numerus materialis, puta duodecenarius etc. Sequitur quod hoc verum duodenarius dividitur in duos senarios et eadem ratione est ternarios et 3 quando numerus replicabitur realiter supra se ipsum quod est contra primam. Ad hoc dicendum quod secundum te loquendo unum numero quod est per se numerus non est numerus unus numero; hoc est unum numero quod est per se numerus, non est numerus unius numeri. Et ad est unum quantum numero tale quod est in multitudine in plura numero quod est unum numero quod est per se numerus quod ideo dico quod est unum numero, puta unum lignum quod est per se numerus possit dividi in duo ligna. Sed secundum divisionem rationem non est unum lignum numero quod est per se unum per se numeri 4o 18o et sequitur si poneretur quod numerus est unum quod est primum numerus, sicut in aliis rebus a qua etc. Quod unum quod est per se numerus in quantum hoc sic non est aliquis numerus. Hoc est ad omnes individuales in plures unitates, puta unus angelus vel una anima et sic de aliis. Unus autem numerus non est unum numero quod est per se numerus loquendo de re, sed hoc secundum si concipiatur possit dividere unum numero in 2 numeros, verbi gratia numeros secundum quod sunt plures, puta duo denarii in 2 ternarios vel in 3 ternarios. ¶ Ad primum quod dicitur ab aliis, dico quod partes numeri sunt simpliciter distinctae per oppositum ad unitatem, quia continua sunt simpliciter diversa. Sed cum hoc stat quod constituunt unum simpliciter distinctum, unde ista eadem duo stant simul plura quae simpliciter et unum distinctum simpliciter constitutum ex hiis, scilicet quod unitas perfectio simpliciter toti tota cum pluralitate domus sicut lapides. ¶ Ad 2m dicendum quod illud non videtur aliquid valere nisi ad inducendum quaedam admirationes, quia non est inconveniens plura quae sunt distantia constitutive unum distinctum simpliciter, nec est inconveniens unum ens distinctum in pluribus sortibus simpliciter distantibus. ¶ Ad 3m dicendum quod non oportet materiales unitates, si non haberent aliquam constitutionem unum distinctum, non haberent

tale unitatis totalis constitutum ex eis secundum quod habent. Sed unitates
continuitatis quas unaquaeque habet mixte partibus hic sunt
esse in toto sicut non secundum quod lapides habent in toto parte
constituto ex eis quod non haberent. Sed non haberent ap-
titudinem ad constitutionem totius. ¶ Ad 2m dicendum quod non
est inconveniens quod unum actum numero discretum sit in
pluribus speciebus numeri continuis quia unitas discreti stat
cum pluralitate divisorum continuorum nec ex hoc sequitur quod
unum numero sit .6. numero sed sequitur quod unum discretum
numero componitur ex .6. continuis et iste tenetur est quod
numerus habet unitatem secundum cuius unitatem sunt due opiniones
quarum est quod dicunt numerum habere unitatem a quantitate continua divisa in
quod eadem unitas est numeri et quantitatis continue ex cuius
divisione causatur et quod eadem unitas specifica est unitas
utriusque sed in hoc ut dicunt differunt quia continuum et eius unitas
importat copulationem partium, alterius aliquid tamen quem
¶ Sed unitas numeri importat privationem copulationis
et habet quadrupliciter ... sic. quia si numerus non
haberet unitatem a continuo numerus non esset simpliciter unus cum
partes eius sint simpliciter divise. Sed numerus habet
simpliciter unitatem. ergo etc. ¶ 2o sic. quia numerus et continuum non
differunt nisi sicut unum et plura una et per consequens non differunt
nisi sicut album et alba. Sed album et alba non differunt specie
ergo unum continuum et unus numerus non differunt specie et per consequens
habent eandem unitatem specie. Sed unitas secundum speciem
reducitur in ... ad aliquid unum numero ergo unitas
... numeri et continui sit eadem ¶ 3o sic quia mensura et men-
suratum sunt eiusdem rationis. Sed unum numero quod est continuum
est mensura numeri ergo continuum et numerus sunt eiusdem rationis.
Sed que sunt eiusdem rationis sunt eiusdem speciei et sic idem quod prius.
¶ 4o sic quia sicut magnum et parvum in magnitudine
ita multum et paucum in multitudine. sed magnum et parvum
in magnitudine non differunt specie ergo nec multum et paucum
in multitudine et per consequens maior et minor numerus non differunt
specie sed hoc esset, nisi numerus haberet unitatem specificam ab
unitate continui ergo etc. Sed illud non potest stare propter
... primo quia numerus non est unus ista unitate que non est
actu quia est numerus. Sed unitas continui ¶ Ex cuius
divisione consurgit numerus non est actu quando est numerus
quia tamen fit divisio non manet continuum nec unum
actu quantum ad illud continuum quod prius erat actu. et ideo
dico quod quantitas et unitas manent in partibus
totius divisi. Sed non manet unitas totius di-
visi ergo etc. Minor probata est. Maior de se patet. quia
unitas uniuscuiusque est actu quando ipsum est actu.
¶ 2o sic. Si ab eadem unitate formaliter haberet continuum et
discretum unitatem, tunc formaliter unitas continui et discreti
esset eadem. Sed hoc est falsum ergo etc. consequentia patet. probatio falsitatis
consequentis quia illa unitas que non competit secundum se illo
¶ ... cuius est unitas plura continua non est eadem cum
illa unitate que competit secundum se illo cuius est u-
nitas plura continua. Sed unitas continui non competit
secundum se ... cuius est ... plura continua. ... autem numeri
competit secundum se illo cuius est unitas plura continua
ergo etc. ¶ 3o sic quia si esset eadem unitas specifica
continui et numeri consurgentis ex divisione continui tunc eadem
esset unitas specifica binarii et quaternarii et sic
deinceps. sed hoc est falsum ergo etc. consequentia patet quia

ex binario et eadem continui pars per divisionem causari dicitur nu-
merus quaternarius et sic deinceps secundum quod plus procede-
ndo. ergo si eadem esset unitas specifica continui ex cuius divi-
sione causatur numerus et numeri sequitur quod eadem esset unitas
specifica diversorum numerorum. falsitas consequentis patet per philosophum
.10. methaphysice ubi dicit quod quelibet unitas subtracta vel addita va-
riat speciem numeri et .8. ... ubi dicit quod forme sunt sicut
numeri. quia sicut quelibet differentia subtracta vel addita variat
speciem. Sic quelibet unitas subtracta vel addita variat speciem
numeri. ¶ Ad istas duas rationes ... dicunt
illi de alia opinione quod unitas continui vel ipsum continuum
et numerus non differunt per se. sed per accidens quia unum corpus
dicitur ad positionem scilicet continuum quia dicitur copulatum ad aliquid
tamen ut dictum est. Sed numerus dicit privationem eius.
¶ Sed ista ratio est impossibilis primo quia duo genera in
specie non est per privationem ... dictum. sed est semper
per differentias positivas. quod autem est dictum quod continuum differt a
discreto quia continuum dicit positionem et discretum privationem.
¶ 2o quia actio positiva terminatur ad aliquid positivum. Sed divisio
continui est actio positiva. quia divisio continui terminatur ad discretum
ergo discretum quod consurgit ex divisione continui dicit solum
privationem ¶ 3o quia duo genera in specie non sunt per differentias
accidentales. Sed ... sunt per se. Sed duo quantitatis in continuum
et in discretum sunt duo genera in se ergo ... est dicere quod
continuum et discretum differunt per accidens. Exemplum patet
vero. ... quod ponit quod continuum et discretum
et unitas utriusque differunt sicut quid et habitus. quia
sicut duo genera in se non sunt in privationem ... et habitum
ymo sunt ... in diversas differentias positivas. nullius
generis est differentia privatio ¶ Ad primam ergo inductum
ab eis dicendum quod partes numeri sunt simpliciter divise quantum
cum totum discretum constitutum ex eis est simpliciter
unum discretum et ista duo stant sicut patet dictum est.
¶ Ad 2m dicendum quod continuum et numerus non differunt sicut se-
cundum unum continuum et plura una continua. Sed secundum unum discretum
constitutum ex pluribus unitatibus continuis est ... plura continua
ex quibus constituitur et ista est differentia totius integralis et
partis ex quibus integratur. differentia autem que est inter continuum
et plura una continua est differentia que est inter partes subjec-
tivas et totum universale. nam plura una continua se habent
ad continuum unum absolute acceptum sicut partes subjective
ad totum universale. sicut plura alba comparantur ad album
absolute acceptum. unde sicut quod plura continua possunt
comparari et ad continuum ... acceptum sicut partes subjective
ad totum universale et sic non differunt specie unum continuum absolute
acceptum et plura continua ¶ Alio modo possunt comparari plura
continua ad unum discretum constitutum ex eis sicut partes
integrales ad totum integrale et tales partes
comparate ad totum unum non habent unitatem eiusdem
speciei. quia alia est species totalis discreti et sic unitatis
quam sit species continui et sic unitatis. ¶ Ad 3m dicendum primo
quod non oportet quod mensura et mensuratum sint eiusdem rationis specie
specialissime. et dato quod unum quod est principium numeri esset
mensura numeri secundum rem ad huc non sequeretur quod esset
eiusdem speciei specialissime. ¶ 2o dicendum quod unitas que est principium
numeri non est eius mensura nisi quantum ad notificationem inquantum
per quandam repetitionem unitatis innotescit quantitas con-
tinua. ¶ 3o quia vocando mensuram quod aliquotiens vel

aliquotiens acceptum reddit totum quia pars uniformis cum alia parte totius potest dici mensura dato quod non esset uniformis cum toto. ¶ Ad 2m dicendum quod quantum ad hoc est simile de paruo et magno in magnitudine et de multo et pauco in multitudine quia sicut magnum et paruum est per comparationem magnitudinis ita multum et paucum secundum paucos multis. Sed quantum ad hoc non est simile quia sicut magnum et paruum consequuntur eandem speciem in magnitudine in multum et paucum consequuntur eandem speciem in multitudine unde non sequitur quod si eadem magnitudo specie est magis et minus quod eadem multitudo specie sit multa et pauca. Et ideo est aliter dicendum quod numerus habet unitatem speciei et unitatem numeralem unitatem quidem speciei habet ex se ipso formaliter quia unaquaeque non specificatur secundum quod est formaliter talis non est talis specie sed per illud per quod comparatur alicui quod sit talis speciei comparatur secundum quod sit unius speciei et cetera. ¶ Alii dicunt ad unitatem numeralem si ita est ut quidam dicunt quod unaquaeque res se ipsa formaliter est una numero et non per aliquid aliud tunc numerus se ipso formaliter sicut per suam causam est unus numero et non solum unus specie. Sed si ita est ut quidam dicunt quod omne accidens habet unitatem numeralem a suo subiecto tunc dicendum quod iste numerus habet unitatem numeralem ex unitate subiecti. In quo unus numerus numero est per has partes singulares eiusdem numeri. quamuis dubium sit de hoc scilicet utrum una quaelibet res sit una numero se ipsa formaliter aut per aliquid additum iterum in sequenti questione. ¶ Sed contra hoc quod dictum est potest obici dupliciter primo sic quia unum numero est pars numeri sed pars numeri est numerus ergo non est dare aliquem numerum unum numero. ¶ 2o sic quia ut videtur secundum numerum se partes eius. sed partes numeri non sunt unum numero et per consequens nec numerus. ¶ Ad primum istorum dicendum quod pars numeri est unum numero et tamen unum numero non est numerus. ¶ Ad aliud est unum numero quia unum numero distinctum et tale numero unum non est pars numeri sed est ipse numerus. ¶ Ad 2m dicendum quod licet partes numeri non sint totus numerus in nunc sunt totum secundum ipsius numeri. ¶ Sed ista [illegible] contra quod dicitur secundum unitates numerales quae [illegible] cuiuslibet ipsorum sunt eaedem secundum numero ipsius numeri. in quo dualitas quae est [illegible] partes ipsius numeri non facit dualitatem secundum ipsius numeri. ¶ Sed dualitas dicitur partium numeri a dualitate partium ipsius numeri. ¶ Alii dicunt ad 2m principale scilicet quantum ad quod [illegible] scilicet numerus dicitur forma albedinis. Dicendum quod sic. et hoc patet dicitur primo quia est sicut prima albedo. sed sicut prima albedo dicitur forma albedinis et cetera. ¶ Sed contra illud sed quod [illegible] ad ad se et non ad aliquid dicitur forma albedinis. Sed numerus est huius et cetera. patet in multis quia x. homines per comparationem ad aliquid. Sed in se [illegible] ¶ Sed contra hoc patet aliter scilicet quia mensura et mensuratum dicuntur relatiue. Sed ut videtur numerus dicitur mensura uel mensuratum et cetera. ¶ 2o sic quia unum quod est primum numeri saltem dicitur mensuram et numerus dicitur mensuratum per eandem mensuram et ut dicitur numerus et unum quod est primum numeri dicuntur relationes. ¶ Ad primum istorum dicendum quod mensura potest dici dupliciter uno modo in se scilicet id quod aliquid est quantum uel quantum. et mensura dicitur [illegible] non dicitur relatione formaliter. sed potest dici id quod est fundamentum relationis et dicitur relatiuum fundamentaliter. ¶ Alio modo potest dici mensura ipsa habitudo id est scilicet per quod ab

extrinseco mensurat aliud secundum per unam partem mensurationis ex tunc est et mensura quantum ad id quod est non dicitur relationem formaliter nec dicitur relatiuum formaliter sed fundamentaliter ymmo dicitur ad aliquid denominans ad aliquid extrinsecum denominatiue ad aliquid extrinseca denominatione prout tactum est in principio questionis in quinque de distinctione praedicamentorum. Sed bene ad hoc sequitur relatio uel realis uel rationis. ¶ Ad 2m dicendum quod licet unum quod est primum numeri dicatur formaliter mensuram saltem quantum ad habitudinem quam mensura importat nec tamen numerus dicitur formaliter mensuratum quantum ad habitudinem quam mensuratum formaliter importat. Sed unum quod est primum numeri dicit aliquotam partem discretam ut dictum est. numerus uero dicitur totum discretum resultans ex talibus partibus. ¶ Ad rationem in oppositum dicendum quod numerus non aduenit alicui sine eius mutatione uel secundum totum uel secundum partem uel saltem sine noua creatione et tunc dico quod ex talibus tribus hominibus si de nouo crearetur ¶ quartus nouitas est in isto numero saltem quantum ad partem scilicet quantum ad illum qui est nouiter creatum:—

Postea queruntur duo de esse in generali praedictorum. Primum pertinet ad mensuram suam et quae est utrum esse corporis mensuretur tempore. ¶ Secundum pertinet ad alterationem eius et est utrum in qualibus alterationibus sint infinitae formae uel differentes si terminentur et intensio et cetera.—

Ad primum sic arguitur quod esse corporis mensuratur tempore quia aut mensuratur aeternitate aut aeuo aut tempore non autem aeternitate quia ista est propria mensura solius dei nec aeuo quia aeuum est mensura incorruptibilium. Relinquitur ergo quod mensuratur tempore. ¶ Oppositum quia tempus est mensura successiuorum. Sed in esse corporis non est aliqua successio ergo et cetera. ¶ Dicendum ad euidentiam istius questionis sciendum quod ista quaestio dicit mensuram respectiuam duarum quantitatum una scilicet quae est quantitas formaliter mensurata alia quae est extrinseca per quam mensuratur extrinsece et denominatur denominatione extrinseca. Verbi gratia pannus quae mensuratur ab ulna respectu quantitatis quae formaliter est quantus et respectu quantitatis ulnae quae mensuratur extrinsece. Et aliquid de duratione id est quod duratio accipitur in hac quaestione. Verbi gratia calefactio formaliter facta mensuratur quia formaliter dicitur duratio eius tanta et [illegible] quodam extrinseco et propter hoc respicit quantitatem extrinsecam scilicet quantitatem motus primi mobilis. sed quantum mensuratur mensuratione extrinseca et sic hic denominatur dicitur duratio uel mensura corporis mensuralis uel annualis et sic de aliis. ¶ Hoc ergo praemisso circa istam quaestionem sciendum duo primo primum videndum de quantitate extrinseca talis esse corporis. Utrum scilicet quantitas eius sit successiua uel non et quod sit ista sicut sit successiua sicut non. ¶ Secundo videndum de quantitate extrinseca et de mensura extrinseca talis esse. ¶ Alii dicunt ad primum sciendum quod in generali duplex est duratio quaedam successiua et quaedam non successiua non successiua sicut aeternitas et aeuum et nunc temporis discretum et nunc temporis continuum. Duratio successiua diuiditur in duas scilicet in continuam et discretam. Duratio autem media duratione successiua et non successiua sicut patet de se quia ex hoc ipso dicitur quod una existentia sua habet successionem intrinsece alia autem non. Dico autem ex natura sua. quia si aliquid succedat alicui per accidens et non ex natura sua tunc non propter hoc sic duratio successiua ut si verbi gratia existentia alicuius quanti succedat alicui mediante [illegible] et alicuius per successionem unius et successionis

alias non est per se successio. quia quod est de se sic possibile stare in eodem et similiter dico de intelligentie quia duratio in eadem quod in se nullam habet successionem habet existentie quod potest coexistere alicui durationi successive vel sic eternitas coexistit toti tempori et nunc temporis discreti potest coexistere cuius tempori. duratio non mensurans successionem continuam et discreta est quia successio continua consistit in successione successiva eius de actus motus et hec vocatur proprie locus motus cuius duratio est successiva continua que pertinet ad tempus continuum. duratio successiva discreta consistit in successione successiva actuum diversorum actuum in oppositis quorum [illegible] sua successione est mensura [illegible] in actibus intellectus. quorum unus succedit alteri quibus cum in se tempus successio est totalis et ista duratio pertinet ad tempus discretum. nec solum est [illegible] tempus discretum quod est numerus. sicut quantitas sic in talibus actibus. sed in [illegible] est quantitas discreta que est que [illegible] solummodo est in dare plura quia duo sunt plures quam unus et tria quam duo. Sed est dare in plus et minus duratione que pertinet ad tempus. duratione autem non successive diverse sunt. scilicet quia eternitas et evum de quorum dicta ad invicem non oportet modo loqui differunt a nunc temporis discreti vel continui quia in eternitate et evo non solummodo non est intelligentie successio continua vel discreta [illegible] sed est eadem mensura successionis alia nec aliquo mensurabile tamen successionem. quia [illegible] non sunt in illis que dicuntur idem secundum hunc. Et similiter in oppositionibus [illegible] in illo vel saltem est continuum continuum ad successivum cuius mensurabile est tamen eius ut continuum successivum [illegible] in illis quod habent [illegible] idem secundum quia illa que sunt in [illegible] sibi non habent successionem per se loco quia sicut [illegible] et sicut de [illegible] in oppositis dicitur idem quia illa que sunt opposita dicuntur idem secundum non habent per se successionem tamen se [illegible] similiter et sicut de [illegible] et albedine et hoc quantum ad nunc temporis discreti. Dico ad nunc quod discreti continui. sanctus [illegible] quod sic habet ut [illegible] continuum successivum. In eternitate non et evo nec tale [illegible] quia actus cuius est eternitas non est in [illegible] [illegible] eius est evum [illegible] hoc est [illegible] cum ut dicetur ab [illegible]. hoc possibile dicta [illegible] talis actus in [illegible] secundum [illegible] vel subiecto cuius [illegible] natum aliquis et [illegible] vel [illegible] vel [illegible] successive in eodem [illegible] quia nulla res [illegible] opposito sim [illegible] duobus mensurabilis quod est celestis et evum [illegible] duratione totalis quod est nunc temporis discreti vel continui. quia in primis duratio ut dictum est non solum non est successio intelligentie. Sed [illegible] nec in [illegible] unum succedit alteri nec in [illegible] est aliquid mensurabile quod sit [illegible] continuum successivum sed in nunc temporis continui et discreti tale nunc mensurabile vel [illegible] continuum successivum vel unum in [illegible] succedit alteri nec de temporis discreti et nunc temporis continui differunt primo quia nunc temporis discreti non est [illegible] aliquis successivum continui sed est nunc temporis continui. secundo quia in successione continua nec et [illegible] non plus sit quam [illegible] ita quod nec [illegible] linea facit plus in duratione quantum [illegible] non [illegible] facit plus in linea quantum ad longitudinem in tempore discreto sed facit plus in duratione quia pluribus nunc additis facit plus in duratione

Tertio quia nunc temporis est non est pars eius quia omne continuum [illegible] dividitur in [illegible] et nunquam in indivisibilia sed nunc temporis discreti est pars eius quia omne discretum resolvitur ad indivisibilia sicut ad partes suas.

Ex hiis premissis de ad finem quantum ad [illegible] spiritualis et corporalis sive quantum ad formas sive quantum ad [illegible] [illegible] habet [illegible] habet duratione nunc temporis discreti [illegible] [illegible] Primo per locum [illegible] sic quia [illegible] quod [illegible] videtur vel eternitas vel evum vel successio [illegible] vel discreta vel nunc temporis [illegible] successivum continuum vel nunc successivum discreti. Prima [illegible] non [illegible] nec est duratio successiva continua vel discreta quia in tali actu [illegible] non est aliqua successio vel in eius [illegible] nec potest [illegible] nunc temporis continui. quia [illegible] nunc temporis continui non potest coexistere continuo successivo. [illegible] coexistit alicui continuo successivo [illegible] de se [illegible] quod [illegible] correspondet nunc temporis discreti sic successivus discrete.

[illegible] idem [illegible] nunc temporis discreti sic successivus discrete. quia illud nunc respicit [illegible] quod in se est mensurabile et eius [illegible] et cui natum est [illegible] succedere in eodem et [illegible] natum est succedere alteri.

Sed talis actus est actus est actus generalis [illegible] et corporalis [illegible] [illegible] ex [illegible] nunc temporis discreti [illegible] facile [illegible] quantum ad [illegible] suas [illegible] quantum ad [illegible] quod in [illegible] generabilis et corruptibilis non est successio aliqua. quia hoc [illegible] nec [illegible] in eius [illegible] quia inductio forme [illegible] est [illegible] [illegible] successive ad [illegible] [illegible] quia una forma [illegible] succedit alteri et est [illegible] [illegible]

Sed [illegible] hoc [illegible] quinque. primo sic quia idem actus in eodem [illegible] potest [illegible] vel non [illegible] sic visio [illegible] [illegible] sic idem actus [illegible] [illegible] quod [illegible] eius. [illegible] nunc temporis discreti ut videtur. Sed quod [illegible] potest [illegible] [illegible] nunc temporis discreti nulla [illegible] [illegible] [illegible] et actus [illegible] non habet aliquam [illegible] extensionem vel intensionem.

Secundo sic [illegible] actus [illegible] et actus [illegible] ut videtur non habent eandem [illegible]. Sed actus [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] sunt actus [illegible]. Sed nunc temporis discreti [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tale nunc [illegible] actu non [illegible] [illegible] quod est actus [illegible]

Tertio sic quia [illegible] nec [illegible] actum cui succedat alterum [illegible] secundum quod [illegible] cum utroque. Sed [illegible] non habet aliud succedens [illegible] idem secundum [illegible] cum utroque [illegible] [illegible] quia secundum actus [illegible] [illegible] [illegible]. Sed [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible]

Quarto sic quia actui cui non de natura succedit aliquis non [illegible] [illegible] [illegible] sicut actui de natura succedit alius. Sed actui volendi vel intelligendi [illegible] [illegible] non natus succedit alius actus. actui vero [illegible] corporali necessario succedit alius. [illegible] non [illegible] [illegible] utrique actui. Sed utrique actui intelligendi et [illegible] per se accepto [illegible] nunc temporis discreti. [illegible] tale nunc non [illegible] [illegible] [illegible]

discreta

[illegible]

[illegible]

nunc

[illegible]

successio

[illegible]

in futuro esse sed generabilis et corruptibilis. Ad 4m sic
quod secundum te quod sint motus tot sunt successiones
in illis motibus. Sed ut videtur quod nichil est quod
est quod successio consistens in modo quo quod tales successio-
nes sunt simul ... tot [illegible] sunt simul ... tot
[illegible] sunt simul. Sed plures tales successiones
sunt simul. Si plures motus in diversis subiectis
[illegible] possunt simul ... quod est contra philosophum
in 4 physicorum. Ad primum istorum dicendum quod aliquis
actus perfecte habet aptitudinem ad perfectum sicut ad
eius oppositum dicitur. Uno modo ex parte sui et forme
et tunc dicitur actus habere aptitudinem ad perfe-
ctionem sui et forme quando ipsum est perfectum non est
in [illegible] ad actum oppositum et [illegible] actum. Quod actus
sufficiens non corrumpitur nisi per corruptionem
sui [illegible] loco. [illegible] quod mediante et hoc
loco ex parte sui et forme. Quando vero actus est talis
quod eius [illegible] est impossibile ad actum oppositum.
Quoniam est ex parte sui et forme [illegible] actus naturaliter est
[illegible] perfectum. Ex parte vero agentis [illegible] actus
habet aptitudinem ad perfectum vel ad eius
oppositum secundum quod agens [illegible] contingenter vel naturaliter
et secundum quod potest mutari [illegible] ad id [illegible] quod agit
[illegible] qui agit non necessario potest perpetuare vel non perpetu-
are secundum quod [illegible] suum effectum. Sed agens
non naturaliter nec tunc necessario perpetuat suum effectum
saltem [illegible] in [illegible] intellectuali [illegible] quod agit
per intellectum et velle. Quod potest mutari eius electio
per quam agit [illegible] intellectus eius effectus habet
aptitudinem ex parte agentis ad [illegible] perfe-
ctionem. Tunc [illegible] ad [illegible] quod iste actus qui ex parte
sui et [illegible] actus habet aptitudinem ad perfectum
quoniam est [illegible] habet aptitudinem ut [illegible] suo
quod [illegible] actus [illegible] perpetui cui non succedit
alium [illegible] est ex parte agentis
[illegible] non perpetuus [illegible]
suo et [illegible] non [illegible] suo [illegible] exponere [illegible]
si accipiatur [illegible] actus [illegible]
succedit [illegible] alius actus [illegible] oppositus [illegible]
[illegible] successionem [illegible] sic [illegible] actus
sit perpetuus ex parte agentis sicut non perpetuus
ex parte agentis [illegible] suo. Si vero
accipiatur [illegible] quod [illegible] sunt
perpetuus [illegible] actus talis eo quod non est perpetuus
non [illegible] cum [illegible]. Sed tunc [illegible]
quod [illegible] in futuro [illegible] quod tempus non [illegible]
[illegible] cum sic motus. Nec [illegible] ut dicitur [illegible]
quod [illegible] intus [illegible] nunc
temporis [illegible] cum coexistat alicui [illegible]
nunc temporis discreti. Quod nunc temporis discreti non [illegible]
[illegible] ad aliquid indivisibile [illegible] ad illud quod per
se facit successionem cum alio discreto.
Talis autem actus qui desinit non [illegible] durationem
aliquam [illegible] oppositi non habet facere per se successionem
cum alio [illegible] et [illegible] quod [illegible] nunc temporis
discreti. Unde non [illegible] quod [illegible] est [illegible] ad
oppositum actum et [illegible] est [illegible]. Ad [illegible] ad [illegible]
[illegible] non [illegible] actus oppositus [illegible] actu
desinente [illegible] facit [illegible] secundum [illegible].

Ad [illegible] [illegible] cum [illegible] dicatur non [illegible] cum alio
aliquo [illegible] cuius [illegible] sit nunc [illegible]
[illegible] sit nunc [illegible]. Quod [illegible]
nullum nunc habet non [illegible] coexistens sed coexistat
aliud nunc et hoc [illegible]. Quod [illegible] loco
[illegible] nullum habet [illegible] nec coexistens [illegible]
[illegible] actus loco [illegible]
Ad [illegible] ad [illegible] quod [illegible] cum
[illegible] ut [illegible] est [illegible] actus non [illegible]
cum alio per se [illegible] nec cum ut dicitur nec cum
[illegible] quod [illegible] actum quod non habet [illegible] nec cum alio [illegible]
per se [illegible] quod non [illegible] cum alius actus cum
naturaliter est [illegible] alius perpetue [illegible] licet
accidat sibi [illegible] suo ut actus secundum suam
[illegible] quod [illegible] naturaliter est [illegible]
nunc temporis discreti [illegible] ut sic perpetuus non accidit
[illegible] suo. Ad 2m dicendum quod ad hoc aliqui
actus [illegible] aliquid [illegible] non refert [illegible] duo
sint actus [illegible] vel actus [illegible] sit [illegible]
et alius [illegible]. [illegible] unus [illegible] et alius
actus [illegible] in [illegible] duratio. Unde in
celo. [illegible] quod [illegible] suo [illegible]
[illegible] in actibus secundum quod [illegible] habere
vel non habere successionem secundum modos [illegible] positos.
Ad 3m dicendum quod ad hoc quod actus aliquid habeant successiones
distinctam ad invicem non [illegible] ut illud [illegible] quod
habet [illegible] sic [illegible] succedunt diverse forme
[illegible] quod [illegible] sit [illegible] in [illegible]
[illegible] est [illegible] quod succedunt diverse forme [illegible]
quod autem dicitur quod actus [illegible] est in forma [illegible]
[illegible] quod forma non manet. Dicendum quod si ponatur
[illegible] ab [illegible] quod [illegible] actus cum forma a qua est
[illegible] succedit alius actus [illegible]
[illegible] et [illegible] sufficienter ad hoc quod quilibet illorum
[illegible] nunc temporis discreti. Ad [illegible] dicendum quod ista
[illegible] arguunt oppositum [illegible] arguens
[illegible] quod naturas successionis qua [illegible]
est actum [illegible] succedere actum [illegible] est [illegible] quod
in talibus est [illegible] discreta [illegible] discreti temporis
et [illegible] generalis et [illegible] est [illegible]
[illegible] successionis quam in actibus [illegible] et [illegible]
[illegible] concludit quod [illegible] talis [illegible] nunc
temporis discreti quam actus [illegible] et volendi. Unde
[illegible] concludit quod [illegible] angelorum [illegible]
[illegible] non [illegible] tempore discreto quod non [illegible] in
eis ponere successionem [illegible] quod unus [illegible] succedat
alteri. Dicendum tamen quod in talibus [illegible] secundum aptitudinem est
successio quod [illegible] oppositum actus [illegible] succedere
[illegible] quod sic [illegible] succedunt [illegible] de
[illegible] alia perpetuaverit aliquis actus
[illegible] cum [illegible] alius succedere. [illegible]
actus [illegible] suo [illegible] quo [illegible] est
Ad 4m dicendum quod si accipiantur [illegible] quecumque
successionem [illegible] in motu sicut [illegible]
nec habet [illegible] physicus. [illegible] quod quilibet motus est
successivus successione forme inherentis [illegible] sibi
[illegible] successione. Unde si rota
[illegible] moveretur cessante [illegible] motu celi ad hoc
in motu rote [illegible] successio. Alioquin non esset

prius et posterius quod est primum et impossibile. Sed aliquis tamen accipiens
non per qualitatem successionis sed per successionem partis quae inducit
ad aliam successionem et aliis successionibus plus vel minus
durare, ex accipere unum tempus respectu aliorum quae habent
comparari ad illud secundum plus vel minus durare, cuius
est ratio quia plus et minus durare est accipere secundum
unum et eundem motum uniformem, et sic quia motus sibi continuus
sicut in eodem sicut alteratio et motus localis sunt sicut indivisibiles [illegible]
sicut quando aliquid [illegible] movetur localiter non
facit plus et minus secundum durationem unius ex accipere
[illegible] plus et minus in tempore secundum unum et eundem modum
unius et sic vult philosophus quod omne temporale non est unum
tempus quantum scilicet [illegible] quod movetur motus in plus et minus
durando. Unde sciendum quod in hoc dicit mensura partes [illegible]
continuus quae est dimensio et partes substituens successionis
quae pertinent ad tempus, quia partes [illegible] dimensionis sed
sunt plures partes [illegible] et faciunt plus secundum totam
integralem figurationem. Quia una tamen accipitur easdem
partes, sed possunt aliquae partes [illegible] accipi quae plus
[illegible] partes aliquas sicut si accipiatur una linea
tangens et plures lineae semicirculares [illegible]
[illegible] quod duae partes [illegible] eadem in dimensione consti-
tuunt in dimensione quam una sola pars [illegible]
successionum simul existentium non faciunt plus in successione
quam una sola. Unde plus et minus ex accidente secundum
unam successionem unius motus uniformis. Et sic intelligit
philosophus. Bonum tamen est tempus [illegible] quo expositum
est. Et secundo patet de [illegible] scilicet qualiter est quantitas [illegible]
[illegible] generaliter et corporaliter quia de [illegible] quantitate [illegible]
dictum est. Ad primum autem ad secundum principale scilicet quantum ad
[illegible] quod consistit in quadam comparatio-
ne unius ad alterum duo sunt consideranda. Primum
pertinet ad [illegible] scilicet quod unum eorum quae du-
rant [illegible] comparantur alteri. Nam in eis quae durant
invenitur unum plus durare quam alterum et minus et
aequaliter. Sic etiam in quantitate permanenti invenitur unum
maius alio et minus et aequale [illegible]. Secundum est ibi
quod magis pertinet ad [illegible] quia una quantitas
nata est duci in cognitionem alterius. Sed [illegible] quantitas
motus [illegible] aliorum mo-
tuum in quantitate scilicet alius motus [illegible] quidem
quod durationes [illegible] corporalium et generabilium et corruptibi-
lium [illegible] nullo istorum [illegible] habent mensuram ad invicem
vel comparationem et quod non haberent talem comparationem
ad invicem secundum [illegible] ratione. Primo sic quia
illa in quibus non inveniuntur plus et minus non habent
comparationem ad invicem sed in predictis non inveniuntur
plus et minus cum omnia sint indivisibilia ergo etc. Secundo sic
quia infinitum vel infinitabile non invenitur [illegible] per se
infinita. Sed unum istorum [illegible] sine alio [illegible] unum
non sit [illegible] alterius ergo unum istorum non est mensura
alterius [illegible] per consequens [illegible] comparatione [illegible] dicit
ergo [illegible] quod [illegible] non est infinita et infinitum [illegible]
quantitas [illegible] unum est [illegible] alterius
unde dicitur quod comparatio [illegible] durationum vel
infinitum. Ad primum et ad secundum [illegible] scilicet pertinet ad esse [illegible]
[illegible] scilicet quantitas unius nata est duci in cognitionem
quantitatis alterius non est [illegible] comparatio quia talis comparatio non est
[illegible] illa [illegible] unum sine [illegible] notifi-
cat alterum sed unum istorum sine [illegible] non

ficat alterum cum omnia sint indivisibilia ergo etc.
Ad primum istorum arguendo [illegible] quod [illegible] quia
ista sunt indivisibilia non habent comparationem ad invicem. Quod
primo sic quia cuiuslibet [illegible] durare [illegible] per se
perfectio durationis. Sed omnibus talibus actibus [illegible]
per se durare. Ergo omnibus talibus actibus [illegible] per se
perfectio durationis. Sed una perfectio durationis est durare
tamen vel quantum eadem [illegible] consumatio. Ergo omnibus talibus [illegible]
durare tamen vel quantum eadem competit comparatio. Sed cum
[illegible] tamen vel quantum eadem [illegible] comparatio quae [illegible] quantitatem
ergo etc. Secundo sic quia in non [illegible] est durare plus
vel minus vel nec plus nec minus et per consequens aequale. Sed plus
vel minus durare vel aequaliter de comparatione ergo etc.
Et si dicatur quod non quia plus vel minus non facit aequale
nisi supposita quantitate et sic non est quantitas. Contra quia omnis
[illegible] aliquid durat [illegible] durare tantum
vel [illegible] ergo etc. Tertio sic quia in quantitatibus perfectionalibus
[illegible] quod una est perfectior alia invenitur comparatio secundum
quod una res comparatur in sua perfectione per aliam et tamen
tales quantitates perfectionales sunt indivisibiles ergo non [illegible]
quod si aliqua sunt indivisibilia quod non inveniatur [illegible] aliqua
comparatio. Quarto sic quia omnia eviterna habent durationes
indivisibiles sed [illegible] eviterna [illegible] comparatio cum [illegible]
ponatur mensura durationis eorum ergo etc. Quinto sic quia
[illegible] discretum et quantitas discreta successiva. Sed [illegible]
[illegible] comparatione cum comparatio sit [illegible] quantitatis
ergo saltem iste quantitates discretae habent comparationem
[illegible] quantum ad primum quod dicit [illegible] quod [illegible] est comparatio
[illegible] mensura [illegible] mensurati [illegible] quia id quod
notum non [illegible] in cognitione quantitatis alterius non facit
ad comparationem unius ad alterum. Sed nota [illegible]
aliquid [illegible] non innotescat quantitas [illegible]
[illegible] quia non [illegible] non [illegible]
innotescat quantitas motus. Sexto sic quia [illegible] motus
[illegible] comparatio et tamen unius non est [illegible] alterius
ergo etc. Ad primum vero ad secundum quod dicit quod unum non ducit
in cognitionem alterius. Contra quia perfectius et simplicius
et [illegible] natum est duci in cognitionem minus perfecti
et minus [illegible] quantum [illegible] ex parte sua. Sed in istis in-
venitur unum simplicius perfectius et [illegible] alterum
ergo etc. Et ideo [illegible] istas rationes [illegible] in aliud
dicendum quod in istis invenitur et mensura et mensuratio.
Sciendum tamen quod in istis est [illegible] comparatio una [illegible] unius
indivisibilis ad [illegible] indivisibile [illegible] quantitatis discretae
ad partes suas scilicet ad nunc ex quibus [illegible] est
unius successionis discretae ad aliam successionem
discretam [illegible] comparatio [illegible] comparatio sicut est inter
eviterna in quantum eorum durationes sunt indivisibiles. In
[illegible] vero comparatione est talis comparatio [illegible] sic
[illegible] quia [illegible] aliquo [illegible]
[illegible] discretum [illegible] inter-
num [illegible] discretum quia quantum ad
numerum pertinet [illegible] quod sint plures vel pauciores
[illegible] quantum vero pertinet ad tempus discretum non solum
attenditur quod sint plura vel pauciora [illegible] sed etiam quod secundum
ea contingat plus vel minus durare sed etiam talia com-
parationem [illegible] comparatio [illegible] successiones
[illegible] motuum [illegible] quod [illegible] in motibus est
successio continua, in istis vero est successio discreta. Sed contra
dicitur quod [illegible] quantitas successiva continua est tempus

cum quantitas successiva continua in uniformibus
quia quando tunc non dicit tempus et quando. ¶ Et ad illud dico
quod secundum dominum est super tempus potest dividi accipi scilicet per
omnem successionem continuam et isto modo est tempus invenitur
in diversis speciebus et tempus secundum dominum est continue et quando et ad
tempus. Et modo potest accipi tempus magis proprie pro propria quia
ista successione ad quam fit comparatio alterius et isto
modo sic habet quodammodo tempus ad istam successionem secundum locum
ad sensibus corporis quantitas. Sed quando dicit et in tali tempore
secundum in ipsa. iste videlicet ¶ In loco et isto modo dicitur
et quando et tempus ¶ Ad primum quod in oppositum quod alii dicunt
quod non solummodo in diversis quantitas dividitur in partes reales
integrales invenitur plus et minus quod sufficit ad comparationem
faciendam. Sed est illius quod non est materialis secundum rem quia unum
secundum se totum excedit alterum secundum formam intensa vel re
missa. et secundum est in perfectionibus speciebus non quia una forma
¶ in ipsa alterius. Unde licet non sit plus et minus secundum
partem signatam distinctam ab alia in eodem, tamen
in plus et minus secundum excessum totius. ¶ Ad secundum
¶ Et si dicatur ad hoc quod talis comparatio non est comparatio
secundum divisionem sed secundum quantitates perfectionales non videlicet quia in
divisione quantitatis perfectionalis et divisionis non est secundum magnitudine
dimensiva quantitas perfectionalis et quantitas dimensionis est
eadem ¶ Sed contra hoc possibile aliquis dicere quod dicitur quod secundum
quantitatem perfectionalem aliud excedit quantitatem dimensivam
et magnitudinibus et dimensionibus dicimus unam excedere aliam
quantum ad illas quae dicunt ipse sicut species linea non tamen
dicimus magnitudine dimensiva quod una excedit aliam secundum quod
una linea excedit per formam aliam. et ad hoc dico quod licet
una quantitas dimensiva eiusdem speciei non excedat aliam
magnitudine perfectionali individuali nam licet longior est per
facie breviore ¶ Et propter hoc dico ad illud quod magnitudine
dimensiva non dicit quantitas perfectionalis sed divisionis non
quod unum scilicet in plus quam alterum ¶ Ad secundum dico quod imperfectum
non potest et quando ad hoc quod est imperfectum et sic imperfecta actu nec
imperfecte in eo quod est tale potest et sic imperfecta actu vel aptitudine
imperfectum tamen quantum ad id quod est in se possibile. Si imperfecta non
est secundum patet de motu lineae qui possibile et si primum modo non
moveatur tamen celeritas non patitur ad comparationem potest sic
secundum dominum est. et si dicatur quod tunc accidit eis comparari
[illegible] quando potest contrarium individue et ad hoc dico quod sic accidit eis
coexistere et comparari sed ipsis coexistentibus scilicet duobus
quantitas non accidit eis comparari, ymo necesse sunt compara
tionem licet accidat eis coexistere ¶ Ad tertium quod
inducitur est notificatione unius quantitatis per aliam
dico quod ad hoc quod quantitas unius notificatur per quantitatem
alterius non oportet quod hoc fiat per replicationem alterius
partis integrantis totum. Sed sufficit quod quantitas unius
qualitercumque sit illa sit extranea sua simplicior
et perfectior et per consequens notior. tamen comparatio temporis dicitur
per necessitate sicut per explicationem vel magis per replicationem
eorum partis quae aliquoties sumpta reddit totum comparatione
facio et successionis distincte quae aliquando potest sicut per ex
plicationem cum unumquodque habeat partem. et sic
patet ad questionem. ¶ Ad rationem
etiam factam in oppositum patet quia talia
esse etiam non mensurantur nec evo
nec tempore continuo nec nunc evi
¶ Sed mensurantur nunc temporis
discreti.

¶ Ad tertium sic procedit et arguitur quod si intensum
et remissum sunt diverse forme vel diversitas
quod in qualibet alteratione sunt infinite forme vel
diversitates quia si intensum et remissum dicunt vel tot sunt
diverse forme vel in alteratione quod sunt in diversis secundum magis
et minus. Sed infinite dicuntur secundum magis et minus gradus
[illegible] quia magis et minus secundum intensum et remissum
[illegible] quia tot sunt quot dicuntur secundum magis et minus quod non
possunt accipi in tempore alterationis quia in tempore alterationis
non est dare duo nunc in quibus mobile sit eque intense
alteratum. Sed in quolibet tempore possunt infinita nunc accipi
[illegible] ¶ Contra non est nisi unum mutatum esse in actu
non est nisi una forma, sed in una alteratione non est nisi
unum mutatum ¶ In actu ergo non est nisi intensum et
remissum sunt diverse forme vel diversitates non obstante quod in
tensum et remissum sunt diverse forme vel [illegible] quod in
alteratione sunt diverse forme vel diversitates. Respondeo
ista questione intendo duo facere primo [illegible]
ad questionem quod quae de ista contra et [illegible] intensum et
remissum sunt diverse forme vel diversitates in quibus
alterationes sunt diverse forme vel diversitates ¶ Secundo igitur
de [illegible] scilicet intensum et remissum sunt diverse
forme vel. Primum ad quod teneo quod ista contra est verum scilicet
quod si intensum et remissum sunt diverse forme vel
quod in qualibet alteratione sunt infinite forme vel diversitates
ad hoc sufficit deductio facta in oppositum non obstante velit
dicere quod omnis alteratio sit instantanea quod nemo
ponit. isti autem [illegible] ab aliis quod dico
quod licet in alteratione sint diverse forme differentes secundum
[illegible] intensum et remissum tamen sunt in quantitate ¶ Tamen dico
quod ista infinite forme sunt in [illegible] infinita actu
[illegible] non est inconveniens secundum [illegible] infinite
dimensiones in potentia ¶ Contra primum arguitur dicitur primo sic quia si
forme ille quae ponuntur in motu alterationis sunt unius
[illegible] omnes iste forme erunt una
forma numero cum [illegible] dicere intense et remisse
forma intensa et remissa erit eadem forma et numero
quod est contra istos ¶ Secundo sic quia si [illegible] forma vel in
tales gradus quod est intensum et remissum est continui
tas sive unitas continuitatis aut hoc est propter unitatem unitas
forme est propter unitatem subiecti aut propter unitatem sui continuitatis
temporis. Si primo non hoc est contra eos quia omnes iste dicuntur
intense et remisse unitate habent propter unitatem
naturalem forme intense et remisse. et sic eadem
forma et numero potest intensa et remissa successive
secundo modo. contra primo quia si unitas subiecti sufficeret
ad unitatem continuitatis eorum quae sunt in subiecto eodem tunc
illa omnia quae sunt in eodem subiecto sunt unum continuum
quod est falsum. quia due qualitates diverse speciei non possunt
continuari nec sunt duo motus secundum dictam [illegible] vel species
sicut alteratio et motus localis qui tamen possunt esse
in eodem subiecto. ¶ Tertio sic quia unumquodque quod habet unitatem
habet aliquid quo formaliter et [illegible] sic unum. Sed subiectum
non habet formaliter quod sic ens sit unum per subiectum. quia
per subiectum habet esse subiective non formaliter
ergo in motu oportet dare aliquid formaliter per quod forma
motus est unus numero. Sed istud non potest ¶ Aliud
aliud nisi forma fluens quae quidem [illegible] esse ipse
motus ergo in [illegible] alteratione non est nisi una forma
numero non obstante diversitate intensi et remissi et sic [illegible]

quod plus. Si dicatur 3° non. quia hoc arguit quod idem
et aliquotiens proprie sic. quia in tempore continuo contingit 3 in motu
opposita contrarie se habentes sicut habetur in 8 physicorum. Sed sic
continuitas temporis sufficit ad continuitatem motuum. ergo
oppositi motus contrarie se habentes continuantur. Consequens est contra
philosophum hic. 2° sic. quia si ad unitatem motus sufficeret
unitas temporis tunc operationes animalium que per convenientiam
fiunt in tempore continuo facerent unum motum continuum. Sed hoc est
falsum ergo et antecedens. Plures enim continue possunt quibus continue fiunt
promissio[?] per. Si dicatur ad hoc quod operationes motus
et distincte fiunt. Item operationes animalium non fiunt in tempore continuo
sicut tempus in se sicut est motus qui est in tempore sic
in tempore in se non vero. quia ergo dicere videtur quod motus
est in tempore continuo sicut ipsa in se et non fiet operationes
nec poterit tenere. nisi quia motus habet quandam unitatem
continuitatis mentis in se ipso quam non habent ille operationes
et tunc quiete non habent eandem unitatem continuitatis in hiis
in se ipsis salvo semper nec ad istam unitatem sufficit
unitas sola nec temporis quod dominus est et non oportet
unitatem forme secundum quam est motus. Item 3°. quia accidentes
fuerit motus celi ponamus aliquam alterationem quam est
motus quatuor invicem fiat et tunc quod de ista
alteratione utrum posterius ergo haberent unitatem continuitatis
motus sic aut non. si sic. ergo prius continue quod est in motu
celi cuius successio vel continuitas per se temporis sic ponitur
unitate continuitatis in istis ab alio alio quod fit tempus
non quod videtur necesse tempus successione eiusdem
motus. Si non ergo vel alteratio non est motus sed esset
compositum ex mutationibus indivisibilibus. Item quia dictum
est quod omne quod est unum et ponitur unitate continuitatis
per aliquam motum sibi sed alteratio et omnis motus
est unum ad realiter quod omne quod est in vero natura
est unum numero vel. ergo et ponitur ad intellectum
per quod sit unus motus vel alteratio non per se dicere per
se tamen et in se nisi forte secundum quam est motus. Item auctoritas
philosophi hic. et 4 physicorum dicit quod simpliciter unus motus
est ideo quidem unius et numero est quis dicit hic sic
unum est diversis tria, non secundum numerum sed quod
dicimus motum unum quod est in quo et quod dico
et quod quam non necesse est aliquid. Item quod motus ut
hominem aut asinum et in alio hoc movetur ut in loco
aut in forma et quando vero in tempore. nisi motus in
tempore motus homo et tunc genere quod aut quod esse
unum est in re in qua motus habitu aut erat in
tempore simpliciter aut unum in omnibus hiis est in quo est
unum est et necesse in quo est unum ergo est in dicto
ut patet est et quando unum et cetera. Ex hiis apparet secundum
philosophum quod unitas motus requirit non solum unitatem
subiecti et temporis sed etiam forme secundum quam est motus et sic
in toto motu alterationis in quo fiunt diverse decem
intensi et remissi est una sola forma numero.
Sed forte dicetur ad omnia ista quod licet forme
intense et remisse plures numero sint in alteratione
tamen earum successio est una et continua et dat unitatem
et continuitatem motui. Contra dicitur quia successio aut est
iste motus aut passio eius. Si est motus eadem questio est
de unitate successivis vel successionis prius
sicut de unitate motus. Si autem sit passio motus cum
unitas et entitas passionis magis dependeat
ab unitate et entitate subiecti quam econverso. Secundum quod motus

non habeat unitatem a successione ista. Sed alia quam
ergo scilicet forme secundum quam est motus. Si dicatur quod motus
habeat continuitatem a se ipso. Sed unitatem continuitatis habet
a successione illa. Contra vero quia omnem unum motum
et unius successionis et est una successione
et unus motus. tunc ergo quod de unitate continuitatis a quo
habeat ipse motus non sufficit dicere a se vel a
tempore ut dictum est. Relinquitur ergo quod requiritur cum hiis
unitas forme secundum quam est motus. Confirmatur et ...
physicorum dicit expresse quod dictum est modo quod unitas
motus requirit unitatem forme secundum quam est motus nec
sufficeret quorumlibet unitas sicut ista. Item sic quia forme
diverse quas ponunt in una alteratione quod continuo
in una per una successione aut sunt finite
aut infinite. Si ponatur quod sint finite ergo
quia tot sunt diversitates forme quod diversitates sunt
secundum intensionem et remissionem. quia secundum eas forme
numero non per se. Item intensa et remissa. Sed in qualibet
continua alteratione sunt infinite dicte intensi et
remissi. quia tot diversitates sunt intensi et remissi
quod possunt accipi nunc in tempore et cetera in quo est alteratio
in tempore autem continuo possunt infinita nunc accipi ideo et cetera.
Si vero ponatur quod sint infinite hoc est inconveniens scilicet
quod in una et eadem alteratione concipiantur et continentur
infinite forme. Item vero dicendum quod fiunt ibi in potentia sicut
statim patebit. Contra vero ista arguitur ab aliis. Et primo sic
quia in toto motu locali qui est unus non est idem ubi.
ergo non oportet quod in tota alteratione sit eadem forma. Item sic
quia si aliquis vadat per aliquod spacium unum continuum
vel quod sit non per eandem spacium per totum. Et tamen motus
spacio continuetur ergo a similem non oportet quod in motu sit
idem actus vel eadem forma licet sit continuus. Item sic
quia philosophus 6 physicorum probat quod omnem quod mutatur
continue est mutatum et omne mutatum mutatum continue in motu.
et hoc in infinitum dicit sicut eadem autem diminutio et non
in continuis accipimus nunc. quia in quo est motus et cetera.
et sic videtur dicere quod non oportet quod alteratio sit continua. Item quia
sicut continuitas motus requirit unitatem forme et non per aliud
ergo videtur quod non requiritur in alteratione unitas forme.
Item sic quia ut dicit continuitas per se dicta non est nisi
in quantitate dimensiva. Sed alteratio non dicitur circa quantitatem
ergo et cetera. Ad primum istorum dicendum quod mobile numquam dimittit
totum primum ubi quando movetur. Ad 2m. licet per
continuitatem procedens vel sequentem et vertitur omnibus illis ubi
in quibus non fuerit in perpetuum actione ut in proposito quod non
potest dici de forma totaliter diversa ut satis cito
patebit. Unde licet in illo toto motu numquam dimittit
totum unum primum sibi nec sibi occupatum ad 2m licet
immediate aliquo parte per successive occupetur
per aliquam partem sibi. Ad 2m dicendum quod in una alteratione
dicitur successio uno modo ex parte motus quantum ad formam
hic extensum per accidens sicut si successive
calefiat aliquod corpus per partem et unitas talis
motus requirit unitatem continuitatis quam habet forma per
accidens quantitas sicut ut de albedo et aliud sibi
non dissimiliter. Una et simili de aliis accidentibus
quantitas et per accidens et si in hoc motus aut alteratio
quod quantum ad aliud sicut formam concipit et quantum ad
aliquod sicut de novo acquirit sicut contingit in
illuminatione aeris a sole qui venit circa aerem

[illegible]

Ma. probata est. Consequentia est facilis patet quia remittit in quo tiamen motus velocius fluxit alius incomplexione et est in quolibet nunc prius fluxus possit tiam motus. Sed si id ad quod tendit velocius fluxit dicitur fieri se invicem sicut fluens ad fluens. ergo est si tenderet et postea fluxit sic se haberet ista forma permanens a qua incipit motus ad formam in fluxu secundum unum gradum unius nunc in fluxu ad gradum alterius nunc in fluxu ergo etc. Ad 1m, Et si sic et hoc sit, perveniret primo ad formam permanentem in comparatione ad fluxum qui est remissius ut quando ad frigidum intermittit calorem. Quero utrum faciat ad intendendo vel non.

Si non intendendo. ergo nunc est de novo quia prius non erat.

Sed plus erat ille calor quam erat intensius ergo nunc calor est de novo nisi qui erat sibi plus intensus ergo calor qui erat plus intensus et remissus sit eadem forma. Si remittitur intendendo. aut intendit calorem aut frigiditatem non frigiditatem quia patet ad sensum quod est calor non calor est quia frigidum non est calefacere.

Ad hoc dicunt aliqui quod frigidum remittit intendendo calorem remissum nunc et tangens ut dicunt quod frigidum intenderet calorem quando non vincat ex toto passum quod est calidum.

Contra hoc est. quia videtur quod illud vincat calidum quod formam caloris totaliter corrumpit. Sed secundum istos frigidum corrumpit totaliter calorem intensum et per consequens simpliciter vincet passum. Dices quod cedo est forma quia secundum non fit transire ab extremo in extremum sine medio et per hoc frigidum non fit a principio introducere frigidum nisi mediante calore remisso. Sed nunc hoc vere quia dicto quod licet

Et quod requiritur quod est ab extremo in extremum transire per medium tamen non dare agens proportionatum effectui. Sed sicut dicit non agit proportionatum calido cum calidum et frigidum. Quod ad id quod primo arguitur agens primo vincat ergo etc.

Ad id sic. quia pro toto tempore calor intensus abicitur in tempore vel in nunc. Si in tempore ergo calor intensus remanet cum remisso et cedet in eadem parte cum eo cum due forme eiusdem speciei non possint esse in eodem subiecto. Si in nunc. tunc eadem ratione quod calor intensus abicitur in nunc eadem ratione calor remissus inducetur in nunc et sic non erit aliqua alteratio successiva. Et instantanea.

Et sic quero utrum aliqua introductio alicuius caloris remissi sit successiva vel non. Si non. hoc est contra sensum. quia apparet aliqua remissione esse successivam.

Si sit ita. scilicet quod introductio alicuius caloris remissi successiva. tunc quero utrum eque remissa sit in tota introductione aut non. Si dicetur quod sic hoc est contra sensum. quia apparet in modo remissionis quod non est dare duo nunc in quibus eque remissum sit quod remittitur et sic eadem forma fit et magis et minus remissa et per consequens magis et minus intensa. Quando aut motum sive fluxum ad formam permanentem comparatur ad terminum ad quem sive similiter dare quod forma fluens quanto magis fluxus est remissior quod in fine fit eadem. cum illa que est in medio quia secundum quorundam opinionem et videre ut credo forma que acquiritur per motum et motus sunt idem realiter. ideo quod dicunt eandem esse motum secundum eam ut est in fluxu et in fieri et terminus aut secundum eam ut est in esse permanenti et sic secundum hoc forma que est in fluxu et est magis remissa quam in toto saltem quantum ad aliquam partem fluxus est eadem forma. Et sic quia si qualitas acquisita per alterationem non est eadem cum qualitate que est in fluxu

in alteratione qualitas acquisita per alterationem non plus

Et est intensius alterationis quod introducto forme specialis que est terminus extrinsecus alterationis quando consideratur ad generationem substantie. Sed hoc est falsum. quia introducto forme specialis potius terminus extrinsecus alterationis.

Sed contra hoc possit obici quia qualitas que est in alteratione precedente in generatione substantie corrumpitur et qualitas que introducitur cum forma speciali est diversa ab ea et est ei terminus extrinsecus. ergo etc.

Ad hoc est dicendum quod hoc est quia actus sit. quia si qualitas que est in alteratione precedente corruptionem corporis corrumpentis.

Sed manente eadem subiecto semper qualitas est in acquisitione et fluxu secundum eadem cum ea que est in acquisito.

Et sic de forma speciali dicitur esse quia ipsa non fit.

Et eadem cum qualitate existente vel in fluxu vel in facto.

Et quia forme diversarum specierum vel diversorum generum non sunt contra in eodem. et ideo licet introducto forme specialis est terminus extrinsecus alterationis precedentis comparando aut formam permanentem remissam que est terminus a quo in motu intensionis ad formam intensam permanentem que est terminus ad quem vel eius motus dico quod sit eadem forma et hoc probo dicendo quia secundum dominum est forma que est remissa que est terminus a quo est eadem cum forma in fluxu et illa eadem in fluxu est eadem cum forma intensa que est terminus ad quem. ergo a primo ad ultimum forma remissa que est terminus a quo et forma intensa que est terminus eadem quod est eadem numero.

Ad 2m sic quando fit de remisso calido intense calidum aut illa eadem forma que fuit remissa est postea intensa ac non. Si sic habetur propositum. Si non. ergo forma que prius fuit remissa non intenditur. Sed nova forma generatur quod est contra illud quod omnes posuerunt et ceperunt de intensione formarum.

Ad hoc dicunt alii quod intensio dicitur fieri per hoc quod idem secundum dominum magis tale fit magis tale. non secundum eandem formam sed secundum diversas secundum tamen illud secundum dominum.

Sed hoc non valet. quia non solum dicitur idem secundum subiectum sed de magis tali magis tale. ut solum respexit unitas subiecti immo etiam dicitur quod quandam forma intenditur quod non possit esse nisi eadem forma que fuit remissa esset postea intensa.

Quantum ad 2m pertinens ad id quod philosophus etc. intendit. scilicet qualiter intensio et remissio sint unius forme. dico quod quando ad intensionem fit et remissio quantum sit in fluxu unum contrarium cum alio duorum modo. scilicet vel quod totum prius acquisitum remaneat quod simul cedit in unum totum cum eo sicut in eo quod nutritur vel tota precedens materia illa que simul cedat in unitate cum precedente vel cum alio preiacens manente quod simul cedat in unitate cum illo materia quorum primo videtur in quibusdam. primo quia non videtur quare solus gradus sit intensior quam primus scilicet 2us quam 2us. si ita est quod modo talis fiat sic quod aliquid precedentis expellat quando aliquid sequens introducitur. primo etiam magis et minus habere in qualitate propter spatium. quia non acquiritur aliquid de novo nisi cum expulsione alicuius permanentis ad precedens.

Et quia difficile est videre quomodo ad ipsius precedens cedat in unitatem sequentis vel distet ab eo. primo et si totum precedens ponitur remanere qualitas aut precedens et sequens sunt unum vel distant. Dico primo alias aeque quod ipsum intensum distet a remisso precedente primo ipsum habens et plus non sunt partes singulares quarum una possit signanter distingui ab alia. Sed sic totum personale comprehendens aliquid non secundum partes singulares

et distinctas. et de hoc possum duo querere alias. primum est
de questione in alimento in mixtum vel in adveniens
non potest fieri nisi a precedente distinguitur et sic
quod pellis efficitur maior per extensionem maioritas
adveniens non potest distingui a precedente et idem est
si hoc fiat per rarefactionem quia corpus rarefactum sit
maius et maioritas adveniens non potest distingui
a quantitate antecedente sed precedente obviatur motu
primo sic quia augmentatio intendens aut primus est
divisus a precedente aut non. Si non ergo nulla variatio
est in intensione quod est contra primum. Si sic ergo forma
intensa quam imprimit est divisa a precedente re
missa et ex hoc ulterius sequitur quod illa remissa
corrumpitur quia due forme eiusdem speciei non sunt
simul in eodem subiecto. 2o sic. quia variatio que est
motu intensionis aut est in ipsa forma aut in
aliquo alio. Si in ipsa forma ergo sunt plures
forme quia variatio ut videtur non est nisi divisa.
Si dicas quod sunt divisi gradus licet sit eadem
forma. Arguo contra ut illi gradus illi sunt idem cum
forma aut non. Si non ergo nunc est similiter gradus
non est mutatio secundum formam nec per consequens est alteratio
quod est contra. Sed et dubium est de illis gradibus
utrum unum habeant cum alio sicut de formis. Si
autem illi gradus sunt idem cum forma tunc
propter divisos gradus est ponere divisas formas.
Sic ad hunc stat quod intensio et remissio aliquo
modo differunt vel sed quantum differunt vel differunt modo
quo differunt uno sunt idem ergo forma intensa
et remissa sunt divise forme modo. Sic quia si
intensio et remissio habet plus quam remissio. aut
hoc est succedente forma forme aut manet eadem
forma. Si primo modo habetur propositum scilicet quod intensio et re
missio sunt divise forme. Si 2o modo tunc nulla est
ibi variatio. Sic quia forma remissa si manet
intensa aut manet ipsa in qualibet forma aut non
si manet in qualibet forma non manet [illegible]
[illegible]. Si non manet in qualibet forma ergo differt
vera forma intensa a qua non manet secundum qualibet
forma. et sic et est confirmatio preterea quia quod
[illegible] in aliquo differt vel ab eo. [illegible]
de [illegible] in quo [illegible] [illegible]
et de mixtabilibus et mixto in quo [illegible]
[illegible]. Sed ut videtur secundum me intensio remanet
[illegible] intensio ergo etc. 4o sic quia frigidum
remittens calidum aut [illegible] imprimit. aut non. Si
[illegible] hoc non potest quia nisi calor remissus non potest de
novo imprimere calorem intensum nisi remittendo
calorem remissum et alii duo calores [illegible]
Si dicas quod nichil imprimit, contra quia non imp[rimit]
[illegible] non agit. et sic agens remittens non agit
2o quia agens [illegible] non remittens [illegible]
imprimendo sed agens remittens [illegible]
ergo etc. Si dicas quod remittit calorem [illegible]
[illegible] calorem [illegible] debent
[illegible] frigidum [illegible]
per frigidum et non [illegible] calidum ergo etc. [illegible]
omni motu [illegible] a quo. Sed in motu re
missionis [illegible] a quo est forma remissa ergo [illegible]
motus forma remissa [illegible] et per consequens non manet
eadem cum intensa. Si dicas ad hoc quod forma re

missa [illegible] in tali motu forma remissa non est per se
[illegible] maioris gradus qui non manet. ergo
quia [illegible] motus sit [illegible] quia secundum philosophum 4 physicorum
motus est a subiecto in subiectum vel ab affirmato in affir
matum. Sed [illegible] non dicat ab positivum ergo [illegible]
[illegible] positivum quod sit terminus a quo [illegible]
motus [illegible] intensionis qui abiciatur. Sed hoc non
[illegible] forma remissa ergo etc. [illegible] sic. sic in remissione
recedit ad privationem et non [illegible] in intensione
recedit a privatione et [illegible]. Sed in remissione recedit
ad [illegible] forme que acquiritur ergo in intensione rece
dit a [illegible] forme que acquiritur et per consequens illa forma
que acquiritur per intensionem non preexistebat nec est eadem
cum preexistente nec per consequens cum forma remissa. 10 sic
quia motus incompossibiles [illegible] secundum formas incompossibiles
secundum se totas. sed forma intensa et remissa sunt in
compossibiles secundum se totas ergo forma intensa et remissa
sunt incompossibiles et per consequens non sunt eadem forma. 11. sic
quia si eadem forma manet variatur secundum gradum sequitur
quod forma sit subiectum variationis quod est contra. ergo etc.
12. sic et est quasi aliud dictum quod dicitur quod intensum gra
dum remissum et plus non secundum partes [illegible]. quia
secundum philosophum 5 physicorum aliud quod excedit aliud divide
in id quod excedit et in reliquum. Sed secundum te intensum
excedit remissum ergo dividitur in id quod excedit et in
reliquum. Sed hoc non potest nisi illud quod excedit et
reliquum possint distingui per [illegible] partes ergo etc.
Ad primum quod dicitur quod imprimitur divisum a precedente
hoc potest dupliciter intelligi. Uno modo quia facit de novo
formam [illegible] distinctam a precedente et quod in nullo
sit eadem cum ea et isto modo non imprimit divisum a
precedente. 2o modo potest accipi scilicet imprimit divisum
a precedente facit precedens perfectius et sic facit
divisum a precedente modo quo id magis perfectum differt
a seipso minus perfecto. Si enim fiat vis in nomine [illegible]
[illegible] dici quod non imprimit de novo sed [illegible]
perficit et sic agit. Ad 2m dicendum quod est in ipsa forma
et quando infertur ergo sunt plures forme dicendum quod non sed
[illegible] est facta [illegible] a pluribus [illegible]
ad unam. quia ista variatio potest [illegible] sunt plures forme
vel quia una forma minus et magis perfecte habeatur.
Ad 3m quod dicitur quod [illegible] utrum gradus sit idem
cum forma. dico quod sic et quod sic una forma est in
tensa et remissa ita idem gradus remissus [illegible]
postea ille gradus qui est intensus et intensus differt
a remisso sicut includens [illegible] et plus non sicut partes
[illegible] eodem modo [illegible] est de forma intensa
et remissa. Et si dicas quod si non est. non [illegible]
gradus non est aliqua variatio [illegible] est si ille
gradus non [illegible] hanc latitudinem secundum magis et
minus perfectum. Si enim facias [illegible] quod dicitur gradus
ita quod dicatur gradus remissus ipsa forma [illegible]
ne maioris perfectionis et gradus intensus ipsa forma
cum inclusione maioris perfectionis tunc isti gradus
differunt non sicut divise sed [illegible] divisarum formarum. Sed sicut
eadem [illegible] cum privatione maioris perfectionis
et [illegible] cum inclusione maioris perfectionis. Ad
3m dicendum quod intensum et remissum aliquo modo differunt
[illegible] sicut quod [illegible] sunt divise forme modo
Sed differunt sicut eadem forma magis et minus perfecta vel
magis et minus perfecte habita quando dicitur quod illa que differunt

nuo sed . unde [est] quod sunt idem numero quia eadem
¶ numero non tamen sunt quia illa que non sunt diverse
¶ forme numero non differunt realiter sed eadem tamen magis
et minus perfecta. unde quando dicitur differunt realiter ergo sunt diverse
¶ forme numero. fallacia consequentis est sicut prius ¶ Ad 3m
dicendum quod intensum habet magis quam remissum materie
eadem forma et cum dicitur quod non continue non esset
variatio dicendum quod ymo quia non solum potest ¶ variari
secundum suscipiens formam [illegible] formam sed et secundum quod eadem
forma potest esse magis et minus perfecta vel magis et minus
perfecta. unde est ibi fallacia consequentis ¶ Ad 4
dicendum quod forma remissa comparatur ad id quod est in eadem
positionem maiorem in eadem forma i. comparatur ad eandem
ipsius formam cum maiori tamen perfectione et quod intensum
includit eam et adhuc plus non secundum partes singulares
ut dictum est et quod hoc illud plus non est ad signum
distinctum a precedente Sic et ipsa forma precedens
perfecta forma perfectior. et cum dicitur quod hec non potest
esse secundum [illegible] remissum continue et intensum variatur
et quod maior in eadem forma non maior variatur
dico quod ad continuum in aliquo variatur [illegible] uno
modo secundum [illegible] effectiva sed esse [illegible] continue
in [illegible] alio modo sed dispositiones ut [illegible] aliquo
modo sed variatur in essentia sed dicitur mixtibilia
[illegible] in mixto quod generatur [illegible] ex miscibilibus
sed ex ut [illegible] modo ad dicitur variatur ¶ in
aliquo secundum quod formale sed de vegetativum esse
[illegible] intellectivo [illegible] illa que continent [illegible]
variatur et [illegible] in aliquo [illegible] realiter ab [illegible]
illud quod continet variatur in aliquo [illegible] modo quando
accipiuntur in eodem non differunt realiter ab illo in quo
continentur variatur unde in homine non differt realiter sensitivum
ab intellectivo nec vegetativum a sensitivo isto [illegible]
modo comparatur ad ad [illegible] remissum et intensum. quia
forma intensa continet illa et adhuc plus forma ut
expositum est. dicitur tamen duobus hiis modis. quod vege-
tativum tamen et sensitivum tamen et intellectivum in diversis
differunt specie. Sed intensum et remissum in diversis
differunt numero. sed non specie quia differunt sed perfectum et
imperfectum in una specie [illegible] differunt quod vegeta-
tivum intellectivum in eodem sunt simul et [illegible] et quod eodem
nunc [illegible] unde [illegible] est unum [illegible] quod [illegible]
vegetativum est [illegible] sensitivum et [illegible] sensitivum intellec-
tivum [illegible] remissio et intensio non est sic
[illegible] non est unum quod eodem [illegible] quod remissum sit intensum
¶ Sed [illegible] unum est quod forma que fuit prius re-
missa non est intensa cuius causa est quia remissum
dicit formam cum privatione maioris perfectionis sive
privatione ¶ Sed intensum dicit formam cum inclusione
maioris perfectionis hoc non potest [illegible] quod eadem forma sit
sit intensa et remissa. sed in homine vegetativum
non importat exclusionem [illegible] nec sensitivum intellec-
tivum vel forte secundum vocem quia vox significans [illegible] illa
et [illegible] possunt verificari de se invicem ¶ Ad 6 patet
ex hiis que dicta sunt ad istam rationem ¶ Ad 7 dicendum
quod frigidum remittens calidum non imprimit [illegible] ipsi
calido sed diminuit calorem impediendo actionem
confluentis [illegible] quod si non imprimit quod non ageret
sic et corrumpens [illegible] quod corrumpens non imprimit sed
subtrahit [illegible] si deus adveniret [illegible] non imprimit
sed subtraheret. quod quid possit fieri et quomodo intelligi

ad plus non potest unde agens sic extendere [illegible]
et ad imperfectum actum et ad remotum actum. et cum dicitur
quod esse frigidum debet ponere [illegible] confluens agenti
¶ Dico quod non est [illegible] quia non solum aliquod agens potest impe-
dire actionem alterius agentis removendo virtutem
activam eius. vel debilitando sed et ex parte subiecti quod
agit impediendo ne habeat perfectionem [illegible] sicut [illegible] vel
[illegible] de novo vel confluendo [illegible] ¶ Ad 8
dicendum quod [illegible] intensionis tamen [illegible] qui [illegible]
[illegible] ulterioris perfectionis que non maior [illegible] forma
intensa. non [illegible] forme quod ad illud quod est
[illegible] in fine maior ¶ Ad dictum autem philosophi dicendum quod
philosophus intendit dicere quod motus dicitur [illegible] et
[illegible] quod motus est ab affirmato in affirmatum
[illegible] quia motus non incipit [illegible] a privatione
et terminatur ad aliquam perfectionem Sed [illegible] in sua ratione
non includit sic incipere a privatione et terminari ad per-
fectionem sed [illegible] quorum unum s. generatio
habet incipere [illegible] s. corruptio
habet terminari ad non [illegible] quod corruptio vel forte [illegible]
[illegible] quod [illegible] non motus [illegible] aliquid ens actu
[illegible] in aliquo [illegible] non sit [illegible] intensio [illegible]
quod motus non incipit [illegible] a privatione [illegible] ex hoc quod dicitur
in fine illius [illegible] quando concludit quod motus est ab [illegible]
[illegible] dicitur est quod accipiendo [illegible] privatio i. [illegible] affir-
mato [illegible] privatio affirmative [illegible] ut
nunc ¶ Ad 9. dicendum quod in remissione [illegible] non
[illegible] a toto [illegible] forma. Sed ad [illegible] intensio
[illegible] perfectionem et [illegible] intensio non [illegible] a toto [illegible]
forme [illegible] Sed [illegible] intensio
¶ Ad 10. dicendum quod intensio et remissio sunt in [illegible]
motus [illegible] sunt secundum diversas formas [illegible] secundum
privationem et positionem eadem forma [illegible] ut [illegible] ponendo et
privatione alicuius perfectionis maioris in eadem forma
unde impossibiles sunt [illegible] ¶ Ad
11. dicendum. quod [illegible] dicimus [illegible] secundum quod agens
agit. [illegible] calor calefacit [illegible]
[illegible] dicimus quod in forma est variatio remissi et in-
tensi. non quod sit [illegible] variationis [illegible]
sit. et hoc non possit [illegible] latitudine tale
[illegible] dictum est ¶ Ad 12 dicendum quod et hoc in 4to physicorum
[illegible] quod motus non [illegible] in vacuo nisi in
[illegible] nulla [illegible] est plenum
ad vacuum. [illegible] ad plenum [illegible]
[illegible] sit plenum [illegible]
[illegible] quod [illegible] excedit ad [illegible]
in illud quod excedit et in reliquum. nec [illegible] plenum
non [illegible] vacuum [illegible] quod excedit vacuum. quia
vacuum nichil est et ex hoc philosophus [illegible] quod [illegible]
[illegible] subtile dividitur in partes singulares
[illegible] Sed sequitur tamen quod forma intensa
se habet ad remissam in eodem [illegible] totum ad partem
singularem in ipso quia totum intensum dividitur in illam
formam remissam sed in partem singularem distinctam
ab alia. quod est [illegible] est [illegible] quod ex-
cedunt aliquid dividitur in [illegible] vel [illegible] in partes singulares
vel [illegible] in partes non singulares [illegible]
[illegible] et non dividitur in [illegible] et non [illegible] ens [illegible]
[illegible] ad [illegible] plenum ad vacuum vel secundum
partes singulares vel secundum non singulares. unde [illegible] non potest
dici quod ens dividitur in [illegible] et non vel quod nichil sit

aliquorum partes entis in uno puncto dicta quod ens dividitur in ens in actu et in potentia vel quod non secundum aliquam proportionem nisi calefaciat quam entis ut aliquid consimile generans cum comparatione ad ens et sic patet ad quaestionem. Ad rationes in oppositum solutio patet quia sicut in alteratione non est vel non mutatum vadit in non esse vel non una forma.

Postea quaerebantur quaedam de causatis compositis ex natura corporali et spirituali scilicet de homine. Primo pertinentia ad eius formam et est utrum ponens animam intellectivam separatam remanere post mortem habeat ponere aliquam formam substantialem in homine praeter animam intellectivam et materiam primam. Secundo pertinentia ad actus intellectus perfectionem et est utrum eadem fides numero sit informis et formata. Tertio pertinentia ad effectum culpae et est utrum magistri tenentes conclusiones condemnatas et dimittentes utiles ad salutem peccent mortaliter. Quarto pertinentia ad defectum poenae et est utrum aliquis possit mori sine caritate et quod non damnetur.

Ad primum sic proceditur et arguitur quod ille qui ponit animam intellectivam remanere post mortem necesse habet ponere aliquam formam substantialem in homine praeter animam intellectivam et materiam primam, quia remanentibus principiis substantialibus rei remanet res cuius sunt. Sed non remanet homo remanentibus materia prima et anima intellectiva. Sed anima intellectiva manet post mortem secundum eum qui ponit animam intellectivam manere post mortem. Ergo necesse habet ponere aliquam formam substantialem praeter animam intellectivam et materiam primam. Contra quia ad unum non sequitur formam. Sed homines corruptio est unum, quia hoc patet ad formam et animam intellectivam remanere post mortem secundum unum quod hoc tenet fides, quia ad istam non sequitur formam. Sed ponere aliquam formam substantialem in homine praeter animam intellectivam et materiam primam, ergo non oportet quod si ponitur anima intellectiva remanere post mortem sed homo corrumpi in se quod sit in homine aliqua forma substantialis praeter animam intellectivam et materiam primam, quia si aliqua forma substantialis est in homine praeter animam intellectivam et materiam primam sit corpus [illegible] quia id primum aut est aliqua forma substantialis aut materia prima. Non forma substantialis quia utcumque ponatur non ponuntur plures formae substantiales in eodem nisi [illegible] materia prima quia in eodem [illegible] duae non [illegible]. Respondeo dicendum quod istae materiae fuerunt [illegible] primo videndum in quo stat difficultas quaestionis et quia difficultas quaestionis stat in hoc videlicet quomodo dicitur totum a partibus, ideo secundo videndum est de hoc scilicet quomodo totum dicitur a partibus. Tertio determinandum est de quaestione. Circa primum sciendum quod unitas vel pluralitas formarum non facit difficultatem in proposito cuius forte posset videri alicui. Circa quod sciendum quod de unitate et pluralitate formae in homine sunt tres opiniones [illegible] quantum ad propositum pertinet. Prima est quod in homine non est aliqua forma substantialis nisi anima intellectiva. Alia est quod praeter animam intellectivam quam ponit unam et eandem in vegetativam et sensitivam ponit aliam formam quam vocant formam corporeitatis et ponunt istam remanere post mortem saltem ad tempus. Alia est quae ponit eandem formam corporeitatis cum aliis et in hoc convenit cum his sed ponit eam remanere post mortem in Christo miraculose sed in aliis ponit eam corrumpi. Ex his accipio quod secundum omnes opiniones istas non oportet quod in morte hominis

corrumpatur aliquid primum eius substantiale, quia non oportet quod corrumpatur anima intellectiva quia nullus hoc ponit. Et si est forma corporeitatis, quia omnes qui ponunt eam dicunt eam remanere post mortem vel saltem in aliis vel saltem miraculose in Christo qui fuit mortuus sicut et alii homines. Ex his accipio hoc quod non est primum substantiale in homine secundum praedictas opiniones [illegible] videlicet quod ipsa ista vel anima vel forma corporeitatis praedicta vel materia prima. Sed secundum quamcumque opinionem non est necesse aliquid illorum corrumpi in morte. Quare pluralitas vel unitas formae non facit proprie difficultatem in quaestione. Sed quomodo homo possit corrumpi vel mori si sola anima intellectiva est forma substantialis eius sicut ipse ponit sola sit forma substantialis eius sicut non omnes ponunt quod homo potest corrumpi sive mori manentibus principiis substantialibus eius. Scias tamen quod in medio dicere quod non difficile sit videre quomodo corrumpitur homo manentibus principiis substantialibus. Sed est intentio mea dicere quod non maior difficultas quam ad hoc sequitur quia ponitur sola anima intellectiva forma hominis quam si ponitur alia, quia secundum omnes homo potest corrumpi vel mori manentibus eius principiis substantialibus naturaliter vel saltem miraculose et ideo tota difficultas est in videndo quomodo dicitur totum a partibus. Ut viso hoc possit videri quomodo totum possit corrumpi manentibus partibus. Circa secundum autem ad hoc quod est secundum principale sciendum quod sunt tres opiniones quarum duas pono [illegible] et tertiam veram. Prima ergo ponit quod totum dicitur a partibus quia addit super partes quendam modum componendi [illegible] in quo est ad se in modo [illegible] formaliter [illegible] et dicunt quod iste modus componendi in quo est [illegible] et quod est in eo dicunt realiter a partibus quarum sunt modi [illegible] cum eis et quod differunt realiter ab eis [illegible] quia sicut se habet modus [illegible] ad [illegible] et modus attinentiae ad attinens, ita modus talium partium ad ipsas partes. Sed modus [illegible] differt realiter ab ea et similiter modus attinentiae ab attinente [illegible]. Ista suppositio [illegible] quia id a quo potest aliquid separari differt realiter ab eo [illegible] separari [illegible] humana [illegible] modus [illegible] separari potest a suo [illegible] in sacramento altaris [illegible] modus [illegible]. Contra [illegible] non facit compositionem [illegible] dicit quod modus non facit compositionem cum re cuius est modus. Ista est [illegible] formaliter. Contra ad tertium quod ponitur, primum est quod totum differt a partibus per tales modos quod [illegible] falsum. Quia tales modi aut sunt partes totius aut passiones partium aut [illegible] totius. Si dicatur quod sunt partes, contra quia totum non dicitur ab omnibus partibus per aliquas partes. Si ergo isti modi sunt partes totius, totum per istos modos non dicitur ab aliis partibus. Si dicatur quod tales modi sunt passio totius, scilicet quod totum non dicitur realiter a partibus per tales modos, quia [illegible] dicitur ab alia per id quod est posterius eo. Sed passiones [illegible] sunt posteriores eo. Contra quia nulla res dicitur [illegible] ab alia per id quod est passio alterius ab eo. Sed secundum te isti modi sunt passio partium, ergo totum non dicitur [illegible] per istos modos a partibus. Si tu velis dicere quod totum vel [illegible] est quam passio partium et sic [illegible] totum ad [illegible] tamen erit sola [illegible] partium. Si et dicas quod isti modi sunt [illegible] totum. Contra primo quia secundum te tales modi non dicunt res existentes in finito sed [illegible] dicunt res existentes in finito ut sola praedicta.

partis hec duo composita. igitur etc. [T]ertio sic quia si aliquod totum idem
esset quod aliquid in aliquo vel aliquid esset in seipso sicut totum respectu
suarum partium. sed consequens ut patet est impossibile ut inferius patet et
hoc est falsum igitur etc. [U]ltra manifeste contra hoc est communis conceptus
quod illud in quo est aliud et quod est in alio. [S]ecundo confirmatur
sic quia isti modi sunt idem quia formaliter dicit totum de
partibus tunc cuilibet toti essent due totalitates. consequens
est falsum igitur et antecedens. Falsitas consequentis patet quia sicut homo
habet [illegible] unus homo ab una humanitate ita totum unum
ab una totalitate. sed similiter idem pro quod
formaliter dicit totum de partibus sunt illi modi. igitur
illi modi sunt totalitates ipsius toti. Secundo illi modi sunt
diversi modi et sunt in quibus totum et in quibus toto est
aliud quia in quibus totum est illud in quo est aliud et
quod est in alio. [T]ertio sic quia si illi modi dicerent tota-
litatem pro quanto dicit totum de partibus sequitur quod omne
totum et omne compositum diceret habitudinem formaliter. consequens
est falsum igitur et antecedens. Falsitas consequentis patet quia commu-
niter [illegible] composita dicit ens absolutum vel est in genere
absoluto quod est manifeste falsum. consequentia est facilis patet quia est
illud in quo est aliud et quod est in alio sunt illi
modi de quibus locutus. igitur si totum pro tanto modus dicit
de partibus etiam quod dicat formaliter tales modos sequitur quod omne
totum dicat formaliter habitudinem nec aliquod totum dicat ab-
solutum et sic patet consequentia. [S]imiliter idem corpus est falsum
scilicet quod ille modus [q]uidam modus est aliud vel est in alio
sunt quedam res diverse realiter ab ipsis partibus quia
talis modus non est ipsum totum ut probatum est nec
aliqua pars. [S]ed res quelibet diversa a partibus et a toto quia
quelibet talis res aut est ens extra in alio et est
ens extra in quo est aliud aut neutro modo. Si est ens
extra in alio vel in quo est aliud ille modus habet
modos diversos a se realiter et eadem ratione ille modus
alium modum et sic in infinitum. Si neutro modo aut
quia ille modus est res sed nulli competit. aut quia est
totum cui non competit esse in alio vel esse in quo est aliud
[E]sse in quo est aliud scilicet pars integrante. hec continent totum
[T]otum in quo est aliud scilicet pars in toto et sic patet isto modo
modus iste est in toto scilicet pars in toto. et ille modus est
pars totius nec pro isto modo totum dicit ab omnibus
partibus. et forte diceres quod illi modo non competit esse id
quod est in alio vel esse illud in quo est aliud. sed contra
quod convenit cuicumque in alio quod sit in alio. [C]onfirmatur
quia cum sit res quedam distincta ab aliis ut tu
dicis non videtur quin talis res vel sit in alio vel sit
aliud in ipsa vel quod sit quedam subsistens separata
non competit nec impossibile quod est manifeste impossibile. [Q]uarto
quia omne quod est aut est substantia aut accidens. si est
accidens patet quod est eius in alio et sic est ens cui
competit talis modus. si vero aut ut dicere patet non potest esse
et si esset substantia quod [e]st substantia in qua nulla substantia est
substantialis vel accidentalis. aliquin esset eius in quo est
aliud et essent entia cui competunt illi modi. igitur etc.
Et quia illud est alias [illegible] et ad multa
iam superius adducere plures rationes. [E]go dico quod
dictum corpus est falsum. scilicet quod ille modus realiter differat
ab eo cuius est modus et non facit compositionem cum
eo. quia omnis unitas vel est unitas simplicitatis
vel est unitas compositionis. si ergo modus et id cuius
est sunt unum. aut hoc est aut per modum compositionis
aut per modum simplicitatis unitas. si primo modo habetur compositionem

quia est in parte [illegible] secundo modo. igitur quia idem quod est unum
unitate simplicitatis non habet partes reales vel differentias
nisi esset aliquid aliud absolute. quia tunc in infinitum
suam ipsius. [A]d rationes quod solum de [illegible]
[S]ed sunt tres modi [illegible] est sunt duo modo
res. ergo non possunt habere unitatem simplicitatis.
[A]lia opinio est que ponit quod totum non dicit ab
omnibus partibus simul sumptis sed est ipse partes sub
sumpte. et dicit a qualibet parte per se accepta. Sed omnes
partes simul sumpte differunt a qualibet parte per se accepta
sed omnes partes simul sumpte differunt a qualibus partibus per se
acceptis. et secundum istos nullum totum de novo corrumpitur
nisi aliqua pars eius corrumpatur nec generatur nisi aliqua
pars generetur. duobus dictis requiritur [C]ontra primum est quod
totum non dicit sed quam partes simul sumpte. secundum est
quod non potest corrumpi totum nisi corrupta aliqua parte eius
[C]ontra falsitatem primi arguo sic quia totum integrale
non convenit ad partes. ut exemplum ille. sed dicitur exemplum
ex illis et in hoc dicit totum integrale aliquid aliud
quam sue partes simul sumpte totum integrale com-
paretur ad suas partes ut exemplum primum. [S]ecundo sic et est
confirmatio precedentis rationis. quia sic se habet illud quod est ex
aliquibus ad [e]a illa ex quibus componitur. sed quodlibet
totum componitur ex partibus omnibus simul sumptis. igitur sic se
habet ad hoc quod sit aliquid compositum ex quibus componitur et ad hoc
quod sit omnia illa simul ex quibus componitur. sed nullum
totum est idem corpus ex quibus componitur. aliquin
totum esset pars. igitur nec aliquod totum est omnes partes simul
sumpte ex quibus componitur. [T]ertio sic quia si accipiatur
unum totum compositum ex a et b. non sic ut istud
totum est ista duo. a et b. potius dici quod istud totum
est ista duo. a et b. sed istud est impossibile. igitur etc.
quod autem hoc sit impossibile probo. quia quod non est a. non est
a et b. et hoc patet quia quelibet copulativa infert utramque
partem suam et ideo impossibile est quod illud quod est a et b
vel non sit a vel non sit b. sed hoc totum non est a. aliquin
pars integralis predicaretur de suo toto. igitur impossibile
est quod hoc totum sit a et b. si dicas quod hoc totum non est
a et b divisim. sed simul coniunctim. aut tu intelligis
quod totum sit a et b coniunctim et non divisim per hoc
scilicet quod quelibet istorum per se acceptum non potest verificari
de toto. sed coniunctim ut scilicet dicatur quod est hoc et id
scilicet a et b. hoc est contra naturam copulative ut dictum est
quod quelibet partem suam infert simpliciter et sic [illegible]
negando naturam copulative. si autem per simul
coniuncti et non divisim intelligis quod partes quando
divise ab invicem non sunt ipsum totum. sed quando sunt
unite ut perfecto perficiunt. [C]ontra quia non
solum totum non est partes divise ab aliis. sed nec est
pars coniuncta cum alia. aliquin pars in toto integra-
lis predicaretur de ipso toto. igitur a simili non est ipse partes
coniuncte. [C]onfirmatur ad id. quia ad hunc stat ra-
tio predicta. quia si hoc est pars et alia coniuncte. igitur est hoc
pars. et sic [illegible] natura copulative quod est falsum.
[H]ec [illegible] est quod partes coniuncte sunt [illegible]
tunc totum quod est compositum ex hiis erit ipsum compositum
cum hoc. quia partes sunt coniuncte cum hoc non ex hiis
sed compositum cum hoc non potest componere simplicia et sic
compositum ex hiis erit pars simplicia. [T]ertio sic
totum dicit a partibus non [illegible] quod dicerent quibus suis
singulis simul sumptis ex dictis. [A]d secundum patet quia

probo consequentiam quia totum dicit formaliter [illegible] toto [illegible] toto [illegible] totum

quia licet unum sumptum possit explicari ... unum tamen ... non ... plura ... sed ... omne ... plura ... quia ...

[illegible]

63

dicens quod illa materia est includenda de hiis que dicuntur
primo modo rerum. ¶ Ad 3m dicendum quod totum prout
accipitur prout est distributum totius integralis
quod partibus suis et quod convenit alicui toti isto modo quod
[illegible] et secundum partes et secundum quas sunt et sic [illegible] non distin-
guitur secundum quaslibet partes sui a partibus. ¶ Alio modo potest ac-
cipi totum non prout est distributum totius integralis
sed quod nunc composita toti comprehendente partes et totum
uno modo distinguitur sic totum a partibus non inquantum
totum distinguitur a partibus secundum quaslibet sui. sed inquantum
totum distinguitur a partibus ex unione sua compositione totali ex
unione sua que est etiam namque habet quod non sit ipse partes
sed ex partibus. ¶ Ad 4. dicendum quod proprie loquendo totum non
dicitur aliquid preter partes quia proprie illud dicitur aliud preter alterum
quod non est illud. nec idem est ad eum secundum unam partem sic
habet ad alterum in toto modo. sed totum non sit partes
non tamen est indivisum a partibus quod partes non sint ad
eius non proprie loquendo non dicitur aliud preter partes omnes. [illegible] tamen
sit quod videat 2a opinio. scilicet quod totum est quod partes
omnes simul sumpte. quia sed totum non includat quod
in suo conceptu quod sit aliquid preter omnes partes quia sed est impossibile
tamen quod unum et aliud in sua non quod non est quod partes.
¶ Sed ex partibus ut frequenter dictum est. ¶ Ad 4. dicendum
quod illud quod componitur cum aliquo bene dicitur aliud per addi-
tionem ad illud cum quo componitur secundum formam bene dicitur
aliud per additionem sic habet ad materiam. Sed id quod est compositum
ex hiis non dicitur aliquid additum ad partes ex quibus componitur
proprie loquendo quod sit aliquid sui distinctum contra alias partes
secundum unam partem contra aliam. sed etiam non compositum scriptum ex hoc quod est
tale non non proprie per additionem ponitur. ¶ Ad 6.
dicendum quod est compositum cum alio et sic convenit parti que convenit
cum alia et dicitur habitudinem partis ad partem. et ista compositio
ex hiis et illa est compositio totalis et non aliud est ab illa
composita puta humanitas in homine et bonitas in
bove sive non sit quando compositum sit sui [illegible]. ut quando
compositum est idem formaliter. ¶ Ad 7. dicendum quod illa en-
titas qua totum dicitur non est etiam entitas que sit preter
partes nec ipse sit ad eius. Sed est entitas que non
est partes et quamquam sit descendendo in non ens. dicendum
quod redibit eadem in numero. quia credo quod deus illud quod
redit in non ens potest reparare idem in numero. [illegible]
autem ex unitate totius ad partes quoniam [illegible] sed totum ad
partes sequitur quod remanentibus partibus redeat idem
homo numero sive idem corpus vel ad propositum. ¶ Ex hiis
dicitur [illegible] ad quintum. dicendum quod stante positione quod
in homine non sunt alie [illegible] nulla nisi anima
rationalis et una forma. adhuc potest totum quod est homo
corpus quia secundum eam dicitur est totum sit non compositum
quod est quantum ad propositum partium sed quedam entitate
que non est partes sed sit ex partibus. ¶ Sed illa entitas que
non est partes potest corrumpi manentibus partibus quantum
ad id quod sunt sed non maneant actu partes nec
[illegible] secundum communem doctrinam si ponerentur in eodem
solummodo ut ponitur nulla nisi forma et anima
rationalis. quod sicut [illegible] forma corporis quia
omnes illa non corrumpitur in morte Christi. vel quia
manent vel vel miraculose in Christo. ¶ [illegible] autem quod manentibus
partibus totum potest corrumpi. sed non est. sed nulla corrumpitur
non dicitur totum corrumpi [illegible] quod modo potest corrumpere
divisio a qualibet parte ut prima opinio ponebat
quemadmodum habitudo unius partis ad alteram.

¶ Sed quia corrumpitur compositum ex hiis sic non compositum
ex hiis. ita quod si corrumpitur compositio non prout compositio
dicit habitudinem partis ad partem. Sed prout compositio dicit
id quod nomine compositum. sed partes non possunt corrumpi ma-
nente toto et [illegible] quantum ad id quod sic loquendo de principalibus partibus
totius. quia licet totum non sint partes. tamen totum non potest esse
nisi ex partibus. ideo corruptis partibus impossibile est totum ma-
nere. partes autem quantum ad id quod sic non includunt rationem
[illegible] ad ipsius totius. ideo possunt manere aliquo modo quantum ad
id quod sunt corrupto toto. dico autem quantum ad id quod sunt
¶ [illegible] sed prout secundum rationem quam habent in actu non possunt
esse nisi ut partes totius et per consequens non possunt esse sine
toto ut sit tamen quod ad id quod est potest manere ut dictum est.
¶ Ad 8 autem quod alii de prima opinione dicunt in
oppositum. quod scilicet inherentia est quidam modus accidentis re
distinctus ab eo. quia potest accidens remanens sine eo ut
in sacramento altaris. dicendum quod accidens posse remane-
re sine inherentia actuali non ideo est quia inherentia
dicat quandam rem totaliter diversam ab accidente et substantia
in qua est. sed quia ut sic significat ipsum accidens comparando
alterum. scilicet substantiam vel compositum ex substantia et accidente. Nam re-
ferentia accidentis est in essentia sua et cum essentia
eius potest manere non manente eius actu inherentie
et potest sic quod inherentia connotat ultra essentiam accidentis
quandam alteram ut dictum est. sicut dicimus quod manente
[illegible] etiam eius [illegible] possibile est non possit si nullum
futurum et non quia presciencia dicat aliquam rem
diversam sic modo a [illegible] et rebus scitis. Sed quia
importat futurum rerum scitarum qua ablata [illegible]
non est presciencia. Quod autem dicitur quod in Christo natura humana
est sine proprio esse. hoc non potest esse quia modus iste dicat
aliquid rem diversam a re ymmo [illegible]
quia est per se quod competit sibi non dicitur positive. quia ipsa
sit eam [illegible] sibi ipsi quia impossibile est quod ad
sit sibi eam [illegible]. Sed dicitur negative. scilicet quod habet esse non
per aliud cum inmittitur vel per modum accidentis vel per modum
partis. licet sed dicitur loquendo de substantia completa que est suppositum
vel que nata est suppositum. ideo natura humana in Christo
non dicitur ad [illegible] ab aliquo positivo reali sic ab
aliquo modo substantie quod sit diversa res a re in aliis.
sed dicitur aliquid positivum. scilicet habitudinem ad aliquid cum
[illegible] per modum partis quod non competit naturis completis
non sic assumptis. ¶ Ad nonum in oppositum dicendum quod
maior non [illegible] est vera. scilicet quod totum compositum manet
manentibus principiis [illegible] quantum ad id quod sunt. licet possit ma-
nere totum manentibus principiis [illegible] eius prout sunt constitu-
tiva eius. ¶ Sed [illegible] partes [illegible] quia partes
[illegible] autem sunt constitutive per [illegible] sua dicitur per alia
[illegible] per [illegible] sua. [illegible] quod dicunt [illegible] sua manentibus
sunt constituunt [illegible] non per [illegible] sed per [illegible] quod ad
sit modus de quo alii dicunt. scilicet modus [illegible] vel
in quo [illegible]. ¶ Ad 10 dicendum quod partes [illegible] per [illegible]
sua sunt constitutive totius integralis etiam [illegible] componentes
[illegible] integralis etiam [illegible] formalis et forma integrale
etiam formalis [illegible] quod sunt constituat [illegible] quia [illegible]
constitutive integrale etiam [illegible] formaliter constituens
[illegible] effective. quod effective quod constituit effective [illegible] non solum
[illegible] sed etiam quod est sed et [illegible] sed [illegible] compositum ex
[illegible] et forma [illegible] forma [illegible] tamen [illegible]
[illegible] quia potest [illegible] ad hoc quod sit effective quia non dat [illegible]
effective sed quod sit talis forma.

Ad 2. sic proceditur et arguitur quod eadem fides
que est informis remanet in patria. quia caritas
que est viatoris remanet in patria. ergo eadem
fides. probatio antecedentis quia manente posteriore manet
prius. ergo etc. Contra quia magis videtur de caritate
quod remaneret eadem informis et in patria quam de fide.
Sed eadem caritas non remanet informis et in patria
ergo etc. probatio minoris quia si eadem caritas que re-
manet in patria remanet informis sed in patria beatifi-
cat. ita et informis beatificaret quod falsum est. Ubi ad
evidentiam eorum que fienda sunt primum est videre quomodo auctoritas
se habet ad intellectum et ipse habitus fidei et ipse ad
credendum. Secundum est videre quomodo se habeat fides ad scientiam
Tertium est videndum ad questionem. Circa primum sciendum quod
auctoritas potest dici se habere ad intellectum. Uno modo
ut obiectum cognitum tamquam cognitum tantum. alio modo ut medium
cognoscendi aliquid vel assentiendi alicui aliquo modo medium
ex parte vel cogitare sicut una res cognita habet ducere
in cognitionem alterius. verbi gratia si aliquis diceret michi
quod Roma sit tanta. istud dictum suum. istud dictum
quantum ad actum dicendi potest accipi ut obiectum cognitum
sicut scio istum ita dixisse et de auctoritate sua dicta
non habeo fidem ymmo evidens notitia. quia ad sensum
in aliquo istum ita dixisse. Si autem accipiatur talis
auctoritas ut medium cognoscendi sic non solum modo
accipio dictum istius ut cognitum a me. Sed per
ut inclinans me ad credendum Romam esse tantam
ita quod alia est notitia quam habeo de auctoritate ut sum
se cognita quia illa non est evidens et alia est notitia
quam habeo de re significata per auctoritatem de qua non habeo
nisi credulitatem que credulitas qualis sit in-
probatur. similiter habitus qui est fides dicitur se habere ad in-
tellectum. uno modo per modum obiecti cogniti secundum quod aliquis
considerat habitum fidei. alio modo per modum habitualiter
inclinantis ad elicitum actum credendi secundum quod aliquis
utitur fide ad credendum. ideo quod dicitur in auctoritate. similiter actus
credendi dicitur potest se habere ad intellectum uno modo ut obiectum
cognitum. ut quando aliquis considerat de actu credendi.
alio modo ut actum elicitum quo intellectus assentit credito
ab eo credendi. Secundo sciendum quod auctoritas quantum
est in se dicitur potest se habere uno modo quod sit per se
notum illa dicta ab eo qui non potest mentiri sive
falsum dicere. et talis auctoritas facit scientiam apud beatos
quia sciunt ipsi beati clarius quam premisse sunt per se no-
te. Sed quando per se notum est auctoritatem dici ab illo qui
non potest falsum dicere. premisse ex quibus assentitur
vel dicere per auctoritatem sunt per se note. ergo etc. probatio
minoris quia premisse ex quibus assentitur vel dicere
per auctoritatem sunt quod talis auctoritas dicta a tali et quod talis non
potest falsum dicere. Sed iste sunt per se note statim posi-
tum quod per se notum sit auctoritatem dicta et quod auctoritas
sit a tali qui non potest falsum dicere. Alio modo potest se
auctoritas habere ad credendum quare si non sit per se
notum auctoritatem dici ab illo qui non potest falsum dicere
vel quia non est per se notum ipsum non posse falsum dicere
vel quia non est per se notum auctoritatem dici ab eo. vel
saltem quia neutrum istorum potest deduci ex per se no-
tis et tunc auctoritas non generat scientiam nec notitiam
evidentem sed credulitatem inevidentem. Circa secundum
ad 2. principale. scilicet quomodo se habeat fides et scientia. sciendum quod in-
... quod fides quedam sit illa et scientia quod utraque ...

notitiam per medium et non habet dicit quod fides
que facit scientiam quam scilicet per se notum est auctoritatem
dici ab illo qui non potest falsum dicere se habet tamquam
quam scientia et plus quam fides sicut beati dicuntur scientiam
precedentem per delectationem medium evidens scilicet per
talem auctoritatem. Sed scientia communiter dicta importat
processum per medium evidens propter quod sit illud
sed fides per quam assentitur per auctoritatem de qua non est
per se notum quod dicatur ab illo qui non potest falsum
dicere dicitur a scientia. scilicet habitus procedens per medium
inevidens ab habitu procedente per medium evidens
et per quod per premissarum evidentiam in evidente.
medium inferens et inevidens. Sed in tali habitu est
aliqua premissa inevidens. ergo etc. quia vel inevidens
est auctoritatem dici vel inevidens est etiam non
posse falsum dicere quam autem nunc loquimur de fide
utrum possit stare cum scientia loquendo de fide secundo modo
dicta que scilicet facit assentire per auctoritatem de qua non est
per se notum quod dicatur ab illo qui non potest falsum
dicere. et talis est fides nostra. nam dato quod
esset per se notum quod deus non potest falsum dicere non tamen est
per se notum illa que credimus esse dicta a
deo. Sed bene per experientiam per se notum est etiam
sit collegium fidelium tenere ea esse dicta a deo
verum etiam hoc tenere non est creditum. Sed evidenter
notum. Sed illa esse dicta vel esse dicta a deo est creditum.
Circa tertium ad 3. principale. scilicet utrum fides possit stare
cum scientia de eodem ... formali dico quod et fides
et auctoritas et actus credendi in hoc obiecto cognito possunt
stare cum scientia de eodem de quo sunt habitus et auctoritas
et actus in ratione obiecti cogniti possunt ... hoc ...
scilicet adveniente scientia de aliquo ille qui habet
scientiam potest habere notitiam de auctoritate aliqua aliquis
que erat prius sciti de illa auctoritate et potest scire quod
habuit habitum creditivum de illo scito et actus credendi
de illo scito. nec hoc est inconveniens creditivum et scire
de eodem quia notitia quam cognoscit actus credendi non
est notitia creditiva neque infidelis et habet
certitudinem auctoritatis de essentia sua credendi licet
non habeat certitudinem evidentie de re credita
que est obiectum actus credendi. Sed de hoc est
dubium utrum ... maneat fides ut est
habitus inclinativus ad credendum ut facit inhesionem
intellectum et auctoritas ut medium cognoscendi
loquendo de auctoritate de qua non est per se notum quod
dicatur ab illo qui non potest falsum dicere et ipse
actus credendi ut elicitus quo scilicet intellectus facit
sibi inherente credit illud quod est scitum ab
eodem et de hoc est quedam opinio talis scilicet quod omnia
possunt manere cum omnibus in istis. scilicet habitus cum
habitu scilicet fides cum scientia sicut dicit habitus et medium
cum medio scilicet auctoritas de qua dictum est et
medium demonstrativum licet quod utrumque maneat
ut medium cognoscendi et actus cum actu scilicet
credendi cum scire et hoc probat multipliciter adducu-
nt etiam rationem philosophorum sic. quia ille habitus
et actus non sunt incompossibiles quorum rationes formales
non sunt incompossibiles. Sed actus credendi et sciendi
sunt huiusmodi ergo etc. Maior patet. Minor probatur quia ratio formalis
credendi consistit in hoc quod est assentire per auctoritatem
ratio autem formalis sciendi consistit in hoc quod est

assentire per auctoritatem vel aut mediam demonstrationem
Sed ista non sunt impossibilia ergo etc. Maior istius patet
sit probatur ex ratione terminorum. Minor probatur quia primo sic.
quia illud quod stat cum demonstratione potest stare cum scire
Sed auctoritas potest stare cum demonstratione et per consequens
assentire per auctoritatem. ergo et assentire per auctoritatem
non est impossibile stare cum scire nec per consequens cum
assentire per medium demonstrativum. Secundo sic quia
ponatur quod aliquis credat auctoritati alicuius docentis et postea
videat illud quod dictum est ab illo per demonstra-
tionem. Cum non minus credat auctoritati istius habita de-
monstratione quam ante ut videtur, immo magis, quia quando videt
dictum alicuius evidenter tunc credit ei magis
quam ante. Sed non habita demonstratione credebat illud
quod erat dictum auctoritate propter auctoritatem eius. ergo et habita de-
monstratione adhuc assentiet propter auctoritatem talis
et sic assensus per auctoritatem stat cum assensu per demonstra-
tionem. Si dicatur ad hoc quod habita demonstratione non
assentitur propter auctoritatem eidem vel de quo habetur demonstratio
propter hoc quod habeat evidentiam per demonstrationem, sed bene
assentitur in aliis. Contra quia ratio assentiendi
ei in aliis et in isto propter suam auctoritatem. quia omnis
auctoritas cuiusdam propter eius efficaciam ergo et propter eius
de quo habetur demonstratio assentitur auctoritati eius.
Tertio sic quia si assentire per demonstrationem et auctoritatem
non stant simul aut hoc est propter repugnantiam
mediorum aut obiectorum aut actuum. non primo mo-
do quia ut dictum est auctoritas et demonstratio stant simul.
nec secundo modo quia ut dictum est ~~auctoritatis~~ potest esse
idem obiectum formale potest esse scite fidei et
opinionis et cuiuslibet visionis. nec tertio modo quia si non est
hoc est propter repugnantiam actus evidentis et inevidentis.
Sed talis repugnantia non est inter credere et scire
quia licet fides non faciat evidentiam non tamen facit
inevidentiam. sicut licet albedo non faciat nigredinem non tamen
faciat cecum ergo etc. Quarto sic. quia non videtur plus re-
pugnare credere scitum et credere quod per se notum et de-
monstratum. Sed id potest esse per se notum et demonstratum
ergo etc. Contra quarto. quia principium posterius subalternans est se
per se notum in scientia subalternata et tamen de-
monstratum in scientia subalternante. Quinto principaliter sic.
quia non plus repugnat fidei scientia quam opinio
Sed opinio et fides possunt stare simul ergo etc. Contra
minor probatur quia rationes primo sic quia si opinio non posset
stare cum fide hoc non esset nisi quia de ratione opinionis est
formido. Sed hoc est falsum ergo etc. Contra minor. primo quia
quidam non formidat etiam in qualibet cogitatione sibi
fiat resolutio usque ad media prima. Sed hoc non habent
nisi per opinionem. quia cum hoc sit falsum et contrarium scientiam. hoc
non potest haberi per scientiam. ergo de ratione opinionis non est
formido. Secundo sic quia secundum Augustinum in libro de videndo deum
ista est differentia inter credere et opinari. quia ille qui credit
percipit et cognoscit se nescire illud quod credit. sed illud non scire
opinans vero se existimat scire quod opinatur. Sed ille
qui existimat se scire non formidat. ergo etc.
Tertio philosophus 6 ethicorum dicit quod quidam opinantium
non dubitant sed existimant se scire certitudinaliter
et sic idem quod plus intelligentie et auctoritates consimiliter adducuntur
que habent eandem vim. Quarto sic quia a probabilibus est de-
venire ad prima probabilia, alias esset processus in in-
finitum. Sed de istis primis probabilibus non est

estimatio
certitudinem ut formido cum propter ea assentiat aliis
et tamen de his est opinio ergo opinio non requirit formidinem
Sexto sic quod stet opinio cum fide Augustinus sic quia fideles doctores
ad ea que sunt fidei adducunt aliquas persuasiones
rationales. aut ergo iste persuasiones causant aliquam notitiam
aut non. Si non ergo frustra adducuntur quod est inconveniens.
Si sic aut causant scientiam aut opinionem. non scientiam
quia illa que sunt fidei transcendunt cognitionem rationalem non
possunt sciri ex rationalibus. ergo causant opinionem et sic de eodem
de quo est fides potest haberi opinio. Contra ad principale sic quia
non plus repugnat fides scientie quam opinio. Sed opinio
stat cum scientia ergo etc. Maior probatur quia dato quod opinio possit
habere formidinem tamen fides non habet. ideo magis repugnat
scientie quam opinio. probatur minor. primo quia philosophus postquam
probavit rationem suam adducit auctoritates ad confirmandum
tunc quero de illis auctoritatibus utrum aliquam notitiam causant
aut non. Si non ergo frustra adducuntur quod est inconveniens
Si sic aut causant scientiam aut opinionem. non scientiam. quia
vox ab auctoritate humana non causat scientiam. ergo opinionem
et sic sequitur quod de eodem obiecto simul possit haberi scientia et opinio
Secundo sic ad idem quia quando aliquis scit mediante demonstratione
et probabiliter et quando eundem oblivisci ad tempus saltem mediante
demonstratione tunc habet medio probabili ad opinandum
Sed non est verisimile quod tunc amiserit scientiam suam. hoc non tunc
utitur ea ergo simul stat opinio cum scientia. Contra sic ad
principale. quia multi fideles habent demonstrationem de aliquo
de quo est fides. sicut de hoc quod est deum esse unum. Sed hoc
non potest esse nisi de eodem possit esse fides et scientia. ergo etc.
Si dicatur ad hoc quod de talibus demonstratis ille qui habet
demonstrationem non habet fidem postquam fuit demonstratum.
Contra quia non est probandum quod in hiis qui laborant ad
demonstrandum ea tolleretur vel minuitur meritum fidei.
Sed si demonstratio vel scientia adveniens tolleret fidem de
demonstratis in illis qui laborant ad ea demonstranda
tolleretur meritum fidei. ergo etc. Contra minor. quia habentes
demonstrationem de talibus quantum ad ista non habent meritum
fidei sed non habere quantum ad ista meritum fidei est diminu-
tio meriti fidei ergo etc. quod autem quantum ad ista tales
non habeant meritum fidei probatur quia meritum virtutis
non est in eo in quo non est virtus sed in talibus non
est fides quantum ad ea demonstranda ergo nec meritum
fidei. Si dicatur ad hoc quod immo quia in hiis manet
meritum fidei propter promptitudinem suam. Contra quia
minus est habere solam promptitudinem ad credendum quam
credere et habere promptitudinem ad credendum. Sed in illis sanctis doctoribus
qui habent demonstrationem de talibus est solum promptitudo
ad credendum sine credere. ergo adhuc stat quod in istis meritum
fidei minuitur. Contra principale arguitur sic. quia non plus re-
pugnat fides et scientia ut videtur quam clara et obscura
cognitio. Sed clara et obscura cognitio possunt haberi
de eodem obiecto formali ergo etc. Maior patet. Minor probatur
quia creatura cognoscitur a beatis cognitione matutina in verbo
et est clara et cognitione vespertina que est per mediam
speciem que est obscura ergo etc. Sexto principaliter sic quia Paulus
in raptu habuit visionem claram. Sed in
Paulo in raptu mansit fides. ergo fides potest stare
cum visione clara et multo magis cum scientia. Hec est
ergo una opinio et hec sunt motiva ad confirmandum eam.
Istam autem opinionem credo esse falsam. Unde sciendum quod
utrum maneat habitus fidei quantum ad id quod est in
visione beata vel quantum ad id quod est cum scientia non est

non evidens. Quia licet multe auctoritates sanctorum ponunt fidem
evacuari in patria tamen non habetur expressa auctoritas
ad hoc quod non possit stare cum visione. Cum scientia autem
est expressum quod habet actum contrarium actui scientie. Scilicet quod actus unius
est actus inevidens et actus alterius est actus evidens quia
concluditur efficaciter quod utriusque habitus non possit stare. Quia
non inhibet oppositorum et impossibilium actuum esse
principia non opposita nec impossibilia. Contra. Si adamas qui
naturaliter sursum ferrum impellit secundum dictam inclinationem per quam
ferrum movetur sursum ad adamantem ipsum et cum
ista inclinatione motus sursum ferri stat gravitas
per quam habet moveri deorsum. Ergo quod due inclinationes
naturales ad diversos motus stant simul licet illi motus
non stent simul. Item quia constat quod fides mansit
in raptu Pauli qui habuit claram visionem dei. Sed tamen
est multum dubium utrum fides possit stare cum visione
beata. Sed quod fides cum scientia non impedita habet esse
sine quod est evidens per eundem auctorem qualis dicta est et
quod ille auctor maneat ut medium inclinans ad
assentiendum veritati dicte et quod ille assensus remaneat ut actus
elicitus quo ab credat per eundem auctorem reddit impossibile
et multorum impossibilium quod talis auctoritas concurrat cum
medio demonstrativo vel cum aliis pariter ad causandum
evidentem actum videndi vel sciendi et hoc probo tertia ratione.
Contra primam. Illud est quod non est evidens et inevidens quia sunt
opposita et evidens. Sed conclusio meo proposito scilicet quod autem non
evidenter est assentire inevidenter. Scire autem est
assentire evidenter ergo etc. Maior probatur quia evidens et
inevidens vel evidens sunt et tibi sunt opposita. Minor est
probata quantum ad hoc quod scire vel videre est assentire evidenter.
Minor quantum ad hoc quod est conclusio per auctorem eundem sit asse-
ntire inevidenter probo quia assentire per medium incertum et
inevidens est actus inevidens. Sed assentire per talem
auctoritatem est assentire per medium incertum et inevidens
ergo etc. Ad istam rationem dicitur respondendo primo dato quod licet idem
non possit esse evidens et inevidens eidem tamen potest esse
evidens et inevidens eidem per diversa media et sic est in
proposito. Quia scilicet idem potest esse eidem evidens per medium
demonstrativum vel visum et inevidens per medium quod est
auctoritas. Unde dicit quod in predicta ratione est fallacia
consequentis quia non sequitur quod si aliquid est inevidens per medium quod est
auctoritas quod simpliciter sit inevidens quia simpliciter inevidens
sicut homo ... inevidens per tale medium. Respondet
sic ad id quod non sequitur quod si fides non facit evidentiam
quod faciat inevidentiam quia oppositio de predicato infinito vel ne-
gato non infert oppositionem ex predicato privato. Unde non sequitur
est non iustus ergo est iniustus. Sic ergo non sequitur non facit
evidentiam ergo facit inevidentiam et quod non sit de ratione fidei
habere obiectum privatum habet scilicet quia huius contrarium inevidentiam
ad rationem ergo etc. Item dicitur non vero quia licet
diversa possit esse alicui per diversa media tamen
impossibile est quod opposita generant idem per quamquam diversa
media. Et hoc probo inducendo in omnibus oppositis vel
in omni genere oppositorum. Sed idem esse evidens et inevidens
sunt opposita privative ergo etc. Ideo est illa consequentia ut
ipse dicit. Ad eius evidentiam sciendum quod aliud est
negare simpliciter aliquid de aliquo subiecto et ponere aliquid.
Item sciendum quod non est causa opposite affirmationis / secundum aliud est
ponere aliquid non videre et aliud est ponere aliquid quod non est
causa visionis. Nam primum non potest stare cum visione
quia impossibile est quod videns sit non videns per quamcumque

media. Ideo quod utrumque simpliciter generant. Sed. Secundum dico
potest stare simpliciter cum visione, quia ista duo possunt
possunt simul stare. Scilicet quod aliquis sit videns et quod
habeat [?]itudinem vel aliquid aliud quod non sit causa
visionis. Quia hoc non est negare actum videndi
a tali sed est negare causalitatem in ipsa [?]itudine
vel actus videndi. Item sciendum quod aliud est ponere
aliquid non habere causalitatem vel aliquid positivum et aliud est
habere causalitatem vel negationis opposite. Secundum aliud est dicere
[?]itudinem habere causam videndi et aliud est dicere
[?]itudinem causam ergo homo non videt. Quia in primo negatur
causalitas vel positivum et potest stare cum positivo vel cum
negatur causalitas. Nam [?]itudinem non causam
videndi potest stare cum videre / in ... vero primo causalitas
affirmata vel negationis opposite et oppositio affirmatio
non potest stare cum causa. Unde illa duo non possunt stare simul
scilicet quod homo sit videns et quod [?]itudo vel quecumque faciat
causat eum non videntem. Quando ergo dicit quod idem potest esse
evidens et non evidens per diversa media ipse ponit diversa
media in causando contrarium affirmationis et negationis
vel privationis. Sed hoc est impossibile ut ostensum est. Quia
impossibile est quod cum aliqua affirmatione stet quod aliquid sit
causa opposite negationis in eodem ut ostensum est. Et sic
falsa est illa solutio que dicit quod idem evidens et non
evidens possit esse eidem per diversa media. Si
est. Aut vult dicere quod non intendit quod fides in non
habente fidem facit non evidentiam vel inevidentiam quod est
ponere causalitatem in fide vel inevidentie vel non evidentie.
Sed intendit dicere quod fides non facit evidentiam quod est
negare causalitatem in fide vel evidentie. Tunc responsio
data nihil facit ad propositum quia hic evidentia per
medium evidens et non hec evidentia per fidem vel
auctoritatem / non hec evidentia et inevidentia per diversa media.
Sed est hec evidentia per unum medium et non hec per
aliud / sicut videre per oculum et non videre per fidem non
est videre et non videre per diversa media et ideo responsio data
non est ad rationem sed est fallacia vel nihil facit ad propositum.
Ad hoc quod dicit quod ibi est fallacia consequentis quia non sequitur quod si non est
evidens per fidem quod non est evidens simpliciter. Quia in pluribus
habet evidens simpliciter quod inevidens per fidem. Et sic procedit
ab inferiori ad superius negando. Dico quod verum est
si secundum istam formam arguitur. Scilicet quod quia non est evidens
per fidem. Ergo non est evidens. Sed sic non arguitur. Sed
arguitur supposito quod id de quo habetur fides in proposito
est inevidens vel non evidens habenti fidem. Hoc autem
probatur per hoc quod assentire per medium incertum est
actus incertus et non evidens et hoc magis est manifestum.
Et dico ulterius quod si arguitur secundum rationem ab
eis datam non arguitur. Ideo non est evidens per
fidem. Ergo non est evidens sed arguitur sic per fidem est
inevidens vel non evidens. Ergo est inevidens vel non
evidens et nunc hoc non est fallacia consequentis quia hoc non in-
fertur per non esse per tale causam in se simpliciter vel per esse
causam a tali causa in se simpliciter cum ipse est causa quod
operatur eundem actum per eandem auctoritatem esse inevidente
vel non evidente probo consequendo rationes suas
datas. Quia talis auctoritas aut causat actum evidentem
aut actum inevidentem vel neutrum. Non potest dici quod
causet actum evidentem quia per medium incertum non
potest causari actus certus vel evidens. Nec neutrum. Si
causet aliquem actum. Quia omnis actus est evidens vel

i evidens. g° relinq[ui]tur q[uod] causa actu i[n] evidentem et p[ro]p[ri]u[m] q[uod] obiectum cui assentitur p[er] tale mediu[m] sit i[n]evidens assentia. Si dicatur ad h[oc] q[uod] fides p[ro]p[ter] auctoritate[m] d[icen]tis no[n] cat eviden[s] n[e]c cat i[n]evident[er] v[e]l n[on] evidenter. Sed cat s[ecundu]m actu[m] sui q[uo]cu[m]q[ue] istoru[m]. Sed mediu[m] evidens [con]cludit evidenter. C[ontra] p[rim]o q[ui]a vi[detu]r isti ponere q[uod] actus et evi[dentia] sit diversa q[uod] est f[als]um s[ecund]o ponere q[uod] lumen et claritas lucis [con]di[ti]o[n]e diversa est f[alsu]m. 2° q[ui]a si actus se h[abe]t ad evid[ent]e[m] v[e]l no[n] evidente[m] sicut s[ecundu]m ad h[abi]tu[m] v[e]l p[ro]ductione[m] se[quitu]r q[uod] id[em] actus possit q[ui]n [con] evidens et i[n]evidens et possit q[ui]n scire et opinari p[ro] h[oc] et p[ro]p[ter] q[uod] s[ecundu]m [illegible] est dicere q[uod] no[n] q[uod] mediu[m] aliq[uo]d [illegible] actu[m] [con]gnos[cen]di ita q[uod] no[n] causa actu[m] evidente[m] v[e]l i[n]evidente[m]. S[ecund]o ut d[icitu]r qui facit a[c]t[u]m no[n] facit obscuru[m] v[e]l clar[um]. Q[ui]a [com]paratio actus ad evidens v[e]l no[n] evidens no[n] est [illegible] ad clar[um] et obscuru[m] q[ui]a [com]paratio actus ad evidens et no[n] evidens est [illegible] actus in q[uan]tu[m] ad actu[m] p[er] actu[m] p[er]fectu[m] et opp[ositu]m. Sed [com]paratio [illegible] ad clar[um] et obscuru[m] est [illegible] eiusdem [illegible] ad h[abi]tu[m] et p[ro]ductione[m] [illegible] q[uod] [com]paratio [illegible] [illegible]

[illegible]

Con[tra] h[ec] forte p[otest] obici sic. Q[ui]a eviden[tia] ut vi[detu]r sequitur de auct[orita]te de qua [con]stat q[uod] d[icitu]r [illegible] illo q[ui]a no[n] p[otes]t f[alsu]m dicere q[ui]a si talis dicat opp[ositu]m assentiret et assentiret opp[ositi]s. Dicendum q[uod] no[n] est [illegible] q[ui]a talis [illegible] n[on] p[otes]t f[alsu]m dicere ita ut p[otes]t dicere opp[ositu]m et p[er] se notu[m] est assentie[n]ti talem n[on] posse [illegible] f[alsu]m [illegible] posse dicere opp[ositu]m [illegible] natus moveri ad opposita aliq[uan]do [illegible] ille qui assentit auct[orita]ti [illegible] dato q[uod] ille qui loq[ui]tur non possit dicere f[alsu]m n[e]c opposita q[ui]a t[ame]n no[n] h[abe]t p[er] se notu[m] talem no[n] posse dicere f[alsu]m v[e]l opp[ositu]m q[uan]tu[m] est ex p[ar]te sua natus est moveri ad opp[ositu]m [illegible]

Sed [illegible] talis q[ui]a s[ecund]o opp[ositu]m opinio fidei et s[cient]ia ita opponu[n]tur fides et s[cient]ia [illegible] opinio no[n] p[otes]t stare [con] fide et s[cient]ia [illegible]. Q[ui]a s[ecund]o repugnat certitudo [illegible] sit certitudo evidenti[e] [illegible] ad [illegible] [illegible] repugnat evi[dentia] et i[n]evi[dentia] [illegible] sicut repugnat certitudo evi[dentie] [illegible] repugnat evi[dentia] et i[n]evi[dentia] [illegible] ad alteram p[ar]te[m] s[cilicet] q[uod] opinio no[n] p[otes]t stare cu[m] s[cient]ia [illegible] ad alteram p[ar]te[m] q[ui]a fides et opinio opponu[n]tur [illegible]

[illegible]

probabilis. Dicendum quod licet auctoritas possit stare cum
demonstratione et scire ut obiectum consequens non tamen
potest stare ut medium assentiendi ut supra tactum
fuit. accipiendo autem auctoritatem de qua loquimur. ¶ Ad
secundam questionem eius dicendum quod quando invenitur
demonstratio alicuius cui prius credebatur evidens per
demonstrationem accepit magis credit ei postea quam ante
quantum ad ea que nata sunt credi et quia illud quod ita est
evidens non est natum credi cum sciatur eo quod non
ad ipsum non creditur nisi quantum ad complexionem etc.
¶ Ad illud quod dicitur contra hoc. Dicendum quod omnis auctoritatis
eius dicta sunt equaliter credibilia dummodo credens equali
dispositione sit ad omnes. nunc autem non similiter est
dispositus ille qui audit auctoritatem vero eius quod est
sibi per se notum vel factum ab eo et vero eius quod est
sibi ignotum. non enim oportet quod si opinetur vel credat
illud quod est sibi notum quod possit opinari vel
credere illud quod est ab eo per se notum vel factum
quamvis utrumque dicatur ab eodem. ¶ Ad tertiam questionem
dicendum quod credere et scire non possunt
stare propter repugnantiam mediorum in modo et quantum ad
actum. ¶ Ad illud quod dicitur contra hoc dicendum quod licet demonstratio
licet auctoritas maneat cum medio demonstrativo
ut obiectum consequens non tamen manet ut medium per quod
creditur et quando dicitur quod non est repugnantia inter
actus eorum evidentis et inevidentis. Dicendum quod falsum est
et dato quod fides non faceret inevidentiam nec ad hoc
sequeretur quod faciat inevidentiam ita quod sit diversa
species tamen oportet quod faciat actum evidentem vel non
evidentem et si faciat non evidentem oportet quod faciat
inevidentem quia omnis actus cognitionis est evidens vel
non evidens. ¶ Et si queratur qualiter accipiatur
impossibile est quod idem actus medio sit evidens et non evidens
ideo oportet quod vel fides faciat actum evidentem vel
inevidentem non potest actum evidentem cum non possit concurrere
cum demonstratione ad eundem actum quia illud
medium facit actum evidentem. Et si dicatur
ad hoc quod non facit actum evidentem quantum ad hoc quod
sit certa tamen cum est tamen sua actus que est
evidens. contra est et sequitur quod est valde
voluntarium et hoc in corde quamvis etc. quod inducatur
quod similiter non est simile quia albedo non facit actum
videndi nec proprium visus. nec aliquid aliud quod necessario
sequitur cecus vel videns. sed fides necessario facit
actum ad quod sequitur necessario evidens vel inevidens quia
omnis actus cognitionis est evidens vel non evidens
¶ Ad quartam questionem dicendum quod maior est dubia
quia forte non sit includit scire non esse
per se notum sed credere de quo loquimur quia ad credere
de quo loquimur ut dictum est sequitur posse moveri
ad utramque partem contradictionis non sic autem per se
noscere est scire quod determinate sunt vera ad alteram
partem et ideo ista non repugnant ad invicem. sic
credere repugnat autem certitudini. [illegible] autem sit de mi-
nori minor non est probata quia principia scientie subalter-
nate sunt per se nota in scientia subalternante quantum
ad quia est. sed sunt demonstrata in subalternante
quantum ad propter quid est. ¶ Ad secundam rationem principalem dicendum
quod minor est falsa. ¶ Ad questionem dicendum quod proprie
opinans opinatur cum formidine. si autem alia non habet
scientiam sed tamen medium probabile requiritur sed

certum errat. sed proprie non sic habet ut opinans
in opinio accipitur quando dicit contra aliam a scientia
per se nosse et sic est talis. ¶ Qualiter opinans
opinatur erravit tamen nihil quod sic reputaverit cum
quod non sit. sed autem tamen opinans dicitur opinans
sive non tamen opinio quibus non stat cum fide quia opinio
vel est cum formidine vel est erronea quarum
neutra stat cum fide ¶ Et hoc patet ad auctoritates
Augustini et philosophi et ad alias similes. ¶ Ad tertiam questio-
nem quamlibet quod opinio stat cum fide ¶ Dicendum
quod de primis probabilibus est opinio et quod opinio
de talibus est cum formidine. ad illud quod dicitur
in contrarium. Dicendum quod prima probabilia credit aliquis.
non sed tantum dicunt certa. sed sicut patet magis probabilia
unde opinio non ex toto excludit dubium vel
formidinem ¶ Ad quartam questionem dicendum quod rationes
adducte a sanctis doctoribus ad ea que sunt
fidei non causant scientiam nec etiam opinionem de eis
que sunt fidei nec opinionem nec tamen sic quod nullam
notitiam faciant nec frustra adducuntur quia
causant notitiam quia tales rationes adducibiles
sunt ad probandum ea que sunt fidei illis qui non habent
fidem. unde tales doctores non utuntur talibus
mediis ad probandum eis ea que sunt fidei
demonstrative vel opinative sed utuntur talibus
mediis et habitus eorum ad ea que sunt fidei
ut dico [illegible] ¶ Ad rationem secundam principalem dicendum quod
minor est falsa ¶ Ad primam questionem dicendum quod
quamvis ad ea que demonstrata sunt per ipsum adducat
auctoritates aliorum non ad causandum in ipso vel in
quocumque alio cui demonstrata est scientiam vel opinionem
per auctoritatem humanam sed ad ostendendum quod dicta sua
concordant dictis suis ut illi qui non capiunt
demonstrationes assentiant propter auctoritates. unde
adducit illas auctoritates ad confirmandum non sibi
ipsi sed aliis dicta sua ¶ Ad tertiam questionem
dicendum quod istud non probat nisi quod habitus fidei
et scientie possunt stare simul. vel quod unus eorum
potest stare cum alio habitu non autem probat quod
unus vel uterque habitus possit simul stare et multo
minus quod possint [illegible] idem actus de hoc autem non ago
nec puto quod aliquis habens scientiam possit uti
medio probabili ad opinandum vero cuius sed forte
habitus sit per aliquam dispositionem impedientem quoniam olim
solebat occurrere habenti scientiam non impedita natum
est movere ipsum ad scientiam cum qua non potest
stare opinio ut dictum est ¶ Ad quartam rationem
principalem dicendum quod minor est falsa. Ad questionem
dicendum quod ad inveniendum demonstrationem de hiis que sunt
fidei in illo qui tamen de hiis habeat solam fidem.
ex tunc non habet usum fidei quantum ad ea. ¶ Ad illud
quod dicitur in contrarium dicendum quod in talibus vero talium de-
monstratorum non remanet unitum fidei vero talium
formaliter id est quod habeant unitum actum circa fidem
vero talium sed in eis manet unitum fidei secundum completam
[illegible] et propter promptitudinem circa ad credendum si non
sint scita. et propter hoc quod defendendo fidem per tales
rationes in merito [illegible] sed credentes si non haberent
scientiam. Ad id autem quod dicitur contra hoc quod scilicet plus meretur qui
credit et habet promptitudinem cum quo qui habet
promptitudinem dicendum tamen per unum quod quia credit et habet

et sic incompatibilitas est plus in eis quam ex eo
quod pluribus modis in eis non tamen est quod extensive
immo potest esse magis intensa in non habente aliquam
fidem quam in habente aliquam fidem ut patet. Et si
fiat vis de hoc quod saltem non est in eis intensa
fides vel talis, dico quod verum est fides et talis
tunc ut dictum est. Non tamen sequitur quod habeat intensam
oppositionem vel intensam excedens fides vel talis.
¶ Ad 4. Verum est philosophus dicit quod saltem impossibile
est eandem scientiam simul esse claram et obscuram
et secundum hoc saltem sequitur quod impossibile est
eundem actum esse scire et credere, hoc quod est idem
est. Cuius oppositum quidam dicunt. Et secundum dictum [illegible]
[illegible] non est eiusdem [illegible] forte [illegible] quod habere
notitiam magis perfectam et imperfectam magis perfecta
non habent oppositum modum cognoscendi et ideo non est
ibi impossibile, sed [illegible] habentes modos oppositos
nec est congruo clarum per se medium non dicitur
obscuritatem [illegible] loco oppositionis claritatis visionis
[illegible] dicitur imperfectum sicut actum imperfectum differt.
¶ Et secundum dictum quod in [illegible] quia non idem obiectum formale
visionis beatae et cognitionis clarae per se medium
quod obiectum formale visionis beatae est [illegible] divina.
Obiectum autem claritatis per se medium est ipsa
clara [illegible] clara in visione beata sicut obiectum formale.
¶ Ad 5. Verum est [illegible] dictum quod ista non
[illegible] quod habitus fidei mansit in raptu
Pauli cum visione clara. Non [illegible] quod actus fi-
dei tunc mansit et de hoc etc. ¶ Ad quintum autem
[illegible] secundum formam [illegible] dictum quod quamquam
sit de possessione posse / de fide nulla fides
remanebit in patria et quod ad habitum fidei.
Quod huic magis concordat dicta scriptura et quod non
remanebit in patria eadem caritas quae fuit
in via. ¶ Ad rationem in oppositum dictum quod fides
non dicitur [illegible] caritate secundum dependentiam [illegible]
sed quo ad statum et quo ad usum [illegible]
[illegible] dependet ab actu intellectus. ¶ Sed
non [illegible] quod actum [illegible] dependet [illegible] ad
credere vel scire vel videre sed ab hoc vel ab
illo intellectu [illegible] aut ad [illegible] habitum. Dico
quod non dependet ab intellectu [illegible] posset
[illegible] in patria et cetera.

Ad 2. Sic proceditur et videtur quod magistri theologiae
tractantes quaestiones curiosas et [illegible]
[illegible] ad salutem non peccat mortaliter
quod magister in theologia ut facit [illegible] peccatum
mortale. Sed nulli magistri hoc faciunt [illegible] etc.
[illegible] quod facit contra praeceptum [illegible] est peccatum
mortale. Sed apostolus praecepit [illegible] quaestiones vitare
Thi. 6. [illegible] etc. ¶ Respondeo primo [illegible] distinguendum
de curiositate [illegible] scientiis curiosis. ¶ Secundo de
[illegible] tractandi tales quaestiones. Tertio ad quaestionem.
¶ Circa primum sciendum quod ut [illegible] loco
quaestiones curiosae dicuntur illae in quibus non [illegible]
utilitas ad salutem ordinata. Hoc [illegible] contingit
[illegible] uno modo quia [illegible] quibus sunt illae quaestiones
non [illegible] utiles ad salutem immo contrariae saluti
sed [illegible] diversas [illegible] vel si aliquae
tractatur quo aliquis [illegible] vel ad [illegible]
[illegible] voluptates inordinatas prohibitas.

Secundo modo possent dici curiosae quia quod est ex parte materiae
non habent aliquam utilitatem ordinatam ad salutem
nec sunt propositae sicut sunt quaestiones geometricae.
Tertio modo possunt dici quaestiones curiosae quia sunt prohibitae
vel directe tractant ea quae pertinent ad salutem tamen
per accidens possunt valere ad ea quae pertinent ad
salutem sicut est de scientia naturali et suppositione et de divisione
omnium ad unam [illegible]. ¶ Circa secundum
ad 2 sciendum quod aliqua possunt tractare quaestiones [illegible] uno
modo inquirendo veritatem ad reprobandum reprobanda
et approbandum approbanda. Secundo modo ad
fulciendam partem et confirmandam. ¶ Huius primis
[illegible] ad quaestionem intendo [illegible] utrum tractare
quaestiones curiosas sit peccatum cum omissione utilium
et quale sit quale. ¶ Circa primum ad primum dico quod
tractare quaestiones curiosas qualitercumque dicantur curiosae
primo modo ad investigandum veritatem ut reprobanda
reprobentur aut approbanda approbentur sicut non est peccatum
quia inquirere veritatem ut perveniatur ad notitiam
veritatis nullum malum importat immo bonum. Sed sic
tractare et inquirere veritatem ut perveniatur ad
notitiam veritatis [illegible] etc. Et plus dico quod tractare isto
modo quaestiones primo modo curiosas [illegible]
[illegible] non solum non est peccatum sed potest esse meritorium
quod est de se quod sic studet ad confirmandum ea quae sunt
fidei est meritorium. Ita quod studet ad reprobandum
et extirpandum ea quae sunt contra fidem est meritorium.
¶ Sed tractare isto modo quaestiones curiosas primo modo curiosas
et studere est extirpare ea quae sunt contra salutem
[illegible] etc. Dico quod quantum est de se quod si contra prohibitum
praeceptum studere in talibus studens [illegible]
peccat mortaliter nisi habeat licentiam ab eo cuius [illegible]
/ studere autem in medicina sed studere in geome-
tricas quantum est ex parte modi non importat meritum vel
demeritum sed secundum intentionem studentis potest esse
meritum vel demeritum vel studere autem in quaestionibus
[illegible] ad declarationem fidei [illegible] ut
declaratur fides est meritorium. Studere etiam in
eis alia intentione [illegible] recreationis. Sed etiam
geometricas [illegible] studere in talibus si studet
causa solatii moderati [illegible] Augustinus [illegible]
[illegible] ut cum quis [illegible] ludo [illegible]
ad quietem animi meritorium. ¶ Sed autem propter [illegible]
vel aliam vanitatem quis studet in eis peccat
sed non peccat mortaliter. Sed tunc peccaret mortaliter si per
[illegible] ab eo qui potest contra sibi [illegible] ne
in talibus studeret vel si vacaret talibus in
tempore quo ex praecepto tenetur vacare aliis.
¶ Circa [illegible] ad aliam partem quaestionis [illegible]
studere in talibus quaestionibus seu eas tractare
omittendo quaestiones utiles sit peccatum mortale
dico quod omittere alias quaestiones utiles quod [illegible]
contingit uno modo quia nulla necessitas est vel
[illegible] utilitas tractandi quaestiones utiles quia sunt sufficienter
tractatae ab aliis nec impugnantur ab aliquo.
Secundo modo quia sit aliqua utilitas sed [illegible] de
tractando tales quaestiones non tamen est talis necessitas
quod si omitteretur tale studium [illegible] peccaret vel
impugnaretur. Tertio modo quia scilicet est talis necessitas
tractandi quaestiones utiles quod non attendentes [illegible]
peccat vel immineat periculum errandi in talibus.

propter hoc studere in scientiis curiosis omittendo utiles potest esse sine quocumque peccato, immo aliquando expedit quod homo studeat propter recreationem suam in talibus sicut et aliquando quod ludat. ¶ In 1ᵐ autem in oppositum ad hoc non video quin studere in talibus possit esse sine peccato cum sit causa recreationis et aliquando utilia intermittuntur propter laborem et ideo cum studium utilium communiter est laboriosum et studium curiosum est delectabile potest interim intermitti ad tempus studium communiter utilium absque peccato. ¶ Sed si propter vanitatem aliquis faciat possibile est peccatum sed non mortale quantum est de se. In 3ᵒ autem in oppositum dico quod est peccatum mortale quantum ad illum qui tenetur defendere veritatem. dato enim quod hoc non haberet ex officio magisterii vel prelationis quia potens resistere periculo animarum et errori propter quod nocitura ... nationum ad salutem proximi et non resistit contra tenetur omnia que caritas proximi et caritas dei, sed hoc est peccatum mortale contra etc. In 4ᵒ autem dico omittere utiles pro curiosis non videtur mihi quod sit peccatum mortale quantum est de se sed ex intentione studentis potest esse peccatum mortale. ut si faciat ex contemptu dei vel fidei vel consimili mala intentione. ¶ Ad rationes vero utrasque patet ex predictis. ¶ Ad illud quod inducitur pro parte ... dico quod si magister in theologia omittat et totaliter ... evitare communes utiles pro curiosis peccat mortaliter ut magister in theologia peccare mortaliter est impossibile(?). ¶ Ad 2ᵐ in oppositum dico quod non precipit apostolus studium utilium sed evitare simpliciter, ¶ sed precipit vitare errores quos quidam tunc temporis ad fidem et mores seminabant. Unde super 1ᵃ ad Thi. 6. languens circa questiones et pugnas verborum dicit Augustinus in glosa quod quidam dicebant nullum debere esse ¶ servum tunc quod ex eisdem parentibus geniti sunt. tunc quod omnis redemptio erat per Christum et dicebat apostolum esse ¶ contrarium ... Jo. ... Si filius vos liberaverit vere liberi eritis. apostolus autem monebat servos qui erant conversi ad fidem manere in subiectione dominorum suorum quod illi docebant contra, quia non attendentes duplicem libertatem corporis et mentis. nec percipientes in libertate facta per Christum vere liberi sunt mente quamvis [sui] alii sunt servi secundum corpus. Sic ergo apostolus non prohibet studere in scientiis curiosis nisi propter errorem annexum. qui aliquando accidit ex studio talium communium vel in casu in quo ex precepto tenetur vacare aliis communibus sicut supra dictum est.

Ad 2ᵐ questionem sic proceditur et arguitur quod aliquis possit mori cum sola caritate absque hoc quod dampnetur quia nullus dampnatur nisi pro peccato originali vel mortali actuali. Sed aliquis potest mori sine peccato originali et mortali et caritate ergo etc. Maior patet per illud quod caritas habita tollit peccatum originale. sed aliquis potest fuisse caritate habita sine peccato mortali. quia magister ponit quod potest diminui per peccata venialia et per consequens tolli. ergo etc. ¶ Item omnis salvabitur vel dampnabitur. sed nullus salvabitur sine caritate. ergo nullus potest mori sine caritate quin dampnetur. ergo etc. ¶ Ad evidentiam istius questionis que fit secundum ... primum est videre in quo consistit difficultas. 2ᵐ est dicere ad questionem. 3ᵐ est obiecta contra ponere et solvere. ¶ Quantum ad primum sciendum quod ista questio non est mota propter dubium de questione quia certum est secundum omnes aliquem

quibus qui non est in caritate vel moritur cum peccato originali vel mortali actuali sine ... non est mota ista questio propter dubium quod possit haberi de hoc utrum scilicet si aliquis decederet in solo peccato veniali sine gratia punietur pena eterna, quia hoc iam potest haberi dubium. Sed est mota questio propter dubium tactum in arguendo ad partem utramque, scilicet utrum caritas possit diminui et non tolli totaliter. ¶ Circa quod ultimus est sciendum quod non est dubium quod ex parte dei absolute loquendo possit caritas diminui et augeri. ita scilicet quod ipse deus de potentia absoluta potest caritatem diminuere et augere et in quocumque gradu voluit salvare quod infundere vel conservare. ¶ Item non est dubium ex parte nostra quod peccatum mortale non diminuit caritatem aliquo declinando sed totaliter tollit. Relinquitur ergo hoc solum dubium scilicet utrum ex parte nostra cessatio ab actu vel peccatum veniale possit diminuere caritatem. ponendo autem cessationem ab actu causam diminutionis caritatis dupliciter potest intelligi. uno modo per modum subtractionis conservationis alio modo per modum demeriti. primo modo non. quia caritas non habet generari nec conservari ex actibus nostris quia quando actus nostri a principio disponunt ad eam per modum meriti de congruo et per consequens cessatio ab actu non potest facere ad diminutionem eius nisi per modum demeriti. Sed si ponatur cessatio ab actu diminuere caritatem per modum demeriti, demeritum vel est peccatum mortale vel veniale. Sed mortale non diminuit aliquo residuo sed totum tollit. Si veniale tunc totum dubium stat in hoc utrum scilicet peccatum veniale omissionis vel commissionis diminuat caritatem et propter hoc scilicet in quo est difficultas questionis. ¶ Quantum ad 2ᵐ dico ad formam quod caritas diminui potest intelligi dupliciter. uno modo secundum gradus in se vel in se. alio modo quantum ad radicationem eius in subiecto. primo modo quantum ad formam ... Quantum ad primum si terminus formaliter intelligatur quantum ad gradum in se vel in se. dico quod caritas non potest diminui per peccatum veniale ita quod caritas in se diminuatur. et hoc probo duabus rationibus. ¶ Prima talis est quod si veniale peccatum diminueret caritatem aut hoc est per modum contrarii vel per modum demeriti. non primo modo, tum quia peccatum veniale potest stare cum caritate et contraria simul stare non possunt, tum quia ... caritas est circa deum qui est finis. peccata autem venialia sunt circa ea que sunt ad finem et si aliqui actus veniales sunt circa finem motus subiti qui non ... et sic per modum contrarii peccatum veniale non diminuit caritatem. nec per modum demeriti quia pena non debet excedere culpam. Sed si caritas diminueretur per peccatum veniale per modum demeriti pena excederet culpam. cum quilibet gradus caritatis excedat meritum peccati venialis. ¶ Item 2ᵃ ratio talis est quod diminuit aliquid finitum aliquotiens repetitum potest tollere totum. Sed impossibile est caritatem tolli per sola venialia qualiacumque et quotienscumque repetita. ergo etc. Maior patet per philosophum 6. physicorum qui dicit quod ablato aliquo finito de quolibet finito totiens potest diminui quod illud finitum totaliter consumitur. Minor est supposita ab omnibus usque ad questionem istam. quod scilicet impossibile est caritatem habitam per sola venialia tolli. Secundo autem loquendo de diminutione caritatis quantum ad radicationem dico quod potest intelligi. uno modo ut maiorem vel minorem radicationem accipiat secundum magis et minus perfice

68

[illegible] secundum gradus [illegible] et isto modo caritatem di-
minuere secundum radicationem est caritatem diminui. Primo modo
scilicet secundum gradus in se vel in esse, et isto modo non potest
caritas diminui per veniale. Secundo nec tertio nec quarto, et hoc potest
probari per eadem media per quae probatum est de primo modo.
¶ Quarto modo potest accipi diminucio radicacionis quantum
ad hoc scilicet quod homo redditur minus promptus et firmus
ad resistendum temptationibus quibus tollitur caritas, et
isto modo potest radicacio caritatis diminui per
veniale peccatum et non solum per veniale peccatum.
¶ Sed etiam per aliquam penalem dispositionem, quia homo
non solum resistit temptationibus per caritatem, ymo etiam
potest magis vel minus disponi ad resistendum propter
dispositionem corporis, quia aliter resistit temptationibus
infirmus, aliter sanus, et calidus et aliter frigidus secundum
dispositionem [illegible] in hiis quae [illegible] non pertinent ad
caritatem. Sed aliter resistit temptationibus sobrius [illegible]
[illegible] in [illegible] et aliter [illegible] in [illegible]
[illegible], quia aliter resistit [illegible] aliter [illegible]
ad aliquas temptationes secundum illa [illegible] possunt facere
ad diminucionem radicacionis caritatis quantum pertinet [illegible]
ad minus resistendum temptationibus. Igitur dispositiones
quae non sunt peccata possunt facere ad diminucionem radi-
cacionis caritatis [illegible] et multo plus peccata
venialia et dispositiones delictae ab eis. Si autem
loquamur de tertio scilicet de diminucione fervoris caritatis,
considerandum est quod fervor caritatis [illegible] potest accipi. Primo
quantum ad intensionem habitus. Secundo quantum ad intensionem
actus eliciti qui est intensive amare. ¶ Tertio quantum
ad intensionem actus imperati a virtutibus [illegible]
quae obediunt voluntati [illegible]. Quantum ad primum fervorem,
fervor caritatis non [illegible] diminui per peccatum veniale,
quia fervor caritatis sic diminui est idem quod caritatem
diminui quantum ad gradus in se vel in esse. Sed sic ut
probatum est non potest diminui per veniale. Igitur etc.
Si autem loquamur de fervore secundo modo scilicet quantum ad intensionem
actus eliciti vel tertio actus imperati, quod pertinet ad tertium
modum, sic fervor actus utriusque [illegible] veniale
peccatum non diminuitur per peccatum veniale [illegible]
sed totaliter tollitur, quia impossibile est simul elicere actum
peccati venialis et elicere actus [illegible]
[illegible] elicitum vel imperatum potest tamen relinqui
aliqua dispositio consequens actum peccati venialis quae facit
actum voluntatis sequentem elicitum vel imperatum
¶ [illegible] minus intensum. Et sic peccatum veniale ratione
dispositionis delictae potest facere ad diminucionem
fervoris actus eliciti vel imperati, quia dispositiones
delictae a peccatis venialibus non minus possunt facere
ad remissionem actus caritatis eliciti vel imperati
quam dispositiones [illegible] sine aliqua culpa. Sed
tales possunt facere ad remissionem talis actus sicut potest
patere de facili inducendo per multas dispositiones
quae faciunt hominem remissius affici ad deum vel ad
ea quae sunt dei. Sed infirmitas, lassitudo et multa
consimilia, igitur etc. ¶ Secundo tamen quod licet ista possunt facere
ad remissionem talis actus non tamen de necessitate faciunt
talem remissionem. Et sic patet ad questionem.
¶ [illegible] restat dicere quantum ad tertium scilicet dubitationem contra [illegible]
et solutionem primo quo ad dubitationem a quibusdam contra [illegible]
dem conclusionem [illegible] contra rationes ad [illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] minoris illius rationis

quae dicit quod peccatum veniale non diminuit caritatem per
modum contrarii. Contra scilicet contradictionem istius minoris quae dicit quod
contraria non possunt simul stare. Contra. Quia quod omnino non
tollit totaliter alterum potest stare cum eo secundum aliquem gradum.
¶ Sed veniale quantum ad primo non tollit totaliter alterum sed remittit
ipsum; aliquin [illegible] motus contrarii remissio fieret. Igitur
veniale quantum ad primo potest stare cum eo in aliquo gradu. Igitur etc.
¶ Secundo arguitur contra aliam partem contradictionis illius eiusdem partis
minoris quae dicit quod non sit contraria. Quia non cum eodem. Quia
veniale circa finem et [illegible] circa ea quae sunt ad finem. ¶ Contra
hoc arguitur. Dicitur primo quia quod plus amat finem plus amat ea
quae sunt ad finem et quod minus amat ea quae sunt ad finem minus
amat finem. Sed peccatum veniale secundum te facit minus
amare ea quae sunt ad finem. Igitur facit minus amare finem.
Sed id quod facit minus amare finem videtur contrarium amori
finis et per consequens caritati. Igitur peccatum veniale est contrarium caritati
et [illegible] idem cum caritate id est circa finem [illegible] facit
remissum. ¶ Secundo sic quia quodcumque sunt peccata venialia quae sunt quidam
motus infidelitatis. Sed tales motus sunt circa finem id est
circa deum. Igitur aliqua peccata venialia sunt circa idem cum caritate. ¶ [illegible]
[illegible] illius minoris quae dicit quod peccatum veniale non diminuit
caritatem per modum demeriti arguitur [illegible] quia sicut
infusionem caritatis per meritum veniale se habet ad reddendum hominem
indignum maioris caritatis infundendae [illegible] se habet ad
faciendum hominem indignum tanta caritate iam habita. Sed
ante infusionem caritatis peccatum veniale reddit hominem
indignum magnae vel maioris caritatis. Igitur etc. ¶ Secundo sic quia
id quod non excedit alterum in infinitum potest ei secundum aliquem
gradum adequari. Sed caritas in bonitate non excedit in
infinitum bonum diminutum vel remotum per demeritum
peccati venialis, nec poena excedit in infinitum poenam
debitam peccato veniali. Igitur diminuitur caritas secundum aliquem
gradum potest aequare adequari peccato veniali. ¶ Ad primum
istorum dicendum quod numquam contraria possunt simul fore sive esse circa idem
secundum quemcumque gradum intensum vel remissum, quia manente
contrarietate illa qua contraria non possunt [illegible]
circa idem, quia contrarietas facit quod contraria circa idem [illegible].
Sed contrarietas formarum contrariarum manet inter eas contrarietas
earum, quia contrarietas competit eis secundum suas rationes
quidditativas. Igitur impossibile est quod magis contraria
quibuslibet possint simul in eodem subiecto. ¶ Ad aliud autem
quod dicitur quod id quod a primo non tollit alterum stat cum illo
aliquo gradu, [illegible] dicendum quod veniale contrarium
tollere alterum dicitur [illegible] effective [illegible] sicut
calor [illegible] tollit frigiditatem aquae vel remittendo
eam vel tollendo totaliter illam per calorem [illegible]
sed calor [illegible] aquae tollit frigiditatem aquae. Quando igitur
dicitur quod veniale contrarium non tollit totaliter alterum verum est
accipiendo tollere effective. Sed non oportet quod [illegible] applicatus
aquae tollat frigiditatem aquae a primo. Sed loquendo de tollere formaliter
[illegible] impossibile est si calor imprimitur aquae formaliter
quin totaliter tollat frigiditatem, [illegible] quod non maneat secundum aliquem
gradum cum eo. Nec etiam si peccatum diminuet caritatem per modum
contrarii hoc esset tollendo eam formaliter. Igitur etc. ¶ Ad secundum
quod dicitur contra contradictionem [illegible] quod ille qui minus diligit
ea quae sunt ad finem ut sunt inductiva finis diligit finem
minus. Sed non oportet quod ille qui minus diligit ea quae sunt ad finem
non quia sunt inductiva finis, sed propter [illegible] minus
diligat finem. Sed non oportet quod ille qui minus diligit pro-
ximum amara [illegible] amaritudine quod minus
diligat sanitatem. Igitur [illegible] veniale diligere minus

a primo non tollit alterum [illegible]

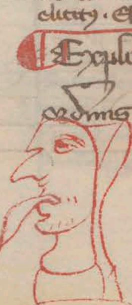
ea que sunt ad finem non generat se inducta finis sed ipsa actu eorum. ¶ Ad 2m quod est contra illud dicendum quod motus infidelitatis sic sicut et iste secundum conditionem sui non contrariatur caritati nec eius actui directe. quia actus intellectus non opponitur directe actibus caritatis nec simpliciter et deliberata infidelitas tollit caritatem per modum contrarii sed magis per modum demeriti vel per modum contrarii non directe habitus contrariatur ad caritatem sed ad eius scilicet ad eam causam et habituale dico. Ille autem motus infidelitatis subitus nec caritati nec habitui fidei se contrarium consistit cum eis et ideo nec tollit nec diminuit istos habitus fidei et caritatis per modum contrarii nec etiam per modum demeriti. Et si dicatur contra hoc quod ad hoc est contra quod non valet quia adducit et ideo dicendum quod motio quia inclinatio est et ideo secundum eandem rationem formale et eodem modo ille subitus. Si sint motus infidelitatis vel non non sunt et ideo secundum eandem rationem formaliter. Sed quando motus infidelitatis sunt etiam secundum quod ex eo bonitas dicitur quod est etiam caritatis vel non eodem modo quia quamvis respiciat aliquid secundum suum actum subitum per peccatum veniale et aliud secundum habitum prout caritas quod ad habitum caritatis quia non per actus est contrarius habitui et proprie subitus et similiter actus proprie ad voluntatem ut sic est subitus motus odii quod tamen non potest esse magis deus non post finis. Vel potest esse magis de se puniri vel ad hoc. ¶ Et si dicatur quod diversitas bonorum nichil facit ad diversitatem venialis vel contrarietatem dicendum quod diversitas nichil facit ad diversitatem venialis vel contrarietatem excessu tamen obiecti in quo invenitur diverse bonitates quod excedit hoc vel ideo medius bonus potest facere ad indicandum contrariam vel comparationem vel oppositum sed quod est comparativus vel privativus. ¶ Ad primum quod dicitur contra propositionem sic arguens illorum. Dicendum quod peccatum veniale non reddit hominem indignum magis caritate vel prima. Sed verum est quod peccatum veniale non facit se dignum caritate quia vel magis potest tamen aliquis per peccatum veniale dispositum ad minus intendendum ad hunc caritatem et per consequens ad hunc minus de caritate quam antequam habeat meritum de condigno per conatum suum nec tamen propter illam habet ad potest ad demeritum vel eius diminutionem. Et quia non tollit caritatem nec diminuit nec per demeritum de condigno quia non imputatur venialiter ad ablationem caritatis vel eius diminutionis. ¶ Ad 2 ad id dicendum quod licet caritas creata non excedat in infinitum suppositum bonum ablatum per peccatum veniale tamen caritas excedit in infinitum secundum quod tale bonum vel pena debita tali culpe, ita quod si multiplicaretur in infinitum non adequaret gradum quemcumque caritatis sed nec minimum. Si multiplicaretur in infinitum adequaret cuiuscumque gradum albedinis. ¶ Contra rationem vero arguitur primo sic quod ... et hoc tertio. Primo dico quod diminutio caritatis procedit secundum eandem proportionem verbi gratia quod primo tolleretur medietas caritatis et secundo medietas medietatis et postea medietas residui et sic dico potest procedi in infinitum non consumpto toto primo sic patet in divisione continui. ¶ 2a videtur possibile dicere quod in hoc supposito sit fini scilicet quod si procedatur in venialibus quod tamen non sit necessarium devenire ad peccatum mortale et sic tolleretur caritas non solum per peccata venialia sed per peccatum mortale ad quod

necessario esset devenire per peccata venialia aliquotiens repetita. ¶ 3o quia videtur quibusdam quod non habetur ex fide quin etiam per sola venialia possit privari caritate et dampnari. ¶ Contra eandem rationem arguitur contra secundo et primo sic quia ratione caritas finita potest tolli per peccata venialia aliquotiens repetita. Si caritas diminuatur per ea, eadem ratione totus fervor et totus actus potest tolli per peccata venialia si ponatur quod fervor actus vel saltem actus fervidus diminuatur per venialia. ¶ 2o sic. quia ego video quod quanto minor est circulus tanto maior est angulus et tamen hoc potest procedere in infinitum. Vel quod dicatur sit circulus minor circulo et angulus minor angulo et tamen hoc non obstante non potest perveniri ad ultimum angulum quin semper angulus maneat. Ergo a simili potest in infinitum caritas fieri minor et minor per venialia nec oportebit devenire ad ultimam caritatem vel ad totalem ablationem caritatis. ¶ 3o sic et est id quod isto quia manente eadem basi quanto plus protrahuntur linee tanto minor fit angulus. Sed ista minoratio anguli sit et ista protractio maiores linearum potest procedere in infinitum absque hoc quod perveniat ad ultimum angulum. Ergo a simili minoratio caritatis potest procedere in infinitum absque hoc quod deveniatur ad nullam caritatem. ¶ 4o sic quia sicut dico de radicatione caritatis potest diminui per peccatum veniale sed hoc non obstante radicatio caritatis numquam potest tolli per peccatum veniale quantumcumque multiplicetur. Ergo a simili caritas potest diminui per peccatum veniale absque hoc quod per peccatum veniale possit totaliter tolli. ¶ 4o sic quia dispositio que est ad caritatis amissionem non intenditur in infinitum quin oporteat aliquando venire ad tale punctum quod cum illa dispositione et per consequens caritas admittatur. Sed peccata venialia disponunt ad caritatis amissionem. Ergo per peccata venialia potest veniri ad tale punctum quod caritas amittatur per sola venialia. Maior patet quia nulla habitus vel dispositio procedit in infinitum. Minor etiam conceditur ab omnibus scilicet quod peccatum veniale disponit ad amissionem caritatis quia disponit ad mortale per quod tollitur caritas. ¶ Ad primum istorum dicendum quod illa responsio est fuga et non est locum habens. Sed solum est secundum apparentiam. Primo quia licet in rebus mathematicis secundum considerationem mathematicam sit procedere in infinitum. Sed tale modum quantum ad considerationem mathematicam tamen hoc non potest habere veritatem de rebus naturalibus ... tamen loquimur hic de caritate existente in creatura ... 2o quia etiam dico secundum talem proportionem non est in diminutione caritatis sit scilicet quod primo tollatur medietas et postea medietas medietatis et sic deinceps quia in talibus ablationibus potest tolli equalis quantitas in prima. ¶ Si autem diminuatur caritas per peccatum veniale non oportet quod diminuatur per tertium quam per primum ymmo videtur quod plus per secundum quam per primum in quantum potest esse in maiori proportione. ¶ Ad 2m dicendum quod consequenter dicitur quia impossibile est per peccatum veniale devenire ad eundem punctum quod exigat precedere ultimo peccare contra moralem vel alterum idem scilicet ... sit ipsum peccare mortaliter vel venialiter et multiplicius hoc est necessarium de ... existente in solis venialibus. 2o quia sicut verum sit fore ... id quod suppositum tamen ista consequentia est vera quod si peccatum veniale diminuit caritatem quod per sola venialia aliquotiens repetita tolleretur tota caritas

in sola veniali. ¶ Contra ut posset, quod est falsum,
scilicet quod propter sola venialia caritas quandoque posset
amitti, non esset sine culpa illius qui finaliter ex-
cessus illius venit. ¶ Ad 3. dicendum quod id non est con-
trarium dicto, scilicet quod propter sola venialia possit caritas
amitti, quia plures sunt vel dempticio et mors
anime, aliquando dicitur peccatum mortale. Unde dicit quod anima
scilicet vivit per gratiam fiat spiritualiter mortua per o-
missionem gratie, sic peccatum mortale est equivoce
ad illa voce, et quod mortale et quod non mortale. ¶ Ad
primum quod obicitur contra argumentum dicendum quod fervor actus
non diminuitur per peccatum veniale quando actus exercetur
aliquid remittendo, sed totaliter tollitur fervor
actus vel minus quando impeditur. Sed quoniam ad dispositionem
secutam a peccato veniali fervor actus sequentis
potest diminui, non tamen sequitur quod possit
totaliter tolli, quia diminucio fervoris actus non
procedit sic quia plures diminuciones sunt circa
idem sicut in caritate, immo si sunt plures
diminuciones sunt in pluribus actibus, nec tamen
sequitur quod posterior actus semper sit mino-
ris fervoris, quia nulla dispositio potest inducere
naturaliter calidum tepide vel minus tepide
fervidum. ¶ Ad 2. dicendum quod licet procedendo
secundum eandem proportionem in circulo et angulo
possit procedi in infinitum non veniendo ad
ulla circulum et angulum sicut est in divisione
continui, diminucio autem caritatis non est secundum
eandem proportionem ut dictum est. ¶ Et iste diminu-
ciones sunt in diversis circulis, illa autem in eadem
caritate. ¶ Ad 3. dicendum primo quod diminucio
in angulis contentis in diversis lineis est di-
minucio multiplicata in diversis angulis,
sed diminuciones in caritate sunt in eadem caritate.
Unde non est simile. ¶ Et quia sicut mathematice loquendo
talis processus sit possibilis, non tamen realiter actualiter, nam
deveniretur aliquando ad basis portiones linee quarum virtus ad
continuum mediat(?) et tunc non possent in... ¶ Et realiter ultra
quantitas nec minor angulus esset, immo ut nullus esset
angulus vel linea, nunc autem loquimur de caritate
secundum esse reale. ¶ Ad 4. dicendum quod radicatio caritatis
quoniam ad eius ¶ Vel tantum non potest diminui nec
quoniam ad aptitudinem virtutis naturalis fortitudo(?)
nec per consequens tolli. Sed illa dispositio que est in viribus
deservientibus caritati potest diminui et totaliter tolli.
Unde radicatio que est ex parte caritatis
et virtutis per se eius manet, propter quod radix
caritatis non potest tolli nisi contrarium ad
illam dispositionem virtutis inferiorem ut dictum est,
qua ablata non oportet caritatem tolli vel diminui.
¶ Ad 4. dicendum quod peccatum veniale non disponit
ad amittendum(?) diminuendo caritatem vel totaliter tollendo
aliquid quo ablato necesse sit caritatem amittere
vel totaliter inducendo dispositionem qua posita necesse
est amittere caritatem. Unde dispositione habituali
posita quoniam peccata faciunt venialia non est necesse
caritatem amittere. Dispositio enim habitualis secuta
a venialibus non vadit in infinitum, nec
ipsa contrarium potest compleri, non est necesse amittere
caritatem. Dispositio autem que est actus potest
procedere in infinitum quia actus quantum multiplicari

in infinitum. ¶ Ad 2. contra argumentum sic: primo quia dicit
Augustinus libro lxxxiij questionum: venenum caritatis
est spes concupiscendorum vel retinendorum,
spiritualium(?) nutrimentum eius diminucio cupiditatis, perfectio
eius nulla cupiditas. ¶ Ex hoc argumentum sic: sicut
diminucio cupiditatis se habet ad augmentum caritatis
sic augmentum cupiditatis ad diminucionem caritatis,
sed augmentum cupiditatis est diminucio caritatis. Sed cu-
piditas non potest diminui per peccatum mortale. ergo etc.
¶ Item quia sic se habet actus dispositiones ad actum
caritatis ad augendum eam a quo non fit actus disponens
ad inchoacionem(?) se habet ad eius diminucionem. Sed
actus dispositiones faciunt eius augmentum. ergo etc.
¶ 3o sic: quia peccans venialiter minus diligit deum,
tunc quero aut hoc est actualiter aut habitualiter. Non
primo nec quia peccans venialiter simpliciter non diligit
deum actualiter, si habitualiter habetur propositum scilicet quod
peccans venialiter habet minorem caritatem ad
diligendum deum. ¶ 4o sic: quia peccatum veniale
adimit aliquod bonum, sed hoc non facit tollendo totaliter
caritatem, ergo diminuendo. ¶ Si dicas quod tollit caritatis
fervorem, aut ille fervor est intensior habitu
et sic habetur propositum aut intensior actu, et sic non
est dictum, quia ambulare vel dormire possunt totaliter
tollere actum vel eius intensionem. ¶ Item ad idem: aut
fervor dicit intensionem caritatis in ordine ad deum
et sic dicit intensionem habitualem et habetur propositum, et dicit
ad peccatum(?) ad redundanciam in viribus spiritualibus
et hoc non est actus caritatis cum non sit ad voluntatis.
¶ Ad primum dicendum concedendum quod licet minor pars
[illegible] vel caritatis acquirende non tamen habet
virtutem vel caritatis acquisite, quia hoc diminucio
cupiditatis possit meritorie augere carita-
tem habitam vel de condigno vel de congruo, non
tamen augmentum cupiditatis quod inducit diminu-
cionem caritatis si sit veniale de congruo.
Deus autem non aufert donum gratuitum collatum
nisi sit demeritum de condigno. ¶ Ad 2.
dicendum quod non est simile, quia donum infusione
non requiritur dispositio ad infusionem
vel augmentum nisi de congruo, sed ad privationem
et diminucionem requiritur demeritum de condigno.
Peccatum autem veniale non demeretur de condigno
gratie(?) [illegible]. ¶ Ad 3. dicendum quod peccans
venialiter non diligit actu minus nec minus habitu
licet possit delinquere dispositionem ad tepidius dili-
gendum postea. ¶ Ad 4. dicendum quod non est quod
diminuat habitum, sed adimit actum non tollendo
existentem sed impediendo potentiam ut natum esset
esse(?), et adimit tollendo vel diminuendo aliquam
dispositionem contrariam inferiorem. ¶ Ad 4m dicendum
quod non oportet quod tollat fervorem actus vel habitus,
sed adimit sic tollit simpliciter actum modo quo dictum est.
Quod autem dicitur quod redundancia que sit in viribus spiritualibus
non est actus caritatis, nichil est, quia non est actus
elicitus. Est tamen actus caritatis imperatus.

¶ Explicit secundum quodlibet fratris Henrici
ordinis predicatorum:

Quodl. III.

In tertio quodlibet. Primo quaerebatur quaedam pertinentia in generali ad creatorem et creaturam. Secundo quaedam pertinentia ad creatorem tantum. Tertio quaedam pertinentia ad creaturas tantum. Pertinentia ad creatorem et creaturam erant duo. Primum pertinens ad intellectum. Et est utrum veritas dicat ens rationis. Secundum pertinens ad obiectum voluntatis et est utrum bonum dicat forte absolutum vel relatum.

Ad primum sic proceditur et arguitur quod veritas non dicit ens rationis, sed ens reale, quia bonum aliquid non dicit nisi ens reale, quia bonum et malum in rebus sunt, sed veritas et bonum mutuo se consequuntur, ergo etc. Contra quia illud quod distinguitur contra ens reale contra naturale divisum non est nisi ens rationis, quia secundum philosophum 6 metaphysicae ens verum distinguitur contra ens reale contra naturale divisum, quia secundum ipsum ens sic dictum distinguitur in x praedicamenta, ergo etc. Responsio ad evidentiam istius quaestionis tria sunt consideranda. Primum est videre quid importatur per ens rationis. Secundum est videre quid importatur per veritatem. Tertium est applicare ista ad propositum. Quartum est videre quid dicendum obiectionibus in quaestione.

Circa primum ad primum sunt duae opiniones de ente rationis quid sit, quarum altera bifurcatur. Prima est quod ens rationis dicitur secundum quosdam id quod est obiective in anima. Alia est quae ponit quod ens rationis dicitur secundum quosdam illud quod est [illegible] secundum signum, verum ut est obiective in intellectu, ita quod non ponit aliquid obiective existens in anima secundum rem. Prima opinio ad hoc bifurcatur. Nam una ponit quod illa quae sunt obiective in anima dicuntur absolute accepta ens rationis eo quod sunt obiective in anima. Alia vero ponit quod conceptus mentis vel actus intelligendi dicuntur entia rationis non simpliciter accepta et absolute sed prout accipiuntur vice versa ut quod sunt [illegible] quod actus intelligendi hominis est quaedam intentio hominis et huiusmodi. Ratio primae opinionis videtur in accepta ex eo quod entia rationis dicuntur entia in anima. Sed ut videtur illis etiam entia non possunt dici entia in anima nisi ut in subiecto vel obiective, ergo etc. Ista opinio non videtur posse stare et ad hoc adduco rationem philosophi. Item quia ens rationis ut est distinguitur contra ens reale contra naturale divisum. Sed illud quod est in intellectu obiective sicut est conceptus mentis et actus intelligendi non potest distingui contra ens reale contra naturale divisum, ergo etc. Maior patet per philosophum 6 metaphysicae ut dictum est, patet etiam quod nec loquendi doctorum. Nam quicumque concludunt quod aliquid est ens rationis statim concludunt dicentes quod eo ipso non potest facere ad rem realem quia non [illegible] nisi ens rationis distinguitur contra ens reale contra naturale divisum. Minor etiam probatur quia illud quod dicitur ens reale non distinguitur contra ens reale contra naturale divisum. Sed illa quae sunt in intellectu obiective sunt entia realia, ergo etc. Minor istius patet sic. Quia primo sunt quia illa quae respiciunt causas reales universales sunt entia realia. Sed ea quae sunt in intellectu [obiective] quae sunt species intentionis sive actus sunt huiusmodi, ergo etc. Secundo sic illa quae considerat philosophus non sunt entia rationis. Sed actus et habitus intellectus sunt huiusmodi, secundo patet et tertio de anima et decimo de huiusmodi inquirit philosophus de potentiis animae absolute, ergo etc. Tertio sic quia maioris entitatis sunt ea quae sunt in intellectu quam in sensu, quia ea quae sunt ut obiectus vel species sunt actus vel habitus et similiter actus sensuum sunt huiusmodi, quae habent esse reale, ergo etc. Quarto sic quia accidentia habent perfectionem et nobilitatem entitatis et veritatis quam quaedam accidentia corporalia. Sed ea quae sunt in anima obiective sunt accidentia animae. Ergo illa quae sunt in anima habent

maiorem realitatem et sunt magis realia quam accidentia corporalia. Sed accidentia corporalia sunt entia realia, ergo etc. Secundo probatur sic illa quae sunt in obiecto reali non distinguuntur contra ens reale contra naturale divisum. Sed illa quae sunt obiective in intellectu ponuntur in obiecto secundum suam [illegible] et quamvis habitus intellectuales non sunt in infinito qualitas scilicet in prima specie eius, ergo illa quae sunt obiective in intellectu non dicuntur entia rationis. Ad rationem autem istorum faciliter est solutio. Nam cum dicit quod entia rationis sunt entia in anima non est intelligendum quod dicantur entia obiective sed obiective modo quo infra dicetur. Exceptio secunda quae ponit quod ea quae sunt in intellectu obiective sicut conceptus mentis vel actus intelligendi sunt entia rationis prout accipiuntur vice versa et quae sunt secundum se absoluta forte ex istis rationibus motus non ponit quod talis actus vel conceptus secundum se acceptus sit ens rationis. Ratio autem quare ponit quod talis actus vel conceptus sit ens rationis ut vice versa accipitur forte est quia res secundum se acceptae tamen relationes habent tales quae rationis possunt dici et fictae. Et ideo ponit quod actus intelligendi non secundum se acceptus sed vice versa est huiusmodi scilicet homo universale et sic de aliis entibus rationis. Sed contra istam opinionem arguitur dupliciter. Primo quia illud quod est forte universale praedicatur de pluribus quorum unumquodque ipsum est, sicut patet de homine accepto multiplicitate quod praedicatur de Sorte et Platone et sic de aliis. Sed actus intelligendi quo sic res universaliter intelligitur puta actus intelligendi hominem non est huiusmodi, ergo etc. Assumptio manifesta quia actus quo intelligit puta Sortes intellectu homine in eo quod homo est actus secundum intentionem qui non praedicatur de multis. Et si praedicaretur de multis non praedicaretur de multis existentibus sub uno obiecto sicut de aliquo quia actus intelligendi homine de nullo homine praedicatur. Secundo si diceretur ad hoc quod licet homo quod intelligitur universale non sit de intellectu sed eius universalitas est in intellectu obiective. Contra quia universalitas universalis eius est in ordine eius ad plura quorum unumquodque est ipsum. Sed hoc non competit actui singulari quo Sortes vel Plato intelligit hominem quia actus qui sit singularis non est in ordine ad plura quorum unumquodque sit ipsum. Secundo arguitur quod actus intelligendi potest accipi dupliciter. Uno modo prout est actus secundum rem intelligendi huius vel illius qui intelligit quod est actus intelligendi. Et isto modo est quoddam secundum rem sicut et alia entia in suo genere realia. Alio modo potest accipi ut est obiectum consideratum prout aliquis considerat de actu intelligendi. Et isto modo sicut et alia entia quae sunt considerata sunt universalia. Nam actus intelligendi in genere acceptus comparatur pluribus de isto actu vel de illo. Tertio si universale non est separatum a singularibus ymo [illegible] et unumquodque eorum. Sed actus intelligendi est separatus secundum rem ab unoquoque contento sub suo obiecto contento. Verum actus intelligendi hominem universaliter est divisus et separatus ab omni contento sub homine. Ergo ista universalitas debet attribui non ipsi actui intelligendi sed suo obiecto. Tertio et ideo est secunda opinio quae ponit quod entia rationis non dicuntur aliqua existentia obiective in intellectu vel in anima, non realiter et in contrarium realiter sed dicunt ea quae sequuntur rem quae est obiective in intellectu. Ad cuius evidentiam primo intendo declarare quaedam. Secundo probare. Tertio obiicere et solvere. Circa primum sciendum quod ad primum sciendum quod intellectus dicitur esse in intellectu dupliciter. Uno modo subiective sicut actus intelligendi et conceptus mentis et habitus intellectuales et similia. Et ista sunt in intellectu secundum quendam

Primo sic — sed quod actus non est
Ad rationem — scilicet
Sed etiam intellectus
naturae
sicut ens reale
alias

accidens sed in esse quod fuit accidens. secundo modo ¶ Tertio modo
dicitur esse in intellectu obiective. obiective id est in conspectu quia
intellectus secundum quod cognitum in cognoscente, communiter quod dicitur esse
in conspectu alicuius tamquam illud quod videtur. Iste enim etiam verbis
non dicitur esse proprie nisi in anima. quia illa quae sunt in anima
isto modo sunt quasi entia realia secundum quod in anima illa et quae
sunt in anima secundo modo scilicet obiective subdividuntur. Nam
quaedam dicuntur esse in anima obiective secundum obiectum cognitum. et
isto modo patet quod tota entia et non ens obiective. et
ens rationis et ens verum secundum quod omnia ista possunt esse
intellectui cognita. ¶ Alia sunt quae dicuntur esse in
intellectu obiective scilicet quidam modi qui consequuntur rem cognitam
prout sunt obiective in intellectu. secundo homines obiciunt intellectui
sicut particularibus prout Socrates et Platone, et istud est quidam modus
communis homini ut sic intellecto. et quia talis modus non sunt esse
nisi per obiectum cognitum. Sed est modus quem virtus cognitiva
tribuit rei in intellectu obiective in quantum consequitur rem
ut est obiective in intellectu. et sic patet de primo. scilicet
de intellectu ponens ¶ Ad secundum ad secundum quaestionem
prima ratio. primo sic intellectus non est nisi intellecta secundum particularia
quantum ad id quod est sicut ens rationis tamen quia non homo
sit Socrates et Plato. aut est in re extra animam aut in
intellectu, aut nullicubi. non autem extra animam quia realis quia
tunc reduceretur in opinionem Platonis. nec in intellectu secundo modo
quia nec res consistit in intellectu secundo modo est divisa a
ratione vel ut obiective a generali Socratis homine ymmo
realiter. ergo id quod dicitur sola ens rationis nullicubi est
subiective vel obiective Sed oportet ponere quod ens rationis
sit ens intellectum vel obiective vel subiective ut ratio concludit.
¶ Secundo sic. quia illud quod realiter est subiective in aliquo natura
reali non distinguitur contra ens reale conveniens decem praedicamentis quia
talem ens est ens reale. Sed ens rationis distinguitur contra
ens reale generaliter decem ut habetur in textu commenti quarti et
est ista non fuit tacta ¶ Ad istam autem
rationem dicitur quidam quod non est intentio expositoris distinguere
ens rationis contra ens reale conveniens decem. ¶ Sed contra
etiam aliquid ab illis entibus quae sunt in anima. secundo
nec est dicendum primo quia ipse distinguit ubi ens in
anima sit ens rationis contra ens distinctum in decem praedicamenta
ut ens de quo intendit tractare in metaphysica. Sed id
est ens reale conveniens decem generaliter ¶ Tertio quia ista
divisio non plus competit enti in anima quam enti
in aliis ab illo. Si intelligatur de ente in anima realiter quod
distinguitur ab omnibus aliis rebus quae sunt in anima
ita ista quae non sunt in quolibet reali particulari in locis
per se distinguuntur realiter ab omnibus aliis quae sunt extra
¶ Respondebitur ergo est. quia ut dicitur ens rationis praedicatur
comparatione inveniuntur consistens secundum rem intellectam
¶ Sed in intellectu et in talibus quae sunt obiective tantum
in actu absque actione consistente realiter consistit
rationis. Dicitur intellectus accipitur ut quidam consistens
in re intellectam secundum rem intellectam tantum. ergo in
talibus obiective sunt sicut in similibus. Sed nullum ens rationis
nec solum tale est rationis in ..... intellectus.
Sed quo ad aliquid est tanquam in obiecto sicut nam albedo
lactis est in conspectu visus sine sapore. quod
quod sit hoc non competit sed ut est sic in conspectu
visus. Sed in hoc videtur differre intellectus intentionalis et sensus
quia in sensu illa quorum sunt in potentia obiective in
sensu sunt etiam realiter sunt id secundo non tamen in re ... per
extra animam intellectus autem cognoscit quae sunt visum per eorum

unum patet obiective secundum actum secundo patet de albedine et
hac albedine et sic patet de secundo quaesito. Respondeo contra. quia
ens rationis distinguitur contra ens reale conveniens decem sicut ens
rationis erit nulla res et per consequens non realis. Sed hoc est contra
dicens generaliter quod patet quia sicut contraria. ... quod ens non
dividitur in ens et nihil. Sed ens dividitur in ens
reale et rationis generaliter. ¶ Secundo sic. quia illud quod est vel non sunt per
de actu entis realis. quia ista est falsa. ens reale est vel
sed ens rationis saltem denominative praedicatur de ente
reali ut quod dicitur hoc quod fit ubi hoc est species generis etc.
¶ Ad istam dico quod ens rationis non dicit ens reale aliquid sed
aliquam entitatem realem formaliter. sed supponit aliquid reale
videlicet actum intellectus et aliquid obiectum cognitum quod quidem
obiectum ipsum ens rationis consequitur ut est obiective in intellectu
nec praedicatio similiter et tamen non dicit aliquid reale positum
formaliter sed supponit quod autem dicitur quod ens rationis dicit vel
non est quod secundum dicitur non dicitur patet intellectus uno vel non positivo
alio vel negativo. nam positivo dicitur illud dicitur vel id quod formaliter
vel ponit et isto modo caecitas dicitur vel. sed nulla entitate
positiva formaliter dicit autem vel negativo est omnem entitatem
vel negative. Non isto modo caecitas non dicitur nihil
quia caecitas non negat omnem entitatem. Sed entitatem dealbatam
praecipue potentiam visivam. Illam tamen ponit solummodo
non ad rem sed ad non dicitur quod si ens rationis distinguitur
contra ens reale conveniens decem sicut quod ens reale conveniens decem
sicut quod ens rationis vel sit secundum rem dicitur quod verum est. et quod
vel est accipiendo vel secundum re illud quod non ponit aliquid
entitatis et dicitur vel non positivo et quando dicitur quod hoc est in ... ens
negatio et quando tu dicis quod ymmo quia ens non dividitur
in ens et nihil. Dico quod licet ens non dividatur in ens
et nihil quod est nihil totaliter negando omnem entitatem tamen non
prohibetur ens dividi in ens simpliciter et in id quod nihil
ponit licet supponat. secundo enim quidem est ens et
privatum et quoddam est ens privatum. et ista divisio non est
divisio in aliqua duo perfecte participantia rationem communis sed
in duo quorum alterum perfecte participat et alterum diminute.
secundo divisio hominis in hominem vivum et hominem
mortuum ¶ Ad secundum dico quod licet in sit quod id quod nihil dicit
negando non praedicetur de actu positivo quia hoc est falsa.
aliquid ens est nihil tamen id quod dicit nihil non positivo. scilicet illud
quod dicit negationem specialis entitatis quae tamen non ponit
secundo patet de caecitate sicut patet de actu positivo. Unde
ista est vera homo est caecus. nec ens rationis non dicitur
nihil negative omnis entitatis ymmo supponit
unum quod sit forte obiective in intellectu. non dicitur negationem
omnis entitatis licet realiter nihil ponat vel auferat et ideo
patet quod praedicatur de actu positivo. ¶ Quartum autem ad secundum articulum
principale quod sunt in partibus veritas sunt duae opiniones principales
quarum una ponit quod veritas realiter est ratio rei ad intellectum, una
ad rem intellectam. Unde dicitur quod dicit adaequationem actus
intellectus vel conceptionem actus ut adaequatum est ad
rem intellectam ¶ Alia dicit opinio ponit quod dicitur ens
rationis quod subdividitur nam quidam ponunt quod comparando
rem intellectam ad actum intellectus formaliter est
quod veritas non est in re nisi tamen causaliter unde adaequatio vel
non est veritas formaliter. Sed adaequatio intellectus ad rem
intellectam. Sed comparando rem intellectam ad intellectum
praecipue quod est ... dicunt quod ad hoc veritas simpliciter
et formaliter est in intellectu et est adaequatio intellectus secundum veritas
secundum quod est in re formaliter et adaequatio rei. ¶ Primam autem sic
quod illud quod est inter intellectum et intellectam est solum in

in presentato realiter et non in representata. Sed veritas formaliter dicit relationem que est inter actum intelligendi et rem intellectam [illegible] inter intellectum et representatum. ergo veritas est formaliter in representato. Sed actus intelligendi comparatus se habet ad rem intellectam sicut representatum ad mensuram. ergo etc. ¶ Preterea quia veritas simpliciter est in intellectu componente formaliter. secundum quod autem in re consistit est ista. quia ut dicitur non quelibet adequatio est simpliciter veritas. sed adequatio manifestativi sive adequatio manifestationis. Sed in intellectu componente vel [illegible] manifestatio est formaliter et non in re extra. ergo etc. ¶ Quod sit in re vel intellectu componente [illegible] sic. quia veritas dicit relationem representati sive adequationem ut dictum est. Sed res vel intellectus componens habet rationem representati quod est effectus eius. ergo etc. ¶ [illegible] primo sic quia [illegible] est veritas vel sine [illegible]. Sed inter actum intelligendi deum et eterna sine non est relatio representati ad representatum quia inter [illegible] dicitur intellectam et eius actum [illegible] non potest esse relatio representati ad representatum. ergo etc. Si dicatur ad hoc quod non est relatio representati ad representatum nisi secundum rationem tantum. ad hoc dicitur primo sic quia [illegible] quia modo semper est veritas. Sed modo non est inter actum intelligendi et rem intellectam relatio nisi solum rationis. ergo sola relatio rationis est veritas et hoc est [illegible] quod intendis. ¶ Secundo sic quia [illegible] relatio que est inter representatum et representantem non dicit relationem in solo representato nec est in uno [illegible] et in alio secundum rationem tantum. Sed ubi est relatio representati secundum rationem tantum non est plus de relatione realiter in uno quam in alio nec unum de ratione [illegible]. ergo unum non plus habet rationem representati quam aliud. ¶ Tertio principaliter sic quando dicitur quod res est in [illegible] intellectus comparatum actu [illegible] representari et representare in representante secundum rationem efficientis vel effecti [illegible] secundum rationem representantis et representante exclusa causalitate effectiva. Si primo modo tunc veritas dicit relationem [illegible] que est inter causam et effectum qui inferius est causa efficiente effectum. Si secundo modo tunc dicitur quod exclusa causalitate effectiva inter rem intellectam et intellectum [illegible] quod res intellecta non movet intellectum non plus [illegible] quod res inferius actum intelligendi quam e converso. Sed per te veritas est relatio representati. ergo veritas non plus est in uno quam in alio. ¶ Tertio sic quia contingit quod aliquid movet intellectum ad cognoscendum rem presentem vel absentem quam intellectus ad hoc non movet. Sed deus potest movere intellectum meum ad cognoscendum antichristum futurum. Sed in tali cognitione est veritas. ergo ad veritatem non facit quod intellectus moveatur ab obiecto vel non nec quod [illegible] quod unum dicatur representatum respectu alterius. ¶ Quarto [illegible] sic una ratione arguitur quia aut de ratione veritatis est adequatio representati et adequatio manifestativi aut alterum tantum sufficit. Et ad rationem veritatis utrumque requiritur dicendum quod in intellectu componente non sit [illegible] veritas vel in intellectu quia secundum [illegible] actus talis intelligendi non habet rationem representati nec re intellectam. Si autem alterum sufficit scilicet adequatio manifestationis [tunc dicatur] ratio que adducitur fuit in principio ad concludendum [illegible]. ¶ In intellectu solo quod erat relatio representati, quia certum est quod manifestatio est in solo intellectu et per consequens adequatio sic ponentis representati et representata sunt non. ¶ Alii ponunt tenendo scilicet quod veritas sit adequatio intellectus ad rem intellectam. et quod veritas est formaliter in intellectu scilicet prima adequatio. sed in re est causaliter non quantitative sed in re causaliter abstracta per actum intellectus agentis. quia sic potest movere intellectum et ad hoc adducunt duas rationes [illegible] talis est. quecumque denominatur ab aliquo ex ordine ad aliud in quo sistitur dicitur tale primum tale dicitur causaliter et secundum formam. Sed res denominatur ab isto [illegible] ex ordine ad intellectum. ergo etc. Minor declaratur per exemplum. nam quia medicina dicitur sana ex ordine ad aliud sanum in quo sistitur. medicina dicitur sana causaliter et aliud formaliter. Maior probatur quia videmus processum a movente ad motum in re mota sistitur. Sed in processu a re ad intellectum est processus a movente ad motum. ergo etc. ¶ Secundo sic quia veritas est certitudo passiva scilicet certitudo eius quod certificatur quia ymago certificatur. Sed intellectus se habet ad rem intellectam sicut passivum ad movens. ergo adequatio illius est veritas formaliter et in re est solum causaliter et ita sic est causaliter. ¶ Et si obiciatur quod esse [illegible] est in intellectu primo quia ipse est causa veritatis intellectus. Respondetur quod inter intellectum componentem et rem intellectam est duplex similitudo scilicet similitudo effectiva ad effectum et cognoscitiva ad cognitum. modo dicunt quod [illegible] veritas de qua loquimur non consistit in prima similitudine aliquorum inter causam et causam efficientem et effectum. Sed in similitudine secunda scilicet cognoscitiva ad cognitum quam scilicet intellectus componens iudicat rem esse operabilem debere [esse] talem vel talem. ¶ Et tunc dicunt quod in ista similitudine intellectus practicus est adequatus et non adequans. Nam ut dicunt res operabiles ut volentes in arte [illegible] intelliguntur ad intellectum primo movere ipsum ad [illegible] iudicandum propter quod intellectus componens in iudicando secundum quod [illegible] veritatis est adequatus et passivus et sic [illegible] eius stante ad hoc quod veritas est adequatio passiva. ¶ Contra primum istorum scilicet quod res abstracta movet intellectum actu dupliciter primo sic quia omnis actio sive causa vel est singularium sive quia est in rerum secundum suam existentiam. ¶ Sed modo quando movetur intellectus ad actum intelligendi est motio realis et reductio de potentia reali ad actum realem. ergo sic non [illegible] rerum secundum esse abstractum. Et si dicatur quod hoc quod intellectus agens facit virtute abstractio a fantasmate. Et sic res abstracta est que movet in virtute intellectus agentis. ¶ Contra quia hoc [illegible] tantum dicitur quod fantasma in suo singulari virtute intellectus agentis quia intellectus agens movet intellectum ad speciem vel ad actum intelligendi mediante representante cuius est fantasma et res ita sic [illegible] vel mediante intellectu agente sive virtute et abstractione [illegible]. ¶ Tertio sic quia ita est singularitas et seorsum sicut ista homo est homo. Sed res intellecta in intellectu causatio [illegible]. Dicitur est singularis res in esse singulari est ita sicut [illegible] abstractio. ¶ Contra secundum quod ponunt quod scilicet adequatio passiva intellectus sit ipsa veritas dico quod primo sic. quia secundum [illegible] veritas est in adequatione que est similitudine cognoscitiva ad cognitum exclusa causalitate effectiva. Sed similitudo cognoscitiva ad cognitum exclusa causalitate effectiva non

p(ro)p(ri)a adequatione q(uia) passiua adequatio est sua ad efficiens g(ra)o veritas no(n) est adequatio p(ro)p(ri)a.

Dices q(uod) h(ec) no(n) sit adequatio passiua ut est tu(m) adequatio passiua intellectus. Contra q(uia) h(oc) est d(icitu)m ad placitu(m) et sic p(ro)ponendo ad h(oc) quod unu(m) se h(ab)eat ad alt(eru)m s(ecundu)m similitudine(m) cognos centi quod requir(it)ur ut adequetur ut illa h(ec) est adequatu(m) consequens ad cognitu(m) et (con)u(er)so no(n) refert a quo fiat. Ad ... omnis intellectus petit h(ec) adequatione(m) s(ecundu)m ... passiua p(ro)p(ri)a ...

[illegible]

... a(li)q(uo)d ... u(e)l ... ita ... intellectus ... adequatio p(ro)p(ri)a no(n) p(er)tinet ad ve(r)itatem. Dices ... adequatio p(ro)p(ri)a no(n) p(er)tinet ad ve(r)itatem ... adequat(ur) ut ... Contra q(uia) si aliq(ui)s co(n)sideret ad futurum ... adequetur ... intellectus ... adequatio passiua est in re intellecta ... veritas est intellecta ... adequatio p(ro)p(ri)a ... ad veritatem ... plus q(uam) ad ... Ad ...

[illegible]

... veritas ... intellectus ... ad ... ad ... illud ... veritas ... ad ... veritas ... intellectus ... veritas ... hoc ... veritas ... veritas ... ad ... ad ...

[illegible]

... veritas ... est ... ad ... veritas ... intellectus ... veritas ... intellectus ... ad ... veritas ... sua entitas ... ad ... veritas ... intellectus ... ad ... homo ... non est ... veritas ...

[illegible]

dicitur sex rationibus. Primo sic: quia secundum modum proprium tantum
est bonum unicuique vel est ens relative secundum unum et
bonum intellectus, ergo etc. 2o sic: si veritas consisteret in
[illegible] apprehensione intellectus, tunc veritas non consisteret in apprehensione.
¶ Sed hoc est falsum, ergo etc. Consequentia supponit: falsitas con-
tingit [illegible]. Primo quia si veritas non esset in apprehen-
sione quacumque apprehensione hominis esset verum, et sic contradictoria essent
vera. ¶ 2o quia si veritas rerum est in apprehensione, tunc la-
pides qui sunt in profundo maris et [illegible] non
[illegible] non haberent veritatem, quod est falsum. Si dicatur quod
ymo quia apprehenduntur in intellectu divino. ¶ Contra si per
impossibile deus non intelligeret lapides illos, adhuc
essent veri lapides, ergo etc. ¶ Primo consequentia sic: quia sicut se habet
veritas simplex quae est vera entitas se habet ad rem, ita
veritas complexa se habet ad intellectum. Sed veritas
simplex quae est vera entitas est in re formaliter et subiective, ergo etc.
¶ 2o sic: quia secundum illam opinionem verum quod veritas sit con-
formitas vel secundum id quod est ad se ipsum secundum quod est
intellecta, sed reduplicatio quae reduplicat [illegible] quod
intellecta reduplicat actum intelligendi [illegible], ergo [illegible]
quod veritas sit conformitas vel ad actum intelligendi et [illegible]
et per consequens quod veritas sit in actu intelligendi. ¶ 3o sic:
quia dicit quod veritas et falsitas sunt in intellectu sicut in
cognoscente vel dicente veritatem vel falsitatem. ¶ 4o quia [illegible]
sic: quia cognoscens falsitatem non est deceptus. Sed cognoscens album et
nigrum vel hominem ¶ Sequitur quod utrumque est falsum
decipitur, ergo falsitas non est in intellectu, non est secundum in
cognoscente falsitatem. ¶ 5o sic: quia intellectus simpliciter
et proprie [illegible] vel [illegible] suorum. Sed cognitiones [illegible]
non sunt cognitiones entitative, ergo veritas non est in intellectu
entitative [illegible]. ¶ Ad primum istorum dicendum quod quando dicitur
quod veritas est bonum intellectus, quod vel intellecti [illegible]
[illegible] quod est ipse actus intelligendi vel intellecti [illegible]
fundamentaliter et [illegible] secundum quod est in re ipsa quae movet intellectum
ad eam intelligendam, veritas [illegible] formaliter dicta est
quoddam bonum eius intellectum. ¶ Et si arguatur quod
hoc quod veritas quae est entitas non movet ad intellectum
complexum sed ad intellectum simpliciter, non valet quia ipsa
veritas [illegible] movet ad [illegible] movet ad actum
verum et perfectum, sed conformitas vel adaequatio quae dicitur [illegible]
intellecti in actu vero non dicitur compositionem simplici-
ter supponit. ¶ Ad 2m dicendum quod non in quantum
apprehensio est veritas sed in apprehensione in qua res intel-
lectis qualis est [illegible] talis autem [illegible] est [illegible]
non [illegible] quod quaecumque apprehensio alicuius [illegible] sit sic verum
quod [illegible] de lapidibus non apprehensis quod secundum hoc non
essent veri lapides. Dico quod si a nullo intellectu intellige-
rentur, essent tamen veri lapides veritate [illegible] et fundamentaliter.
¶ Sed eis non competeret veritas formaliter excluso [illegible]
intellectu. ¶ Ad 3 dicendum quod [illegible] quia entitas
vel quod dicitur veritas sicut est in re fundamentaliter, veritas
formaliter dicta est in intellectu [illegible] ut quod dictum est.
¶ Ad 4 dicendum quod cognoscere falsitatem potest dici accipi dupliciter.
Modo uno quod est cognoscere habere notitiam [illegible] falsitatis,
sicut ille qui scit [illegible] ¶ Sequitur [illegible] falsum et isto
modo cognoscens falsitatem non decipitur. ¶ Alio modo potest
cognoscere falsitatem accipi [illegible] cognoscere [illegible]
estimatione [illegible] vel falsa, et isto modo cognoscere falsitatem,
id est extimare aliquid complexum falsum, est decipi,
ymo est ipsa deceptio, et sic cognoscit falsum ille qui
estimat hominem esse asinum vel [illegible] non

ante

fundamentaliter

[illegible]

[illegible] magno [illegible]

verum

est verum quod ille qui habet [illegible] cognitionem de re
[illegible] non cognoscit [illegible] non quia nullum actum cognitionis
habet sed quia non habet rectum actum cognitionis. ¶ Ad 6
dicendum quod [illegible] et intellectus simpliciter dicuntur [illegible] quia sunt
[illegible] mens [illegible] rei.

Ad 2m sic proceditur et arguitur quod bonum dicitur formaliter
relatione, quia bonum dicitur formaliter [illegible] eius
est bonum, sed [illegible] dicitur formaliter relationem [illegible]
ad illud [illegible] ergo etc. ¶ Contra quia bonum in deo non dicitur
relationem [illegible] in creatura [illegible] quia bonum in deo
et creatura habet quandam similitudinem saltem analogice
[illegible] quia si bonum in deo dicitur relatione [illegible]
[illegible] Si dicatur [illegible] habitudinem
relationis [illegible] bonum dicitur eius [illegible] quod est in
[illegible] quia bonum et malum sunt in rebus. Si vero dicitur
¶ Contra quia aut ad intrinsecum aut ad extrinsecum, non ad
intrinsecum quia relationes [illegible] ad intra non sunt communes
omnibus personis [illegible] ad extra [illegible] quia [illegible]
quod deus nulla ratione [illegible] habet ad extra. ¶ 2o
quia sequeretur quod deus esset bonus ex habitudine ad
creaturas et per consequens quod sua bonitas dependeret [illegible]
[illegible] a creatura quod est falsum. ¶ Ergo ad evidentiam istius
[illegible] sunt duo facienda. ¶ Primum est videre [illegible]
bonum dicatur formaliter [illegible] 2m est videre quid
sit [illegible] bonum formaliter. ¶ Quantum ad primum primo ponam opinionem
quorundam. ¶ [illegible] cum suis rationibus. 2o adducam
rationes contra eam. ¶ 3o ponam opinionem quae videtur
verior. ¶ 4o [illegible] rationes illius opinionis non
esse efficaces ad propositum. ¶ Quantum ad primum [illegible] dicunt
quidam quod bonum dicitur formaliter relatione et hoc probant.
Primo sic quia secundum [illegible] est bonum dicitur [illegible]
sed genus dicitur relatione, ergo etc. ¶ 2o sic quia [illegible] se habet
verum ad intellectum ita bonum ad affectum. Sed verum
dicitur relatione, ergo et bonum. ¶ 3o sic quia [illegible] quod [illegible]
dicatur a ratione entis [illegible] alioquin nec ratione
diceret quod falsum est, sed nullum ens absolutum dicit
ab ente [illegible] quod [illegible] bonum
est [illegible] ¶ 4o sic quia [illegible] quod ens est
bonum vel bonum est ens. Aut ista propositio est per se
in primo modo [illegible] per se et [illegible] modo [illegible] per accidens.
¶ Si per accidens, tunc impossibile est quod bonum dicatur
ens absolutum quia [illegible] ens absolutum [illegible]
[illegible] modo dicendi per se [illegible] impossibile
impossibile quod bonum dicatur aliquid absolutum ens quia [illegible]
modo [illegible] est [illegible] aliquid et bonum
[illegible] suum [illegible] sed [illegible] ens
absolutum [illegible] ad eius [illegible] dicendum
ergo etc. ¶ Si ponatur in primo modo dicendi per se [illegible] non
ratione quod est falsum [illegible] ergo quod bonum non dicitur
nisi relatione. Ista opinio non videtur mihi vera.
[illegible] contra eam [illegible] rationibus. Primo sic quia secundum eos
nulla relatio dicitur formaliter perfectio, sed bonum formaliter dicitur
[illegible] perfectio, quia unumquodque in tantum est bonum in quantum est
perfectum. ¶ 2o sic quia id quod [illegible] entitatem [illegible] non
[illegible] sola relatione formaliter, quia non omne ens dicitur
ens relativum formaliter. Sed bonum convertitur cum ente
et [illegible] ut multis [illegible] ¶ 3o sic quia id
quod [illegible] formaliter relationem dicit id quod dicitur ut ad
aliud vel ut aliquid. Sed bonum non est huiusmodi quia
bonum non [illegible] absolutum [illegible] bonum
[illegible] Augustinus de trinitate dicit quod bonum iustum et similia

[illegible]

no

ad se dicitur. Ergo sic. quia secundo oppositio tantum est in parte
invenitur relatio quod in deo dicatur bonum nec refert utrum.
¶ Dicendum ad primum videtur mihi quod bonum vel dicatur tantum absolutum
vel dicitur ante absoluto et relato ¶ Ad cuius evidentiam sciendum
quod aliquid potest convenire alicui dupliciter. Uno modo consimiliter
alio modo denominative. Primo modo sicut entitas et veritas
conveniunt quia omnis entitas est veritas et econverso. Secundo modo
quando convenit essentialiter et formaliter non est alterum / convenit enim
non invenitur sine altero / sicut ens creatum et relatio. quia
dato quod ita sit quod non omnis entitas creata sit relatio /
nulla tamen entitas creata est vel invenitur sine relatione
cui conveniat denominative. Si ergo ita sit quod bonum et
ens convertantur primo modo tamen ita quod omnis entitas
sit bonitas. et econverso tunc oportet dicere quod bonum vel bonitas
dicatur formaliter aliquid ante absoluto et relato quia stante
ypothesi oportet quod bonum dicat formaliter aliquid ante entia
relata et absoluta. Si autem ita sit quod bonum convertatur cum
ente ¶ Secundo modo ita quod bonitas non dicat formaliter
omne ens sed aliquid. tunc videtur michi quod dicat non
quod relatum quia sicut inferius probabitur bonum dicit formaliter
perfectionem vel ad perfectionem ordinatum. Sed perfectio
absoluta formaliter dicit perfectionem / sicut perfectio et bonum non convertuntur
cum ente formaliter quia nulla relatio dicit perfectionem aliam
ab absoluto supra quo fundatur opposita relatio ¶ Dicendum ergo
ad quaestionem secundo quod rationes que procedunt opinionem non
concludunt quicquid sit veritate quaestionis ¶ Ad primum ergo
quod dicitur de generatione dicendum quod generatio quod importatur
per bonum formaliter non dicit relationem formaliter. Sed fundamentum
dignitatis. unde generatio sic acceptum nihil aliud est
quam perfectum vel sicut causa perfecta vel ad perfectionem
pertinens non dicit relationem formaliter perfectam vel ad perfectionem
pertinens sed fundamentaliter ¶ Et si dicatur
quod licet bonum non dicat relationem formaliter / bonitas
tamen dicit relationem formaliter quia dicit bonitas alicuius
bonitas tamen sic convenientia. hic non videtur quod duo
primo quia ista quamvis dicitur relative / importat relationem
ita in concreto sicut in abstracto. ut patet de patre
et paternitate ¶ Secundo quia omne abstractum ex suo
modo significandi importat quod sit alicuius non sic
contrarium. Sed sicut supponitur humanitas humanitas
est hominis et albedo hominis albi. et sic de aliis
¶ Ad secundum dicendum quod manifeste minor est falsa
quia dicit sic bonum ad effectum et unum formaliter
dicunt ad intellectum quia bonum dicitur respectu voluntatis et dicitur
[illegible] relationem vocis ut
dicitur [illegible] ut est [illegible] in
intellectu ¶ Alie autem due rationes non plus concludunt
de relato quam de absoluto et quia nullum ens
vere relatum vel absolutum potest [illegible] entia [illegible]
[illegible] / [illegible] vere modo quo ad [illegible] a
[illegible] quia [illegible] ab ente
vere [illegible] aliquid [illegible] absolutum vel
relatum ¶ Sciendum tamen quod absolutum potest dici accipi
uno modo quod non dependet vel [illegible] si
dicatur quod [illegible] absolute
non ut [illegible] ad hominem vel equum / et absolutum
sic acceptum non distinguitur contra relatum. Sed [illegible]
[illegible] alio modo dicitur absolutum quod distinguitur
contra relatum / et sic [illegible] quod [illegible] ponitur
quod bonum dicatur vel ens absolutum primo modo si convertatur
[illegible] modo [illegible] cum ente [illegible] / vel quod dicat

eius absolutum secundo modo dicendum si non convertatur cum ente
primo modo patet responsio predictam ¶ Ad illas duas rationes
in fine [illegible] ¶ Dicendum ad secundum articulum principalem scilicet
quid sit illa ratio quam formaliter importat bonum videtur mihi
ratio formalis quam bonum importat sit esse perfectum vel ad hoc
ordinatum. et quod bonitas videtur mihi importare perfectionem
vel ad perfectionem ordinatum ut sit [illegible]
[illegible] ratione sic. quia vero bonum dicit finem vel id
quod est ad finem et ut sic. sed quodlibet istorum dicit perfectionem
vel id quod est ordinatum ad perfectionem ergo etc. Maior
patet quia omne bonum consistit in hoc quod est finis
vel ad finem ordinatum / minor de facili probabitur
scilicet quod vero finis talis quod est ad finem sic id esse
quod est perfectum vel ad perfectionem ordinatum quia duplex est
finis intrinsecus et extrinsecus. finis intrinsecus formaliter est finis
[illegible] et totum est finis partium / et finis extrinsecus. sicut si
dicamus quod homo est finis omnium illorum que sunt
infra se et deus est finis omnium tunc [illegible]
finis dicitur finis ex hoc quod est aliquid perfectum vel [illegible] vel
in ordine ad alterum sicut forma dicitur finis materie
quia perfectior ea / et totum finis partium quia perfectius
quam partes / et sic in aliis finibus extrinsecis. quia
homo dicitur finis aliorum inferiorum quia magis est
perfectus ipsis / deus autem est finis omnium quia est
perfectissimum ¶ Ex hoc patet formaliter [illegible]
omnis finis quod est finis intrinsecus vel extrinsecus [illegible]
finis tam intra quam extra dicitur finis ex hoc quod dicit aliquid
perfectum ergo etc. et sic patet quod omnis finis est finis ex hoc
quod dicit perfectum. Ex hoc autem patet quare ea que sunt ad
finem dicuntur bona quia eo quod ordinantur vel pertinent
ad perfectionem quia unumquodque quanto ordinatur ad finem hoc quod
sit bonum magis ordinatur ad finem ut finis est
[illegible] vero finis ut finis est.
[illegible] ergo ea que sunt ad finem dicuntur bona in eo quod
ordinantur ad perfectionem ut sic et sic patet illa maior minor
scilicet quod quodlibet predictorum dicit perfectionem / vel id quod
ordinatur ad perfectionem. Quod autem dicitur quod bonum dicit
[illegible] non [illegible]
malo sed bono sed accipitur genus id quod dicit perfectionem
alicuius quod ad perfectionem ordinatur et sic redit cum primo
id ¶ Sed contra hoc obicitur tripliciter. primo sic quia non omne ens
est perfectum sed omne ens est bonum quia bonum convertitur
cum ente ergo etc. ¶ Secundo sic quia non omne quod est
[illegible] cuius est [illegible] de calore febrili
quod non est [illegible] valde [illegible] ¶ Sed omne
quod est bonum est / quia bonum convertitur cum ente ergo etc.
¶ Tertio quia vero quod bonum formaliter dicit differre
[illegible] ab ente [illegible] Sed illud quod
differt ab ente [illegible] / dicit nihil formaliter [illegible]
importat nichil formaliter quod est absurdum ¶ Ad primum
istorum dicendum quod omne [illegible] et omne ens [illegible]
absolutum dicit perfectionem vel id ad perfectionem pertinens et quando
dicitur quod non omne ens est perfectum dicendum quod licet non omne
ens est perfectum [illegible] et completa perfectione tamen [illegible]
eius et omne ¶ [illegible] tale perfectionem saltem
alicuius vel id ad [illegible] perfectionem pertinens et hoc
sufficit ad rationem boni ¶ Ad secundum dicendum quod omne quod est
et omne ¶ [illegible] est [illegible] alicui licet non cuilibet
[illegible] ista duo scilicet quod [illegible] sit [illegible] absolute
non tamen huic et [illegible] absolute non tamen huic. [illegible] est
bonum absolute non tamen infirmo et sic calor febrilis

licet non sit quaedam bonitas huic febricitanti est tamen quoddam bonum in se. Sed contra quia ille calor febrilis non est alicuius alterius ab isto febricitante. Sed non est bonum huius [illegible] ergo nullius. Ad secundum dato quod non sit bonum istius sed quod est tale alii puta indigenti simili est tamen bonum huius in quantum est quantum. quia nec calor [illegible] quanto. Sed est perfectio eius vel alicuius [illegible] ad quantum puta [illegible]. Ad tertium dicendum quod quando dicitur quod ratio boni dicit a ratione entis [illegible] quod non est sic intelligendum quod ratio boni dicatur addere diversitatem realem ab omni ente vel ab omni [illegible] entitate. Sed hoc ideo dicitur quia dicit aliquid saltem diversum ab eo quod primo occurrit intellectui de quibuslibet entitatibus [illegible] in quocumque inveniuntur. Hoc est quod primo occurrit de qualibet entitate est quod [illegible] puta album secundum albedinem et secundum calorem calidum et sic de aliis; bonum autem dicit eandem entitatem ut pertinet ad perfectionem alicuius [illegible] puta venalitas accipiendo venalitatem [illegible] dicta aliquid non dicit aliquid diversum re ab aliquitate quae dicta est, sed dicit aliquid sub speciali ratione ut est talis etc. [illegible] aliquid diversum ratione ab aliquitate quia scilicet illud quod dicit venalitas dicit rationem diversam ab eo quod primo occurrit de aliquitate in quocumque sit. Sic et bonitas dicit entitatem sub determinato modo [illegible] quae dicit rationem ab eo quod primo occurrit de entitate in quocumque sit et cuiuscumque sit. Sed in hoc differt ista determinatio et illa. Nam determinatio generis per differentiam est ad partem subiectivam puta ad [illegible] non illud [illegible] non convertitur cum genere. Non enim omne aliquid est venale. Sed determinatio entis per bonum non est ad partem subiectivam quia convertitur. Non enim est ad [illegible] hoc et non [illegible] illud sed ad [illegible] huius. Nam aliquid [illegible] est [illegible] huius quod non est bonum huius tamen [illegible] licet non sit bonum huius est tamen simpliciter bonum sicut vinum est simpliciter bonum tamen non est bonum infirmo, nec ad aliquam perfectionem eius pertinens ut infirmus est. Et sic apparet quod ens et bonum convertuntur quia licet aliquod ens sit quod non sit bonum huius vel ad perfectionem eius pertinens ut tale est tamen nullum ens est absolute quod absolute non pertineat vel saltem non sit aptum pertinere ad perfectionem alicuius. Et ideo est bonum absolute licet non huius. Et ex hoc patet quomodo accipienda sit convertibilitas boni et entis ex parte rei quia licet ita sit quod nulla entitas sit quae non pertineat ad perfectionem alicuius et per consequens non sit aliqua entitas quae non sit realiter bonitas [illegible] tamen [illegible] entitas est realiter quae est entitas huius non tamen est bonitas huius secundum quod talis, immo destructiva perfectionis huius sicut patet de calore febrili respectu hominis qui facit ipsum calidum non tamen facit ipsum [illegible] perfectum perfectione debita homini ut homo. Sed contra hoc forte dicetur sic: quia si determinatio entis per bonum est secundum hoc quod est huius puta ad perfectionem eius pertinens videtur quod bonum dicat formaliter relationem quod est contra praemissa. Et ad hoc est dicendum quod aliquid potest dicere relationem dupliciter. Uno modo formaliter scilicet quod dicat ipsam habitudinem vel respectum et isto modo bonum non dicit relationem formaliter ut dictum est. Alio modo potest dicere relationem fundamentaliter scilicet sive id sit [illegible] quo entitas absoluta dicitur [illegible] alicuius puta perfectiva alicuius perfectibilis et caloris calidi [illegible] ipsa habitudo formaliter accepta facit quod hoc sit ad perfectionem huius pertinens immo ipsa [illegible] absoluta ad quam sequitur talis habitudo.

Ex his patet faciliter responsio ad duas rationes factas in contrarium. Nam quando dicitur quod bonum dicit aliquam rationem differentem ab ente et a ratione entis, dicendum est quod ad id quod primo occurrit de ente in quocumque sit modo quo superius expositum est; et quando dicitur quod [illegible] non posset dici ad aliquid quia vel absolutum est differens ab ente aut [illegible] dicendum quod hoc nulla via [illegible] scilicet finita secundum rem absoluta vel [illegible]. Quia illa ratio concludit tamen de uno [illegible] de alio posito quod diversa ab ente contineretur sed tamen aliquid ratione entis determinatum modo accepta potest differre ratione ab eo quod primo occurrit de quolibet ente in quocumque accepto [illegible] dictum est. Ad secundam rationem quando dicitur quod ens est bonum vel e converso [illegible] praedicatio sit [illegible] quia aut [illegible] vel per se [illegible] vel primo [illegible] accipiendo quod accidens rationem addit. scilicet homo est albus pro accidente quod non est in praedicato quia accidens quia vel absolutum nec relativum potest esse diversum re ab ente absolute dicto. Et similiter non potest ibi esse hic modus dicendi per se scilicet accipiendo diversitatem realem [illegible]. Sed accidens praedicatione per accidens quando [illegible] non dicit [illegible] rationem aliquam [illegible] est de ratione et genere [illegible] est ibi per accidens accipiendo [illegible] pro eo quod primo occurrit de ente in quocumque sit saltem quantum ad hoc quod ratio boni addit rationem entis quia non est de ratione alicuius entis ex hoc ipso quod facit aliquid [illegible] quod pertineat ad perfectionem eius sicut patuit in exemplo de calore febrili respectu hominis et de vino respectu infirmi.

Postea quaeritur duo pertinentia ad [illegible] quorum primum pertinet ad unum. Et est utrum distinctio attributorum modo accipiatur per comparationem ad [illegible]. Secundum pertinet ad proprietatem personalem. Et est utrum [illegible] in divinis possit pluraficari.

Ad primum sic proceditur et arguitur quod distinctio attributorum non accipitur per comparationem ad creaturas. Quia [illegible] omni creatura ente et potentia ad hunc Deus esset intelligens et volens et ista differunt ratione. Sed exclusa omni creatura ente et potentia non posset illud esse [illegible] quo ista diversitas accipitur [illegible]. In contrarium [illegible] sicut ens rationis ad ens reale sic distinctio rationis ad distinctionem secundum rem. Sed ens rationis accipitur ab aliquo ente reali. ergo pluralitas rationis habet ortum a pluralitate reali [illegible] divina [illegible]. Sed pluralitas realis non est [illegible] divina ut manifestum [illegible] ergo etc. Responsio ad cuius istius quaestionis evidentiam sciendum primum est unde [illegible] distinctio sit distinctio attributorum. Secundum supposito quod haec distinctio sit secundum rationem videndum de ratione huius [illegible]. Tertium est applicare ista ad propositum. Quartum est ponere quasdam rationes [illegible] et solvere. Circa primum sciendum quod distinctio realis dicitur posse accipi dupliciter: uno modo secundum affirmationem et negationem [illegible] dicimus quod [illegible] homo realiter non quia negatio sit aliquid [illegible] res simpliciter posita sed quia [illegible] divinis aliquid realiter [illegible] vel privatio aliquid re ponitur dicit. Sed quia dicit privationem vel negationem [illegible] indeterminato [illegible]. Alio modo dicitur distinctio realis distinctio inter diversa realia positiva [illegible] distinguuntur [illegible] et qualitas

Ut una quiditas ab alia. nec si ponatur distinctio
realis inter attributa divina oportet eam ponere non
primo modo sed secundo. quia quodlibet attributum divinum dicit ens
positivum. Decimo hec est distinctio aliquas duas quarum impossibile
erat quod contradictoria verificentur a parte rei quod potest esse distinguere
realiter formaliter. ad hoc autem ad hoc adducitur una ratio probans
ad probandum quod nulla est inter ista distinctio realis que
talis est. quia scientia et iusticia in deo dicuntur
re aut non. et ista dicitur [illegible] quia dicere alterum quia
est per entia per contrarietatem. sed si non dicuntur re
ergo sola dicuntur ratione ab opere intellectus. quia omnis distinctio
vel est realis vel rationis. et hec [illegible] quia id quod secundum hoc per
modum terminus non extendit se ultra [illegible] sermonem
Sed distinctum et indistinctum se habent per modum termini
ad ens. ergo non se extendit ultra ens. et per consequens omnis
distinctio vel est secundum rem vel rationem vel secundum rem. Item si ponatur
distinguunt re. tunc arguo. omnia illa que distinguuntur re
vel realiter quorum quodlibet est positivum sunt diversa res
quarum una non est alia realiter. sed in deo iusticia est
scientia realiter quia oppositum est falsum et erroneum. ergo iusticia
et scientia in deo non differunt realiter vel realiter. maior patet per probationem.
maioris. quia omnis distinctio est inter plura quorum unum
non est alterum. quia illa quorum unum est alterum sunt
unum et idem magis quam hoc et per consequens indistincta se habent
generaliter ad plura. sed distincta re. ad plures res
ergo ista que sunt distincta re. quorum quodlibet est positivum
sunt plures res quarum una non est alia realiter. Dicitur
quod sunt unum realiter identice. sed sunt plura formaliter
Contra scientia et iusticia in deo dicuntur formaliter realiter
sed quod iusticia et scientia in deo sunt dicunt diversas
formalitates quarum una non est alia. quod est falsum.
ergo et consequentia patet ex dictis. quia omnis distinctio est
inter illa quorum unum non est alterum. nam illa quorum
unum est alterum magis unum sunt indistincta. falsitas
consequentis probo. quia formalitas convertitur formaliter est
secundum quod est formaliter. Et sic formalitas
iusticie est quod ipsa sit ea qua formaliter iustus. Sed secundum
beatum Augustinum in deo eodem est iustus quo sapiens. ergo formalitas
iusticie est formalitas sapientie. et per consequens oppositum est falsum
scilicet quod formalitas unius non est formalitas alterius.
Dicitur quod non dicitur distincta realiter quia sunt distincte res
sed quia habent esse a re. Contra dicitur primo quia utrumque
illa distinctio habet esse ab opere intellectus ita illa sunt
distincta realiter vel ratione. Si distincta re ergo sunt due
res quarum una non est alia. Si ratione ergo habetur propositum
Secundo sic. quia aut ista distinctio que habet esse a
re mediante operatione intellectus aut non. Si mediante
operatione intellectus aut non. Si mediante operatione
intellectus tunc nichil aliud est dicere quam ponere rationem
[illegible] fundamentum huius distinctionis et opus rationis
[illegible] sed hoc concedunt dicentes rationis secundum illos
qui dicunt quod omnis distinctio rationis actu per comparationem
ad diversa re et sic hoc ponere est incidere in illam
opinionem. Si vero ponatur ista distinctio habere esse
a re non mediante operatione intellectus. aut habet
esse a re sicut a distinguente illa formaliter ad invicem
et realiter. aut sicut a distinguente eam effective. Si primo non
oportebit ponere diversas formalitates quarum una
non est alia et redibit id quod prius. Si secundo non
sequitur duo inconveniencia. primum est quod deus creatus et deus
formaliter et realiter habet eam effective quod est absurdum.

secundum inconveniens est prius positum. scilicet quod oportet ponere diversas
formalitates quarum una non est alia realiter vel formaliter quod
non aliquis efficit diversa re non efficiendo diversas res
quarum una non est alia. Dicitur quod licet hec oratio
a re neutram istarum interpretatur. sed quod unum non affirmatur
de alio cum reduplicatione. Ut quod non dicimus quod iusticia
in deo sit sapientia in eo quod iusticia. Contra hoc quia quod hoc
magis hoc non sit illud non convenit nisi ex hoc quod secundo
non sunt distincta. et hoc est quia repugnet dicit quod ideo
distincta sunt magis hoc non est illud et tunc remanet
quod secundum prius. aut sunt distincta re aut non et redibit
idem quod prius. Item secundo hoc quod nunquam alia posset negari
de alio cum reduplicatione negata nisi secundo modo contingerent
res diverse ab invicem vere et ideo ista actiones
sunt ad invicem negantur cum reduplicatione in comparatione ad
illud in quo sunt unum et in quo nullo modo sunt distincte
realiter et sic sunt ista sapientia divina in eo quod
deitas non est iusticia est falsa. Si autem referatur ad
id cui convenit potest attingi aliqua diversitas re vel rationis
vel ideo sic. quod divina esse non magis sapientia et iusticia
cuius ratio est. quia nulla deitas est que non sit iusticia et
sapientia eodem modo. sed bene est aliqua sapientia que non est
iusticia. Tertio autem cum reduplicatione negata. ad cuius
evidenciam sciendum quod in propositionibus negativis in quibus ponitur redu-
plicatio. quando reduplicatio est negativa et tunc non de-
notatur nisi quod predicatio non est per se secundo si diceretur quod aliquid
non in eo quod aliquid est rationale. quando vero reduplicatio manet
affirmativa et tunc denotatur predicatum per se repugnare
subiecto. quia scilicet preter non. Et de gratia attributi sic patet
ut si diceretur quod aliquid est eo quod aliquid non est lapis. est
secundum istum sensum ista est falsa. aliquid in eo quod aliquid non est
rationale. sed quando dicitur iusticia est in eo quod iusticia sapientia
tunc intelligitur reduplicatio negata. quia predicatum non est
subiecto per se et est vera. Si vero ponatur reduplicatio affirmativa
ut sit iusticia in eo quod iusticia habet quod non sit sapientia
denotaretur predicatum per se subiecto repugnare et per consequens esset
generatio sed eo et per consequens esset falsa. nam aliqua iusticia
est sapientia. Unde dico quod ista distinctio est distinctio secundum rationem.
Et ad cuius evidenciam sciendum est quod ratio potest accipi. Uno modo
quidem ut est ratio formalis uniuscuiusque. sicut ratio albi dicitur
albedo et ratio hominis dicitur humanitas. Alio modo dicitur ratio
conceptus mentis quod requiritur esse in intellectu. Tertio modo dicitur
ratio illud quod intelligitur conceptui vel quod actui intellectus
de re potest dici quod deus concipitur esse secundum rationem iusticie
aliquis et secundum rationem sapientie et cetera. modo quando dicitur quod
talis distinctio est secundum rationem non intelligitur de ratione primo modo
dicta. quia hoc esset differre diversis realitatibus formalibus
secundo dicimus quod in intellectu et subsequenter ratione. licet non
secundo modo et. quia secundum hoc differre ratione est diversis eo
conceptus vel rationes. Sed tertio modo sunt illis conceptibus.
videlicet eam ratione obiectiva formali secundo si de ratione
sapientie et non diversis conceptus apud diversas vel secundum
diversas rationes obiectivas formales. secundo quia unus
conceptus concipit deum ut sapientem alius ut iustum
quia diversitas predictarum rationum est diversitas realis
sed modo non sit diversitas realis. unde quando loquimur de
deo vel intelligamus dicimus non quasi scilicet sicut una res
nata est obiici secundum plures rationes obiectivas respectu
intellectus ut unum vel quodlibet. Dico quod ista distinctio sit
distinctio secundum rationem tamen dicitur quod quia omnis distinctio vel est
secundum rem vel secundum rationem. Sed ista distinctio non est realis

ut secundum rem ut probatum est non accipiatur secundum rationem sed
fundamentum remotum quod est res grammatica etc. Ad 2m dicendum quod
sicut se habent plura re ad unum ratione et unum re ad plura
Sed plura re non sunt unum nisi secundum rationem ergo contra istam
rationem posset obici quod non una res simpliciter non est
plures nisi secundum rationem. Item ista rationem posset
obici sicut quod materia et forma sunt diverse res et tamen sunt
unum totum et sic non sunt plures res sed sunt unum re
vel ut. Ad hoc dicendum quod materia et forma non sunt una res
nisi secundum rationem sed sunt unum ut patet. Unde impossibile est
quod plures res sint res una nisi secundum rationem et sicut
plures res possunt esse unum ut patet. Ita una res
potest esse plura dicente vero scilicet eadem nunc prius tamen est post
generatum et corruptum ex ea sed numquam eadem res est plura
secundum rem nunc plura sed unum secundum rem. Ad 3m ad 2m
principale supponendo quod ista distinctio sit distinctio rationis. Unde
accipiatur distinctio rationis dicit quid quod ab intellectu
negociante et comparante ista ad invicem. Et si comparativa
potestas est distinctiva comparatorum. Ergo ista distinctio non est
ab intellectu comparante respondetur quod ymo loquendo de istis
que eorum esse consistit in comparatione eadem. Ad 3m dato
quod simul sint comparativa constitutiva relativorum tamen constitutiva
principium de se est plus relatis constitutivis et eorum
comparatione. Respondetur quod non habet virtus constitutivo
facultas quod simul habet esse cum eo quod constituitur sicut albedo et esse
album. Ad 4m dato quod comparative idest comparabilia ad
alterum sint simul et consistit relativorum et non
comparare ipsius intellectus quod necesse est ad quid intellectum
vertitur in rectitudinem omnis esse ad alterum comparativus
secundum ipsa relativa distinguitur et constituitur in esse relatio
relatio quia non constituitur sicut eam sapiunt metaphysici
speculativum in esse obiectivo. Sed presuppositum unde iste ratio
non procedit ex equivocatione comparationis. Et ideo
michi esse aliter dicendum quod videlicet omnis distinctio
rationis habet ortum ab aliqua distinctione reali mediante
comparatione intellectus. Ad cuius evidentiam sciendum quod cum ens
rationis consequatur rem ut cognitum intellectu dupliciter potest
sequi distinctio secundum rationem sequi rem ut est cognitum
in intellectu. Primo modo intellectum simpliciter magis una res
obiecta vel potest obici intellectui et non alias. Secundo quando
aliquis recipit donum ut iustitie non tamen ut sapientie
tamen et hoc provenit ex excessu intelligibilis et defectu
intellectus non potentis omnes rationes obiectas vel
uno conceptu intelligere. Secundo modo in comparatione ad intellectum
cognoscitivum quod si intellectus dicit quod homo in eo
quod animal non est rationale. Vel quod in deo iustitia in eo
quod iustitia non est sapientia et utrumque modo vero quod dicitur rationis
provenit ex aliquo differentia reali scilicet ex fundamento
remoto ut sequitur. Et hoc probo sicut vox originalis
primo et secundo intellectualis rationis causa convenientibus differentiae primo
primo sic. Quia sicut ens reale se habet ad ens rationis ita
pluralitas rationis ad pluralitatem realem. Sed omne ens
rationis habet ortum a re mediante comparatione intellectus. Ergo
et pluralitas rationis a pluralitate reali. Secundo sic. Secundo
aliquis dicunt quod cum aliqua res secundum diversas rationes
obiectas obiciatur intellectui et non alia ergo quod
habeat aliquis ortum a re sed non possit habere ortum
a re nisi talis distinctio rationis mediante comparatione
intellectus accipiatur. Secundo et eadem est in voce univoca
predicatorum modorum probatur idem sic. Et primo de primo sic. Quia
quod aliqua res concipiatur sub una voce ab intellectu

simpliciter et non sub alia non videtur contingere intellectui
creato ex se sed ut videtur etiam in se secundo si cognitum
est hoc est magis videtur per medium aliquid representando
rem sub una ratione et non sub alia et per rationem in
intellectus cognoscendo rem secundum diversas rationes ita quod non
cognoscit rem sub utraque ratione simul vel in quo
unitate ex hoc quod cognoscit eam per diversa media, ad secundo
illa media sunt diversa re aut ratione. Si diversa re
habetur propositum, scilicet quod diversitas rationum causatur ex
diversitate reali mediorum. Si vero media differunt ratione
ita quod sit una res ratione differens ad invicem
et de illa re sit de prima. Sed quod non potest esse
diversa ratione nisi per alia et sic ibitur in infinitum
et hoc non procedit de medio intellectu sed quod una res
ducat in cognitione alterius accipiendo aut medium
quod conceptum intellectus in se intellectum cognoscit rem impossibile est
quod uno concepto intellectus cognoscat diversas rationes distinctas
ita quod nunc una ratione alteram. Secundo dicatur
quod unius concepti omnes illas representat ut distinctas
ex parte rei intellectae hoc est quod sit intellectus omnis quod
intellectum unum sit aliquid et distinguitur ab alio et hoc
non potest esse nisi solum intellectum accipiendo eas in deo in quo
sunt unum et ut sic bene intellectus apprehendens iustitiam
ut divina non esse sapientiam solum esse. Secundo sed intellectus
unum non esse alterum in duplicatione negativa de
essentia in speciali neque supposito dato quod iustitia divina
in deo quod iustitia absolute non est sapientia tunc esset vera.
Sed non potest hoc verificari sine diversitate aliqua reali. Quia quod ex
hoc in deo quod hoc non sit illud vel hoc non conveniat nisi
quia unum invenitur sine alio alia materia. Sed hoc non
potest esse nisi alio modo inpartitur diversitatem aliquam reale
grammatica etc. Et per hoc patet quod diversitas rationis tertio modo
accepta provenit in mente cum causatum quod secundum causa
causatione ad hoc absolute acceptum magis hoc non esse illud
acceptum provenit a diversitate reali. Et confirmatur
non secundum dictum antiquum et communem unum re sed sed
conceptu et ut sic non habet nisi unam vocem. Sed id
quod non habet nisi unam vocem ut sit non dicit rationem
grammatica etc. Ad 2m principale scilicet quod ad applicationem
predicatorum ad propositum videndo probare illud scilicet quod non
omnis distinctio attributorum secundum rationem potest accipi a distinctione
reali in divinis. Et pro ex hoc probatur propositum. Primum probatur
sic. Quia distinctio illorum que conveniunt se habentibus ad eadem
differentia vero in divinis non potest accipi de diversa
reali existente in divinis. Sed multa attributa sunt
talia scilicet primo de iustitia et misericordia et de multis aliis
grammatica etc. Secundo ex hoc ad propositum sic. Omnis distinctio rationis
sive attributorum sive quorumque aliorum habet ortum a
distinctione reali ut probatum est. Sed non omnis distinctio
quorumque attributorum divinorum potest accipi ex diversitate reali
ut iam probatum est. Ergo distinctio saltem aliquorum
attributorum accipietur per comparationem ad aliquid extra. Unde sciendum
quod hec distinctio quorumdam attributorum secundum rationem possit
accipi per comparationem ad distinctionem realem unitatis. Sic
distinctio potentiae et scientiae nec convenit ratione est idem cum
aliquo a quo ratio in speciali accipitur puta potentia
distinguitur realiter. Et ideo licet quorumdam distinctio rationis
possit accipi per comparationem ad unitatem scilicet ad tale
invenitur in aliis tamen oportet quod accipiatur per comparationem
ad extra. Ad 3m ad 2m scilicet quod hoc obicitur in
et per hoc illam probationem quod dicitur quod omnis distinctio rationis habet

ortum a re tanquam a fundamento remoto. Primo sic
quia sicut se habet unum vox ad plura res et plura voces
ad unam rem. Sed plura res inveniuntur esse
unius vocis non propter aliquam unitatem realem in eis
ergo nec plures voces sunt plures propter aliquam diversitatem
realem in eis ergo etc. Consequentia nota minor quia duo
individua unius speciei vel duae species unius generis
non habent aliquam unam rem quae est eis. Secundo sic quia particulare
singulare et individuum continet aliquam unam existentem
tentem unam rem solam. Sed iste dicunt voces
ergo dicunt vocis particulare sine aliqua diversitate
realis. Tertio sic. quia idem quod continet aliud conceptum
est operatione intellectus quod est de se ipso conceptum
est alio. Sed singulare et individuum continet aliquam
unam solam naturam non mediate operatione intellectus ergo etc.
Consequentia manifesta quia individuum est unum numero
singulare sed eius non in se vel in alio. Ista autem continet
conceptus operatione intellectus unam solam. Et ex hoc
habentur duo. unum est quod distinctio vocis sit ortum
a re non immediate operatione intellectus. Nunc quod habeat
ortum a diversitate reali. Secundum est quod ista
dicunt [illegible] [illegible] quod habent esse
mediate operatione intellectus. Quarto sic quia genus species
individuum dicunt voces continentes uno solo. Sed hoc
non est. Si dicantur nominis oriretur a diversitate reali
ergo etc. Consequentia manifesta. quia non solum alia homo
et species dicunt nomine quae diversa. Sed etiam in
eodem. Quinto sic. quia in angelis in quibus idem
secundum quosdam quilibet angelus est una species dicuntur tamen
voces generis speciei et generis individui et unius
alterius et utrius alterius. Sed hoc non est nisi diversitas
vocis accipiatur sine diversitate reali ergo etc.
Oppositum est ad propositum [illegible] capitulo [illegible] viij.
rationibus. Primo sic. quia illa quae de Deo praedicantur
clara non habent per comparationem ad creaturam. Sed de
Deo dicuntur ista scilicet iustum et bonum et similia [illegible]
clara. Sed secundum beatum Dionysium non accipiuntur in Deo
per comparationem ad creaturam. Secundo sic quia secundum beatum Dionysium
creaturae dicuntur consimiles Deo in sapientia quia participant
ab eo sapientiam. ergo Deus non dicetur sapiens per
comparationem ad creaturam. Sed maior consequentia. Tertio sic. quia
non plus dicit iustitia et sapientia vocis quod ratio
ab [illegible]. Sed conceptus est clara distinguitur
ratio ab [illegible] vocis ergo etc. Quarto sic quia idem quod
est causa maioris distinctionis quod sit distinctio rationis
per se est causa minoris. Sed [illegible] divina est causa maioris
distinctionis. puta realis distinctionis inter personas
ergo etc. Quinto sic quia nulla vox distinguitur
ab alia voce nisi per illud quod imponit voce sua.
Sed habitudo ad creaturam non imponit vocem iustitiae
vel sapientiae Dei. ergo etc. Sexto quia quicquid Deus necessario
intelligit intelligit conceptum est clara certo et
[illegible] quia remoto possibili intellectum plus
intelligit est Deus quod est clara. Sed Deus nunc
intelligit se sub diversis rationibus ut est iustus
et sapiens. ergo conceptum est clara Deus adhuc
intelligeret se sub diversis rationibus ut est iustus
sapientius et bonus. Sed hoc non esset si ista distinctio
acciperetur per comparationem ad creaturam. ergo etc. Circa

Ad primam dicitur quod Deus intelligit ea a se praeter hoc quod intelligit
se et non est conversum. non. non intelligit se et omnia quae sunt in ipso
praeter hoc quod intelligit alia a se. Sed hoc non est. si distinctio
attributorum acciperetur ab intellectu divino solum per eo
[illegible] ad creaturam ergo etc. Secunda sic quia non plus habet
accipi distinctio attributorum per comparationem ad creaturam quam
distinctio idearum. Sed distinctio idearum non accipitur per comparationem
ad creaturam. Si distinctio idearum sit eadem distinctio rerum
vel creaturarum ergo etc. Ad primum eorum quae obiciuntur
ad ista in generali. dicendum quod minor est falsa. Ad
probationem dicendum quod hoc diversorum puta sortes et plato vel huius
hominis vel huius equi non sit ad unam rem quae sit
in corpore sortis et platonis nisi sorte [illegible] distincta
puta numeris. tamen in corpore particulari ad unam naturam. ita
quod unius sit ut sortis. alterius ut ad quod dicitur una
natura conformitas quae est in sorte platonis vel in hoc
homine est ad platonem vel ad hunc equum ut ad
tantum ad quam et secundum hanc conformitatem fundatur unitas
vocis speciei generis et [illegible] vel hoc ad generalissimum
Sed alias diffuse tractatum. Ad secundum dicendum quod
particulare singulare et individuum continet unum et eandem rem.
Sed non continent ut diversa vocis continentes una
re sola. Unum particulare dicitur quod pars [illegible]. unum non
possit continere aliquam nisi [illegible] aliquam quae generis pluribus
sic partibus. [illegible] individuum dicitur quod continet plus
rationem divisionis spectat ad individuationem non continet
aliud nisi [illegible] plura ad vel post in quae possent
dividi species vel genus autem quod dicitur indivisione [illegible]
quod continet uno solo. Singulare dicitur quod continet illud
quod continet unum solum et non pluribus autem scilicet est secunda
intentio praedicans convenientiam ad plura non continet
rebus nisi. Et aliquid unum genus pluribus et per genus
continet plura in potentia continet dicitur eius non est secundum [illegible]
quod aliud soli continet. Sed non credo quod ex uno solo
continet simplicia est diversitas exclusa alterius vel
exclusio alterius possit accipi ab intellectu
Ad tertium dicendum quod illa ratio procedit ex ignorantia
illorum vocabulorum singularis et individui. quia potest
accipi quod continet rationis seu quod secundum intentionibus
et per consequens realis. Nam si accipiatur individuum quod
dicit privationem divisionis alicuius quod est in suis partibus
subiectivis secundum indivisionem secundum rem et sic est divisio
opposita accipitur secundum rationem. Sed tamen quod intelligatur
ista divisio. Secundo secundum rationem quod partes sortis non distin-
guuntur nisi secundum rationem. ymo sunt distincte realiter
puta sortes et plato. Sed dicitur continuo secundum rationem quia
illud quod dividitur non perimitur divisionem unum secundum
rem. Sed unum secundum rationem tantum. Et propter hoc non est ibi
aliqua divisio realis unius perimens secundum rem divisionem
sicut quando dividitur quantitas perimens una in duas
partes. Sed est ibi divisio unius et eiusdem est secundum rationem
tamen. Si autem accipiatur individuum per eo quod est unum
numero et indivisum in plura re. Sic individuum
quod est conceptum operatione intellectus non dicit rem sed intentionem
similiter dico de singulari. nam si accipiatur pro eo quod est
aliquid solitarium non cum alio ante sic dicit
realitatem et per consequens rei conceptum operatione intellectus. Si autem
accipiatur pro eo quod est generis aliquam unam solam et non
pluribus sic dicit praedicationem eius rationis quia dicit privationem

generis pluribus. Unde sciendum quod in non specie fundamentum
duo inveniuntur, scilicet unum esse pluribus et divide-
re ipsa in se. Primo similiter convenit de forma [illegible]
de privatione [illegible] individuum de privatione sic.
tamen sic sit sic sic attingatur [illegible] unum
ut divisa ratione exclusa a divisione rei. Non
dato quod uno solo existente [illegible]
unum unde non divisum rei in ipsa re et [illegible]
cum secundo non existente alio tamen stante [illegible] ista
non manent ut distincta ratione nec aliter
possit accipi ab intellectu nec eius oppositum. Ad 4.
dicendum quod maior est falsa. Si sic intelligatur quod scilicet
existente uno solo actu et ipso in quo impossibile est
plures invenire in eodem differentes specie et individuo
diversi. Quia impossibile est salvare rationem generis [illegible] in eo
sub quo continetur ratio divisa formaliter [illegible]
quod omne genus dividitur in oppositas differentias et ideo quod
unum soli est impossibile esse tale. Ad probationem
dicendum quod licet in eodem plura inesse possint sic
dari iste rationes non tamen in comparatione ad idem
[illegible] in comparatione ad rationem fundat-
ionis speciei et sic cuiuslibet in comparatione ad equum. Cum
quo licet interiore [illegible] conformiter fundatur
ratio generis et sic usque ad genus generalissimum.
Si ergo dicatur quod res subiecte illis intentionibus
conveniunt et eadem puta forti. Hominem et al-
[illegible] divisionis rei et operatione intellectus
dicendum quod [illegible] est quod ad id quod alibi dicitur
[illegible] ut dicta ratio non convenit eius [illegible] divisionis
rei et operatione intellectus. Ad 4. dicendum quod
minor quo ad id est vera et quo ad id
est falsa secundum illam opinionem que ponit
[illegible] unum [illegible] tamen una species [illegible] individuum
[illegible] individuum [illegible] et [illegible] speciei
[illegible] secundum illam opinionem [illegible]
in eis non [illegible] quod est impossibile et de pluribus
in [illegible] actualis aptitudine. Secundum quod est
denotativa generis vel [illegible] unum et porfirius
dicit diffinit speciem uno modo [illegible] de pluribus
differentibus numero. Alio modo [illegible] quod est sub
genere vel [illegible] ista non possit accipi
ut divisa ratio [illegible] divisionis rei. Quia
[illegible] dato [illegible] alius [illegible]
divisus ab eo [illegible] sub [illegible]
non est denotativa illius [illegible] tale denotativum
possit accipi ut [illegible] ab individuo [illegible]
quantum autem ad aliud dicendum quod ista maior quod stante
opinione illa conceptus speciei est [illegible] quod con-
ceptus individui. Secundo quod est falsa [illegible] conceptibus
quibus [illegible] intelligi [illegible]
[illegible] intelligit [illegible] secundum quandam
similitudinem [illegible] sub [illegible]
[illegible] conceptus magis et minus [illegible]
[illegible] individuum et secundum speciem. Ad [illegible]
[illegible] ad illa [illegible]
primo duo. Primum est quod [illegible] dicto [illegible]
accipitur per comparationem ad extra quod non sic est intellectus
quod ideo [illegible] illa attributa [illegible]
habitudine ad creaturas per comparationem ad [illegible]
iustus sapiens bonum et similia. Secundum [illegible]
quod eorum distinctio ratione accipitur per comparationem ad extra.

[illegible] quod ista non intelligentur ut distincta
ratione nisi invenirentur aliqua distincta [illegible] ista
[illegible] intelligi ut distincta ratione. Non [illegible]
quod aliquid intelligi ut distincta ratione per comparationem ad diversa
[illegible] tamen [illegible] quod in ratione eorum [illegible] ha-
bitudo aliqua saltem fundata ad diversa [illegible]
[illegible] de diversitate [illegible] de diversitate [illegible]
[illegible] et finis ut [illegible]
Alio modo [illegible] accipi in comparatione
ad diversa [illegible] in illo in quo sola ratione
differunt non sit de ratione unius [illegible]
[illegible] quod non sit de ratione alterius [illegible]
[illegible] invenimus diversa [illegible] aliquid
[illegible] non est de ratione alterius sicut
iustitia et [illegible] in [illegible] et quicquid est
de ratione unius est de ratione alterius [illegible]
[illegible] tamen [illegible] accepta [illegible] diversa re
et [illegible] de ratione unius quod non est de ratione
alterius [illegible] in [illegible] intellectuali. [illegible] quod [illegible]
[illegible] est [illegible] quod distinctio rationis [illegible]
accipitur per comparationem ad extra [illegible] sic intellectus est
[illegible] de [illegible]
[illegible] ab [illegible] ut [illegible] ab [illegible]
[illegible] quod [illegible] nulla [illegible] habet [illegible]
[illegible] debemus imaginari [illegible]
[illegible] ut [illegible] per se [illegible]
ipsa [illegible] alia re vel ratione [illegible]
nulla [illegible] est talis
[illegible] secundum rationem intellectus ut [illegible] quod
in [illegible] velle presupponit intelligere [illegible] quod si non
intelligeret non [illegible] vellet [illegible] secundum modum [illegible]
intellectui intelligere [illegible] ratione presupponit
[illegible] et [illegible] est intelligere plura [illegible]
eorum secundum rationem accipi per comparationem ad diversa
[illegible] distinctio [illegible] intelligentie
diversa [illegible] Istis premissis videndum est ad
rationes [illegible] dicere [illegible] ad primum
[illegible] dicendum quod [illegible] non concludit quod attributa [illegible]
sint distincta ratione non attingunt [illegible] ad [illegible]
[illegible] ratione per comparationem ad extra [illegible]
[illegible] concludit quod illa attributa [illegible] ad id [illegible]
[illegible] non [illegible] esse
iustum vel sapientem [illegible] est [illegible]
Ad 2. [illegible] quod [illegible] non [illegible] quod sit
iustus bonus vel sapiens [illegible]
[illegible] sicut [illegible]
ista distinctio ratione accipitur per comparationem ad extra
[illegible] distinctio eorum [illegible] rem [illegible]
[illegible] distinctorum [illegible] rem [illegible] nulla res sit
[illegible] Ad 3. dicendum quod [illegible]
[illegible] vel [illegible]
[illegible] distincto [illegible] et [illegible] non [illegible]
est [illegible] ad distinctionem [illegible] sicut dicto
[illegible] et [illegible] patuit. Ad 4. dicendum
quod [illegible] non [illegible] quod illud quod est [illegible] sit
[illegible] non sit [illegible] quod sit inclusum [illegible]
[illegible] de bono qui est bonus [illegible] tamen est [illegible]
qui est bonus [illegible] quod non [illegible] quod illud [illegible]
[illegible] distinctis sit [illegible] distinctis
nisi sit [illegible] quod sit [illegible] ad maiorem.
[illegible] distincto [illegible] in [illegible] sit maior

quod distinctio attributorum quae non est distinctio rationis attributorum est reducta ad illam ut patuit supra. Et ideo oportet distinctionem attributorum reducere ad aliam distinctionem realem. Ad 4. dicendum quod nihil distinguitur ab alio ratione nisi per illud quod mutat rationem suam vel in quoque inveniatur vel saltem in aliquo. Nunc autem licet iustitia divina non includat aliquam [illegible] suam rationem ut est in deo quod non includatur in ratione sapientiae et econtrario, tamen iustitia et sapientia absolute dicta inveniuntur in alio in quo aliud est de ratione unius quod non de ratione alterius et econverso. Et ideo attributa distinguuntur secundum rationem, in quo est unum secundum rem.

Ad 5. dicendum quod illa ratio manifeste est falsa quia certum est quod exclusa operatione intellectus [illegible] ut prius, et tamen etiam nunc [illegible] exclusa dubitatione prius quam operatio intellectus [illegible] divina excluderetur et distinctio rationis praedicta. Ad obiectionem autem illius dicendum quod licet cognitio dei secundum id quod est absolute sit per creaturam existentem vel positam, tamen cognitio dei [illegible] ut obiectum non est sine creatura existente vel posita [illegible] divina nec est per omnes cognitiones suas ut habet per obiectum distinctionem illam attributorum secundum rationem.

Ad 6. dicendum quod licet [illegible] rationem intelligendi deus [illegible] et ea quae in ipso sunt realiter, id est per hoc quod intelligit se et ea quae in ipso sunt realiter intelligit omnia alia et illa quae in ipso sunt secundum rationem intelligendi, non tamen oportet quod [illegible] ea quae in ipso sunt secundum rationem [illegible] intelligat, id est sed vel quod ea quae in ipso sunt secundum rationem intelligendi sint [illegible] alia. Ad 8. dicendum quod minor est falsa. Ad obiectionem eius dicendum quod falsum illud quod adducitur ad probationem eius est falsum, scilicet quod distinctio rationis [illegible] sit [illegible] causare, quia nihil eius [illegible] distinctionis [illegible] non solum non est causare sed nec [illegible] distinctionis eius realis.

Ad 2. sic proceditur et arguitur quod pluralitas in divinis possit plurificari. Quia si pluralitas in divinis non plurificatur aut hoc est quia pluralitas absolute aut ut divina non potest esse, quia tunc non esset in mundo nisi una pluralitas, quod falsum est. Et praeterea [illegible] quia distinctio [illegible] non facit [illegible]. Sed ponere pluralitatem divinam ut divina est non est nisi ponere pluralitatem [illegible] quae est [illegible] est [illegible].

In contrarium est fides. Responsio ad istam quaestionem [illegible] scilicet quod impossibile est pluralitatem in divinis plurificari, et hoc [illegible] quia est [illegible]. Quoniam ad id quod [illegible] quod non est impossibile [illegible]. Sed in divinis non est nisi una pluralitas, ergo impossibile est [illegible] plurificari in divinis. Sed forte hoc non satisfacit [illegible] quia [illegible] sua [illegible] quod pluralitas non possit ibi plurificari. Ad hoc [illegible] aliorum. Et ponam illam quam credo esse veram. Ad cuius evidentiam primo sciendum quod sunt duae opiniones [illegible] nulla [illegible] cognitis. Prima est quae dicit quod paternitas non potest plurificari [illegible] hoc quod impossibile est [illegible] quod prima pluralitas sit pluralitas differens solo numero. Sed prima pluralitas est pluralitas [illegible] ergo impossibile est quod illa sit plurificata secundum numerum [illegible]. Maiorem probat quia illa [illegible]

[illegible] pluralitas numeralis quia ratione sui non repugnat dualitas eadem ratione, nec infinitas numero. Sed ergo [illegible] non repugnat pluralitas [illegible] non repugnat infinitas. Sed in primo [illegible] quod non repugnat [illegible]. Ergo [illegible] infinitas numeralis quod est inconveniens. Istud [illegible] deficit in duobus. Primo quia non reddit rationem. Illa dualitas est inconveniens [illegible] non est reddere causam et rationem [illegible] quod ita est [illegible] realiter differt a ratione suppositi [illegible] quod non facit nisi [illegible] illius. Nam ibi dicitur quod impossibile est [illegible]. Hoc autem [illegible] quod illud quod non repugnat [illegible] nisi [illegible] non est repugnans dualitas nec infinitas [illegible] non est inconveniens. Sicut statim patebit. Secundo deficit quia [illegible] non est inconveniens, quod [illegible] cui non est inconveniens. Quod [illegible] cui non repugnat pluralitas numeralis nec infinitas, quia [illegible] illud cui non repugnat pluralitas numeralis [illegible] absolute et ut illa pluralitas non [illegible] ad constitutionem unius [illegible] non repugnat infinitas. Tamen [illegible] quod aliquid sit [illegible] ad constitutionem unius [illegible] aliquem numerum [illegible] quod non [illegible] plus vel minus [illegible] angeli [illegible] ut [illegible] plures vel pauciores [illegible] requirit [illegible] formaliter solo numero differentes.

Alia opinio ponit quod ideo [illegible] non sunt plures paternitates in divinis quia ut dictum est non sunt nisi duo modi producendi, scilicet per modum naturae vel intellectus et per modum voluntatis, et uno modo non potest producere nisi unum, quia [illegible] productio adaequat totam potentiam producentis. Ideo uno modo producens non potest esse nisi unius productivus, et ideo non est [illegible] nisi unus productus [illegible] vel intellectus [illegible]. Et non [illegible] nisi una paternitas.

Istud autem [illegible] quidem per se [illegible] non tamen video quod necessitatem habeat propter duo. Primo quia [illegible] voluntas in divinis [illegible] non differunt nisi sola ratione [illegible] secundum solam rationem non facit distinctionem realem [illegible] ut [illegible] quod sunt [illegible] sicut Thomas, qui [illegible] tali [illegible] secundum [illegible] de distinctione [illegible] dicit quod distinctio secundum rationem [illegible] non sufficit [illegible] distinguendi [illegible] a duobus.

[illegible] quia tamen [illegible] est [illegible] sola [illegible] adaequatione [illegible] adaequat unam [illegible] potentiam productivam in divinis [illegible] adaequari vel non adaequari [illegible] potentiam productivam [illegible] non facit quod sint plures vel pauciores. Secundo autem [illegible] ad hoc [illegible] est ista, quia in divinis [illegible] qui a nullo et a quo alius, filius qui ab alio et a quo alius, spiritus sanctus qui ab alio et a quo nullus. [illegible] ille qui a nullo est [illegible] paternitatis, saltem secundum rationem et secundum rem est ille [illegible] omnes alii habent ortum [illegible] In alia [illegible] productione [illegible] aliam productionem filius a patre dicitur habere [illegible] quia velle [illegible]

supponit intellectum prout alibi et alias diffusius
tractavi. Quamvis etiam sit difficile probare demonstrative
quod non possunt plures, facile est scilicet quod non sit dare plures
quam unam vel quam nullam. ¶ Ad cuius evidentiam primo
suppono unam propositionem quam omnes concedunt, licet ex diver-
sis causis, scilicet quod quandocumque due persone in divinis comparantur
ad invicem oportet unam procedere ab alia. Hanc enim
propositionem omnes concedunt. Sed quidam hanc ponunt
propter hoc quod aliter distinctio non esset [illegible] non [illegible] quod
una est ab alia. Alii vero ponunt eam propter hoc quod
in divinis non est dare plures personas quam unam
quarum alia conveniat cum alia in quo non opponitur sed una autem non
opponitur alii nisi inquantum una est ab alia. Et ideo
si ponas duas personas illas quarum primo non
¶ ab alia neutro modo possent [illegible] alii [illegible]. Et sic
oportet quod quibuscumque duabus personis in divinis quod
una sit ab alia vel econverso. ¶ Ex hoc statim probatur
propositum, scilicet quod impossibile est ibi dare plures personas
quam a nulla. Quia in ista non magis quam due persone
accepte [illegible] una est ab alia non possunt
dari plures persone quam a nulla. Quia in illis [illegible]
quam a nulla una non est ab alia. Sed in divinis
impossibile est dare duas personas quarum una
non sit ab alia ergo etc. ¶ Secundo modo potest probari
[illegible] quam nulla. Quia in illa non magis quam impossibile
est ¶ duas personas quarum una non sit
ab alia impossibile est dare plures personas
a quibus nulla. Quia iste a quibus nulla
una non esset ab alia. Quia si una illarum esset
ab alia illa alia ¶ esset a qua alia. Sed in divinis
non est dare duas personas quarum una non sit ab
alia ut dictum est ergo etc. Quare autem non sint
plures qui ab alio et quo alius non video aliquam
rationem nisi quia [illegible] ad [illegible]
isto [illegible] formaliter [illegible] angeli [illegible]
angelis. Et ideo non potest [illegible] ¶ nisi unus tantum. Ideo
non possunt esse plures vel pauciores. Sicut [illegible]
angeli [illegible] quamquam [illegible] possunt esse
plures vel pauciores quam tres. ¶ Ad [illegible] dicitur
quod [illegible] est [illegible] modi duo sunt et non producitur per
unum modum [illegible] non vero nisi sufficienter sicut dictum
patuit. ¶ Ad rationes in oppositum dicendum quod primitas
non est plurificabilis [illegible] ad illud quod
dicitur [illegible]. Dicendum quod [illegible] primitas divina
cum [illegible] ¶ [illegible] non est [illegible] plurificabilis ut
[illegible] primitas [illegible]
[illegible] aliquid plurificabile quia sub ipsa continentur omnes
primitates [illegible] primitas [illegible] dicitur ad
plurificabile tamen primitas divina non dicitur ad
plurificabile.

Postea querebantur duo pertinentia ad creatio-
nem et primo in generali. Deinde in
speciali. ¶ In generali querebatur circa quam primo
pertinet in differentia ad potentiam et actum. Et est
[illegible] distinctio entis in actu et potentia sic distinctio in plura
[illegible] pertinet ad potentiam [illegible] in comparatione
ad naturam [illegible] in creaturis [illegible]
sunt ideo etc. ¶ Secundum pertinet ad creaturam in ordine ad
suam [illegible] et est utrum habitus faciat aliquid ad
potentiam [illegible] ut modus.

Ad primum [illegible] et arguitur quod distinctio entis
in actu et potentiam sit distinctio in plura [illegible] quia
distinctio [illegible] entia [illegible] ¶ [illegible] anima est
distinctio in plura [illegible]. Sed distinctio entis in actu et potentiam
est huiusmodi ergo etc. [illegible] probatur [illegible] quia illa distinctio de
qua tractat metaphysicus [illegible] est distinctio entis [illegible]
[illegible] quia metaphysicus [illegible] ens [illegible] sed distinctio
entis in actu et potentiam est huiusmodi ergo etc. ¶ [illegible]
quia illa distinctio que [illegible] et [illegible] non est [illegible]
[illegible] quia [illegible] non est [illegible] a [illegible]. Sed distinctio entis
in actu et potentiam est huiusmodi ergo etc. [illegible]
quia distinctio in actu et potentiam [illegible] cuilibet enti quod
[illegible] est in actu [illegible] in potentia sed quod [illegible] in actu
est et [illegible] in potentia [illegible] ens ergo etc.
¶ [illegible] est ista [illegible] est [illegible] quod aliud est distin-
guere inter actum et potentiam [illegible] actus dicitur potentia
quia potentie [illegible] actus dicitur potentia [illegible] alicuius potentie
sive illa potentia sit activa sive passiva et
distinguere inter ens in actu et ens in potentia
sicut aliud est distinguere inter albedinem entem
in actu et albedinem entem in potentia et distin-
guere inter albedinem entem in actu et potentiam
qua ipsa dicitur potentia. ¶ [illegible] sit ¶ primo [illegible]
videtur est opinio distinguens ens actu et potentia
qua dicitur potentia [illegible] sit. ¶ Secundo quo distinguitur
ens in actu et ens in potentia. ¶ [illegible] ad primum
[illegible] quod [illegible] actum et [illegible]
quo aliquid dicitur potentia distinguitur ut dicitur sed [illegible]
in potentiam activam qua aliquid dicitur posse agere et
potentiam passivam qua dicitur posse fieri vel moveri
[illegible] has [illegible] potentia vel [illegible]
[illegible] non [illegible]
¶ [illegible] quod [illegible] actuum si [illegible]
[illegible] actus potentia et potentia qua dicitur potentia [illegible]
vel [illegible] ¶ [illegible] productum et
actum productum vel actus saltem productionis dicentem
[illegible] ad hoc dico quod si loquimur de potentia productiva
et actu ab eo producto planum est quod [illegible]
[illegible] quia [illegible] productum sive [illegible] si
loquimur de actu productionis secundum quem dicitur actus
productionis vel aliud est quam actus productus [illegible]
quod [illegible] dicitur [illegible] calefacere [illegible]
[illegible] quod [illegible]
calore producto ut est in se [illegible]
ac si diceret [illegible] calorem [illegible]
[illegible] ad facere [illegible]
[illegible] actus productionis et actus productus non
[illegible] ¶ [illegible]
[illegible] est de distinctione
actus productionis et potentie productive et de distinctione
actus producti et potentie producti [illegible] opinione
non [illegible] ¶ [illegible] sic diffuse est tractatum
de distinctione [illegible] in [illegible] quod [illegible]
dicitur [illegible] secundum alios [illegible] actus productionis idem est
quod quidam respectus fundatus sic [illegible]
productionis ad rem productam. Et secundum hoc [illegible]
productionis et actus productionis dicentem [illegible] et [illegible]
[illegible] de [illegible] a suo fundamento
[illegible] quod [illegible] quod non [illegible]
[illegible] sed [illegible]
[illegible] diffuse [illegible]. Si autem

loquimur de potentia passiva que aliquando dicitur potentia activa
vel passiva dicit quidem quod ista potentia in suo
motu ad formam est duplex una est potentia susceptiva
motus per quam subiectum mobile movetur ad formam.
et alia est potentia que inest in subiecto per quam dicitur forma posse
¶ Et quod iste due potentie distinguantur probant
quod aliud est posse moveri ad formam et ad
formam posse esse ¶ Sed prima potentia est illa per quam
subiectum movetur ad formam. secunda per quam forma potest esse
secundo et cetera. Quod non manet quia illud cuius potentia movetur
ad formam non est actus ad quam est in potentia. Sed id
quod potest esse est id quod postea est actus et cetera. ergo non
est idem posse moveri ad formam et formam esse.
¶ Dicit ergo quod in subiecto mobili ad formam sunt sic
secundum quod sunt actualiter est quoddam potentia ad esse forme
prout illa potentiam que est ad motum et illa potentia licet dicit
est ipsa forma secundum Sed secundum alium modum conveniendi secundum
secundum modum possibilitatis conveniendi et quod dicit possibilitas
scilicet quod est ipsa forma secundum modum possibilitatis conveniendi. sicut
probant tertia ratione quia secundum quod non dividitur a forma
potentia esse forme quia quod sit divisa per eam impossibile
est unum et aliud. Sed ista potentia potest esse forma
quia ista potentia secundum eos vel est idem quod forma potest esse
ergo et cetera. ¶ Ideo sic quia ex divisione non potest esse
aliquid unum per se Sed ex potentia et actu fit unum
per se. ergo potentia et actus eius est dicit unum re
et per consequens talis potentia vel idem est quod actus secundum talem
modum acceptus ¶ Secundo sic. quia si vel forme
vel actus esset in subiecto in motu ad formam
forma non conveniret esse potentia subiecti vel motus.
Sed hoc est falsum quia ex parte esse forme
in materia antequam subiectum moveatur ad formam.
Sed idem est potentia per quam forma potest esse. ergo et cetera.
¶ Sed illud stare non potest. et hoc probo. quarto
rationibus. primo quia per idem est aliquid in potentia ad motum
et ad formam ut est in subiecto esse/quia forma
et motus sunt idem/non quod motus dicitur forma ut est
in fieri. ergo impossibile est quod sit aliqua alia potentia per
quam aliquid sit in potentia ad motum et ad formam. Secundo sic
quia sicut forma potest esse ¶ Antequam sit. in et motus
potest esse antequam sit Sed secundum te potentia que est ad
esse forme/sed quod sit aliquid forme vel forme
per se ratione. ergo et potentia per quam est motus sed
quod sit ipse motus vel aliquid eius per se in suo
et sic in subiecto prius potentiam que est ad motum est ibi
potentia per quam potest esse motus et sic dicitur est potentia vel
motus quod est satis derisibile ¶ Tertio sic. quia
omnes concedunt quod impossibile est quod idem sit in actu
et in potentia loquendo de ¶ Eodem secundo formaliter saltem.
Nam licet aliquid ponat quod aliquid potest esse in actu
virtualiter et in potentia formaliter secundum idem/nunquam tamen ponit
quod aliquid sit in potentia ad hoc quod sit formaliter et in
actu formaliter per idem/et secundum idem. Sed illud secundum quod
aliquid est forma talis est formaliter et actus. ergo impossibile
est quod per idem quod in potentia est sit forma actus
¶ Quarto sic. quia ille motus si est in re non in cognitione
rationis aut est subsistens. aut inherens. Si primo est
subsistens non potest esse idem secundum esse cum aliquo alio
diviso a se/nec per consequens aliquid diviso a forma
potest aliquid facere idem secundum esse cum forma Si autem est inherens
/cum omne illud quod non est in cognitione rationis inherens/

sic actualiter est actus ¶ Dices forte quod etiam illud
actus. non quidem actus completus Sed actus potentie est
actus in potentia et inherens est in potentia ¶ Contra quero quid
intelligis per actum potentie aut actum completum nunc
in re non in entitate completa et distincta a suis causis/
Si actum non completum nec in se et in esse distinctum
a suis causis ¶ Si primo modo tunc contradictio est dicere
ipsum actum possibilis et tamen completus in actu dis-
tinctus a suis causis in re non contradictio dicitur
quod est et possibile esse actu. quod est in re non in cognitione
rationis distinctus quod est ¶ In actualitate completa nec
Si secundo modo tunc ergo ille actus simpliciter non est nisi
per consequens inheret alicui in formando ipsum. quia quod non est
aliquid in se non est aliquid in alio ipsum informando
¶ Etiam confirmatur ratio quia quod dicitur quod ipsa forma
una et eadem per totum antequam moveatur. aliquando
est/tamen secundum unum modum puta secundum modum
¶ conveniendi in potentia in re non est secundum alium modum non
prius secundum ¶ Actum/non quero utrum ille modus qui
non est scilicet modus conveniendi in actu sit potentia dicitur non
¶ Si non impossibile est ipsum esse quia quoque conceptio. Si
autem quod ille modus habeat duos modos. modum
conveniendi in actu et modum conveniendi in potentia/et querere
similiter de isto modo conveniendi in potentia/et ubi in infinitum
et erit in infinitum procedere adducta gratia ista positione
quod similiter est quod dicitur quod hoc quod appareat adducta
ingeniosa ad inquirendum ipsum/et ideo dico quod
potentia passiva que est ad aliquid actum et actus
ad quod hoc in subiecto inquantum est/differunt realiter. quia probo
ex illa ratione quia quod dicit quod impossibile est idem secundum
impossibile a in actu saltem formaliter sit ¶ Secundo
sic. quia impossibile est aliquid stare cum suo opposito
Sed potentia ad actum stat cum opposito actus. potentia
ad albedinem stat cum nigredine. ergo et cetera.
Et hoc est ratio dicentis ad probandum .1. physicorum quod oportet
duos terminos motus contrarios esse dare tertium scilicet
non subiectum ¶ Ad rationes ergo que adducuntur ad
probandum quod alia est potentia que est ad motum et alia
que est ad esse forme. Dico ad maiorem quod quando
dicitur quod aliud est posse moveri ad formam et aliud
formam posse esse. Dico quod ista alietas non est per
aliam potentiam quia una est subiecti ad motum et alia
ad formam ¶ Sed per aliam rationem potentie et actus ad quam est
quia ista alietas ponit distinctionem inter potentiam
et actum que est possibilis/vel est dicere inter potentiam
passivam et potentiam quia non est repugnantia
terminorum que inveniuntur in omni forma. ista sunt non
repugnantia terminorum vel ratione realem ponit
in re non/sed potentiam primo et actualem cognitionem
eius ut inferius dicetur ¶ Ad primum cum quod
ducitur ad probandum quod possibilitas forme sit
motum ad formam. Sicut esse forme in suo
motu. Dico quod minor est falsa quia dicitur quod potentia per
quam forma est potest esse forma. quia hoc forma
potest sic postea forma que est in actu. modo quo
inferius dicetur. tamen potentia que dicitur potest non est ipsa
modo esse forma ipsa. sed nec liber qui dicitur ar. libro
decimo nonodecimo ex a causa efficiente non est hic aliquid.
¶ Ad secundum. dico quod motus est per locum de
uno quod est oppositum per se primo actus est ad
oppositum quod inceditur concludere/quia ultimum rationis

compositum esse non ex diversis simplicibus quorum unum non est res alterius. Ad 3m dicendum quod eductio de potentia materie non est formam preexistere in materia ut supponit ratio. Quia quod est eductio de potentia materie. Dicitur quidam quod eductio de potentia materie est formam educi de latenti ad patens ab agente dato. Hoc autem non est proprie quidem quod dicitur de latenti ad patens ab agente dato. Hoc enim non est proprie quidem quod dicitur de latenti ad patens. Quia autem loquuntur aliqui sic metaphorice. Sic loquendo est ac si dicerent formam educi de non cognito ad cognitum vel de obscuro cognito ad clare cognitum. Sed hoc nihil est nec facit ad proveniens rei sive de se [illegible] nisi forte quoniam ad [illegible] quod fuit ab antiquis [illegible] etc. Sic loquentes metaphorice ut per latentem potentiam intelligerent quod magis est intelligibile quam actus, et per patentiam intelligerent actum. Tunc vel aliud est eductio de latenti ad patens quam eductio de potentia ad actum et hoc est quod quaeritur, scilicet quid est eductio de potentia ad actum, et per consequens nihil dicit. Ideo isti dicunt deficit quantum ad hoc quod dicitur ab agente dato quia illud quod solum importat habitudinem forme ad materiam non habet quod sit tale vel tale ex hoc quod est a tali vel tali agente sed solum ex hoc quod sic se habet ad materiam. Sed formam educi de potentia materie dicit solum habitudinem ad materiam etc. Dico hoc autem ut prius aliud dixi de quo alias diffuse tractavi et ideo primo dico quod sicut alias dixi, quod scilicet formam educi de potentia materie nihil aliud est quam quod sic se habet eo modo quo forma competit sibi dependentiam in esse suo et sic a materia vel a subiecto in quo est et hoc modo competit dicitur quando subiectum preexistit forme producende et per talem rationem sic dicitur educi quia non potest esse nec separatim fieri per talem dependentiam nisi mediante aliquo ex alio priori et non sit compositum et simplice sed omnis est. Hoc competit quia ordine temporis ex preexistente tali potentia sit compositum quia tunc sit per aliquid quandam vel reductio ex non tali ad tale. Quantum autem compositum sit quantum ad utrumque suum perfecte nullo preexistente tunc hoc tale potentia est reductio ex non tali sed tempore ad actum et ideo non ideo proprie est hoc eductio de potentia materie licet sit talis dependentia unius ad alterum. Ad 2m prima ratio quod patet sic. Quia forme plurium individuorum non sunt educte et tamen dependent a subiecto, ergo etc. Secundo sic quia si qua dependens a subiecto et tamen non educitur, ergo etc. Tertio sic quia eductio importat quandam et non quam forma, ergo ad eductionem non sufficit formam dependere in esse a subiecto. Quarto sic quia eductio de potentia materie videtur dicere ad similitudinem cuiusdam motus localis. Sed talis dependentia a subiecto non habet aliquam similitudinem ad motum localem, ergo etc. Ad primum dico quod supposita creatione individuis facta a deo primum sit compositum et forme et materie in [illegible] et in primum dependebat aliqua potentia materie et quantum ad hoc est ibi productio. Sed quia illa eductio non fuit de materia preexistente quod prius est in transitu nunc sicut non ita proprie et stricte potest dici eductio quemadmodum a doctoribus. Ad 2m dico quod sic educitur de potentia obedientiali sicut alias dixi. Ad 3m dicendum quod sic per se loquendo non addit sicut 2m ratio forme nisi solum denominationem ab agente et suo influxu quantum ad illa quorum sicut est successivum, quantum autem ad alia quorum sicut non est successivum compositum sicut nihil aliud est quam nunc primo esse ab agente

sicut quod quamvis vel localiter sive dicendum nudam formam fuisse a principio et in [illegible] et non sicut. Vel aliter ab agente aliquibus denominationem aliquam nec [illegible] inchoatus vel declaramus ut si ad esse formam a deo ab eterno cuius sicut nihil ad esse quod nunc inchoaretur esse a deo ab eterno quamvis non dicitur quod educitur de se vel aliud esse quod primum et non esse. Ad 4m quod sicut dicitur esse est res sicut non est ab agente scilicet esse a causa efficiente et ideo non ad sit vel sit sicut facit quod 2m ratio sicut dependet vel non dependet. Ad 4m dico quod non est similitudo motus localis quantum ad hoc quod forma per capillos trahitur de fundo materie ad superficiem. Sed est similitudo motus localis quantum ad hoc quod aliquid sicut dicitur de non esse tali educitur ad esse tale [illegible] sicut aut sic quies nec [illegible] esse quod fuerit ex subiecto preexistente ordine temporis. Unde notandum quod quia motus localis inter alios motus est notior quo ad nos, ideo est quod primo ad motum localem aliqui transferunt ad alios motus et ideo vocantur exitus vel eductio vel hoc non est sicut aliqui vel quia sunt exitus vel eductio prout dicunt motum localem. Ad quartum dicendum ad primum. Tertio nunc dicendum quod est non repugnantia terminorum non videtur quod dicatur aliquid divisum a re [illegible] nisi exclusionem impossibilitatis terminorum. Unde angelus vel sit non video quomodo dicatur potentia nisi a potentia activa sicut deus potest creare angelum vel a potentia passiva sicut res generanda dicitur potentia vel potentia passive de qua est eductio et ulterius sicut dicunt procedere non repugnantiam quod non dicitur aliquid divisum a re productum ut videtur michi. Sed contra hoc dicitur quid quod est. Ergo potentia scilicet potentia activa potentia passiva et potentia quod non est repugnantia et praeter has tres est potentia obedientialis. Et dicitur quod potentia ad quod [illegible] hoc ad faciendum potentia passiva non est ad. Sed ad patiendum vel sicut potentia quod est non repugnantia nec est ad sicut nec ad esse nec ad faciendum. Potentia vero obedientialis est potentia ad esse non ad sicut vel faciendum. Contra quia potentia potentia obedientialis sit dicitur quod non repugnantia terminorum quibusdam similiter quia in deo est non repugnantia terminorum. Non videtur est ibi potentia obedientialis quare ad deum potentia. Ergo etc. Ad hoc dicitur quod potentia activa triplex competentia activa est potentia entis in actu ad agendum. Potentia vero obedientialis est potentia non entis in actu ad. Sed hoc non est illa ergo etc. Dicendum quod non sit potentia obedientialis potentia preter [illegible] arguitur sic. Quia potentia passiva ut dicitur est potentia ad esse et ad patiendum. Sed potentia obedientialis non est potentia ad sicut vel ad aliquod patiendum. Sed talis potentia obedientialis non est potentia ad sicut vel ad patiendum, ergo etc. Tertio sic terminis quia aliquid est impossibile ad esse, aliquid sit aliquid impossibile quando ita est. Sed potentia sic vero non est impossibile ad esse aliquid sic est potentia obedientialis. Sed potentia sic quod est impossibile ad patiendum et sicut et quantum ita dicitur et potentia passiva, ergo etc. Ista autem non sunt in [illegible] et primum quod quia hoc quod dicitur potentia obedientie dicitur ab aliquo potentia preter activam vel passivam supposita non repugnantia terminorum. Quia potentia obedientie dicitur ex hoc quod est obediens vel natura esse obediens alicui potentie active. Sed potentia sit obedientie dicitur non potest ponere esse obediens alicui potentie nisi active vel passive ergo etc. Tertio sic quia potentia cuius debet esse obediens. Aut est ipsum cuius debet esse obediens.

[illegible]

molus

repugnantiam terminorum. patet per eas 3m. quia verum est q mt ar e in pot angeli sic verum est i pot angeli sit i m' ii ut fiat per creatoe ut pt qpoit tal est in pt qu iam e i r e n ut recipiat actum quo caret nec p me dei i pot. Et per potm agentus v cuius d polo obiuo. Et ad m d = i pot passiua v autem i ea recepit sm q potm dr ia. Et ps sime t autem i ea recep ls dr pole obiue, t ex h no sic quod ptz no repugnantia terminorum per potm actiua t passiua sic e pt. = Ulm ad sm prile. quali s. distio sit mod ens in actu seu exntis actualis entis / et ens in pot. dnt quid q est distio eius v sm diuisos mos reales ita q diuiso mod reale est. Et i actu t aliq Et i pot res aut exprimit utrumq mod q aut ita sit qd sit q. s. isti duo mod sit duo mod reales diuisi ab inuicem arguunt sic suppono quod q ≈ in ac dicit mod reale t suppo q mody exntis i pot n est id cum mo exntis in act. vn plo exe tedit ad h quod mody exntis in pot no e cum mo exntis in actu q mody exntis in pot angeli tal nl de re sic ut creare angelum creare sit quod mody rel. h dicti arguunt. gt. p sic q mel dm deitatem t creare intelleam est rlo rel ab eterno q mel cognoscere t creare t mt potm t obm e rlo rel. Sz rlo n est n aliqd reale ergo t c. Et eadem rno q potest quod facit q ydeatse dnt rel ab ydea. Sz ydea. Sz ydea est ab eterno. ergo t c. Et 2o sic q res sit cxtenc ab eterno. Sz in exnc dr rele n nisi pole ergo t c. Et 3o sic q homo angelus ≈ a hebat q et pols ex nt v plus q chymera aut no. Si no sc nunq prouisset. Si sic. g realis hebat p q erat pols. Dices q verum est q hebat realitatem p qm erat pols. Sz illa realitas erat pot agentis. Et contra qro utrum id q hebat hanc realitatem erat a d rele aut n. Si nt sc q michil sit aliq rele. Et 4o sic q Et pote crea angelum sit dr aliq ≈ rele aut no. Si sic. h propositum Si no v q dio entis rel i actu t potm sit dio i ≈ r t i ≈ ronis. h e tgens ergo t c. Et Contra ista potm argo. pe sic. q illa quecumq sit eadem in 3o p omnia sit mel sic eadem t proprie de albus h vt tate i quaecumq n creata l increata. Sz h re uniuquiq istoy moy sit res ipsa p omnia cuius sit mod ergo mel sic se id t unus re est alio re t p ens no sunt distincti moti mod sm re. Et 2o sic q isti duo mod aut sit due res aut n. Si sit due res quarum vna n est alia. t sit due res create sunt creabiles ex q qualibet creatura heat duos mod mod entis in actu. t mod entis in pot q quilibz e creabilis. t hc ubi finitur q t c.

Si uo no sit due res no hnt distinctionem realem plo q differe rel est differe diuisis realitatibus quarum vna n est alia. Sz ubi sit due realiter diuise ab inuicem sit due res distincte rel. ergo t c. Et 3o sic. q sic se h creatum in act ad crea res adnihilare in actu adnihilabile. Sz sm te crea t creatum i actu dnt diuisos mos eiusd v. t creatum est q no altius v nisi ad n icatis sm q a d dr adnihilabile in pot t adnihilatum i act. Dic quero de isto mo quo a d e adnihilabile eciam sit adnihilatum aut est aliquid aut n. Si aliquid sequitur q aliquid sit nichil. q h te modus iste est res ad q terminatur adnihilatio sm re. Si aut tu ponas q iste mo sit nichil e v adnihilabil adnihilatas angeli adnihilato q est inglens. Et ex h ptz confirmari a a to sm q a d dicitur creabile p potm actiua agentis / q p id aliqd dicitur creabile p potm actiua agentis q p id a d dicitur saluble de nichilo t uerale i nt seu adnihilabile n a pt dici res adnihilabil nisi p potm ac agentis pura dr. ergo t c. Et 4o. sic quia si ex pte v creabil angeli creatio t aliq ≈ rele desinentium ab ≈ si creatio n psupponet n. ymo a d. Sz h est fsm. ergo t c. Et ad h inde q creatio no suppoit aliquid sbiue in quo sit. Sz suppont a d obiue. Et Confirmatur cuius pot obm psupponit aut n pot actiue aut passiue. n passiue q in crea tione nulla e pot passiua sm te t e sm ueritatem. q creatio n psupponit a d sbiue. Si act cum obm pot actiue sit effectus eius seqr qd creatio psupponit effectum pot a d dr. Dices q psupponit effectum no exnte. Sz ut pole. h quero a. q pot dr ille effectus pol. utrum a pot actiua l passiua / n a pot passiua q illa n requirit creatio. Si a pot actiua. ergo illa pot actiua n psupponit e q ab illa dr pot. Et Dices a pot obiua. Sz q nt est deus pot obiua aut deum e. Sz possibile obiue. s. id q nati e ≈ obm alicuius pot t io tenes istam ponit de istis modalibus Et contingens t impossibile. Et ad pm ergo t oppo d d q no est obm q mel intellem t ueri intellca sit sit rlo rels. Sz solum tm qm intelle t sunt obm sit diuisa realiter t utrumq est ens in actu. q ad eas i pot q nullum Et rele h i r n n est rlo relis ut suppono ad nunc. sunt et aug intellecti dei n dat a p t p se obs eius rel. t cum multi ponat q e d no heat relationem ad creaturam actu exnte multo magis ad pole. Et ad 2m d q ad Et i g duo ge tur mrem. s. t res subiecta menco / esse i g ne q m ad pm est Et ronis. Et io n ex q res angelum sit heant alio Et q ≈ ronis. ≈ et in g ne sbe nl aluid d q Et Ideam. vn res q ad illud ≈ eo mo fuit in g ne ab eterno quo habuerunt. Sz hnt Et in pot ab eterno ergo t sic.

fuerit in genere ab actione. [A]d 3m dicendum quod homo
quod non sit angelus sit contra potentia plus quam chimera [illegible]
intelligi. Uno modo quod natura humana sit in contra reali
et ab ea habeat homo quod sit compositus et hoc est [illegible].
Quia similiter est natura humana et homo. Secundo modo potest
hoc intelligi. quia natura humana non repugnat contra
secundo repugnet illi et in [illegible] non est aliud unum [illegible]
et non illud scilicet potentia agentis etc quod [illegible] quod homo angelus
sit habet potentiam per quam potest [illegible]. [A]d 4m quod non [illegible]
quod homo angelus sit habet potentiam per quam possit [illegible]. Sed quod
est potentia per quam homo potest [illegible]. [E]t si dicatur
non habet potentiam ad [I]nde dicendum quod non loquendo de
potentia reali activa vel passiva. Sed hoc non repugnat
ad contradictionem. [E]t si queratur non necesse non repugnat
in genere aliud realiter [illegible]. Dicendum quod non [illegible] ad
realitatem [illegible] eius. quia hec autem secundum habet
[illegible] entia quam non entia. quia non ens dicitur
habere non contradictionem si sic [illegible] illud habet non contra
ergo habet aliud contra [illegible] simpliciter et simpliciter. [A]d 5m dicendum
quod divisio entis in ens actu et ens in potentia si refe-
ratur ad ens et eius possibilitatem est divisio in diversas
res modo quo [illegible] potentia et potentia activa et passiva
[illegible] per quam est divisa ab eo. Sed hoc non est [illegible]
diversas res quarum una sit actualis [illegible]
et alia sit possibilitas eius [illegible] activa vel
passiva ut dictum est. Divisio autem que est in ens
actu et eius possibilitatem. Sed in ens actu et eius
potentiale non est divisio in diversas res sed est divisio vel
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] aliud et [illegible] illa non [illegible]. Sed in
[illegible] suis non [illegible] exposito. [U]nde [illegible] quod [illegible]
est distinctionem [illegible] aliquid in [illegible] et [illegible]
distinctorum [S]ecundum [illegible]
[illegible] ut si distinguatur ens in [illegible]
[illegible] anima et in [illegible] quod est [illegible]
[illegible]. Divisio autem secundum [illegible] est
quando illa que dicuntur distinguntur non habent diversitatem
realem sicut [illegible] dicatur ens [illegible] homo et albus sic
[illegible]
[illegible] ens [illegible]
et [illegible]
[illegible] aliud [illegible]
in [illegible]
[illegible] quo scilicet divisio entis in actu et potentiam est
divisio realis et quo non. [E]x hoc [illegible] ad [illegible]-
nem illa [illegible] probat quod est divisio in diversa re
quia est divisio secundum [illegible] concludit [illegible] ad hoc
quod ens in actu est divisum [illegible]
potentiale. [A]lia [illegible] non [illegible] probat quod non est divisio in
diversa re. quia [illegible]
divisio non est in diversa [illegible] quod ens actu [illegible]
est [illegible] angelus sit [illegible] ad se [illegible]
potentiale non dicitur realiter aliud diversum [illegible]
[illegible] ab ipsa essentia actuali et
[illegible] activa vel passiva. —

[A]d 2. sic proceditur et arguitur quod non est suppositum non
sunt [illegible]. quia illa duo quorum
unum est assumptum [illegible]
non [illegible]

assumptum vel suppositum aut non [illegible]. [A]rguitur si
suppositum [illegible] non [illegible] per [illegible] non per
[illegible] individuum [illegible] includeret [illegible]
nec per [illegible]. quia [illegible]
non per [illegible] nec per formam quia includunt [illegible] non [illegible]
[illegible] oppositum. quia illa est [illegible]
[I]stud [illegible] conclusio [illegible]
[illegible] quasi non [illegible]. [illegible]
[illegible] quod suppositum [illegible] addit [illegible] modo
qui quidem modus ut dicunt [illegible] non tamen [illegible]
[illegible] et ponitur [illegible] affecta [illegible]
[illegible] affecta [illegible] ut dicunt [illegible] ad hoc quod [illegible]
[illegible] affecta [illegible] quemdam modum qui ut dicunt
[illegible] non [illegible] secundum se [illegible]. quia ut dicunt [illegible]
[illegible] affecta [illegible] affecta. Sed dicunt quod hoc [illegible]
[illegible] suppositum secundum [illegible] et [illegible]
et quod hoc [illegible] ne [illegible] suppositum ut non dicatur
vel homo est hec humanitas. [illegible] ergo dicunt [illegible]
quod [illegible] modus [illegible] non [illegible] res [illegible]
[illegible] quod talis modus constituit suppositum in [illegible] suppositum
[illegible] quod iste modus impediret [illegible] suppositum
[illegible] quia [illegible] modus [illegible] est [illegible] res [illegible]
res. [illegible] nulla res [illegible]
modus [illegible] quod nulla res [illegible]
quod [illegible] nihil [illegible]
[illegible] ad aliquam [illegible] nihil faciet. [illegible]
dicat quod constituit suppositum [illegible] est aliqua res
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] sic [illegible]
[illegible] dicat quod [illegible] ut modus [illegible]
[illegible] ille [illegible] non sic res [illegible] est
modus [illegible] res. [illegible]
[illegible] aliqua res et nulla res
[illegible] [C]onstat [illegible] quod
est [illegible] non constituit suppositum. Sed talis
affecto est [illegible] actione [illegible]
suppositum [illegible] dicat in individuum
[illegible] illa affecto resultat [illegible]
[illegible] et [illegible]
quod hoc [illegible] constituit suppositum
sit [illegible]. Sed affecto [illegible] resultat ex
[illegible] constituit
[illegible] secundum eos
[illegible] non ad suppositum [illegible] affectam.
Sed [illegible] affecta [illegible]
[illegible] affecta [illegible]
Sed non affecta est [illegible] non est suppositum. [illegible]
[illegible]
[illegible] affecta [illegible] aliquid [illegible] non [illegible]
quia non est [illegible]
[illegible] Sed
[illegible] ad [illegible]
quod [illegible] affecta [illegible]
[illegible] affecta.
[N]on [illegible] quod hoc abstractum de concreto non predicatur
[illegible] dicimus quod albedo
non est alba [illegible]
et [illegible] alia [illegible] unum [illegible] alio [illegible]
quod albedo est [illegible] alba [illegible]

inf[ra] 2° folio sequenti sub tali signo ∸

Sed[e]o et quod a[liqui]d dicitur compositum dupliciter: primo in composito ex
hiis. Alio modo compositum ex hiis, i[d est] primo compositum sic
dicimus non quia utrumque alia parte. Unde si aliquid imponitur
ad significandum compositum ex quantitate et albedine, nunquam
parte utraque alia parte ipsum quod compositum ex materia et forma
non est forma vel materia. Sed 2° modo compositum, i[d est] compositum
huic parte alia quam parte. Nam compositum huic
vel aliud est quam coniunctum huic ad compositionem. Et
coniunctum huic quam utrumque pars. Non utrumque
pars est coniuncta alteri. Unde coniunctum materie et forme
et e[ius] contrario est coniunctum ei ipsi accipiendo
propter coniunctionem. Et quia natura est affectam autem
nichil a[d]d[it] quam natura et coniunctum accidentibus. Ideo non
affectum est non et e[ius] contrario. 2a opinio est quod non
differt a supposito quia suppositum includit actum individui
Contra hoc arguitur sic. Quia si suppositum addit supra
naturam ita quod suppositum dicatur compositum ex et natura
aut ita quod suppositum dicatur natura coniuncta ipsi et
non autem compositum ex utroque. Si primo modo, contra hoc arguitur
primo quia sequitur quod species non predicatur de individuo
quia secundum omnes sic predicatur homo de natura. Hoc autem est
inconveniens ergo et cetera. Nec dicas quod ergo est pars quia
alia pars non predicatur de composito ex hiis nec e[ius] contrario.
2° sic quia sicut est certum quod non non predicatur de
supposito quia suppositum includit et scilicet quod in illis
terminis concretis quod non includunt et abstractum predicatur
de concreto sed utrum non quia ho[mo] aliud et humanitas includit
et ergo dicere homo est humanitas et album est albedo quod
falsum est. Hoc sic secundum se est individuum acci-
dentis ad naturam accidentis ita individuum substantie
ad naturam substantie. Sed individuum accidentis non esse
accidens includit ergo nec individuum substantie. Sed suppositum
dicitur individuum substantie ergo et cetera. Si autem predicatur 2° modo
quod suppositum dicatur non compositum ex natura et et. Sed hoc
naturam coniunctam ipsi et tunc suppositum plus dicit non
et e[ius] contrario. Non non coniuncta ipsi et tunc natura et e[ius] contrario
nec est illa opinio fratris Thome ut quidam voluntur
dicere et hoc patet ex suo .xi. quolibet. Ubi querit an suppositum
et natura differant in angelis. 3a opinio est quod natura dicitur
sola forma, suppositum autem dicitur compositum ex ista
et forma. Quia hoc arguitur dicitur ipso sequitur quod differentia
specierum compositarum est per additamentum sicut differentia
accidentium. Quia in differentia specierum taliter sicut patet contra
materie prime. Nec sed illud quod diffinitur per se quod
est diversum a quiditate sua diffinitur per additamentum
ergo si materia non est de quiditate specierum talium differentia earum
est per additamentum. Ideo sic quia substantia in humanitate
est homo sed anima separata subsistit in humanitate
si ipsa est humanitas ut dicunt. Ergo separata est homo
quod secundum eos et secundum veritatem et secundum eos qui ponunt
quod homo dicitur compositum ex materia et forma. Et ideo est 4a
opinio quam credo veram. Quod natura et suppositum differunt
sicut diverse res quantum ad naturas que aliquando uniuntur sicut est
in creaturis non autem nisi in causatis et natura humana in Christo.
Christo res non uniuntur alteri in suo esse. Ideo dico de
natura quod non unitur alteri in esse sicut est de non substantie
completa in creaturis quod dicitur ipsa materia et forma et in
divina in deo. Accidit ista secundum abstractum et concretum
in deo quidem non differunt. Ideo nec quantum ad id quod significatur
per se importatur nec quantum ad connotatum. Et propter hoc in
divinis concretum predicatur de abstracto et e[ius] contrario. In creaturis

concretum descendens a natura speciali sicut homo ab hoc
quod dicitur humanitas aliquid connotat ex modo significandi quod
non connotat abstractum. Ad quod est cuius tria
sunt facienda. Primum est quid importat suppositum relative
et quid non relative. Unde 2m est distinguere de
diversis modis significandi. 3m est applicare illos
modos diversos significandi ad naturam et ad suppositum
et omnia ista applicare ad questionem. Circa primum ad primum
sciendum quod suppositum aliquid concretive accipitur quod si relative
dicitur id quod habet esse non per inmixtionem alteri suppositum relative quod
et non unitur alteri per inherentiam sicut accidens sicut vel sicut
pars toti. Sicut vel sicut totum corpori vel per modum quem posuerunt sic
hominis sicut non humana unitur Christo supposito in persona.
Ita quod homo est nullo istorum modorum intendo
suppositum dicere. Circa 2m sciendum quod in abstracto accepta
prius humanitas vel deitas vel aliquid tale dicitur ut quid aliquid
est tale et formaliter sicut unitatem alteri sicut non non aliquid
dicitur quantum ad id quod prius est scilicet. Unum autem
quod nulli unitatem nec aliquid sibi. Alio modo quod ipsa
unitatem alteri 3° modo quod ad unitatem et et non
ipsa alteri. Circa 2m ad 2m sciendum quod duplex est modus
significandi scilicet abstractive et concretive. Concretive dicitur scilicet sub-
stantive vel adiective ut humanum vel aliquid tale
abstractum est quod importat naturam quam aliquid est tale
prius humanitas illud quod homo est homo formaliter.
Concretum est quod significat ut homo seu per modum habentis
sive sic substantivum sive adiectivum. Unde quantum est quo modo
significandi importat quod naturam in obliquo puta album
habens albedinem et homo habens humanitatem. Sed in hoc differt
materia substantivum et adiectivum. Quia substantivum importat
habens per modum subsistentis. Unde et adiectiva quando sub-
stantivantur quantum ad modum significandi stant pro ente
habente. Adiectivum autem stat pro habente quocumque sive
sit subsistens sive non. Sive habeant illud ut formam
sibi inherentem sive ut formam per extra. Sicut quando dicitur su-
perficies est alba. Album stat pro habente albedinem
ut formam sibi inherentem. E[ius] contrario quando dicitur albedo
humana / humanum quod predicatur de albedine ubi non
stat pro habente humanitatem ut formam inherentem. Sed pro
habente humanitatem vel hominem ut formam abstractam
per se et denominans ab extrinseco. Sicut quando dicitur divinus iste
effectus est divinus, id est divinum adiective acceptum
supponit pro habente deum ut causam. Ulterius est
alia differentia inter concretum substantivum et adiectivum. Quia a
concreto substantivo descendit concretum adiectivum sicut humanum
ab homine. Sed a concreto adiectivo nullum concretum descendit
sed a concreto adiectivo in fine nullum concretum descendit.
Circa 3m principale ad 3m sciendum quod isti modi significandi ad
aptantur sic. Humanus rerum quod scilicet natura relative sunt
subsistentes et quod nulla unitatem alteri tunc quantum ad
denominationem intrinsecam eorum quod sit id suppositum relative
nulla est differentia secundum rem inter abstractum et concretum nec
quantum ad id quod expresse dicitur nec quantum ad id quod in-
portat. Quia differentia abstracti et concreti sit per modum quo dicitur
homo et humanum et id quo aliquid est tale formaliter quia
humanitas et homo humanus cum non est id quo homo
humanitate divisum a re non est in aliquo differentia inter ab-
stractum et concretum. Ideo quod utrumque predicatur de altero sicut
in deo deus est deitas et e[ius] contrario nec forte est talis
diversus modus significandi. Si vero natura significandi significaretur
ipsa non rerum ut sic simplex et subsistens est tunc

duo sunt unita in supposito

...tur secundum denominationem quo aliud denominatur ab extrinseco non nisi dicit ... effectus ... alius a deo puta ... aliud ... suppositum ... formam ...

[illegible]

Ad 3m sic procedi[illegible] l' dista n̄t faciant vl' mod' c' qua[illegible] aliq' actiui l' passiui [illegible] dicit v[illegible] g° t c°. ma[illegible] pz. p ph'. a. phi[illegible] vbi d[illegible] t situ dm ad aliqd illd' q' sic se h[illegible] ad act' vt ille hitu opat' q' pus illd' act' vl' mod' ei' cp[illegible] t meli' g° t c°. ¶ Alio dio se fac[illegible] p m̄ hitus ¶ 2° ad oppoitu

t at° q' hit' ad sbam act' n' v' c p[illegible] hit' facile ci[illegible] t p q' hit' t disto ¶ Cont°. q' illd' sbam l' modu hiis nc meli' facit ad sbam Sz hiis habuit agit q° n° hiis ad eiu' h' [illegible] ¶ Pmu est q' imp[illegible] ¶ Cotra

ad p'' p° me[illegible] pone opinionē q'da cu suis modis q' sio [illegible]. 2° ponam illa q' [illegible] cu suis modis. 3° res[illegible] ad mo[illegible] p° opinionis ¶ De pmo sci[illegible] q' quid dnt q' hit' t disto sci[illegible] melle[illegible]les dnt [illegible] for' t ad h ad ducut plures rones. Pmo sic. q' illd' q' n° sit absolutu ab mellectu [illegible] sit eius q' est [illegible] aliq' vt for' [illegible] Sz hitus et disto [illegible] g° t c°. [illegible] q' [illegible] est hitus melle[illegible] t [illegible] n° sit absolutu ab mellectu [illegible] g° t c°. ¶ [illegible] sic q' si [illegible] [illegible] ad ab[illegible] [illegible] ex actib' q' rone. [illegible] [illegible] [illegible] et alia ul' [illegible] [illegible] Sz [illegible] c [illegible] q' [illegible] q' in eod' t d' eod' [illegible] [illegible] ul' q' i [illegible] g° t c°.

¶ [illegible] sic. q' [illegible] illud q' [illegible] ab i [illegible] i mellectu est aliq' ab[illegible] [illegible] t p q' [illegible] in ymaginacoe ab ymaginat[illegible] Sz hec c [illegible] g° t c°. [illegible] q' si i ymaginacoe l' [illegible] [illegible] [illegible] ¶ [illegible] [illegible] eod' [illegible] q' [illegible] plui [illegible] puta plui hoim [illegible] i [illegible]. Sz h' [illegible] g° t c°. q° [illegible] q' d' for' sci[illegible] ab[illegible] n° d' [illegible] ¶ [illegible] p [illegible] a [illegible] l' p subtractione [illegible]. Sz [illegible]

¶ Sz n' [illegible] mo' g° t c°. Ma. pz [illegible] q' planu est q' [illegible] n° [illegible] cu n' ei sic [illegible] p [illegible] obliuione q' [illegible] n° d' [illegible] a q' vio n° i p subtractione [illegible]. quia [illegible] h' [illegible] mellect' agunt aut [illegible] ex quib' [illegible] n° pmo [illegible]. q' mellect' agns [illegible] aie [illegible] act'. q' [illegible] n° manetib' actib' [illegible] n° [illegible] [illegible] ¶ [illegible]. q' si hitus [illegible] i [illegible] i [illegible] q' in p[illegible] [illegible] aliq' hitus ex p° [illegible] act' t [illegible] aliis brutis que [illegible] [illegible] est [illegible] t tales [illegible] q' est m[illegible] [illegible] in [illegible] vide ¶ [illegible] t [illegible] ¶ [illegible] p [illegible] ph'. a. phi[illegible] d' q' in hitu t disto[illegible]

n° est mot' q' sit ad aliq' ¶ Si dicat' ad h q' n° sit ad aliq' for' Sz [illegible] ¶ Cont° q' dicē q' [illegible] n' ¶ [illegible] ad aliqd n' fudam[illegible] n° valet [illegible] ad [illegible] q' [illegible] [illegible] p h [illegible] q' n° [illegible] mot' Sz [illegible] q' est fudam[illegible] [illegible] est [illegible] mot' p° [illegible] t h[illegible] ¶ [illegible]. sic si sci[illegible] dicit form ab[illegible] due sci[illegible] n° possent [illegible] simil' in eod'. Sz h c fl[illegible] g° t c°. [illegible] pz. [illegible] q' omi' doctores dnt q' duo act' mellndi n° [illegible] ¶ simil' quia st forme eiusd' [illegible] [illegible] ¶ Sz omi' sci[illegible] sit eiusd' [illegible] [illegible] g° [illegible] est si dnt forma ab[illegible] q' plures sci[illegible] sint simil' ¶ Ad m ad [illegible] dico q' vi[illegible] in ista p° [illegible]. videlz q' hitus dicat for' [illegible] l' dicat fudam[illegible] aliq' ab[illegible] ad q' seq[illegible] [illegible] sic t p°[illegible]. t hoc [illegible] a. ronib'. [illegible] q' [illegible] pma ab[illegible]. est forma ab[illegible] hit' c h' q' est in p'ma [illegible] qualitas g° t c°. ¶ 2° q' ph' dicit 2°. ethi[illegible] q' hit' gnant[illegible] ex actib' saltem de quib' [illegible] hitib'. [illegible] g° ad quid [illegible] [illegible] hitum aut sol[illegible] ad form ab[illegible] aut ad [illegible] si ad for[illegible] ab[illegible] [illegible] q' hitus dicit [illegible] ab[illegible] ¶ [illegible] ad [illegible] ¶ [illegible] p' h est q' omi' opione q' [illegible] n° sit ad [illegible] t h [illegible] de. a. phi[illegible] ut dcm est ¶ 2° q' [illegible] gnonem [illegible] sola noua [illegible] p° [illegible] d' illa [illegible] noua [illegible] p° [illegible] ad aliq' [illegible] ab[illegible] aut n°. [illegible] [illegible] ad aliq' [illegible] [illegible] [illegible] n° [illegible] ibi ¶ [illegible] noua n'si applicat' p° ad [illegible] [illegible] t h est aut [illegible] in formacoe t [illegible] [illegible] in formacoem [illegible] est q' for[illegible] ad q' [illegible] [illegible] [illegible] illa [illegible] t [illegible] de nouo [illegible] aliq' forma [illegible] de nouo ad q' est absurdu. [illegible] aliq' [illegible] ad aliq' [illegible] t h [illegible] motu locale q' ibi [illegible] est [illegible] [illegible]. q' omis [illegible] vl' mot' ad forma ul' ad locu [illegible] motu ad locu est [illegible] ut dcm Sz ad forma [illegible] ad forma [illegible] [illegible] [illegible] aut ad forma de nouo acqsita [illegible] ¶ Dices q' [illegible] [illegible] d' nouo [illegible] q' [illegible] aliq' forma [illegible] vl' de noua sic [illegible] nulla forma ab[illegible] acquisita d' de nouo. [illegible] [illegible] dici possit d' alio [illegible] [illegible] d' [illegible] q'. [illegible] in alio [illegible] [illegible] forma de nouo ab[illegible] ul' [illegible] applicatio [illegible] [illegible] ad [illegible] ab[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ¶ 3° sic q' [illegible] de illo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aut est [illegible] ¶ [illegible] aut [illegible] eius in [illegible] aut [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pz de [illegible] sci[illegible] de e[illegible]

[illegible] non movetur non existit extra in [illegible] si similitudo

in fantasia [illegible] illa similitudo sit forte

alterata vel variata. Si alterata eadem ratione [illegible]

[illegible] intellectus. Forma alterata. Si variata ergo

[illegible] et [illegible] [illegible] ex qua fantasia [illegible]

quod sit idem scilicet aut sit [illegible] in [illegible] [illegible] exterior

vel [illegible]. Si [illegible] in [illegible] exteriori redibit

idem quod prius [illegible] de forma alterata aut variata.

Si res existens [illegible] non existit [illegible] fantasiari vel ymaginari [illegible]

[illegible] alia fantasia [illegible] [illegible] exterior fit in actu si ponatur [illegible]

sit [illegible] illa [illegible] sit

forte alterata vel variata. Si variata [illegible]

[illegible] in [illegible] vel [illegible]

quod prius si alterata eadem [illegible]. Si non [illegible]

[illegible] et [illegible] de uno

[illegible] de alio. [illegible] non potest se [illegible]

[illegible]

[illegible] aut [illegible] eadem ratione

ad [illegible] ad [illegible] aut [illegible]. Si eadem [illegible]

[illegible] de novo nisi [illegible] de

novo [illegible]. Si [illegible]

[illegible] fundentur due

rationes [illegible]

[illegible] aut fundantur [illegible]

ad [illegible] aut [illegible]

[illegible] due rationes

fundari super [illegible] eadem [illegible]

[illegible] ista diversitas [illegible]

[illegible] nisi [illegible] actualiter [illegible]

[illegible] et [illegible]

[illegible] actualiter [illegible]. Dices forte

quod [illegible]

in sua similitudine [illegible] modo [illegible]

[illegible] et forte dices quod [illegible] ad

[illegible] similitudinem [illegible]

existens [illegible]

Sed [illegible] anima in

[illegible]

forte [illegible]

[illegible] habitus est [illegible]

[illegible]

[illegible] habitus est quo quis agit cum [illegible]

[illegible] habitus est quo agit cum voluerit.

[illegible] ratione [illegible] forte [illegible]

Sed habitus est [illegible]

[illegible] doctorum [illegible]

[illegible] habitus est [illegible]

[illegible]

[illegible] habitus [illegible]

[illegible] de memoria [illegible]

[illegible] existere [illegible] illa similitudine [illegible] in

memoria [illegible] ut [illegible] similitudine. Sed

[illegible] nisi [illegible] similitudo [illegible] forma

in [illegible] similitudine [illegible]

in intellectu [illegible]

ad [illegible] ad primum dicendum quod absolute

ab intellectu rationis [illegible] intelligit uno modo

ex parte intellectus [illegible] modo ex parte [illegible].

ex parte intellectus [illegible] uno modo quod non intelligit [illegible]

intelligit nisi [illegible] ratione [illegible] accipitur [illegible]

non [illegible] alterata quod [illegible]

non [illegible] nisi [illegible] ad illa [illegible]

[illegible] ad formam [illegible] quo

de necessitate ad intellectum sit [illegible] modo quod

[illegible] intelligit nisi intelligat [illegible]

[illegible] simpliciter est [illegible] quod [illegible]

intelligit nisi ut fundamentum rationis non est

forte [illegible] intellectum [illegible] non [illegible]

intelligi [illegible] sit [illegible]

[illegible] simpliciter [illegible] quod [illegible] possit

absolute ab eo quod est [illegible] rationis

ad [illegible] intellectus absolute ab eo

quod [illegible] rationem forte. Et intellectus [illegible]

[illegible] est fantasticus [illegible]

occurret nobis [illegible] ut ymago [illegible]

[illegible] ut [illegible] similitudine [illegible]

[illegible] ymagine [illegible] ex parte autem [illegible]

[illegible] [illegible] duobus modis

[illegible] duobus modis ex parte intellectus

[illegible] uno modo quod [illegible] absolute [illegible] posse

ab [illegible] rationis [illegible] illa res intelligi

[illegible] fundamentum rationis [illegible]

[illegible] non posse intelligi nisi ut forte [illegible]

[illegible] modo [illegible]

[illegible] ad [illegible] quod illa res [illegible]

[illegible] quod [illegible]

[illegible] ita quod [illegible] quod [illegible]

calor [illegible] calore [illegible] calor [illegible]

[illegible] de aliis. Et [illegible]

quod [illegible] habitus [illegible]

non [illegible] intelligit [illegible] faciat

forte ad [illegible] eius non [illegible]

[illegible] duo [illegible] quod [illegible]

[illegible] Ad [illegible] dicendum quod [illegible] quod [illegible]

non est [illegible] ad [illegible]

quod [illegible] eius [illegible] similitudo

[illegible] in fantasia est [illegible] ad [illegible]

illa [illegible] eius [illegible] illa [illegible]

[illegible] Sed [illegible] in aliis [illegible]

ad [illegible] ad [illegible] vel [illegible]

[illegible] in loco et sic de [illegible] aliis [illegible]

[illegible] diversitas [illegible] fantasia ymaginari [illegible]

[illegible] ad [illegible] dicendum quod illa [illegible] est

[illegible] anima aut [illegible] mutatione [illegible]

[illegible] aut [illegible] sic

[illegible] omnis mutatio est [illegible]

[illegible] vel [illegible]

de [illegible] non [illegible] modo [illegible]

[illegible] ad [illegible] vel [illegible]

[illegible] eius [illegible] Dices quod

sit [illegible] mutatione [illegible] Contra [illegible]

[illegible] in

[illegible] mutatio [illegible]

et non in intellectu quod est in [illegible]

sequitur [illegible] illa mutatio [illegible]

sit vel [illegible] in esse

infirmitate et sic reperitur in genere ut plus. Ad
secundum ad rationem quod corpus pro quanto fit per generationem sicut
habitus scientie corporalis acquiritur ad melioritatem habitu
videndi et cognoscendi, quia vero per subtractionem con
[illegible] per oblivionem. quia et
[illegible] sic illud conservans subtrahitur. Dico quod sic
contra actum, scilicet et quod [illegible] quia sub
tracto ad hunc necessarium actu habitus. subtracta
vero eo conservante non manet effectus. Ad quod
subtracta eo conservante primo non manet ef
fectus sed bene sublata causa [illegible] que agens ef
fectum conservat manet effectus. Est autem
conservans causa habitum talium possibilium
similis est intellectus agens et sic qui habitus
sunt naturales priorum principiorum [illegible] naturaliter [illegible]
/ [illegible] intellectus [illegible] quorum [illegible] non [illegible]
[illegible] sed [illegible]. Ad 4. Dicendum quod nullum
in genere est in omnibus speciebus aliquas dispositiones
et habitus retinere secundum quod sunt motus
[illegible] movetur vires sensitive in homine a
ratione vel ab alio sicut patet quantum ad alia que sunt
aliquo modo disciplinabilia ab homine. Et [illegible]
dicendum quod sequitur quod [illegible] in eis [illegible] et [illegible]
[illegible] est. quia habere vel non habere habitum
non facit ad hoc quod actus sit [illegible] vel de
[illegible] vel [illegible] sed [illegible] [illegible] sua
actus sit actus iste evocatur per formam sic per
habitum sic additum. Ad 6. Dicendum quod philosophus ac
cipit [illegible] ad [illegible] non [illegible] sed [illegible]. Ad
[illegible] quod [illegible]. Dicendum quod licet [illegible] [illegible] fun
damentaliter sunt relativa possunt [illegible] mutari sicut
[illegible] est de calido et frigido non tamen in [illegible]
[illegible] tractat [illegible] et per se [illegible] mo
tus [illegible] in [illegible] non sit mu
[illegible] sed in quod [illegible] scilicet in [illegible]
ut in calido et frigido et huiusmodi ex quibus resul
tat [illegible] non est motus [illegible] quod
[illegible] motus non sit in [illegible] et per se [illegible]
motus [illegible] est [illegible] sed quia est quod [illegible]
[illegible] et [illegible] a quod alio [illegible] calido
et frigido et [illegible] de [illegible] non [illegible]
[illegible]. Ad [illegible]. Dicendum quod [illegible] est [illegible] et
[illegible] est quod [illegible] sic tamen
quod sunt qualitates tangibiles sunt similes et sunt in
[illegible] et sic potest exemplificari de multis
aliis. Dicendum quod non omnis [illegible] sit per
oppositionem [illegible] oppositione [illegible] impossibilium
[illegible] licet saltem [illegible]
ad [illegible] altera [illegible] fiat per oppositionem in
[illegible] eandem [illegible] autem [illegible] eandem [illegible]
[illegible] scilicet [illegible] est quod unum sit [illegible] alterum
ut quod [illegible] sit [illegible] et sic de aliis.
Circa [illegible] ad secundum principale scilicet utrum habitus faciat ad
substantiam vel ad modum actus [illegible] quod sunt tres
opiniones. Prima est quod habitus non facit ad
substantiam nec ad modum actus. Secunda quod ad modum
non ad substantiam. Tertia quod ad [illegible]. Prima opinio [illegible]
[illegible] ratione [illegible] actu vel [illegible]
alicuius [illegible]. Sed habitus non [illegible] non est
principium actus vel passivum [illegible] sed quod non est principium
actionis vel [illegible] alicuius non facit ad substantiam

actus ut modum [illegible]. Secundo sic et est [illegible]
quod non [illegible] quod faciat ad alterum istorum quia [illegible]
[illegible] quod in agentibus [illegible] requiritur ad agendum
[illegible] et tamen sunt. et tamen [illegible] non facit ad
actum. [illegible] habitus bene requiritur ad agendum non
tamen [illegible] facit. [illegible] quia non agunt [illegible]
[illegible] non est principium agendi. [illegible]
[illegible] experientia. quia [illegible] quod
[illegible] habitus [illegible] quod [illegible]
non poterat vel [illegible] quod [illegible]. [illegible] habitus
facit vel ad substantiam vel ad modum [illegible]
[illegible] philosophi [illegible]
[illegible] dicit quod [illegible] [illegible] ad [illegible]
[illegible] habitus est [illegible]. [illegible]
quod virtus facit bonum habentem et opus eius bonum
reddit [illegible] auctoritates [illegible]
[illegible] una auctoritas dicit quod habitus est quo [illegible]
agit cum [illegible]. Alia vero quo quis agit
cum voluit. Ad [illegible] patebit [illegible].
Ad [illegible] dicendum quod aliquid facit ad agendum vel
ad aliquem actum dupliciter. Uno modo causando illum actum
[illegible] calefacit calidum per calorem. Alio
modo [illegible] quod disponit subiectum ad re
ceptionem eius et sic situs in corporalibus licet non
faciat [illegible] ad agendum causando [illegible]
actionem tamen facit [illegible] quia [illegible] quod
[illegible] activi et passivi [illegible]
per actus [illegible] et passivum [illegible] secundum
determinatum situm ad hoc quod unum agat in alterum
[illegible] naturaliter requiritur
ad agendum [illegible] modo quo [illegible]
[illegible] et non faciat ad agendum. Ad [illegible]
dicendum quod [illegible] agens non potest agere [illegible]
[illegible] agens non potest agere
[illegible] actionem et [illegible] quod aliquid
faciat ad actionem. Sed agens non potest agere
[illegible] habitum [illegible] et ad agendum
[illegible] aliquid faciente [illegible] experimentum
et auctoritas [illegible]. [illegible] opinionem
[illegible] vero [illegible] quoniam
[illegible] unum [illegible]. [illegible] unde
[illegible] sit habitus. Ad cuius [illegible]
[illegible] quod habitus [illegible] loquimur de habitu. quia
nolo modo distinguere [illegible]
[illegible] habitus [illegible] dispositionem
ad actum [illegible] intellectualis [illegible]
intellectiva dispositio ad [illegible] cuius habitus
[illegible] quod [illegible] vel passive
sufficit ad [illegible] vel per aliud
[illegible] est in [illegible]
[illegible] ad agendum. [illegible] calor ad
calorem. et sic de similibus [illegible] activum vel
passivum non est ex se [illegible] determinatum ad
[illegible] in actum sed [illegible] plura
[illegible] quorum unum est determinatum [illegible]
[illegible] videtur in [illegible]
[illegible] quod [illegible] non potest [illegible]
[illegible] est determinatum [illegible]
et [illegible] et [illegible]
[illegible] in [illegible] et [illegible]
bello quorum unum [illegible] et aliud

proferat. tale quo primum agens ad passum vel patiens ut declaretur alicuius primi actum vel passionem quod et quando vocatur a philosopho potentia. unde et ante vocatur potentiam .ix. methaphisice. sed quando nomine vocatur habitus cum quod circa tale primum vocatur habitus non est. quia faciat ad modum et non ad speciem actus unde quod dicit quod hoc est impossibile ut [illegible] est in proportione quorum. sed ideo dicitur habitus quod non [illegible] ad actionem et passionem nisi ut declinans et inclinans quodam aliquem ad agendum vel patiendum. et sic patet quod qualitas fortior sit forma quam dicimus habitum et quare vocatur habitus. est quod nondum quod cum aliquis effectus reducatur in diversas causas non secundum diversa ratione sed secundum diversam rationem [illegible]. sed si dicatur quod transformatio causa que facit [illegible] est dispositio ad dispositionem [illegible] formatio et dicatur quod iste actus qui est dispositio quod dispositio reducatur in divinum quod se extendit ad omnes dispositiones magis est autem talis dispositio prius perforatio reducatur in divinum magis est hominis eciam forma prius formaliter [illegible] sic et si [illegible] quod actus albedinis reducatur in potentiam et ut [illegible] reducatur in habitum nisi sic est melius quam actus et modus unde [illegible] sunt diversa ratione primo quod potest esse una parte et habitus alia parte. sed quomodo et ideo essentia quia est actus [illegible] a potentia et habitu ut a principio sufficienter reducatur saltem secundum rationem in potentiam quod quod est actus albedinis et in habitum secundum quod est [illegible]. et sic intelligitur [illegible] aliter. [illegible] duas quod potest operari albedinis habitualis [illegible] vel male ac si diceretur divino fit albedinis dispositio sed divisio figure [illegible] fit [illegible] vel [illegible] dispositio. Ad secundum quod reducitur in [illegible] et quod fuit tactum in principio capituli quod scilicet habitus est potentia. si habitus facit nos posse in actum vel in modum actus, dico quod [illegible] largo [illegible] potentiam [illegible] agendi qualitas sed dicatur habitus potentia [illegible] a philosopho [illegible] stricte vel proprie quantum ad suam propriam rationem qui habet determinatum modum [illegible] quod primum quod est habitus sit potentia quod primum [illegible] alio ad agendum vel patiendum ut declinatum aliquibus [illegible] nisi [illegible] potentia quod potest distinguere quam habitum [illegible] vere habitus quia [illegible] vere habitualis aliquid primum plus ad sic [illegible] agendum quod [illegible] ut declinale [illegible] primum [illegible] dispositione [illegible]. Contra [illegible] rationes adductas in quo illa [illegible] quas in [illegible] quorum solum id dimitto [illegible] [illegible] scilicet quod habitus facit ad speciem actus et ad modum sic [illegible] quolibet [illegible]. Ad rationem in oppositum video [illegible] impedimenta illius [illegible] quod dicit quod habitus [illegible] eius [illegible] patet ex supra dictis.

Postea [illegible] unum [illegible] ad nos in melioratione et est [illegible] actus [illegible] dicatur aliquid fit additum potentie et [illegible] quod [illegible] quod [illegible] non addit [illegible] et actus meliorandi [illegible] [illegible]. [illegible] supposito [illegible] quod non [illegible] absolutum ab melioratione [illegible] forma [illegible]. Sed [illegible] est [illegible] quod [illegible] non [illegible] ab [illegible] ad [illegible] quod omnis forma albedinis est primus actus. Sed melioratio non est primus actus [illegible] est forma relata. Contra quod omnis [illegible] mensurata ad aliquam formam albedinis sit additam [illegible]

Sed [illegible] melioratio [illegible] [illegible] ad melioratione [illegible]. Ergo [illegible] quoniam [illegible] sunt duo [illegible] primum est [illegible] quod [illegible] est [illegible] a quibus [illegible] est actus meliorandi. Circa primum [illegible] duae opiniones [illegible] [illegible] declarare meliorem opinionis. secundum est adducere rationes quibus [illegible] est [illegible] ad eas rationes. Circa primum [illegible] quod quidam dicunt quod actus [illegible] non addit super formam. Ad cuius [illegible] quod [illegible] eas [illegible] quia nulla habitudine [illegible] ad aliud [illegible] lux lucet [illegible] sit [illegible] quod [illegible] lux [illegible] lucet. quia [illegible] aliquam habitudinem ad [illegible] calefactum ad calefaciens et calefactionis ad calefactum [illegible] dicit quod [illegible] calefactum et [illegible] calefactum [illegible] calefaciens [illegible] secundum [illegible]. nunc [illegible] calefactio [illegible] non sit [illegible] calefactio [illegible] tamen est [illegible] et [illegible]. Sed in calefaciente est calefactio forma [illegible] quod aliquid calefaciat calefaciens et calefactum non [illegible] simul. unde non [illegible] est simul calor et calefactio. [illegible] dicit quod meliorem et [illegible] calefactum et calefactionem [illegible] et meliorem [illegible] calefaciens et calefactum. [illegible] quod [illegible] meliorationem non addit super formam meliorationem [illegible] solum [illegible] et [illegible] [illegible] melioratio [illegible] meliorativa non tamen [illegible] meliorationis. [illegible] autem meliorationis non dicat aliquam formam albedinis [illegible] solum [illegible] [illegible] nulla forma albedinis est operatio meliorationis est operatio [illegible]. [illegible] ab omnibus. [illegible] [illegible] non est primum [illegible]. Sed forma albedinis est primum [illegible] [illegible] sic. quia [illegible] ex oppositio [illegible] unum non est alterum [illegible] et primus et [illegible] qui se habent [illegible] forma albedinis [illegible] ex oppositio distinguuntur. [illegible] sic. quia si [illegible] illa forma albedinis posset hanc [illegible] et tunc [illegible] illa [illegible] sit forma albedinis [illegible] non [illegible]. [illegible] rationes [illegible] fuit [illegible]. [illegible] illa forma haberet [illegible] in infinitum. [illegible] quod [illegible] quod non [illegible] aliquid [illegible] ad [illegible] forma [illegible] non dicit [illegible] modum [illegible] naturali [illegible] sicut lux et lucet [illegible] non addit [illegible] aliquid sed meliorationem est operatio [illegible] quod meliorationem non addit [illegible] unde dicitur quod meliorationem [illegible] addit [illegible] dicitur quod [illegible] addit [illegible] quod est absurdum. [illegible] quod si meliorationem [illegible] forma albedinis [illegible] posset [illegible] ab [illegible] quod [illegible] albedinis [illegible] dicat [illegible] quod [illegible] non posset [illegible] quod [illegible] melioratione sit meliorative. [illegible] quod si [illegible] dicatur aliquam formam albedinis [illegible] sentire. [illegible] secundum [illegible] sicut [illegible] album nigrum viride et talia. [illegible] secundum [illegible] pluribus [illegible] pluribus [illegible] uno [illegible] simul quod est [illegible] uno et ille [illegible] actus est albus [illegible] quod uno et [illegible] album nigrum et viride quod est [illegible]. quia [illegible] [illegible] diversitatem actuum [illegible] actum [illegible]. Ad albedinem additum potentie [illegible] et [illegible]. Ista [illegible] [illegible] et [illegible] et [illegible] secundum modum [illegible] ex novitate et mutatione quod

in intellectu agente. — 2o ex non unius rationis. ¶ 3o ex
hiis que attribuuntur actui intelligendi. ¶ Et primo quo-
niam primo sic. Ista mutatio nova que quis fit de
non intelligente intelligens aut terminatur ad aliquid actum
absolutum impressum. aut ad hoc obiectum fiat aut ad hoc
quod unum applicetur qualitercumque ad alterum. Si primo vel
habetur intentum. Si secundo vel. Secundo probo quod intelligere fiat
non per aliquam mutationem factam in potentia. Sed inducto
quod est absurdum. Si 3o vel quero qualis est ista ap-
plicatio. aut secundum locum quod est manifeste falsum. aut
secundum informationem ut scilicet obiectum informans potentiam quod est
similiter absurdum et tamen propter hoc habetur propositum quod scilicet adveniat
ad absolutum sicut formam informans ipsam. Et secundum principa-
litatem ut quidam dicunt aut secundum cognitionem tantum. Et
sic quod deus cogitat aut intellectu suo intelligere
a quolibet intellectu quod primum est. aut secundum dispositionem
moventis et moti et tunc quero. aut hoc est propter hoc quod intellectus
movet obiectum et hoc dicere est absurdum. aut hoc est propter
hoc quod obiectum movet potentiam per presentiam suam et tunc queratur
ad quid sit presens. ¶ 2o sic et est confirmatio precedentis
quia ipsi dicunt quod ista novitas contingit propter novitatem
presentie obiecti latentis. quero quid intelligunt per non
latentiam presentie. aut per presentiam latentie intelligunt
privationem negationem aut aliquid positivum. Si privationem
negationem. ergo intelligere formaliter non dicit nisi privationem negationis
¶ Si aliquid positivum hoc non est nisi manifestatio. ergo
manifestatio sive ostensio est aliquid absolutum in potentia et
obiectum et per consequens sit cognitio utriusque. Et quero
quid sit id nisi aliquid causatum impressum in obiecto et susceptum
illud quod prius. ¶ 3o sic quia verum aliquid fit de novo quod
prius non fiebat. hoc quod hoc fiat aut per remotionem
prohibentis. sicut grave movetur deorsum remoto prohibente
vel per hoc quod passum approximatur agenti vel est. tunc ergo
quando de non intelligente fit intelligens quero quid istorum fit
ibi de novo. Si dicatur quod remotio prohibentis. quero quid
illorum sit prohibens quod prohibet et quid removet.
¶ Si dicatur quod est remotio prohibentis negatio quia scilicet ab-
sentia obiecti prohibebat sicut absentia aeris prohibet
corpus luminosum ne illuminet. hoc est ignorare quandam
vocem. quia hoc non est removere prohibens proprie loquendo.
Sed est approximare passum ad agens. ¶ Si 2o
vel tunc se habuit obiectum et potentia sicut movens et motum
¶ Et tunc quero ut prius quid movet et quid movetur
et tunc iterum quid faciat vel facit movens in moto.
¶ 4o sic. quando aliquis videt de novo secundum quod videtur
aliqua mutatio nova fiat ibi. aut non. Si non de
novo ergo eodem modo se habet videns et non videns. Si est aliqua mutatio
quero aut impressio aut in obiecto aut mutuo. dicatur
quod in obiecto utrumque/ obiecto scilicet deo/ et potentie/ est absurdum
quia in deo nulla cadit mutatio. Si impressio aut est ac-
ceptio alicuius absoluti et sic habetur propositum. aut tantum ad
relationem tamen nulla mutatione facta in absoluto nec secundum
se nec secundum applicationem unius ad alterum. quod dicere est
absurdum. ¶ Si ponatur quod secundum applicationem unius ad
alterum quero qualis est illa applicatio ut prius et non
potest fingi. ¶ Ex parte autem rationis dicitur. primo
sic. quia illa ratio quam tu dicis intelligere est relatio
vel aut rationis tantum. Si rationis tamen tunc intelligere est
eius rationis tantum. et tunc eius rationes beneficiabit (?)
homines quod est satis absurdum. Si realis ergo in deo non est
intelligere quia in eo nulla relatio realis (?) et sicut per se obiectum

nulla est relatio realis. ¶ 2o sic. quia si intelligere non
addit aliquid absolutum super potentiam/ Secundo dicit tamen respectum
nullam agentem factivam cum eo intelligens non est
perfectior quam non intelligens. Sed hoc est similiter absurdum
et impossibile. quod probo consequentiam et secundum eos et secundum
veritatem. Secundum eos. quia ut ipsi dicunt relatio nullam
perfectionem dicit preter perfectionem que est fundamentum
¶ Sed fundamentum equaliter est in intelligente et in non
intelligente. ergo si intelligere nichil dicit nisi talem relationem
eque perfectus est non intelligens sicut intelligens. ¶ Hoc idem
probatur secundum veritatem quia perfectio videtur dicere formam aliquam
perfectibilis vel differentiam a perfectibili. Sed secundum illam
potentiam intelligere non dicit aliquam perfectionem differentem
vel ab intellectu. ergo etc. Consequentia est omnibus manifesta
scilicet quod non intelligens sit eque perfectus sicut intelligens
¶ Primo quia ad hoc sequitur quod eque esset perfectus
videns et non videns. sicut ponentes beatitudinem consistere sicut
in dilectione quidam dicunt est inventum de utroque.
Secundo quia sequitur quod omnia intelligentia eius intelligentie
gradus sunt eque perfecta. quia fundamentum ipsius relationis
quod ponitur vel est idem est omnibus et sic propter hoc essent
omnes. Sed ad hoc dicunt. quod licet intellectus et intelligens
sint eque perfecte loquendo. perfectio loquendo tamen per accidens in-
telligens est magis perfectum sicut grave deorsum
est magis perfectum quam sursum. ¶ Contra quia sicut
utrumque se habet ad perfectum et ita ad perfectionem
habere. Sed intelligens secundum eos nullam habet perfectionem plus
quam non intelligens. quia non habet nisi relationem qui non est
perfectio Patet alia a fundamento et secundum eos et
secundum veritatem ergo etc. ¶ Quod autem dicitur de gravi
falsum est in quocumque loco sit cum natura gravis et equaliter
perfectum licet in uno loco magis conservetur quam in alio.
¶ Ex hoc autem quod attribuitur actui intelligendi arguitur sic.
nullus vel est primum agendi. Sed intelligere et velle
sunt primum agendi ergo non sunt respectus. Maior
probatur quia non. quia agens per intellectum et voluntatem
aut agit per ipsas solas potentias sic ita agit
dormiens sicut vigilans/ aut per actus et sic habeo
propositum. ¶ Item et modicum post augus sic/ quia sicut
ipsi dicunt actus primus et secundus sive forma et operatio
sicut lux et lucere in illis in quibus non dicunt relationem
sunt semper simul nec differunt nisi sicut nomen et
verbum etc. ¶ Ex utroque illorum ostendo quod quod dicunt sic
Ex primo sic. quia illud quod non dicit relationem dicit formam
absolutam sed ut ipsi dicunt quando sunt in quibus actus
secundus non importat relationem ergo de necessitate secundum eos in
illis dicit formam absolutam. Sed cum hoc accipiunt vel
quod nulla operatio dicit formam absolutam in prima (?)
corporum (?) et in contradictione manifeste. ¶ Ex secundo sic. quia
in illis forma et operatio sicut lux et lucere non differunt
nisi ut nomen et verbum idem. Sed sic est. Sed illa
que non differunt nisi ut nomen et verbum eandem nullam
dicunt relationem dicunt absolutam ab absoluto vel relatam a
relato cum omnia ista equaliter sint dicta et verbaliter
et nominaliter. secundum quod ipsi dicunt est quod intellectum
et intelligere important quandam similitudinem sicut ca-
lefactum et calefacere. ¶ Contra hoc arguo sic. quia cale-
facere dicit calefactivam efficientiam aptitudinem et
actum ergo similiter est de intelligere et intellectu. tunc
dicit caliditate efficientiam aptitudine et actum et sic
intelligere est efficere actum intelligendi. Sed hoc est falsum

Hic quero qualis est ista principalitas

secundum opinionem communem et veritatem quia sic dicendo non diceretur nisi quod efficit suum actum intelligendi quod est absurdum. Si dicis quod non est simile quantum ad hoc quod hinc inde imprimitur res et est effective. sed quantum ad hoc quod hinc inde imprimitur est aptitudinaliter et actualiter. ¶ Item quia cum dicamus intellectum aut dicitur activum proprie dictum et secundum rem aut dicitur passivum secundum rem et activum secundum vocem sicut recipere significat, aut neutrum horum. Si primo modo ergo intelligere erit proprie facere. Si secundo modo ergo intellectum est receptivum alicuius actus. Et quo quod sit ille actus speciei et non potest fingi nisi alterum. Si neutro modo quero in qua habitudine se habet intellectum ad intelligere vel in habitudine recepti vel in habitudine activi ut dictum est vel in habitudine fundamenti alicuius respectus quod dicitur intelligere et tunc mirabile est quod aliquis fundat novum respectum nulla mutatione facta in se vel in alio vel in applicatione ad alterum et quod generit illa applicatio sic prius et non potest dicere ¶ Ad solutionem autem dico primo quod eam quam dixi de ratione in materia et de primo ratione cuius ratione ¶ et quolibet ¶ Ad eius ad cuius secundo quod sic ibi dictum fuit propter causam finalem ponuntur tria principia scilicet formale receptivum vel materiale et effectivum quod primo formaliter est facere formaliter etc. primo album faciens formaliter album illud cuius est forma. quod autem principaliter recipit vel ipsa forma recepta quantum ad rem. Secundo vel recipere ipsam formam quod quidem ex modo significandi dicit habitudinem recepti ad ipsum recipientem. quod autem principaliter effectum est efficere actuale quod effectus secundum se acceptus dicitur a se quod ut dicitur quod vel quod efficit effectus secundo forma secundum se accepta absolute accepta quod denotat eam effectam sub ratione quod activo non dicitur sic quod effectus formaliter esse effectus ut denotant eam efficientem. sed nunc ratione nichil aliud est quod habere eam a se factam. quod autem principaliter formale quantum ad hoc quod est nichil aliud est quam ipsa forma quia ipsa formaliter non nichil aliud dat ipsi perfectionem a se ipsa non eius operatio impertat ad aliud ab ea nisi quidem habitudines ad perfectibile quod formaliter perficit ¶ Quod autem principaliter recipit vel passivum nichil aliud est quam actus vel forma receptiva nisi quod ex modo significandi impertat habitudinem ipsius recipientis ad formam receptam ¶ Descendendo ergo ad propositum dico quod in proposito intellectus quam aliquis actu intelligit sit quidam actus absolutus qui formaliter non dicit relationem. hoc ratio consequatur ad ipsum et relatus dicit formaliter etiam ad intellectus. sive hunc ergo a proposito intellectus effective aut ab obiecto et intellectu a gignite vel a spe secundum aliquos ¶ Hiis premissis dicendum ad rationes. ¶ Ad primam dico quod quod materia est sola quae componitur cum materia complexio principaliter receptivum formaliter est quantum formam receptam absolute ¶ Ad primam secundo principaliter huius maioris cum dicitur quod nichil est principaliter susceptivum dicendum quod in opinione principaliter formaliter [illegible] omni non est ea vel principaliter alicuius nisi magis ex modo significandi impertatur cum formis huius forte quod ea

perficiatur et ex hoc ponitur principaliter intellectus formam et compositum non autem quod per formam et perfectibile quod per ipsam perficitur et ipsum totum sit dicitur alius effectus forme diversus ab huius et sic non oportet quod intelligatur quod principaliter compositionis non includatur in ipsa compositione vel quod sit diversum ab ea. In aliis autem bene principaliter est diversum ab compositione cuius est principaliter. sed non sequitur quod si forma sit principaliter illius compositionis quod illa compositio non sit absoluta quia una forma potest esse principaliter alterationis alicuius et receptive et effective sed bene sequitur quod illa forma non est quidem ista compositio cuius est principaliter ¶ Ad secundam quando dicendum quod illa que ex opposito distinguuntur ut sic unum non est alterum et ideo actus primus numquam est actus secundus respectu primus excepto principio formali et compositione eius sed ille qui est se actus respectu unius potest ¶ primus respectu alterius sicut illud quod est effectus respectu unius potest esse causa respectu alterius quousque perveniatur ad ultimum effectum et ad ultimum actum simpliciter differentem a primo actu non per respectus a formaliter absoluta sed forma receptiva absolute a recipiente et effectus ab efficiente ¶ Ad tertiam quando dicendum quod in proposito ordinatis non oportet quod ex illa ratione sequitur processus in infinitum quia perveniatur usque ad ultimam formam quae est quod sit effectus precedentium. et hoc dico in per se ordinatis quia si diceretur quod quod calor est ab effectu a celo et quod aliud est ambientis et ita est status simpliciter actus per se ordinatis non est inconveniens dare processum in infinitum ita quod sic non est dare devenire ad aliquod quod ultimum quod non sit principaliter alicuius ut si calefactum a sole calefaceret alterum quod et idem quidem alterum et sic in infinitum ¶ Ad quartam dicendum quod ibi equivocatur intellectus nam intellectus potest accipi pro solo proposito intellectu vel agitur de inherente. quod cum dicamus aliquid intelligere quod inherens quod est intelligere et intellectus quod stat pro actu intelligendi non sunt diversa re. sed ideo nominatur et vel dicitur sicut lumen in aere et luce sed intelligere quod est idem res quod actus intelligendi. et intellectus qui stat pro proposito intellectu sunt diversa re sicut lumen aeris et eius dyaphanitas. Unde dicendum quod intelligere addit aliquam formam super intellectum que est actus intelligendi et idem inherens sed si diceretur quod luce addit formam lucem et calefacere calorem. sed dicendum quod intelligere addit rem alteram super intellectum quod est proposito intellectus non est ideo de necessitate in proposito inherens. sed est simile ac si diceretur quod lumen addit super dyaphanitatem eius lumen quod habet vices ¶ Ad tertiam dicendum quod minor et maior sunt dubie quia dubium est an hec possint separari quia quod absoluta ab invicem possunt est quod possint separari comunis intellectus cadit ab intellectu cum omnibus non sequitur quod intelligere sit sine intellectu. sed quod intelligere sit sine intellectu subsistens secundo quantitas separata est quantitas subsistens et si diceretur quod solus deus est intelligere subsistens dicendum quod quidem non actus et quantitatis quia intelligere dicitur vel actus vel aptitudo potest inherere actum sed et quidem actu subsistens ad aptitudinem tamen inherens ¶ Ad quartam cuius vis consistit in hoc quod sentire est actus alicuius cum actu vel album et nigrum et viride. dicendum quod ista non currit de cognoscente quia quod non dicit potentiam cognoscitivam quia potest sentire ¶ Quod absolutum de novo factum imponitur nisi quod primo ponatur absolutum aliquid

scilicet potentiam et alii ponunt albedinem novam scilicet actum
quod omnes excedunt quia in aliquo albo sit sicut potentia
sit actus fieret vel conversionis ad ea necessario
Secundo ipsi ponunt dicere quod in eodem albo quod est potentia
fundaretur ista divisio [illegible] ad divisa. Tertio ponunt dicere
illi qui ponunt novam albedinem scilicet actum quod in eo
fieret divisio [illegible] ad divisa. [illegible] quod eodem
ad albo ponunt [illegible] tua et per [illegible]
[illegible] aliquale puta de albo et nigro
quod [illegible] apprehendit [illegible] diversorum obiectorum
diversorum [illegible] puta visibilis et audibilis [illegible]
[illegible] apprehendit [illegible] sicut [illegible]

Ad autem ad secundum principale scilicet a quo causetur ille
actus intelligendi. Dicendum quod istorum ponunt tres opiniones
prima est quod ille actus non causatur a potentia sed ab
obiecto. Secunda quod ab obiecto sicut a causa sed non est
tertia quod causatur a dante formam intellectivam [illegible]
causa [illegible] sit. Contra ad primum admonitio rationes
primo [illegible] ad gubernandum [illegible] quod non [illegible]
ad gubernandum quod non ab obiecto. Tertio rationes quas
adducunt quod [illegible] gubernant [illegible] primo sic
quod intelligere [illegible] secundo [illegible] non est [illegible]
eius [illegible] puta in visione beata [illegible]
[illegible] quod intelligere est actus manens quia manet
in eo cuius est actus [illegible] non est effectus illius [illegible]
quo [illegible] quod manet [illegible] si manet [illegible] non
est eius causa. Si dicatur quod deus potest facere effectum
[illegible] quod potest facere effectum [illegible] causam [illegible]
[illegible] non [illegible] ut videtur quod hoc possit facere effectum
[illegible] efficientis [illegible] causa efficiente [illegible] ad actiones tran-
seuntes non [illegible] ad actiones immanentes
quae manent in suis principiis. Secundo sic quia
qua ratione [illegible] in intellectu eadem ratione in
[illegible] secundo [illegible] [illegible] gubernatio
[illegible] [illegible] quod si [illegible] aliquod [illegible] in
[illegible] et similiter illi quod est in medio
quia ratione illa quod est [illegible]
[illegible] illi quod est in medio [illegible] qua ratione [illegible]
et illa quae est in medio. Dices quod diversitas
[illegible] impedit quod [illegible] non est
[illegible] actus [illegible] secundo potest [illegible]
Contra quod cum sit [illegible] et [illegible] eius est
eius causa [illegible] eius [illegible] et [illegible] est [illegible]
[illegible] et sic potest recipi in uno [illegible] in alio.
Tertio sic quod [illegible] aut requiritur ut medium quod [illegible]
illud quod est cognitum aut ut similitudo sola
cognita. Non primo modo ut auctores illius opinionis po-
nunt sicut dicunt de [illegible] quod non [illegible] modo
quia tunc similitudo ut dicunt est eiusdem [illegible] cum eo
cuius est similitudo sicut albedo et similitudo eius in [illegible]
ut dicunt est eiusdem [illegible] licet habeant diversum
modum essendi. Sed [illegible] intellectu non potest esse
eiusdem [illegible] cum re [illegible] cognita [illegible] et
quod [illegible] aliquid [illegible] [illegible] ut similitudo
non ducat [illegible] eius [illegible] et [illegible]
Sed res [illegible] non potest [illegible] intellectu
[illegible] Quarto sic quod secundum ponentes [illegible]
[illegible] actus intelligendi. Hoc autem est [illegible]
[illegible] si plures eiusdem [illegible] et [illegible]
sunt in eodem subiecto ut dicunt. [illegible] non ab obiecto
probatur quinto sic quod effectus est nobilior sua

causa quod actus intelligendi est nobilior obiecto. Si
dicas quod non oportet quod [illegible] intellectus agens
[illegible] quod in [illegible] non est [illegible] agens [illegible] Si
dicas quod [illegible] motum [illegible] in virtute
alicuius intellectivae. [illegible] quod intellectum non causat nec mo-
vet localiter movens quod localiter [illegible] facit ad actionem
[illegible] quale quod movetur sicut localiter [illegible]
agere. Secundo [illegible] calefacit applicando calorem
calefacit [illegible] calidum. [illegible] facit ad
[illegible] applicans [illegible] quam [illegible] sensibile
et per [illegible] non potest dici quod [illegible] faciat effectum
nobiliorem se in virtute intellectivae. Secundo sic quod
si [illegible] motum [illegible] intelligere est pati et [illegible]
est [illegible] hoc est [illegible] et cetera [illegible]
quod intelligere [illegible] ex parte [illegible] et [illegible]
[illegible] ex parte obiecti moventis [illegible]
[illegible] quia si intellectum est movens et intelligere
est motum intelligere nobilius est quam intelligere
quod est [illegible] quod intelligere non [illegible] nobilibus
[illegible] intellectu [illegible] omnibus. Tertio sic et est con-
[illegible] procedentis rationis quod si intelligere est
motum et intellectum est movens [illegible] quod ideo [illegible]
intellectum quod res intellecta intellectu [illegible] Sed hoc est
in [illegible] et cetera. Si dicatur quod ad hoc quod intelligere
non est movere nec motum ut quidam dicunt. [illegible]
quod intelligere est in intellectu [illegible] caritas in [illegible]
et lumen in aere. Sed ista [illegible] beatum Augustinum [illegible]
[illegible] quod [illegible] dicunt motum vel motum. [illegible]
quod si [illegible] requiratur ut motivum. Et deus potest facere
actum [illegible] [illegible] cogentia quod potest facere
[illegible] [illegible] hoc est [illegible] et cetera.
Si dicis quod deus potest facere [illegible] obiecto
[illegible] non [illegible] dicente [illegible]
Contra quia [illegible] [illegible] supponunt [illegible] scilicet esse
motivum movere autem non est [illegible] [illegible]
[illegible] autem [illegible] probat sic primo quod in-
telligere est actus vitalis actus autem vitalis qualis
est intelligere debet esse a principio vivente. Sed [illegible] et obiectum
non [illegible] et cetera. [illegible] sic quod nulla [illegible]
[illegible] [illegible] ad suam [illegible]
[illegible] intellectus [illegible] est intelligere [illegible] non
indiget ad hoc [illegible] vel obiecto [illegible] quod [illegible]
[illegible] quia si actus intelligendi [illegible] aliquid causatum esse
vel ab obiecto. obiectorum diversorum [illegible] [illegible]
diversi actus intelligendi [illegible]. Hoc autem [illegible]
[illegible] et cetera [illegible] [illegible] [illegible] quia
[illegible] [illegible] est [illegible]
non potest [illegible] intelligere hominis [illegible]
[illegible] autem [illegible] scilicet quod [illegible] requiritur ut causa
sine qua non [illegible]. [illegible] secundum Augustinum [illegible]
[illegible] ad [illegible] requiritur [illegible] non [illegible].
Sed [illegible] non requiritur ut causa [illegible] sic [illegible]
requiritur solum ut causa sine qua non. [illegible] [illegible] scilicet
[illegible] formam scilicet dantis intellectum causat [illegible]
[illegible] [illegible] primo sic [illegible] habet
intelligere [illegible] intellectivam sic descendit
ad [illegible] secundum philosophum [illegible] descendit
[illegible] est a dante gravitatem [illegible] intelligere est
a dante potentiam intellectivam. [illegible] sic quod potentia
[illegible] ad actum non indiget nova
forma ad hoc quod in actum exeat. [illegible] de [illegible]

quod non indiget novo lumine ut videatur. Sed
hanc potentiam intellectivam esse in potentia actuali ut
intelligat etc. Hoc autem potest dici in principio et
in potentia. Et quia ista propositio ponit quod actus intelligendi
est a dante potentiam intellectivam sicut a causa [illegible]
[illegible] sicut exeunt in actum [illegible] prohibente
[illegible] quod ad hoc quod de novo exeant in actum
requiritur removens prohibens. Arguitur contra istam
potentiam dupliciter. Uno modo ex parte moventis. Alio modo ex
parte prohibentis. Primo sic quia dans formam non
dicitur movere formaliter. Ergo dare formam sic ipsum
movere. Quia si dare potentiam intellectivam est ipsam
movere quod dicitur intelligere [illegible] quod diu manet
potentia intellectiva tam diu manet ipsum intelligere.
Secundo dando formam que dicitur potentia intellectiva dicitur
dare motum qui dicitur actus intelligendi [illegible]
[illegible] dat formam quod est causa vel actus et tunc
[illegible] autem est causa vel actus effectus tamen [illegible]
[illegible] Sed effectus tamen [illegible] potentia
intellectiva habet actum intelligendi in quod [illegible]
est [illegible] Primo quia intelligere non est spatio
manens [illegible] Secundo quia [illegible]
quo [illegible] fieret. Si ponatur quod passiva tamen
[illegible] dare aliud quod moveat ipsam passivam [illegible]
[illegible] ad intellectum [illegible]
ut sic [illegible] quod hic deus possit movere ad
[illegible] actum [illegible] est dando potentiam passivam
Si tamen [illegible] est actum
et passivum [illegible] quod sequitur
[illegible] non [illegible]
[illegible] dedit intellectum. Ex parte removentis
prohibentis arguitur sic quia qui [illegible] intellectus non
non incipit intelligere [illegible] illud quod est in potentia
actuali. Ad hoc quod exeat in actum [illegible]
[illegible] prohibens. Tunc quero quod prohibens
removetur [illegible] quid removet. Si dicas
quod removens prohibens [illegible] sicut absens [illegible]
sicut applicatus calefactivus ad calefactum [illegible]
absentis calefactibilis. Tertio quia removere
prohibens nichil aliud est quam applicare ipsum
[illegible] actionis ipsum agentis et
[illegible] applicatio [illegible]
[illegible] quod est absurdum [illegible]
motus ad motum [illegible]
[illegible] ad intelligendum. Ad primum quod est illud
quod [illegible] illud quod facit [illegible]
suo [illegible] illud [illegible]
[illegible] quod aliquid
intelligit non [illegible]
[illegible] Secundo modo [illegible]
[illegible] vel ad actum vel ad
formam et eodem modo [illegible] intellectum [illegible]
[illegible] illud [illegible] est [illegible]
non plus deduco. Ad primum [illegible] quod oppositum [illegible] de
[illegible] Dicendum quod [illegible]
dico quod actus intelligendi non est [illegible]
[illegible] vel alicuius alterius a quo
sic effective immo [illegible] nichil quod dicitur [illegible]
manentis quod sit in eo a quo est effective
[illegible] ignoraverit [illegible]
[illegible] non est intelligere sed intelligere facit sed

intelligere ipsius intellectus potentialis ut receptivi
illud autem a quo aliud est formaliter est totius
ipsius actus intelligendi. Ad argumentum dicendum diffuse locutus
sum. Ex dictis patet ad instantias adductas [illegible]
primum quia procedit ex ignorantia eius quod [illegible]
manentis. Ad secundum [illegible] Uno modo [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Alio modo dicendum quod [illegible]
[illegible] sicut [illegible]
[illegible] quod sit similis [illegible] ad illud autem
quod dicitur [illegible] Dicendum quod procedit ex simili ignorantia
[illegible] scilicet ex ignorantia [illegible] manentis [illegible]
effective quia nichil [illegible]
[illegible] eius a quo est effective [illegible]
[illegible] movet seipsum [illegible] motus ille [illegible] actus
non [illegible] totum [illegible]
[illegible] ad illud ad quod est causa efficiens. Ad
[illegible] dicendum quod [illegible] similitudo informans
intellectum et movens ipsum ad intellectionem [illegible]
[illegible] ut medium cognitionis [illegible] una res
cognita ducat in cognitionem alterius. Ad [illegible]
quod adducitur [illegible] dicendum quod illa [illegible] duobus
modis. Primo quia similitudo illa procedit
de similitudine [illegible] loquitur de similitudine
que est [illegible] similitudo [illegible]
in intellectu representat intelligibile. Secundo [illegible]
quod procedit [illegible]
[illegible] aliquid de
nunc alba [illegible] quod alba [illegible] concludere
[illegible] loquitur [illegible]
de similitudine [illegible]
[illegible] Ad [illegible] ex dictis in precedenti
[illegible] quod plures species eiusdem generis
[illegible] simul [illegible]
iste due species [illegible] simul [illegible]
actus intelligendi [illegible] dico quod
nichil prohibet duos actus aliquos [illegible]
repugnantes [illegible] non habent re
pugnantiam [illegible] de impressione facta a
magnete in ferro quod stat cum gravitate
ferri [illegible] inclinationem ad
oppositum [illegible] ad ascensum sursum
ut [illegible] magnetis [illegible] sursum [illegible] motum
sursum et motum deorsum [illegible] repugnant
[illegible] duo [illegible] non sunt repugnantia quia stant
simul. Ad [illegible] de [illegible] dicendum quod
illud [illegible] solubile [illegible] quod ponit
quod actum intelligendi [illegible]
[illegible] plus [illegible] pluralitate de
nobilitate [illegible]
[illegible] nobiliorem [illegible] quia
[illegible] intellectus. Ad illud quod
dicitur [illegible] dicendum quod [illegible] non invenimus
[illegible] agentem non [illegible] et nec
[illegible] hanc rationem [illegible]
[illegible] ipsum agentem [illegible] intellectum
agentem dico quod non [illegible] excedentes
[illegible] quales [illegible] sic intellectus [illegible]
[illegible] ad hoc [illegible] alicuius [illegible]

naturalis virtutis similem moram [illegible]. Ad 4 dicendum quod
quod sic intellectus non facit nisi motu locali
corporum celestium. Quia sicut intelligentia dando orbi motum
dat virtutem aliquam intellectivam a qua habet [illegible]
virtute agat celi. Ad 5um dicendum quod licet intellectus
sit quidam actus qui est effectus ab agente efficiente
et receptivus in alio tamen ut sic non dicitur formaliter
agens vel factum. Sed habet actum intelligendi [illegible]
autem non dicitur [illegible] actionem obiecti motivi quia habet
intelligere facere. Sed dicitur esse [illegible] ad quod ut
ad agentem [illegible] actus intellectivi et [illegible]
quod non sequitur quod intelligere sit nobilius quam intellectus
forma autem [illegible] nulla est, quia non est
quod dicitur esse [illegible] quidquid [illegible] non sicut non
eo quod est quod omnibus [illegible] et non [illegible]
quia quod est quod omnibus [illegible] et non
divina est nobilior omni intellectu et [illegible] vera
[illegible] et non [illegible] quod si intellectus [illegible] omnibus quod sit
ignobilior quam intellectus. Ad [illegible] ad 2 quia non
[illegible] quod [illegible] intellectus intellectus quia [illegible] intellectus quia
intellectus ut dictum est non dicit [illegible] non [illegible]
[illegible] quod intellectus qui [illegible] dicitur potentia
in actu non intellectus et non intelligere facit quia
obiectum vel [illegible] ad [illegible] obiecti intelligere facit.
Ad [illegible] quod dicitur [illegible]. Dicendum quod licet intellectus [illegible]
sit [illegible] quia [illegible] a [illegible] sua [illegible]. tamen
intellectus non [illegible] potentia vel [illegible]
facere [illegible]. [illegible] actum lucidum. [illegible]
[illegible] lumen facere vel lumen [illegible]. Ad [illegible] dicendum
quod [illegible] facere actu intelligibilia sicut obiecta
[illegible] non [illegible] sicut obiecta [illegible]. Ad [illegible] quod
[illegible] dicendum quod obiectum [illegible] presupponit [illegible]
ad intellectum non tamen [illegible] ab obiecto. Ad 1
quod obiectum [illegible] dicendum quod illa [illegible] deficit
in [illegible]. Primo quia [illegible] videtur [illegible]
principio [illegible] quia [illegible] est actus ipsius [illegible]
[illegible]. [illegible] deficit quia [illegible] est [illegible]
[illegible] intellectus agens [illegible] actum
[illegible]. [illegible] quia [illegible] illa [illegible] [illegible]
[illegible]. Ad 2 dicendum quod [illegible] quia actum [illegible]
agendo requirit [illegible] passivum actum [illegible]
est quod [illegible] res ad [illegible] actum et ad [illegible]
[illegible] eius [illegible] non requirit ad aliud
in suo [illegible] actum non requirit [illegible] actum
[illegible] non requirit aliud [illegible] actum
requirit [illegible] passivum actum [illegible]
intellectus est [illegible] intellectus [illegible]
vel passivum. [illegible] non [illegible] requirit actum. Ad
3 [illegible] quod [illegible] facere sic [illegible]
[illegible] quod [illegible] intellectus hominis sit eiusdem
speciei. Ad 4 quia [illegible] est [illegible] doctrina philosophi [illegible]
[illegible] quod [illegible] sufficientem [illegible]. [illegible] quod omne
[illegible] intellectivum [illegible] ad [illegible]
[illegible] specificat. Ad 5 quia [illegible] quod
omne [illegible] vel non [illegible] nisi [illegible] quod [illegible]
et non [illegible] sit eiusdem [illegible] vel eiusdem speciei.

Si dicatur quod non [illegible] rationem ad [illegible]
[illegible] actus [illegible] dicat [illegible] rationem
vel [illegible]. Si [illegible] illud [illegible] et [illegible] est
et [illegible] in genere. Si rationem [illegible]
[illegible] actus [illegible] dicit rationem
[illegible]. Si sit [illegible] in genere [illegible] si
non, [illegible] est nulla quod dicit quod quia intellectus
[illegible] sufficit [illegible]
Ad [illegible] quod [illegible] est
[illegible] maior [illegible] illis quod [illegible]
[illegible] sicut [illegible] in homine et [illegible]
intellectus, [illegible]
[illegible] sub [illegible] in [illegible] hinc [illegible]
[illegible] et [illegible] artualis
vel [illegible]. Ad [illegible] autem ad 2 [illegible]
quod [illegible] est [illegible] non [illegible] non
[illegible] sicut quia [illegible] sicut [illegible] quod [illegible]
[illegible] non [illegible] ut [illegible] quod sit
[illegible] et quod ille [illegible] non [illegible]. Ad [illegible]
dicitur quod dans formam est [illegible] quod sit [illegible]
dans [illegible] intellectivam. Dicendum quod dans formam
[illegible] actus magis dat formam
[illegible] quod est actus et si [illegible] sit principium
passivum sit [illegible] et ad dans tale
[illegible] dat [illegible] et non [illegible]
illuminationem [illegible] sit actum [illegible] dans
formam [illegible] sic dans calorem [illegible] cale
facere. [illegible] quia [illegible] et
receptivum [illegible] actus [illegible] et [illegible]
[illegible] non excludunt [illegible] requiri actum. [illegible]
[illegible] sit intellectus agens sit obiectum sit [illegible].
Ad illud autem quod dicitur [illegible] in potentia actuali.
[illegible] quod [illegible] in potentia actuali vel [illegible]
[illegible] in [illegible] philosophi [illegible]
sunt [illegible] qui [illegible] accepisse
[illegible] qui dicit quod [illegible] et [illegible]
ad [illegible] illud quod est in potentia [illegible] et [illegible]
ad [illegible] quorum [illegible] vocat [illegible]
[illegible] in potentia [illegible]. [illegible] autem vocat in potentia
actuali. Ad cuius [illegible] quod [illegible]
[illegible] habet aliquid [illegible] in potentia [illegible]
et actuali. [illegible] actuali [illegible]
[illegible] quod est in potentia ad [illegible]
actum et ad agere [illegible]. Si [illegible]
in potentia [illegible] ad calefaciendum illud quod est
in potentia ad calorem et ad agendum [illegible] calorem
in potentia actuali quod [illegible] actu calidum et non
calefacit [illegible] aliquod [illegible] et [illegible] in
potentia actuali ad agendum quod non agat [illegible]
est [illegible] aliquod quod [illegible] ex [illegible]. [illegible]
[illegible] et [illegible] est ex [illegible]
[illegible] in [illegible] potentia in potentia [illegible]
ad [illegible] et ad [illegible].
[illegible] non [illegible] actu [illegible]
aliquod [illegible] non [illegible] agentis
est in potentia actuali [illegible]. [illegible] aer qui non
[illegible] illuminationem a sole [illegible]
[illegible] in potentia actuali ad illuminationem
[illegible] quod [illegible] est in potentia actuali ad [illegible]

quod secundo dicit quod est in potentia accidentalis per se vadit ad
actum remoto prohibente unum est ad [illegible] parte
ne autem hanc mollem qualem extra potentia accidentalis
potentius ad mollitiem et ideo prius dicendo generatur
in se ut in sua latitudine cum aliud accidit
et vadit ad actum per se [illegible] non sic quia
requirat actum vel formam vel obiectum. et per hoc patet
ad argumentum [illegible] formam [illegible] quia [illegible] est [illegible]
et [illegible] per quod [illegible] est [illegible] [illegible].

Postea querebatur utrum genus primo
ad [illegible] ex [illegible] et [illegible]. et est verum
[illegible] non sit primum in divisionibus
et arguitur quod non. quia illud quod est [illegible]
non est primum in divisionibus [illegible] secundum [illegible]
[illegible] et cetera. Contra quia secundum philosophum .x. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] forma [illegible] ad
[illegible] uno [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] sunt [illegible] primum est unde [illegible]
est difficultas [illegible]. 2m est [illegible] [illegible]
[illegible]. 3m est [illegible] illud quod [illegible] [illegible]
Ad primum ad primum sciendum quod cum individuum [illegible]
ad [illegible] [illegible] dicitur aliquid unum uno [illegible]
autem est illud quod est indivisum in se et divisum
ab omni alio. [illegible] secundo per quid est aliquid
individuum. est [illegible] per quid est unum in se
et divisum ab alio. Ad 2m ad primum [illegible] quid [illegible]
est indivisum in se [illegible] quod [illegible] [illegible]
una quod unum est indivisum a [illegible]. [illegible]
una [illegible] [illegible] et indivisa ab [illegible] [illegible]
[illegible] cuius partes [illegible] divisa ab [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] unumquodque a [illegible] unumquodque
[illegible] a [illegible] et [illegible] et per [illegible] [illegible]
a [illegible] unumquodque in a [illegible] [illegible]. et [illegible]
philosophus .x. [illegible] quod [illegible] unumquodque [illegible]
et non plura. [illegible] quod non est [illegible] alia [illegible]
[illegible] quare unumquodque est [illegible] seu [illegible]
sibi [illegible] [illegible]. alia [illegible] [illegible] [illegible]
est aliud indivisa [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et aliis quibus [illegible] per [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] Etiam divisa in partes eiusdem
[illegible] et [illegible] [illegible] sunt partes [illegible]
[illegible] Ad [illegible] ad .2. [illegible] ad [illegible] distinguitur
ab [illegible]. [illegible] quod dicitur aliquid [illegible] distinguitur ab [illegible].
uno modo [illegible] distinguuntur [illegible] [illegible] [illegible]
et planum est de talibus quod talia distinguuntur
per formas suas ab invicem. alio modo [illegible]
distinguuntur plura eiusdem speciei distinguuntur
[illegible] albedo ab albedine et [illegible] [illegible] et ista
distinguuntur per illud per quod [illegible] Ad
[illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] unius modo in partes integrales
eiusdem [illegible] [illegible] [illegible] distinguitur [illegible] [illegible]
[illegible] in duo ligna [illegible] aque in duas
aquas. et sic de aliis similibus. et ista est
[illegible] [illegible] per [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] est [illegible] [illegible]
[illegible] quod quid non est [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sicut dicitur homo [illegible]
[illegible] et [illegible] et [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]. Et de
talibus partibus [illegible] est [illegible] dubium [illegible] quid
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] multiplicantur et distin-
guuntur ab invicem. Est [illegible] [illegible] quod [illegible]
[illegible] [illegible] ex [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] uno
ligno in duas partes integrales illa due
partes quarum unaquaque est lignum et [illegible] due partes
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. et [illegible] partes integrales
ligni per cuius divisionem fiunt multiplicitate [illegible]
[illegible] ex [illegible] [illegible] [illegible] multiplex [illegible] integrali
et multiplex [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] uno
[illegible] et distincte [illegible] ab invicem. Ad [illegible] ad [illegible]
[illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] de ista [illegible] [illegible]
quod unumquodque [illegible] [illegible] est distinctum [illegible] ab omni
alio. [illegible] est quod [illegible] distinctio in rebus [illegible] sit
per [illegible]. [illegible] est quod [illegible] sic [illegible] sic. [illegible] unumquodque
est distinctum sic per suam [illegible] [illegible] [illegible]. per
suas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] generalis et
omnibus [illegible]. [illegible]. 2o in [illegible] [illegible]. prima [illegible]
[illegible] est unumquodque [illegible] [illegible] [illegible] individua
[illegible] [illegible] nisi [illegible] [illegible]. [illegible] non [illegible] [illegible]
unaquaque res [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] individuatur in [illegible] et distinguitur
ab omni alio [illegible] et cetera. [illegible] [illegible]
quia [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] individuum
nichil includunt [illegible] [illegible] [illegible]. non [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] descendunt [illegible] individua
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod descendunt in partes
[illegible] per suas [illegible] [illegible] [illegible] aliud divisum
ab [illegible] [illegible]. [illegible] utrobique [illegible] descensus ad partes
[illegible] per [illegible] divisa per [illegible] ab [illegible] [illegible] quod
descendit in eas. [illegible] individua [illegible] [illegible]
[illegible] individua et distincta ab invicem per [illegible]
divisa ab [illegible] [illegible] et [illegible]. [illegible] [illegible] ad [illegible]
quod [illegible] individuum [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] quod est
distinctum [illegible] [illegible] alia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] distinctum quod distinguitur [illegible] divisa [illegible]
ab [illegible] Contra quia unumquodque [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible] distinctum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] est quod distinctum [illegible] [illegible] sit
distinctum a distincto [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] est quod ab eo [illegible]
unaquaque res [illegible] [illegible] unitate [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] de qua loquimur. [illegible] unaquaque res [illegible] [illegible]
[illegible] a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est nulla
res [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod sit [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ab ea [illegible] saltem [illegible] [illegible] [illegible] de
[illegible] [illegible] [illegible] unaquaque res est divisa [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod nulla res [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] distinguitur [illegible] per [illegible] [illegible]
[illegible] est quod [illegible] quod non addit [illegible] [illegible] nisi [illegible]
[illegible] [illegible] alia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] ad [illegible]. et [illegible] ad [illegible] ab alio non addit
[illegible] [illegible] nisi [illegible] [illegible] et cetera. [illegible] [illegible] quia [illegible]
non [illegible] [illegible] aliquam [illegible] vel [illegible] quam [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] quia [illegible] non addit
aliquid [illegible] [illegible] cuius est [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]
aliquid [illegible] nichil addit [illegible] [illegible] illam
[illegible] [illegible] [illegible] aliquam naturam ab ea. [illegible] et cetera.

Ad primum argumentum ad oppositum, scilicet quod substantia et eius individua habeant unitatem et diversitatem numeralem quibus propter ... sunt et non per aliud additum quibus habent sit, quia si substantia habet unitatem numeralem per aliud a se, aut hoc est quia materia habet eam unitatem per formam, aut forma per materiam, aut ambo per quantitatem. Sed nullo istorum modorum dicendum est, ut videtur, substantia potest individuari per aliquid distinctum a se, ergo et cetera. Maior patet quia non videtur quod possit individuari per aliud a se nisi per aliquem istorum modorum. Minor patet quantum ad tres partes quas ipsa ponit. Et primo quibus duas partes simul et hoc duas rationes. Prima talis est: illa duo non habent ex invicem unitatem numeralem quorum uno multiplicato non plurificatur reliquum. Sed sic se habent materia et forma. Et hoc patet primo quia eadem materia numero stat cum diversis formis, sicut patet in generatione et corruptione. Secundo quia virtute divina possibile est eandem materiam informare plures et diversas partes materie. Secunda ratio talis est: quia ante separate manet distinctione numero. Sed hoc non esset si per materiam forma individuaretur, ergo et cetera. Maior patet per fidem. Minor probatur quia ablato principio formali non manet effectus formalis, et ideo si materia esset illud quo formaliter plurificantur forme, ablata materia non maneret pluralitas earum.

Ad primum ad partem tertiam, scilicet quod compositum ex hiis, scilicet ex materia et forma, non individuetur per quantitatem, probatur. Et primo sic: quia plus non habet unitatem numeralem per posterius sicut nec entitatem, sed substantia est prior accidente et quantitate, ergo et cetera. Secundo sic: quia illud quo individuum est individuum est de ratione eius, sed quantitas non est de ratione individui substantie, puta Sortis vel Platonis, ergo et cetera. Aliquin possibile esset de ratione ... Tertio sic: quia idem quod remanens idem numero cum diversis quantitatibus non est idem numero per quantitatem. Sed materia prima manet eadem numero secundum magis et minus cum diversis quantitatibus numero, ergo et cetera. Minor patet quia secundum magis in generatione et corruptione non manet aliquid idem numero nec quantitas nec aliud quicquid nisi materia. Quarto sic: quia plus videtur quod accidentia que consequuntur quantitatem habeant unitatem numeralem a quantitate quam a substantia. Sed etiam accidentia saltem non sic habent unitatem numeralem per quantitatem, ergo et cetera. Minor patet quia idem quod plurificatum manente eadem unitate numerali quantitatis non habet pluralitatem a quantitate. Sed accidentia etiam possunt plurificari manente eadem quantitate numerali, ut si duo calores numerales.

Ad hoc ista ratio solvitur ab aliis dicentibus primo scilicet quod illa que secundum speciem forte distinguntur in quocumque concurrant retinent suam distinctionem forte, sicut patet de colore et calore in quocumque concurrant, et per ... si aliqua individua eiusdem speciei per solam formam distinguerentur, possent retinere suam distinctionem forte et si concurrerent in eodem subiecto. Sed hoc est impossibile, scilicet quod accidentia differentia solo numero concurrant in eodem subiecto, ergo et cetera. Sed dicendum ad hoc quod duo accidentia solo numero differentia non propter hoc non possunt concurrere in eodem subiecto quia hoc dato non possunt retinere suam unitatem formalem, sed quia una potentia non potest reduci in actum per plures actus simul.

Contra: quia non minus ut videtur potest una potentia reduci in actum per plures actus differentes solo numero, si diversimode illi actus specie forte distinguuntur et distinctionem suam retineant, quam possit una potentia reduci in actum simul per plures actus differentes specie et solum. Sed una et eadem potentia non potest reduci per plures actus differentes solo numero plus quam differentes specie. Minor patet per exemplum positum prius de albedine et calore. Sed forte diceretur quod due potentie ut reducuntur ad unam sicut videtur albedini et calori. Contra quia iste due potentie aut reducuntur ad unam eo modo sicut ad unum aut non. Si sic, hoc apparet quod eadem reducatur in actum per diversos actus. Si non, concedo de illis potentiis et ibit in infinitum. Dicere quod albedo et calor reducuntur ad diversas potentias, sed hee due non reducuntur ad aliam quia una est receptiva alterius. Contra quia utraque illarum una immediate recipiat calorem et albedinem aut non. Si sic, habetur propositum ad hoc. Si non, contra quia quelibet illarum aut recipit immediate calorem aut albedinem aut non. Si sic, illa recipit immediate duos actus, scilicet calorem et albedinem, et habetur propositum. Si non, aut hoc est quia alio scilicet albedinem et calorem recipit immediate ... et sic habetur propositum. Vel quia ista individua potentia recipit unum illorum mediante alio, et hoc est impossibile quia necessarium est ... susceptiva alterius, ergo et cetera. Secunda ratio talis est quia sic dictum est ex eodem habent dividi in partes similes quo dividuntur in partes integrales, sicut patet etiam de aqua et de ligno diviso. Sed dividuntur in partes integrales ... et per se quantitativa et alia per quantitatem, ergo saltem ... quod dividuntur in partes integrales quod sit valde ... plurificatum et dividuntur per quantitatem. Diceres forte quod non omnia multa sint ita, sed quod puta lignum, non tamen bos vel homo qui per totum ... non dividuntur in partes similes. Contra primo quia saltem hoc propter hoc quod sunt individuantur per quantitatem, quod est valde difficile, sicut patet ex supra positis rationibus. Secundo sic: quia non solum ista debent dici per quantitatem plurificari que actu dividuntur in partes integrales, sed etiam illa que apta nata sunt dividi. Sed tota materia generabilium et corruptibilium est huiusmodi, ergo et cetera. Quia secundum divisionem suam sunt due partes in eiusdem ratione, tunc non totus bos dividitur in partes integrales, ergo ut videtur distinctio numeralis in partibus totius materie generabilium et corruptibilium est per quantitatem. Et per istas rationes quidam tenent quod distinctio numeralis est per divisionem subiecti sicut in accidentibus, ut patet quod sit in substantiis generabilibus et corruptibilibus.

Sed isti licet habeant probabiles rationes, tamen non satisfaciunt rationibus aliorum superius positis que non minus videntur difficiles.

Tertio opinio quibusdam per unam rationem talem: quia nichil est determinatum hoc ex eo quod sit ... et pluribus aliis, sed materia et forma sunt ...

omnibus partibus quo ad materiam et formam non est aliquid hoc signatum. Sed illud per quod est hoc signatum est illud per quod est individuum [illegible]. Et patet quod non per materiam et formam est ens individuum. Quod vero est hecceitas sic illud per quod individuum est individuum [illegible] sic quod unumquodque est hoc signatum per hoc quod est [illegible]. Sed hecceitas [illegible] est illud quod [illegible] [illegible]. Contra istam opinionem arguo sic: quia quod illud quod est ante pluralitatem non est principium individuationis [illegible], aut intelligitur de eo quod est ante secundum rem aut secundum rationem. Si de eo quod est ante secundum rem [illegible] de eo quod est vere unum in compositis non nisi materia et forma [illegible] quibus pluralitas saltem simul [illegible] quia [illegible] eadem materia [illegible] in generato et corrupto. Si autem intelligatur de eo quod est ante secundum rationem, tunc hecceitas est [illegible] materia et forma [illegible] quo hecceitas est hec hecceitas et sic de aliis. Et sic non plus individualiter hecceitas quam materia et forma.

Dices quod hecceitas [illegible] principium individuationis. Sed hec hecceitas signata [illegible] ut [illegible] ut [illegible]. Contra quia sic hecceitas signata non est [illegible] materia et forma signata et per consequens non plus individuabit hecceitas signata quam [illegible]. Dices quod [illegible] hecceitas dicitur signata forme [illegible] per quod ens est individuum [illegible] hecceitas posset [illegible] ut [illegible] signata per formam non [illegible] dicatur signatum [illegible]. Item quero utrum ista hecceitas quam tu dicis sit ens distinctum a materia et forma signatis per [illegible] aut non. Si non [illegible] principium individuationis quod est materia et forma. Si sic quero aut hoc est forma aut actus aut nihil. Si est forma, aut est forma composita aut materia aut forma [illegible] principium individuationis vel quod forma [illegible] est [illegible] individua. Si actus [illegible] illud est [illegible] aliquis posuit [illegible] principium individuationis [illegible] quod si aliquid [illegible] principium individuationis quod hoc sit quantitas et hoc quod aliqui ponunt. Ad tertium dicendum [illegible] sit nulla quia ista hecceitas non [illegible] aliud nisi [illegible] ut deductum est. Alie [illegible] [illegible] sufficiat. Ad [illegible] in [illegible] aliquid plurificatur per alterum et [illegible]. [illegible] in [illegible] et tunc patebit ad [illegible] dubia et [illegible]. Ad [illegible] quod aliquid [illegible] distinguitur [illegible] [illegible].

[illegible] vel dispositive / effective [illegible] pluralitas [illegible] quod est causa effectiva sive pluralitas formalis quod est causa sive pluralitas formaliter vel dispositive quod est causa sive pluralitas dispositive. Loquendo [illegible] quod est causa effectiva pluralitatis [illegible] sive [illegible] est hoc est causa efficiens [illegible] res [illegible] causa [illegible] causa sua et pluralitas [illegible] causa formalis [illegible] pluralitas ab aliquo [illegible] pluralitas ab illo [illegible] quod pluralitas [illegible] sit causa pluralitatis in aliis et unitas unitatis [illegible] causa effectiva non est causa pluralitatis in suo effectu et [illegible] quia [illegible] eadem causa [illegible] efficere diversos effectus [illegible] calor [illegible] efficere diversos calores secundum [illegible] in diversis [illegible] [illegible] facere diversos effectus [illegible] facere eundem effectum [illegible] in eodem [illegible] et [illegible] quia [illegible] causa formalis pluralitatis. Illud autem quod est causa formalis pluralitatis [illegible] ad [illegible] causa pluralitatis [illegible] quod pluralitas est [illegible] pluralitas [illegible] in alio [illegible] quod non [illegible] pluralitas in effectu [illegible] sit pluralitas in causa [illegible] declarabitur. Et [illegible] illud quod est causa pluralitatis [illegible] dispositive [illegible] ad hoc quod est causa dispositive [illegible] sic entitas est eius causa dispositiva entitatis alicuius [illegible] et pluralitas pluralitatis. [illegible] quantitas est causa dispositiva pluralitatis [illegible] et plures partes [illegible] saltem [illegible] et pluralitas [illegible] diversitas [illegible] est causa pluralitatis in [illegible]. Ad [illegible] dicendum quod [illegible] dico quod loquendo [illegible] et [illegible] individuo [illegible] unumquodque individuum [illegible] distinguitur ab [illegible] concluditur [illegible] ad primam [illegible] non [illegible] concludit [illegible] loquendo autem [illegible] effectivo et formali [illegible] et [illegible] causa [illegible] et formali [illegible] causa pluralitatis [illegible] est causa pluralitatis in illis [illegible] unitas causa [illegible] supra patuit.

Loquendo autem de [illegible] distinctio [illegible] sunt [illegible] et [illegible] de aliis [illegible] quod [illegible] pluralitas et [illegible] realiter a [illegible] non solum quia [illegible] in suo [illegible] et per [illegible] pluralitate. Sed [illegible] pluralitas [illegible] ita quod non [illegible] pluralitas nisi [illegible] non [illegible] [illegible] non [illegible] pluralitas [illegible] non [illegible] in diversis [illegible] sunt.

De quantitate autem [illegible] est [illegible] quod non [illegible] plurificatur in diversas partes [illegible] non [illegible] in diversas partes [illegible]. Sed [illegible] quod [illegible] et [illegible] aliis [illegible] non [illegible] pluralitas [illegible] ita quod pluralitas in [illegible] non posset [illegible] quantitas est causa dispositiva pluralitatis [illegible] in partes [illegible] et [illegible] in partes [illegible] ut supra dictum est. In [illegible] autem non sunt [illegible] non solum [illegible] plurificatio [illegible] pluralitas [illegible] quantitas [illegible] cum [illegible] causa dispositive ut [illegible] pluralitatis [illegible] in eodem

[illegible]

secundo similiter ut si eadem aqua frigefiat et postea calefiat
primus calor et secundus differunt numero et per consequens eorum ut
in [illegible]. quia id quod non potest plurificari simul vel habere eorum
sue pluralitatis ex diversitate que est in quantitate successiva.
Dico secundo [illegible] quod accidentia simul existentia in tempore habent
pluralitatem a pluralitate subiectorum predicto modo et accidentia sine [illegible] a quantitate
similiter [illegible] et [illegible] mixto. Dico quod mutuo se
[illegible] causa pluralitatis in eam [illegible] sed est causa [illegible] pluralitatis
quantitatis. quantitas enim est causa distinctionis plurium in
sed non solum quantum ad hoc quod idem numero dividatur in plura
sic cum dividitur [illegible] quantum ad hoc quod idem numero
generetur. quia hoc non possit nisi in existente sub aliqua parte
quantitatis [illegible] ad formam [illegible]
[illegible] quod forte plurificetur per [illegible] quantum ad
formas simul existentes in [illegible] quia [illegible]
quod quantitas consequitur [illegible]
et hoc susceptive quia quantitas plurificatur [illegible]
ut dictum est. Quantum autem ad formas succedentes
[illegible] eam plures [illegible]
distinctionis est diversitas in quantitate successiva ut si
ex aliqua [illegible] generetur bos et postea corrumpatur et ex eadem
[illegible] generetur bos iterato. Quantum ad
[illegible] quod ex premissa [illegible] dubitatum est
de pluralitate [illegible] ut videtur per suas solas
[illegible] distinguuntur [illegible] est aliqua causa ut [illegible]
pluralitatis eorum. Et ad hoc dico quod anime rationales ad hoc
quod sint forme [illegible] quod sint plures
numero sit susceptiva eorum [illegible] quod
accidentis susceptivo eorum in divisio [illegible]
[illegible] ad diversas materias
[illegible] plurificationis non video [illegible] dicere
quod [illegible] ex hoc quod sunt [illegible] forme habentes [illegible]
[illegible] et [illegible] nate sunt [illegible]
ex [illegible] sit pluralitas [illegible] est ponere quod
plurificentur per [illegible] susceptionem [illegible] per
diversas [illegible] ad [illegible] per suas [illegible]
[illegible] entitatis sit plures sunt [illegible]
[illegible] et sunt altioris gradus [illegible]
[illegible] sic plures sicut [illegible] de angelis.

Quantum ad secundum dubium est. quia videtur quod [illegible] actus sit simul
indivisus [illegible] dualitatis in duobus [illegible]
diviso. Et ad hoc dicendum quod impossibile est idem accidens
numero [illegible] subiectis [illegible] idem
[illegible] partes [illegible] in diversis [illegible]
[illegible] diversas partes [illegible] dualitas [illegible]
in eodem subiecto numero habente diversas partes [illegible]
duo ut sic [illegible] dualitas sit [illegible] numero
[illegible] dualitas numero in diversis [illegible]
[illegible] diversas partes dualitatis. Quantum ad tertium dubium
est dicendum quod [illegible] quod quantitas habet [illegible]
per [illegible] per ipsum [illegible] virtute divina pos-
sent [illegible] quantitates numero [illegible] sine
[illegible] et [illegible] videtur [illegible]
[illegible] virtute divina [illegible] quantitate. Et ad hoc dico quod
[illegible] in rebus plu-
ralitas in uno [illegible] a pluralitate [illegible].
[illegible] modis quibus dictum est. [illegible] quod deus
posset facere pluralitatem in uno [illegible] in [illegible]
separando unum ab alio. hoc est quia [illegible] non posset

facere [illegible] eius pluralitatem [illegible] quod est [illegible]
[illegible] facere ut [illegible] et [illegible] et pluralitatem
[illegible] extrinsecus vel dispositionis vel [illegible]
[illegible] non ad [illegible]
[illegible] quod [illegible] virtute non possunt [illegible] diverse
[illegible] ut partes [illegible] diverse nisi [illegible]
nate sunt [illegible] partes [illegible] alterius [illegible]
eiusdem [illegible] quod [illegible] est quantitas
et [illegible] aptitudo in [illegible] ad hoc quod non [illegible]
per quantitatem [illegible] plurificetur [illegible]
actu [illegible] virtute divina [illegible] actum [illegible]
actualem [illegible]. Quantum ad [illegible] quod [illegible]
per [illegible] distinguitur ab [illegible] quia duo
[illegible] solo numero [illegible] non [illegible] in [illegible]
[illegible] suam [illegible]. Et ad hoc [illegible] quod [illegible]
[illegible] non habeat distinctionem [illegible] nisi
[illegible] tamen [illegible] non sufficit [illegible]
[illegible] formis vel dispositione
[illegible] sic impossibile est [illegible] habere partes sine
quantitate integralis. [illegible] quod sit impossibile [illegible]
pluralitatis in eodem [illegible]
[illegible] quod [illegible] est [illegible] pluralitatem [illegible]. Ex
istis [illegible] facile [illegible] ut videtur ad rationes in
[illegible] ad duas [illegible] primas [illegible] quia [illegible]
[illegible] ad primam [illegible] concludunt quod unumquodque
distinguitur [illegible] ab alio per suam [illegible] per
[illegible] hoc non requirat [illegible]
aliud extrinsecum [illegible] vel dispositionem hoc non
concludunt. [illegible] ad hoc quod [illegible] habeat [illegible]
[illegible] includens [illegible] sufficit quod
[illegible] quantum ad hoc quod [illegible] quantum ad hoc quod
[illegible] distinguatur [illegible]
per [illegible] suam [illegible] extrinsecum non faciat
et ad. Et ad pluralitatem eorum et per hoc [illegible] ad [illegible]
eorum [illegible] in sua [illegible]
[illegible] includat [illegible] distinctionem [illegible]
et [illegible] includat in sua [illegible]
[illegible] distinctionem extrinsecam. Sed [illegible] in [illegible] per
[illegible] per suas [illegible] extrinsecas [illegible]
ad [illegible] distinguuntur [illegible] per
formam vel [illegible] per [illegible] vel [illegible]. Et per
hoc [illegible] quia [illegible] unumquodque sit [illegible] per [illegible]
suam [illegible] extrinsece [illegible]
habere et [illegible] et pluralitatem ab [illegible] alio [illegible]
ad [illegible] quod [illegible] quod nulla [illegible] habet
quod sit una vel plures per id quod est divisum ab
ea [illegible]. [illegible] est [illegible] per principium [illegible]
[illegible] quod dictum est. Sed non [illegible] quod [illegible]
[illegible] a se posset plurificari [illegible] per [illegible]
extrinsecum modo quo dictum est. [illegible] autem [illegible]
non concludit [illegible] Nam [illegible] quod
individuum [illegible] individuo non addit [illegible]
[illegible] fundatur nisi negationem [illegible] quod
[illegible] sit [illegible] quia de hoc [illegible] ista
[illegible] negatio [illegible] fundetur in [illegible]
[illegible] per aliud quia si [illegible]
[illegible] per aliam [illegible] in [illegible]
per aliud [illegible] dependet
dum [illegible] etiam

ab alia

Ad primum autem ad rationes que inducuntur ad probandum quod species non individuatur per materiam ad arguta. Dicendum quod ista minor est vera, scilicet quod materia non individuatur per formam vel esse vel speciem opposito ex utraque parte quantitas [illegible] primum distinctionem [illegible] sed cum requiritur [illegible] distinctum ab alio, scilicet per primum [illegible] non [illegible] vult posse distinguere per aliud extrinsecum aliquo [illegible]. Ad quod minor [illegible] quod ad hoc quod forma non plurificatur per materiam [illegible]. Dicendum quod ista ratio non concludit quia forma numquam plurificatur per materiam. Sed quod [illegible] non plurificetur per materiam sed [illegible] quod plurificantur in eadem materia [illegible] vel si aliqua forte [illegible] posset. Ulterius in diversis materiis [illegible] simul existentes in materia [illegible] cursum non [illegible] in sua parte [illegible] non concludit [illegible] quod [illegible] parte [illegible] velut sic dicendum est non [illegible] nisi quod [illegible] pluralis formarum non [illegible] quod [illegible]. Ad rationes autem que inducuntur ad probandum quod species non individuatur per quantitatem. Dicendum quod non concludit quia species individuatur per quantitatem [illegible] in partes [illegible] modo quo dicendum est. Ad [illegible] in oppositum dicendum quod [illegible] simpliciter [illegible] plurium. Et [illegible] quod [illegible] simpliciter [illegible] autem [illegible] dependere a suis [illegible] et [illegible] species [illegible] ad individuationem eius [illegible] facta quantitas est posterior ea [illegible] nec [illegible] est inconveniens quod illud quod est [illegible] simpliciter [illegible] sit posterius [illegible] eo. Ad [illegible] dicendum quod [illegible] ex [illegible] quod non [illegible] quod distinctionem [illegible] sit [illegible] distinctio [illegible] primum distinctum [illegible] et [illegible] sit de eius ratione [illegible]. Ad [illegible] dicendum quod [illegible] de pluralitate que est in accidentibus [illegible] sed est de quantitate sicut de aliis accidentibus [illegible] quod quantitas [illegible] longitudo latitudo et [illegible] plurificatur per [illegible] est ea [illegible] [illegible] vel [illegible]. Sed pluralitas [illegible] simul que [illegible] est [illegible] pluralitas [illegible] nec [illegible] simul [illegible] in eadem [illegible] in eadem materia. Ad [illegible] dicendum quod pluralitas [illegible] est ea [illegible] pluralitas accidentium [illegible] que [illegible] sed non sit ea [illegible] accidentium [illegible] est ea [illegible] pluralitas [illegible] sed non sit ea pluralitas formarum [illegible] existit. Rationes autem que adducuntur ad probandum aliam partem ut quod non individuatur [illegible] plurificentur [illegible] per [illegible] non concludunt [illegible] plurificentur [illegible] suas [illegible] per [illegible] quo dicendum est. Sed bene concludit quod [illegible] primum [illegible] sufficit [illegible] vel [illegible]. Ad rationem secundam ad primam partem dicendum quod [illegible] pluribus [illegible] esse [illegible] secundum [illegible] sed bene illud quod est commune pluribus secundum rationem [illegible] esse principium pluralitatis [illegible] secundum rationem sicut patuit [illegible] ad rationem [illegible] oppositum. Ad [illegible] autem secundam ad aliam partem de [illegible] separatis [illegible] ex dictis.

Postea considerandum duo de [illegible] et in corruptibili quorum primum pertinet ad principia ex quibus componitur et est utrum caelum sit compositum ex materia et forma. Secundum pertinet ad [illegible] eius et suae passionis [illegible] in comparatione ad [illegible] et est utrum probabilius sit primum mobile et motum eius incepisse de novo quam eius oppositum, scilicet quod fuerit ab aeterno.

Ad primum sic proceditur et arguitur quod caelum non sit compositum ex materia et forma quia ex illo non est compositum caelum per quod recipit [illegible] et non [illegible] sed materia est huiusmodi [illegible] et corrumpitur. Caelum autem non est generabile nec corruptibile [illegible] per [illegible] et [illegible] quod materia est illud per quod res [illegible] et non [illegible]. Contra quod non est actus purus [illegible] compositum ex materia et forma. Sed caelum non est actus purus [illegible]. Responsio. Dicendum est [illegible] duas [illegible] et primo ponam opinionem quam non credo veram [illegible] motus et [illegible]. Deinde ponam illam quam credo veram. Ad [illegible] ad [illegible] quod quidem ponunt quod in caelo non est materia [illegible] materiam [illegible] dicentes quod [illegible] forte [illegible] probant [illegible] rationem [illegible] quia scilicet materia est id per quod res [illegible] et [illegible] probant alia ratione et [illegible] quia illud quod est in potentia ad [illegible] simpliciter non [illegible] simpliciter nec eius oppositum [illegible] in ordine ad [illegible] sed materia est huiusmodi quia est in potentia ad [illegible]. Ad formam ista ratio sic quia id quod est in potentia ad [illegible] nullam formam [illegible] est [illegible] ad diversas formas oppositas et per [illegible] est principium generationis et corruptionis. Sed nihil [illegible] est in caelo [illegible]. Si dicas quod materia [illegible] ad diversas formas oppositas et per [illegible] est principium generationis et corruptionis. Sed nihil [illegible] est in caelo [illegible]. Si dicas quod materia [illegible] ad diversas formas [illegible] et [illegible] quod est in potentia ad hanc formam et ad illam [illegible] quod materia [illegible] ad diversas formas [illegible] quod est in [illegible]. [illegible] non [illegible] ex [illegible] sic [illegible] et [illegible] quod [illegible] est [illegible] formae [illegible] ad formam [illegible] [illegible]. Et quod [illegible] ad [illegible] in probando [illegible]. Et primo [illegible] rationem sic quia sic materia est in potentia ad actum. Sed videmus [illegible] sic [illegible] est ad actum quod non est [illegible] ad eius oppositum, scilicet ad non [illegible] de caelo [illegible] figurae rotundae [illegible]. Si dicas ad hoc quod non est [illegible] quia [illegible] est [illegible] simpliciter [illegible] actus [illegible] non est pura potentia et [illegible] nihil [illegible] quia [illegible] sibi actus aut activae aut passivae aut [illegible] est [illegible] aut [illegible] quod ponit quod [illegible] est [illegible] effectiva sui [illegible] quod [illegible] actus per [illegible] sua [illegible] non sua quia actus non est [illegible] quod passivae [illegible] de actus. Et non eius oppositum. [illegible] quod materia est [illegible] ad [illegible] simpliciter et eius oppositum. Aut accipit [illegible] simpliciter [illegible] aut [illegible] simpliciter [illegible] forma [illegible] hac vel illa. [illegible] quod materia non est [illegible] ad [illegible] simpliciter et eius oppositum, scilicet ad non esse.

quia hic plures sunt compositiones divisionum continui et si accipiatur declaratio illarum possunt fieri ascensus secundum illas aliter quod fiet ascensus ad species separatas et descensus aliter quod fiet descensus ad minima per eam. Videtur. Si accipiatur hoc sic, quia est hoc possibile fieri descensus et ascensus aliter quod fiet descensus ad species separatas vel discretas ad formam mixtam. [Ad] 3m dicendum quod maior est falsa sola negativa quia si ponerentur plures potentiae partes quae essent distinctae a deo vel quod una non plus distaret quam alia quia sicut potest magis et minus nobile in entibus perfectionem [illegible] sic non convenit in genere quod possit ponere magis et minus nobile in istis perfectis. 2a quae est quoniam ad probandum quod in caelo est [illegible] quod [illegible] nunc necessario non obstantibus praemissis rationibus et hanc probo tamen ratione quaerendo primo utrum forma caeli aut est aliqua forma intellectualis aut non. Si sic, sequitur quod oportet ponere [illegible] quod sit susceptum quantitatis caeli [illegible] non [illegible]. [C]um non [illegible] ergo etc. Si non, tunc sequitur quod aliqua forma corporalis habet nobiliorem modum [ess]endi quam anima intellectiva quae est ingenita. Ut quod probo et patet [illegible]: quia si forma caeli est forma intellectualis est idem ad intellectum. Sed cum ita sit non sit quoniam nec quod sic non per actionem sit, quod forma caeli non sit quod [illegible] nec quod omne caelum est receptivum quantitatis vel formae. Ergo vel alterius a forma et hoc non. [Ergo] non vel alia vilibus dicitur caelum compositum ex pluribus formis specialibus sunt non quod est ingenitum ergo etc. [Ad] 2m probo quod forma non coniuncta nec corruptibilis [in] materia habet nobiliorem modum essendi quam forma coniuncta vel corruptibilis materiae, sed forma caeli ut supponitur non est coniuncta nec corruptibilis materiae. Ergo forma caeli habet nobiliorem modum essendi quam anima rationalis, hoc autem est contra [illegible] quod forma caeli non est forma intellectualis ergo etc.

[C]ontra 3o quia ut videtur contrarietas magis opponitur quam ratione materiae quam ratione formae et habet rationem receptiva sed id quod magis opponitur sunt ratione materiae quam ratione formae non videtur posse [illegible] non [illegible] ergo contrarietas caeli non potest [illegible] nisi illo modo [illegible] materia sed contrarietas est in caelo ut ad sensum apparet ergo etc.

[C]ontra 4o etiam est quod ut habetur a philosopho 3o de anima [illegible] et priora generat in quibus accidentibus [illegible] putant in dyaphano [illegible]. Sed probabile est quod illa quae in [illegible] generant [illegible] in generali in [illegible] ex quibus sunt sed ista inferiora habent materiam ergo etc. [Ad] rationem in oppositum [in] argumento patet ex dictis in solutione primi. [Ad] alia [illegible] ad alia patet [illegible] concluderet rationem [illegible] non [illegible] quia non oportet quod id quod non est compositum ex materia et forma sit purus actus ita quod omnis potentialitas excludatur ab eo saltem potentialitas ad actus. —

[Q]uaestio 2. Sic proceditur et arguitur quod probabilius sit primum mobile et motum eius esse de novo quam fuisse ab aeterno quia probabilius est primum mobile et motum eius incepisse de novo quam fuisse ab aeterno quam sint [illegible] quod [illegible] ordinariis [illegible]. Quia si deus est virtutis infinitae sit factum [illegible] non implicat contradictionem.

[S]ed primum mobile [illegible] plus [illegible] producta ex nihilo non implicat contradictionem. Ergo si deus est virtutis infinitae dicitur producere primum mobile ex nihilo est probabilius quam oppositum. Sed illud quod producitur ex nihilo quantum producitur de novo quia producitur aliter transmutatione et per consequens probabilius est deum produxisse primum mobile de novo et motum eius et per consequens incepisse quam eius oppositum ergo etc. [C]ontra virtus infinita potest facere plus quam [illegible] tamen ex nihilo producere [illegible] quod virtus finita sit forma. Sed virtus finita potest de novo producere formam. Ergo virtus infinita potest de novo producere [illegible] primum mobile. [C]ontra [illegible] est quod probabilius est omne quod [illegible] fit de novo fieri per transmutationem quam eius oppositum. Sed si omne quod fit [illegible] quod fit de novo per transmutationem [illegible] in infinitum in motibus accidendo motum ante motum et transmutationem ante transmutationem sicut probat philosophus 8 physicorum et ultimo probat quod omnes istae transmutationes [illegible] reducuntur in aliquem continuum motum perpetuum qui sit alicuius mobilis perpetuo. Ergo probabilius est primum mobile et eius motum fuisse ab aeterno quam eius oppositum. [R]esponsio: ista quaestio mota est propter hoc ego dixi in quolibet ordinario quod deum esse infinitae virtutis potest probari ratione probabiliori quam inveniatur in oppositum. Unde circa istam quaestionem sunt duo facienda: primo videndum est utrum probabilius sit concedere deum esse infinitae virtutis quam eius oppositum. 2o videndum est utrum sequatur ad hoc quod probabilius sit primum mobile et eius motum incepisse de novo quam fuisse ab aeterno. [C]irca primum dico sicut dixi in quolibet ordinario quod efficaciori ratione potest probari deum esse infinitae virtutis quam eius oppositum et rationem quam ego ibi diffuse posui breviter hic tango. Quia deus est entitatis et perfectionis infinitae ergo et virtutis. Consequentia patet quia in deo idem est virtus et sua perfectio entitativa. Unde si entitas est infinita et reliqua. Quantum ad illud quod est entis probatum sit. Quia illud quod est illimitatum primo illimitatione entis, quod omnem limitationem alienam includit, est simpliciter illimitatum, sed perfectio divina est huiusmodi ergo etc. Maior patet quia omne limitatum aliqua limitatione est limitatum. Sed illud quod non est limitatum per limitationem entis et [illegible] entis et quae omnes limitationes includit nulla limitatione est limitatum et per consequens illimitatum ergo etc. Minor probatur quia prima limitatio entis quam omnes limitationes includunt est limitatio ad genus. [S]ed perfectio divina non est limitata ad genus quia omnis limitatio ad speciem includit limitationem ad genus et limitatio ad individuum per se limitationem ad speciem. [Q]uod perfectio divina non sit limitata ad genus probavi diffuse in quolibet ordinario et per hoc scilicet quod quaecumque est perfectio simpliciter in quocumque genere includitur in divina simpliciter perfectione divina. [illegible] autem quod sic [illegible] dixi si limitatio debeat dici quaerere dico quod [illegible] non de aliquo non dicitur limitatio [illegible] scilicet limitatio perfectionis id est quod habeat perfectionem limitatam et certum gradum perfectionis sed [illegible] certa hic limitatio ad speciem certam quae est in una quod non [illegible] non [illegible] et [illegible] non [illegible] sed alias [S]ed [illegible] obviat

primo quia probatum est quod perfectio divina non sit simpliciter infinita. Et habet 4 rationes. ¶ Primo sic: quia quod est pure potentie et quod est pure actus sunt opposita. Sed quod est pure potentie est infinitas. ergo eius oppositum, scilicet finitas, debet competere pure actui scilicet deo. Maior declaratur. Minor patet quia materia prima potentia numquam finitur nisi per actum quamdiu sit in potentia ad alium actum. ¶ 2o sic: quia quod habet terminum est finitum. Sed omnis res quecumque sit illa sive sit deus sive creatura habet terminum ergo etc. Maior patet. Minor: quia quidditas uniuscuiusque est eius terminus essentialis. et per hoc differt et distinguitur ab aliis. Sed deus habet quidditatem sicut alie res ergo habet terminum. ¶ 3o sic: nichil attribuitur deo quod est imperfectionis. sed non finiri vel esse infinitum est imperfectionis quia quod non est finitum est in potentia ad habendum finem ergo etc. ¶ 4o sic: quia secundum philosophum 3o physicorum totum et infinitum repugnant. Sed totum sit et perfectum deus est quia secundum philosophum totum et perfectum sunt idem ergo etc. ¶ Contra: sic quod infinitum est excedens ad quodcumque. Sed deus est infinitus. [illegible] non possunt videre [illegible] quia [illegible] quod [illegible] sufficere. sed hoc est inconveniens ergo etc. ¶ Si dicatur ad hoc quod [illegible] verum sed non totaliter. Contra quia deus est totum et totalitas ergo etc. Dicitur tamen possunt [illegible] et hoc sic: infinitum est cuius est semper aliquid extra accipere. sed in deo non est perfectio [illegible] quod sit assumendum extra [illegible] assumptum ergo etc. ¶ Alii dicunt [illegible] [illegible] ad eam [illegible] primo sic: quia deus non sit limitatus ad aliquid [illegible] tamen quod sit infinitus simpliciter sed quod sit maior toto ente existente in genere et toto eius entium in genere quod sit finitum non sequitur nisi quod deus sit maior aliquo finito. et ex hoc non sequitur quod sit infinitus quia esse maius finito non concludit quod sit infinitum. ¶ 2o sic: quia ex hoc quod deus non est limitatus ad genus non sequitur quod simpliciter sit illimitatus. sed quod non sit limitatus secundum aliquem [illegible]. ¶ 3o sic: quia ut multi [illegible] quod alia [illegible] [illegible] in nullo sunt genere et tamen non sunt illimitata simpliciter [illegible] sunt [illegible] ut quidam dicunt. ¶ Ad primum ergo [illegible] [illegible] dicendum quod [illegible] pure potentie et pure actus sunt opposita. Sed ista oppositio non est finitatis et infinitatis. sed est oppositio diversarum infinitatum. nam infinitas materie est opposita [illegible] in qua [illegible] infinitatis sed [illegible] coloris [illegible] opposita [illegible] in qua [illegible] coloris. [illegible] oppositio infinitatum est. quia infinitas pure potentie est quia non sit finita [illegible] ad quam sit potentia ad hunc [illegible] actum. Sed infinitas pure actus est excedens imperfectionem [illegible] in actu et infinitum [illegible] ad ad etc. ¶ Ad 2m dicendum quod [illegible] habet [illegible] [illegible] quod quidditas est [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] existens in genere [illegible] non habet locum in deo vel intellectu declarate [illegible] [illegible] [illegible] et hoc et non id et [illegible] [illegible] [illegible] quia ita est hoc quod non est id et [illegible] [illegible] [illegible] perfectionis. ¶ Ad 3m dicendum quod non finiri per actum aliquem ad quem aliquid est in potentia est imperfectionis. Sed non finiri ad gradum limitatum perfectionis per hoc quod deus excedit [illegible] finitum in perfectione non est imperfectionis immo est summe perfectionis. ¶ Ad 4m dicendum quod infinitum et totum re-

pugnant loquendo de infinito quod competit eius in potentia infinitas [illegible] non est [illegible] ad ultimum actum [illegible] quod non sit in potentia ad hoc. Sed infinitum id quod est infinitum quia eius perfectio [illegible] excedit omnem [illegible] et totum non [illegible] repugnant [illegible] [illegible] ¶ Ad 4m dicendum quod infinitum quod [illegible] est id extra quod est semper aliquid accipere in [illegible] et [illegible] est semper aliquid extra [illegible] intellectum qui non [illegible] [illegible] totum [illegible] [illegible] intellectum non [illegible] quod sit aliquid extra accipere [illegible] [illegible] intellexit philosophus hoc loquendo autem de infinito in actu scilicet de illo cuius perfectio excedit omnem aliam perfectionem infinitum non [illegible] quod sit aliquid extra sumendum in [illegible] quia totum est finit [illegible] quod [illegible] sit aliud extra accipere [illegible] quod una pars cognoscatur alia ignorata. quia non est in parte et parte. Sed bene est in aliquo extra sumendum quantum ad hoc quod [illegible] non [illegible] simpliciter et clare cognoscatur [illegible] est cognoscatur ab intellectu finito. et hoc est quod [illegible] a doctoribus quod totum [illegible] cognoscatur quia non est in parte et parte. Sed non totaliter quia scilicet [illegible] non adequatur intellectui. ¶ Et [illegible] in deo totum et totalitas est idem cum est [illegible] ad rem divinam [illegible] et [illegible] [illegible] quia in deo idem [illegible] et [illegible] totum et totalitas deus et deitas. Sed totalitas [illegible] [illegible] ex parte cognoscentis non est idem quod totaliter [illegible] [illegible] modum [illegible] ex parte intellectus [illegible] [illegible] [illegible] non adequatur [illegible] ille intellectus quod est [illegible] et hoc [illegible] quod [illegible] totum [illegible] divinam [illegible] non totaliter. quia scilicet [illegible] in [illegible] non adequatur totalitati divine [illegible] in deo [illegible] et sic [illegible] ad [illegible] formam argumenti in isto argumento quia argumentum [illegible] [illegible] procedit quantum ad extra [illegible] sumendum in [illegible] [illegible] et [illegible] ad aliud [illegible] procedit quod ad [illegible] sumendum in [illegible] ¶ Ad 6m dicendum quod [illegible] est [illegible] sicut [illegible] [illegible] [illegible] aliquid est hoc quod non illud. et quod ad hunc [illegible] habet [illegible] [illegible] ad individuum quam ad genus vel speciem. quia individuum est magis [illegible] in [illegible] quia [illegible] de uno solo [illegible] vel [illegible] que [illegible] de pluribus [illegible] est quantum ad gradum finitum et limitatum perfectionis [illegible] quod est [illegible] [illegible] est [illegible] ad [illegible] [illegible] iustitie. quia non [illegible] [illegible] illa [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] est iustitia et [illegible] et sic de aliis perfectionibus. et loquendo de tali [illegible] non est magis [illegible] ad individuum quam ad [illegible] [illegible] scilicet ad individuum [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] perfectionem [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est deus et id non [illegible] quod [illegible] in gradu perfectionis [illegible] sit [illegible] in [illegible]. Sed si [illegible] una quidditas [illegible] infinita [illegible] quam [illegible] [illegible] et infinita quantum ad hoc quod non [illegible] ad aliquem certum gradum [illegible] [illegible] [illegible] quantum ad [illegible] quia [illegible] [illegible] [illegible] quod non illa ¶ [illegible] et ad rationes non valent. [illegible] quando dicitur quod totum [illegible] [illegible] est finitum et id non [illegible] [illegible] quod excedit [illegible] ens sit infinitum. quia non excedit nisi ens finitum. [illegible] quod ad hoc quod ad excedendum finitum aliquid [illegible] non [illegible] quod sit infinitum.

Sed quia ad excedit omne finitum sequitur quod sit infinitum. quia si esset finitum excederet seipsum. nec aliud excedit omne ens finitum. nam nullum ens est finitum nisi id quod est terminatum ad aliquid et essentia et quod est terminatum per modum partis [illegible] sicut si scientia intellectus [illegible] quod est compositum ex terminatis [illegible] ex scientia intellectuali et sapientia et iustitia [illegible] autem [illegible] est terminatus [illegible]

[illegible]

entis alterius [illegible] probaui in quibusdam [illegible]. Quia [illegible] istorum modorum sit probabilior [illegible] potest probari ex apparentibus nobis [illegible] intellectum [illegible] de nouo [illegible]

[illegible]

Postea querebatur de [illegible] ex [illegible] ex intellectuali et corporali. scilicet de homine et [illegible] querebantur duo pertinentia ad intellectum. quorum primum pertinet ad intellectum [illegible]. et est utrum [illegible] intellectus [illegible] scientia vel actione. Tertium pertinet ad intellectum [illegible] et est utrum [illegible] pertineat ad intellectum [illegible] pertinet ad statum [illegible]. et est [illegible] pertinet ad exteriorem actum. et est utrum vendens bladum in augusto eo [illegible] quo valebit in festo beati Joh. [illegible]

Ad primum [illegible] et arguitur quod [illegible] occurrat intellectui modo scientia [illegible] illud quod est [illegible] intellectui modo [illegible] ad alterum [illegible]

[illegible]

ex hoc quod est ratio dicit rem distinctam contra alias rationes
secundum illud quod occurrit primo intellectui nostro non est res
sub declarata ratione distincta sed ratio generis sic est ratio
distincta contra alias rationes. etc. Item. Ista confusio
maiorum dicitur. primo sic quia [illegible] prior est illa quae
cognoscitur in suo universali quam est in suo speciali
quam quidem totum [illegible] et hoc dico de rebus quae primo
et per se occurrunt sed res in suo universali non declarat se
hanc rationem vel illam quam de ea sunt diverse rationes
acceptabiles. sed [illegible] aliqua rationum generis etc. Secundo sic
secundum magis nota et plures diversitates rationis habet actu
ex diversitate prima et quantum ad [illegible] et quantum ad cognitionem quia ut
dicit intellectus noster formare diversas conceptiones
de re nisi prius cognoscat aliquas rei diversitates. sed id
cognoscitur quod habet actu a diversitate in re vel presupponit
cognitionem [illegible] in suo universali quo cognoscit aliquas secundum hanc
rationem vel illam distinctam ab alia presupponit cognitionem in suo
universali secundum suam entitatem et ideo et per consequens prius cognoscitur
de re non quod est illa secundum quod cognoscitur sub de-
clarata cognitione ratione distincta contra alias. Contra hoc est
sic [illegible] quia aut res occurrit intellectui nostro
sub aliqua ratione aut sub speciali aut sub nulla. Si
primo sic modo hoc est contra quod ponitur quod nulla res
occurrit primo intellectui nostro sub aliqua ratione declarata
distincta contra alias. Si secundo modo aut [illegible]
Ad hoc dicendum quod ratio dicitur posse accipi uno modo prout
[illegible] declarato conceptui distincto contra alias ut
si dicamus quod ratio albedinis in eo quod color est illa
quod de ea [illegible] conceptum intellectus concipiens eam
generalem. et isto modo accipiendo rationem res non occurrit
primo intellectui ut [illegible] sub ratione aliqua hac
vel illa distincta contra alias. alio modo accipitur ratio [illegible]
[illegible] quae est in re [illegible] isto modo
ratio est sua [illegible] aliorum [illegible] primo modo dicto.
et secundum istam rationem scilicet entitatis sue [illegible] quia est
[illegible] non occurrit res primo intellectui nostro. unde
secundum illam rationem [illegible] occurrit res primo intellectui
nostro sed solum secundum rationem [illegible] unde equivocatio
est de ratione. Ad [illegible] primum [illegible] ex [illegible]
[illegible] quia illud [illegible] primo occurrit intellectui nostro.
[illegible] primo [illegible] intellectui nostro [illegible]
[illegible] ab actu [illegible]
Sed [illegible] intellectui [illegible]
[illegible] similitudines. [illegible] quod occurrit
intellectui nostro est [illegible]
ad illa quae primo [illegible] occurrere in [illegible] nostro
intellectu. quia de illis [illegible] ex aliis
[illegible] Item. [illegible] quia
causas [illegible] quas posuit [illegible]
separatas [illegible] quas [illegible]
[illegible] necessario [illegible] non [illegible]
[illegible] etc. Contra hoc obicitur [illegible] secundum
philosophum [illegible] confusa sunt nobis magis nota [illegible]
etc. [illegible] secundum [illegible] quod [illegible] ab
intellectu nostro est ens etc. Ad [illegible]
confusum potest accipi dupliciter. uno modo pro indeterminato [illegible]
[illegible] sicut color [illegible] ad albedinem et nigredinem
alio modo potest accipi confusum pro [illegible] indeterminato
accidente indeterminato [illegible]
in [illegible] est [illegible] quod primum
confusum non est id quod primo occurrit nobis [illegible] nam

quod non dicat [illegible] quod [illegible] aliquis a remotis [illegible]
prius cognoscitur a nobis quantum ad hoc quod est corpus
quam quantum ad hoc quod est animal. [illegible] est quod plus est
nobis notum cuius [illegible] ens declaratum ad [illegible]
in sequentibus cum pluribus [illegible] sic illud [illegible]
quod distinctius [illegible] a non [illegible] et illud posterius
cognoscitur [illegible] a remotis. unde quantum ad
illa quae primo occurrunt intellectui id quod primo occurrit
est [illegible] magis [illegible]
ex aliis [illegible] Ad [illegible] dicendum quod ens quod
[illegible] cognoscitur [illegible] intelligi. uno
modo quod ens [illegible] quantum ad rem [illegible] distincta
contra alia quae concipiuntur ab intellectu [illegible] secundum
[illegible] intelligitur [illegible] ut [illegible]
[illegible] negat ens [illegible] acceptum [illegible] rationem [illegible]
distinctam contra aliquas rationes [illegible] entium. Alio
modo potest intelligi quod ens est primum quod concipitur ab
intellectu pro tanto quia quicumque intellectus concipit aliquid
[illegible] entis explicite [illegible] implicite ens. non
tamen ut distinctum [illegible] rationem contra [illegible]
[illegible] quod [illegible] ab intellectu [illegible]
sub eo. Contra [illegible] ex hoc quod illa [illegible]
[illegible] similitudinem et est [illegible] quia id quod primo
occurrit intellectui non est similitudo [illegible] quantum ad
illa quae [illegible] in [illegible]
non [illegible] aliud [illegible] ens cum similitudine
[illegible] supra. [illegible]
[illegible] aliud [illegible] similitudinis ad
alterum et sic de similitudine [illegible] etc.
Contra [illegible] ex hoc quod id quod primo occurrit
intellectui [illegible] et est [illegible] in
[illegible] quia id quod [illegible] non [illegible]
occurrere intellectui. Sed illud quod [illegible]
addit ens [illegible] ad [illegible]
similitudinis ad aliquod sustentans. quia dicit ens
non subsistens per aliud [illegible] etc. Et si dicatur
[illegible] quod primo dicitur ens [illegible]
quia [illegible] accipietur [illegible]
[illegible] sic [illegible]
[illegible] quod est impossibile [illegible] quicumque [illegible] dicit
ens [illegible] quod [illegible] vel privative
scilicet ens non per aliud [illegible] aliquo [illegible]
[illegible] per aliud [illegible] Contra [illegible] est
quia illa quae primo occurrunt intellectui nostro
[illegible] non omnibus [illegible] sed [illegible] vel
non [illegible] aliud [illegible] non [illegible] non omnibus
quia multa sunt quae non sciunt de talibus [illegible] etc.
Ad [illegible] ratio talis est quia illa quae non primo occurrunt in-
tellectui [illegible] dubia [illegible] nota
sed [illegible] vel non. Et per aliud [illegible] esse
[illegible] nota [illegible] etc. Item. [illegible]
quia multi [illegible] Et dubitaverunt
[illegible] aut non [illegible]
[illegible] vel non. Sic [illegible] per philosophum. [illegible]
etc. Contra [illegible] accipiendi [illegible]
non hac vel illa [illegible] quod [illegible]
sic accipitur quod non est illud quod primo occurrit
intellectui nostro etc. Contra [illegible] ex hoc quod [illegible]
intellectus [illegible] habet [illegible] quia ille intellectus
cuius [illegible] habet [illegible] primo occurrit illud
quod est [illegible] sed intellectus [illegible] est [illegible]

quod est prius et posterius [illegible] speciale [illegible] agens primo occurrit intellectui nostro [illegible] patet per philosophum primo physicorum ubi dicit quod [illegible] et quod carens [illegible] speciali [illegible] aliis speciebus. Maior [illegible] quia non videtur quod [illegible] aliud dicitur [illegible] intellectus dependere [illegible] nisi quia prius cognita a nobis ex quibus alia cognoscimus sunt specialia. Sed dicitur ad hoc quod primo [illegible] occurrit [illegible] quia specialia sunt nota simpliciter [illegible] non primo nota [illegible]

Item quia illa quae sunt nota per se [illegible] certissima sed illa quae sunt remotissima a sensibus non sunt nobis certissima immo valde dubia ut patet ex dictis [illegible]

Item confirmatur ratio quia ex sensibus certificamur de aliis [illegible] maius ingenium [illegible] ad quod [illegible] deduci est [illegible] procedendo [illegible] plane de[illegible] [illegible] et [illegible] non [illegible] sic apprehendit ille qui [illegible] aliquem [illegible] igne et non igne.

Item [illegible] non videtur quod [illegible] ad similitudinem [illegible] illius cuius est [illegible] illud [illegible] similitudo [illegible] in intellectu est [illegible] speciale [illegible] sic quia [illegible] impossibile sit [illegible] et non [illegible] et tamen hoc non cadit [illegible]

Ad hoc dico quod [illegible] ad istam [illegible] ex sensibus [illegible] est [illegible] intellectus [illegible] impossibile est [illegible] notius [illegible] illud [illegible] ens [illegible] est ens speciale et [illegible]

Item [illegible] est quia si illa [illegible] illud quod primo occurrit intellectui in [illegible] notior et [illegible] quo ad intellectum [illegible] aliud cum notum [illegible] aliquid [illegible] subsistit [illegible]

Item [illegible] est quia non videtur quod intellectus [illegible] illud quod primo occurrit intellectui nostro [illegible]

Ad [illegible] speciale [illegible] quod actus speciale [illegible] intellectui nostro [illegible] ex [illegible] quod [illegible] non est illud quod primo occurrit intellectui nostro et hoc quod agens speciale [illegible]

Ad [illegible] ad hoc quod actus speciale [illegible] sit id quod primo occurrit intellectui nostro et hoc quod agens speciale est illud.

Ad [illegible] autem ad hoc quod agens speciale [illegible] sit illud quod primo [illegible] intellectui nostro [illegible]

Item [illegible] aliquid sub ratione abstracti est [illegible] illud ut quo aliquid est.

Sed intellectus noster [illegible] cognoscit agens

primo ut quod [illegible] est quia [illegible] similitudinem ad id quod [illegible] ingenii [illegible] quod aliquid [illegible] intellectus. Uno modo quod explicare [illegible] ut [illegible] et isto modo [illegible] intellectus [illegible] ad primam notitiam [illegible] agens [illegible] quia [illegible] agens [illegible] alio modo [illegible] intellectus [illegible] primo intellectui [illegible] tanto quia [illegible] apprehendit [illegible] apprehendendo [illegible] quia ad

aliud est [illegible] quod [illegible] intellectu [illegible] ad illud quod primo occurrit intellectui [illegible] illud quod primo occurrit quod [illegible] album et nigrum [illegible] et sic de aliis et [illegible] quod [illegible] ad hoc quod primo percipit [illegible] et intellectus non differunt nisi [illegible] ad illud [illegible] quod percipit [illegible] intellectus [illegible]

Item [illegible] ad [illegible] quia [illegible] intellectus deducitur [illegible] uno modo [illegible] intellectus deducitur ad [illegible] quod in [illegible] est aliquid ens [illegible] per aliud [illegible] quod ad hoc quod intellectus noster deducitur [illegible] vel [illegible] aliquid [illegible]

Ad [illegible] ad primum modum [illegible] quod iste modus sit quo deducimur [illegible] nam [illegible] videt quod [illegible] nec [illegible] nec frigidum nec album [illegible] nigrum et sic de aliis.

[illegible] quod [illegible] in [illegible] quod manet sub utroque et quod manet [illegible] quoque [illegible] et [illegible] quod [illegible] non [illegible] et ex hiis [illegible] deducitur ad [illegible] quod [illegible] in [illegible] ad aliquid [illegible] non [illegible] ad [illegible] et cum [illegible] sit [illegible] in [illegible] aliquid ens quod non habet [illegible] in [illegible] ad [illegible] et hoc vocatur [illegible] in se [illegible] et [illegible] omnibus aliis [illegible] ex [illegible] intellectus [illegible] et [illegible] est [illegible] est [illegible] omnibus aliis et ipsa [illegible] ex [illegible] ad [illegible] non [illegible] ad [illegible]

Ad [illegible] ad [illegible] modum quo [illegible] in cognitionem [illegible] est ex [illegible] videns [illegible] aliquid [illegible] aliis ex hoc [illegible] est [illegible] non est [illegible] est [illegible] aliquis [illegible] sed [illegible] quod [illegible] non est [illegible] ad [illegible] est [illegible] alia [illegible] est [illegible] in alio [illegible] intellectus [illegible] de [illegible] quod ut [illegible] intellectus [illegible] in [illegible] ad [illegible]

Ad [illegible] ad [illegible] sic [illegible] primo [illegible] intellectum [illegible] in quo [illegible] salvatur [illegible] intellectus [illegible] quod est [illegible] intellectus [illegible] salvatur [illegible]

Item [illegible] et [illegible] dubium [illegible] de [illegible] dubium [illegible]

Sed illud quod est [illegible] quo ad [illegible] est [illegible] notum [illegible]

Sed [illegible] est [illegible]

Sed [illegible] est [illegible] quia non habet

dependentis ad alterum, vero quia actiuitatis est vero relatio
quia actionis dicitur eius per inherentiam ad alterum. Quinto etc.

Quinto sic: quia aut huius quiditas substantie distincta et
separata a quiditate accidentis aut non. Si non, sequitur quod non
cognoscimus substantiam quantum distinguitur ab accidente quod
est in ea. Si sic, ergo quiditas corporis potest per se cognosci
et per consequens per se et immediate sic efficere intellectum. Ergo etc.

Sexto sic: in demonstratione propter quid medium est causa passionis,
quia passio que est accidens eius. Ergo saltem quiditas
substantie cognoscitur prius quam accidens. Septimo sic: quia secundum commentatorem
cognitione individuorum substantie per propria sensibilia manifestius
et plus quam cognoscere ipsum, quia per propria accidentalia
quia secundum ipsum substantiam individuam non possumus
cognoscere nisi per quale et quantum, sed per propria sensibilia ut dictum est.
Sed hec non [illegible] nisi substantie [illegible] non [illegible]
quam accidens. Ergo etc. Octavo sic: quia quod est per se
et per se est obiectum intellectus [illegible] et per consequens est prius
notum [illegible] quod est de substantia vel maxime.
Ergo etc. Nono sic: quia illud quod movet intellectum in virtute
substantie imprimit intellectui similitudinem substantie. Sed omne
accidens movet intellectum in virtute substantie. Ergo omne
accidens primo imprimit intellectui similitudinem substantie
quam substantiam movere supponitur. Maior faciliter patet quia illud
quod agit in virtute alterius imprimit similitudinem eius
in cuius virtute agit. Minor patet manifeste. Ergo etc.

Decimo sic: quia ad illud immediate movetur intellectus ad quod
movet estimativa. Sed estimativa movet ad similitudinem
seu quiditatem substantie. Ergo etc. Maior patet quia intellectus immediate
accipit ab estimativa que est suprema vis in parte
sensitiva. Minor etiam faciliter patet quia estimativa attingit ad
cognitionem substantie particularis. Undecimo sic: quia sicut se habet
sensus [illegible] ad formas sensibiles, ita se habet intellectus
ad formas seu species intelligibiles. Sed plus representantur
[illegible] forme substantiales quam accidentales. Ergo in intellectu
plus representatur similitudo substantie quam similitudo accidentis.

Duodecimo sic: adducitur illa auctoritas philosophi .7. metaphysice
que posita est obiciendo. Ad primum dicendum quod illud est notum
simpliciter prius a quo ad intellectum cuius cognitio est [illegible]
a priori et in quo terminatur resolutio vero entis. Sed quod
ad intellectum nostrum cuius cognitio est a posteriori
non oportet quod illud sit plus notum in quo terminatur
resolutio vero entis vel quod resolutum est ens primo
[illegible] in entibus [illegible] valde [illegible]
secundum quod dicit philosophus 2o metaphysice. Ad 2m dicendum quod illud verbum
philosophi intelligitur quod intellectus [illegible] in cognitione di-
stincta substantie et accidentis, quia aliqui dubitaverunt
utrum substantia deberet dici aliquid eius [illegible]
[illegible]. Non autem dubitaverunt quin hoc quod est accidens
[illegible] album [illegible] et sic de aliis. [illegible] non est
intellectui [illegible] confusa cognitione quam habet intellectus
[illegible] nunquam non informat [illegible]
[illegible] substantie distincte [illegible] accidentis [illegible]
[illegible] ut [illegible] res [illegible] fundamentum
[illegible] album [illegible] et sic de aliis [illegible]

Ad 3m dicendum quod aliqua accidentia sunt absoluta
ut quantitas et qualitas [illegible] ad fundamentum non
dico quod illud [illegible] absolutum [illegible] non dicit formaliter
[illegible] ad [illegible] ut ad fundamentum [illegible]
quod illud absolutum de accidente est illud quod primo occurrit
intellectui [illegible] et [illegible] precedit acsi
illud quod de necessitate primo occurrit intellectui sit [illegible]

quid [illegible] accidentis, scilicet secundum [illegible] in habitudine ad aliud.
Hoc autem est falsum. Sed illud quod primo occurrit de
accidente intellectui est id absolutum in quo fundatur vel [illegible].

Ad 4m dicendum quod habere cognitionem distinctam de
substantia, scilicet quod sit quedam res distincta, et isto modo
possumus habere cognitionem de substantia distinctam ab
[illegible]. [illegible] non potest intellectus distinguere [illegible]
[illegible] scilicet quod accidens et substantia cognoscantur [illegible]
et distinctis [illegible] et quod solum accidens cognoscatur
[illegible] et sola substantia alia cognitione et isto modo
non oportet substantiam distincte cognosci ab accidente quoniam
ad nos [illegible] per [illegible] accidens [illegible] accidente
simul una cognitione [illegible] cognoscentur sicut [illegible]
[illegible] simul cognoscitur cum colore et per colorem.

Sic ergo dicendum est quod substantia non habet distinctam
cognitionem a cognitione accidentis ita quod cognoscatur sine accidente,
sed distincte cognoscitur [illegible] ad hoc quod cognoscatur
quod res distincta ab accidente, et hoc sufficit ad
hoc quod cognoscatur res in speciali quantum est distincta
res ab accidente. Ad 4m dicendum quod habere notitiam
de [illegible] [illegible] non [illegible] plus non sit
[illegible] quid de [illegible] immediate fundatur [illegible]
substantiam. Sed [illegible] solum ut puto ex eo venit
in notitiam effectus [illegible] cadit sub sensu. Si
[illegible] quod ex [illegible] sequitur plu-
[illegible] alio modo dicitur aliquis habere
notitiam [illegible] de aliquo [illegible] scilicet illud habere etiam
[illegible] non veniat in cognitionem effectus [illegible]
et isto modo potest aliquis habere notitiam quod substantia est
[illegible] accidentis et ex hoc non sequitur quod substantia sit prius nota
accidente. Sed quod secundum [illegible] intellectus venit in notitiam
quod substantia est [illegible] accidentis. Vel possumus dicere quod notitia
confusa accidentis prior est quam notitia confusa substantie.
Sed notitia confusa substantie prior est quam notitia [illegible]
accidentis [illegible] intellectus. Ad
6m dicendum quod [illegible] dicendum quod plus
cognoscitur quoad nos substantia quam accidens. Sed [illegible]
[illegible] dicendum quod substantia individua non cognoscitur a nobis
quod [illegible] non cognoscimus [illegible] nisi quod quale
[illegible] que non dicunt substantiam [illegible] quod autem dicitur quod
res plus cognoscitur per principia substantialia, intelligitur
quod plus cognoscuntur principia substantialia quam accidentalia.
Sed quod plus cognoscitur hec substantia individua. Ad
9m dicendum quod obiectum intellectus est quod quid est
substantie vel accidentis, non autem solum quod quid est substantie. Et
illi quid intellectui [illegible] a priori plus
notum est [illegible] quod est substantie quam accidentis. De
intellectu autem nostro qui cognoscit a posteriori
dictum est. Ad 9m dicendum quod non est [illegible]
quod quicquid agit in virtute alterius quod imprimat
similitudinem illius in cuius virtute agit, et hoc patet
aliqualiter: calor ignis nunquam imprimit ca-
lorem secundum formam substantialem ignis [illegible] materie
[illegible]. Sed hoc potest habere [illegible] quod agit in
virtute alterius non per formam [illegible]
sed per motum [illegible] sicut se [illegible] arti-
ficis [illegible] Ad 10m
[illegible] quosdam accidens non agit in virtute
substantie active [illegible] accidens [illegible]
a substantia et hoc est [illegible] secundum illos qui ponunt quod
[illegible] non est causa effectiva accidentis. Sed ego teneo

dr agēt in virtute sēc. qr nc esset nc agēt pr
nisi ut i meens sentie ipa. Q° d° sic agit
nō oz q informet similitudinē alicui nec virtute
agit sz mg sua. ¶ Ad .9. pz d° dr. vno m°
q intellectus nō solū mot ab estimatia. sz a sensi
tiva q i me° sēc. scdm quem. ut est sup quo
7 p prius a sensi° q ab estimatia. a qª d°
q ymo. qr estimatia est suprema in virtutibus
sensitivis. Scdm q nō oz q intellectus solū mo
veat ab eo q est suprema i potentiis sensitivis
¶ Ad .8. et dr q° in fidira in suis suprems at
tingit fiiora i suis i fimis. 7 ergo nō ē
intellectus sz in agēt 7 pet. scdm nobilitate. sc° m°
pt dici q estimatia nō attingit ad sensum vel
sz attingat ad aliqd despicis appls pmcuntur sensitiv
que q agnus apprehendit inimicum ut lupū lat.
7 avis apprehendit festucā ut aptam ad nidificā
dū ¶ Ad .19. dr. q nō oz q sit eodo
sit mf forma scdm aeīle i zodo. tm ille
ordo est mf eorum similitudines ut nās apud
intellectum qr in zodo est prius sz a quo aliud
sepa in suo ¶ Est aū ait nichil gidez id
q sepr ab alio q est postius in zodo duc
in ordo posteri° p° effectus dur in ordo suc rē.
¶ Ad .11. Scdm q forme 7 obiectī q nō sit q
sed prior est notus ul aūt sz actus. qr p
le° ph° d° fm̄us notis sz nō aut d° p ims
notis quo ad nos. vn lz sea sit prius nō
sz ex ni° v°. sz actus intellectus ad hanc potestatē
nato sc° n° q ad nos. 7 sic pz ad 10.

Ad. 2. sc° q° dicebat 7 vr q scīa sit prior
ad intellectum 7 volū. Sic d° qr scīa est
scīa cū alio. sz illud q est tāle prius
ad intellectum 7 volū g° 7c. ¶ Item qr qn ad
prior d° a° in actu 7 in abstracto .1° d° 7 c°.
sz pt° 7 illud solū ex prior d° isto i q
nō includit d° divisit ab eo vn albedo q ē
color nō includit d° divisit ab eo. sz scīa
prim° in vro d° scīa. scīa aūt prius ad intē
solū g° 7c. ¶ Ad sc° ad eviz hs fins duo
se prīnt facd. pm est vide d° q p̄m primet
scīa. 2m est vide quid sit ille sit pote d°
habitus l actus ¶ Ad .1. sc°. 2. opiniones. p°
ponit q scīa conceptum prius ad intellectum 7 volū
2° ponit q prius ad volū tm. 3 ponit q prius
ad intellectum tm ¶ Ad p° ad p° dr rōe quarum
p° sunt ex insipiente noīs qr scīa est cū alio
scīa qr qn aliqd est cū alio sz unum cupla
tue 7 est cum dicē. ac si dicerēt est sz g° scīa
est q scīa 7 ad prius ad volū. s. actus ul habitus
volitivis 7 p quem aliqd includit illud q ē intelle
7 volitivus ¶ Ad 2 rō sunt et ordine alicuius. qr id q in
cludit scītia 7 remorsē includit aliqd primus
ad intellectum 7 volū. sz scīa est huius g° 7c. Mi
nor p° quia ad huic scīe scītia 7 remorsē.
Probo Ma. qr placit ē q scītia prius ad intellectum
remorsē prius ad volū q sic d°. qr remorsē ē
istam deb q pt pūgare volū nolentibus. sz sz
prius ad volū g° 7 c. ¶ Ad 3 rō est. qr sicut
synderesis se habet ad agilis tōnl ita scīa ad
agibilia in particularia. sz synderesis prius ad intellectum 7 volū.

g° 7 sz gilis in. qr synderesis scdm inteptā noīs
est electa cū et sz alio prius ad volū. id scdm p°
¶ Insi d° primet ad inte° g° 7c. ¶ Ista aūt
opio vr in p° p° 3 rōnes. quarum p° et ē quia
divisit actus ul habitus diversarum potentiarum nō pnt face unū
vnū p actus. sz scīa vr dice d° vnū p se
g° 7c. Ma. pz. qr unū est aliqd ens p se ex pluribus
nisi opōm ex in 7 forma sbali. g° multo min
illa quorum unū nō informet altum pnt constitue
d° vnū p se quorum q° sz habitus ul actus
diversarum potentiarum se habent quorum unū n informat
altm g° 7c ¶ Ad eviz aūt 2° rō est nō
q aliqd sup pt 2 in eqplura sic vno nō sbo. p°
calidus 7 frigidus. alio nō scdm 2m. qr simpossibile 2
q 2 sit illa. p° calor 7 sapor qr hz possi
calidus 7 sapidus. impossibile tn est. qr calor
sit sapor 7 inverso est vm. q illud cui 2 vnū
dicit impossibile est q velud d° dat vnū vm impossibile ē
q id d° sit simpl calidus 7 frigidus 7 q d° impossibile ē
q id p 2m sit calor 7 sapor ¶ Ex sz aū
sit illa q sē in eqplura scdm 2m ita q impossibile ē
vna 2m ¶ Talem · ē qr vnū illorum p 2m
in pu le ē q altum d° cui p 2m. sz scīa ē
scīa p 2m g° impossibile est q illud q nō concurrit
cū scīa 7 ip p 2m sit scīa. sz q actus ul habitus
volitivis impossibile q concurrent in id p 2m cū scīa
qr habitus ul actus intellectivus distinctus ab actus ul habitus
volitivis p 2m g° 7 ¶ Ad 2° rō ē. qr qz copulatiua
insit quibus pt° sunt vnū illud q est calidus 7 sapidus
3 calidus 7 sapidus. g° si scīa est scīa 7 actus l
habitus volitivis sz aliquis actus l habitus volitivis est scīa
7 iste sillis est impossibilia sicut sz actus ul habitus volitivis
¶ Scīam est absurdum g° 7c. ¶ Ad 7 ad hs eū habend
est vt 2 facta in ipso q est ad prius vt q in
diffuse d° scdm in hinc 7 sic sc 7 sz. ¶ Ad
rōnes illas vnd qui q aliqd 7 2 hu illud
vno nō quatt p° si diceret q totū opatum
ex in 7 forma est in 7 forma 7 id q est 7 nō
qntti h 7 illud n oz q sit sz sic ul illud sp
divisim. nc p° quis oz q vnū illorum sit altum. 7
isto nō scīa 7 scīa 7 d° q prius ad volū 7 nō
oz q vnū sit altm̄ ac nō pt 2h 7 d° divisim ita
q sz simpl ē id sup. 7 isto nō impossibile est quod d°
dicet h 7 id de quibus cz divisim sp nc sit d° com
scīa scīa 7 q° altm sz p° nō. sz h n est dictu
qr nlls dat copulatiua 7 disiuntiua. qr disiuntiue
nulla prem insit sp. sz copulatiua sp vtrumque pte
inst. vn si fac curit 7 disiuntiat alte. d° g° fac
curit sup. g° 7 fac disiunctat alt ¶ Ad 3 d°
q opom ex in 7 forma est in 7 fac sil scdm q si
ē in 7 fac 2 in alte 7 forma alte. sz vtrinque est
vn v° h quod ex rōnt intitudinis totum ad
ptem qr totum n sehz ad ptem p° illa q vtrinque
sit totum ul distin l quem. qr p° totum nō ē pz
divisia i n est pe divisia sz tōm l quem pre sil
ex quibus est. vn illud totum est pz ul totum ē pz
7 p se ————— sic sz. sz isto est dē totū
est ex pribs quibus ¶ Ad .1. g° vōz q induiunt
ad habend ista opio. Scdm q scīam = scdz
q ē d° ait intellectu. vno nō sz ome qr. s. et ē scīa
7 id aliud. p° si dicerēt q homo est at cū rōnale

quia est alter et volet et isto modo conscientia non est scientia conscientia et ad partem ad voluntatem. Secundo modo potest intelligi conscientiam. Conscientiam accidentem sed si diceretur quod collatio electionis est actus voluntatis [illegible] consilio non quod sit ipsum consilium formaliter. Sed accidentem et tertio modo dicitur quod conscientia est scientia conscientia quanto pertinet ad voluntatem quia conscientia est scientia vel notitia de eligibilibus [illegible] ad quam notitiam sequitur actus voluntatis acceptantis vel respuentis. Vel possumus dicere quod primo [illegible] non pertinet ad voluntatem sed ad intellectum quia conscientia est applicatio scientie [illegible] ad particulare agibile. Et ideo conscientia imperat scientiam [illegible] applicet eam ad particulare agibile quia quod applicatio est aliud a conscientia. Ad [illegible] dicendum quod [illegible]

[illegible]

affectus. quia [illegible] est [illegible]. [illegible] Ad [illegible] dicendum quod [illegible] conscientia quod ad illud quod [illegible] pertinet ad voluntatem [illegible] conscientia est scientia ut supra dictum est. Sed quod est scientia [illegible] non [illegible] conscientia [illegible]. Ad [illegible] ex hiis que attribuuntur conscientie. nam [illegible] attribuitur accusare excusare [illegible] et remordere [illegible] et excusare et testificari ut [illegible] pertinent ad solum intellectum. Remordere autem pertinet ad [illegible] [illegible] movet voluntatem ut supra dictum est. Ad [illegible] [illegible] conscientia [illegible] obligare vel instigare [illegible] est autem quod illud obligat est obligare voluntatem ad [illegible] instigare vel obligare voluntatem ad [illegible] est [illegible] quia movet voluntatem ad [illegible] et [illegible] ad respuendum [illegible] [illegible] nec obligat nec instigat [illegible] ad [illegible]. Ad [illegible] ex auctoritate sacre scripture [illegible] conscientia tua [illegible] maledixisti aliis [illegible] pertinet ad solum intellectum [illegible]

[illegible]

volunt[illegible] ad mellendum/mellire et sic ad melles
faciens/ sed per esse mellire [illegible] vel ingerere
vero est actus eius efficiens/ et isto modo non est
inconveniens. quod unius actus sit alius actus ymo
necessario [illegible] eo modo inconveniens quod [illegible] movere quod
cedit ex suo motu ¶ 2° deficit ista ratio
quia actus in concreto est actus cuius [illegible] quia actus
sue forme in abstracto sicut dicimus quod albedo
facit album ¶ Secundo modo quod actus mellendi facit
mellire ¶ Forte et isto modo posset dici quod conscientia fa-
cit scire vel conscientie sed actus in abstracto
dicitur facere talis forte in concreto non [illegible]
[illegible] ¶ 3° deficit quia [illegible]
quia quod sunt locutiones communes secundum vocem. que
tamen sunt [illegible] secundum rem/ consuetudo est in eo
quod tamen est [illegible] ipse actus et [illegible] sal. i.
[illegible] quod est sal et isto modo [illegible] actus conscientie. i.
actus qui est conscientia/ unde non sequitur quod illa ex
[illegible] fundavit [illegible] sub
[illegible] quod ponit quod conscientia dicitur
actum [illegible] ¶ Ad 3. dicitur
quod indormientie [illegible] conscientia licet sit actus quod est
in eo secundum apprehensionem [illegible]
dormientem quod iste homo bene videt.

AD 3. sic [illegible] quod impius potest iuste
preesse. quia quod sic aut [illegible] divina [illegible] sic.
sed impius preest [illegible]
[illegible] Iob. xxxiv.
ubi dicitur quod facit regnare hypocritam propter peccata
populi ¶ [illegible] ad oppositum dicitur quod [illegible]
¶ [illegible] non [illegible] impius possit iuste preesse
[illegible] ¶ [illegible] ad cuius [illegible] primo
[illegible] est quod impietas [illegible]
¶ 2° [illegible] est ad questionem ¶ [illegible] ad [illegible]
[illegible] est quod impietas sic et pietas ex opposito
[illegible] ad deum et ad parentes
tamen [illegible] impietas [illegible] eo quod sic
[illegible] deum vel [illegible] quando fit aliquod
preceptum et hoc est in omni peccato mortali [illegible]
omne peccatum mortale [illegible]
[illegible] in deum [illegible]
[illegible] iustitia [illegible] uno modo [illegible]
[illegible] legale quo unus homo obligatur
alteri, 2° modo [illegible] mortale [illegible]
[illegible] et isto modo [illegible] est quod iustitia
vel iuste [illegible] iustitia [illegible]
[illegible] quod iustitia [illegible] est [illegible]
¶ [illegible] ad 2m applicando scilicet ad questionem dico quod
impietas. i. peccatum illius qui dicitur impius [illegible]
[illegible] acquisitione [illegible] in placatione vel preesse
in [illegible] acquisitione vel in usu potestatis
acquisite. Si [illegible] acquisitione placationis suo
[illegible] qua habet principatus aut est tale
peccatum quod facit eum inelegibilem et inhabilem
aut non. Si [illegible] sic [illegible] preest. [illegible]
preest qui usurpat potestatem iniuste [illegible]
ius habet. sed [illegible] Si est
inelegibilis et inhabilis nullum ius sibi
acquiritur in placatione. Si non/tunc non preest
iniuste. i. illicite et indebite [illegible] sed [illegible]
sed non [illegible] quod [illegible] placationi. sed quod peccat

de potestate quantum ad hoc quod eis iuste possit preesse non
requiritur nisi quod tollat illud quod est in eo quod est in eo
iniuste. Sed quantum ad hoc quod est habere ius in placatione
non est sed aliquid iniustum. Sed quantum ad hoc indigne
preest propter peccatum [illegible] sufficit absolute
vel [illegible] ¶ Si et ista impietas
vel peccatum sit in acquisitione. aut directe est
[illegible] actu acquisitionis quia si adeptus est placationem
vel per violentiam vel per symoniam vel per aliquid
tale et sic iniuste preest. sicut ille qui non habet
ius in placatione quod occupat. aut solum ista
impietas concomitative. sicut si eis ad collationem
vel [illegible] accedat solum vel [illegible] non [illegible]
[illegible] et sic [illegible] iniuste preest. i. illicite et indigne
sed non sic iniuste. quantum ad hoc quod occupat potestatem
[illegible] non habet ius ¶ Si autem illa impietas sit in
usu aut hoc est directe et per se utendo. scilicet male
potestate sibi commissa et ex hoc ut habetur in decretis meretur
[illegible] commissa sibi abutitur potestate
[illegible] ut si precipiat [illegible] non [illegible] quod
iniuste preest. sicut ille qui excedit limites
sue potestatis. et si quid precipiat [illegible] non est ei
obediendum. Si et precipiat licita quidem in se ad
que tamen [illegible] non tenetur. ut si precipiat
subdito quod det sibi. xx. sol. vel aliquod tale
licet subditus posset hoc facere licite non tamen tenetur
ei obedire nisi ad vitandum maius malum
Si et illa impietas se habet concomitative ad usum
[illegible] quia est [illegible] vel [illegible] vel ad
tale tunc dico quod licet non possit iniuste preesse
quantum ad hoc quod usurpat potestatem quam habet vel [illegible]
ad hoc quod excedit limites sue potestatis. tamen
preest iniuste. i. illicite et indigne et quantum ad hoc
iniuste. i. viciose. et hoc concedunt omnes qui de
[illegible] quidam dicerent quod talis
licite preesset tamen [illegible] quod
vel illicite preest quia [illegible] in
[illegible] est illicitum sed vel est [illegible]
[illegible] ¶ [illegible]
[illegible] et scandalizat. quia [illegible] tamen
aut quia [illegible] non [illegible] tamen / quia cum
[illegible] quoque [illegible]
vel prelato. Si et scandalizat quia [illegible]
[illegible] in peccato occulto
vel manifesto [illegible] illicitum et sic
[illegible] ad questionem [illegible] ¶ [illegible] autem premissa [illegible]
[illegible] primo quia maior potestas est [illegible]
[illegible] Sed nullum
[illegible] facit hominem inhabilem [illegible] potestatis [illegible]
[illegible] quia deus [illegible] hanc potestatem [illegible] ymo
[illegible] pessimus [illegible] ¶ [illegible]
ad oppositum. scilicet [illegible] quod [illegible] reddit hominem
inhabilem et impedit [illegible] acquisitionem [illegible]
[illegible] vel ius in placatione quia [illegible] collatio [illegible]
[illegible] dominium [illegible] collatio
[illegible] placatio [illegible]
[illegible] ¶ [illegible] etc.
¶ Ad. 1. [illegible] ad [illegible] ius in placatione
[illegible] dominum [illegible] non habet
[illegible] ille [illegible] potest facere [illegible]
et sic sit [illegible] per statuta [illegible] aliqua

omnia reddunt ad platones in Plstes ad collom
at prestans ministrandi facta in teq' alii homina
sitoris sed sola di voluntas qui in contractem
recipere hanc gratiam reddit in Plutem ad cet. cum
ergo in pa in ea indigentes ne .s. saltem incte sit
in dubio. cum non posset contra eius q ministrans
seas sit peccator vel non. Ad .2. dicendum quod collom facta
a ministro eius intentione dominum principalem sit intelligendum.
Uno modo quod principalis dominus collom factam non approbat et
permitteret si posset. Alio modo quod collo sit facta
a ministro contra intentionem domini principalis. quia .s. non approbat
princeps tamen et sic collo facta a ministro. Uno
principali non approbante vel non permittente tenetur quantum ad hoc
quod ius ei acquiritur et sit collo, non tamen potest a ministro
contra dominum intentionem principalis. primo modo quia non
potest facere quod dominus non vult permittere. Si autem non potest
ad se et intentionem domini .i. ipso non approbante potest
tenere eum. Ad tertium in oppositum dicendum quod minor
est falsa .s. quod quis regnet aucta domina accipiens
loco et quantum ad illud quod est dominium de impiorum et ma
litia sive in acquisito sit in vendendo quod autem dicitur
quod facit regere proprietatem. hoc est intelligendum
permissive non autem dando auctoritatem.

Ad .2. sic proceditur videtur quod vendens bladum
vel vinum in augusto pro foro quo valebit
circa festum Jo. baptiste non committat usuram
quia omnis usura est illicita sed illud factum est licitum quod .2.
capitulo in. quia quod fit ex amicitia est licitum sed illud
factum fit ex amicitia quia ex amicitia procedit quod
aliquis velit dare bladum in augusto pro foro
quo valebit circa festum Jo. bap. Item iste vendit
dilatorem quod .2. Sed tamen non in modo dilatio quod .2.
capitulo in. quia quod plus valet circa festum Joh. bap.
quam in augusto. Respondeo ad cuius istius questionis evidentiam
sit videndum. primum est videndum quid sit usura. Secundum
videndum utrum in casu proposito sit usura. Tertium videndum utrum
talis contractus sit licitus. Ad primum ad primum sciendum quod
usura potest dici accipi uno modo proprie alio modo
interpretative. proprie autem usura dicitur quando aliquis ultra
sortem accipit pro mutuo .s. ultra id quod valet
quantum .s. pro usu vel eius usus vel est compensatio temporis
aliquid accipit ultra valorem vel in talibus .n. dicitur quod proprie
mutuum fit est in pecunia blado vino. et sic de
similibus. Unde et usura secundum interpretationem non videtur
interpretative accipere aliud pro usu eius sive precium
et quia ut invenitur est de illis que suo usu dicitur
usura. Usura autem interpretative dicta est quando
aliquis non sub titulo mutui tradit rem non vendendo
usum eius. sed vendit eam carius quam in presenti
valeat propter dilationem solutionis. et dicitur usura interpre
tative dicta. quia hic non vendat usum vel sub expressa
forma contractus tamen quia accipit in venditione aliquid
ultra valorem vel usum interpretative vendendo usum
eius in medio tempore. Aliquis autem potest rem vendere
plus quam valeat dupliciter. uno modo sine dubietate precium
in presenti ut si aliquis mensuram bladi que valet in presenti
.v. sol. vendit tamen pro .vij. .s. recipiendis in festo
Jo. bap. hic est expresse usura interpretativa. Alio modo
quando precio incertato expectando precium futuri temporis
sic est in casu proposito. et tunc distinguendum quia aut
est equum dubium utrum tempore futuro plus valeat vel mi
nus. Si autem equum dubium non est vel usura proprie nec
interpretativa. primo est scilicet licitum. quia licet non
vendit usum vel pro dilatione temporis sed magis committit
se fortune dubie. et sicut plus accipit quia
fortuna evenit quando quando eo non accipit illud propter
dilationem temporis. sed propter hoc quia exposuit se dubietati
fortune. Ad hoc facit illa decretalis. naviganti
ubi dicitur quod ille qui accipit fortunam maris sic se
potest vendere merces. Licet plus quam valeant in presenti
quia hoc non facit propter dilationem temporis sed propter dubietatem
fortune dampni et lucri. Si autem non est eque
dubium utrum res valeant in tempore futuro plus vel
minus. sed scit vel plus et raro accidit oppositum. tunc videtur
michi quod illud sit usura interpretative dicta. quia tunc
absque dubio et pretio vendit rem plus quam
valeat tempore contractus et vendicionis vel traditionis.
Sed hoc est manifeste usura interpretativa. quod .2.
Vel aliter potest formari ratio. quia accipere de re
in futuro plus quam valeat in presenti non licet nisi
ratione dubii. nec est tunc .s. ratione dubii nisi quando
dubium est equale hinc inde. quia si aliter precio
claudicaret non haberet licet. Sed in casu proposito
non est equum dubium hinc inde quod .2. Ad primum in
ad .3. sicut vero contractus licitus sit licitus. dico quod non
quia usurarius est interpretative. Secundo tamen
quod precium plus in tempore futuro quam valeat res
in presenti quando traditur fit vel attenditur uno modo
propter dilationem temporis et tunc est illicitum. quia tunc est
usura proprie vel interpretative. alio modo propter
dubium hinc inde et tunc licet. quando autem non est
equale dubium sic est in casu proposito non licet
quia non potest non esse ut dampnum.

Explicit .3m. quolibet magistri T
home ordinis fratrum pd. Deo gratias.

In isto quodlibet disputata fuerunt quaedam quae
videbantur pertinentia ad ens
quod est commune enti increato et enti creato.
Quaedam quae videbantur pertinentia ad
ens medium speciale scilicet ad Deum.
Quaedam de pertinentibus ad ens creatum.
De pertinentibus ad ens quod est primo quaerebatur quantum ad
Deum, quantum ad se. Circa primum quaerebantur tria. Primo de
uno quod convertitur cum ente. Primum est de hoc utrum
unitas quae convertitur cum ente addat aliquid supra ens. Secundo
utrum unitas sive ydemptitas quae dicitur unum
quod convertitur cum ente differat realiter ab unitate quantitativa.
Tertium erat de quadam quaestione [illegible]. Et est
utrum ab uno quod convertitur cum ente in aliquo in
re possit tolli. Haec quae est distinctio contra ab eo.
Quartum erat de comparatione duarum oppositarum talium
unitatum, utrum scilicet inter unum quod convertitur cum ente et divisionem
sit dare medium.

Ad primum sic proceditur et arguitur quod unitas
oppositionis non differat realiter ab ydemptitate quae dicitur
unum quod convertitur cum ente. Quia sicut en-
titas ad entitatem, ita ydemptitas ad ydemptitatem;
sed nulla specialis entitas sit opposita sit simpliciter
differt realiter ab ente quod generaliter etc. Contra ydemptitas
qua dicitur unum quod convertitur cum ente est indivisio
sive indistinctio alicuius a seipso, quod non est quod
quia nulla res opponitur contra seipsam generaliter etc. Circa
istam quaestionem tria. Primo dicam quid sit. Et quarto ad quaestionem.
Primo quo ad primum est una distinctio quae de
ydemptitate. Secundo videndum est de ydemptitate oppositionis. Tertio de ydem-
ptitate quae dicitur unum quod convertitur cum ente. Et quarto di-
cendum ad quaestionem. Circa ad primum sciendum quod quandoque di-
citur quod unitas vel ydemptitas dicitur dupliciter. Uno modo
pro entitate indivisa. Alio modo pro indivisione
entitatis et actus huiusmodi non pro indistinctione rei
aut istius distinctionis et quod unum [illegible] dicitur propter
in quo fundatur propter. Circa secundum sciendum quod potest fun-
data in re posita et dicunt realiter non sed duae
res vel divisae sed realiter et negatio alterius vel unitatis
entitas sive et indivisio eius non sunt idem sed ad unum
fundamentum sequitur aliquid sed ad albedinem
sicut in magnitudine vel non entitas magnitudinis quae
non est forte albedo. Unde praeter [illegible] albedinem est
unde non entitas magnitudinis [illegible] quantitatis
nec est contra aliquid positivum fundamentaliter
vel est quia ad albedinem sicut non magnitudo.
Circa ad tertium primo videndum quod importat oppositio. Deinde
quid importat unitas oppositionis. Circa primum ad primum
sciendum quod licet secundum modum significandi videatur importare
rem infinitam quia oppositio videtur importare actionem vel
passionem tamen secundum veritatem dicit aliquam naturam habentem
comparationis sicut aliae res et istas res ut alias
diffuse declaravi est ipsa non opposita [illegible]
vel contrarias et sic de aliis. Ita quod totum dicit non opposita
sunt partes continue sibi invicem. Ex quo totum
compositum. Et quia alias de hoc locutus sum dif-
fuse sufficiat hoc ad primum. Circa ad secundum quod
pertinet ad hoc scilicet quantum ad unitatem oppositionis dicendum quod
unitas oppositionis potest accipi dupliciter. Primo modo intensive
sive [illegible] dictum est secundum [illegible] clarius quae est
falsa. Et sic non aliud est unitas oppositionis quam quod [illegible]

Et isto modo unitas addit quod fundatur in divisione quam
dicit unitas entitatis indivisa scilicet entitas quam
componunt dicitur. Secundo modo potest accipi unitas oppositionis
intensive sive [illegible]. Et tunc idem est quod indivisio vel indis-
tinctio fundata in re non opposita. Intellige autem non dico
potest accipi in duo. Et una realiter differt ab alia. Una
in indivisio qua opposita dicuntur accidit totius impartes
et partium ad invicem quod idem est quod separatio partium
ad invicem. Et extrema istius indivisionis et divisionis
et opposite sunt partes. Alia est indivisio totius quod
ipsa non dicitur indivisa sive indistincta a seipsa. Et
extrema utriusque indivisionis extrema magis negative
supra sunt ipsa totius [illegible] accepta [illegible] intellectum quod
secundum rem [illegible] est impossibile. Unde indivisio et oppositio dicitur
impossibilis quia impossibile est aliquid dividi a seipso. Et sic
idem est. Iste duae indivisiones sunt huius quia extrema
unius [illegible] et opposite indivisionis sunt partes comparationis
alterius vero et divisionis ei oppositae sunt ipsum totum non [illegible]
[illegible] bis accepta sed ista extrema sunt diversa
generaliter etc. Circa tertium [illegible] comparationem se habent extrema
ad invicem. Quia in divisionibus realiter differunt. Et extrema divisionis
realiter se habent. Sed [illegible] indivisiones sunt huius. Secundo etc.
[illegible] quia extrema unius sunt distincta contra extrema
alterius non sunt realiter distincta ut dictum est supra. Circa ad quartum
principale sciendum quod unitas aliqua dicitur ad unum quod convertitur cum
ente. Accipiendo ydemptitatem pro indivisione sive pro indistinctione
dicitur potest accipi. Uno modo accipitur indifferenter pro
quacumque unitate sive indivisione reperta in quocumque
ente. Et sic unitas [illegible] dicta se extendit ad
modum unitatis cuiuscumque [illegible]. Alio modo potest accipi
unitas quae dicitur unum quod convertitur cum ente pro identitate
[illegible] unitatis [illegible] ab omni ente aliquid dicitur
ens et divisum ab aliquo seipso et ista unitas
differt ab alia quia alia se extendit ad plures modos
quam ista sed non se extendat ad plures res. Et hoc
sufficiat de tertio. Circa ad quartum scilicet ad quaestionem patet
ex dictis. Quia accipiendo unitatem pro entitate indivisa non est
dubium quod sic scilicet unitas oppositi est unitas [illegible]
dicta quia [illegible] est quod entitas [illegible] indivisa
et per omnes [illegible] ab entitate [illegible] dicta. Accipiendo autem
unitatem oppositionis pro indivisione partium vel totius in partes
et unitatem convertibilem cum ente pro quocumque non unitas ad hoc
sit oppositionis non est alia ab unitate [illegible] dicta quia unitas
oppositionis est unitas aliqua et alius modus unitatis
[illegible] unitas oppositionis pro actuali indivisione
partium vel totius in partes. Et pro unitate quae convertitur cum
ente accipiatur [illegible] unitas scilicet indistinctio
a seipsa quae se extendit ad omne ens isto modo accipiendo
hinc [illegible] unitatem oppositionis realiter differt ab unitate
tamen convertibili cum ente quia [illegible] in secundo articulo
est [illegible] opposita [illegible] unitas scilicet indivisio actualis
totius impartes vel partium ad invicem. Et indivisio totius
compositi a se toto [illegible] quia ut ostensum est [illegible] divisa
extrema. Tamen quia extrema divisionis se habent ad invicem.
Accipiendo vero unitatem oppositionis pro indivisione oppositionis vel non
oppositione a se ipsa et unitatem convertibilem cum ente pro in-
divisione cuiuslibet a seipsa unitas oppositionis sic
accepta ut dictum est quod unitas contenta sub tali
unitate convertibili cum ente non realiter differt ab ea. Est enim
quod modo alicuius a seipsa. Circa ad rationes patet
ex dictis. Consequenter primo quaeritur de unitate quae est

entitas indivisa. Et ista conveniunt secundum entitatem et divisa
convenit dicta, nec differt ab alia illa. Ad illud vero quod probatur
accidentaliter unitas compositionis propter indivisionem actualem prout
ab unitate vel totius integratis et accidentaliter quia partes actu
unitatem dicunt divisionem propter indivisionem rei a se ipsa. Consequens est
quod iste sunt diverse, sicut apparuit supra.

Ad secundum principale probatur et arguitur sic: quod est distinctum
a quolibet alio quod convertitur cum unum, quod convertitur cum
ente potest tolli vel auferri, ente nihilominus ma-
nente, quia ablato posteriori potest remanere prius. Sed
[illegible] duas [illegible] unitatis quod convertitur cum ente
prius est et distinctum in se et prius [illegible] est distinctum
ab alio, ergo etc. [illegible] arguitur quia illud quod implicat
contradictionem est impossibile. Sed tollere distinctionem unitatis quod
convertitur cum ente ab eo alio a se implicat contradictionem,
quia quod aliquid non sit distinctum ab eo quod est aliud ab ipso
est ponere quod sit distinctum et non distinctum aliud et non
aliud, ergo etc. [illegible] Respondeo, circa istam quaestionem sunt duo agenda:
primum est ponere quid dicat fratrem opinionem et eam improbare;
secundum est ponere veritatem. Circa primum ad primum principaliter procedo
quod suam declarationem [illegible] improbare [illegible] tertio [illegible]
bat declarationem [illegible]. Circa primum sciendum quod quidam est
opinio de qua [illegible] dicentes quod ponit divisionem
[illegible] quod [illegible] [illegible] de qua dicit causa quod
[illegible] est eorum quorum unum est aliud
[illegible] ita quod eorum est eadem realitas [illegible] dicunt
autem ut dicunt quia unum dicitur negationem distinctionis
alicuius a se ipso, aliud quod dicit negationem distinctionis
alicuius vel ab alio, ita quod una ponit distinctionem
vel a se ipsa, aliud quod ponit distinctionem vel ab alio; quod
distinctio quae convertitur quod convertitur cum ente et identitatem
[illegible] consimiliter probare per [illegible] ista [illegible]
[illegible] declarant [illegible] supposita quia prius [illegible] separari
a suo posteriori, id declarant per exemplum diversa et pro-
[illegible] accipias [illegible] sicut [illegible] et [illegible]
vel [illegible] [illegible] passionem [illegible]
ad suum [illegible] se [illegible]. Dicunt ergo quod [illegible] non est idem
cum suo [illegible] ab alio quod est indivisio vel a se ipso, quia
[illegible] non est [illegible] nec sic [illegible] est sic [illegible]
se indistinctae passiones a suo [illegible] quod [illegible] passionis
non est divisa ab [illegible] sibi. Quod probatur sic: quia illud quod
non est nec [illegible] nec differt, [illegible] aliud non est [illegible]
sive distinctum ab eodem. Sed [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] sibi ut patet per philosophum [illegible]. [illegible] ergo [illegible]
non est distincta vel divisa ab [illegible] sibi. Et [illegible]
sic ad [illegible] quia [illegible] est ut [illegible] eius
passio est indistincta sive indivisa realiter ab [illegible]
sibi. Sed non potest dici quod ista divisio sit indivisio eius a se ipso
quia passio non est [illegible]. Ergo oportet ponere [illegible] divisionem
[illegible] illa. Sed hoc non [illegible] nisi relativa etc.

Contra istud arguitur: primo contra [illegible] ad improbationem istius
[illegible] pono [illegible]. [illegible] ad cuius [illegible]
quod dicit potest intelligi negatio distinctionis alicuius ab alio
[illegible] quod negatio negationis distinctionis et alietatis relative
[illegible] [illegible]. Quod [illegible] quod potest [illegible] aliqua res quae
ad [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] et [illegible] quia [illegible]
alietas [illegible] nec distinctionem nec alietatem [illegible]
[illegible] ad illa [illegible] est in omnibus quae [illegible] realiter
dicunt [illegible] differentiae et differentiam [illegible] et divisa [illegible] consti-
tuens et [illegible] et [illegible] [illegible] ad id [illegible] quod [illegible]

[illegible] de [illegible]. Sed ista [illegible] distinctionis vel
alietas est [illegible] distinctionis a se ipso quia [illegible] sic
quia [illegible] sic quod unum quod convertitur cum ente est
indistinctum in se et distinctum ab omni alio [illegible]
quod est relatum [illegible] [illegible] ad idem
[illegible] quod dicit [illegible] indistincta in se vel a se [illegible]
[illegible] [illegible] unius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] aliquis [illegible] ad [illegible] non et ad non non
[illegible] sed aliud quod [illegible] quod unum est [illegible]
ab omni alio [illegible] [illegible] ad id [illegible] [illegible]
[illegible] negationem [illegible] sit [illegible] item [illegible]
est [illegible] quod [illegible] [illegible] sed [illegible]
quae unum dicit id est [illegible] ab alio quia est
distinctio [illegible] et sic. Ergo etc. [illegible] [illegible]
quod negatio distinctionis alicuius ab alio vel sic quod
distinctio sit negativa et alietas affirmativa [illegible]
[illegible] quod scilicet in rerum natura [illegible] aliquid quod non
sit distinctum ab illa re quae vere est alia ab ea.
Et istud est impossibile quia hoc est ponere contradictoria, quia
ponere quod sit alia est ponere quod sit distinctum et aliud
ponere quod non sit distinctum. Ex hoc ad [illegible] sic:
[illegible] relativa est negatio distinctionis unius
quod convertitur cum ente ab alio. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
relativa [illegible] [illegible] alia quae est [illegible] quae
unum quod convertitur cum ente dicit id. [illegible] [illegible] [illegible]
qui negas [illegible] relatam. [illegible] [illegible]
alia [illegible] etc. [illegible] [illegible] [illegible] relativa
quod tu ponis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quae
est impossibile. Ergo tua [illegible] relativa non [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] tu ponis eam. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] relativam [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] opposita
oppositionem [illegible] eorum [illegible] est quod realis
[illegible] [illegible] [illegible] relativa. Sed [illegible]
non tollit [illegible] realem [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] realiter
[illegible] [illegible] non [illegible] a [illegible]. [illegible] ad
[illegible] [illegible] ad istum [illegible] scilicet de reprobatione
declarationis [illegible] [illegible] ad id [illegible] quod fundat suam
[illegible] scilicet quod [illegible] relativa negat distinctionem
unius quod convertitur cum ente ab alio [illegible] indistincta
[illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] includit contradictionem. Quod autem dicit quod [illegible]
indistincta [illegible] [illegible] quia in nulla [illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible] quia illa [illegible] quae est distinguitur
ab alio [illegible] [illegible] [illegible] omnis quod est [illegible]
ab eo. [illegible] ad [illegible] quod absurde addu-
citur, quia adducit aliquod exemplum ad probandum [illegible]
[illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] multum
[illegible]. [illegible] est in proposito etc. [illegible]
[illegible] quia si accipiatur ista [illegible] [illegible]
[illegible] quod sit eadem [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] vel [illegible] [illegible] et [illegible]. Sed ista dicunt
[illegible] [illegible] [illegible] eadem [illegible] [illegible] dicunt
[illegible] [illegible] [illegible] volunt auctores dicte opinionis
[illegible] quod autem ista dicunt [illegible] [illegible] quia
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] saltem [illegible]
ad [illegible]. [illegible] quia [illegible] [illegible] [illegible] stare
[illegible] dicit [illegible] negatio stat in negatione unius

pma dc a. pu dco. nulla sba est qntitas
ul nulla qntitas est qlitas. go ista dnt rev.
Ad 2m qr sc id p oppm ad ista dr. pt qr n est
nr ista dist mutua. qr lz ani sbi sit dis
ab eo in acntis no tn ec qr ani passiois
no dis ab ani sbi. Ad 3m qn dnt. ego dz
aliqn exclusa oi mpfecoe ta qntis qr dusitiois
nalis et uc crit ad ppom. Ad 4m petz rom
arguo. qr pmo qr sco qr actus nalr est sba
qppz sic qr innuz est illud nale a quo est
indistinctu sm am. h sm ee pass aliqndo
passionem qr acntis ab eo est indistincta
nalr ab ani sbe. go icl. et id sc de qncte
vl sme. Ad 2m qr sco qr pmo et eo q. s. ania
sbe crit ani acntis p qnclusione ppositi
i de fime sc ani acntis est ani sbe.
g ani sbe est ani acntis et p qns crit
mutua indistinco q est ot re. Ad 3m sm vru
tua sed crt distinctu ab indistincto a sbe qr
sba sm ee est distincta ab ani acntis q
est indistincta ab ea. et eo aliqd crit in
distinctu a distincto ab eo. s. a sbi acntis
crit indistincta ab ani sbe q pa distincta
ab ea q omis mplicat qdco. Ad 4m qr
acns in sacro altari ima bur sic est
ani sua ut mg patet in. viy. q. et di
caio q n est distincta ani acntis ab
ani sbi sz indistincta. Ad 5m qr aut tu i
telligis indistincta. qr p oppom. vinca et sic
ani vni crit distincta ab ani altius q
est qs ppom tuu. Ad 2m qr qn dui qd sba
ita est indistu nom ab acnte sicut ego
lz vni depeat i z suo ab eo et no ego.
Ad 3m et r n vz qr sic facile est gubare
vnu appom dc alio i moto. n. et co i q
dr it sc stati q vnu erit ad. Ad 4m et si di
cat q isto mo trissing ad dma ea que
reponit in dans. dom est n sm ale nem
sacri p gnis cuilz lz sm aliez i motu
sine amolo et mag manudacio ad i d q
suppo. Ad 5m qr gubando isti et uolut qr ita
ex gubadul. Ad 6m qr n repugnare ita dn cem
p dcepitz in omni q nullg someinmaut iuz
ad qua ista ccus aut est de qlione co
ctn ms fily q pre llam hanc et sac stpa
testa et supponta ita qnoe. v. quit et
q ad ppom indcmiuc in caluris ex
f cocc ms prj essem ad suu qm n
quaoz i mocoe q ad ppom qntiz qr n
ad ppom q cocua sine sba r acns dum
pn et pn t sic cocua. Ad 6m et in salo ds
qoms ita dupcez p dcepz aut n. gif tu
fingis et inch qlias. qui debes ex dans
qubare. Ad 7m no. ez cu h pomo cem i dans
tue dicat tibi da ex et dc tu potis dare
no est patu nisi ad gubandu tom qpositu.
Ad rocm et facile est solue. qr no ez =
qnis pote absolu a rlone ad cem et
facies. Ad 8m ad am pn qr ad rlates
qms. 3a pmitto qm est qqonc q iptat

su ga quo supposito li. ad. qn dc q vnu quod
acntis q ente est i distinctu inse. et distinctu
ab oi ad. ad q stat zz. s. q acnt sl ad q oi
eo q no e id q re q dc vna. q qntur est
ente. qr p oppon ad rlc vnu acnt sl alius.
Ad 2m q pmitto est q sd susficiem e dupla sic
intelligi q tollat disto aliq r ab ad. vno mo
q tollat disto et alietas sub ipu supposito
e tuc vnu e. q nc coe tollit dist ez et alie
r ab oi ad q est ad sz z id cu re a qua
tollit aul disto sm am. sc q coez sit vna
anr actiq et disto negatam et alietez
affimatam sz h ipu. s. q ab aliqa re tollat
disto. s. in ipu qposito ita vi dcz q illa res
ad inad et no sit distincta ab illa re.
r cuig est ad. et sc est impole qr implicat
qdcom. s. z distinctu et no distinctu aliud
et a ad. ad mo qt intelligi in ipu disto sit. s.
q dicat q possit tolli disto tal r ab eo q e
ad ab ea re abq ablacom altiq r ita q id
q sut sic distincta possit n = distincta altio
ablato. ut si dicam qd deus pt. Ad n distinctig
ad a ca re. qr ca ra posz n =. qo sco deus
no hret a quo distinguicer nalr. et isto mo
pt = bm. qr tollic tal disto et sc zz ad
qne. Ad id aut q obicitur in q ad pmne
dom q qa n possit = sn sbo n infert
q ani passionis n sit diuisa ab ani sbi
mista. n sc q n pnt sn imvice = q tn sc
dista p am. sd rla et sic effcus n pt =
sn ea. et tn he ani distinctz a ea. q dc
add n pt diffiniri pa sn sbo n vz.
qr hoc no est p indistne passiona a sbo
s qr pfca notia passionis no pt = sn
notia sbi. cuig est pa. vn in diffinicoe
passiois poz sbm no sd exns ani eo. s sd
ea aq notia eius depz. vn pha. viy. me
dc q pas diffinitur p sbm sd p addi mentum alti
r. q ulterius dr q acns n pt intelligi sine
sbo. ad q dd no possit intelligi sn ad dr pt
Ad 2m vno mo ex pte intellectus q qd pt esse
l accidentalr p pfcoe actus intellectus sd dd n pt
intelligi et scipm sn aliis rebz. qr intellecus
sua sc extendit ad aia. aliu vo actu pp
impfecoes intelli q aliu n pt i ucire no
ticiz vnius sine ex noti altius r sd veritate
i notiz ee q essem. Ad 3m q sc h = ex pte
rei intellecte et h in vno mo q no pt intelligi
res sn ad qr. s. n pt res intellecta i pfco ita
n exit id nalr sd sc hc homo r aial est dc
acnte r sbi pmo e i mpo le qr qcipie sm
am r sbm. Ad 2m qq accipit ad ml qr n pt vno
mte nite = sn l. et sc est dc acnte r
sbi salte s cpu q lz vnu est vnc altig
exncce tn sic vnu eorz est dc roc altius e
tn exncu ab eo mo dc q acns dc n posse
mte q accidentaliter pleta sn sbo n pt mo. s. q. no
posse ita vl ut exus ani sbm. h. n. absque
h h intelligere qr no pt intelligi sn h q sit in
sbo. Vn r non valet.

r eo q e ad ab ea et hoc qt
intelli dicos nulla s. e

Ad 3 [illegible] q[uo]d inter id q[uo]d [con]tinet[ur] cu[m] ente et divisu[m] sit dare mediu[m]. q[ui]a [com]passio et s[ecundu]m [illegible] id [illegible] q[ue] [con]tinet[ur] [con]ente n[on] [est] divisa [illegible] [illegible] [illegible] quia passio n[on] est s[ecundu]m q[uo]d n[on] sit divisa [illegible] q[ui]a id n[on] [illegible] divisu[m] [illegible] [illegible] n[ec] [illegible] n[ec] diffinitur. n[ec] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] passio n[ec] [illegible] n[ec] diffinitur [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] est dare mediu[m] inter id q[uo]d [con]tinet[ur] cu[m] ente et diviso. [illegible] s[ecundu]m [illegible] 3 [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] q[ui]a est in ente [illegible] a quo est indistincta [illegible] et [illegible] ab ente [illegible] n[on] est distincta vel divisa n[ec] [illegible] [illegible] cu[m] ente [illegible] n[ec] sit [illegible] [illegible] n[ec] eadem [con]ente [illegible] [con]tinet[ur] [con]ente n[on] [est] divisa ab eo [illegible] [illegible] id et divisu[m] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] id et divisu[m] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] id et divisu[m] [illegible] n[on] est dare mediu[m] [illegible] [illegible] [illegible] [con]tinet[ur] [con]ente [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dare mediu[m] inter id q[uo]d [con]tinet[ur] [con]ente et divisu[m] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] absoluta [illegible] [illegible] [illegible] relativa [illegible] homo [illegible] dare mediu[m] inter id q[uo]d [con]tinet[ur] [con]ente et divisu[m] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] declarationibus q[ui]a sue declarationes n[on] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ab [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] declarationis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ista [illegible] [illegible] [illegible] debeat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pono duas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] omnis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ab [illegible] aliter [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [con]tinet[ur] [con]ente vel est eadem [con] [illegible] [illegible] [illegible] [con]tinet[ur] cu[m] ente [illegible] est [illegible] aliter [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aliter [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] negata et aliter [illegible] affirmata [illegible]

in individuo. dicitur ydemptitas absoluta quia ab alio dicitur homo
dicitur idem sibi ipsi. Tunc quero utrum ista negatio negans
distinctionem rei a seipsa et distinctionem eius ab alio. Si
ydemptitas ista absoluta negat distinctionem rei a seipsa.
Quero de ydemptitate relativa utrum negat distinctionem rei
a seipsa vel ab alio. Si a seipsa tunc non differt
ab ydemptitate absoluta. Si ab alio. et hoc est
negatio distinctionis et alietatis sicut deductum fuit in
precedenti questione. et negatio distinctionis et alietatis ma-
nentie affirmata. Si primo non tunc ydemptitas
relativa est indistinctio eiusdem a seipsa ut supra
probatum est et sic est eadem cum absoluta. Si secundo non tunc
includit contradictionem ut deductum est. Tertio quia sicut
similiter dico quod dicitur homo in homine est
dico mentia hominis. Ideo dico quod dicitur aliquid in simi-
lia per in re et idem relative est dico mentia
alio. Sed similiter. distinctio hominis ab asino est
distinctio sive dico extrinseca ergo dico hominis ab
asino erit dico extrinseca. minime est hoc et extrinseca
minime est equal. quia sicut dico hominis est mentia
hominis. ita dico alius est mentia alii. et sic una
et eadem dico sive ista una erit extrinseca per
comparationem ad inferius et mentia per comparationem
ad superius. tunc queritur utrum ydemptitas
convertitur utrum vero sit eadem vel diversa. Si
eadem. ergo ydemptitas absoluta quod tu ponis nec
[illegible] extrinsecam erit eadem ydemptitas
quod est contra te. Si non. ergo in eodem individuo erunt
tot ydemptitates ad quot sint comparationes et tunc
hoc est per comparationem ad unum erit ydemptitas
qua hoc est idem sibi ipsi erit absoluta nisi hoc est idem
in eo quod homo. Et erit relativa minime hoc
est idem sibi ipsi. Similiter quod alia vera quod ydemptitas
hominis ad se hominem erit absoluta et ydemptitas
hominis ad se aliud erit relativa. Tertio rogamus
ad principale argumentum sumitur ex parte extremorum. Eadem
cuius enim sed quod sicut dico hic extrema
vera et negatio dicitur hic extrema negativa
positive. eadem. non extrema negat vel prius dicitur
quam potest ipsa dico. Sed ante sicut eorum extre-
morum negatorum est eadem ydemptitas. Sed ydemptitas
illorum quorum est una et eadem rea-
litas omnino indistincta sicut eadem extrema ne-
gativa. ergo talis ydemptitas non est
nisi una. Sed similiter in divinis tres persone et
sicut una realitas omnino indistincta. ergo eorum
non est nisi una ydemptitas cuius oppositum
supponis. Et ad hoc videtur tertio primo quia ydemptitas
non dicit vere sed diverse res positive sed
negat diversorum inter unum ut dicit ydemp-
titatis patris et ydemptitatis sancti negant di-
versas [illegible]. Secundo quia licet sint eadem
res tamen unum non concipitur conceptu alio vero
aspectu sed quasi obliquo conceptus conceptum non
capitur in recto vero aspectu unum concipitur in
[illegible] non capitur [illegible] aspectu relationem
necesse et sic est de omnibus que dicuntur eadem ydemptitate
relativa. Tertio videtur quod licet extrema utriusque
ydemptitatis prius ydemptitatis [illegible] ad se
et extrema ydemptitatis ad se sicut sint eadem
quantum [illegible] quia sicut eadem res tamen formaliter sunt

diversa minime sicut extrema diversarum ydemptitatum. Sicut si
idem corpus album et calidum dicitur diversa qualitate
formaliter per diversas qualitates licet realiter idem sit habens
ambas qualitates. Tertio ratio non valet et peccat
primo aliquando dicitur idem et idem sicut corpus extre-
morum multiplicabile est. Et plures dictiones et per consequens
plures oppositiones in dictionibus. Sed dictionum vel oppositarum
in dictionum illorum non quorum est una realitas
simplex sicut eadem extrema realiter ergo multiplicabile est
plures dictiones vel indictiones ex natura sua rei. Et
ideo [illegible] multitudine. Et ad cuius sed quod diver-
sitas multiplicatur potest accipi dicitur uno modo ex sua
[illegible] [illegible] dicitur [illegible] a [illegible] unum in eadem non
[illegible] [illegible] et [illegible] alio modo potest accipi
diversitas multitudinis ex parte quam dicitur multa
sed dicitur multitudo essentie et multitudo carnium. Sed neutro
istorum modorum sicut multitudo multiplicatur [illegible] eadem
extrema quia sicut [illegible] non [illegible]. Et [illegible] alias
multa. ex parte rei [illegible] nec plura sicut pauca
[illegible] possint sicut plures species [illegible] accipi et ad hoc
[illegible] [illegible] est hoc quod dicitur in [illegible]. Et sicut [illegible]
et de parte quia si multitudo ymaginatur [illegible] diffe
[illegible] per [illegible] [illegible]. et hoc est [illegible] quia res que
dicuntur [illegible] sicut [illegible] [illegible] res [illegible] per ex [illegible]
et hoc est manifeste falsum. et quia diverse multitudine
[illegible] [illegible]. tamen est [illegible] [illegible] quod [illegible]
[illegible] quantitativa [illegible] et [illegible] quantitativa [illegible]
[illegible]. Unde ista modo est contra omnia formula.
Tertio ratio nulla est. Nam quando dicitur quod conceptus
unum. vero aspectu non capitur aliud obliquo. [illegible]
tu [illegible] quod ista obliquitas est [illegible]
[illegible] [illegible]. vel [illegible] modo significandi [illegible] grammatica-
lem nulla diversitate realiter ex parte rei. sed [illegible]
[illegible] [illegible] cum [illegible] in obliquo. Et aliquas
diversitas est ex parte rei. Si primo non ad propositum
quia sola dicitur [illegible] facit ad ydemptitatem
vel diversitatem realem. Si secundo [illegible]. hoc est contra te. Et sic
[illegible] nulla diversitas est. Et [illegible]. [illegible] [illegible]
dicitur quod sicut est obliquitas ex parte rei [illegible] ab
ydemptitate absoluta non tamen [illegible] indivisibilem
realem quia ut probatum est in precedenti questione. [illegible]
[illegible] [illegible] vel [illegible] ei ydemptitate quam [illegible]
[illegible] quam est ydemptitas absoluta. vel est aliud
ab eo. [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible]. [illegible]. ergo
[illegible] ab ydemptitate absoluta [illegible] [illegible] in
diversitatem realem. Tertio ratio est [illegible] formula. primo
quia [illegible] [illegible] quando dicitur quod eorum extremorum non est
nisi una ydemptitas et postea videtur quod unum
est aliquando extrema multa. non forte quia si diverse
ydemptitates facerent eas forte diversa extrema y-
demptitatum diversarum [illegible] [illegible] [illegible] quia
[illegible] [illegible] [illegible] ydemptitatis ex ydemptitate extremorum
statim supposita eorum extremorum ex parte rei esse
plures ydemptitates [illegible] quod [illegible] probare ex unitate
extremorum unitatem ydemptitatis statim tu [illegible]
supposito non probando diversitatem ydemptitatis
ad probandum diversitatem [illegible] extremorum. Secundo non
[illegible] ista, [illegible] quia sicut probatum est [illegible]
ydemptitate extremorum realiter non potest [illegible] forte [illegible]
[illegible] [illegible] vel multitudo forte vel [illegible]. Unde [illegible] est
[illegible] dicitur. Tertio primo [illegible] precedit [illegible] in [illegible] quam

gtinz ppo. qm assumunt. ad ppom sui
declaracoz dntes q abs i[m]pugnenac
identitatz est p[ro]ple in uere i re naca
aliqs re i disam mse n distam a q daz
re t e. Sic illa res a qua qd res i dista.
i se no est dista. aut e ta res a q de
n dista, aut no. Si sic, g[o] repetit[ur] uni
u[er]s[a]lis, est repetico eiusd[em] ut q e q re.
Si no. g[o] e a[li]a res. g[o] e a[li]a res. q est
q re. Si[c] g[o] e alia res ab illa, g[o]
eade. [illegible]

[illegible]

p̄t abstracte intell[igi] sine p[ar]ticularibus s[ed] no[n] p[er] [illegible] ap[ra]bz
ad [illegible] [illegible] q[uod] [illegible] r[ati]onibus i[m]p[ossibi]le [est] intell[igi] [illegible]
esse q[uod] hoc = [est] [illegible] mettere = [et] no[n] = vn[de] se[pa]rata r[ati]one
o[ri]gi[n]e s[ecundu]m o[mn]e [illegible] r[ati]one[m] [et] [illegible] intellectu [illegible] no[m]i[n]a[ti]
i[n] intellectu [illegible] [illegible] [illegible] r[ati]one ord[in]is [con]stitutu[m] qua[m]
[illegible] intelle[cti] acceptu[m] [illegible] [illegible] ord[in]is s[ecundu]m illas r[ati]ones in
= supposito q[uod] q[uod] [illegible] [illegible] suppo[situ]m [illegible] [et] q[uod] acciperet
supp[ositu]m [illegible] r[ati]one [con]stitutu[m] [et] relatu[m] h[oc] t[ame]n no[n] obstante
p[er] [illegible] intell[igi] abstracte [illegible] r[ati]one [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible]
mo[dum] [illegible] [illegible] [illegible] r[ati]one .s. s[ecundu]m acceptus [illegible]
[illegible] [et] indifferentes [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

q[ui]a incole sit tandem realit[er] [illegible] actu[s] [illegible]
simile [illegible] in [illegible] ubi eadem realitas [illegible]
illuminationem actu[s] [illegible] p[er] formam [illegible]
[illegible] romo [illegible] q[uod] ista alietas r[ati]one
[illegible] no[n] [illegible] actu romo q[uia] [illegible]
[illegible] maxime [illegible]
iste doctor q[uia] [illegible] no[n] [illegible] actu romo [illegible]
[illegible] immutabilit[er] q[uia] [illegible] eadem realitas [illegible]
[illegible] ista alietas [illegible] r[ati]one [illegible]
[illegible] totu[m] [illegible] p[er] actu romo [illegible]
[illegible] fundament[al] [illegible] [illegible]
[illegible] quod [illegible] sunt [illegible]
h[ab]ent [illegible] [illegible]
[illegible] ut [illegible] [illegible] r[ati]one [illegible]
[illegible]

[illegible]

post distinct[ion]es [illegible] minima [illegible]
[illegible] distinctionem [illegible]
[illegible] exemplo [illegible] distinguit [illegible]
[illegible] distinct[ione] [illegible]
[illegible] sicut in [illegible]

Hoc [illegible] [illegible]

[illegible] formalitas [illegible] [illegible]

[illegible]

VIII